LLOYD C. DOUGLAS

Cămașa lui Cristos

ROMAN – VOLUMUL 1

Editura OCTOPODIUM

LLOYD C. DOUGLAS

CĂMAŞA LUI CRISTOS
VOL I.

Lloyd C. Douglas

CĂMAȘA LUI CRISTOS

ROMAN

Ediția a II-a

Vol. I

Editura Octopodium
București, 1991

Ca dovadă de prețuire, lui
Hazel McCANN,
care s-a întrebat
ce s-a ales de
CĂMAȘA LUI CRISTOS

CAPITOLUL I

N-avea decît cincisprezece ani și fiind preocupată de gîndul de a crește, momentele ei de reflexii mai adînci erau scurte și nu prea dese; totuși în dimineața aceasta se simți copleșită de răspunderi.

Maică-sa, care numai rareori avea cu ea discuții cu probleme mai complicate, decît cel mult monoloage despre avantajele de a fi cu mîinile curate și cu sufletul liniștit, îi vorbise între patru ochi despre urmările probabile ale îndrăznețelor declarații făcute ieri în Senat de tatăl ei; măgulită de atîta încredere acordată, răspunse că este cît se poate de convinsă că fără nici o îndoială Prințul Gaius nu va putea fi în măsură să-i răspundă.

Dar, după ce se culcă, Lucia începu să-și facă griji. Era cert că Gaius ar fi putut trece cu vederea declarațiile violente ale tatălui ei care denunțase extravaganțele și abuzurile guvernului imperial, în cazul că n-ar fi avut motive mai vechi să-l facă nemulțumit de familia Gallio. Totuși mai exista o cauză de inconfort și de iritare, o cauză pe care n-o mai cunoștea nimeni, afară de ea însăși... și de Diana.

De acum înainte vor trebui să fie cu toții deosebit de atenți, întrucît începeau să se profileze împrejurări grave.

În dimineața aceasta păsărelele se treziseră foarte devreme. Încă nu se obișnuiseră cu propria lor zburdălnicie și cu propriul lor ciripit, sosite fiind anul acesta mai devreme decît aveau obiceiul. Primăvara sosise și se statornicise înainte de sfîrșitul lunii februarie. Cînd se trezi, Lucia simți imediat că neliniștea cu care se culcase seara trecută era încă prezentă și că nu se risipise din sufletul ei, unde scurma stăruitoare exact ca o durere de dinți.

Se îmbrăcă fără să facă zgomot, ca să n-o trezească pe Tertia, care dormea pe alcovul de alături — și care se va speria cînd se va trezi și va vedea că patul stăpînei sale este gol — apoi își încheie sandalele și porni de-a lungul admirabilului mozaic care se desfășura din camera sa de dormit, în salon, apoi pe coridor. Ea coborî pe scara impunătoare, se afla acum în atrium, de unde ieși în peristil, unde se opri și-și duse mîna la ochi ca să se apere de lumina puternică a soarelui.

De un an încoace, sau poate chiar de mai demult, Lucia era conștientă că este mai înaltă și că s-a dezvoltat neobișnuit de repede, dar aici în peristilul pavat cu faianță se simțea întotdeauna lipsită de importanță și foarte copil. Tot ce se găsea împrejurul ei în acest peristil o determina să se simtă mică; coloanele înalte de marmură pe care se sprijinea tavanul, impozantele statui încremenite în tăcerea demnității lor, aici

în largul pajiştii bine îngrijite şi împodobite cu şuviţele argintii ale havuzului care repezea în sus apa proaspătă, Lucia ştia că oricît ar îmbătrîni, în mijlocul acestui spaţiu, ea se va simţi întotdeauna copil.

Cum era să se simtă mai matură cînd trecu, în lungul plăcilor colorate, prin faţa lui Servius, al cărui obraz era tot atît de bătucit şi vărgat de creţuri adînci, ca şi pe vremea cînd ea abia se putea ţine pe picioare? Îi făcu un semn cu mîna şi zîmbi ca răspuns la salutul grav al bătrînului slujitor care-şi apropie lancea de fruntea brăzdată, şi trecu înainte spre pergola acoperită cu vrejuri de viţă, din celălalt capăt al terenului dreptunghiular.

Aici îşi încrucişă braţele pe balustrada de marmură care domina grădinile în formă de terase, boschetele, curtea pavată cu plăci de mozaic şi de unde se deschidea o impresionantă vedere asupra oraşului şi a fluviului, apoi se întrebă dacă va fi necesar să vorbească şi cu Marcellus. Fireşte, fratele ei se va revolta, şi dacă va încerca să intervină, gestul lui va agrava şi mai mult situaţia; dar cineva din familie trebuie să fie informat despre relaţiile de acum, dintre ei şi Gaius, înainte de a se ivi şi alte primejdii. Probabil, îşi zicea Lucia, cu fratele ei nu va avea prilej să vorbească între patru ochi decît foarte tîrziu în timpul zilei, deoarece în ajun Marcellus plecase de acasă şi cu siguranţă lipsise toată noaptea, fiind la banchetul Tribunilor Militari, aşa că nu se va trezi înainte de amiază. Dar va trebui să hotărască imediat ce va face. În clipa aceasta îşi zise c-ar fi fost mult mai bine ca în timpul verii trecute să-i fi mărturisit lui Marcellus ce s-a întîmplat.

Sunetul stins al unor sandale o făcu să se întoarcă în loc. Decimus, şeful slujitorilor casei, se apropia împreună cu cele două gemene din Macedonia care pe palmele mîinilor ridicate în sus aduceau tăvile de argint.

— Stăpîna doreşte, întrebă Decimus şi se înclină adînc, să i se servească dejunul aici?

— De ce nu? răspunse Lucia distrată.

Decimus spuse ceva celor două fete care se grăbiră să întindă masa, în timp ce Lucia le urmărea mişcările graţioase, cu zîmbetul pe buze şi cu aceeaşi curiozitate ca şi cînd ar fi urmărit zbenguiala a doi fluturaşi. Amîndouă erau drăguţe şi ceva mai în vîrstă decît ea, deşi nu erau atît de înalte; erau sprintene şi îndemînatice şi se asemănau una cu alta ca două boabe de păstaie. Lucia le vedea pentru prima dată la lucru deoarece fuseseră cumpărate abia săptămîna trecută. Probabil Decimus, care se ocupa cu instruirea lor, îşi zisese că acum sînt capabile să se prezinte în faţa stăpînilor. Va fi interesant să le urmărească cum îşi fac datoria, deoarece tatăl ei îi spusese c-au fost crescute într-o casă de oameni prosperi şi probabil astăzi se întîmpla pentru prima dată să servească la masă. Fără a îndrăzni să ridice privirea spre tînăra fată pe care o simţeau că le urmăreşte, continuară să se mişte repede şi fără să facă cel mai mic zgomot. Amîndouă sînt extrem de palide, îşi zise Lucia, probabil din cauză c-au stat vreme îndelungată în cala galerei de sclavi care le-a adus.

Una dintre slăbiciunile și principala extravaganță a tatălui ei era să cumpere sclavi de valoare. Familia Gallio n-avea prea mulți în serviciul ei, deoarece Senatorul era convins că este vulgar și primejdios să te împresori de pîlcuri de sclavi care nu au altceva de lucru decît să mănînce, să umble încruntați și să uneltească. Își alegea sclavii cu aceeași grijă ca și atunci cînd cumpăra cîte o statuie frumoasă sau alte obiecte de artă. Pe el nu-l interesau licitațiile publice. Dar cînd se întorcea cîte o legiune dintr-o expediție militară, ofițerii aveau obiceiul să-i informeze pe unii dintre prietenii lor bogați că au cîțiva sclavi cu educație. În ajunul licitației bătrînul Gallio cobora în port, îi examina pe sclavi, îi întreba despre trecutul lor, îi alegea și, dacă se întîmpla să găsească vreunul pe care ar fi fost dispus să-l ia în casa sa, oferea un preț. Nu spunea niciodată membrilor familiei sale ce preț a plătit pentru un sclav, dar se știa despre el că în astfel de cazuri nu avea obiceiul să fie parcimonios.

Cei mai mulți dintre prietenii lor aveau neîntrerupte supărări din pricina sclavilor care-i slujeau; tocmai de aceea erau obligați mereu să-i schimbe, să-i vîndă și să cumpere alții. Tatălui ei însă, numai rareori i se întîmpla ca să se debaraseze de vreunul, dar și atunci numai din cauză că vreun sclav l-a maltratat pe altul, datorită neînsemnatei autorități ce o avea asupra lui. În felul acesta pierduseră acum un an o admirabilă bucătăreasă. Minna se purta grosolan și crud față de ajutoarele de la bucătărie; le copleșea de invective și le bătea. I se atrăsese atenția în cîteva rînduri asupra urmărilor. Apoi s-a întîmplat ca într-una din zile să o pălmuiască pe Tertia. O clipă Lucia se gîndi la bucătăreasa aceasta și se întrebă unde o fi ea acum. În orice caz, Minna știa cum trebuiesc pregătite turtele cu miere.

Trebuia să admiți că tatăl ei este un bun judecător al firii omenești. Evident, sclavii nu puteau să fie în întregime oameni; dar unii dintre ei nu se deosebeau prea mult de oameni. Cum este Demetrius, de pildă, care tocmai acum trecea printre coloanele peristilului, cu pasul sprinten și măsurat. Tatăl ei îl cumpărase pe Demetrius acum șase ani și-l dăruise lui Marcellus cu ocazia celei de-a șaptesprezecea aniversări. Ce zi memorabilă fusese aceasta, cînd toți prietenii lor se adunaseră în Forum, ca să-l vadă pe Marcellus — care se bărbierise pentru prima dată în viața sa — cum iese din rînduri ca să-și primească toga albă. Cornelius Capito și tatăl ei ținuseră cuvîntări, apoi îi puseseră toga pe umeri. Se simțise atît de mîndră și atît de fericită, încît inima îi bătea în piept ca un ciocan și o ustura în gît, deși ea nu avea mai mult de nouă ani și nu prea înțelegea această ceremonie, doar cel mult că de aici înainte Marcellus va trebui să se poarte ca un bărbat — dar uneori, cînd se întîmpla ca Demetrius să nu fie prin apropiere, uita el însuși cum trebuie să se poarte.

Lucia își țuguie buzele frumoase și pline, apoi zîmbi gîndindu-se la relațiile dintre ei; Demetrius, deși cu doi ani mai în vîrstă decît Marcellus, era extrem de respectuos și niciodată nu uita de condiția lui de sclav; Marcellus era încruntat și demn, dar uneori uita de rolul său de stăpîn și devenea absurd, încercînd să se poarte față de el ca față de un prieten intim. În astfel de momente, Luciei îi făcea plăcere să-i urmă-

rească cu toată atenţia, căci situaţia era plină de haz. Firește, cam aceleaşi erau şi relaţiile dintre ea şi Tertia; dar asta i se părea cu totul altceva.

Demetrius venise din Corint, unde tatăl său — un armator bogat — făcuse prea pe faţă politică opoziţionistă. Dezastrul familiei lui Demetrius venise pe neaşteptate şi fusese complet. Pe tatăl său l-au executat, pe cei doi fraţi ai săi mai în vîrstă i-au dăruit noului Legat din Achaia, mama sa îşi ridicase viaţa, iar pe Demetrius, care era înalt, cu înfăţişare frumoasă şi atletică, îl aduseseră la Roma, încărcat de lanţuri, deoarece tînărul acesta era nu numai un sclav preţios, dar şi primejdios.

Lucia îşi mai aducea aminte de ziua aceea, cu o săptămînă înainte de aniversarea lui Marcellus, cînd tatăl ei îi spusese mamei că acum un ceas a cumpărat un sclav corintian. Ea rămăsese profund impresionată, dar în acelaşi timp şi speriată.

— Un timp va trebui să fie tratat cu toată bunăvoinţa, spunea bătrînul Gallio. În drumul pînă la Roma s-au purtat faţă de el fără nici o cruţare. Paznicul său mi-a spus că va fi mai bine să dorm cu un pumnal sub pernă pînă cînd corintianul acesta se va mai linişti. Se spune c-ar fi bătut grav pe unul dintre paznicii săi şi, evident, aceştia s-au purtat faţă de el fără nici un fel de milă, deşi primiseră ordine să-l aducă la Roma teafăr şi sănătos. Am constatat că sînt foarte mulţumiţi că pot scăpa de el.

— Nu-ţi dai seama c-ar putea fi primejdios? întrebase soţia sa speriată. Gîndeşte-te la primejdiile la care este expus fiul nostru.

— Aceasta este o chestiune care îl interesează numai pe Marcellus, răspunsese tatăl ei. Va fi datoria lui să cîştige încrederea şi credinţa acestui tînăr. Şi cred că va reuşi. Demetrius n-are nevoie de altceva, decît să fie tratat aşa cum se cuvine. Nu se aşteaptă ca să fie alintat. Este sclav şi îşi dă seama de situaţia în care se găseşte, deşi i se pare nesuferită, dar se va supune unei discipline omenoase.

Tatăl ei continuase să le spună că după ce a plătit banii care i s-au cerut ca preţ şi a semnat documentele, s-a dus el însuşi ca să-l scoată pe Demetrius din celulă, iar după ce au ajuns pe chei, i-a scos cătuşele de pe mîini cu cea mai mare grijă, deoarece acestea îi intraseră în carne şi începuse să sîngereze.

— Am mers apoi înaintea lui, continuase bătrînul, fără să mă mai întorc, să văd dacă mă urmează. Plecasem cu cariga şi Aulus mă aştepta la cîţiva metri departe de poarta Appia. Hotărîsem să-l iau cu mine, dar după ce ne-am apropiat de carigă, mi-am zis că va fi mai bine să-i explic cum va putea ajunge pînă la vila noastră, venind pe jos.

— Singur! exclamase soţia sa. Nu eşti de părere că procedeul tău a fost imprudent?

— Da, răspunse tatăl ei, dar în nici un caz atît de imprudent ca atunci cînd l-aş fi adus cu mine înlănţuit, în calitate de captiv. Era liber să fugă şi mi-am zis că nu strică să-i dau ocazie să aleagă, dacă preferă să trăiască în casa noastră, sau să hotărască el însuşi asupra sorţii viitoare. Am constatat imediat că gestul meu l-a impresionat şi l-a făcut să se mai înseninize puţin la obraz. M-a întrebat în greceşte şi într-un fel foarte îngrijit, ceea ce dovedeşte că este un tînăr cu educaţie: « Şi după ce voi ajunge la vila dumneavoastră, domnule, ce voi avea de făcut? ».

I-am răspuns să întrebe de Marcipor, care-i va spune ce obligații va avea. A dat din cap și a început să învîrtească încet lanțurile ruginite cu cătușele pe care i le desprinsesem de pe mîini. « Aruncă-le ! » i-am spus eu, și urcîndu-mă în carigă m-am întors acasă.

— Nu cred că vei mai avea ocazia să-l revezi, declarase soția sa, dar în aceeași clipă, ca un răspuns la cuvintele ei, Marcipor apăruse în cadrul ușii.

— Stăpîne, a sosit un tînăr corintian, zise Marcipor, care era și el din Corint. Spune că face parte dintre sclavii casei noastre.

— Afirmația este întemeiată, răspunse bătrînul Gallio, mulțumit de știrea pe care i-o adusese. L-am cumpărat azi dimineață. Va fi în serviciul fiului meu, dar deocamdată Marcellus nu trebuie să afle despre acest dar. Hrănește-l bine, trimite-l să facă baie și dă-i haine curate. A stat închis vreme îndelungată.

— Grecul a și făcut baie, stăpîne, răspunse Marcipor.

— Foarte bine, încuviință stăpînul. Asta înseamnă c-ai fost prevăzător.

— Eu, stăpîne, nu am nici un amestec în afacerea asta. Coborîsem în grădina de la celălalt capăt și tocmai eram ocupat cu supravegherea noului boschet de trandafiri, cînd a apărut grecul acesta. După ce mi-a spus cum îl cheamă și că aparține casei noastre, a dat cu ochii de piscină . . .

— Nu cumva vrei să spui c-a îndrăznit să întrebuințeze piscina noastră drept baie? întrebă soția patricianului.

— Îmi pare foarte rău, răspunse Marcipor, dar totul s-a întîmplat atît de repede, încît nu l-am mai putut împiedica. Grecul s-a repezit într-un suflet scoțîndu-și din fugă hainele de pe el, și a sărit în apă. Îmi pare rău că s-a întîmplat așa. Apa va fi scursă imediat și vom curăța piscina cu cea mai mare grijă.

— Foarte bine, Marcipor, încuviință bătrînul. Dar să nu-l certi, ci îl vei preveni să nu mai repete acest gest. Apoi, după ce Marcipor s-a îndepărtat, a început să rîdă.

— Ar fi trebuit să știe că n-are voie să procedeze în felul acesta, declarase maică-sa.

— Fără îndoială știa, răspunse bătrînul Gallio, dar n-am nici un motiv să-l condamn. Se vede că era grozav de murdar și văzînd atîta apă la un loc n-a mai știut ce face vreme de cîteva clipe.

În orice caz este cert, își zise Lucia, că Marcipor nu s-a purtat sever față de Demetrius, deoarece începînd chiar din ziua aceea l-a tratat ca și cînd ar fi fost propriul său fiu. De fapt intimitatea dintre ei era atît de strînsă, încît sclavii pe care-i cumpăraseră mai tîrziu întrebau de multe ori dacă nu cumva Marcipor și Demetrius sînt înrudiți.

În clipa aceasta Demetrius ieși din nou din casă și se apropie în lungul aleii pavate, venind spre pergolă. Lucia se întrebă care o fi motivul că se apropie. Imediat după aceea se opri în fața ei și așteptă să i se facă semn pentru a putea vorbi.

— Da, Demetrius, despre ce este vorba?

— Tribunul, începu el cu demnitate, trimite surorii sale cele mai bune urări de sănătate și fericire și o roagă să se învoiască să prînzească împreună.

Lucia se îmbujoră la obraz, dar se reculese imediat și-i răspunse:

— Spune stăpînului dumitale că sora sa va fi încîntată și mai spune-i — adăugă ea pe un ton mai puțin ceremonios — că dejunul se va servi aici, în pergolă.

După ce Demetrius se înclină adînc în fața ei și se întoarse să plece, Lucia trecu pe lîngă el și o luă înainte pe aleea pavată. Sclavul o urmă la o distanță cuviincioasă. După ce ajunseseră destul de departe, ca să nu-i poată auzi nimeni, se întoarse spre el și se opri.

— Cum se face că s-a trezit atît de devreme? întrebă ea pe un ton care nu era nici perpendicular, nici oblic, ci de-a dreptul orizontal. N-a fost la banchet?

— Tribunul a participat la acest banchet, răspunse Demetrius. Probabil tocmai din pricina aceasta este atît de nerăbdător să vă vorbească.

— Te rog, Demetrius, nu cumva să-mi spui c-a intrat în vreo nouă încurcătură, zise fata și încercă să-l privească în ochi, dar sclavul coborî pleoapele.

— Dacă acesta va fi cazul, răspunse el cu prudență, presupun că Tribunul va prefera să vă vorbească fără ca sclavul său să fie de față. Pot să mă retrag acum?

— Fără îndoială că dumneata ai fost acolo, continuă Lucia. Și cînd Demetrius dădu din cap în semn afirmativ, îl întrebă:

— Prințul Gaius a fost de față?

Demetrius se înclină din nou și fata continuă cu glasul puțin tremurat: Ai... a fost... ai avut prilejul să vezi dacă era bine dispus?

— Foarte bine dispus, încuviință Demetrius, pînă în momentul cînd a adormit la masă.

— Era beat? întrebă Lucia și strîmbă ușor din nas.

— Se poate, răspunse Demetrius îngîndurat, dar eu nu am căderea să vă dau această informație.

— Prințul s-a purtat amabil față de fratele meu? stărui Lucia.

— Cu nimic mai amabil decît de obicei, răspunse Demetrius și schimbîndu-și greutatea de pe un picior pe altul, întoarse capul și se uită spre vilă.

Lucia oftă nemulțumită, clătină din cap și-și țuguie buzele.

— Demetrius, dumneata ai uneori obiceiul să devii foarte ursuz.

— Știu, admise el cu părere de rău. Îmi dați voie să mă retrag? Stăpînul ar putea...

— Sigur că da, ripostă Lucia. Dar grăbește-te! Se întoarse în loc și cu pași mărunți se îndreptă din nou spre pergolă. Fără îndoială că aseară s-a întîmplat ceva, căci altfel Demetrius n-ar fi avut această atitudine enigmatică.

În mod instinctiv Decimus înțelese că tînăra sa stăpînă este nemulțumită, așa că se feri din calea ei.

Gemenele care terminaseră cu aranjarea mesei, se opriseră una lîngă alta și așteptau ordinele. Lucia se apropie de ele.

— Cum vă cheamă? întrebă ea, cu glasul uşor îmbibat de nemulţumirea de adineauri.

— Pe mine mă cheamă Helena, răspunse una dintre ele cu sfială. Pe sora mea o cheamă Nesta.

— Ea nu poate să vorbească?

— Vă rog, stăpînă... este înspăimîntată.

Pleoapele cu gene lungi ale ochilor lor tremurară uşor cînd o văzură că se apropie şi se uitară la ea speriate, dar fără să se mişte. Îşi petrecu cîte o mînă sub bărbia fiecăreia şi ridicînd-o în sus, le zîmbi uşor şi le spuse:

— Să nu vă fie frică. Eu n-am intenţia să vă muşc, zise ea şi ca şi cînd ar fi mîngîiat o păpuşă, începu să se joace cu şuviţele de păr scăpate de sub scufia Helenei. După aceea se întoarse spre Nesta şi-i desfăcu brîul, apoi i-l înnodă cu cea mai mare grijă. Amîndouă fetele erau cu ochii plini de lacrimi. Nesta îşi şterse ochii cu dosul mîinii.

— Ei, haide-haide, nu începeţi să plîngeţi. În casa aceasta nu vă va supăra nimeni.

În aceeaşi clipă abandonă tonul de alintare întrebuinţat faţă de ele şi declară cu mîndrie:

— Aparţineţi Senatorului Marcus Lucan Gallio. A plătit un preţ mare pentru voi... din pricină că sînteţi fete de valoare şi deoarece sînteţi de valoare, nimeni nu vă va maltrata... Decimus, strigă ea, întorcînd capul peste umăr, ai grijă ca acestor fete drăguţe să li se dea cîte o tunică nouă; să fie albe şi cu galoane de mărgean. Apoi una după alta, le apucă de mîini şi le examină cu atenţie:

— Sînt curate, declară ea, şi foarte frumoase. E foarte bine. Apoi se întoarse spre Decimus:

— Poţi să te retragi. Ia şi gemenele cu tine. Vor aduce mîncarea. Fratele meu va mînca aici, împreună cu mine. Nu va fi nevoie să te mai întorci.

Decimus nu-i fusese Luciei niciodată prea simpatic, nu pentru că ar fi avut motive să se plîngă de el, deoarece era un slujitor desăvîrşit; aproape exagerat de respectuos, un respect ca de gheaţă, din care nu lipsea decît foarte puţin, pentru a se confunda cu nemulţumirea. Lucia ştia că este mult mai uşor să te înţelegi cu sclavii aduşi din ţări îndepărtate, decît cu cei autohtoni. Decimus se născuse la Roma şi se găsea în serviciul familiei lor cu mult înainte de ziua de care ea-şi putea aduce aminte. Avea o slujbă de încredere; el se ocupa de cumpărăturile pentru hrana zilnică, stătea de vorbă cu negustorii, vizita pieţele, întîmpina caravanele străine care aduceau din mari depărtări articole exotice şi mirodenii; era un bărbat foarte priceput, care-şi vedea de treburile lui, nu scotea o vorbă şi se purta cu demnitate, dar cu toate acestea pentru ea nu era altceva decît un străin.

Faţă de Decimus nu se putea să te simţi atît de atras ca faţă de bătrînul şi credinciosul Marcipor, care era întotdeauna blînd şi binevoitor. El conducea afacerile familiei de vreme atît de îndelungată, încît, probabil, cunoştea mai multe amănunte în legătură cu domeniile familiei decît stăpînul lor însuşi.

După ce Lucia îi spuse că poate pleca, Decimus se înclină cu gravitate și se îndreptă în direcția vilei; mersul lui țeapăn trăda dezaprobarea acestui episod care era un fel de înfrîngere a disciplinei în care el credea și pe care o exercita cu toată severitatea. Cele două macedonene zîmbiră, arătîndu-și dinții mărunți, și luîndu-se de mînă, plecară fără să mai aștepte să li se dea ordin. Lucia strigă după ele și le opri.

— Ia veniți încoace, porunci ea cu glasul sever. Fetele se întoarseră și se opriră speriate în fața ei. Băgați de seamă, continuă Lucia. Cînd sînteți în serviciu, trebuie să fiți serioase. Lui Decimus nu-i place să vă vadă că vă purtați în felul acesta.

Se uitară la ea sfioase, pe sub genele lungi și buzele Luciei tresăriră de un zîmbet îngăduitor care făcu să le strălucească ochii.

— Acum puteți merge, adăugă ea și glasul îi deveni din nou poruncitor.

Așezîndu-se pe banca de marmură din fața mesei, Lucia le urmări cu privirea, cum merg drepte ca două săgeți pe urma lui Decimus, legănîndu-și capul la fiecare pas și imitînd în mod desăvîrșit mișcările făcute de șeful personalului casei. Luciei îi veni să rîdă.

— Ia te uită, murmură ea. Pentru purtarea aceasta ar merita să fie bătute. Apoi cu totul pe neașteptate deveni gravă și încruntînd din sprîncene, își examină vîrfurile flexibile ale sandalelor. Peste cîteva clipe trebuia să sosească Marcellus. Pînă unde va putea merge cu mărturisirile — dacă în general îi va spune ceva — referitor la neplăcuta aventură ce o avusese cu Gaius? Dar, firește, înainte de toate va trebui să afle ce incident penibil s-a întîmplat aseară, la banchetul Tribunilor.

— Bună dimineața, fetiță dragă! zise Marcellus și trecîndu-i mîna pe sub bărbie, îi dădu capul pe spate și o sărută zgomotos între sprîncene, apoi îi răscoli părul, timp în care Bambo, cîinele ciobănesc cu părul negru, o amușina de zor și dădea din coadă.

— Jos! Amîndoi! porunci Lucia. În dimineața aceasta ești neobișnuit de exuberant, Tribune Marcellus Lucan Gallio. Credeam că seara trecută ai fost la serbare.

— O, surioară... și ce serbare! Marcellus ridică mîna și cu degetele își pipăi capul frumos, acoperit de părul tăiat scurt și în inele, apoi se strîmbă de durere. Ai toate motivele să fii mulțumită că nu ești Tribun și nici nu vei putea fi niciodată. A fost o noapte lungă și frumoasă.

— Judecînd după oboseala pe care ți-o citesc în ochi, îmi vine să cred că a fost și umedă. Ia spune-mi și mie ce s-a întîmplat... sau spune-mi cel puțin partea de care-ți mai poți aduce aminte. Lucia feri cîinele care se așezase pe banca de marmură și Marcellus se așeză confortabil alături de ea. Apoi începu să rîdă cu greutate, aducîndu-și aminte de scena din ajun.

— Mi-e teamă că mi-am făcut familia de rușine. Numai zeii ar putea să știe ce se va întîmpla de aici înainte. Prințul mersese prea departe, pentru a mai putea înțelege, dar sînt sigur că înainte de terminarea acestei zile se va găsi cineva care să-l informeze.

Lucia se aplecă spre el speriată, îi puse mîna pe genunchi și încercă să se uite în ochii lui tulburi.

— Vorbeşti despre Gaius? întrebă ea cu glasul sugrumat. Haide, Marcellus, spune-mi ce s-a întîmplat?

— E vorba despre un poem, îngînă el, o odă; o odă lungă, plicticoasă şi nebănuit de tîmpită, scrisă anume pentru această ocazie de bătrînul Senator Tuscus, care a ajuns la limita senilităţii, acolo unde timpul şi eternitatea încep să se confunde . . .

— Mi se pare că nici tu nu mai ai mult pînă să ajungi la această limită, îl întrerupse Lucia. Nu s-ar putea să te grăbeşti puţin?

— Te rog, nu mă zori, fată nerăbdătoare, răspunse Marcellus. Mă simt foarte şubred. Cum ţi-am spus, o odă interminabilă, concepută de bătrînul Tuscus, pentru a-şi da importanţă, şi care a fost citită de fiul său, Antonius, ce dorea, de asemenea, să cîştige bunăvoinţa Prinţului.

— Cred că el s-a simţit plăcut impresionat de această adulaţie, zise Lucia, şi fără îndoială asistenţa l-a aplaudat. Mai ales tu şi Tullus.

— Tocmai aveam intenţia să-ţi vorbesc şi despre efectul pe care l-a avut, adăugă Marcellus cu greutate. Vreme de patru ceasuri mîncările şi băuturile au fost aduse fără întrerupere la masă: am avut şi muzică de alămuri, cu intermitenţe de jonglerii şi vrăjitorii — nu-i vorbă destul de proaste — cîteva discursuri lungi şi plicticoase şi mi se pare chiar o scenă pugilistică. Se făcuse tîrziu. Cu mult înainte ca Antonius să se fi ridicat în picioare, crede-mă, dragă surioară, dacă cei care am fost la acest banchet am fi fost liberi să facem ce ne trage inima, ne-am fi întins pe canapele şi am fi dormit. Îndrăzneţul Tullus, de sănătatea căruia te interesezi cu atîta solicitudine, era aşezat în faţa mea, pe cealaltă parte a mesei şi dormea ca legănat.

— Pe urmă vi s-a citit oda, stărui Lucia nerăbdătoare.

— Da, pe urmă ni s-a citit oda. Şi, pe măsură ce Antonius continua să ne debiteze elucubraţiile părintelui său, glasul lui mi se părea că se pierde tot mai departe; trăsăturile obrazului îi deveneau din ce în ce mai tulburi, apoi glasul cadenţat a început să se stingă, ochii mă usturau şi pleoapele mi se îngreunaseră . . .

— Marcellus, pentru numele zeilor nemuritori, continuă ! strigă Lucia.

— Stai liniştită, fetiţo ! Astăzi nu sînt în stare să mă gîndesc cu repeziciune. Sînt convins că de aici înainte voi deveni plictisitor, pentru întreaga mea viaţă. Mi se pare că oda aceasta a schimbat ceva în structura mea cerebrală. În sfîrşit, după ce mă bătuse la cap un timp care mi s-a părut o veşnicie, am încercat să mă reculeg şi ridicîndu-mă în picioare, m-am uitat la distinşii mei prieteni dimprejurul meu. Aproape toţi adormiseră, afară de cei aşezaţi împrejurul mesei de onoare, care încleştau din dinţi, ca să-şi poată stăpîni rîsetele; Quintus, nesuferitul frate al lui Antonius, se aprinsese la obraz din cauza revoltei. Eu nu îl pot suferi pe obraznicul acesta, iar el îmi cunoaşte sentimentele de mai demult.

— Dar cu Gaius ce este? ţipă Lucia cu atîta violenţă încît cîinele ciobănesc de lîngă ea începu să mîrîie. Ce ai făcut, de ce l-ai jignit pe Gaius?

Marcellus începu să rîdă, strîmbîndu-se din pricina durerilor ce le simţea în ţeastă, apoi dădu drumul unui hohot de rîs isteric.

— Dacă gloriosul Prinț ar fi adormit cu bărbia dublă proptită în piept, liniștit și cuviincios — cum dormeau și devotații lui prieteni — nenorocitul tău frate ar fi putut suporta această situație. Dar Prințul nostru își prăvălise capul adînc pe spate. Gura lui — care nu este deloc plăcută la vedere — era larg deschisă. Limba îi scăpase din gură și nasul plin de negi îi tresarea la fiecare respirație șuierătoare. Sala banchetului era liniștită ca un cimitir și nu se auzea nimic altceva decît declamația lui Antonius și sforăitul lui Gaius, care se luaseră la întrecere.

— Este revoltător !

— Calificativul acesta este prea blînd, draga mea soră. Ar fi bine să dai mai multă atenție cuvintelor pe care le întrebuințezi. Ei bine... în momentul fatidic cînd Antonius tocmai ajunsese la apogeul ditirambilor scrișI de tatăl său, adresînd Prințului o diatribă la auzul căreia ar fi roșit chiar zeii din muntele Parnas:

— « Gaius, izvor nesecat de cunoștințe ! Gaius cu ochii luminați de flacăra divină ! Cînd buzele lui Gaius se întredeschid, de pe ele picură înțelepciunea și dreptatea »... Draga mea soră, am simțit că se apropie ceva inevitabil, nu ca un fel de strănutat pe care nu ți-l poți stăpîni, ci un uriaș hohot de rîs. Nu vreau să afirm că am zîmbit și că am încercat să-mi ascund zîmbetul în dosul mîinii: mi-am lăsat capul pe spate și am început să rîd de se cutremura sala. Un hohot sălbatic, întocmai ca rîsul unui nebun !

Aducîndu-și aminte de scena aceasta, Marcellus începu să rîdă din nou, cu o veselie care-i cutremura tot trupul:

— Crede-mă, cu rîsul meu i-am trezit pe toți cei de la masă... în afară de Gaius !

— Marcellus !

Se opri subit, datorită tonului speriat al surorii sale și uitîndu-se la ea îi văzu obrazul palid și sever, ridicat spre el.

— Ce este, Lucia? Nu te simți bine? întrebă el.

— Sînt speriată ! răspunse ea cu glasul stins.

Marcellus îi petrecu brațul împrejurul mijlocului și fata își plecă fruntea pe umărul lui.

— Liniștește-te, Lucia; nu avem nici un motiv să ne temem, murmură el. A fost imprudent din partea mea să te înspăimînt cu vorbele acestea. Credeam că vei face haz de ceea ce-ți voi spune. Evident, Gaius va fi nemulțumit cînd va afla ce s-a întîmplat; cu toate acestea, nu va îndrăzni să îl pedepsească pe fiul lui Marcus Lucan Gallio.

— Bine, dar nu știi că tatăl nostru l-a atacat în fața Senatului, nu mai departe decît ieri? Tu n-ai aflat încă?

— Firește c-am aflat. Dar părintele nostru este destul de puternic pentru a se putea păzi, răspunse Marcellus, aproape cu prea multă încredere, pentru a putea fi convins de temeinicia acestei afirmații.

Urmă o lungă tăcere, înainte ca sora sa să înceapă să vorbească. Marcellus îi simți trupul tremurînd în strînsoarea brațului său.

— Dacă ar fi vorba numai despre asta, zise ea cu glasul domolit, probabil ar trece cu vederea. Dar tu l-ai jignit. Ori în afară de asta, el este de mult supărat pe mine.

— Pe tine! Marcellus o apucă de umeri și încercă s-o privească în adîncul ochilor. Și de ce să fie Gaius supărat pe tine?

— Îți aduci aminte că vara trecută Diana, mama ei și eu am fost invitate la palatul din Capri... și în timpul acesta Gaius a venit să-l viziteze pe Împărat?

— Da, îmi aduc. Continuă! răspunse Marcellus. Ce s-a întîmplat? Ce ți-a spus? Ce a făcut?

— A încercat să-mi facă o declarație de dragoste.

— Animalul acesta respingător! țipă Marcellus și sări în picioare. Îi voi smulge limba ticăloasă din gură. Îi voi scoate ochii cu propria mea mînă. De ce nu mi-ai spus pînă acum?

— Motivul mi l-ai dat tu singur, chiar acum, răspunse Lucia abătută. Mă temeam că-i vei smulge limba din gură și-i vei scoate ochii cu propria ta mînă. Dacă fratele meu ar fi fost un tînăr sfios și lipsit de curaj, i-aș fi spus imediat. Dar fratele meu este voinic, curajos și neînfricat. Acum, după ce i-am spus, va încerca să-l ucidă pe Gaius, și fratele meu pe care eu îl iubesc atît de mult, va fi condamnat la moarte, și tot așa cred că va fi condamnat și tatăl meu. Mama mea va fi expulzată sau va fi arestată; vor confisca averea noastră și...

— Mama ce-a zis despre întîmplarea asta? o întrerupse Marcellus.

— Nu i-am spus nimic.

— De ce nu i-ai spus? Ar fi trebuit să-i spui... imediat.

— Ea la rîndul ei, i-ar fi spus tatălui nostru. Ori, asta ar fi fost tot atît de primejdios, ca și cînd m-aș fi plîns fratelui meu.

— Ar fi trebuit să te plîngi Împăratului! țipă Marcellus. Tiberiu nu este un model de virtute, dar cred c-ar fi întreprins numaidecît ceva. El nu ține prea mult la Gaius.

— Nu fi caraghios! Bătrînul acela aproape nebun? Probabil ar fi avut din nou una dintre obișnuitele lui crize de furie și l-ar fi insultat pe Gaius de față cu toată lumea; pe urmă s-ar fi liniștit și ar fi uitat cu totul ce s-a întîmplat. Gaius însă n-ar fi uitat. Tocmai de aceea am preferat să nu fac nici o mișcare. Nimeni nu știe ce s-a întîmplat, — afară de Diana.

— Diana! Dacă ți-ai dat seama că secretul tău este atît de primejdios, cum de ai putut să-l divulgi acestei Diana care este abia o fetiță?

— Pentru că și ea se temea de el și a înțeles motivul pentru care eu nu vreau să rămîn singură cu el. Dar trebuie să știi, Marcellus, că Diana nu este o fetiță mică. Are aproape șaisprezece ani. Și, te rog să mă ierți pentru îndrăzneala aceasta, dar va trebui să încetezi de a-i mai răscoli părul și a o gîdila sub bărbie — cînd vine la mine în vizită — ca și cînd ea ar fi de cinci ani și tu un moșneag de o sută.

— Îmi pare rău! Nici nu m-am gîndit că ea ar putea să se supere din pricina acestor alintări inocente. Pînă acum m-am gîndit la ea întotdeauna ca la un copil, exact cum mă gîndesc și la tine.

— Ei bine, cred c-a sosit momentul să-ți dai seama că Diana este o codană. Dacă o supără mîngîierile tale, asta se întîmplă nu pentru că ar avea ceva împotriva lor, ci pentru că tu o iei mai mult în joacă. Lucia

păru că ezită, apoi continuă cu glasul blînd și uitîndu-se la obrazul întunecat al fratelui ei spuse:

— S-ar putea chiar ca mîngîierile tale să-i facă plăcere... în cazul cînd ar avea vreun subînțeles. Dar eu cred, Marcellus, că ea se simte jignită, cînd te aude că-i spui «iubita mea».

— Nu mi-am închipuit că Diana ar putea să fie atît de susceptibilă, murmură Marcellus. De obicei, cînd nu-i place ceva, nu ezită să-ți spună, și pe un ton destul de violent. A fost destul de îndrăzneață ca să ceară să-și schimbe pînă și numele.

— Marcellus, ea nu putea suferi numele de Asinia, declară Lucia cu îngăduință. Numele Diana este mult mai frumos, tu nu ești de aceeași părere?

— Probabil, răspunse Marcellus și ridică din umeri. Acesta este numele unei zeițe tîmpite. Numele celor din ginta lui Asinius, este nobil și are o semnificație.

— Marcellus, te rog să nu fii nepoliticos, protestă Lucia. Ceea ce vreau eu să-ți spun este că, probabil, Dianei i-ar plăcea să-i spui «iubita mea»... în cazul cînd...

— Nu cumva vrei să afirmi că mînza asta este îndrăgostită de mine?

— Sigur că este îndrăgostită și cred că tu trebuie să fii obtuz, dacă n-ai băgat de seamă pînă acum. Haide, stai lîngă mine și liniștește-te. Dejunul nostru trebuie să sosească numaidecît.

Marcellus se uită distrat în partea unde era casa, apoi făcu ochii mari și încruntă din sprîncene, ca după aceea să și-i frece cu pumnii încleștați și să se uite din nou. Lucia își țuguie buzele și zîmbi maliționsă.

— Dragă surioară, gemu el, mi se pare că starea în care mă găsesc este mult mai gravă decît mi-am închipuit.

— Nu este deloc gravă, Tribune, răspunse Lucia înveselită. Cele care se apropie, sînt într-adevăr două.

— Mulțumesc. Vorbele tale mă fac să mă simt mai ușurat. Dar ia să-mi spui, sînt tot atît de inteligente, pe cît sînt de frumoase? întrebă el după ce gemenele se mai apropiară.

— Ar fi prea devreme ca să-ți poți forma o părere despre ele. Astăzi este prima lor zi de lucru. Să nu le sperii, Marcellus, căci și așa sînt destul de speriate. Pînă acum n-au fost niciodată în servici. Liniștește-te Bambo! Vino încoace! Așează-te la picioarele mele și să nu mai mîrîi!

Îmbujorate la obraz din pricina sfielii cele două macedonene începură să ridice lucrurile de pe tăvile de argint pe care le aduseseră, prefăcîndu-se că nici nu bagă de seamă că sînt urmărite cu privirea.

— Sînt foarte drăguțe, nu-i așa? murmură Marcellus. Unde le-a găsit tata?

— Încetează, Marcellus! îi răspunse Lucia cu glasul stins. Apoi, ridicîndu-se în picioare, se apropie de balustradă și fratele ei se luă după ea. Se întoarseră amîndoi și se uitară în partea unde era orașul.

— Ce-a zis Tullus despre fapta săvîrșită de tine? întrebă ea pe neașteptate.

— Ia spune, zise Marcellus, prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea ei, nu cumva aceste două sclave au ceva deosebit, de te porţi cu atîta consideraţie faţă de ele?

— Lucia clătină din cap, fără să se uite la el, şi oftă.

— Tocmai mă gîndeam adineauri, începu ea într-un tîrziu, cum m-aş simţi eu oare, dacă aş fi în locul lor? Ochii ei trişti se ridicară şi întîlniră privirea întrebătoare a fratelui ei. Nu este deloc imposibil, Marcellus, ca foarte curînd să mă pomenesc şi eu într-o situaţie asemănătoare cu a lor... Ţie nu ţi-ar face plăcere, nu-i aşa?

— Ce prostii vorbeşti! îi răspunse el, repezindu-şi vorbele prin colţul gurii. Nu trebuie să dramatizezi situaţia. Nu se va întîmpla nimic. Fii liniştită, pentru că de asta voi avea eu grijă.

— Cum? întrebă Lucia. Cum crezi că vei avea grijă de asta?

— De, răspunse Marcellus cu oarecare sfială, ce crezi c-aş putea face altceva, decît să merg la reptila aceea respingătoare şi să-i cer iertare?

Lucia păru că se mai linişteşte şi, întinzînd mîna, i-o puse pe braţ.

— Te rog, să faci pasul acesta! stărui ea. Chiar astăzi! Împacă-te cu el, Marcellus! Spune-i c-ai fost ameţit. Cred că asta este adevărat, nu-i aşa? Spune-i ceva!

— Aş prefera mai curînd să fiu biciuit în piaţa publică.

— Da... ştiu. Şi e foarte probabil că vei fi biciuit. Gaius este un om primejdios, şi fii sigur că nu te va ierta.

— Ei, asta-i... ce crezi c-ar putea să facă? Tiberiu nu va da voie fiului său adoptiv, care este imbecil, să pedepsească pe un membru al familiei Gallio. Ştie toată lumea că bătrînul Împărat îl disprețuieşte.

— Da... dar cu toate acestea, Tiberiu a consimţit să-l numească regent, datorită stăruinţelor Iuliei. Şi Iulia este o femeie care se bucură de multă trecere. Dacă se va pune problema ca bătrînul Împărat să ia partea familiei Gallio, împotriva lui Gaius, femeia aceasta vicleană îi va împuia urechile, aşa că bietul de el va fi în stare să facă orice pentru a avea linişte. Prin urmare, nu-mi vine să cred că el ar putea fi de partea noastră. Iulia nu va ezita să recurgă la toate mijloacele de care dispune.

— Scorpia asta bătrînă... Marcellus se opri tocmai la timp, pentru a nu întrebuinţa o expresie vulgară.

— Gîndeşte-te bine ce faci, zise Lucia, pe un ton mai liniştit. Hai să mîncăm. Apoi te vei duce la Gaius şi vei înghiţi hapul acesta amar. Să nu fii zgîrcit cu laudele faţă de el. Măgulește-l, ca pe unul care este susceptibil faţă de orice adulaţie. Spune-i că este bărbat frumos, că în întreg imperiul nu se găseşte nimeni care să fie mai înţelept decît el. Spune-i că este divin! Dar fii cu băgare de seamă, nu cumva să pufneşti de rîs în faţa lui. Gaius ştie mai de mult că-ţi place să faci glume.

Fiind hotărît să primească sfatul surorii sale, Marcellus era nerăbdător să-şi îndeplinească această datorie şi să termine cu ea pentru totdeauna. Prudenţa îi spunea c-ar fi bine să solicite Prinţului o audienţă, pe cale obişnuită, şi apoi să aştepte să-i fixeze o zi care să-i convină, dar simţindu-se tot mai neliniştit de situaţia în care se găsea, luă hotărîrea să nu ţină socoteală de eticheta curţii, ci să încerce să-l vadă pe Gaius, fără să-i fi dat dinainte o întîlnire. Dacă puţin înainte de amiază va apărea

la palat, ar putea avea norocul să stea de vorbă, singur, cu Prințul, înainte ca cei interesați să-l poată informa despre scena petrecută noaptea trecută.

La ora zece, înviorat de o baie fierbinte și de vigurosul masaj făcut de Demetrius, după care urmă un salt în bazinul cu apa rece, Tribunul se întoarse în apartamentul său și după ce se îmbrăcă cu grijă, coborî la parter. Văzînd că ușa bibliotecii este larg deschisă, se opri ca să-l salute pe părintele său, pe care nu-l mai văzuse de ieri.

Senatorul elegant și cu părul alb, era așezat la birou și scria ceva. Ridică privirea, dădu din cap, zîmbi ușor și-l pofti pe Marcellus să intre.

— Fiule, dacă astăzi ești liber, mi-ar face plăcere să vii cu mine să vedem o pereche de iepe aduse din Hispania.

— Mi-ar face și mie plăcere, tată, dar nu ești de părere că tot atît de bine le-am putea vedea și mîine? Am ceva important de făcut și acest ceva nu poate fi amînat.

În glasul Tribunului se simți un fel de neliniște care îl făcu pe părintele său să se uite cu atenție la el.

— Cred că nu este vorba despre nimic grav, zise Gallio, și-i făcu semn spre un scaun din apropierea mesei de lucru.

— Să sperăm că nu va fi, răspunse Marcellus și se așeză pe brațul lat al scaunului, ezitînd între nehotărîre și îndemnul de a-i mărturisi adevărul.

— Atitudinea ta, declară tatăl său cu înțeles, trădează un fel de neliniște. Nu am cîtuși de puțin intenția să mă amestec în chestiuni care te privesc numai pe tine. Dar, probabil, aici va fi cazul să intervin în interesul tău, nu-i așa?

— Cred că nu va fi nevoie să intervii, dar în orice caz, îți mulțumesc. Apoi ezită o singură clipă și așezîndu-se pe scaun, își întoarse obrazul său grav spre distinsul său părinte:

— Dacă ai timp de pierdut, aș putea să-ți explic despre ce este vorba.

Gallio dădu din cap și, lăsînd stilul din mînă, își împreună brațele și sprijinindu-se de masa masivă, se uită la el ca și cînd ar fi vrut să-l îndemne. Fiul său îi povesti în toate amănuntele scena petrecută în timpul banchetului, fără să-i ascundă nimic și fără să se dezvinovățească. La un moment dat era gata să-i pomenească și despre grijile ce și le făcea Lucia în legătură cu incidentul său, dar după aceea renunță, zicîndu-și că ceea ce i-a spus părintelui său va fi de-ajuns pentru a fi suportat dintr-o singură dată.

La urmă îi mărturisi că are intenția să meargă la Gaius și să-i ceară iertare. Senatorul care pînă acum îl ascultase în tăcere și fără să-l întrerupă, de astă dată clătină cu violență din capul albit și protestă:

— Nu se poate! Apoi își îndreptă trupul și repetă de cîteva ori la rînd, cu toată energia: Nu... pentru nimic în lume! Nu se poate să faci așa ceva!

Mirat de această erupție violentă a tatălui său, deoarece Marcellus se așteptase la o aprobare, îl întrebă:

— Adică de ce să nu se poată, tată?

— Cel mai prost mijloc de a restabili bunele relații cu un prieten pe care l-ai jignit, este să te duci la el și să-i ceri iertare, zise Gallio și,

ferindu-şi scaunul uriaş, se ridică în picioare şi-şi îndreptă trupul, cu aceeaşi demnitate ca şi cînd ar fi vrut să ţină un discurs:

— Chiar în împrejurările cele mai favorabile, cum ar fi cazul cu un prieten, înjositoarea situaţie în care te găseşti, cînd te crezi obligat să-i ceri iertare, poate duce la o concluzie tocmai contrară celei la care te aştepţi. Dacă prietenul interesat pretinde să-i ceri iertare, aceasta totuşi nu-l va putea mulţumi şi prietenia lui nu merită să te străduieşti ca s-o păstrezi. În cazul lui Gaius, ar fi fatal să-i ceri iertare; de astă dată nu ai de-a face cu un bărbat de onoare, ci cu un ticălos. Pentru un om ca el generozitatea este dovadă de slăbiciune, şi, apelînd la generozitatea lui, ar însemna să-l jigneşti din nou. Gaius are toate motivele să se teamă că-şi pierde puterea. Ori în faţa unui bărbat care se frămîntă fără încetare din pricină că se simte el însuşi în nesiguranţă, nu trebuie să stai niciodată în defensivă. Iată, îşi va zice el, a sosit ocazia ca să dovedesc tuturor forţa de care dispun.

— E de crezut că dumneata ai dreptate, încuviinţă Marcellus.

— De crezut? Sigur că am dreptate! declară senatorul şi, apropiindu-se de uşă, o închise fără zgomot, apoi se aşeză din nou pe scaun. Dar nu este totul, continuă el. Dă-mi voie să-ţi împrospătez memoria cu cîteva amănunte în legătură cu strania situaţie a familiei imperiale, menite să-ţi explice motivul pentru care Gaius este bărbatul de care trebuie să te fereşti şi să te temi. În primul rînd, trebuie să ţii socoteală de bătrînul Tiberiu, care aleargă ca un bezmetic prin cele cincizeci de camere ale vilei sale din insula Capri, ca după aceea să rămînă melancolic şi abătut, este impresionant, dar în acelaşi timp şi respingător, cu pretenţiile lui de a face necromanţie şi a sta de vorbă cu zeii! Ascultă fiule, zise Gallio, făcînd o digresiune, cred că în pretenţia oamenilor bogaţi sau a regilor, este ceva fundamental greşit, cînd încearcă să pară religioşi. Pe zei trebuie să-i laşi în seama celor săraci şi neajutoraţi. Aceasta ar fi singura justificare a existenţei zeilor... Să se ocupe de nenorocirile oamenilor săraci, cărora fără ei viaţa li s-ar părea insuportabilă. Dacă un Împărat face atîta caz de religie, acesta este sau sărit, sau de rea-credinţă. Tiberiu nu este de rea-credinţă. Prin urmare, dacă este nebun, nu va fi nevoie ca motivul să-l cauţi prea departe. De ani întregi îşi face venin din cauza mamei sale care i-a cerut să divorţeze de Vipsania, singura fiinţă pe care a iubit-o în toată viaţa lui.

— Mi se pare că el ţine foarte mult la Diana, îl întrerupse Marcellus.

— Sigur că da! Dar de ce? El ţine la fetiţa aceasta pentru că este nepoata Vipsaniei.

Trebuie să admitem că la începutul domniei sale n-a fost un împărat rău.

Roma a avut parte de o prosperitate pe care n-o cunoscuse nici în timpul domniei lui Iulius. Dar după cum ştii şi tu, din ziua cînd Vipsania a dispărut din viaţa lui, Tiberiu a pierdut orice interes faţă de administrarea imperiului şi s-a împresurat de ghicitori, de paiaţe, de preoţi şi de cititori în stele. Curînd după aceea mintea lui a devenit atît de rătăcită de toate prostiile pe care i le debitau oamenii aceştia, încît s-a învoit să se căsătorească cu Iulia, pe care o dispreţuia chiar din timpul copilăriei.

Senatorul începu să rîdă cu amărăciune şi continuă:

— Probabil din cauza asta a renunţat să se mai ocupe de treburile imperiului. Şi-a dat seama că pentru a o putea urî pe Iulia în măsura în care trebuie urîtă, conducerea statului este o ocupaţie care-i va răpi tot timpul de care dispune. Prin urmare, o avem pe căţeaua de Iulia, fără să mai vorbim despre netrebnicul ei fiu pe care l-a născut înainte de a se căsători cu Împăratul. Dar Tiberiu nu numai că o urăşte pe Iulia, dar se şi teme de ea ca de moarte — şi nu fără temei, pentru că femeia aceasta are mentalitatea bolnăvicioasă a unui asasin şi, în acelaşi timp, dispune şi de îndrăzneala necesară ucigaşului.

— Lucia afirmă că în timpul banchetelor bătrînul Împărat nu se atinge niciodată de cupa de vin, înainte ca Iulia să guste dintr-însa, interveni Marcellus. Dar ea este de părere că aici ar fi vorba mai mult de un fel de glumă făcută între ei.

— Să ne ferim a da surorii tale ocazia să interpreteze altfel această situaţie, stărui senatorul, deoarece aici nu este nici un fel de glumă; şi nici Tiberiu nu urmăreşte să facă glume, de vreme ce în faţa uşilor şi ferestrelor dormitorului său stau de strajă o duzină întreagă de gladiatori din Numidia. Ei bine, eu cred că toate aceste amănunte îl preocupă pe Gaius în mod aproape constant. Ştie că Împăratul nu este în toate minţile şi că situaţia mamei sale este nesigură; prin urmare, dacă Iuliei i s-ar întîmpla ceva, el presimte că regenţa sa nu va dura vreme mai lungă decît îi trebuie unei galere ca să iasă din port şi să ajungă în Creta, ducînd pe bord un prinţ exilat.

— Dacă s-ar întîmpla aşa ceva, cine crezi că i-ar putea lua locul lui Gaius?

— Ei bine... începu Gallio şi ridică din umeri, încercînd să evite răspunsul, aşa ceva nu se va întîmpla. Dacă în vila Împăratului va muri cineva, acest cineva nu va fi Iulia. De asta poţi fi absolut sigur.

— Dar... hai să zicem, stărui Marcellus. Dacă indiferent din ce motive — accident, boală sau asasinare premeditată, Iulia ar fi eliminată şi tot aşa şi Gaius — crezi că Tiberiu ar numi ca urmaş al său la tron pe Asinius Gallus?

— Mai mult ca sigur, răspunse Gallio. Nu este exclus ca Împăratul să-şi aducă aminte că este dator să-i dea Vipsaniei o reparaţie, cît de tardivă, onorîndu-l pe fiul ei. Gallus n-ar fi o alegere proastă. Nici un roman nu s-a bucurat de atît respect ca Pollio, instructorul său. Gallus se va bucura de sprijinul tuturor legiunilor noastre, atît a celor din patrie, cît şi a celor care se găsesc în provincii. Totuşi, adăugă el mai mult pentru sine, un militar curajos nu este întotdeauna şi un Împărat înţelept. Un comandant militar nu are de luptat decît împotriva unui grup de duşmani. Pentru asta nu-ţi trebuie decît tactică şi curaj. Un Împărat însă se găseşte în permanenţă stare de război cu curtenii invidioşi, cu Senatul nedisciplinat şi cu o grupare de proprietari hrăpăreţi. Are nevoie de un simţ special pentru a descoperi conspiraţiile, o minte destul de ageră pentru a dejuca trădarea, un dar firesc pentru făţărnicie — şi o piele de elefant...

— Care să fie destul de groasă, ca să reziste unei lovituri de pumnal, adăugă Marcellus.

— Este o ocupație extrem de primejdioasă, încuviință Gallio, dar nu-mi vine să cred că vechiul nostru prieten Gallus va fi expus acestor primejdii.

— Oare cum s-ar simți Diana ca prințesă? zise Marcellus distrat. Cînd ridică privirea, întîlni ochii tatălui său care se uita la el fără să înțeleagă.

— Cred că ar însemna să mergem prea departe, încercînd să vorbim despre fata aceasta, răspunse tatăl său cu glasul liniștit. Pe tine te interesează Diana?

— Nu mă interesează cu nimic mai mult decît pe Lucia răspunse Marcellus cu voită nepăsare. După cum știi și dumneata, ele două sînt nedespărțite. Firește, eu am ocazia să o întîlnesc pe Diana aproape în fiecare zi.

— Este o fetiță frumoasă și neobișnuit de vioaie, declară senatorul.

— Frumoasă și neobișnuit de vioaie, încuviință Marcellus, dar nu mai este fetiță. Trebuie să știi că are aproape șaisprezece ani.

— Destul de mare pentru a se căsători: la asta faci aluzie? Cred că nici nu s-ar putea să faci o mai bună alegere, dacă ea va fi de acord. Este de viță nobilă. Va să zică împlinește șaisprezece ani? E de mirare că Gaius nu și-a dat încă seama de prezența ei. Cred c-ar cîștiga foarte mult în stima Împăratului — și el are mare nevoie de această stimă — dacă ar reuși să-i cîștige favoarea.

— Ea nu-l poate suferi.

— Serios? Prin urmare ați vorbit despre acest lucru?

— Nu cu mine, mie mi-a spus Lucia.

Urmă o lungă tăcere, înainte ca Gallio să vorbească din nou, cîntărindu-și fiecare cuvînt.

— Fiule, ținînd seama de actuala tensiune a raporturilor dintre tine și Gaius, eu aș fi de părere să te străduiești ca atențiile tale față de Diana să fie cît mai discrete.

— Eu n-o întîlnesc nicăieri în altă parte decît în casa noastră.

— Chiar în cazul acesta: poartă-te față de ea cu toată discreția. Gaius are spioni în toate părțile.

— Cum? Aici în casa noastră? se încruntă Marcellus și se uită neîncrezător la tatăl său.

— Și de ce nu? Poate-ți închipui că Gaius, fiul lui Agrippa, căruia în toată viața lui nu i-a trecut nici un gînd cinstit prin minte, și al Iuliei care din naștere are urechile în forma găurii de cheie, s-ar sfii să recurgă la așa ceva? Gallio întinse mîna și înfășură pergamentul de pe birou, dîndu-i în felul acesta să înțeleagă că pentru astăzi a terminat cu lucrul:

— Cred că despre această problemă am vorbit deajuns. Cît despre ceea ce s-a întîmplat noaptea trecută, s-ar putea ca prietenii Prințului să-l sfătuiască să nu dea nici o urmare scenei ce s-a petrecut în timpul banchetului. Procedeul cel mai cuminte este să nu faci nimic și să nu sufli nici o vorbă înainte de a vedea ce întorsătură va lua situația.

Se ridică în picioare și-și netezi faldurile togei:

— Haide! Vom încăleca și vom merge pînă la cantonamentul lui Ismael, ca să vedem iepele pe care le-a adus din Hispania. Cred că-ți

vor plăcea; sînt albe ca laptele, neastîmpărate, inteligente — şi fără îndoială ne va cere pentru ele un preţ mare. Din nenorocire pentru punga mea, Ismael, pungaşul acesta bătrîn, ştie că pe mine mă interesează.

Marcellus se molipsi imediat de buna dispoziţie a tatălui său, deoarece Marcus Lucan Gallio îi făcea impresia că pentru el nenorocitul incident cu Gaius este definitiv lichidat.

Deschise uşa în faţa Senatorului şi-l lăsă să treacă înaintea sa.

În atrium îl văzu pe Demetrius care stătea sprijinit de o coloană. Luă repede poziţie de drepţi şi salută cu lancea pe care o ţinea în mînă, apoi îi urmă de la mică distanţă în lungul încăperilor vaste, pentru a ieşi în porticul din partea de apus a vilei.

— Prezenţa lui Demetrius în atrium mi se pare ceva neobişnuit, zise Marcellus cu glasul în şoaptă.

— Probabil s-a postat acolo pentru a speria cu prezenţa lui pe cei care ar fi avut intenţia să se apropie de uşă, răspunse Gallio.

— Crezi c-ar putea să aibă motive întemeiate pentru a-şi lua această măsură de prevedere?

— E posibil. El a fost la banchet împreună cu tine, prin urmare ştie că l-ai jignit pe Gaius şi că nu te mai bucuri de favoarea lui. Luînd toate aceste amănunte şi cîntărindu-le împreună, a ajuns la concluzia că va fi bine să-şi ia măsurile de prevedere.

— Ce ar fi, să-l întreb, nu cumva bănuieşte că în casa noastră s-au strecurat spioni de-ai Prinţului? întrebă Marcellus.

Gallio clătină din cap.

— Fiule, dacă se va întîmpla ca el să constate ceva suspect, fii sigur că-ţi va atrage imediat atenţia.

— Cine o fi cel care se apropie? întrebă Marcellus şi făcu semn tatălui său spre un cavaler care tocmai apăru din Via Aurelia. Mi se pare că ni se face o onoare deosebită. Este Quintus, fiul cel mai tînăr al lui Tuscus! În ultimul timp Prinţul a fost văzut deseori împreună cu el.

Tînărul tribun, însoţit de un legionar, se apropie repede de ei, şi fără să-i mai salute, scoase un sul aurit din cingătoarea tunicii.

— Am primit ordin de la Augustul Prinţ Gaius să predau acest mesaj în mîna tribunului Marcellus Lucan Gallio, zise el cu mîndrie. Ajutorul său descălecă şi luînd sulul în mînă urcă scările şi-l dădu lui Marcellus.

— Prinţul ar face mai bine dacă ar întrebuinţa curieri care să aibă şi educaţie, declară Marcellus. Aştepţi răspunsul?

— Ordinelor imperiale li se dă ascultare, nu răspunsuri, strigă tînărul Quintus, şi zmucindu-şi calul cu violenţă, îl atinse cu pintenii şi se-ndepărtă, urmat de legionar.

— Gaius nu-şi pierde vremea, declară senatorul şi se uită mulţumit la mîinile sigure ale fiului său care scoase pumnalul din brîu şi desfăcu sigiliul sulului. După ce desfăşură documentul, Marcellus îl ţinu în mînă plecat, ca să-l poată vedea şi tatăl său odată cu el. Gallio îl citi în şoaptă.

Prințul Gaius Drusus Agrippa, către tribunul Marcellus Lucan Gallio. Salut!

Curajul unui Tribun Militar nu trebuie risipit în sălile de banchete. Acesta trebuie pus în slujba imperiului, acolo unde îndrăzneala și curajul sînt apreciate și folositoare. Tribunului Marcellus Lucan Gallio i se dă ordin ca înainte de apusul soarelui să se prezinte în fața Legatului Comandant al Pretorienilor, Cornelius Capito, pentru a lua în primire misiunea ce i se va încredința.

Marcellus înfășură sulul și-l întinse nepăsător lui Demetrius, care-l băgă imediat în sîn, apoi, întorcîndu-se spre părintele său, îi spuse:

— Avem timp de ajuns ca să mergem să vedem caii lui Ismael.

Senatorul își îndreptă trupul cu mîndrie, se înclină respectuos în fața fiului său și începu să coboare treptele de marmură, apoi luînd în mînă căpăstrul calului care se frămînta, săltă în șa. Marcellus îi făcu semn lui Demetrius.

— Ai auzit ce spune mesajul? întrebă el fără să mai ezite.

— N-am auzit nimic, stăpîne, dacă este vorba despre ceva confidențial, răspunse Demetrius.

— Pare puțin malițios, declară Marcellus. Se vede cît de colo că Prințul vrea să scape de mine.

— Da, stăpîne, încuviință Demetrius.

— Uite ce... vina o port eu singur. Prin urmare, nu am dreptul să-ți cer să-ți primejduiești viața. Rămîne să hotărăști dacă...

— Eu voi pleca împreună cu dumneata, stăpîne.

— Foarte bine! Cercetează echipamentul și-l vei verifica și pe al tău, adăugă el și începu să coboare treptele scării, apoi se opri. Trebuie să știi că vom merge spre moarte.

— Da, stăpîne, răspunse Demetrius. Veți avea nevoie de sandale mai rezistente, care să dureze la drum. Să vă cumpăr?

— Da... și nu uita să iei cîteva perechi și pentru tine. Cere lui Marcipor banii de care vei avea nevoie.

Roibul începu să joace nerăbdător ca să-și ajungă din urmă tovarășul de grajd și cît ai clipi Marcellus ajunse alături de senator, așa că lăsară caii să meargă în trap de voie.

— Am întîrziat, ca să stau de vorbă cu Demetrius. Îl voi lua cu mine.

— Firește că-l vei lua.

— L-am lăsat să hotărască el însuși ce va face.

— A fost un gest frumos din partea ta.

— L-am prevenit că s-ar putea ca de unde vom merge să nu se mai întoarcă viu.

— Ceea ce este foarte probabil, zise senatorul și privirile i se tulburară. Dar, în orice caz, poți fi sigur că pentru nimic în lume nu se va întoarce singur.

— Pentru un sclav, Demetrius are o minte foarte chibzuită, declară Marcellus.

Senatorul nu-i răspunse imediat, dar trăsăturile severe ale obrazului său și gura încleștată, dovedeau că se gîndește la ceva.

— Fiule, începu el într-un tîrziu, cred că în Senat n-ar strica să avem cîţiva oameni care să dispună de mintea şi curajul sclavului tău Demetrius.

Strînse frîul şi calul începu să meargă la pas.

— Spui că pentru un sclav Demetrius are o minte foarte chibzuită, nu-i aşa? Ei bine, faptul că el este sclav nu înseamnă cîtuşi de puţin că ceea ce gîndeşte, ceea ce spune şi ceea ce face ar fi lipsit de importanţă. Într-o bună zi, sclavii vor răsturna guvernul acesta putred. Dacă ar fi organizaţi, l-ar putea răsturna chiar mîine. Poate îmi vei răspunde că dorinţa lor comună de a fi liberi îi va uni, dar atît nu este de ajuns. Toţi oamenii doresc mai multă libertate decît aceea de care se bucură. Ceea ce lipseşte sclavilor romani este un conducător. La timpul său va apărea şi acesta. Vei avea ocazia să te convingi.

După această neaşteptată declaraţie senatorul făcu o pauză atît de lungă, încît Marcellus presimţi că va trebui să-i răspundă ceva.

— Tată, pînă acum nu te-am auzit niciodată vorbind în felul acesta. Crezi că o revoltă a sclavilor ar fi posibilă?

— Deocamdată nemulţumirile ce mocnesc în ei n-au luat o formă concretă, răspunse Gallio. Le lipseşte coeziunea. Dar într-o bună zi va veni şi aceasta, şi toate nemulţumirile se vor integra într-un tot, din care se va ridica cel care-i va conduce; în momentul acela vor avea o cauză pentru care să lupte, o lozincă şi un steag. Trei-pătrimi dintre locuitorii acestui oraş au fost sau sînt sclavi. Zilnic forţele noastre expediţionare aduc galere încărcate cu sclavi. Situaţia aceasta are nevoie de un guvern extrem de priceput şi de puternic, ca să poată ţine sub călcîiul său o forţă de trei ori mai mare decît cea de care dispune el însuşi.

Dar n-ai decît să te uiţi la guvernul pe care-l avem.

Este o găoace găunoasă şi nimic altceva.

Nu are nici un suport moral.

E mulţumit să se poată lăfăi în lux, în risipă şi desfrînări, şi nu se ocupă decît de serbările date în cinstea zeilor săi caraghioşi; poporul este condus de un moşneag slab de minte şi de un tînăr beţiv.

Prin urmare, fiule, Roma este condamnată să piară. Nu voi încerca să-ţi spun exact ziua şi felul în care Nemesis va sosi . . . dar în orice caz aceasta este pe drum.

Imperiul Roman este prea slab şi prea degenerat pentru a putea supravieţui dezastrului.

CAPITOLUL II

La ora trei după-amiază, cînd Marcellus se prezentă pentru a lua cunoştinţă de hotărîrea luată de Gaius în privinţa sa, Cornelius Capito lipsea din praetoriu. Constatarea aceasta i se păru neaşteptată şi semnificativă. Lipsa nejustificată a legatului însărcinat cu comanda pretorienilor şi delegaţia dată de el unui tînăr locţiitor, pentru a se ocupa de cazul acesta, dovedea destul de limpede că Legatul Capito încearcă să evite o întîlnire neplăcută cu fiul prietenului său din copilărie.

Cei doi Gallio făcuseră ultimele două mile pînă în oraş, mergînd la pas, în drumul de întoarcere de la grajdurile lui Ismael, unde senatorul renunţă să mai cumpere cele două iepe aduse din Hispania, la preţul exorbitant pe care-l pretinse sirianul acesta lacom şi zgîrcit — deşi se vedea limpede că evenimentele zilei contribuiseră în mare măsură la temperarea interesului bătrînului Gallio faţă de această afacere.

Gîndurile senatorului se concentraseră acum exclusiv asupra posibilităţilor unei întrevederi cu Cornelius. Dacă în Roma se găsea cineva care să fie capabil să tempereze pedeapsa destinată de Gaius fiului său, acesta nu putea fi altul decît Comandantul gărzii pretorienilor şi Şeful legaţilor, care se bucura de enormă trecere, cînd era vorba să intervină în favoarea cuiva.

Copleşit de amintirile triste din trecut, bătrînul Gallio începu să dezgroape cu toată candoarea povestea deplorabilă a decăderii gărzii pretorienilor, pe care amîndoi o cunoaşteau pe dinafară. Marcellus o auzise de nenumărate ori în copilăria lui. Dar ca şi cînd fiul său n-ar fi aflat niciodată despre această tristă întîmplare, senatorul începu de foarte departe, din timpul lui Iuliu Caesar, care crease această gardă pentru propria sa siguranţă. Toţi fuseseră oameni curajoşi, aleşi în scopul acesta pe temeiul faptelor săvîrşite de ei. Pe măsură ce trecuseră anii, tradiţia gărzii pretorienilor devenise tot mai bogată. Se clădise un impunător muzeu pentru păstrarea trofeelor luate în timpul bătăliilor, iar la ferestre fuseseră fixate plăci de bronz pe care se înscriseseră faptele de arme memorabile. În timpurile acelea glorioase — căzuse de mult în desuetudine — cînd curajul şi integritatea erau preţuite, să fii numit în garda pretorienilor reprezenta cea mai mare onoare pe care o putea conferi imperiul.

Mai tîrziu, continuă Gallio nemulţumit, Augustus, a cărui vanitate monstruoasă începuse să-l obsedeze, a conferit favoriţilor săi calitatea de membri de onoare ai acestei gărzi, senatorilor care, în mod slugarnic, îi aprobau greşelile şi ar fi fost gata oricînd să-i moaie curelele sanda-

lelor, frămîntîndu-le în saliva gurii, bogaţilor care se îngrăşaseră prădînd provinciile, negustorilor de sclavi, intermediarilor care speculau sculpturi şi statui de furat, celor care colectau birurile impuse regiunilor ocupate de armată şi tuturor celor care se pricepeau să aduleze bolnăvicioasa vanitate imperială sau să mulţumească lăcomia lui August. În felul acesta a dispărut gloria de a fi membru al gărzii pretorienilor.

Tiberiu încercase să oprească decăderea prestigiului ei, dar numai pentru foarte scurtă vreme. Cornelius Capito care de nenumărate ori îşi condusese legiunea în lupte ce reprezentau adevărată sinucidere, aşa fel că în jurul numelui său se creaseră adevărate legende — căci ar fi fost imposibil ca paşii unui astfel de om, care nu ţinea la viaţă şi totuşi scăpa atît de uşor de moarte, să nu fie conduşi de zei — fu chemat la Roma, pentru a fi numit Comandant al gărzii pretorienilor. Capito nu dorise această demnitate, dar se supusese ordinului primit de la Împărat. Cu aceeaşi energie, blîndă şi neînfricată, care-i asigurase victoria pe atîtea cîmpuri de bătălie, începu să purifice această instituţie. Dar nu mult după aceea stăruinţele depuse pe lîngă Tiberiu, îl determinară pe Împărat să intervină pe lîngă acest războinic care nu ştia ce înseamnă compromisurile, să-şi domolească elanul, dîndu-i să înţeleagă că nu trebuie să meargă prea departe cu purificarea gărzii pretorienilor.

— Imediat după aceea, bătrînul şi vrednicul nostru prieten Capito, continuă Gallio, şi-a dat seama de motivele care l-au determinat pe Tiberiu să-l cheme în fruntea gărzii: urmărise să acopere ticăloşiile altora cu numele său glorios.

Marcellus prevedea că după dezgroparea acestor dureroase amintiri ale părintelui său, situaţia va deveni ceva mai penibilă, căci de acum înainte urma să vorbească despre Tribunii Militari.

— Dacă Augustus s-ar fi mulţumit numai cu nimicirea gărzii pretorienilor ! continuă senatorul. Dacă ar fi prevăzut rezultatul procedeului său, nici chiar lăcomia lui nesăţioasă nu l-ar fi putut determina să provoace învălmăşeala din Ordinul Tribunilor. Dar tu, fiule, ştii foarte bine ce s-a întîmplat.

Da, Marcellus ştia. Ordinul Tribunilor era o distincţie deosebită. Ca să poţi deveni Tribun şi să poţi purta insignele acestui ordin, trebuia să te distingi prin fapte şi iubire de adevăr. Ca şi garda pretorienilor, ordinul îşi avea şi el un palat impunător în care se adăpostea. Tribunii care soseau la Roma, ca să-şi petreacă concediul, sau pentru a-şi vindeca rănile primite în lupte, sau pentru a primi ordine, aveau la îndemînă o bibliotecă şi instalaţiile de băi pe care intendentul palatului, în conformitate cu ordinele primite, le ţinea la îndemîna lor. Augustus a hotărît să extindă privilegiile Ordinului Tribunilor, pentru a-i include pe fii senatorilor şi ai contribuabililor care se bucurau de trecere. Nu era nevoie să fi dat ordine şi nici să fi petrecut o singură noapte sub pînză de cort. Dacă tatăl tău avea bani de ajuns şi importanţă politică, aveai dreptul să porţi uniforma şi să fii salutat.

Lui Marcellus îi făcea plăcere să se gîndească uneori că, în cazul său, situaţia aceasta nu putea fi considerată identică cu a celorlalţi, deoarece el nu fusese pînă acum o simplă păpuşă. La Academia militară

se devotase cu tot sufletul studiului istoriei militare a războaielor trecute, a strategiei și a tacticii. Era atlet desăvîrșit și neîntrecut la aruncatul cu sulița și cîștigase numeroase premii la concursurile de tragere la țintă cu arcul. Iar cu sabia se bătea tot atît de bine ca orice gladiator de profesie.

Nu-și petrecuse nici vacanțele fără folos. Tineretul aristocrat care avea dreptul să fie numit în ierarhia serviciilor publice, disprețuia practicarea artelor frumoase. Aveau pretenții de critici și cunoscători în pictură și sculptură, dar s-ar fi simțit foarte stîngaci dacă cineva le-ar fi pus în mînă o pensulă sau o daltă. Totuși, spre deosebire de aceștia, Marcellus se interesase, spre mulțumirea tatălui său, de sculptură, și constatînd că are o înclinare firească pentru acest gen de artă, bătrînul îi adusese cei mai buni profesori.

Uneori însă i se întîmpla să se simtă sfios, în calitate de Tribun Militar, mai ales atunci cînd în palatul Tribunilor se arăta cîte un adevărat Tribun, cu obrazul ars de soare și bătut de vînturi, sau bandajat, după lunile grele de serviciu activ, petrecute pe cîmpul de luptă.

Totuși — își zicea Marcellus — nu s-ar fi putut spune despre el că nu este apt pentru serviciul militar. Era gata în orice moment să primească o însărcinare, dacă s-ar fi ivit prilejul. Uneori dorise din tot sufletul ca un astfel de prilej să se ofere. Pînă acum nu fusese chemat să primească comanda nici unei unități; în realitate, un bărbat trebuia să fie nebun ca să o ceară el însuși. Războiul era o ticăloșie bună pentru secături cărora le place să-și zdrăngănească medaliile de pe piept și să zbiere la inferiorii lor, spunîndu-le obscenități sau să umble săptămîni de-a rîndul fără să se spele o singură dată. Ar fi fost în stare să facă și el toate acestea, dacă i s-ar fi cerut anume. Dar pînă acum nu-i ceruse nimeni, și, vorbind cu toată sinceritatea, nu se simțise niciodată mîndru de titlul pe care-l purta. Uneori, cînd Decimus i se adresa cu titlul « Tribun » — cum avea obiceiul cînd venea dimineața să-i servească prînzul în pat — îi venea să-l pălmuiască, și poate l-ar fi și pălmuit, dacă ar fi avut un motiv mai plauzibil.

O bucată de vreme, după ce senatorul își răcori nemulțumirile, călăriră în tăcere.

— Din cînd în cînd, continuă Gallio îngîndurat, se întîmplă ca bătrînul Capito, exact ca și Samson din mitul ebraic, să se ridice și să pună piciorul în prag. Sper, fiule, că nu va ezita să intervină în interesul tău. Dacă va fi o însărcinare onorabilă, nu voi avea nimic împotrivă, chiar dacă ar fi să te expui la primejdii. Sînt dispus să-ți permit ca să te avînți în orice primejdie, dar să nu te expun rușinii. Nu mă îndoiesc că vechiul meu prieten va face astăzi chiar imposibilul pentru a te ajuta. Te rog să i te adresezi cu toată încrederea.

Tatăl său părea atît de convins de ceea ce spune, încît restul drumului ce-l mai aveau de făcut li se păru aproape plăcut. Convins că morocănosul și loialul războinic care-l ajutase pe tatăl său să-i pună pe umeri prima togă albă, va avea grijă să nu fie înjosit de lipsa de cumpăt a unui Prinț viclean și răzbunător, Marcellus se îndreptă cu sufletul ușor spre impunătorul palat al Legatului Șef.

Însoţit de Demetrius, care în şa părea el însuşi un cavaler impunător, apucă în lungul străduţelor cotite ce duceau spre piaţa circulară în mijlocul căreia era impunătoarea clădire de marmură care servea de locuinţă pentru garda pretorienilor şi a funcţionarilor superiori ai armatei. Pe partea stîngă era un vast spaţiu liber în largul căruia se vedeau acum caravane de cămile şi sute de catîri pentru cărat poveri.

Se pregătea plecarea unei armate în lungul drum ce ducea spre Gallia şi piaţa era un furnicar de oameni şi de ofiţeri tineri îmbrăcaţi în uniforme strălucitoare. Legionarii arătau mulţumiţi, sprinteni şi probabil nerăbdători să se vadă cît mai curînd plecaţi. Fără îndoială, o astfel de aventură, îşi zise Marcellus, este impresionantă.

Fiind imposibil să pătrundă în piaţă din pricina înghesuielii, fură obligaţi să descalece într-o străduţă din apropiere. Marcellus întinse lui Demetrius căpăstrul calului şi se îndreptă spre Pretoriu. Coridoarele largi ale clădirii erau pline de centurioni care aşteptau să primească ordinele. Pe mulţi dintre aceştia îi cunoştea. Cînd îl văzură, zîmbiră şi-l salutară. Probabil îşi închipuiau că şi el a venit pentru un scop identic cu al lor şi tocmai de aceea se simţi înfiorat de mîndrie. N-aveai decît să-ţi închipui tot ce poftești despre brutalitatea şi josnicia războiului, dar în orice caz nu era lucru de nimic să fii soldat în slujba Romei imperiale, indiferent de rangul pe care-l aveai în armată. Îşi făcu loc cu umerii pentru a putea ajunge în faţa uşii deschise, care da în biroul lui Capito.

— Comandantul este plecat, îi răspunse subalternul, care părea grăbit. Mi-a poruncit să vă predau sulul acesta.

Marcellus îi luă din mînă sulul cu peceţile groase, apoi ezită un moment, gata să-l întrebe dacă Legatul Şef se va întoarce în curînd, dar la urmă renunţă la această intenţie; se întoarse în loc şi ieşi din birou, coborî scara impunătoare şi traversă piaţa plină de lume. Văzîndu-l că vine, Demetrius se apropie cu caii şi întinse stăpînului său căpăstrul. Ochii li se întîlniră. La urma urmelor, cred că Demetrius are dreptul să cunoască situaţia în care se găseşte, îşi zise Marcellus.

— Încă n-am desfăcut sulul, declară el, şi-i arătă pergamentul pe care-l ţinea în mînă. Hai să ne întoarcem acasă.

Senatorul îl aştepta în bibliotecă.

— Ei, ia spune-mi ce a făcut prietenul nostru Capito pentru tine? întrebă el, încercînd să-şi ascundă neliniştea.

— Lipsea de acolo. M-a servit subalternul său, răspunse Marcellus şi punînd sulul pe masă, se aşeză pe un scaun, pînă cînd tatăl său scoase pumnalul şi desfăcu nerăbdător sigiliile.

I se păru că ochii lui cu pleoapele pe jumătate închise urmăresc vreme îndelungată rîndurile pomposului document.

La urmă, Gallio îşi drese glasul şi ridică privirea tulburată spre fiul său.

— Ai primit ordin să iei în primire comanda garnizoanei din Minoa, îngînă el.

— Unde este situată această Minoa?

— Minoa este un port ticălos și murdar din partea de miazăzi a Palestinei.

— Eu n-am auzit niciodată de numele lui, declară Marcellus. Știu despre castrele noastre din Cesarea și din Joppa, dar nu știu nimic despre Minoa. Ce avem noi acolo?

— Acesta este punctul de plecare al unui drum care duce pînă la Marea Moartă. Majoritatea sării de care avem nevoie vine de acolo, după cum probabil știi și tu. Datoria garnizoanei din Minoa este să asigure circulația caravanelor în lungul acestui drum.

— Nu pare să fie o ocupație prea interesantă, declară Marcellus. Eu mă așteptam la ceva primejdios.

— De, dragul meu, cred că nu vei rămîne dezamăgit. Situația de acolo este destul de primejdioasă. Se spune că beduinii care amenință siguranța acestui drum al sării, sînt sălbatici și cruzi. Dar din pricină că atacurile le dau în mici grupuri independente unul de altul și bine organizate, și cu ascunzători în regiunile stîncoase ale deșertului, n-am luat pînă acum măsurile necesare ca să-i stîrpim. Pentru întreprinderea aceasta am fi avut nevoie de cinci legiuni. Senatorul vorbea ca și cînd ar fi fost informat în toate amănuntele despre Minoa și Marcellus îl asculta cu atenție.

— Vrei să spui că acești tîlhari ai deșertului fură sarea caravanelor noastre?

— Nu . . . ei nu fură sarea, ci jefuiesc caravanele care sînt obligate ca la plecare să ducă provizii și banii necesari pentru plata lucrătorilor folosiți la tăiatul sării. Numeroase caravane au plecat în drumul acesta și nu s-au mai întors niciodată. Dar nu este numai atît, continuă senatorul. În garnizoana castrului Minoa noi n-am întrebuințat oameni mai de soi. Aceasta este formată, în majoritate, numai din aventurieri înrăiți. Mai bine de jumătate dintre aceștia sînt foști ofițeri care au căzut în dizgrație, datorită nesupunerii și altor nereguli pe care le-au săvîrșit. Cealaltă jumătate, mai redusă, se compune din instigatori care răspîndesc nemulțumirea între legionari.

— Eu mi-am închipuit că imperiul dispune de mijloace mult mai rapide și mai puțin costisitcare pentru a se debarasa de oamenii incomozi.

— Sînt și cazuri cînd un proces public sau un asasinat poate provoca proteste, îi explică senatorul. În astfel de împrejurări este preferabil și mult mai practic ca pe vinovați să-i trimiți la Minoa.

— Prin urmare, tată, procedeul acesta este un fel de exil, zise Marcellus, care se ridică în picioare și plecîndu-se spre masa de lucru a tatălui său, se propti cu pumnii încleștați pe tăblie. Poți să-mi dai și alte amănunte referitoare la localitatea aceasta înspăimîntătcare?

Gallio înclină încet din cap.

— Cunosc toate amănuntele în legătură cu ea. Ani de-a rîndul eu și patru colegi ai mei în Senat am supravegheat ceea ce se petrecea în acest castru.

Făcu o pauză și se ridică încet în picioare, iar obrazul lui îmbătrînit deveni livid.

— Cred că acesta este motivul pentru care Gaius Drusus Agrippa . . .

Senatorul pronunță numele acesta scrîșnind din dinți . . . a născocit acest fel de răzbunare împotriva fiului meu, fiind informat că eu știu unde te trimite. Bătrînul Gallio ridică brațele deasupra capului și încleștînd pumnii, se cutremură de revoltă:

— Dacă aș crede în zei, i-aș implora să-l condamne la chinuri veșnice!

Cornelia Vipsania Gallio care avea obiceiul să stăruiască ceva mai mult asupra celui de-al doilea nume de fiecare dată cînd îl pronunța — deși nu era decît fiica adoptivă a soției lui Tiberiu de care divorțase — ar fi putut să aibă un rol important în societate, dacă s-ar fi străduit cît de puțin.

Dacă simpla dorință a Corneliei l-ar fi putut determina pe soțul ei să caute grația Împăratului, Marcus Lucan Gallio ar fi pătruns în cercul celor mai intimi prieteni ai Pontifului, și orice favoare ar fi dorit pentru el însuși sau pentru familia sa, i s-ar fi acordat fără nici un fel de greutate. Sau dacă Cornelia și-ar fi dat osteneala să intre în grațiile insuportabilei bătrîne, care era Iulia, familia Gallio ar fi avut de făcut un drum mult mai scurt pentru a putea ajunge la toate onorurile. Dar Corneliei îi lipsea această energie.

Era o femeie încîntătoare, deși aproape împlinise patruzeci de ani; extrem de cultă, stăpînă grațioasă a casei, soție plină de afecțiune, mamă îngăduitoare, dar probabil cea mai leneșă femeie din întregul imperiu. Se spunea că uneori sclavii se găseau de luni întregi în serviciul casei, abia mai tîrziu puteau să constate că ea nu este invalidă.

Prînzul și-l lua la amiază, întinsă în așternut, iar după amiezile și le petrecea în camerele apartamentului ei sau în grădina însorită, picotind de somn cu cîte un papirus în mînă și trecîndu-și indiferentă degetele lungi și delicate prin ciucurii de aur ai cingătorii. Toți oamenii casei dădeau în brînci ca s-o servească. În același timp toți țineau la ea, deoarece avea o fire blîndă și bună, cu care te puteai înțelege foarte ușor. Afară de asta ea nu dădea niciodată ordine, decît atunci cînd era vorba despre confortul ei propriu. Sclavii — conduși de priceperea și loialitatea bătrînului Marcipor, sau a autoritarului Decimus, cînd era vorba de cei de la bucătărie — vedeau de întreținerea casei, fără să aibă nevoie de sfaturile ei și fără să se teamă că ea nu va fi de acord cu ceea ce vor face. Era optimistă din fire, probabil din pricină că frămîntarea implica anumite eforturi. La rare ocazii se întîmpla însă ca ea să rămînă consternată de întîmplările nenorocite și neașteptate ce interveneau, dar pentru foarte scurt timp și în astfel de cazuri începea să plîngă ca pe urmă să se liniștească.

Ieri însă, totuși, se întîmplase ceva care tulburase adînc liniștea ei obișnuită. Senatorul ținuse o cuvîntare și în timpul după-amiezii, Paula Gallus venise la ea în vizită și o informase despre ce s-a întîmplat. Paula fusese profund consternată.

Cornelia nu se mira cîtuși de puțin cînd află că celebrul ei soț și-a exprimat părerile defavorabile referitoare la felul în care guvernul conduce treburile administrative ale imperiului deoarece îl auzise de multe ori exprimîndu-și aceste păreri, în timpul cît se plimba neliniștit pe

mozaicul dormitorului ei; dar cu toate acestea se sperie, aflînd că ieri, în fața Senatului, el și-a exprimat pe față motivele sale de nemulțumire. Nu crezu necesar s-o întrebe pe Paula ce anume o face să pară atît de speriată. Paula nu dorea ca senatorul Gallio să aibă din pricina asta nemulțumiri cu cei de la curtea Împăratului. În primul rînd, Diana nu va mai putea continua strîns prietenia dintre ea și Lucia, dacă tatăl acesteia va stărui să-l atace pe Prințul Gaius. În al doilea rînd, între ea și Cornelia exista o veche înțelegere tacită, să încurajeze alianța dintre familiile lor, în momentul cînd Diana și Marcellus vor face constatarea romantică și neașteptată că există unul pentru altul.

Atunci cînd o informă pe Cornelia că senatorul se aventurează pe un teren primejdios, Paula nu făcu nici o aluzie la aceste amănunte, dar cu toate acestea merse destul de departe pentru a-i atrage atenția că Prințul Gaius — deși în toate celelalte domenii era un nătîng — este foarte iscusit în născocirea pedepselor destinate celor care încearcă să-l critice.

— Bine, dar ce pot eu să fac în această împrejurare? gemu îndurerată Cornelia. Fără îndoială nu-mi vei cere să-i fac reproșuri pentru discursul pe care l-a ținut. Soțului meu nu-i place să audă pe cineva sfătuindu-l ce poate și ce nu poate să spună în fața Senatului.

— Nici pe soția sa? întrebă Paula și ridică sprîncenele de patriciană.

— Cu atît mai puțin pe soția sa ! ripostă Cornelia. Între noi există o înțelegere tacită, ca Marcus să-și exercite profesiunea, fără amestecul meu. Singura mea datorie este să-i conduc casa.

Paula zîmbi sarcastic și puțin după aceea plecă, lăsînd în urma ei atmosfera care trepida de amenințări.

Cornelia ar fi preferat ca senatorul să fie ceva mai puțin sincer. Cînd încerca anume, devenea un bărbat extrem de amabil. Evident, Gaius era un destrăbălat și un nebun, dar la urma-urmelor el era Prințul regent al imperiului și nu era nevoie să-l invectivezi în adunările publice, că te pomeneai trecut pe lista neagră.

Paula Gallus era o femeie mult mai prudentă și nu putea admite ca Diana să fie implicată în astfel de afaceri. Dacă situația se va agrava, fără îndoială nu vor mai avea ocazia să o vadă decît rareori pe Diana în casa lor. Ori pentru Lucia, eventualitatea aceasta ar fi o lovitură destul de gravă și ar putea influența și viitorul lui Marcellus. El nu-i acordase Dianei decît atenții neînsemnate, dar totuși Cornelia nu-și pierduse nădejdea că sfîrșitul va fi cel dorit de ea.

Din cînd în cînd, dar numai pentru scurtă durată, își făcea gînduri din pricina lui Marcellus. Visul ei de totdeauna fusese să-l vadă pe Marcellus încălecat pe un cal alb, în fruntea unei impunătoare armate, trecînd în lungul străzilor, petrecut de aplauzele și aclamațiile unei mulțimi nenumărate de oameni. Evident, o astfel de paradă nu putea să se desfășoare decît dacă ai trecut prin anumite primejdii, dar Marcellus nu era laș. Nu-i lipsea altceva decît prilejul pentru a dovedi tuturor din ce fel de aluat este plămădit. Probabil un astfel de prilej nu se va mai oferi de aici înainte. Cornelia plînse îndurerată și, din cauză că nu avea pe nimeni cu care ar fi putut vorbi despre această chestiune, își

descărcă sufletul în fața Luciei. La rîndul ei, impresionată de deznădejdea fără precedent a mamei sale, Lucia încercă s-o liniștească.

Dar astăzi Cornelia scăpase de spaima ce o copleșise în ajun, nu pentru că ar fi avut motive să creadă că nu are de ce să se teamă, ci din pricină că din punct de vedere temperamental era incapabilă să se concentreze asupra unui subiect — nici chiar atunci cînd era vorba despre o catastrofă care se apropia.

Pe la ora patru, cînd Cornelia tocmai începuse să-și pieptăne cățelușul cu părul zbîrlit, senatorul intră în luxosul ei apartament și lăsîndu-se pe un scaun, se uită întunecat împrejurul său.

— Ești obosit? întrebă Cornelia înduioșată. Sigur că da. După lungul drum pe care l-ai făcut călare. Mi se pare că n-ai fost mulțumit de vederea cailor aduși din Hispania. Ce s-a întîmplat?

— Marcellus a primit ordin să se prezinte la datorie, răspunse Gallio răstit.

Cornelia lăsă cățelul din brațe și plecîndu-se spre el, îl privi cu interes.

— Nu ești de părere că s-a întîmplat exact ceea ce trebuia? Am așteptat zi de zi să intervină ceva. Probabil nu avem motive să fim mulțumiți. Va fi obligat să plece foarte departe de noi?

— Da! răspunse Senatorul și dădu din cap abătut. Foarte departe. A primit ordinul să ia comanda castrului Minoa.

— Comanda! O, ce noroc pentru el. Minoa! Fiul nostru va deveni comandantul unui castru la Minoa. Avem toate motivele să fim mîndri.

— Nu, draga mea! răspunse Gallio și scutură din capul albit. N-avem nici un motiv să ne mîndrim. Minoa este localitatea unde trimitem oamenii de care dorim să scăpăm pentru totdeauna. Acolo nu au nimic altceva de lucru, decît să se certe și să se încaiere. Garnizoana este o adunătură de scelerați, porniți mereu pe revoltă. Tocmai de aceea sîntem foarte des obligați să schimbăm comandantul. Urmă o lungă pauză, în timpul căreia senatorul rămase abătut. De astă dată, Comisia desemnată de Senat pentru controlarea castrului Minoa, n-a fost consultată în privința numirii comandantului. Fiul nostru a primit ordinul de plecare direct de la Gaius.

Lămurirea aceasta fu prea dureroasă, chiar pentru o femeie atît de chibzuită cum era Cornelia. Începu să plîngă în hohote; își băgă mîinile în părul lucitor care-i cădea pe umeri și începu să se zbuciume, murmurînd reproșuri care deveneau din ce în ce tot mai articulate. Cutremurată de suspine, țipă la soțul ei, care rămase tot atît de mirat ca și ea însăși:

— Marcus, de ce ai săvîrșit această faptă? Cum ai putut aduce nenorocirea aceasta pe capul fiului nostru? Crezi că era atît de important ca să-l denunți pe Gaius în fața Senatului — cu prețul unui astfel de sacrificiu pentru Marcellus și pentru noi toți? O, aș fi preferat să fi murit înainte de a se întîmpla ce ni se întîmplă acum!

Gallio își plecă fruntea în palme și nu încercă să-i spună că vina este și a lui Marcellus. Fiul său avea destule griji, fără să mai fie nevoie și de reproșurile pe care i le-ar fi făcut Cornelia.

— Unde este acum? întrebă ea cu glasul sugrumat, încercînd să se stăpînească. Trebuie să vorbesc cu el.

— Probabil că se pregătește de plecare, murmură Gallio. Ordinul este să plece imediat la destinație. O galeră îl va duce la Ostia de unde, mîine dimineață, va pleca o corabie.

— Corabie? Ce fel de corabie? Dacă trebuie să plece, de ce nu pleacă în condițiile cuvenite rangului său? Fără îndoiala va putea închiria sau cumpăra un vas, pentru a face călătoria cum se cade s-o facă un Tribun.

— Dragă pentru așa ceva nu avem timp de ajuns. Vor pleca astă-seară.

— Cine vor? Marcellus și mai cine?

— Demetrius.

— Preamăriți să fie zeii! oftă Cornelia și începu din nou să plîngă. Dar Marcellus de ce nu vine să mă vadă? îngînă ea printre suspine.

— Va veni numaidecît, răspunse Gallio. A dorit să vin eu mai întîi, ca să te anunț. Și sper că-l vei primi cu același curaj, ca orice matroană romană. Tonul cu care vorbea senatorul devenise aproape sever. Fiul nostru a avut parte de cîteva zguduiri neplăcute, dar le-a suportat cu bărbăție și cu liniștea caracteristică celor mai bune tradiții ale noastre. Totuși, cred că nu i-ar face plăcere dacă te-ar vedea că-ți pierzi cumpătul din pricina aceasta.

— Să-mi pierd cumpătul! zise Cornelia și se uită mirată la el. Știi foarte bine că n-aș fi în stare să fac așa ceva, indiferent de ceea ce ni s-ar întîmpla.

— Draga mea, nu este nevoie ca cineva să ia otravă, nici să întrebuințeze pumnalul, pentru a se sinucide. Poți tot atît de bine să te sinucizi și, totuși, fizicește să rămîi în viață.

Gallio se ridică în picioare și apucînd-o pe Cornelia de mînă o ajută să se ridice. Șterge-ți lacrimile, iubita mea, zise el cu blîndețe. Cînd va veni să te vadă, încearcă și primește-l în așa fel ca să fie mîndru de tine. Probabil de aici înainte îl vor aștepta zile de încercări grele și amintirea curajului ce-l vei dovedi acum în fața lui să-i servească de îndemn, în momentele cînd se va simți abătut.

— Bine, Marcus, voi încerca. Cornelia îl apucă de braț și se strînse lîngă el. Trecuse o vreme atît de lungă de cînd nu mai simțiseră nevoia imediată de a sta atît de strînși unul lîngă altul.

După ce Marcellus petrecu o jumătate de oră împreună cu mama sa — datorie de care la început se temuse — plecă, pentru a sta de vorbă cu sora sa. Bătrînul Gallio o informase pe Lucia, iar aceasta îi trimisese vorbă prin Tertia că-l va aștepta sub pergola din grădină, pînă cînd va putea să vină s-o vadă.

Înainte de toate însă trebuia să se întoarcă în camera lui, pentru a lăsa perna de mătase pe care mama sa stăruise s-o ia cu el. Încă un obiect ce trebuia adăugat la povara bagajelor lăsate în grija lui Demetrius, dar ar fi fost lipsă de atenție din partea lui dacă refuza acest dar, mai ales

ţinînd seama de marele curaj cu care ea primise această nenorocire ce-i lovise. Cornelia plînsese, dar atitudinea ei nu se abătuse cîtuşi de puţin de la disciplina pe care şi-o impusese.

Marcellus găsi bagajele adunate în învelitori şi strînse în curele, gata pentru plecare. Demetrius însă nu era nicăieri. I se adresă lui Marcipor care apăruse în cadrul uşii pentru a întreba dacă au nevoie de prezenţa lui, iar acesta îi spuse cam fără voie, că acum un ceas l-a văzut plecînd călare, în cea mai mare grabă. Marcellus primi această informaţie fără să-şi trădeze mirarea. Era foarte probabil că, deşi tîrziu, grecul constatase că din echipamentul lor lipseşte ceva şi plecase de acasă, uitînd să ceară voie. Ar fi imposibil ca Demetrius să profite de această ocazie pentru a încerca să evadeze. Nu se poate, îşi zise Marcellus. Dar întîmplarea aceasta avea nevoie de o explicaţie, deoarece dacă ar fi avut nevoie de un obiect, care a constatat că le lipseşte, n-ar fi strîns bagajele în curele, înainte de a pleca.

Lucia aştepta sprijinită de balustradă, uitîndu-se spre Tibru, pe undele căruia se vedeau corăbii cu pînzele mici în care se frîngeau aproape orizontal razele soarelui, şi galere care înaintau atît de încet, încît ai fi zis că nici nu se mişcă, dacă pe marginea lor nu s-ar fi văzut umbra mişcărilor ritmice ale vîslelor lungi cînd se propteau în apă şi se ridicau iarăşi. Una dintre galere, ceva mai mică decît celelalte, se îndrepta spre chei. Îşi duse mîinile la ochi şi urmărea cu atîta atenţie silueta neagră a vasului, încît nici nu-l auzi pe Marcellus apropiindu-se.

Se opri lîngă ea fără să zică nimic şi, înduioşat, îşi petrecu braţul împrejurul mijlocului ei feciorelnic. Fata ridică un braţ şi-l cuprinse şi ea, dar nu se întoarse să se uite la el.

— Nu cumva este galera cu care vei pleca tu? întrebă ea şi-i făcu semn spre vas. Dacă nu mă înşel, este o triremă şi are prora foarte înaltă. Aceasta este una dintre galerele care ies în calea corăbiilor la Ostia.

— Da, este dintre acelea, răspunse Marcellus, mulţumit că conversaţia lor a luat această întorsătură liniştită. S-ar putea să fie chiar galera cu care voi pleca eu.

Lucia se întoarse încet în braţele lui împreunate, ridică palmele catifelate ale mîinilor şi-l mîngîie înduioşată pe obraz. Se uită la el şi zîmbi, dar buzele îi tremurau puţin; încearcă să fie curajoasă, îşi zise fratele ei şi se gîndi că probabil atitudinea lui de acum o va face să înţeleagă că este de acord cu purtarea ei.

— Sînt mulţumită că-l vei lua şi pe Demetrius cu tine, zise ea cu glasul ferm. A cerut el să te însoţească?

— Da, răspunse Marcellus. Apoi, făcînd o pauză, adăugă: Da... a dorit să vină cu mine. Cîteva clipe rămaseră nemişcaţi unul lîngă altul şi degetele fetei se jucau cu şnurul de mătase cu care tunica lui era încheiată la gît.

— Ţi-ai împachetat toate lucrurile de care ai nevoie? Amîndoi erau conştienţi de stăpînirea ce şi-o impuseseră în această împrejurare şi se simţeau mulţumiţi.

— Da! răspunse Marcellus, apoi dădu din cap şi zîmbi, ca şi cînd totul s-ar fi desfăşurat în mod normal şi n-ar fi plecat mai departe decît

la o vînătoare: Da . . . draga mea, totul este pregătit. Urmă o pauză ceva mai lungă.

— Evident, ar fi imposibil ca tu să prevezi de acum cînd te vei întoarce.

— Sigur că da, răspunse Marcellus, şi după oarecare ezitare, adăugă: Cel puţin deocamdată.

Apoi, cu totul pe neaşteptate, Lucia scoase un ţipăt îndurerat şi ascunzîndu-şi obrazul la pieptul fratelui ei, începu să plîngă cu sughiţuri domolite. Marcellus îi ţinea strîns trupul cutremurat de suspine.

— Nu, dragă surioară, murmură Marcellus. Să ne păstrăm cumpătul ! Ştiu că nu este uşor, dar va trebui să ne purtăm într-un fel demn de originea noastră romană.

Trupul Luciei păru că devine rigid şi lăsîndu-şi capul pe spate, ridică ochii înlăcrimaţi spre el, scăpărînd de revoltă.

— Să ne purtăm ca romanii ! ţipă ea în bătaie de joc. Da, să ne purtăm ca romanii ! Dar ia spune-mi, ce răsplată primesc aceşti romani, pentru că sînt curajoşi . . . pentru că se prefac că este frumos şi nobil să renunţi la tot ce ai . . . şi că e glorios să suferi şi să mori pentru Roma? Pentru Roma, pe care eu o urăsc din fundul sufletului ! Ia gîndeşte-te ce ţi-a făcut Roma . . . ţie şi nouă tuturor ! De ce nu ne lasă să trăim în linişte? Imperiul roman . . . ce este acest imperiu roman? Un uriaş furnicar de sclavi ! Nu înţeleg sclavi ca Tertia şi Demetrius; ci ca mine şi ca tine . . . toată viaţa ne ploconim, ne umilim şi ne linguşim; legiunile noastre prădează şi ucid în toate părţile . . . şi pentru ce? Pentru a face Roma capitala universului, spune lumea. Dar de ce trebuie ca universul întreg să fie condus de un bătrîn nebun, ca Tiberiu, şi de un beţiv netrebnic, cum este Gaius? Nu pot suferi Roma ! Nu-i pot suferi pe niciunul dintre ei !

Marcellus nu încercă să o determine pe sora sa să-şi oprească avalanşa aceasta de revoltă, zicîndu-şi că va fi mult mai bine să se poată răcori şi să termine pentru totdeauna cu ce are de spus. Acum o simţea fără vlagă în braţele sale şi-i auzea bătăile violente ale inimii.

— Te simţi mai bine? o întrebă el cu glasul binevoitor. Cu obrazul mereu ascuns la pieptul lui, fata dădu din cap. Ridicînd în mod instinctiv privirea, dădu cu ochii de Demetrius care se oprise la o mică distanţă de ei şi se uita în altă parte. Va trebui să-l întreb ce vrea, murmură el, şi-şi desprinse braţele de pe trupul ei. Lucia se întoarse din nou spre fluviu, căci nu voia ca grecul să constate că aproape şi-a pierdut stăpînirea de sine.

— Fiica Legatului Gallus vă aşteaptă, stăpîne, îi spuse Demetrius.

— Eu nu pot să mă întîlnesc cu Diana în starea aceasta, zise Lucia cu glasul sugrumat. Mă voi plimba pe aleile grădini, în timpul cît tu vei vorbi cu ea. Apoi, ridicînd puţin glasul, adăugă: Demetrius, adu-o pe Diana aici în pergolă.

Fără să mai aştepte aprobarea fratelui ei, urcă repede scara circulară care ducea spre boschetele de trandafiri şi spre dulbina havuzului. Luînd tăcerea stăpînului său drept o confirmare a ordinului primit,

Demetrius plecă să-şi facă datoria, dar Marcellus îl chemă înapoi şi sclavul se întoarse.

— Crezi că ştie şi ea? întrebă el şi încruntă din sprîncene.

— Da, stăpîne!

— Ce te determină să faci această afirmaţie?

— Fiica Legatului Gallus pare c-a plîns, stăpîne.

Marcellus tresări şi clătină din cap.

— Nu ştiu ce aş putea să-i spun în această împrejurare, murmură el mai mult pentru sine, — Demetrius nu făcu nici o încercare pentru a-l ajuta —, totuşi voi fi obligat să vorbesc cu ea, oftă el resemnat.

— Da, stăpîne, încuviinţă Demetrius şi plecă din nou.

Întorcîndu-se spre balustradă, Marcellus văzu silueta surorii sale cum se plimbă abătută printre boschetele de trandafiri şi inima îi tresări de milă. Pînă acum nu o văzuse pe Lucia niciodată atît de frîntă şi de mîhnită. Nu era deci de mirare că se ferea ca Diana s-o vadă în starea aceasta. Ceva îl determină să presimtă că apropiata lui întrevedere cu Diana va fi neobişnuit de grea. Pînă acum nu prea avusese ocazia să rămînă singuri împreună, nici chiar pentru cîteva clipe numai. De astă dată nu numai că vor rămîne singuri, dar se vor găsi amîndoi într-o situaţie extrem de dificilă. Şi nu ştia ce atitudine va trebui să ia în această împrejurare.

O văzu că se apropie, în lungul peristilului, mişcîndu-se uşoară şi graţioasă, dar fără vioiciunea ei obişnuită. Cum se poate ca Demetrius să-i spună să vină aici în pergolă, fără ca el s-o însoţească, deşi ea cunoştea drumul pe unde trebuie să apuce! Fir-ar afurisit de Demetrius . . . în după-amiaza aceasta purtarea lui este cu totul neobişnuită. I-ar fi venit mult mai uşor să iasă în calea Dianei şi s-o salute, dacă ar fi fost şi el de faţă. Marcellus apucă în lungul aleei, ca s-o întîmpine. Lucia a avut dreptate: Diana a crescut şi în atitudinea aceasta de astăzi este mult mai drăguţă decît îşi aducea aminte c-ar fi văzut-o vreodată. Probabil că ştirile pe care le primise acum îi alungaseră şi ultimele ecouri ale adolescenţei din înfăţişarea ei. Dar indiferent de motivele care au determinat această schimbare, Diana a devenit cu totul pe neaşteptate o femeie matură. Îşi simţi inima că începe să bată mai repede. Zîmbetul frăţesc cu care se pregătise s-o întîmpine, i se păru nepotrivit, dacă nu lipsit de sinceritate, şi după ce Diana se mai apropie, privirile lui deveniră tot atît de grave ca şi ale ei.

Întinse amîndouă mîinile spre el şi-l privi pe sub genele lungi, încercînd să-şi stăpînească lacrimile şi să zîmbească. Marcellus n-o văzuse pînă acum în felul în care o vedea astăzi, şi contactul fugar al mîinilor lor îl tulbură. Uitîndu-se adînc în ochii ei negri i se păru că abia acum îşi dă seama de prezenţa ei, de linia fină a trupului ei, de sprîncenele frumoase, de bărbia energică şi totuşi delicată, de buzele ei pline — care acum erau întredeschise din cauza spaimei — dincolo de care i se vedeau dinţii strîns încleştaţi.

— Îmi pare bine c-ai venit, Diana, zise Marcellus, care ar fi dorit ca vorbele acestea să fie protectoare, dar nu erau deloc. Ar fi vrut să adauge: « Lucia va veni imediat » — dar nu-i spuse nimic şi nici nu-i

dădu drumul din mîini şi se miră că este în stare să stea nemişcată atîta vreme.

— Este adevărat că vei pleca astă-seară? întrebă ea cu glasul stins.

Marcellus se uită în ochii ei şi se întrebă cum de fata aceasta, mereu neastîmpărată, veselă şi capricioasă, a putut să devină atît de fermecătoare.

— De unde ai aflat? întrebă el. Cine ţi-a spus atît de repede? Eu am aflat abia acum trei ceasuri.

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanţă? întrebă ea, apoi se opri, ca şi cînd s-ar fi gîndit ce să-i mai spună. A trebuit să vin, Marcellus, continuă ea cu tot curajul, deoarece ştiam că tu nu vei mai avea timp să vii la mine şi să-ţi iei rămas bun.

— Este un gest foarte... Era gata să pronunţe cuvîntul « amabil », dar presimţi că răspunsul acesta ar fi prea rece şi prea banal, şi uitîndu-se la Diana, îi văzu ochii plini de lacrimi. A fost foarte drăguţ din partea ta, zise el înduioşat, şi strîngînd-o mai tare de mîini, o apropie de el. Fata păru că ezită, apoi se supuse.

— Firește, n-ar fi trebuit să vin, declară ea cu respiraţia întretăiată, dar timpul este atît de scurt. Prezenţa ta ne va lipsi tuturor. Apoi întrebă, ceva mai sfioasă: Spune Marcellus, îmi vei trimite veşti despre tine? Şi văzîndu-l că nu-i răspunde imediat, clătină din cap şi murmură: N-ar fi trebuit să-ţi pun întrebarea aceasta, căci acolo unde te duci, tu vei avea destul de lucru. Vom afla unul despre altul, datorită Luciei.

— Bine, draga mea, tu nu te gîndeşti că mie-mi va face plăcere să-ţi scriu, se grăbi Marcellus să-i răspundă, şi cred că-mi vei scrie şi tu... destul de des... Făgăduieşte-mi că-mi vei scrie!

Diana zîmbi printre lacrimi şi Marcellus îi urmări gropiţele din obraji, cum se adîncesc şi apoi dispar. Inima îi tresări cînd o auzi întrebîndu-l în şoaptă:

— Îmi vei scrie chiar astă-seară? Şi-mi vei trimite scrisoarea cu galera care se va întoarce?

— Da, Diana, îţi voi scrie.

— Unde este Lucia? întrebă ea nerăbdătoare şi-şi retrase repede mîinile dintr-ale lui.

— În grădină, pe aleea boschetelor de trandafiri, răspunse Marcellus.

Şi înainte de a-şi putea da seama de intenţia ei, o văzu că se îndepărtează în fugă. În momentul în care ajunse în vîrful scării, se opri, şi întorcîndu-se spre el, îi făcu semn cu mîna. Era gata s-o strige să-l aştepte, ar fi vrut să-i mai spună ceva, dar incertitudinea în care se găsea acum îl determină să renunţe. Ce ar mai putea să-i spună Dianei? se întrebă el. Ce i-ar putea făgădui şi ce i-ar putea cere să-i făgăduiască? Nu, va fi mult mai bine pentru amîndoi să se despartă în felul acesta. Îi trimise un sărut şi fata dispăru din vedere. Era posibil, chiar probabil ca de aici înainte să nu o mai revadă pe Diana niciodată.

Se îndreptă abătut spre casă, dar se opri brusc şi se întoarse în pergolă. Fetele se întîlniseră şi acum se plimbau pe alee, ţinîndu-se de braţ.

Probabil nu va avea ocazia să o mai vadă o dată pe sora lui adorată, căci ar fi inutil să o mai expună pe Lucia zbuciumului unei noi scene de despărțire.

Rămase mirat cînd văzu că Demetrius coboară pe scară. Ce l-a făcut oare să intre în grădină? se întrebă el. Desigur acesta îi va spune, fără să-l mai întrebe. Purtarea corinteanului acesta credincios îi dădea de gîndit. Imediat după aceea îl văzu că se apropie cu pași largi și milităresti, din cauza cărora, în timpul vînătorilor, lui Marcellus îi venea greu să se țină după el. Demetrius părea mulțumit de ceva, chiar mai mult decît mulțumit. Era încîntat! Pînă acum Marcellus nu văzuse încă această expresie pe obrazul sclavului său.

— Vreți să duc bagajele în port, stăpîne? întrebă Demetrius, și glasul păru că-i tremură de emoție.

— Da... în cazul cînd sînt pregătite. Marcellus era gata să-i pună o întrebare, dar la urmă renunță: « Mă vei aștepta pe chei », zise el.

— Vreți ca mai întîi să cinați, stăpîne?

Marcellus dădu din cap, dar în aceeași clipă se gîndi că nu și-a luat rămas bun de la membrii familiei. Toți suportaseră această despărțire cu un curaj măreț. Prin urmare, ar fi însemnat să le ceri prea mult — atît lor cît și lui — să mai repete odată scena de deznădejde unul în fața altuia.

— Nu, răspunse el răstit. Voi cina pe galeră. Vei face pregătirile necesare, după ce vei ajunge în port.

— Da, stăpîne, răspunse Demetrius pe un ton din care se putea ghici că este de acord cu hotărîrea luată de stăpînul său.

Marcellus își continuă încet drumul spre casă. Ar fi avut atîtea de făcut, dacă i s-ar mai fi acordat o zi de răgaz. Se gîndea în primul rînd la Tullus. Va trebui să-i lase cîteva rînduri înainte de a pleca.

Cînd se întîlniră în boschetele de trandafiri, Lucia și Diana izbucniră amîndouă în lacrimi. Apoi începură să vorbească, întrebuințînd fraze intermitente, despre posibilitățile de întoarcere ale lui Marcellus; sora sa gîndindu-se cu spaimă la ceea ce i s-ar putea întîmpla, iar Diana întrebîndu-se dacă ar fi posibil ca cineva să stăruiască pe lîngă Gaius pentru a-l determina să-și schimbe hotărîrea luată.

— Vrei să spui că, probabil, tatăl meu ar putea...

— Nu! răspunse Diana, și clătină energic din cap. Nu tatăl tău! Va trebui să intervenim pe altă cale. Făcu ochii mici și începu să se gîndească.

— Se vede că în această chestiune intervenția tatălui tău ar putea să aibă efect, îi propuse Lucia.

— Nu știu ce să zic. Probabil ar avea, dacă ar fi acasă. Dar misiunea pe care o are la Marsilia ar putea să-l rețină pînă la începutul iernii viitoare.

— Ți-ai luat rămas bun de la Marcellus? întrebă Lucia, după ce făcură cîțiva pași pe alee, fără să zică nimic. Se uită în ochii Dianei și zîmbi îngîndurată, cînd constată că se aprinde în obraji. Diana dădu din cap și o strînse înduioșată de braț, dar alt răspuns nu-i dădu.

— Cum se face că Demetrius a ajuns atît de repede aici, în grădină? întrebă ea pe neașteptate. A venit la mine ca să-mi spună că Marcellus se pregătește de plecare și ar vrea să mă vadă. M-am întîlnit cu el, venind încoace. Nu cumva sclavul acesta a venit să-și ia rămas bun... ca și cînd ar fi egal cu tine?

— Mi s-a părut și mie straniu, admise Lucia. Demetrius n-a vorbit pînă acum cu mine niciodată, decît cel mult pentru a-mi răspunde la cîte un ordin. Crede-mă Diana, nici eu nu înțeleg tocmai bine. S-a apropiat și, după ce m-a salutat în felul lui ceremonios, mi-a ținut o scurtă cuvîntare, care mi s-a părut pregătită cu cea mai mare grijă. Mi-a spus: «Voi pleca împreună cu Tribunul. S-ar putea să nu mă mai întorc. Aș dori să-mi iau rămas bun de la sora stăpînului meu și să-i mulțumesc pentru purtarea binevoitoare ce a avut față de sclavul fratelui ei. Îmi voi aduce aminte de această bunătate.» Apoi a scos un chimir și din el inelul acesta.

— Inelul? întrebă Diana neîncrezătoare. Dă-mi voie să-l văd și eu, adăugă ea în șoaptă. Lucia întinse mîna cu degetele desfăcute, ca să poată examina inelul mai de aproape, căci lumina începuse să se tulbure:

— Este frumos, declară Diana. Ce reprezintă oare emblema aceasta gravată pe el? O corabie?

— Demetrius mi-a spus, adăugă Lucia: «Aș vrea să încredințez inelul acesta surorii stăpînului meu. Dacă mă voi întoarce, va putea să mi-l dea înapoi. Dacă nu mă voi întoarce, atunci îi va rămîne ei. Părintele meu l-a dăruit mamei mele. Este singurul obiect pe care l-am putut salva din dezastrul familiei noastre».

— Ce situație stranie! murmură Diana. Și ce i-ai răspuns?

— De... ce crezi c-aș fi putut să-i răspund? zise ea pe un ton ca și cînd ar fi încercat să se apere împotriva unei acuzări. La urma urmelor el pleacă împreună cu fratele meu și-și primejduiește viața. Este și el om, nu-i așa?

— Da, este și el om, încuviință Diana. Haide, continuă, ce i-ai răspuns? întrebă ea nerăbdătoare.

— I-am mulțumit, răspunse Lucia cu o încetineală care te scotea din fire. I-am spus că face bine — ceea ce este adevărat, Diana — că-mi lasă în păstrare inelul acesta prețios, și mi-am exprimat nădejdea că amîndoi se vor întoarce acasă teferi și sănătoși, apoi i-am făgăduit să am grijă de bijuteria pe care mi-o lasă în păstrare.

— Cred c-ai procedat foarte bine, zise Diana după un moment de gîndire. Și pe urmă ce s-a mai întîmplat? Se opriseră amîndouă la capătul aleii pavate.

— De, rămăsese nemișcat în fața mea... așa că i-am întins mîna.

— Cum se poate! exclamă Diana. Unui sclav?

— Gestul este destul de inocent, încercă Lucia să-i explice. De ce n-aș putea adică să-i strîng mîna lui Demetrius? El este tot atît de curat ca și noi; în orice caz mult mai curat decît Bambo care mereu sare cu labele pe mine.

— Chestiunea, dragă Lucia, nu se pune dacă mîinile lui Demetrius sînt mai curate decît labele lui Bambo... ori atîta lucru ştii şi tu. El este sclav şi faţă de oamenii aceştia nu putem fi niciodată destul de prudente.

Tonul cu care vorbea Diana părea sever, pînă în momentul cînd curiozitatea începu să înlăture indignarea din atitudinea ei:

— Care va să zică, adăugă ea ceva mai îmblînzită, a dat mîna cu tine!

— Nu, Diana, s-a întîmplat ceva mult mai grav, zise Lucia şi zîmbi, cînd văzu felul în care Diana se uită la ea. Demetrius mi-a luat mîna şi după ce mi-a pus inelul în deget mi-a sărutat-o... şi... ia gîndeşte-te şi tu Diana... El pleacă împreună cu Marcellus şi probabil va muri pentru el! Ce puteam să fac? Să-l pălmuiesc?

Diana îşi ridică mîinile şi le puse Luciei pe umeri, apoi o privi în luminile ochilor.

— Da... şi după aceea ce s-a mai întîmplat?

— Crezi că atît nu este de ajuns? răspunse ea, ferindu-se puţin din calea ochilor cercetători ai Dianei.

— Dimpotrivă, este tocmai de-ajuns. Spune, Lucia, cred că nu ai intenţia să porţi inelul acesta?

— Nicidecum. Nu am nici un motiv ca să-l port. L-aş putea pierde. Şi nu vreau nici să o jignesc pe Tertia.

— Tertia este îndrăgostită de Demetrius?

— Este nebună după el. Sărăcuţa de ea, a plîns din pricina lui toată după-amiaza.

— Demetrius ştie?

— Nu-mi vine să cred că nu ştie.

— Pe el nu-l interesează fata aceasta?

— Îl interesează, dar nu în felul în care-l interesează el pe ea. I-am cerut să-mi făgăduiască solemn că-şi va lua rămas bun de la ea.

— Spune Lucia, nu te-ai gîndit niciodată că în taină s-ar putea ca Demetrius să fie îndrăgostit de tine — probabil de vreme mai îndelungată? Nu ţi-ai pus această întrebare?

— Nu mi-a dat nici un motiv să mă gîndesc la o astfel de posibilitate, răspunse Lucia îngîndurată.

— Vrei să spui că n-ai avut nici un motiv, pînă astăzi, stărui Diana.

Lucia păru că se gîndeşte din nou, întrebîndu-se ce să-i răspundă.

— Diana, începu ea cu glasul calm, Demetrius este un sclav. Cred că nu e cazul să ne îndoim de această realitate, care a fost nenorocirea lui. A avut parte de o educaţie aleasă, într-o casă de oameni bogaţi, şi a fost adus la Roma încărcat de lanţuri, de către nişte ticăloşi care nu meritau nici să-i lege curelele sandalelor. Glasul începuse să-i tremure de revoltă. Evident, faptul că aceştia erau romani, le dădea tot dreptul. De vreme ce eşti roman, nu e nevoie să mai ştii altceva, decît să jefuieşti şi să asasinezi. Nu-ţi dai seama, Diana, că tot ce se găseşte astăzi în imperiul roman şi ce merită să-ţi reţină atenţia, în calitate de om cult, a fost jefuit din Grecia? Ia spune-mi şi mie, cum se face că noi vorbim de preferinţă limba elenă, în loc să vorbim cea latină? Asta se întîmplă

din cauză că din punct de vedere cultural grecii se găsesc cu cîteva stadii înaintea noastră. Singurul lucru în care-i întrecem şi noi, este măcelărirea oamenilor.

Diana se întunecă la obraz şi plecîndu-se spre Lucia, îşi lipi gura de urechea ei, ca să-i spună în şoaptă:

— Trebuie să fii nebună, să faci astfel de declaraţii... chiar de faţă cu mine! Nu-ţi dai seama că este primejdios? Crezi că familia ta nu are destule nemulţumiri? Sau poate vrei să ne vezi pe toţi expulzaţi... şi băgaţi la închisoare?

Marcellus stătea singur, sprijinit de parapetul punţii. Sosise în port abia cu cîteva minute înainte de plecarea galerei, apoi intrase în cabina cu aerul îmbîcsit, pentru a se convinge dacă bagajele lui au fost aduse toate pe bord. Nici nu băgă de seamă c-au ieşit spre mijlocul fluviului, decît după ce coborî scara şi se uită împrejurul său. Depozitele şi docurile de pe chei dispăruseră în fundul întunericului şi zvonul de larmă al oraşului se stinsese departe în urma lor.

Sus pe vîrful unei coline, clipeau două puncte luminoase pe care le recunoscu imediat că trebuiau să fie grătarele cu cărbuni aprinşi de la cele două capete ale pergolei. Probabil părintele său era acolo şi sta sprijinit de balustradă.

Acum trecuseră de cotitura fluviului şi luminile dispăruseră din vedere. Îi făcea aceeaşi impresie ca şi în momentul acesta primul capitol al vieţii sale s-ar fi terminat şi scribul sigilează primul sul de pergament. Bolta luminată de cer, întinsă deasupra Romei, păli şi stelele străluceau acum mai puternic. Marcellus le examină curios. I se păreau ca nişte spectatori muţi ai căror ochi nu erau atît de indiferenţi ca ai unui sfinx, ci se uitau cu calmă atenţie, clipind din cînd în cînd, pentru a-şi limpezi vederea. Se întrebă, oare spectatorii aceştia se pot uita cu simpatie şi admiraţie la ceea ce văd şi dacă, în general, îi interesează spectacolul din faţa lor.

După o bucată de vreme, în auzul lui îşi făcu loc plescăitul ritmic al apei şi ecoul cadenţei şefului de echipaj care bătea în butucul de metal, pentru a da măsura cînd cele şaizeci de vîsle se propteau şi se ridicau din apele fluviului: bang-bang, bang-bang şi clipocitul stins al picăturilor ce se scurgeau de pe vîsle.

Amintirile familiei, ale vieţii şi ale dragostei ce rămăsese în urmă, se repeziră pentru ultima dată asupra lui, ca să-l copleşească de păreri de rău. Ar fi fost bine să fi putut petrece cel puţin un ceas împreună cu Tullus, cel mai bun prieten al său, Tullus nu aflase nici cel puţin ce s-a întîmplat cu el. Poate înainte de plecare ar fi trebuit să se mai întoarcă odată la mama sa. Pe Diana ar fi trebuit s-o sărute. Tot aşa ar fi fost mai bine să nu fi văzut tristeţea chinuitoare în care se zbătea sora sa... Bang-bang, bang-bang!

Se întoarse în loc şi-l văzu pe Demetrius stînd prin întuneric, la picioarele scării care ducea la cabine. Simţi un fel de uşurare cînd îşi dădu seama de prezenţa credinciosului său sclav. Îşi zise că va trebui să vorbească cu el, deoarece loviturile de ciocan ce se auzeau din cala

galerei făceau să-i zvîcnească sîngele în tîmple. Îi făcu semn. Demetrius se apropie şi se opri la respectuoasă distanţă în faţa lui. Marcellus ridică amîndouă mîinile, ca şi cînd ar fi tresărit din pricina nerăbdării, şi se uită la el, ceea ce, în conformitate cu înţelegerea tacită dintre ei, însemna: « Apropie-te fără teamă, ca să putem sta prieteneşte de vorbă ». Trupul lui Demetrius păru că se destinde şi abandonînd poziţia de drepţi, se apropie de parapet, unde aşteptă în tăcere şi fără nerăbdare vizibilă ca stăpînul său să-i spună ce are de spus.

— Demetrius, zise Marcellus şi făcu un gest larg cu care îmbrăţişă întreg cerul întins deasupra lor, tu crezi în zei?

— Dacă stăpînul meu doreşte să cred, atunci voi crede, răspunse Demetrius evaziv.

— Nu, te rog, zise Marcellus nerăbdător, fii sincer! Nu te gîndi la ceea ce cred eu. Spune-mi părerea ta despre zei. Tu te închini lor?

— Pe vremea cînd am fost băiat mic, stăpîne, mama noastră ne-a învăţat să apelăm la zei. Ea era femeie evlavioasă. În grădina noastră de flori aveam o statuie frumoasă a lui Priapus. O mai văd şi astăzi pe maică-mea cum, într-o zi frumoasă de primăvară, stătea îngenunchiată în faţa acestei statui, în mînă cu un mic tîrnăcop şi alături de ea un coşuleţ plin cu răsaduri. Credinţa ei era că Priapus are puterea de a face plantele să crească... Mama mea se închina în faţa Atenei, în fiecare dimineaţă cînd eu şi fraţii mei urmam pe profesorul nostru în gimnaziu.

Se întrerupse, apoi văzînd semnul de încurajare făcut de Marcellus, continuă:

— Tatăl meu oferea zeilor libaţii în zilele destinate festivităţilor consacrate lor, dar cred că proceda în felul acesta mai mult pentru a face plăcere mamei noastre.

— Ceea ce-mi spui este foarte interesant şi chiar impresionant, zise Marcellus. Totuşi, Demetrius, mi se pare că nu mi-ai răspuns la întrebarea pe care ţi-am pus-o. Astăzi tu mai crezi în zei?

— Nu, stăpîne!

— Vrei să spui că zeii nu sînt oamenilor de nici un folos? Sau, în general, te îndoieşti că zeii ar putea să existe?

— Cred că pentru liniştea sufletului, este mai bine ca omul să nu creadă în existenţa lor. Ultima dată cînd m-am închinat lor, s-a întîmplat în ziua în care casa noastră a fost prădată. Cînd tatăl meu a fost legat în lanţuri şi dus, am îngenunchiat alături de mama mea şi m-am rugat lui Zeus — părintele zeilor şi al oamenilor — ca să-i ocrotească viaţa. Dar fie că Zeus n-a auzit rugăciunea noastră, sau dacă a auzit-o n-a avut putere să ne ajute, fie că avînd această putere, n-a vrut să ne ajute. Poate e mai bine să cred că nu ne-a auzit, decît să-mi închipui că n-a avut puterea să ne ajute, sau auzindu-ne, n-a vrut să ne ajute... În după-amiaza acelei zile, mama mea s-a sinucis, pentru că nu mai putea duce povara vieţii cu amărăciunile ei... Din ziua aceea, stăpîne, eu nu m-am mai închinat zeilor. Uneori i-am blestemat dar nu-mi venea nici mie să cred că blestemele mele s-ar putea prinde de ei. Ca să blestemi zeii, e şi prostie şi zădărnicie.

Marcellus chicoti cu amărăciune. Felul acesta de a dispreţui zeii întrecea orice fel de impietate auzită pînă acum. Demetrius vorbise fără patimă. Pe el zeii îl interesau atît de puţin încît i se părea prostie pînă şi să-i blestemi.

— Prin urmare, nu admiţi c-ar putea să existe o forţă mai presus de înţelegerea oamenilor, şi că aceasta conduce universul? întrebă Marcellus şi ridică privirea spre cer.

— În această privinţă, stăpîne, gîndurile mele încă nu sînt limpezite, răspunse Demetrius îngîndurat. Ar fi greu să-ţi imaginezi lumea fără să crezi c-a existat un Creator dar în orice caz eu nu doresc să accept că faptele săvîrşite de oameni sînt inspirate de fiinţe supranaturale. Cred că este mai bine să crezi că oamenii au inventat faptele brutale pe care le săvîrşesc fără o intervenţie divină.

— Sînt dispus, Demetrius, să împărtăşesc această părere. Totuşi ar fi o mare uşurare pentru noi oamenii — mai ales atunci cînd te găseşti în cumpănă grea — să poţi nădăjdui că undeva trebuie să existe o putere generoasă căreia în astfel de împrejurări te-ai putea adresa.

— Da, stăpîne, admise Demetrius şi ridică privirea în sus. Stelele în drumul lor urmează un plan dinainte stabilit. Cred că acestea sînt sincere şi cinstite. Cred în Tibru, în munţii dimprejurul nostru, în turmele de oi, în cirezile de vite şi în herghelille de cai. Dacă există zei care le păzesc, aceşti zei sînt sinceri şi cu mintea sănătoasă. Dar dacă cei care călăuzesc destinele oamenilor sînt zeii din muntele Olimp, atunci îţi voi spune că zeii aceştia sînt perfizi şi nebuni.

Probabil dîndu-şi seama c-a spus mai mult decît ar fi trebuit, Demetrius tăcu şi trupul îi deveni rigid, ceea ce însemna că are intenţia să-şi vadă de treburile lui. Marcellus însă nu terminase cu el pentru a-i putea da drumul.

— Aşa poţi să-ţi închipui, stărui el, că toţi oamenii sînt nebuni.

— Eu n-am de unde să ştiu aşa ceva, răspunse Demetrius calm, prefăcîndu-se că n-a văzut zmbetul sarcastic al stăpînului său.

— Prin urmare, zise Marcellus, să ne mărginim numai la imperiul roman. Crezi că acesta ar putea să nu fie altceva decît o adunătură de nebuni?

— Sclavul dumneavoastră, stăpîne, este dispus să creadă tot ce crede stăpînul său în această privinţă, răspunse Demetrius.

Marcellus îşi dădu seama că această conversaţie filozofică este terminată. Constatase de mai de mult timp, că atunci cînd Demetrius este hotărît să-şi reia rolul de sclav, nici un fel de vorbe bune nu-l mai pot determina să revină. Acum rămăseseră unul lîngă altul şi se uitau la apa întunecată care fugea pe lîngă flancurile galerei.

Grecul are dreptate, îşi zise Marcellus. Aceasta este pacostea imperiului roman: este o adunătură de nebuni. Dacă există o putere supranaturală care conduce universul, fără îndoială trebuie să fie şi ea nebună. Omenirea este insană! Bang-bang, bang-bang!

CAPITOLUL III

După ce minuscula corabie ajunsese aproape de grupul insulelor Lapari, tocmai într-o periodă dintre cele mai primejdioase ale anului, cînd marea se frămîntă adînc, şi trecu prin grelele strîmtori ale Messinei, intră în ape liniştite şi vîntul domolit umflă pînzele de pe catarge; astfel, comandantul Manius putu coborî de pe puntea de comandă, şi să stea liniştit de vorbă cu pasagerul său.

— Spune-mi ceva şi despre Minoa, stărui Marcellus, după ce Manius îi povestise în toate amănuntele despre numeroasele călătorii pe care le făcuse, de la Ostia la Palermo şi înapoi, de la Ostia în Creta, la Alexandria şi Joppa.

Manius începu să rîdă pe sub mustăţile pleoştite.

— Vei avea ocazia să constaţi, tribune, că nu există nici o localitate care să poarte numele Minoa. Iar cînd văzu mirarea cu care Marcellus se uita la el, aşteptînd o explicaţie, navigatorul acesta cu obrazul ars de soare şi biciuit de vînturi, îi ţinu o scurtă lecţie de istorie, din care o bună parte pasagerul său o cunoştea mai de demult.

Acum cincizeci de ani, legiunile lui August asediaseră vechea cetate Gaza şi o supuseseră, după lungi şi crîncene lupte care costaseră mai multe vieţi decît ar fi meritat această cucerire.

— Poate n-ar fi costat atît, declară Manius dacă s-ar fi învoit să plătească importanta sumă ce se ceruse pentru obţinerea accesului la drumul caravanelor care transportă sarea.

— Dar ce făceau cu beduinii? întrebă Marcellus.

— Tocmai... Împăratul ar fi putut oferi şi beduinilor o despăgubire pentru accesul la acest drum, şi totuşi, cheltuielile ar fi reprezentat mai puţin decît a costat războiul. Ca să-i putem spune Minoa, la Gaza am pierdut douăzeci şi trei de mii de legionari.

Manius continuă să-i spună ce ştia. Bătrînul August era furios şi-şi pierduse cumpătul, din cauza rezistenţei încăpăţînate a apărătorilor cetăţii — formaţi dintr-o adunătură de egipteni, sirieni şi evrei — care nu se speriau de vederea sîngelui, nu luau niciodată prizonieri şi erau cunoscători în meşteşugul torturilor de toate felurile. Presimţea că atitudinea lor este o sfidare premeditată a prestigiului roman, pentru care Imperiul va trebui să cureţe odată pentru totdeauna acest focar infect care era Gaza. Prin urmare, August decretă că de aici înainte localitatea va deveni o cetate romană şi va purta numele de Minoa; toată lumea se aştepta ca locuitorii oraşului să fie mulţumiţi de binefacerile aduse de un stat civilizat şi că vor uita c-a putut să existe cîndva o municipa-

litate atît de infectă, de nesănătoasă, nemulțumită și mereu pornită pe harță, cum a fost Gaza.

— Dar, Gaza, continuă Manius, a fost Gaza vreme de șaptesprezece secole și ar fi fost nevoie de ceva mai mult decît de un edict al împăratului August, ca să-și schimbe numele.

— Sau obiceiurile, dacă îmi dai voie să mai adaug și asta.

— Sau mirosurile, declară Manius. Probabil ai auzit că limanurile albe ale Mării Moarte sînt întocmai ca steiul de sare alături de un iaz din junglă, împrejurul căruia se adună animalele de toate neamurile și de toate mărimile, pentru a se adăpa și a se încăiera. Asta așa a fost de cînd e lumea lume. Uneori cîte un animal, care se întîmpla să fie mai mare și mai puternic decît celelalte, reușea să le alunge și să rămînă singur stăpîn. Altădată, animalele se însoțeau între ele și reușeau să-l alunge pe uzurpator, ca apoi să înceapă din nou să se încaiere între ele. Prin urmare, aceasta ar fi Gaza care te așteaptă.

— Bine, dar steiul de sare nu este la Gaza, ci la Marea Moartă, zise Marcellus.

— Asta este adevărat, încuviință Manius, dar la Marea Moartă nu vei putea ajunge ca să ridici sare, fără învoirea celor din Gaza. Vreme îndelungată Leul lui Iuda a ținut departe pe toate celelalte animale, după ce a alungat hienele filistenilor. Uriașul elefant egiptean a speriat leul, ca la urmă tigrul lui Alexandru să sară în spinarea elefantului. Dar după fiecare bătălie dobitoacele mărunte s-au apropiat din nou, ca să mișune printre hoituri și pe urmă să se sfîșie între ele, ca cele mai mari să vină iarăși pentru a le linge rănile.

— Și ce animal a venit după tigru? întrebă Marcellus, deși cunoștea dinainte răspunsul ce-l va primi.

— Acvila romană, răspunse Manius. Stoluri nenumărate de acvile care veneau să roadă oasele, dar aici au mai găsit o mulțime de supraviețuitori care n-au fost dispuși să admită să li se sfărîme oasele. În felul acesta s-a întîmplat ca noi să pierdem douăzeci și trei de mii de legionari romani, pentru a putea pune stăpînire pe steiul de sare.

— O întîmplare foarte interesantă, murmură Marcellus, care pînă acum nu o auzise încă povestită în felul acesta.

— Tocmai, încuviință Manius, dar partea cea mai stranie este urmarea pe care au avut-o aceste lungi bătălii asupra vechii cetăți Gaza. După fiecare invazie, în cetate mai rămînea cîte cineva din armata invadatorilor: dezertorii și cei care erau prea grav răniți, pentru a se mai întoarce acasă. Aceștia s-au statornicit în Gaza — oameni din felurite neamuri — pentru a-și continua aici obiceiurile. Căpitanul clătină din cap și făcu o strîmbătură. Oricine îți va putea spune despre certurile și încăierările frecvente din orașele portuare, cum este Rhodos și Alexandria, unde populația amestecată este formată din oameni de toate culorile și de toate limbile. Unii afirmă că cel mai insuportabil infern de pe toate litoralele mărilor noastre este portul Joppa. Eu însă sînt de părere că Gaza este ultimul loc din toată lumea aceasta unde un om cu mintea întreagă ar fi dispus să trăiască.

— Probabil că într-o bună zi Roma va fi obligată să curețe Gaza din nou, declară Marcellus.

— Este cu desăvîrșire imposibil. Iar ceea ce ți-am spus despre Gaza, rămîne valabil pentru întreaga regiune, pînă la Damasc. Chiar dacă Împăratul ar trimite toate legiunile pe care Roma le are disponibile, ar însemna cel mult că s-ar face un masacru cum istoria n-a cunoscut încă niciodată, dar totuși victoria nu va putea fi permanentă. Un sirian nu poate fi nimicit în mod definitiv. Cît despre evrei... poți să ucizi un evreu și să-l îngropi, dar el totuși va ieși din mormînt, teafăr și sănătos.

Văzînd expresia de haz întipărită pe obrazul lui Marcellus, Manius zîmbi și adăugă:

— Da, Tribune, va ieși din mormînt, urcîndu-se pe coada tîrnăcopului cu care i-ai săpat groapa și va încerca să-ți vîndă giulgiul în care a fost înfășurat, cînd l-ai coborît în groapă.

— Bine — întrebă Marcellus care ar fi vrut să afle și alte amănunte referitoare la sarcina ce-l aștepta — dar garnizoana noastră castrul Minoa, sau mai bine zis Gaza, nu încearcă să facă ordine în oraș?

— Nu încearcă cîtuși de puțin. Și n-are nici un amestec în ceea ce se întîmplă în oraș. Castrul nu este în oraș, ci foarte departe spre răsărit, într-un deșert nisipos, presărat cu stînci de calcar și acoperit de scaieți. Acolo nu se găsesc mai mult de 1500 de oameni, trupă și ofițeri, deși ar trebui să fie o legiune. Prezența lor acolo se datorește intenției de a face bandele de beduini să stea la distanță. Detașamentele armate pleacă din castru ca să însoțească caravanele și astfel să nu fie atacate de triburile acestor tîlhari. Dar din cînd în cînd, adăugă Manius, se întîmplă ca o caravană să plece la drum, fără să se mai întoarcă niciodată.

— Așa ceva se întîmplă mai des? întrebă Marcellus, închipuindu-și că întrebarea pe care i-o pune, va fi considerată drept motiv de continuare a conversației.

— Ia să fac o socoteală, murmură Manius și închizînd un ochi, începu să numere pe degetele cioturoase: anul trecut n-am auzit decît despre patru cazuri similare.

— Numai despre patru, repetă Marcellus îngîndurat. Bănuiesc că atunci cînd se întîmplă așa ceva, înseamnă că dispare și detașamentul plecat din castru.

— Evident că dispare, răspunse Manius.

— Și legionarii sînt duși și vînduți ca sclavi?

— Nu-mi vine să cred. Beduinii nu au nevoie de sclavi și nici nu vor să-și bată capul cu ei. Beduinii sînt oameni sălbatici și cruzi ca vulpile, iar pe urma caravanelor se furișează tot atît de insesizabil ca șacalii. Cînd vor să te atace, te lovesc de la spate și-ți înfig între umeri pumnalul pînă la prăsele.

— Garnizoana nu încearcă să răzbune niciodată aceste asasinate?

Manius clătină din cap și zîmbi sinistru.

— Garnizoana de acolo, dacă-mi dai voie să-ți spun adevărul, nu este ce ar trebui să fie. Nimeni nu se interesează de soarta celor dispăruți. Oamenii nu sînt disciplinați, nu au comandanți care să-și facă datoria

așa cum ar trebui și nu se interesează de soarta castrului. Revoltele sînt foarte frecvente și de fiecare dată este asasinat cîte cineva. Nu se poate să ceri prea mult de la garnizoana unui castru care, în marea majoritate a cazurilor, își varsă sîngele doar pe cîmpul de instrucție.

În noaptea aceasta, Marcellus își zise că este datoria lui să-i comunice lui Demetrius informațiile pe care le-a obținut. Stînd amîndoi întinși pe așternuturile lor din cabină, cu glasul stins, făcu corinteanului o schiță a condițiilor în care foarte curînd se vor găsi amîndoi, și-i vorbi pe un ton ca și cînd și sclavul său ar fi responsabil de atitudinea ce o vor adopta amîndoi în noua situație.

Demetrius ascultă în tăcere povestea lungă pe care i-o debită Marcellus și, considerînd-o drept o prevestire lugubră, cînd termină, îndrăzni să-i spună pe un ton aproape indiferent.

— Stăpînul meu va fi totuși obligat să ia în primire comanda garnizoanei din castru acesta!

— Firește, răspunse Marcellus, de vreme ce acesta este ordinul pe care l-am primit! Ce altceva aș putea face?

Apoi constatînd că de pe celălalt așternut nu primește imediat un răspuns, întrebă din nou:

— Ce înțelegi prin vorbele acestea?

— Înțeleg, stăpîne, că oamenii din garnizoană sînt nemulțumiți și nedisciplinați, iar stăpînul meu va cere supunere. Nu este dreptul sclavului său să-i spună, cum va putea obține această supunere; dar cred că pentru stăpînul meu va fi mult mai bine dacă va lua imediat în primire comanda garnizoanei... și cu toată energia necesară.

Marcellus se ridică într-un cot și încercă să vadă ochii grecului, prin întunericul și aerul îmbîcsit din cabină.

— Înțeleg ce te preocupă Demetrius. Acum, după ce cunoaștem atmosfera din acest cadru, ești de părere că noul Legat nu trebuie să se gîndească la felul în care ar putea să obțină aprobarea celor interesați, ci să se prezinte între membrii garnizoanei și să pocnească pe cîțiva inși în creștetul capului, fără să mai aștepte prezentările.

— Cam în felul acesta m-am gîndit și eu c-ar trebui să procedați, încuviință Demetrius.

— Să le-o retez chiar de la început, nu-i așa? La asta te-ai gîndit?

— Cînd vrei să smulgi ciulinii din lan, nu pui mîna pe ei în mod delicat, ci o încleștezi bine, ca să-i poți smulge cu rădăcină cu tot. Probabil, oamenii aceștia trîndavi, vor fi mulțumiți să asculte de un comandant care este atît de priceput și de energic ca stăpînul meu.

— Vorbele acestea, Demetrius, sînt plăcute la auz.

— Aproape toți oamenii, stăpîne, apreciază dreptatea și curajul. Stăpînul meu este om drept... dar este și curajos.

— Da, Demetrius, dar datorită acestor calități, stăpînul dumitale a ajuns în situația în care se găsește, răspunse Marcellus rîzînd. Tocmai pentru c-a fost curajos!

Demetrius nu dorea să discute acest incident și nici n-ar fi vrut să lase conversația neterminată, așa că-i răspunse:

— Aveți dreptate, stăpîne! dar pe un ton atît de grav, încît Marcellus începu să rîdă în hohote.

Urmă apoi o pauză foarte lungă; corinteanul adormise, deoarece legănatul ușor al corăbiei părea că te îmbie anume la somn. Vreme de un ceas Marcellus rămase treaz și se gîndi la planul pe care i-l sugerase credinciosul său sclav. Demetrius are dreptate, își zise el. Dacă e să iau în primire comanda acestui castru, atunci va trebui s-o iau din primul moment, cînd voi sosi acolo. În cazul acesta, chiar dacă se va întîmpla să fiu înfrînt, dispariția mea va fi mai demnă decît dacă aș tolera încălcarea disciplinei.

Trecuse de mult de amiaza zilei de opt martie, cînd căpitanul Manius făcu manevra necesară pentru a intra cu nava sa în apele portului din Gaza și se așternu cu flancul în lungul unui chei care era liber. Ca orice comandant de vas, în momentul sosirii, era extrem de ocupat, dar totuși găsi timpul necesar pentru a-și lua rămas bun de la tînărul Tribun, într-o atitudine sumbră, caracteristică unei rude apropiate, cînd se desparte de cel care trage să moară.

Demetrius fu dintre cei dintîi care coborîră din corabie. Puțin după aceea se întoarse împreună cu cinci sirieni voinici, cărora le arătă bagajele pe care trebuiau să le ridice. Pe cheiul murdar al portului nu se vedea nici o uniformă militară, dar cu toate acestea Marcellus nu rămase dezamăgit, căci nu se așteptase să fie întîmpinat de cineva. Cei din garnizoană nu fuseseră înștiințați despre sosirea lui. Prin urmare, fu obligat să se prezinte la castru, fără să fie însoțit de cineva.

Probabil datorită vîrstei înaintate și infirmităților de care suferea cetatea, în Gaza nimic nu se putea executa cu promptitudine. Trecu un ceas întreg, înainte de a putea găsi animalele de povară care să ducă bagajele. Tot așa se pierdu o vreme prețioasă pînă cînd le încărcară. Un alt ceas îl pierdură cu traversarea înceată a străzilor înguste și murdare, și cu liniștirea protestelor celor care împiedicau circulația și trebuiau să se ferească din cale.

Sirienii bănuiră imediat cînd îi văzură uniforma de Tribun, care este destinația spre care se îndreaptă, și se mulțumiră să murmure, fără să ridice glasul. La urmă apucară pe un drum care furnica de oameni și de praful răscolit de picioarele animalelor. În fruntea convoiului mergea Marcellus, încălecat pe o cămilă, condusă de un sirian care mirosea destul de urît și cu care Demetrius se înțelesese prin semne asupra prețului pe care-l ceruse pentru această expediție.

Tîrguirea dintre ei îl distră pe Marcellus, deoarece corintianul, care era om liniștit și rezervat, începuse să țipe și să gesticuleze tot atît de violent ca și ceilalți.

Fără să cunoască valoarea ce o avea banul aici în Gaza și nici prețurile ce se obișnuiau pentru servicii prestate, refuză cu indignare prima ofertă a sirianului, ca după alte trei propuneri să ajungă la o înțelegere, dar și de astă dată numai după nenumărate țipete și răcnete fioroase. Ar fi fost greu să-l recunoști pe Demetrius în rolul acesta nou pe care și-l asumase.

În depărtare, prin norii de praf galben ce le tăiau vederile, se arătă forma unui uriaș teren dreptunghiular încins de ziduri înalte, de cărămidă uscată în dogoarea soarelui, la fiecare colț cu cîte un turn mai înalt. După ce se apropiară, văzură un drapel roman care atîrna inert de pe prăjina oblică a unui turn.

O santinelă cu înfățișare respingătoare se desprinse de lîngă un grup de legionari care se așezaseră pe vine, și apropiindu-se de poarta cea mare a castrului, o deschise larg și le făcu semn să intre, fără să-i întrebe nimic. Probabil, bădăranul acesta, își zise Marcellus îi confundă cu o caravană care a venit să ceară o escortă. După ce intrară în curtea bătută de soare, o altă santinelă se ridică de pe treptele scării pretoriului și apropiindu-se de ei, așteptă pînă cînd cămila lui Marcellus binevoi să-și îndoaie încheieturile care-i pîrîiau.

Demetrius care supraveghease capătul din urmă al caravanei descălecă de pe catîr și apropiindu-se, se opri lîngă stăpînul său.

Santinela se uită curioasă la ei și descoperind insignele Tribunului, ridică mîna murdară în care ținea o sabie ruginită și salută cu indiferență.

— Eu sînt Tribunul Marcellus Gallio! Cuvintele acestea răsunară violente și vibrînd de energie. Am primit ordinul să iau comanda acestui castru. Condu-mă la ofițerul de serviciu.

— Centurionul Paulus nu este prezent, Tribune.

— Unde se găsește?

— În oraș!

— Cînd centurionul Paulus pleacă în oraș, nu lasă pe nimeni care să-i țină locul în castru?

— A lăsat pe Centurionul Sextus, dar tocmai acum se odihnește și a dat ordin să nu fie tulburat de nimeni.

Marcellus făcu un pas înainte și se uită în ochii nemulțumiți ai legionarului.

— Eu nu sînt obișnuit să aștept oamenii să-și termine somnul de după-amiază, zbieră el. Execută imediat ordinul și spală-ți murdăria de pe obraz, înainte de a îndrăzni să te mai arăți în fața mea! Ce este acesta — un castru roman sau un coteț de porci?

Santinela clipi de cîteva ori din ochi, apoi se retrase cîțiva pași și dispăru pe ușa de la intrare. Marcellus se plimbă nemulțumit prin fața acestei intrări și începu să se frămînte tot mai adînc, pe măsură ce trecea timpul. După ce așteptă cîteva minute, urcă treptele scării, urmat de aproape de Demetrius și traversă coridorul întunecat. În calea lui ieși o altă santinelă.

— Condu-mă la centurionul Sextus! țipă Marcellus.

— Din ordinul cui? întrebă santinela nemulțumită.

— Din ordinul Tribunului Marcellus Gallio care și-a asumat comanda acestui castru! Ia-o înainte... și umblă repede!

În aceeași clipă o ușă din apropiere se deschise și în fața lui apăru un bărbat voinic și bărbos, îmbrăcat într-o uniformă ponisită, cu acvila neagră țesută în mîneca dreaptă a tunicii de culoare roșie. Marcellus dădu santinela la o parte și ieși în fața lui.

— Dumneata eşti centurionul Sextus? întrebă el, şi după ce Sextus dădu din cap cu indiferenţă, adăugă:

— Prinţul Gaius mi-a dat ordin să iau comanda acestui castru. Porunceşte oamenilor dumitale să-mi aducă bagajele.

— Eeh . . . las-o mai domol . . . nu mă lua atît de repede! îngîimă Sextus. Ia să vedem mai întîi ordinul acesta.

— Poftim, răspunse Marcellus şi-i întinse sulul de pergament.

Sextus îl desfăşură cu indiferenţă şi-l ridică la ochi, ca să-l poată citi, coridorul fiind copleşit de umbră.

— Centurioane Sextus! strigă Marcellus cu glasul răstit, te previn c-ar fi mult mai bine să trecem în biroul Legatului Şef, pentru a examina acest document. În ţara al cărei cetăţean sînt eu, se obişnuieşte ca oamenii să fie şi curtenitori . . .

Sextus rînji şi ridică din umeri.

— Acum te găseşti la Gaza, răspunse el, aproape cu dispreţ. Vei avea ocazie să constaţi că aici, la Gaza, noi avem obiceiul să procedăm mai domol şi avem mai multă răbdare decît egalii noştrii care se găsesc la Roma şi umblă mai bine îmbrăcaţi decît umblăm noi, adăugă Sextus şi apucă în lungul sălii: sînt şi eu cetăţean roman.

— De cînd este centurionul Paulus comandantul acestui castru? întrebă Marcellus, uitîndu-se în largul camerei în care-l introdusese Sextus.

— Din decembrie. A luat comanda în mod temporar, după moartea legatului Vitelius.

—Din ce cauză a murit Vitelius?

— Ştiu eu din ce cauză!

— Prin urmare nu de pe urma rănilor primite? insinuă Marcellus.

— Nu, Tribune. A fost bolnav. Zăcuse de friguri.

— Nu m-aş mira dacă aţi fi toţi bolnavi, declară Marcellus, şi făcînd o strîmbătură de dezgust, îşi scutură mîinile. Apoi, întorcîndu-se spre Demetrius, îi porunci să stea de strajă lîngă bagaje, pînă cînd vor veni oamenii să le ridice.

Sextus spuse ceva în şoaptă santinelei, care plecă imediat.

— Te voi conduce în camera pe care o vei putea ocupa pînă în momentul cînd comandantul Paulus se va întoarce, zise el şi se apropie de ieşire.

Marcellus îl urmă.

Camera pe care i-o arătă avea un aşternut, o masă şi două scaune. Încolo era goală şi tot atît de tristă ca şi o celulă de închisoare. O uşă dădea spre un mic cabinet.

— Dă ordin să mai aducă un aşternut în vizuina asta, porunci el. Sclavul meu va dormi aici.

— Sclavii n-au voie să doarmă în camerele destinate ofiţerilor, răspunse Sextus categoric.

— Al meu va dormi!

— Procedeul acesta este contrar dispoziţiilor!

— În castrul acesta nu există alte ordine decît cele date de mine! ripostă Marcellus.

Sextus dădu din cap și cînd ieși din cameră, colțul gurii i se strîmbă de un rînjet enigmatic.

În seara aceea se petrecu o scenă memorabilă în castrul Minoa. An de-a rîndul întîmplarea aceasta fu repetată atît de des, încît deveni un fel de legendă.

Însoțit de sclavul său, Marcellus intră în sala de mese, unde ofițerii mai tineri erau așezați pe scaune. Nu se ridică nici unul în picioare, dar în privirile lor nu era nici o urmă de ostilitate, cînd se întoarseră și se uitară după el, cum se apropie de masa din mijlocul sălii. Dintr-o singură privire fugară, Marcellus constată că el este ce mai tînăr dintre cei prezenți. Demetrius se duse de-a dreptul la bucătărie, pentru a se ocupa de servirea stăpînului său.

Puțin după aceea apăru centurionul Paulus, urmat de Sextus, care probabil îl așteptase, ca să-l informeze despre ce s-a întîmplat. Cînd se apropiară de masa din mijlocul sălii, se simți un fel de mișcare surdă. Sextus, pe un ton nemulțumit, făcu prezentările. Marcellus se ridică în picioare și era gata să întindă mîna spre centurion dar acesta se prefăcu că nu vede gestul făcut de el; se înclină ușor, apoi își feri scaunul și se așeză. Nu era beat, dar se vedea destul de limpede c-a băut. Obrazul lui tras, acoperit de țepii unei bărbi nerase de trei zile, era buhăit și aprins; începînd să mănînce, constată că-i tremură mîinile murdare. Dar abstracție făcînd de înfățișarea lui de acum, se vedea destul de limpede c-a avut parte de o educație aleasă pe care a uitat-o de mult. « Omul acesta ar fi putut să devină cineva ! » își zise Marcellus.

— Noul legat, ei? îngîimă Paulus cu gura plină. N-am fost înștiințați despre această numire. În orice caz, continuă el și făcu un gest nepăsător din mînă, scoțînd din castron o nouă bucată de carne pe care o băgă în gură, despre asta vom putea discuta mai tîrziu; poate chiar mîine. Vreme de cîteva minute mestecă între măsele carnea grasă, apoi sorbi cu lăcomie din cupa de vin indigen, așezată în fața lui.

După ce termină de mîncat, Paulus își încrucișă pe masă mîinile păroase și se uită cu insolență la tînărul intrus. Marcellus îi înfruntă privirile tulburi, fără să clipească. Fiecare dintre ei era conștient că în clipa aceasta au început să se cîntărească unul pe altul, nu numai în ceea ce privește înălțimea și greutatea — întrucît în această privință erau aproape la fel, cu singura deosebire că Paulus era mai corpolent și avea cîțiva ani în plus — ci mai mult pentru a-și da seama de valoarea și capacitatea omului în sine. Paulus rîse disprețuitor.

— Gallio . . . acesta este un nume cunoscut, declară el sarcastic. Nu cumva ești înrudit cu bogatul Senator?

— Este părintele meu ! răspunse Marcellus cu glasul ca de gheață.

— O . . . ho-ho-ho ! chicoti Paulus. Care va să zică trebuie să fii unul dintre cei care au pătruns în ordinul Tribunilor datorită relațiilor de familie, adăugă el batjocoritor.

Se uită în lungul sălii și conversațiile celor prezenți încetară numaidecît.

— Cred că Prințul Gaius ar fi putut găsi un post mai plăcut pentru fiul Senatorului Gallio, continuă el, ridicînd glasul, ca să poată fi auzit și de ceilalți. Pe Jovis ! exclamă el înveselit și lovi pe Sextus cu palma în spate. Abia acum înțeleg: fiul lui Marcus Lucan Gallio a fost un tînăr care la Roma și-a făcut de cap. Apoi se întoarse din nou spre Marcellus:

— Fac prinsoare, Tribune, că aceasta este prima însărcinare ce ți s-a dat pînă acum.

— Adevărul este acesta, răspunse Marcellus.

În sală se făcuse o tăcere ca de cimitir.

— Pînă acum în viața dumitale n-ai dat încă nici un ordin? nu-i așa? întrebă Paulus în bătaie de joc.

Marcellus împinse scaunul și se ridică în picioare, simțind că ochii tuturor sînt îndreptați spre el și-l urmăresc cu toată atenția.

— Sînt pe cale să dau un ordin chiar acum, declară el energic. Centurioane Paulus! Ridică-te în picioare și cere-ți iertare pentru purtare necuviincioasă față de un ofițer !

Paulus își petrecu brațul pe după spătarul scaunului și rînji.

— Ai dat un ordin nepotrivit, tinere, zise el. Apoi uitîndu-se la Marcellus și văzîndu-l că-și trage sabia, dădu scaunul peste cap și sări în picioare:

— Tinere, cred c-ar fi mult mai bine să renunți la treaba asta.

— Feriți scaunele și mesele din cale, porunci Marcellus.

În momentul acesta nimeni nu se mai putea îndoi de intențiile tînărului Tribun. El și Paulus merseseră prea departe pentru a mai putea da înapoi.

Mesele fură repede împinse spre pereții sălii și scaunele așezate peste ele.

Lupta începu.

Spectatorii înțeleseră chiar de la început că Paulus este hotărît să termine repede și definitiv cu adversarul său. În calitate de comandant al castrului, nu se bucura de nici o autoritate în fața subalternilor săi, datorită faptului că era o fire violentă și ducea o viață dezordonată. Fără îndoială, își zisese el, datorită unei victorii prompte, îmi voi putea reface prestigiul. De ce va urma după aceea, îl interesa prea puțin, deoarece el nu avea nimic de pierdut. Legăturile cu Roma erau foarte anevoioase. Situația unui comandant în slujbă este nesigură și de scurtă durată. La Roma nu se interesa nimeni de ceea ce se petrecea în castrul Minoa. În orice caz, era riscant să ucizi fiul unui Senator, dar cei prezenți vor presta dovadă că Tribunul a fost cel dintîi care a tras spada.

Paulus începu imediat să atace, lovind cu violență, așa că fiecare dintre aceste lovituri ar fi putut să-l despice pe adversarul său în două, dacă sabia lui ar fi căzut acolo unde ar fi vrut el și n-ar fi întîlnit apărarea lui Marcellus, care chiar de la început acceptase să rămînă în defensivă și să se retragă pînă cînd ajunseră aproape de capătul sălii uriașe. Obrajii tinerilor ofițeri care se înșiraseră în lungul peretelui pîndeau cu toată atenția. Demetrius încleștă pumnii și se uită speriat la stăpînul său, cînd fu surprins că era aproape să fie înghesuit într-un colț al sălii.

Centurionul își urmărea pas cu pas adversarul, care se retrăgea și împărțea lovituri pe stînga și pe dreapta, întîlnind de fiecare dată ascuțișul metalului în calea sa. Cînd constată că Marcellus nu are unde se mai retrage, începu să rîdă sinistru, simțindu-se sigur de victoria sa, și domoli loviturile. Dar în rîsul acesta lui Marcellus i se păru că simte un tremur de spaimă și înțelese că rărirea loviturilor nu se datora certitudinii în victorie, ci faptului că Paulus începuse să ostenească. Cînd ridică sabia pe obrazul lui se vede o tresărire, ceea ce însemna c-au început să-l doară încheieturile brațului. Paulus nu făcuse exerciții de vreme îndelungată și viața pe care o ducea la Minoa îl moleșise, deoarece aici serviciul era foarte ușor.

Cînd ajunse seră în colțul sălii, Paulus ridică brațul înțepenit, pentru a da o lovitură năpraznică, dar de astă dată Marcellus n-o mai așteptă, ci se repezi cu sabia din flanc și ajunse atît de aproape de gîtul lui, încît centurionul își retrase capul, așa că lovitura dată de el căzu în gol. În aceeași clipă, Marcellus se întoarse în loc cu o iuțeală nebănuită și Paulus fu împins spre colțul sălii.

Tribunul nu încercă să profite imediat de acest avantaj. Obosit de efortul neobișnuit, Paulus respira șuierător și gura i se strîmbase de spaimă. Încetase să mai atace și schimbîndu-și tactica, păru că-și aduce aminte de exercițiile de altădată. În același timp, se dovedi că nu este nici un luptător de rînd. Marcellus își zise că ceva mai mult timp mai înainte Paulus ar fi putut să fie clasificat printre cei mai buni luptători în arenă.

În timpul acestei lupte, Marcellus dădu din nou ochii de obrazul lui Demetrius și constată că trăsăturile lui s-au destins.

Asta însemna că în momentul acesta se găsește în postura reglementară și va lupta întemeiat pe îndemînare nu pe forța brută. Prin urmare, cu atît mai bine. Pînă acum Marcellus nu avusese ocazia să se bată cu un adversar care-și învîrtește sabia ca pe un topor cu care ar vrea să-l toace bucăți. De astă dată, Paulus lupta cum se cuvine unui centurion roman, nu ca un casap.

Cîteva clipe tăișurile săbiilor se auziră zăngănind, de fiecare dată cînd se încrucișau, dar Marcellus începuse să înainteze. O singură dată Paulus se uită împrejurul său, pentru a vedea cît loc i-a mai rămas, iar Marcellus se retrase cîțiva pași, pentru a-i acorda un avans. Era limpede pentru toți cei care urmăreau lupta dintre ei că scopul urmărit a fost să-i ofere o nouă posibilitate. Se auzi o exclamație de mirare. Atitudinea aceasta a noului Legat nu era conformă cu tradițiile din Minoa, ci le aducea aminte de felul în care la Roma oamenii curajoși au obiceiul să se lupte unul cu altul. Ochii lui Demetrius străluceau de mîndrie. Stăpînul său era bărbat de rasă. « Eugenos ! » exclamă el.

Paulus însă nu părea dispus să primească concesii. Înaintă repede spre adversarul său, cu îndrăzneala caracteristică celui care a cîștigat teren, datorită priceperii proprii și se străduiește să-l determine pe Marcellus să se retragă din nou. Dar acum lupta continuă, fără să se decidă încă. Paulus încercă toate loviturile tactice posibile, dar începuse să se simtă epuizat și apărarea lui devenea din ce în ce tot mai întîrziată și

el mai vulnerabil. În două rînduri spectatorii constatară că pentru Marcellus ar fi fost foarte uşor să termine cu el. Dar imediat după aceea îl văzură că face o mişcare neaşteptată, care determină sfîrşitul dramatic al acestei lupte.

Pîndind ocazia potrivită, îşi repezi vîrful lat al sabiei în garda celei pe care se încleştase mîna obosită a lui Paulus şi i-o smulse din mînă. Sabia căzu pe duşumele şi se auzi zdrăngănind. Urmă o clipă de profundă tăcere. Paulus rămase nemişcat. Atitudinea aceasta, îşi ziseră cei dimprejurul lui, îi face onoare, căci deşi pe obraz i se vedea mirarea pricinuită de această întîmplare neaşteptată, expresia lui nu era a unui laş. Paulus fusese categoric înfrînt, dar totuşi omul acesta avea calităţi pe care nimeni nu i le bănuise încă.

Marcellus se aplecă şi apucă sabia de vîrf, îi făcu vînt cu toată puterea şi o repezi în aer. Sabia se învîrti de cîteva ori şi se înfipse în scîndurile groase din care era făcută uşa, răbufnind adînc şi tremurînd uşor. Urmă o nouă tăcere pe care n-o întrerupse nimeni. Apoi Marcellus întoarse în mînă sabia sa proprie şi o repezi spre aceeaşi ţintă. Se auzi din nou răbufnitul scîndurilor şi sabia se înfipse foarte aproape de a lui Paulus.

Cei doi adversari se examinară în tăcere. Apoi Marcellus începu să vorbească, cu glasul categoric, dar fără nici o urmă de aroganţă:

— Centurioane Paulus, începu el, aştept să-ţi ceri iertare pentru purtarea dumitale necuviincioasă faţă de un ofiţer.

Paulus îşi îndreptă trupul şi respiră adînc; se întoarse puţin şi examină cercul spectatorilor care se strînseseră în jurul lor, dar nu zise nimic, ci îşi încrucişă braţele pe piept şi zîmbi dispreţuitor.

Marcellus trase încet pumnalul din cingătoare şi făcu un pas înainte.

Paulus nu se mişcă.

— Centurioane, începu Marcellus din nou, pregăteşte-te de apărare! Cred că ai şi dumneata un pumnal. Te previn să-l întrebuinţezi! şi mai făcu un pas spre el. Şi dacă nu vei executa ordinul pe care ţi l-am dat, te voi ucide.

Situaţia lui Paulus nu era dintre cele mai plăcute, dar totuşi, el murmură cîteva cuvinte de scuză. Ceva mai tîrziu, vorbind despre această scenă, Demetrius declară că Paulus nu era un bun orator, judecînd după felul în care a vorbit, dar Marcellus fu de părere că această apreciere nu are nici un rost. După ce termină ce avea de spus, Marcellus îi răspunse:

— Primesc scuzele dumitale, Centurioane. Urmează acum altceva, ce vei găsi de cuviinţă că va trebui să spui colegilor dumitale ofiţeri. Pînă acum n-am fost prezentat în mod oficial. În calitate de comandant care pleacă, cred că cinstea de a îndeplini această formalitate îţi revine dumitale.

De astă dată păru că Paulus şi-a revenit, deoarece pronunţă formula obişnuită cu glasul plin şi categoric.

— Vă prezint pe Tribunul Marcellus Gallio, Legatul acestei Legiuni şi Comandantul acestui castru.

Se auzi un zdrăngănit de săbii, care se ridicară pentru salut — toţi ofiţerii prezenţi îşi scoaseră săbiile, afară de pîntecosul Sextus care se prefăcea că-şi strînge centironul.

— Centurioane Sextus, strigă Marcellus cu glasul sever. Adu-mi sabia.

Ochii celor prezenți se întoarseră spre Sextus, care se îndreptă rușinat spre ușa principală și smulse sabia înfiptă în scîndura groasă.

— Adu și sabia centurionului Paulus ! porunci Marcellus.

Sextus se opinti a doua oară și smulse sabia din ușă, apoi se apropie cu pași grei și abătuți. Marcellus luă armele grele și îi întinse lui Paulus sabia, apoi așteptă să primească salutul lui Sextus. Acesta se execută fără să mai ezite. Paulus salută și el, înainte de a-și băga sabia în teacă.

— Acum vom putea continua cu cina, zise Marcellus cu glasul rece. Așezați mesele la loc. Mîine dimineață la ora cinci se va servi masa trupei. Toți ofițerii vor fi obligați să se prezinte la serviciu proaspăt bărbieriți. La ora șase se va face o inspecție, pe terenul de exerciții, de către comandantul secund Paulus. Deocamdată atît ar fi tot, sfîrși Tribunul.

După ce se așezară din nou la masă, Paulus își ceru voie să se retragă și Marcellus fu de acord. Sextus se luă după el, fără să-și fi cerut învoire; cînd îl întrebă cu glasul răstit dacă nu cumva a uitat ceva, acesta îngînă c-a terminat cu mîncatul.

— În cazul acesta vei avea timpul necesar să faci ordine în camerele destinate comandantului, ca să le pot ocupa chiar astă-seară.

Sextus dădu din cap în semn c-a înțeles ordinul și se îndreptă din nou spre ieșire. Nimeni nu mai avea poftă de mîncare, dar cu toate acestea ofițerii se străduiră să termine cu cina. Marcellus întîrzie în fața mesei, iar la urmă, cînd se ridică în picioare, toți cei din sală îl salutară. Se înclină în fața lor și se îndreptă spre ieșire, urmat de Demetrius. Cînd trecură prin fața ușii deschise de la camera Comandantului, în drum spre încăperea ce le fusese indicată chiar de la sosire, observară că mai mulți sclavi se zoreau să pregătească odăile pentru a putea fi imediat ocupate.

Nu mult după aceea veniră oamenii care trebuiau să mute bagajele în apartamentul comandantului. După ce rămaseră singuri, Marcellus se așeză în fața biroului său. Demetrius rămase în picioare în fața lui.

— Ei ia să-mi spui Demetrius, întrebă Marcellus și ridică privirea spre el, ce te preocupă?

Demetrius își apropie lancea de frunte, pentru salut.

— Aș vrea să vă spun, stăpîne, că mă simt foarte onorat de faptul că sînt sclavul comandantului din Minoa.

— Îți mulțumesc, Demetrius, răspunse Marcellus și zîmbi obosit. Va trebui să mai așteptăm — pentru a ne putea convinge — cine va comanda în Minoa. Aici oamenii sînt încăpățînați rău. Începutul a fost mulțumitor, dar este mult mai greu să te împaci cu oamenii, decît să te certi cu ei.

În timpul primelor zile legionarii din castrul Minoa păreau morocănoși. Noul Legat le dovedise că înțelege să-și exercite autoritatea cu toată energia, dar deocamdată nu exista nici o dovadă din care ai fi putut deduce că această autoritate va fi acceptată de bunăvoie, sau va fi impusă cu sila.

Paulus pierduse o mare parte a prestigiului de care se bucurase, dar treceea lui în faţa legionarilor era şi acum destul de mare. Executa ordinele în atitudine respectuoasă, dar era atît de tăcut şi de întunecat, încît nimeni nu putea bănui ce gînduri clocesc în mintea lui. Fie că rănile mîndriei sale nu se vindecaseră încă, fie că premedita o răzbunare, asta urma să se cunoască abia mai tîrziu. Marcellus nu reuşise încă să-şi formeze o părere definitivă despre această problemă. În fiecare noapte, Demetrius îşi întindea aşternutul în faţa uşii, pe partea dinăuntru, şi dormea cu pumnalul în mînă.

Peste o săptămînă, tensiunea aceasta păru că s-a mai domolit puţin, pe măsură ce membrii garnizoanei începeau să se obişnuiască cu noua disciplină. Marcellus dădea ordine scurte şi cerea supunere absolută, nu indiferenţa care pînă acum fusese destul de bună pentru Gaza, ci executarea promptă şi viguroasă, aşa că oamenii nu mai îndrăzneau să pună întrebări prosteşti şi nici să invoce pretexte ridicole.

Noul comandant crezu de cuviinţă că relaţiile dintre el şi subalternii săi trebuie să-şi urmeze cursul lor firesc, fără nici un fel de străduinţă din partea sa în scopul acesta. Nu admitea nici un fel de favoritism, îşi păstra demnitatea oficială şi în contactul ce-l avea cu ceilalţi ofiţeri, în legătură cu serviciul, nu-şi pierdea vremea. Era just, înţelegător şi accesibil, dar extrem de categoric. Foarte curînd după aceea, întreaga garnizoană simţi efectul sever în noua aplicare a regulamentelor, dar fără nici un fel de nemulţumire vizibilă. Legionarii se mişcau sprinteni şi păreau că sînt mîndri de uniformele lor îngrijite. Înfăţişarea şi moralul ofiţerilor se îmbunătăţiseră foarte mult.

În fiecare dimineaţă Paulus, care acum era comandant secund, se prezenta la Marcellus, pentru a primi ordinele. Nu schimbară împreună nici o vorbă referitoare la întîlnirea lor dramatică. Conversaţia dintre ei se desfăşura în termeni glaciali şi se limita la cea mai severă curtoazie oficială. Paulus, îmbrăcat în mod ireproşabil, se prezenta la uşa biroului şi cerea să fie introdus în faţa comandantului. Santinela îl anunţa, iar comandantul îi spunea să-l introducă pe centurion. Paulus intra şi lua poziţia de drepţi în faţa biroului. Apoi se salutau.

— Va trebui să înlocuim şase cămile de transport, comandante.

— De ce? Întrebarea răsuna ca un pocnet de bici.

— Una este şchioapă. Două sînt bolnave. Trei sînt prea bătrîne, pentru a mai putea face serviciu.

— Înlocuieşte-le!

— Am înţeles, Comandante.

Imediat după aceea Paulus saluta şi părăsea biroul. Uneori Marcellus se întreba, oare relaţiile acestea dintre ei vor continua şi de aici înainte în felul acesta? Nu-i venea să creadă. Începuse să se simtă singur, în situaţia pe care şi-o alesese, pentru impunerea disciplinei. Presimţea că Paulus este un bărbat cumsecade, dar anii de exil îl amărîseră şi era plictisit de moarte de zădărnicia felului de viaţă din deşertul acesta. Marcellus îşi zise că dacă Paulus va arăta o cît de uşoară dispoziţie de a se împrieteni cu el, va primi aceste avansuri ale lui, dar încolo nu va face nici un pas mai departe. Şi nici nu va lua el însuşi această iniţiativă.

Cît despre centurionul Sextus, cu acesta venea foarte rar în contact, deoarece Sextus își primea ordinele prin intermediul lui Paulus. Individul acesta uriaș și morocănos își îndeplinea însărcinările cu cea mai mare minuțiozitate, dar părea nemulțumit. În timpul mesei nu spunea niciodată nimic; după ce termina cu mîncarea, făcea o strîmbătură și cerea voie să plece.

Într-o seară, la zece zile după sosirea la Minoa, Marcellus văzu că la masă scaunul lui Sextus a rămas neocupat.

— Unde este? întrebă comandantul și făcu semn spre scaunul liber.

— Și-a rupt un picior, răspunse Paulus.

— Cînd?

— Astăzi după-amiază.

— Cum s-a întîmplat accidentul?

— O aripă a porții celei mari a căzut peste el, comandante.

Marcellus se ridică imediat în picioare și ieși din sală. O clipă mai tîrziu se ridică și Paulus și-l ajunse pe coridor, în drum spre camera lui Sextus, și făcură distanța împreună, mergînd la pas.

— Ruptura este gravă?

— Osul s-a rupt ca și cînd ar fi fost retezat. În pulpa de sus a piciorului. Dar nu este prea zdrobit.

Pe Sextus îl găsiră întins pe spate, cu fruntea acoperită de sudoare. Se uită la ei și făcu o mișcare, ca și cînd ar fi vrut să-i salute.

— Doare rău? întrebă Marcellus.

— Nu doare, comandante, răspunse Sextus și scrîșni din dinți.

— Minți cu tot curajul, ripostă Marcellus. O minciună tipic romană. Sînt convins că nu vei admite că te doare, chiar dacă ar fi să te tai bucățele. Mindirul acesta nu e bun; se leagănă ca un hamac. Va trebui să găsim altul. Ți-au adus de mîncare?

— Sextus clătină din cap și-i spuse că n-are nevoie de nimic.

— De . . . să vedem! ripostă Marcellus nemulțumit.

Dimineața următoare, în timpul inspecției între cei cantonați în corturile cafenii din apropierea terenului de exerciții, se răspîndi știrea că noul comandant — cel care aleargă de la un capăt la altul al terenului și umblă încruntat — s-a dus aseară la bucătăria ofițerilor și a supravegheat bucătarul pînă a pregătit o ciorbă caldă și consistentă pentru bătrînul Sextus; apoi rănitul a fost mutat într-o cameră mai luminoasă și a stat de față pînă au făcut un pat special pentru el.

Abia în ziua aceasta Marcellus deveni de fapt comandantul castrului Minoa.

În aceeași seară, Demetrius renunță să-și mai pregătească pumnalul pe care îl lua cu el în pat și să mai zăvorască ușa de la intrare.

Dimineața următoare, Paulus feri santinela din cale și intră, fără altă ceremonie, decît salutul reglementar. Marcellus îi făcu semn spre un scaun liber și Paulus se așeză.

— E cald astăzi, centurioane Paulus, începu Marcellus.

— Aici la Gaza nu sîntem obișnuiți cu vreme plăcută. Clima se potrivește cu temperamentul oamenilor. Sau este prea cald, sau este prea frig, zise Paulus și proptindu-se în spătarul scaunului, își băgă mîinile

în cingătoare. Evreii vor avea în curînd o mare sărbătoare, comandante. Aceasta va dura vreme de o săptămînă, cînd luna va fi plină, în luna căreia ei îi zic Nişan. Probabil ai auzit de asta.

— Nu . . . n-am auzit încă, admise Marcellus. Chestiunea aceasta ne interesează şi pe noi?

— Este săptămîna Paştilor evreieşti, pe care o serbează în amintirea scăpării lor din robia Egiptului.

— Ce au căutat în Egipt? întrebă Marcellus cu indiferenţă.

— În ultimul timp n-au mai căutat nimic . . . Istoria asta s-a întîmplat acum cincisprezece secole.

— O, va să zică aşa. Evreii şi-o mai aduc aminte şi astăzi?

— Evreii, comandante, nu uită niciodată nimic. În fiecare an, pe vremea asta, toţi evreii care au posibilitate să plece la drum, se adună în Ierusalim, pentru a « mînca Paştele », adică azimele, cum spun ei; mulţi dintre ei se interesează cu această ocazie de serbări organizate în familie, de petreceri, de jocuri, de licitaţii şi tot felul de distracţii. Caravanele vin din mari depărtări, pentru a-şi expune mărfurile. Mii de oameni se îndreaptă spre oraş, şi poposesc la poala colinelor ce împresoară cetatea din toate părţile. Este un spectacol foarte colorat, Comandante.

— Presupun că l-ai văzut . . .

— De fiecare dată, comandante, în cei unsprezece ani de cînd am fost trimis în castrul acesta, încuviinţă Paulus. Procuratorul Iudeei, care este la Ierusalim — cred că eşti informat că această instituţie este cea mai importantă dintre toate celelalte care se găsesc în Palestina — aşteaptă să i se trimită detaşamente de legionari din toate castrele de la Capernaum, Caesarea, Joppa şi Minoa.

— Prin urmare, mulţimea aceea de oameni este turbulentă? întrebă Tribunul.

— Nu s-ar putea spune că este turbulentă. Dar de fiecare dată cînd se adună mai mulţi evrei laolaltă, de obicei, lumea vorbeşte despre răzmeriţe. Dar altceva nu fac, decît cîntă, bocesc şi vorbesc despre Ţara Făgăduinţei pe care au pierdut-o. După cît ştiu eu, pînă acum nu s-a întîmplat ca situaţia să degenereze, decît cel mult în cîteva bruscul aţii de stradă, lipsite de însemnătate. Procuratorul însă este de părere că la astfel de ocazii nu strică să fie văzute cît mai multe uniforme de legionari romani şi să se facă o paradă în apropierea Templului, adăugă Paulus şi începu să rîdă.

— Vom primi un ordin oficial, în scopul acesta?

— Nu, comandante. Procuratorul nu-şi dă osteneală să mai pună un curier pe drumuri. Consideră ca de la sine înţeles ca un detaşament din Minoa să se prezinte.

— Foarte bine, Paulus. Cîţi oameni vom trimite şi cînd vor pleca?

— Vom trimite o centurie întreagă. Drumul pînă acolo durează trei zile şi vor pleca poimîine.

— Vei lua măsurile necesare în acest scop, Paulus. Vrei să iei comanda acestei centurii sau eşti sătul de astfel de spectacole?

— Sătul? Nici pomeneală de așa ceva! Expediția aceasta este singurul eveniment mai important al anului! Și dă-mi voie să-ți spun, Tribune, că dacă ne vei însoți, vei avea toate motivele să fii mulțumit.

— Dacă ești de această părere, atunci voi merge și eu. Ce echipament vom lua cu noi?

— Echipamentul nu va fi tocmai greu de purtat. Fiind vorba despre o festivitate de gală, ne vom lua cele mai bune uniforme. Cred că vei avea motive să te mîndrești de oamenii pe care-i comanzi, pentru că aici este considerată drept o recompensă a vredniciei, să fii ales în detașamentul care pleacă, și legionarii au și început să-și frece armele și cătărămile. Altceva nu vom lua decît proviziile și corturile pentru popasuri. La Ierusalim sîntem cantonați în barăci confortabile și mîncarea de cea mai bună calitate ne este oferită de anumiți oameni bogați din oraș.

— Cum se poate? întrebă Marcellus și ridică obrazul mirat spre el. Nu sînt nemulțumiți de administrația romană din Ierusalim?

Paulus rîse sarcastic.

— Cei care simt jugul stăpînirii romane sînt oamenii din pătura de jos a populației. Cît despre oamenii bogați, dintre care foarte mulți se ocupă de încasarea birurilor cuvenite lui Tiberiu — din care reține un sfert și pentru ei — sînt obligați să se plîngă și ei din cauza regatului lor pierdut, dar negustorii aceștia bătrîni și pîntecoși, precum și cămătarii ar rămîne îngroziți în ziua cînd ar izbucni o adevărată revoluție. Vei constata că bătrînii orașului și procuratorul nu sînt cu nimic mai buni decît tîlharii de drumul mare, deși se prefac că n-au cu ce trăi.

— Paulus, ceea ce-mi spui mi se pare nemaipomenit! Eu mi-am închipuit întotdeauna că evreii sînt patrioți înfocați și dușmani înrăiți ai imperiului.

— Presupunerea aceasta este întemeiată, comandante, dar numai în ce privește poporul de jos. Mai speră și astăzi că vor reuși să obțină vechea lor independență. Fără îndoială ai auzit și de străvechiul lor mit despre Messia.

— Eu n-am auzit nimic. Ce este asta, Messia?

— Messia este liberatorul lor, comandante. În conformitate cu ceea ce au spus profeții lor, acesta va apare într-o bună zi pentru a-i organiza ca să-și poată recuceri libertatea.

— N-am auzit vorbindu-se despre un astfel de mit, zise Marcellus cu indiferență. Dar nici nu e de mirare. Pe mine nu m-au interesat niciodată superstițiile religioase.

— Nici pe mine, adăugă Paulus. Dar în săptămîna Paștilor auzi foarte mult vorbindu-se despre acest Messia, declară el și începu să rîdă. Vei avea ocazia să-i vezi pe oamenii aceștia înalți și pîntecoși, îmbrăcați în levitele lor lucitoare, care-i înfășoară de la gît pînă în vîrful picioarelor, cum stau cu capetele prăvălite pe spate, cu ochii închiși ridicați spre cer, bătîndu-se cu pumnul în piept și bocindu-se după regatul lor pierdut, în timpul cît îl invocă pe Messia. Dar în realitate ei nu au nevoie de alt regat decît cel care le poate umple chimirurile de bani și pîntecele de hrană bună. Nu au nevoie de un Messia care

ar avea intenția să instige o ridicare împotriva imperiului roman, deoarece în cazul acesta ei ar fi cei dintîi care s-ar repezi s-o reprime.

— Ce adunătură de ipocriți! murmură Marcellus.

— Admit că sînt ipocriți, dar îți dau foarte bine de mîncare dacă se întîmplă să te găsești în casa lor.

O bucată de vreme Tribunul nu mai zise nimic, ci clătină din cap dezgustat și nemulțumit.

— Lumea este plină de ticăloși, dar aceasta de acum întrece tot ce am auzit pînă astăzi.

— Ți-e și silă să te gîndești, scrîșni Paulus. Spectacolul acesta mă îndeamnă să trag cuțitul și să-l înfig în coasta cîte unuia care trece în lungul ulițelor cu brațele ridicate spre cer, murmurînd rugăciuni, iar după el se ține lungul convoi al celor săraci, bolnavi, orbi și ologi care sînt convinși că încredințînd cauza lor sfîntă acestor ticăloși farisei, ea se găsește în mîini bune. Paulus se întoarse într-o parte pe scaun ca să se uite spre ușă și dădu cu ochii de Demetrius, care stătea pe coridor și-i putea auzi ce vorbesc. Ochii lui Marcellus îl urmăriră:

— Sclavul meu, centurioane, este grec și nu vorbește niciodată. Prin urmare nici să nu te gîndești c-ar fi în stare să divulge subiectul unei conversații dintre noi, declară el cu glasul în șoaptă.

— Ce voiam să-ți spun, continuă Paulus cu glasul stins. A da, oricît de revoltătoare ți s-ar părea această situație din Ierusalim, ea nu este ceva neobișnuit.

Apoi se plecă peste birou și continuă:

— Fără oamenii bogați din provinciile pe care noi le-am supus — oameni a căror lăcomie și zgîrcenie este mult mai mare decît patriotismul lor local — imperiul roman s-ar prăbuși!

— Fii cu băgare de seamă, Paulus, căci este primejdios să faci astfel de afirmații. Teoriile acestea ar putea să-ți pricinuiască nemulțumiri.

Paulus încruntă din sprîncene și trupul lui deveni rigid.

— Nemulțumiri, comandante! ripostă el cu amărăciune. De acestea am avut destule! Am fost destul de prost să fiu prea sincer față de Germanicus. Acesta este motivul — continuă el cu glasul mai domolit — pentru care, deși eram Legat, am fost trimis la Minoa, pentru a deveni centurion. Dar voi continua să afirm sus și tare că imperiul roman a fost consolidat și este și astăzi susținut datorită trădării provincialilor bogați care sînt dispuși să-și vîndă propriul lor popor. Această strategie, firește n-a fost inventată de noi. Roma și-a însușit-o de la Alexandru cel Mare. El a luat-o de la persani, care la rîndul lor au învățat-o de la egipteni. N-ai decît să-i cumperi pe bogații unei țări mai mici . . . și gata . . . ceilalți îți vin pleașcă!

Obrazul lui Paulus ardea ca o flacără din cauza revoltei. După ce termină cu această perorație, își retrase brațele de pe masă și rămase cu pumnii încleștați, iar mușchii maxilarelor începură să-i tresară. Apoi se uită la Marcellus dintr-o parte și îngînă:

— Măreția Romei! Mofturi! Eu scuip pe măreția Romei! Aceasta nu este altceva decît măreția trădării! Măreția aurului! Priceperea ticăloasă de a determina oamenii săraci să-și sară unul altuia în grumaz,

pe cîmpurile de bătălie, cîtă vreme cei mari stau ascunşi în vizuina lor şi încasează preţul pentru care i-au vîndut. Marele şi superbul imperiu Roman ! adăugă Paulus şi lovi cu pumnul încleştat în tăblia mesei. Eu scuip pe acest imperiu roman !

— Paulus, purtarea aceasta este extrem de imprudentă, răspunse Marcellus grav. Pentru astfel de vorbe magistraţii din Roma te-ar condamna să fii jupuit de viu. Sper că nu ţi se întîmplă prea des să-ţi pierzi firea în felul acesta.

Paulus se ridică în picioare şi-şi săltă din şale cingătoarea lată.

— Nu m-am sfiit să-mi descarc sufletul de faţă cu dumneata, zise el.

— Ce te determină să-ţi închipui că eu nu te voi trăda?

— Faptul că dumneata, Tribune, crezi în forţa adevărată care implică şi curaj, răspunse Paulus cu convingere.

Marcellus se uită la el şi zîmbi.

— E de mirare, Paulus, declară el îngîndurat, că masele populare nu încearcă să se conducă singure şi să-şi hotărască soarta lor.

— Mofturi ! Ce-ar putea să facă masele populare? ripostă el cu dispreţ. Nu sînt altceva decît o turmă fără păstor. Ia de pildă pe evreii aceştia. Din cînd în cînd se găseşte cîte un nebun care să protesteze împotriva nedreptăţii cu care sînt trataţi, sare într-o teleagă oprită în mijlocul drumului şi începe să vocifereze, dar imediat după aceea dispare şi nimeni nu-i mai ştie de urmă şi nici nu se mai aude de el.

— Cine îl face să dispară? Bogaţii?

— De . . . nu tocmai. Cînd e vorba de a face astfel de treburi, ne cheamă întotdeauna pe noi. Se ştie că celor de la Roma nu le plac astfel de instigaţii; dar cei care strivesc orice mişcare revoluţionară din găoace, sînt negustorii bogaţi.

— Ce ticăloşi ! exclamă Marcellus.

— Da, Tribune, acesta este adevărul, încuviinţă Paulus ceva mai răcorit, dar trebuie să ştii că ticăloşii aceştia din Ierusalim se pricep la vin, dacă se întîmplă să le iasă în cale cîte un burduf, şi nu ezită să-l împartă cu legiunile romane; asta pentru a ne îndemna să fim cu ochii în patru, de fiecare dată cînd se întîmplă ca un patriot prea înfierbîntat să se bocească cu prea multă îndrăzneală din cauza regatului pierdut.

CAPITOLUL IV

Prima zi de drum, între Gaza şi Ascalon, fu din cale afară de obositoare, deoarece drumul era desfundat şi plin de praful răscolit de caravanele care înaintau cu încetineală de melc.

— Mîine drumul va fi mult mai bun, zise Melas, uitîndu-se înveselit la înfăţişarea grotească a lui Demetrius, care-şi legase turbanul din nou, înfăşurîndu-şi-l împrejurul obrazului, aşa că nu i se mai vedeau decît ochii.

— Să sperăm că aşa va fi, murmură corinteanul, întinzînd cu putere de căpăstrul măgăruşului din fruntea caravanei, care ar fi vrut să se repeadă spre o tufă de scaieţi. Dar nu văd cum ar putea să fie. Rîmele astea care merg în faţa noastră se îndreaptă toate spre Ierusalim, nu-i aşa?

— Da, dar de la Ascalon noi vom părăsi drumul acesta şi vom apuca pe o potecă mai scurtă care trece printre munţi, îi explică Melas. Caravanele nu întrebuinţează poteca aceea, deoarece se tem de beduini.

— Dar despre noi ce zici, noi nu ne temem?

— Sîntem prea mulţi, aşa că nu îndrăznesc să se apropie.

Melas era un bărbat lat în umeri, cu picioarele crăcănate şi părul roşu; era sclavul lui Paulus, care-l adusese din Tracia, şi drumul acesta îi făcea plăcere. Nu prea avea ocazie să dea informaţii celor din jurul său şi constatarea că Demetrius se găseşte într-o situaţie mult mai bună decît a lui însuşi, îi făcuse plăcere să se împrietenească cu sclavul noului Legat, despre care toţi cei din fort vorbeau numai de bine.

— Praful nu este răscolit de cămile, deoarece se ştie că acestea cînd sînt în marş ridică picioarele şi aşează copita pe vîrful muşuroaielor de praf; acesta este răscolit de măgăruşii care-şi tîrăsc picioarele. Dar eu nu pot suferi cămilele.

— Eu nu mă prea pricep la cămile, admise Demetrius, care părea dispus să profite de informaţiile ce le putea obţine şi despre care era convins c-ar putea să-i fie de folos.

— Nimeni nu se pricepe, răspunse Melas sentenţios. Alături de o cămilă poţi trăi ani întregi şi chiar dacă te-ai purtat cu ea cum te-ai purtat cu un frate, nu te poţi încrede în ea. Ia uită-te încoace! şi ridicînd mîna, îi arătă nasul turtit ca o lipie. Cu nasul ăsta m-am ales din Gallia, mai acum vreo doisprezece ani. Muştele şi ţînţarii determinaseră pe bătrîna Meneftah, cămila stăpînului meu, să-şi piardă cumpătul. Îmi pierdusem două zile la rînd, frecînd-o cu ulei de măsline. Stătea nemişcată şi torcea ca o pisică; pe semne îi plăcea. După ce am terminat, s-a întors spre mine şi m-a pocnit cu copita în obraz.

Demetrius începu să rîdă, cum era, de altfel, firesc, şi-l întrebă în ce fel s-a răzbunat împotriva cămilei. Întrebarea aceasta îi făcea plăcere, deoarece bănuia că sclavul va mai avea ceva de spus.

— Eram atît de furios, de nu vedeam nimic împrejurul meu, continuă Melas, aşa că i-am ars şi eu un picior — dar Meneftah a bănuit ce vreau să fac şi cînd am ridicat piciorul, mi l-a şi înhăţat. Ţi s-a întîmplat vreodată să te muşte o cămilă? Trebuie să ştii că un măgar sau un cîine, cînd vrea să te muşte, se repede la tine şi mîrîie; în orice caz, dacă vrea să te muşte, te previne, aşa că ştii dinainte la ce trebuie să te aştepţi. Cămila însă nu-ţi dă niciodată de ştire. Nimeni nu ştie, afară de ea, că vrea să te muşte. Am zăcut două săptămîni de pe urma muşcăturii lui Meneftah. Mie nu-mi plac cămilele! sfîrşi Melas, şi noul său prieten admise că are motive destul de întemeiate ca să nu-i placă.

— Nu se poate să le condamni din cauză că mai încearcă şi ele să se răzbune cîteodată, zise Demetrius. Viaţa pe care o duc este foarte grea.

Continuîndu-şi drumul, Melas păru că se gîndeşte nu tocmai mulţumit la această observaţie şi curînd după aceea se uită la Demetrius cu coada ochiului şi încercă să-l cîntărească.

— Răzbunarea nu este întotdeauna procedeul cel mai indicat. Să luăm, de pildă, situaţia unui sclav: încercînd să se răzbune, nu ajunge la nici un rezultat. Cămilele, măgarii şi sclavii trebuie să ţină seama de stăpînii lor. Iar cînd văzu că Demetrius nu zice nimic, adăugă:

— Sau te pomeneşti că nu eşti de aceeaşi părere?

Demetrius dădu din cap, fără să zică nimic, deoarece nu dorea să discute despre această problemă.

— Dacă vrei să intri în slujba cuiva, atunci va fi mai bine ca de la început să-l serveşti aşa cum se cuvine, zise el.

— Tot aşa am zis şi eu, încuviinţă Melas cu inocenţă atît de vizibilă, încît Demetrius se întrebă dacă nu cumva încearcă să se prefacă, de aceea îşi zise că n-ar strica să afle adevărul şi continuă:

— Evident, sclavia este cu totul altceva decît atunci cînd a-i intra în slujbă în calitate de libert, începu Demetrius. În cazul cînd unui libert nu-i place treaba pentru care este angajat, poate să plece, ceea ce este mult mai bine, decît dacă ar rămîne să lucreze în silă. Sclavului însă nu-i este dată această alegere.

Melas începu să rîdă sarcastic.

— Unii dintre sclavi sînt ca şi măgarii, zise el. Încearcă să-şi muşte stăpînii şi pe urmă iau cîteva ciomege pe spinare. Dacă se aşează jos şi nu vor să se mai ridice, îi înjură şi le trag cîteva bice şi cîteva picioare. Ori purtarea aceasta n-are nici un rost. Alţi sclavi se poartă ca şi cămilele. Ţin la drum şi cară poveri, fără să le pese de felul în care sînt trataţi. Glasul lui Melas deveni metalic, din cauza sforţării pe care o făcea, pentru a-şi ascunde nemulţumirea:

— Şi pe urmă, într-o bună zi, cînd stăpînul va fi beat, îşi lichidează socotelile cu el.

— Şi la urmă ce se întîmplă? întrebă Demetrius.

Melas ridică din umeri şi se încruntă.

— În cazul acesta va fi mai bine să se care, conchise el.

Apoi adăugă:

— Dar cămila nu are întotdeauna noroc. Din cînd în cînd, cîte un sclav reușește să scape. Acum trei ani — Melas continuă cu glasul stins, deși nu aveau nevoie de această precauțiune, deoarece erau departe la capătul caravanei și tonul cu care vorbea îi da o înfățișare de conspirator — acum trei ani, exact cu ocazia drumului pe care-l facem acum, sclavul comandantului Vitelius, un bărbat vesel și supus cum nu se mai pomenește — îl chema Sevanus — a reușit să evadeze în preziua plecării din Ierusalim. Nimeni nu știe ce s-a ales de el. Melas se apropie de el și-și repezi cuvintele prin colțul gurii: Nimeni în afară de mine! Sevanus a plecat la Damasc. Mi-a spus să merg și eu cu el. Uneori mă gîndesc c-ar fi fost bine să-l fi ascultat. Plecarea este foarte ușoară. În timpul cît stăm în Ierusalim, sîntem mai mult de capul nostru. Ofițerii fac chefuri și nu le place să-i vadă pe sclavi învîrtindu-se prin apropierea lor. Spun că ceea ce văd ar putea să-i abată de la disciplină, și făcu cu ochiul. La astfel de ocazii, centurionilor le place să joace.

Demetrius asculta fără să zică nimic; Melas încercă să se uite în ochii lui, pentru a se convinge dacă este prudent să mai continue.

— Firește, amănuntul acesta nu este secret, adăugă el și abandonă atitudinea misterioasă de pînă acum. Toată lumea din Minoa știe . . . afară de ceea ce ți-am spus adineauri.

Demetrius prevedea c-ar comite o greșeală dacă i-ar pune vreo întrebare din care Melas ar putea deduce că pe el îl interesează această chestiune, dar era curios să afle și alte amănunte.

— Ce l-a făcut pe acest Sevanus să-și închipuie că ajungînd la Damasc ar putea să scape?

Ochii lui Melas se aprinseră din nou.

— Orașul Damasc se găsește în Siria. Populația de acolo se ferește de romani mai rău ca de otravă. Se spune că orașul cel vechi este plin de sclavi romani; trăiesc în văzul lumii și nu încearcă să se ascundă. Dacă reușești s-ajungi pînă acolo, poți trăi tot atît de liniștit ca și ploșnița în urechea unui măgar.

Dimineața următoare, devreme, caravana plecă din nou la drum, făcîndu-și loc printre costișele sterpe ale dealurilor, în lungul unei poteci cotite care, uneori se îngusta pe marginea rîpilor și a albiilor secate, așa că spre deosebire de marșul din ajun, acum nu puteau înainta decît cîte unul, pentru că nu era loc să meargă îngrămădiți.

Treceau printr-o regiune deșartă, aproape nelocuită. Ici-colo se vedea cîte un grup de capre sălbatice — care aproape nu se puteau distinge dintre stîncile cafenii și sterpe — și animalele se uitau la trecătorii ce îndrăzneau să le calce domeniul lor. Jos în vale, ploile de primăvară făcuseră să răsară ici-colo cîte un smoc sfios de vegetație care nu putea să dureze. Pe marginea unui izvor cu apă împuținată, viorelele își frînseseră lujerele însetate.

Regiunea aceasta îi făcea plăcere lui Demetrius. Peisajul era trist dar el totuși se simțea mulțumit, căci aerul era curat și se găsea destul de departe de Melas, al cărui subiect de conversație începuse să-l neli-

niștească. Nu se îndoia cîtuși de puțin că acesta voia să-i propună să evadeze împreună, sau poate urmărea să-l atragă într-o uneltire, ca după aceea să-l trădeze. S-ar putea ca bănuielile lui să nu fie întemeiate, dar era primejdios să fie amestecat într-o astfel de uneltire. Indiferent ce fel de păreri ar fi avut el însuși în această privință, fiecare vorbă ce ar fi spus-o lui Melas, acesta putea s-o întrebuințeze ca o armă împotriva lui, în cazul cînd ar fi urmărit ceva anume și l-ar fi pizmuit pentru privilegiile de care se bucura în calitate de sclav al comandantului. Luă hotărîrea ca, de aici înainte, să fie extrem de prudent, de fiecare dată cînd va vorbi cu el și — în măsura în care-i va fi posibil — să se ferească de a rămîne singuri. Afară de asta, trebuia să se gîndească la o mulțime de amănunte nelămurite din seara trecută, pe care le reținuse din conversația desfășurată între Marcellus și centurionul Paulus; fusese un rechizitoriu plin de haz — făcut de doi oameni care nu credeau în zei — din care o bună parte era lipsită de importanță, dar totuși foarte instructivă.

Tîrziu, în timpul după-amiezii, caravana se opri pe marginea unui izvor, din partea de miazănoapte-răsărit — proprietatea orașului Ascalon, care se găsea la distanță de o milă și jumătate — și Demetrius fu foarte mulțumit cînd primi ordinul să se prezinte în fața stăpînului său, deoarece se simțea singur și abătut. Rămase mirat cînd constată cît de frumos arată cantonamentul. Ca la un gest magic corturile cafenii răsăriseră în mijlocul cîmpului, așezate în patru rînduri lungi și drepte. Intendența își desfăcuse bagajele cu echipamentul de campanie și așezase scaunele, mesele și așternuturile pe care le pregătiseră pentru popas. Drapelele fluturau în vînt. Santinelele fuseseră postate la locul lor. Reprezentantul localnic al administrației romane, un individ cu nasul lung și roșu, caracteristic celor care se îmbibă cu vin, se prezentase împreună cu trei negustori evrei și predaseră comandantului un sul de pergament în care orașul Ascalon își exprima mulțumirea și recunoștința (în realitate un neadevăr) pentru că celebra legiune din Minoa a binevoit să accepte modesta, dar spontana ospitalitate a orașului. Aduseseră cu ei trei burdufuri uriașe, pline cu cel mai bun vin produs în regiune și după ce comandantul — la spatele căruia erau înșirați toți ofițerii Centuriei — îi invită să rămînă cu ei la cină, le răspunse foarte ceremonios că Minoa se simte tot atît de încîntată să se găsească la Ascalon, ca și orașul Ascalon, pentru că i se oferă ocazia să-i ospăteze pe cei din Minoa, declarație care sclavului său i se păru plină de haz.

După ce se termină cina și își îndeplini obligațiile imediate, Demetrius se întinse pe pămînt, în apropierea cortului în care era stăpînul său — un cort impunător, ceva mai mare decît celelalte, cu ciucuri și draperii de mătase, iar la intrare cu un polog sprijinit pe lănci lungi și subțiri. Cu mîinile împreunate sub cap, Demetrius se uita la stele, mirîndu-se de strălucirea lor neobișnuită și urmărind fără nici o intenție conversația ce se depăna domoală între stăpînul său și Paulus, care se așezaseră pe scaune de campanie, sub pînza cortului. Probabil, subiectul conversației lor de acum era vizita făcută de demnitarii orașului, care

se întorseseră acasă... Paulus, în calitate de filozof amator, vorbea liniştit şi îngăduitor, poate îndemnat şi de efectul vinului pe care-l băuse. Demetrius ciuli urechile. În astfel de împrejurări se întîmplă de multe ori ca din imprudenţă omul să-şi dea pe faţă convingerile referitoare la cote o problemă, iar dacă, în general, Paulus avea convingeri, atunci fără îndoială acestea meritau să fie cunoscute şi de el.

— Evreii, spunea Paulus, sînt un popor ciudat. Amănunt pe care-l admit şi ei şi chiar se laudă cu el; în toată lumea aceasta nu există alt popor care să se asemene cu ei. În primul rînd îşi închipuie că ei se bucură de o protecţie divină specială. Dumnezeul lor, Iehovah — căci trebuie să ştii că ei au un singur Dumnezeu — nu se ocupă de alţi oameni, în afară de evrei. Firește, în această credinţă n-ar fi nimic imoral, dacă n-ar afirma că Iehovah a creat lumea aceasta şi toate fiinţele ce se găsesc într-însa; totuşi celelalte neamuri nu înseamnă pentru el nimic; copiii lui sînt evreii. Celelalte neamuri de pe pămînt sînt lăsate de capul lor, să se descurce cum se vor pricepe mai bine. Dacă ar admite cel puţin că Iehovah este o zeitate locală...

— Bine, Paulus, dar tot aşa procedăm şi noi, nu-i aşa? îl întrerupse Marcellus. Jupiter este un fel de guvernator al universului şi are puteri nelimitate?

— Ba de loc; nu este aşa, protestă Paulus, deoarece Jupiter nu se interesează de egipteni, dar nici nu are pretenţia că el i-ar fi creat ca să fie ceea ce sînt, şi pe urmă să-i dispreţuiască din cauză că nu pot fi mai buni. Tot aşa n-a afirmat niciodată despre sirieni c-ar fi o adunătură de netrebnici, din cauză că nu aprind focuri de sacrificii în ziua festivităţilor închinate lui. În acelaşi timp, Jupiter n-a făgăduit romanilor că le va da tot ce poate fi mai bun în această lume şi pentru toată viaţa lor.

— Iehova a făcut evreilor această făgăduială?

Demetrius începu să rîdă înfundat. Bănuise că stăpînul său nu este destul de bine informat asupra diverselor religii, dar ignoranţa lui completă în acest domeniu i se părea acum plină de haz.

— Sigur că da! continuă Paulus. I-a aşezat într-o grădină în care se găsea un pom ale cărui fructe n-aveau voie să le mănînce. Dar ei, totuşi, le-au mîncat, nu din pricină că le-a fost foame, ci pentru că erau curioşi să vadă ce gust au.

— Probabil Iehovah a rămas încîntat de această curiozitate a lor, mai ales că toate lucrurile bune de care beneficiem astăzi, se datoresc curiozităţii cuiva, interveni Marcellus.

— Aşa este, dar pe Iehova fapta lor l-a revoltat şi i-a alungat din grădină în deşert, unde i-a părăsit, ca să ajungă apoi în sclavie, îi explică Paulus. Aici i-a învăţat cum să scape din sclavie şi i-a condus în pustiu, unde le-a făgăduit că le va da o ţară care să fie a lor.

— Şi ţara aceasta este cea de aici! declară Marcellus şi începu să rîdă. Ţara făgăduinţei!

— În toată lumea aceasta nu există nici o bucată de pămînt care să fie mai fără valoare decît cea de aici, adăugă Paulus. Dar spre nenorocirea lor, astăzi evreii nu mai stăpînesc nici ţara aceasta. Ar fi cît se poate de firesc, ca după cinsprezece secole de suferinţe, de sărăcie şi robie, aceşti

oameni favorizaţi în mod special de Iehova, să-şi dea seama că poate ar putea trăi mult mai bine, dacă n-ar beneficia de atîta solicitudine divină.

— Probabil asta este în legătură cu acel Messia despre care mi-ai vorbit zilele trecute. Au pierdut credinţa că Iehova va mai avea grijă de ei şi speră că atunci cînd va veni Messia, el ar putea să le îmbunătăţească soarta. Nu eşti de părere că acesta ar putea fi chiar motivul pentru care-l aşteaptă? Presupunerea nu pare neîntemeiată. Cred că tot din cauza aceasta noi şi grecii am zămislit atîţia zei. Cînd un zeu oboseşte, nu mai poate face nimic, obligaţiile lui trec în sarcina unui zeu proaspăt venit, să-i ţie locul. Nu-ţi aduci aminte că într-un rînd Zeus s-a retras, cedîndu-şi locul fiului său Apollon? E un fapt cunoscut de toată lumea.

— Dar nu pentru vreme îndelungată, ripostă Paulus. S-o fi întîmplat ca tocmai atunci timpul să nu fie favorabil, astfel că tînărul Apollon şi-a zis că el va trebui să se ocupe de soare, aşa c-au avut nemulţumiri împreună. Bătrînul Zeus a fost obligat să intervină, pentru a îndrepta greşeala săvîrşită de tînărul său fiu. Fără îndoială, tribune, o religie de felul acesteia este justificată. Zeii noştri se poartă tot aşa cum ne purtăm şi noi, ceea ce este firesc, deoarece noi i-am făcut să fie aşa cum sîntem noi. De la o vreme toată lumea pare că s-a plictisit din pricină că bătrînul creator tinde spre dictatură şi, probabil, tot aşa s-a plictisit şi el; prin urmare a luat hotărîrea să lase conducerea întreprinderii în sarcina fiului său — fie că va trebui să se ocupe de cultivarea bostanilor, fie că va supraveghea drumul stelelor — dar nu-şi închipuie cîtuşi de puţin că urmaşul său va şti cum să procedeze, de aceea intervine mereu şi la urmă din asta se iscă neînţelegerile. Tocmai de aceea religia noastră este atît de comodă, sfîrşi Paulus în bătaie de joc.

— Constat că nu eşti exagerat de evlavios, declară Marcellus. Dacă zeii te-ar auzi cum vorbeşti despre ei, nu cred că le-ar face plăcere. Probabil şi-ar zice că te îndoieşti de existenţa lor.

— Ba de loc! Cei care cred în existenţa lor, sînt tocmai bărbaţii care se exprimă în felul în care m-am exprimat eu. Zeii sînt autentici, tribune! Unii dintre ei doresc războiul, alţii pacea . . . o parte dintre ei nu prea ştiu nici ei ce doresc, în afară de sărbătorile ce li se cuvin odată pe an şi cortegiul celor care defilează în lungul străzilor, pentru a-i aclama. Unii dintre ei îţi acordă odihna şi somnul, alţii te determină să-ţi pierzi cumpătul. Pe unii dintre ei trebuie să-i admiri, pe alţii vei fi obligat să-i urăşti. Dar nici unul dintre aceştia nu se simte mulţumit decît atunci cînd reuşeşte să te înspăimînte şi este convins că te temi de el. Cred că aşa este bine. Aceasta este viaţa . . .

Dar cu evreii este altceva!

Ei nu au decît un singur zeu care este în permanenţă just, întotdeauna bun, înţelept şi iubitor. Fireşte, este încăpăţînat, pentru că şi ei sînt încăpăţînaţi; nu este de acord cu plăcerile, pentru că nici ei n-au avut ocazia să cunoască ce este plăcerea; nu greşeşte niciodată, pentru că nici evreii nu greşesc. Tribune, prin forţa împrejurărilor, Iehova este pesimist, pentru că evreii sînt un popor pesimist.

— Fără îndoială, acest Iehova crede că este spre binele copiilor săi să îndure lipsuri şi greutăţi, îndrăzni Marcellus să răspundă, deoarece în felul acesta devin mai rezistenţi; eforturile ce trebuie să le facă elimină grăsimea de prisos a trupului şi-i face să fie întotdeauna gata pentru a reacţiona. Eu cred că intenţia aceasta a lui este salutară, Paulus, şi m-am gîndit de multe ori că situaţia Romei, ar fi mult mai bună dacă noi patricienii am încerca să trăim prin muncă, în loc să răpim ceea ce se află în posesia vecinilor noştri.

Conversaţia aceasta irevenţioasă se întrerupse pentru o vreme atît de îndelungată, încît Demetrius îşi zise că probabil cei doi au epuizat subiectul, dar nu-l epuizaseră deloc, deoarece Paulus adăugă:

— Foarte curînd această problemă nu se va mai pune pentru Roma. Puterea ei va trece în mîna altuia. Egiptul şi-a avut şi el zilele lui de glorie. A apărut Darius care, un timp, a speriat pe toată lumea şi i-a călcat pe toţi în picioare. Alexandru cel Mare se zbuciuma din cauză că nu exista nici o ţară pe care ar mai fi putut să o supună. Dar vin Cesarii care calcă sub roţile carigelor lor moştenirea rămasă de la el şi se simt atît de îmbătaţi de puterea lor încît nu pot admite că aceşti bieţi evrei să stăpînească şi ei cîţiva acri de nisip şi cîteva stadii de reptile... Hă... î-î-î-hîî!

Demetrius începu şi el să caşte şi-şi zise că ar fi vremea de culcare.

— Dar foarte curînd va apărea din nou cineva, declară Paulus.

— Cînd? întrebă Marcellus, exact în clipa cînd şi Demetrius îşi zise că va trebui să-i pună numaidecît această întrebare...

— De... dacă există cu adevărat dreptate, ar fi imposibil ca nenorocirea să nu se abată şi asupra bătrînului Tiberiu şi asupra nebunului pe care l-a adoptat în calitate de fiu al său, răspunse Paulus. Eu cred că acest cineva ar putea să apară chiar mîine, sau cel mult la sfîrşitul săptămînii viitoare. Ce ai zice, tribune, să mai bem o cupă de vin?

Demetrius se ridică în picioare, aşteptînd să fie chemat, şi cînd auzi glasul stăpînului său, se prezentă numaidecît.

— Umple cupa centurionului Paulus, porunci Marcellus. Nu... mie-mi ajunge; să nu-mi mai torni!

Şi Demetrius trecu din nou în dosul cortului, ca să aştepte.

Conversaţia luă o întorsătură neaşteptată.

— Paulus, începu Marcellus, după cît văd eşti convins că zeii sînt inventaţi de oameni. Dacă întrebarea mea nu ţi se pare prea îndrăzneaţă, spune-mi, ai încercat vreodată să inventezi şi dumneata unul?

Continuîndu-şi drumul în lungul potecii care şerpuia în fundul unei rîpi, aproape fără să se mai gîndească la caravana ce se înşirase în faţa lui, îi veni să rîdă, cînd îşi aduse aminte de întrebarea aceasta neobişnuită şi de răspunsul absurd pe care-l dăduse Paulus.

— Nu încă, dar cred că nici de acum înainte nu va fi prea tîrziu. Vrei să inventez unul chiar acum?

— Sigur că da! răspunse Marcellus rîzînd. Presupun că după ce-l vei inventa, veţi semăna unul cu altul ca două picături de apă.

— Nu în întregime, deoarece zeul pe care-l voi inventa eu, va fi bun. Deşi nu va avea pretenţia şi nici nu va părea bun, el totuşi, va fi

bun cu adevărat. Își va face prieteni cîțiva oameni deștepți — nu este numaidecît nevoie să fie romani, greci sau gali, dar să fie deștepți și cinstiți — cărora le va da cîteva însărcinări deosebite. Unora dintre aceștia le va spune cum trebuie să procedeze pentru a-i vindeca pe leproși, altora cum să redea vederea orbilor și surzilor auzul. Le va explica secretul luminii și al focului; îi va învăța felul în care să adune căldura soarelui, pentru a se putea încălzi în timp de iarnă, cum să capteze lumina din timpul zilei pentru a o putea întrebuința și noaptea, cum să creeze lacuri în regiunile unde nu este altceva decît pămînt sterp și pustiu. Paulus se opri, pentru a mai sorbi o gură de vin.

— Foarte bine, centurioane, declară Marcellus îngîndurat. În cazul în care îl vei consacra undeva pe zeul acesta al tău și dacă va fi în stare să facă toate aceste minuni, atunci îl voi onora și eu.

— Și ți-ar face plăcere să asiști la crearea lui, îi propuse Paulus, vorbind cu îngăduință.

Demetrius nu se așteptase ca între ei conversația să continue pe tonul grav ce urmă după aceea. Se propti într-un cot și ascultă cu toată atenția.

— Mă gîndesc, centurioane, începu Marcellus cu glasul grav, că zeul acesta al tău pare să fie foarte cumsecade, așa că s-ar putea gîndi la o revizuire a felului în care se desfășoară viața oamenilor în această lume. Iată ce s-ar întîmpla în cazul acesta cu noi; omul în timpul bărbăției sale se străduiește să săvîrșească un număr de fapte bune și s-ar putea să ajungă la apogeul puterii, fiind onorat și luat ca pildă de ceilalți semeni ai săi. Urmează apoi declinul: omul își pierde dinții și începe să chelească; pasul său devine mai domolit, vederea i se tulbură și-și pierde treptat auzul. Declinul acesta începe să-l preocupe și devine capricios și irascibil, întocmai ca un dulău bătrîn. Atunci își petrece timpul într-un colțișor însorit al grădinii, cu o scufiță de lînă în cap și înfășurat într-o pătură; stă în calea tuturor, pînă sosește vremea de culcare, apoi încep durerile în încheieturi și se trezesc toate nemulțumirile ce-l chinuie și-l fac să se supere pentru orice lucru de nimic. După ce în înfățișarea lui nu mai rămîne nici o urmă de demnitate și împrejurul lui nu se mai găsește nimeni. Apoi deschide gura știrbă și gîfîie vreme de cîteva zile, fără să-și mai poată da seama de sfîrșitul său, cu totul lipsit de orice glorie. Ei... ar fi deci cazul ca noul zeu să găsească o soluție și în această împrejurare; ce zici Paulus?

— Am putea să vorbim cu el, se învoi centurionul. Care ar fi felul în care crezi că s-ar putea soluționa problema?

— Cînd un roman, de categoria noastră, Paulus, ajunge la vîrsta potrivită, se dă o serbare impresionantă, pentru a-l proclama bărbat. Fără îndoială în timpul acestei ceremonii ți-ai dat seama ca și mine că acesta este momentul cel mai important din viața pe care o ai de trăit. Îmi aduc și astăzi aminte de emoția ce m-a înfiorat în ziua cînd toate rudele și prietenii familiei noastre se adunaseră împrejurul meu în Forum Iulium. Tatăl meu a ținut un discurs, la sfîrșitul căruia și-a exprimat mulțumirea că mă poate proclama *civis romanus*. Mi se părea că pînă în acea clipă nici n-am trăit cu adevărat. Mă simțeam atît de emoționat

încît ochii mi se umpluseră de lacrimi. Apoi, bătrînul Cornelius Capito a vorbit şi el, pronunţînd un discurs frumos despre dreptul Romei la credinţa, la curajul şi vigoarea mea. Ştiam că bătrînul Capito are dreptul să vorbească în felul acesta şi mă simţeam mîndru că este şi el de faţă la această ceremonie. Mi-au făcut semn şi m-am apropiat de ei. Tatăl meu şi Capito mi-au pus toga albă pe umeri . . . şi viaţa a început să se desfăşoare abia din clipa aceea.

Urmă un moment de tăcere. Demetrius se simţi mişcat de evocarea acestor amintiri şi se străduia din toate puterile să poată auzi, căci bătăile inimii îl împiedicau să asculte, iar Marcellus vorbea cu glasul atît de stins, încît părea că vorbeşte mai mult pentru el însuşi.

— Eu aş fi de părere ca momentul acesta de încoronare a carierei unui bărbat, să fie în momentul cînd ajunge în culme şi puterile lui sînt în plină desfăşurare, după ce şi-a făcut pe deplin datoria, iar zeul acesta ar trebui să dispună o nouă adunare la care să participe toţi cei care-l cunosc şi-l onorează pe acest bărbat vrednic. În cazul acesta, care dintre noi nu s-ar strădui să devină vrednic să aibă parte de o astfel de ceremonie, la care să fie prezent şi poporul, în faţa căruia să se proclame faptele săvîrşite de cel sărbătorit şi elogiul său să fie făcut într-un discurs magistral?

— Dar după aceea ce se va întîmpla? întrebă Paulus. Poate va urma un *vale dicite* din partea celui sărbătorit?

— Dimpotrivă! răspunse Marcellus după o clipă de gîndire. Cel sărbătorit va fi mai bine să nu spună nimic, căci nu este nevoie să explice nimănui motivul care l-a determinat să săvîrşească faptele sale, de vreme ce acestea au fost vrednice să slujească drept pildă pentru ceilalţi. Se va ridica în picioare şi cei care sînt împrejurul său îi vor lua toga de pe umeri şi o vor păstra, iar mai tîrziu ar pune-o pe umerii altuia, pentru a-l îndemna să săvîrşească fapte îndrăzneţe. Nu uita că purtînd o astfel de haină, ar însemna să-ţi asumi o mare răspundere.

Ar fi bine ca această ceremonie ordonată de noul zeu să se desfăşoare în timpul unei după-amiezi de primăvară, cînd lumina începe să pălească. Un cor uriaş să intoneze o elegie, şi în timpul în care atmosfera trepidează de această muzică, în faţa publicului care ascultă respectuos bărbatul sărbătorit să coboare de pe *rostrum* şi să se îndrepte cu paşi energici spre soarele coborît în marginea zării, ca pe urmă să dispară şi să nu mai fie văzut de nimeni.

După ce plecase la culcare şi tabăra se linişti, aşa că în apropiere nu se mai auzea decît pasul cadenţat al celor de pază şi ţăcănitul molcom al săbiilor cu care erau încinşi, Demetrius se gîndi îndelung şi adînc la ideea aceasta stranie, de a crea un nou zeu, care să fie mai bun.

În dimineaţa aceasta, înaintînd în lungul potecii şi ţinînd în mînă frînghia convoiului de măgăruşi, Demetrius se întrebă ce ar fi răspuns oare, dacă s-ar fi întîmplat să-i ceară şi lui părerea în privinţa acestui zeu imaginar. Fără îndoială, lumea ar deveni un loc unde s-ar putea trăi mult mai uşor, în cazul în care s-ar putea găsi un mijloc mai bun pentru

a distribui oamenilor lumina și căldura. Și probabil, cum spusese stăpînul său, viața unui bărbat s-ar termina într-un fel mult mai impresionant, în cazul în care acesta ar dispărea însoțit de acordurile muzicii și în mijlocul unui spectacol atît de măreț, în loc să se simtă copleșit de respingătoarele infirmități ale bătrîneții, deși în realitate, așa cum se prezentau lucrurile, situația puțin spectaculoasă de la sfîrșitul existenței unui bărbat se regăsește foarte bine în incapacitatea sa din ziua cînd a intrat în lume. În varianta în care Marcellus este de părere că dispariția omului din viață trebuie să fie mai demnă, ar fi necesar să ceară ca și intrarea lui în lume să fie ceva mai demnă.

Dar toate aceste speculații nu sînt altceva decît pierdere de vreme, mai ales atunci cînd, datorită activității tale ți se oferă ocazia să contribui cu ceva la progresul semenilor tăi.

Mai existau și alte preocupări, mult mai importante decît aceasta. Fără îndoială, zeul ideal pe care-l concepuse Marcellus și Paulus, va face ceva pentru a schimba cruda nedreptate cu care oamenii îi tratează pe semenii lor. Se simți indignat de amintirea zilei cînd ușa casei lor fusese dărîmată de cîțiva legionari ticăloși, iar după ce o feriseră din cale pe mama sa, se îndreptaseră spre camera tatălui său adorat, pe care-l legaseră și-l duseseră cu ei, pentru a-l condamna la moarte.

Acest zeu nobil — dacă îl va interesa dreptatea — va trebui să apară în astfel de momente și să declare: « Nu aveți dreptul să săvîrșiți această faptă ! »

Demetrius repetă cuvintele acestea de cîteva ori la rînd și cu glasul tot mai puternic, pînă cînd pereții de stîncă ai rîpii începură să tremure de ecoul cuvintelor lui.

— Nu aveți dreptul să săvîrșiți această faptă ! strigă el cu atîta violență încît Melas, care se găsea departe în fața lui, întoarse capul și se uită la el întrebător.

Aproape ajunseseră la capătul drumului. Vreme de un ceas caravana lor urcase din greu coastele unui munte. Cînd ajunseră pe culmea lui, constatară că la picioarele lor se așterne un spectacol impresionant. În apropiere se vedea orașul Ierusalim, cu turnurile și cupolele lui care scăpărau în lumina asfințitului.

— Ce spectacol măreț ! murmură Marcellus.

Ziua întreagă Demetrius mersese alături de cămila stăpînului său și se simțise mulțumit, din cauză că scăpase de neplăcutele obligații ce le avusese la capătul din urmă al caravanei. În timpul dimineții ajunseseră la răscrucea drumului ce iese din această vale, pentru a se înfrăți cu drumul care urcă din Hebron. În lungul drumului acestuia se vedeau taberele caravanelor oprite în popas, așa că nu păreau să aibă intenția de a merge mai departe.

— Ia spune, Paulus, nu ți se pare straniu că aceste caravane s-au oprit pe marginea drumului ? întrebă Marcellus.

— Este zi de sîmbătă, Comandante, răspunse Paulus. Evreii nu pleacă la drum în ultima zi a săptămînii. Este împotriva Legii.

— Prin urmare nu pot să se miște din loc.

— Aproape s-ar putea spune că nu pot. În orice caz pot face o mică distanță, pînă la două mii de urme și acesta se numește « drumul sîmbetei ». Ia uită-te acolo, zise Paulus, și ridicînd brațul îi arătă un crîng de măslini. Pînă acolo sînt tocmai două mii de urme și aceasta este distanța pînă unde se poate deplasa un evreu cînd este surprins de ziua sîmbetei în popas.

— Nu este deloc practic ! zise Marcellus.

— Pentru cei săraci nu este, declară Paulus și începu să rîdă. Dar bogații, ca de obicei, găsesc și aici mijlocul să eludeze Legea.

— Cum adică ?

— Ei bine, în felul lor de a interpreta această dispoziție a Legii, acolo unde cineva dintre ei are o posesiune, locul este considerat drept reședință a lui. Dacă unul dintre bogați are poftă ca în zi de sîmbătă să viziteze pe cineva, care se găsește la depărtare de zece leghe, trimite slugile cu o zi înainte și așează în lungul drumului, tot din două în două mii de urme, cîte un obiect fără valoare, o sanda veche, o oală spartă, o pătură ruptă și astfel pregătesc drumul pe care stăpînul lor îl va putea face fără să calce prevederile Legii.

— Vorbești serios ? se miră Marcellus.

— Sigur că da... și oamenii aceștia procedează tot atît de serios ca și mine. Crede-mă evreii aceștia bogați își dau mai multă silință decît bogații oricărui alt popor, pentru păstrarea în aparență a poruncilor Legii lor : în același timp, ei procedează cu toată convingerea. Cel care încearcă să ia astfel de lucruri în glumă, săvîrșește o mare greșeală. Și astfel s-au amăgit vreme atît de îndelungată cu gîndul, încît au ajuns să creadă că procedează cu toată sinceritatea. Dar firește, evreii bogați, adăugă Paulus înveselit, nu sînt singurii care profită de pe urma unei astfel de amăgiri. Toți oamenii bogați care se bucură de trecere, indiferent din ce rasă și religie ar face parte, suferă de aceeași boală a amăgirii de sine. Cred că ar fi tragic să fii om bogat și să ai o conștiință prea scrupuloasă. Pînă acum nu m-am gîndit niciodată la problema aceasta, dar cred că sofiștii ar trebui să considere amăgirea de sine drept una dintre principalele virtuți. Nimeni nu ar fi în stare să ia asupra lui răspunderea repetată a unei situații atît de caraghioase, pentru a putea umbla pe drumul cel drept, decît cel mult un om cu sentimente nobile.

— Paulus... constat că ești cinic și înrăit, declară Marcellus. Dar ia să-mi spui, ce crezi că-și închipuie oamenii aceștia de pe marginea drumului, cînd văd că noi nu ținem seama de sîmbăta lor ?

— Eu cred că fapta noastră nu li se pare deloc neobișnuită. Și nu-mi vine să cred c-ar fi din cale afară de mulțumiți dacă ne-ar vedea că poposim, pentru a ne conforma religiei lor. Dimpotrivă, cred c-ar considera drept jignire dacă am încerca să ne conformăm poruncilor acesteia. Ei nu ne cer nimic, nici cel puțin respect. Prin urmare, n-avem nici dreptul să-i condamnăm, adăugă Paulus. Cum ai putea să ceri cuiva să aibă o părere bună despre cel care i-a luat libertatea ?

Cînd conversația lor ajunse la punctul acesta, Demetrius își întoarse privirea, prefăcîndu-se că examinează caravana care poposise pe coasta

unui deal din apropiere, și se întrebă dacă nu cumva stăpînul său consideră vorbele acestea ale centurionului drept inoportune și-și va zice c-ar fi fost mai bine ca sclavul său să nu-l fi auzit pronunțîndu-le.

Dimineața următoare, compania din Minoa ridică tabăra, pentru a-și continua drumul cel mai avea de făcut pînă la Ierusalim.

Demetrius se simți foarte mulțumit că poate vedea răsăritul soarelui.

I se întîmpla pentru prima dată, din ziua cînd devenise sclavul lui Marcellus, să doarmă într-un loc unde chemarea stăpînului său nu-l putea ajunge.

După ce în seara din ajun se opriseră în tabără, Legatul împreună cu patru ofițeri mai în vîrstă ai centuriei încălecaseră pentru a intra în oraș înaintea celorlalți. Nu luaseră pe nici unul dintre sclavi, afară de cei care erau însărcinați cu paza cămilelor. Demetrius, care avea în grijă paza efectelor tribunului, dormi singur în cortul luxos al acestuia.

Trezindu-se în zorii zilei și ferind draperia din fața intrării, rămase mirat de furnicarul de oameni care începuse să se înghesuie în lungul drumului; caravane de cămile încărcate cu poveri care se mișcau ritmic, ridicînd mîndre nasul în vînt la fiecare pas pe care-l făceau, șiruri lungi de măgăruși care duceau tot felul de mărfuri; bărbați, femei și copii care duceau legături de toate formele și mărimile. Norii de praf răscolit se ridicau spre soare, tremurînd pe deasupra lor.

Cu priceperea și graba datorită unei lungi experiențe, contingentul din Minoa ridică tabăra, înfășură corturile, împachetă lucrurile împrăștiate și porni la drum. Centuria, mîndră în uniformele ei, începu marșul, iar pelerinii se feriră pe marginea drumului, de cum auziră sunetul de buccine. Convoiul cu bagajele însă nu putea să înainteze atît de ușor. Măgarii din Minoa, care cărau poverile, nu aveau drapele, nici muzici militare și nici uniforme, așa că nu erau considerați altfel decît ceilalți măgari de povară.

Melas care părea foarte mulțumit că-l poate ajuta pe noul său prieten, părea că face haz de străduințele lui Demetrius de a-și stăpîni convoiul. Se vedea cît de colo că se bucură de eforturile corinteanului. De astă dată el se găsea într-o situație mult mai avantajoasă, deși nu era atît de cult ca sclavul Legatului; dar cînd era vorba de a conduce un convoi de măgari încărcați cu poveri, printre călătorii care nu păreau dispuși să facă loc, Melas se pricepea cum trebuie să procedeze.

Întoarse capul și zîmbi cu superioritate.

Oamenii care plecaseră în drumul acesta erau cu totul altfel decît cei pe care-i puteai vedea cutreierînd străzile Romei în zilele de festivități. Aceia erau zgomotoși și-și aruncau unul altuia tot felul de invective. Pogarii îndrăzneți nu se sfiau să treacă peste picioarele goale ale copiilor, cu roțile grele ale carigelor. Oamenii se îmbrînceau cu nebănuită lipsă de curtenie. Una dintre metodele preferate ale oamenilor care voiau să-și facă loc era să-și umple mîinile de noroi și cu murdărie adunată pe marginea drumului, pe care să le arunce în cei care le stăteau în cale. Dar numai foarte puțini îndrăzneau să se împotrivească legionarilor înarmați. Roma n-avea nici un motiv să se mîndrească de civilizația ei, în

zilele de sărbători, cînd mulțimile defilau în lungul străzilor. Dar cu toate brutalitatea procedeelor sale, în aceste zile populația era veselă, oamenii cîntau, aclamau și rîdeau. Erau răutăcioși, neatenți și vulgari, dar totuși exuberanți.

Între oamenii care formau acest convoi de pelerini însă, nu se auzea nici un rîset. Mulțimea aceasta de oameni părea atentă, calmă și fanatică; glasurile care se topeau într-un fel de murmur gutural, păreau că bocesc fără întrerupere și fiecare se interesa numai de el însuși, fără să-i pese ce fac cei din apropierea lui. În trăsăturile obrajilor lor se oglindea o seriozitate aproape înspăimîntătoare și un fel de evlavie, gata oricînd să treacă la crize de isterie: obraji care păreau că-l fascinează pe Demetrius, datorită contorsiunilor pe care le făceau. Pentru toate comorile din lume el n-ar fi fost în stare să-și expună nemulțumirea în felul acesta, de față cu oamenii străini. Dar, pe semne, evreii aceștia nu se sinchiseau cîtuși de puțin de cei din apropierea lor, care puteau să ghicească ce gînduri îi preocupă. Toate aceste emoții, își zise corinteanul, sînt consecința imaginii cetății lor sfinte.

Apoi, cu totul pe neașteptate, simți că mulțimea a început să se frămînte, și fără nici un motiv justificat. Fiorul acesta trecu întocmai ca o bătaie de vînt pe deasupra oamenilor care se înghesuiau în convoi. Bărbații din apropierea lui începură să alerge înainte, fără să mai țină socoteală de membrii familiilor lor, lăsîndu-și legăturile pe care le duceau în grija copiilor supra-împovărați și grăbindu-se să ajungă cît mai repede în apropierea unei forțe căreia nu i se puteau împotrivi. Departe, în fruntea convoiului, strigătele păreau că s-au întețit, împletindu-se într-un chiot care se repeta mereu, ca un fel de semnal magic, menit să determine oamenii să-și piardă cumpătul.

Fiind incapabil să-și stăpînească măgărușii, Demetrius se feri împreună cu ei pe marginea drumului, unde Melas începuse să-i domolească pe ai săi, întrebuințînd argumentul biciului.

— Pocnește-i peste nări! strigă Melas.

— Eu nu am bici, răspunse Demetrius. Îi las în grija ta.

Melas rămase încîntat că va putea să-și dovedească priceperea și punînd mîna și pe cealaltă frînghie se ocupă cu toată priceperea și de măgărușii lui Demetrius care apucă înainte, împreună cu cei care alergau, și-și făcu loc printre ei, pînă cînd nu se mai putu mișca din pricina înghesuielii. Strîns alături de el, văzu un grec care-l examina rîzînd, dar era mai mic de statură și mai în vîrstă decît el. Pe un sclav îl puteai foarte ușor recunoaște, după lobul urechii care era despicat. Nespălatul acesta se plecă cu nerușinare și se uită la urechea lui Demetrius și după ce se încredință că face parte din aceeași tagmă, începu să rîdă mulțumit.

— Eu sînt din Atena! strigă el ca un fel de prezentare.

— Corint! răspunse Demetrius grăbit. Nu știi ce se petrece în fruntea convoiului?

— Au început să strige și să-l aclame pe un rege. Atît este tot ce am putut eu înțelege.

— Cunoști limba lor?

— Foarte puțin. Cuvintele obișnuite pe care le-am putut deprinde în timpul drumurilor ce le fac împreună cu caravanele. Noi venim în fiecare an cu o încărcătură de mirodenii.

— Crezi că în fruntea convoiului se găsește cineva pe care ar vrea să-l proclame rege al lor?

— Așa se pare. Toți vociferează și strigă, întrebuințînd cuvîntul Messia... Probabil acesta este numele lui.

Demetrius se sprijini cu umărul în cei dimprejurul său și-și făcu loc spre marginea drumului, urmat de micul său compatriot.

Aici oamenii începuseră să smulgă frunze de palmieri și să rupă ramuri de mirt și măslini, fără să țină socoteală de protestele proprietarilor acestor plantații.

O luă la fugă și ajunse în fruntea convoiului, unde începu din nou să-și facă loc printre oameni. Ridicîndu-se pe vîrful picioarelor, văzu în treacăt obiectul curiozității pelerinilor: un tînăr evreu cu părul castaniu și în capul gol, cu obrazul tras și frumos.

Împrejurul lui era un spațiu pe care oamenii îl lăsaseră liber, pentru ca măgărușul alb pe care încălecase să poată înainta.

În aceeași clipă Demetrius presimți că aclamațiile acestea erau improvizate și nu pregătite dinainte. În orice caz, înfățișarea lui n-avea nimic din cea a unui pretendent la tron. Era îmbrăcat cu un veșmînt cafeniu, fără nici o podoabă, și o mînă de oameni — desigur prietenii săi — se străduiau din toate puterile să-l apere de strînsoarea curioșilor îngrămădiți împrejurul lui; toți aceștia erau îmbrăcați în haine simple, țărănești.

Chiotele mulțimii deveniseră asurzitoare.

Se părea că toți cei din apropiere și-au pierdut cumpătul. Paulus avusese dreptate cînd vorbise în felul în care a vorbit, despre manifestațiile acestor evrei în timpul comemorării scăpării lor din robie, care se serba săptămîna aceasta.

Simțindu-se din nou sigur pe picioare, Demetrius se înălță pe vîrfuri pentru a se mai uita odată la omul acela care trezise atîta frămîntare împrejurul lui. Ar fi fost greu să admiți că el este omul indicat să împingă mulțimile într-o întreprindere îndrăzneață. În loc să primească aclamațiile în atitudine triumfătoare — sau cel puțin să pară mulțumit — omul încălecă pe măgarul cel alb, și părea tocmai dimpotrivă, mîhnit de ceea ce vedea că se întîmplă. Părea că preferă ca lumea să renunțe la această manifestație.

— Îl poți vedea? strigă micul atenian care fusese împiedicat să mai înainteze din cauza îmbulzelii și rămăsese ceva mai în urmă.

Demetrius dete din cap, fără să se întoarcă spre el.

— E bărbat în vîrstă? strigă atenianul nerăbdător.

— Nu tocmai, răspunse Demetrius distrat.

— Cum arată?

Demetrius scutură din cap și-i făcu semn, ca să-i dea de știre că în momentul acela nu poate să-i răspundă la astfel de întrebări.

— Arată ca un rege? strigă din nou micul atenian și începu să rîdă cu toată îndrăzneala.

Demetrius nu-i răspunse. Adunîndu-şi hainele împrejurul trupului, încercă să înainteze. Mulţimea care se înghesuia din urmă, îl duse aproape pe sus, pînă în apropierea celor care înaintau încet, mergînd la pas cu măgăruşul.

Strînşi la mijloc, cei doisprezece oameni care păreau că fac parte din alaiul acestui străin se uitau miraţi împrejurul lor, văzînd această manifestaţie care-i luase pe neaşteptate. Strigau şi ei din toate puterile, dar pe obrajii lor se vedea mirarea amestecată cu dorinţa ca prietenul lor să fie mulţumit de această ocazie măreaţă.

Demetrius înţelese că manifestaţia aceasta este o simplă întîmplare. Ceea ce — în conformitate cu afirmaţiile făcute de Paulus, în privinţa sărbătorii Paştilor — era explicabil. Toţi aceşti pelerini, copleşiţi de sărăcie şi îngenunchiaţi, care plecaseră să se închine la altarele lor străvechi, ar fi fost gata să participe la orice mişcare în care presimţeau sîmburele unei revolte împotriva odiosului lor împilator. Era de ajuns ca cineva să strige Messia şi ar fi fost gata să treacă la acţiune, fără să mai pună întrebări. Cu asta totul se explică, îşi zise Demetrius. Dar încolo, indiferent de cel care provocase frămîntarea aceasta, era evident că ea nu se bucura de aprobarea anticipată a eroului lor.

Obrazul acestui evreu enigmatic părea umbrit de sentimentul spaimei. Privirile lui resemnate se plecaseră în pămînt, ca şi cînd ar fi fost gata să accepte o inevitabilă catastrofă şi acum ridicase fruntea, ca să se uite spre Ierusalim. Poate omul acesta era preocupat de răspunderi mult mai grele şi mai importante decît această farsă a încoronării şi nici nu era conştient de tumultul trezit împrejurul său.

Demetrius rămase atît de adîncit în studierea ochilor mari ai acestui tînăr evreu, încît nu-şi mai dădea seama de ţipetele şi înghesuiala din apropierea sa. Începu şi el să înainteze cu paşi mărunţi, împreună cu ceilalţi care-l împingeau din toate părţile, astfel că ajunse atît de aproape, încît l-ar fi putut atinge cu mîna.

În drum întîlniră un obstacol care obligă întreaga procesiune să se oprească pe loc.

Tînărul încălecat pe măgăruşul alb îşi întinse trupul, ca şi cînd s-ar fi trezit din somn, oftă adînc şi întoarse încet capul. Demetrius rămase cu gura întredeschisă şi se uită la el, simţindu-şi zvîcnirile speriate ale inimii.

Ochii visători i se plimbară pe deasupra acestei mulţimi emoţionate şi păru că în privirile lui clipeşte un fel de milă pentru aceşti împilaţi care-şi închipuiau că într-însul au găsit pe cel care-i va mîntui.

Toată lumea striga, striga fără încetare, afară de sclavul corintean care-şi simţea gîtul atît de uscat încît ar fi fost incapabil să strige, care nu se simţea dispus să strige, care ar fi preferat ca lumea să se liniştească şi să stea supusă.

Aici nu era nici locul, nici timpul indicat pentru a striga.

Omul acesta nu era unul la care puteai striga sau pe care l-ai fi putut aclama.

Liniştea ! Aceasta era singura atitudine indicată într-o astfel de împrejurare; să stai liniştit şi să te uiţi la el !

Ochii lui visători se plimbară pe deasupra oamenilor, pînă se opriră asupra obrazului speriat și extaziat al lui Demetrius. Este posibil, își zise el, ca ochii străinului să se fi oprit asupra lui din cauză că el este singurul dintre oamenii aceștia cuprinși de frenetică isterie și care se străduiește să nu strige. Tăcerea lui îl făcea să pară ceva aparte. Ochii calmi ai tînărului părură că încearcă să-l cîntărească pe Demetrius. Nu deveniră mai mari și nici nu se luminară mai mult, dar cu toate acestea simți că, într-un fel oarecare puterea lor a devenit pentru el un fel de atracție fizică. Ceea ce-i spuneau ochii aceștia, era ceva mai mult decît înțelegere, ceva mai puternic decît un sentiment de prietenie, un fel de forță care te determina să uiți de toate relele, cum este sclavia și sărăcia, împreună cu toate celelalte nenorociri care fac parte din soarta omului muritor. Demetrius se înfioră de privirea aceasta neobișnuită și, simțindu-și ochii plini de lacrimi, își făcu loc printre oameni și ajunse pe marginea drumului. Atenianul, care nu-și mai putea stăpîni curiozitatea se repezi numaidecît spre el.

— L-ai văzut de aproape? întrebă el.

Demetrius dădu din cap și întorcîndu-se pe loc, apucă către cealaltă parte a caravanei, unde-l aștepta datoria.

— E nebun? stărui atenianul care se ținea după el.

— Nu!

— E rege?

— Nu, îngînă Demetrius, nu este un rege!

— În cazul acesta ce este? întrebă el, nemulțumit de atitudinea corinteanului.

— Nu știu, murmură Demetrius cu glasul tremurînd, dar omul acesta este ceva cu mult mai important decît un rege.

CAPITOLUL V

După ce poposiră în Bethania, o suburbie a Ierusalimului, Marcellus şi statul său major coborîră coasta colinei spre oraş.

Pe străzi nu prea era circulaţie, deoarece populaţia serba ziua sîmbetei.

Paulus nu exagerase cîtuşi de puţin munificienţa Ierusalimului faţă de reprezentanţii imperiului; totuşi, tînărul Legat din Minoa rămase mirat de splendoarea impunătorului palat al Procuratorului.

Cînd, pe înserate, îşi opriră cămilele ostenite în faţa acestui sediu provincial al Romei, Marcellus rămase mut de admiraţie. Nu era nevoie ca cineva să-l informeze că această zidire masivă este de inspiraţie străină, deoarece se vedea destul de limpede că ea nu are nici o legătură cu clădirile sordide din apropierea ei.

Probabil arhitecţii, sculptorii şi decoratorii fuseseră asiguraţi dinainte că problema cheltuielilor nu-i priveşte pe ei. Văzînd că toate cheltuielile vor fi suportate de evrei, spunea Paulus, Împăratul nu fusese cîtuşi de puţin economicos şi cînd Irod, primul Procurator al Romei în Palestina îşi dăduse pe faţă ambiţia de a-şi reclădi în « marmură oraşul care odinioară a fost de cărămidă », August îi răspunsese că va putea merge atît de departe cît poftеşte.

— A şi mers destul de departe, după cum vezi, adăugă Paulus, făcînd un gest larg de mîndrie, ca şi cînd palatul acesta ar fi fost clădit de el.

E adevărat că Ierusalimul nu era în întregime din marmură. Majoritatea clădirilor erau urîte, dărăpănate şi aveau nevoie urgentă de reparaţii. Dar Irod reclădise Templul, dîndu-i proporţii impunătoare, şi-şi ridicase palatul pe vîrful unei coline, destul de departe de acest sfînt lăcaş, pentru a evita orice incidente.

Clădirea contura între laturile unui imens pătrat un monument ridicat chiar în inima cetăţii. Trei terase spaţioase, pavate cu mozaic meşteşugit împletit şi legate între ele cu scări de marmură, pe ale căror balustrade erau aşezate busturile romanilor eminenţi, plecau din stradă pînă la intrarea susţinută de coloanele de marmură ale Praetoriului. Pe fiecare parte ale acestor terase coborau grădini frumoase de flori şi tufişuri ornamentale, alimentate de bazinele cu havuzuri, ale căror ape fremătau în aer ca nişte raze de lumină argintie.

— Havuzurile acestea, declară Paulus cu toată discreţia şi vorbind în şoaptă, sînt un fel de adaos venit mai tîrziu. Au fost instalate abia acum şapte ani de către Pilat. Dispoziţia aceasta a provocat o revoltă

violentă care a determinat toate trupele să vină în ajutorul Procuratorului.

— Erai şi dumneata cu aceste trupe, Paulus? întrebă Marcellus.

— Sigur că da. Ne concentrasem toşi aici în Ierusalim şi pot să-ţi spun c-am trecut prin zile emoţionante. Evreii îşi au şi ei cusururile lor, dar nu sînt laşi. Scîncesc şi se bocesc, cînd este vorba să-şi facă negoţul, dar în luptă ştiu şi ei să moară, fără să crîcnească. E adevărat nu pot suferi războiul şi sînt în stare să meargă pînă la limita extremă, pentru a păstra pacea; dar — amănunt pe care Pontius Pilat nu-l cunoştea încă — există o limită dincolo de care nu se poate să treci, cînd este vorba despre un evreu.

— Hai, continuă povestea cu havuzurile, stărui Marcellus, care la vederea apei îl făcuse să-şi aducă aminte de o baie.

— Acestea au fost făcute datorită soţiei lui Pilat. Petrecuseră mai mulţi ani în Creta, unde Pontius fusese prefect. În această insulă vegetaţia este foarte variată şi soţia lui a rămas dezamăgită cînd a constatat cît este de aridă regiunea aceasta din Iudeea. Aşa că l-a rugat să-i facă grădini. Ori grădinile au nevoie de apă. Ca să poţi avea apă din abundenţă, ai nevoie de un apeduct. Construirea apeductelor este foarte costisitoare. Fonduri disponibile nu existau, aşa că noul Procurator a luat sumele de care avea nevoie, din visteria Templului şi . . .

— Şi atît a fost de-ajuns ca să izbucnească revoluţia, completă Marcellus.

— Aşa este, tribune! Violenţele au durat şapte luni, pline de groază. Au fost ucişi două mii de evrei şi o mie de legionari romani. Pilat era gata să-şi piardă slujba. Dar cred că Tiberiu ar fi procedat mult mai cuminte dacă l-ar fi transferat în altă parte. Evreii nu-l vor respecta niciodată, chiar dacă ar fi să rămînă o mie de ani în slujba de Procurator al Iudeei. Se străduieşte în toate chipurile ca să-i mulţumească, deoarece îşi aduce aminte de ceea ce sînt ei în stare să facă, dacă vor începe din nou. El se găseşte aici pentru a păstra liniştea şi ştie că dacă va izbucni o nouă revoltă slujba lui se va termina pentru totdeauna.

— Este de mirare că evreii n-au cerut pînă acum plecarea lui, zise Marcellus.

— Ei nu doresc cîtuşi de puţin ca el să fie îndepărtat de aici, răspunse Paulus şi începu să rîdă. Negustorii aceştia bogaţi şi cămătarii care plătesc majoritatea impozitelor, şi se bucură de mare trecere, ştiu foarte bine că Pilat nu îndrăzneşte să le impună condiţii prea severe. De urît îl urăsc, dar nu le-ar face nici o plăcere dacă ar pleca. Sînt gata să fac prinsoare, că dacă Împăratul ar numi alt Procurator în locul lui, Sanhedrinul ar trimite un protest la Roma.

— Ce este asta Sanhedrin? întrebă Marcellus.

— Corpul legislativ evreiesc. Se spune că nu se ocupă de alte probleme decît de cele religioase, dar adevărul este că atunci cînd Sanhedrinul începe să murmure, Pontius Pilat se supune, zise Paulus şi strigă la oamenii care conduceau cămilele, aşa că acestea plecară din nou la drum.

— Totuși, nu vreau să rămîi cu ideea că Pilat nu înseamnă nimic. Situația lui aici este foarte delicată. Cred că Pontius îți va place. Este un bărbat încîntător și ar merita o prefectură mai liniștită.

Își continuară drumul și trecînd pe după colțul palatului, ajunseră în partea unde se ridicaseră barăcile destinate garnizoanei din Minoa. Trei sferturi din terenul dreptunghiular fusese amenajat pentru adăpostirea trupelor, iar din acesta mai puțin de un sfert era ocupat de garnizoana locală. Se vedea că toate barăcile sînt pline și fremătau ca un roi de albine. Imensul teren de exercițiu, împresurat de clădiri de piatră cu două caturi, era împestrițat de uniformele legiunilor care sosiseră din toate castrele Palestinei. Drapelele din Caesarea, Joppa și Capernaum, pe vîrful prăjinilor cu acvilele imperiale, dădeau o culoare mai veselă acestui cîmp plin cu soldați.

Marcellus rămase încîntat de apartamentul pe care i-l arătară și în care urma să se adăpostească. Îl compară cu confortul pe care-l putea oferi membrilor săi Palatul Tribunilor din Roma, de care nu se afla prea departe. Din seara cînd plecase de acasă, acum se simțea și el mai în largul lui.

Puțin după aceea, apăru Paulus, pentru a se convinge dacă tînărul său comandant are tot ce-i trebuie.

— Va trebui să fac cîteva scrisori, zise el. Mîine Vestris va sosi la Joppa și probabil se va întoarce acasă înainte de sfîrșitul acestei săptămîni. Vă aduceți aminte, tribune, că în ziua cînd noi am părăsit castrul, galera era ancorată în portul Gaza.

— Îți mulțumesc, Paulus, că mi-ai adus aminte, răspunse Marcellus. Ideea este foarte bună și voi profita și eu de ea.

Dianei nu-i mai scrisese din seara aceea cînd plecase spre Ostia. Cu mare greutate reușise să-i încropească scrisoarea aceea, pentru că se simțise profund deprimat. După cîteva încercări nereușite, de a-i spune cît de abătut se simte, din pricină că este obligat s-o părăsească și cît este de nerăbdător s-o revadă iarăși — deși nu-i venea să creadă că o va mai revedea vreodată — scrisoarea lui se dovedi că nu este altceva decît un fel de despărțire duioasă, fără făgăduieli pentru viitor și fără temeri pentru prezent. Drăguța Diana va fi întotdeauna prezentă în gîndurile lui, așa că nu are nici un motiv să-și facă griji din pricina acestei absențe care putea să dureze.

În drum pînă la Gaza, încercase în mai multe rînduri să-i scrie, dar nu reușise să termine aceste scrisori. Avea atît de puține lucruri de spus! Va aștepta pînă în ziua cînd se va ivi ceva despre care i-ar putea scrie. În preziua sosirii la destinație, întocmise o scrisoare pentru familia sa, dar foarte scurtă și sfîrșise făgăduindu-le că data viitoare le va scrie mai mult.

Primele zile în castrul Minoa fuseseră destul de intempestive, pentru a-i procura materialul necesar unei scrisori, dar obligațiile lui în calitate de comandant îl ținuseră mereu ocupat.

În seara aceasta îi va trimite Dianei o scrisoare. Îi va spune fără nici un înconjur că situația este mult mai favorabilă decît și-a închipuit

el. Îi va explica și motivul pentru care acum se găsește în Ierusalim, unde este foarte bine cartiruit. Demnitatea lui, care primise o lovitură atît de grea, datorită numirii disciplinare în calitate de Comandant al castrului Minoa, cu reputație atît de proastă, părea acum aproape în întregime satisfăcută. Nu lipsea mult pentru a se mîndri de calitatea lui de cetățean al Romei.

Acum îi putea scrie Dianei cu toată încrederea.

Vreme de trei ceasuri, la lumina a trei opaițe de piatră fixate pe perete, în apropiere de masa lui, îi înșiră toate fazele mai importante din viața pe care o ducea la Minoa. Nu-i spuse nici o vorbă despre înfățișarea aridă și cu desăvîrșire neplăcută a acestui vechi castru și a împrejurimilor lui și nici despre impresiile cu care rămăsese în prima zi a sosirii aici:

« Cel care ținea locul de comandant — scria el — mi s-a părut că este puțin nemulțumit și, la sosirea mea, nu prea ospitalier; dar nu mult după aceea și-a schimbat atitudinea și astăzi sîntem cei mai buni prieteni. Centurionul Paulus a început să-mi devină simpatic. De fapt, nu prea știu ce aș putea face fără el, deoarece cunoaște tradițiile castrului în toate amănuntele; el mă informează despre ceea ce trebuie făcut, de timpul indicat și de felul în care trebuie făcut. »

Marcellus se simțea mulțumit că are ocazie să scrie Dianei despre toate aceste amănunte care acum reprezentau viața sa. Îi făcea aproape aceeași impresie ca și cînd ei doi și-ar fi aparținut unul altuia și-i scria exact așa cum ar scrie soției sale un soț care este plecat de acasă.

După ce va așterne foile de papirus una peste alta, sulul va fi destul de gros. Dar înainte de a ajunge la capătul scrisorii va fi obligat să-i scrie cîteva rînduri pornite din inimă. Însă nu-i era tocmai ușor să scrie aceste rînduri.

Stătu vreme îndelungată și se gîndi care ar fi atitudinea cea mai indicată pe care va trebui s-o adopte. Să asculte de propriul său îndemn și să-i spună sincer Dianei cît de mult se gîndește la ea, cît îi este de dragă și cît de nerăbdător așteaptă ca despărțirea lor de acum să se termine? Oare n-ar fi un procedeu greșit? Diana este o fată tînără și plină de viață. Era oare just să-i dea speranța că într-o bună zi se va întoarce acasă pentru a o cere în căsătorie? Că el însuși se gîndește la această posibilitate? N-ar fi mai bine să-i spună limpede că nu se va putea întoarce la Roma, decît foarte tîrziu? Probabil, după ani întregi de absență? Evident, Diana cunoștea situația reală: despre Paulus îi spusese c-a fost trimis la Minoa acum unsprezece ani și că de atunci n-a mai revenit la Roma. Prin urmare, își va putea da seama de dureroasa situație în care se găsește el acum. La urmă, Marcellus reuși să termine scrisoarea aproape așa cum ar fi dorit el.

« Știi foarte bine, Diana, ce mi-ar face plăcere să-ți spun, dacă am fi împreună. De la distanța care ne desparte — socotind în stadii și cine știe pentru cîtă vreme — este de-ajuns să-ți spun că fericirea ta va fi întotdeauna și a mea. Tot ce te întristează pe tine, draga mea, mă va întrista și pe mine. Galera *Vestris* va sosi în curînd la Joppa. Am vizitat portul Gaza și sînt nerăbdător să mă întorc la castru, unde poate voi găsi acolo o scrisoare de la tine. Doresc din toată inima ca acesta să fie ade-

vărul. Demetrius va sosi mîine şi va preda sulul acesta curierului, care va merge să întîmpine galera. *Vestris* va pleca la sfîrşitul săptămînii acesteia. Mi-ar face plăcere să pot pleca şi eu pe bordul ei. »

Demetrius nu fusese pînă acum niciodată atît de neliniştit. Evident, de fiecare dată cînd încerca să se gîndească la situaţia sa proprie, îşi dădea seama că nu are dreptul să aştepte nimic de la viaţa aceasta, şi, pe măsură ce trecea timpul, începea să se resemneze. Era sclav şi în situaţia aceasta nimic nu se mai putea schimba . . . În comparaţie cu situaţia oamenilor liberi, soarta lui era extrem de tristă; dar cînd compara situaţia lui de sclav cu cea a majorităţii populaţiilor îngenunchiate, înţelegea că totuşi a avut noroc.

În casa Senatorului Gallio fusese tratat cu toată consideraţia cuvenită unui slujitor cu o educaţie deosebită. În acelaşi timp, viaţa lui devenise atît de strîns legată de a lor, încît libertatea — chiar dacă i s-ar fi ofe it — l-ar fi costat mai mult în ceea ce priveşte întreruperea acestei tovărăşii, decît ar fi meritat libertatea dobîndită în schimbul acestui sacrificiu. Cît despre sentimentele sale faţă de Lucia, era pe deplin conştient că acestea nu au nici un rost. Interesul ei nu l-ar fi putut cîştiga, nici dacă ar fi fost tot atît de liber ca şi o pasăre în zbor. Gîndurile de felul acesta îi servise ă pînă acum, pentru a se feri de orice imprudenţă şi a-l determina să se resemneze.

Dar astăzi felul acesta de a gîndi, nu-i mai putea fi de nici un folos. Nu numai că lumea lui minusculă părea răsturnată cu fundul în sus, dar întreaga existenţă omenească i se părea cu desăvîrşire zadarnică, lipsită de semnificaţie, deşartă şi un fel de parafrazare a ceva care ar fi avut posibilităţi incomensurabile, dar acum era în mod iremediabil pierdute.

Încercase să analizeze motivele acestei deprimări ce pusese stăpînire pe el.

În primul rînd, se simţea abătut din pricină că era singur. Nu s-ar fi putut spune că de cînd au sosit în Ierusalim, Marcellus îl ignora anume, dar pe semne aici sclavii nu erau bine văzuţi în cartierul ofiţerilor, doar cel mult cînd erau consemnaţi pentru serviciu. Imediat ce terminau acest serviciu, erau obligaţi să plece. Demetrius nu fusese obişnuit cu un astfel de tratament. Vreme îndelungată se ţinuse ca o umbră după stăpînul său, aşa că astăzi atitudinea lui indiferentă faţă de el îl durea tot atît de mult ca şi o rană.

De nenumărate ori îşi zisese că probabil Marcellus suferă tot atît de mult ca şi el, din cauză că este obligat să-l excludă din prietenia lui. Astăzi, situaţia lui de sclav i se părea atît de dureroasă, cum nu i se păruse încă niciodată, din ziua cînd fusese vîndut senatorului Galio.

Dar zbuciumul lui Demetrius se datora şi altui motiv: amintirea privirii îndurerate a ochilor pe care-i văzuse, înainte de a intra în oraş. Stătuse ceasuri întregi şi se gîndise la semnificaţia acestei priviri, pentru ca, pînă la urmă să găsească o singură explicaţie, anume că era privirea îndurerată a omului care se simte singur şi neînţeles. Se vedea cît de colo că micul grup de prieteni care se găseau în apropierea lui, poate

pentru a-l feri de înghesuială, este dezamăgit. Indiferent de ceea ce i-ar fi cerut fanaticii dimprejurul său să facă, dorința aceasta a lor reprezenta o greșeală. Asta se putea vedea fără nici o greutate și era de mirare că ei înșiși nu sînt în stare să-și dea seama de această realitate. Toată lumea prezentă îi ceruse să se pună în slujba unei cauze care — evident — pe el nu-l interesa cîtuși de puțin. Era un om cu desăvîrșire singur, un om ale cărui priviri încercau lacome să descopere undeva un prieten care să-l înțeleagă. Singurătatea acestui om misterios părea că are o legătură neînțeleasă cu singurătatea ce-l chinuia pe el însuși și ar fi vrut să-i spună: « Fiecare dintre voi ați putea face ceva în interesul lumii acesteia, dacă ați vrea, dar nu vreți să faceți. »

Trecuseră trei zile și fiecare dintre acestea fusese exact ca și cea precedentă. Melas părea exagerat de atent și de dispus să-i arate orașul cu toate colțurile ce meritau să fie văzute. Datorită situației în care se găseau, majoritatea timpului trebuiau să și-o petreacă împreună. Serviciul era ușor și îl terminau repede. După cum prevăzuse și Melas, aici n-aveai de făcut altceva decît să-ți servești stăpînul în timpul meselor, să-i scuturi hainele, dimineața să-i ajuți să-și îmbrace uniforma complicată și seara să și-o dezbrace. Restul timpului erai complet liber.

Dejunul se servea în zorii zilei și imediat după aceea trupele ieșeau pe terenul de exerciții, pentru inspecție. Apoi un mic detașament al contingentelor prezente se întorcea în barăci, iar ceilalți — sub comanda ofițerilor mai tineri și în frunte cu impunătoarea legiune, îmbrăcată în aceleași uniforme ale Procuratorului — pleca în oraș, pentru a defila în lungul străzilor.

Defilarea aceasta era un spectacol impresionant și după ce-și termina serviciul lui Demetrius îi făcea plăcere să urmărească parada militară, cu soldații în rînduri de cîte patru, cum cotesc pe după colț și se opresc în atitudini rigide, ca pe urmă să coboare în josul străzii și să treacă prin fața pretențiosului palat al marelui preot Caiafa, dar de salutat nu salutau nici în fața acestei reședințe și nici în fața Templului.

În două rînduri Demetrius, însoțit de inevitabilul Melas, urmărise soldații. La Roma, în astfel de împrejurări, parada soldaților era urmată de sute de oameni de-a lungul străzilor, dar așa ceva nu se întîmpla aici. Probabil că populația era prea nemulțumită, sau ura prea mult Roma. În același timp, se putea ca oamenii să nu aibă energia necesară pentru a ține pasul cu soldații. Demetrius avusese și pînă acum ocazia să-i vadă pe oamenii săraci, îmbrăcați în zdrențe, orbi, cerșetori și ologi, dar nu văzuse încă niciodată atît de mulți și nici halul de deznădejde în care erau cei pe care îi vedea aici. La el acasă, în Corint, erau destui nenorociți, dar aceștia puteau fi văzuți mai mult în regiunea litoralului, unde se găseau castrele. Atena — unde fusese și el împreună cu tatăl și cu frații săi, pe vremea cînd avea doisprezece ani — își avea și ea sărăcimea ei, dar avea în același timp parcuri foarte frumoase și opere de artă. Ierusalimul acesta, care-și zicea oraș sacru, era înspăimîntător la vedere. Străzile lui mișunau de cerșetori și de infirmi roși de boli. Alte orașe își aveau și ele stigmatele lor care de multe ori păreau respingătoare.

Ierusalimul însă întrecea tot ce s-ar putea imagina! Nu e de mirare că bărbatul acela încălecat pe măgărușul alb părea atît de singur.

Trupele se întorceau la barăci venind de-a lungul străzilor laterale care tăiau piața în două, iar negustorii și samsarii dădeau fuga să le facă loc, deoarece soldații treceau mîndri și cu nasul în vînt, ca și cînd ar fi vrut să le spună că legionarilor Împăratului puțin le pasă dacă vor călca lumea pe picioare. Dacă se întîmpla ca unei cămile să nu-i pese de cei care se apropie și rămînea culcată în mijlocul drumului, demnitatea Romei nu discuta cu ea dreptul de liberă circulație, ci formația militară se despărțea în două și se scurgea pe lîngă ea, ca apoi să se reunească iarăși. Tot așa se întîmpla cînd întîlneau în drum cîte un convoi de măgari încărcați cu poveri. Toți ceilalți care se aflau în stradă se refugiau sub streșinile intrărilor sau în hudițele laterale.

În drumul de întoarcere treceau și prin fața Consulatelor Romane și pe lîngă un grup de locuințe ale funcționarilor provinciali, unde legiunea se oprea vreme de cîteva clipe, pentru salutul emblemei imperiale și nicidecum pe reprezentanții imperiului în Samaria, Decapolis și Galileea.

— Uită-te cu atenție la ei, cînd se vor opri ca să salute reședința lui Irod. Merită să-i vezi, îl sfătui Melas.

De fapt merita. În timpul cît Irod se ocupase de raporturile diplomatice dintre Roma și Galileea, făcuse avere, dar salutul acordat reședinței sale reprezenta pur și simplu o insultă.

— I-am auzit spunînd — îi explică Melas — că tipul acesta, Irod, ar umbla să fie numit Procurator. Probabil din pricina asta salutul Legiunii lui Pilat începe cu gestul făcut de legionari, cînd fiecare-și duce arătătorul la nas. S-ar putea ca acesta să fie un ordin special, sau un gest făcut din proprie inițiativă. Eu n-aș putea să-ți spun cu certitudine.

După ce ajungeau din nou pe terenul de exercițiu, legionarii rupeau rîndurile și erau liberi pentru tot restul zilei. Astfel, începeau să coboare în grupuri de cîte doi și trei spre cartierul comercial al orașului, bucurîndu-se de plăcerea pricinuită de admirația trecătorilor față de uniformele lor frumoase și față de armele lucitoare și suportînd cu superioritate privirile sfioase ale fetelor oacheșe cît și nemulțumirea neputincioasă a negustorilor cărora le dijmuiau mărfurile cu îndrăzneală și nerușinare.

În timpul după-amiezii, majoritatea legionarilor se îndrepta spre arena din partea de miazăzi a cetății, unde se desfășurau jocuri sportive — alergări, aruncarea cu discul și cu sulița precum și lupte — distracții inocente care totuși erau mai bune decît nimic. În imediata apropiere a arenei, dar totuși în interiorul terenului ei, se desfășurau tot felul de spectacole imaginabile, date de oameni veniți din mari depărtări. Între aceștia, erau vrăjitori din India, pigmei din Africa Centrală și ghicitori din Siria. Tot aici era instalată și roata norocului și alte jocuri care ușurau pe spectatori de bănuții cîștigați cu trudă. Mai erau și barăci în care se vindeau băuturi calde ca leșia, dar dulci și de proveniență îndoielnică, smochine năpădite de muște și plăcinte care nu erau plăcute la vedere.

Pentru romanii care erau obișnuiți de acasă cu distracții mult mai rafinate, în zilele de festivități, arena aceasta nu putea fi un loc de atracție;

dar pentru populația provincială și, mai ales, pentru tineret, spectacolele ce se desfășurau aici reprezentau un eveniment fără pereche. Pentru părinții lor, pe care-i interesa mai mult vînzarea articolelor de olărie, a covoarelor și podoabelor de piele și de argint, spectacolul cel mai interesant se desfășura întotdeauna în cealaltă parte a cetății, unde era furnicarul negustorilor.

Pentru Marcellus și statul său major, precum și pentru ofițerii din celelalte garnizoane, principala distracție, în afară de aceasta, era jocul. După prima zi pe care o petreceau ca să facă vizita de rigoare Procuratorului și Consulilor, eventual o plimbare prin oraș, ofițerii își petreceau timpul în somptuoasele lor apartamente.

Vinul părea că nu se mai termină și ofițerii făceau uz de el fără nici o sfială. În două rînduri centurionul Paulus nu veni la cină, dar împrejurul meselor din sală, încărcate cu tot felul de bucate, se găseau întotdeauna multe locuri neocupate. Demetrius rămase mulțumit cînd constată că purtarea stăpînului său este mult mai discretă decît a celorlalți ofițeri, dar era evident că și el încerca să-și mai alunge plictiseala cu ajutorul singurului mijloc accesibil. Spera că săptămîna aceasta se va termina fără să aibe loc la vreo încăierare. Motivele pentru așa ceva le aveau la îndemînă: vinul, zarurile și plictiseala. Marcellus n-avea nevoie de prea multă băutură pentru a nu ține socoteală de ceea ce face. Cînd era beat, Marcellus devenea morocănos și susceptibil. Demetrius începuse să numere ceasurile ce mai lipseau pînă a putea pleca de aici. Minoa își avea dezavantajele ei, dar era un loc mult mai sigur și mai plăcut decît Ierusalimul.

Într-una din zile, se gîndi la tînărul acela care refuzase să devină regele acestei țări și se întrebă ce s-o fi ales de el. Vorbi cu Melas despre subiectul acesta, dar tracul, care știa tot ce se întîmplă, nu-i putu spune nimic și-și uitase cu totul de înghesuiala ce se desfășurase în fața porților cetății.

— Probabil patrulele l-au speriat și l-au făcut să se întoarcă din drum, zise Melas.

— S-ar putea să-l fi arestat.

— Asta înseamnă c-a avut noroc, declară Melas și începu să rîdă. Săptămîna aceasta cei care au calitatea să adune mulțimile împrejurul lor, se simt întotdeauna mai bine la închisoare, decît în largul străzilor.

— Știi în ce parte este închisoarea? întreabă Demetrius și prin minte-i trecu un gînd neașteaptat.

Melas se uită la el bănuitor. Nu știa unde este închisoarea și nici nu dorea să știe. Închisorile sînt anume menite ca să te ferești de ele. Cei care merg să viziteze pe cîte un prieten care se găsește la închisoare trebuie să fie nebuni. Nici nu-ți dai bine seama ce se întîmplă împrejurul tău, și te pomenești că te-au arestat și pe tine. Nu, dragul meu, Melas a stat la închisoare tocmai de ajuns ca să-și poată aduce aminte toată viața.

Într-o după-amiază — era a patra zi de la sosirea lor în Ierusalim, — Demetrius plecă singur și apucă în lungul drumului pe care venise spre oraș și urcă încet coastele colinei, pînă la locul unde îl întîlnise pe

tînărul acela singur și cu ochii rugători. Recunoscu fără greutate locul unde se oprise, după ramurile rupte și prăfuite de palmier aruncate pe jos, vestigii triste ale unei scurte și îndoielnice glorii.

Întorcîndu-se pînă la marginea colinei, spre oraș, dădu de o grădină cu cărări bătătorite care șerpuiau printr-o pădure de măslini răsuciți și cu crengile strîmbe, ca și cum vreme îndelungată s-ar fi împotrivit și aceștia, împreună cu evreii, destinului lor vitreg. Se opri aici, la umbră, vreme de un ceas și se uită spre cetatea de la picioarele lui. Își zise că o cetate care dureză de treizeci și cinci de secole ar fi putut să aibă ceva mai mult farmec, pentru a-ți reține atenția. Dar după o astfel de viață, nici o parte de lume nu-ți poate dovedi cu nimic ceea ce a învățat și ce a adunat în anii lungi de suferință. Ierusalimul ar fi vrut să se bucure de libertate. Dar ce ar fi făcut cu această libertate, dacă i s-ar fi acordat? În lumea aceasta toți doresc mai multă libertate decît cea pe care o au; dar ce ar face și ce ar deveni, dacă ar avea-o?

Să presupunem — deși așa ceva nu se poate concepe — dar să presupunem că evreii vor reuși să-i alunge pe romani? Ce se va întîmpla atunci? Vor înceta să se mai certe între ei, își vor uita de neînțelegerile proprii și vor încerca să conlucreze pentru prosperitatea patriei lor? Marii proprietari și cămătari vor veni oare în ajutorul populației sărace? După ce-i vor alunga pe romani, îi vor hrăni oare pe cei flămînzi, îi vor îngriji pe cei bolnavi și vor curăța străzile? Același lucru l-ar putea face și acum dacă ar fi dispuși, că nici romanii nu i-ar împiedica. Romanii ar fi foarte mulțumiți să constate astfel de îmbunătățiri, deoarece unii dintre ei erau obligați să trăiască în orașul acesta.

Ce putea să fie robia aceasta împotriva căreia evreii protestau cu atîta violență? Fanaticii aceia pe care zilele trecute îi întîlnise pe drum, probabil își închipuiau că toate nenorocirile lor se datoresc administrației romane și că dacă ar putea găsi un conducător destul de puternic, acesta îi va putea scăpa de jugul romanilor și-și vor întemeia un regat al lor. Credeau că în felul acesta totul se va schimba, dar oare se va schimba cu adevărat? În ce măsură o revoluție ar putea folosi poporului? Imediat ce la conducere se va instala un nou guvern, o mînă de oameni mai lacomi și interesați va reuși să-și impună voința. Poate tînărul acela singuratic și trist, venit de la țară, știa foarte bine ce se va întîmpla. Mulțimea aceea pestriță de oameni avea intenția să-l proclame rege al lor și să-l instaleze în palatul lui Pilat. Totuși, Ierusalimul va continua să rămînă ceea ce a fost pînă acum. Schimbarea stăpînitorilor nu poate folosi poporului.

Demetrius se ridică în picioare și ieși din nou în drum, dar rămase mirat cînd văzu atît de puțini trecători. Totuși, mai erau două ceasuri pînă la apusul soarelui. Fără îndoială se întîmplase ceva neobișnuit, pentru a-i face pe oameni să dispară de pe ulițe. Cetatea părea extrem de liniștită. Coborî încet la vale pe colină și continuă să se gîndească. Ce stăpînire ar putea să soluționeze problemele la care se gîndește toată lumea? Din cele ce se puteau vedea, era sigur că toate stăpînirile care conduc destinele oamenilor sînt lacome și hrăpărețe. Popoarele din toate părțile pămîntului își suportau jugul impilatorilor, pînă în momentul

cînd puteau deveni destul de puternici pentru a-i alunga, primind în schimb împilarea altor tirani. Focarul nemulțumirilor nu se ascunde numaidecît în sînul stăpînirii, ci în imediata lui vecinătate: în interesele tribului, ale familiei și al indivizilor. I-ar fi plăcut să stea de vorbă cu omul acela singuratic, pentru a afla de la el ce părere are despre stăpînitori și care ar fi posibilitatea de a se întrona un fel de libertate care să-i mulțumească pe toți.

Prin minte îi trecu gîndul neașteptat că micul și îndrăznețul atenian ar putea să știe unde se găsește acum omul acesta care a refuzat să devină rege. Grăbi pasul, hotărît să se intereseze de o caravană care adusese mirodenii pentru vînzare.

În partea de jos a cetății orice activitate încetase aproape cu desăvîrșire. Unde dispăruseră oamenii aceștia? Chiar în piață nu se vedeau decît foarte puțini negustori. Se apropie de un negustor grec care-și împăturea un balot de covoare și-l întreabă ce se petrece și unde sînt cei care furnicau în această piață? Bătrînul negustor își mîngîie barba și în loc de răspuns se mulțumi să zîmbească. Părea convins că tînărul din fața lui are intenția să facă glume.

— S-a întîmplat ceva? stărui Demetrius cu glasul grav.

Bătrînul își legă balotul și așezîndu-se pe el, începu să respire cu greutate, din pricina oboselii. Dar imediat după aceea se uită la concetățeanul său cu mai mult interes.

— Vrei să-mi spui că n-ai habar de ceea ce se petrece? întreabă el. Nu uita că astăzi este noaptea Paștilor și toți evreii s-au retras în casele lor, iar cei care nu au casă, s-au retras undeva într-un adăpost.

— Pentru cîtă vreme?

— Pînă mîine dimineață. Mîine vor apărea devreme, deoarece ziua aceasta va fi cea din urmă din săptămîna Paștilor și negoțurile vor începe din nou și cu mai multă înfrigurare. Dar unde ai trăit pînă acum, de nu ești la curent cu această situație?

— Mă găsesc pentru prima dată la Ierusalim, răspunse Demetrius, căruia îi venea să zîmbească de mirarea negustorului. Nu cunosc obiceiurile evreilor. Vreme de două ceasuri am fost dincolo, pe coasta dealului, unde se găsește o grădină de măslini.

— Știu, răspunse bătrînul. Aceea este grădina Ghețimanilor. Nu prea se găsește nimic de văzut acolo. Ai fost vreodată pe colina lui Marte, din Atena?

— Da, este foarte frumoasă!

— Oamenii aceștia de aici nu știu să facă statui. Procedeul acesta este împotriva religiei lor. Tot așa, nu știu să sculpteze nimic.

— Templul are o mulțime de sculpturi, ripostă Demetrius.

— Da, dar pe acestea nu le-au făcut ei, răspunse bătrînul și ridicîndu-se în picioare, își luă balotul pe umăr.

— N-ai vrea să-mi spui unde aș putea găsi o caravană din Atena care să se ocupe cu negoțul de mirodenii?

— Firește că pot să-ți spun. Vorbești despre Popigos. El este în apropierea Turnului Vechi. Cînd ai coborît coasta colinei din grădina măsli-

nilor ai trecut chiar prin faţa lui Popigos. Dar fii cu ochii în patru, că umblînd pe acolo s-ar putea să-ţi dispară chimirul.

— Crezi că Popigos ar fi în stare să jefuiască pe un compatriot al său? întreabă Demetrius.

— Popigos este în stare s-o jefuiască chiar şi pe maică-sa!

Demetrius zîmbi îşi luă rămas bun de la bătrînul negustor, apoi se îndreptă spre partea unde era palatul Procuratorului, căci era prea tîrziu, pentru a mai putea merge la negustorul de mirodenii. Îl va vizita mîine. Oamenii se aseamănă foarte mult unul cu altul, indiferent din ce parte de lume ar fi. Evreii urau stăpînirea, romană, dat tot aşa o urau şi grecii. Totuşi schimbarea stăpînirii nu le-ar folosi la nimic. Vina nu era aici. Marea vină o purtau oamenii, din pricină că nu erau în stare să schimbe obiceiurile altor oameni şi nici chiar pe ale lor. Popigos era în stare să-şi jefuiască chiar mama, dar Tiberiu nu purta nici o vină din cauza asta. Fără îndoială, Tiberiu era un Împărat incompetent şi un stăpînitor rău; dar oricare ar fi fost Împăratul, mama lui Popigos nu s-ar fi simţit în mai multă siguranţă decît acum. Poate bărbatul acela singur care venise de la ţară ştia acest lucru. El nu dorea să devină rege. Indiferent de cel care este rege, omul trebuie să fie cu ochii în patru ca să-şi păzească chimirul. Lumea avea nevoie de ceva, probabil o nouă concepţie, o nouă morală, şi pe aceasta nu i-o putea oferi un nou rege.

Demetrius nu mai aşteptă să vadă parada militară din dimineaţa următoare. Imediat ce servi stăpînului său prînzul plecă singur în cetate. Străzile începuseră să mişune de lume. Trebuia să-ţi faci loc cu cea mai mare atenţie pe uliţele din cartierul bazarului, pentru a nu da peste negustorii ambulanţi care-şi înşiraseră marfa pe trotuarele înguste şi se aşezaseră cu picoarele încrucişate sub ei, deşi nu aveau altceva decît cîteva ulcioare de pămînt. Văzu un maldăr de zdrenţe despre care constată că era de fapt o femeie bătrînă care avea de vînzare trei ouă şi un pepene. Uliţele erau pline de animale de povară, de pe care se descărcau mărfurile micilor bazare. În toate părţile, mîini uscate ca nişte surcele se întindeau în calea trecătorilor cerînd pomană. Înfirmi cu plăgile expuse în văzul lumii boceau, scînceau şi înjurau. Un bătrîn fără vedere, cu pieptul ca o scîndură şi cu orbitele pline de muşte cînta dintr-un aulos vechi o melodie stinsă şi tristă.

Uliţa păru că se îngustează, devenind tot mai întunecată, apoi începu să coboare cîteva trepte ca şi cînd s-ar fi terminat într-o peşteră. Treptele erau lunecoase şi murdare, pline de cerşetori şi de cîini pribegi, cărora li se vedea coastele. Centurionul Paulus spusese că evreii sînt făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Demetrius îşi aduce mîna la nas şi se grăbi să scape cît mai repede din mijlocul acestor imagini divine, umblînd cu toată grija, ca să nu se lovească de ele.

Găsi fără greutate caravana, în apropierea Turnului Vechi, care domina valea Kedronului. Aici era un maidan de unde pleca un drum spre apus. O adiere de aer rece şi binefăcător, după drumul făcut prin bazarul pestilenţial, îi călăuzi paşii. Imediat după aceea auzi pe cineva că-l strigă:

— Ei, *adelphos!* şi în faţa lui apăru micul atenian. Demetrius se simţi mulţumit cînd îl văzu, deşi dacă s-ar fi găsit în altă parte şi în alte împrejurări, nu i-ar fi făcut plăcere să-l audă spunîndu-i frate. Îşi strînseră mîinile: Eram sigur că ne vom întîlni din nou. Pe mine mă cheamă Zenos, cred că nu ţi-am spus încă numele meu.

— Pe mine mă cheamă Demetrius. Văd că eşti bine instalat aici.

— Cît se poate de bine. Avem loc de ajuns şi putem vedea tot ce se petrece. Ar fi trebuit să fii aici azi-noapte. A fost o frămîntare nebănuită! L-au arestat pe nazarineanul acela pe care l-ai văzut zilele trecute. L-au descoperit în grădina aceea de măslini.

— Nazarineanul? N-am auzit de el. Ce a făcut de l-au arestat? întreabă Demetrius cu indiferenţă.

— Cum să nu fi auzit! Tînărul acela care zilele trecute venea spre oraş, călare pe un măgar alb.

Demetrius înţelese imediat despre cine vorbeşte şi-i puse o mulţime de întrebări. Zenos se simţi mulţumit că poate să-i dea informaţiile pe care le doreşte. Trupele Procuratorului îl căutau pe tînărul acesta, cu numele de Iisus, încă de duminică după-amiază. Noaptea trecută l-au arestat şi l-au adus în oraş, împreună cu prietenii săi.

— Dar ce a făcut? întreabă Demetrius nerăbdător.

— De . . . se spune c-a fost arestat pentru că instigă poporul şi pentru că urmăreşte să devină rege. Popigos afirmă că dacă se va întîmpla să-l condamne pentru trădare, atunci va sfîrşi prost.

— Trădare! Vorbele acestea sînt prostii! exclamă Demetrius revoltat. Omul acela n-are intenţia să răstoarne stăpînirea! Nici nu urmăreşte nimic împotriva ei sau împotriva altei stăpîniri! Trădare? Cred că oamenii aceştia trebuie să fie nebuni.

— Dimpotrivă . . . . Nu sînt nebuni deloc, ripostă Zenos. Cei care sînt la conducerea Templului erau obligaţi să scape de el într-un fel oarecare, pentru că altfel le-ar fi stricat toate afacerile. N-ai aflat ce-a făcut în Templu, în aceiaşi zi în care l-am întîlnit?

— N-am aflat nimic! Ce s-a întîmplat?

— Ce s-a întîmplat? S-au întîmplat destule. Trebuie să ştii că Templul este locul unde poporul aduce sacrificii; cumpără animale şi după ce le înjunghie, le ard; o afacere foarte neplăcută şi urît mirositoare, dar zeului lor îi place procedeul acesta. Astfel curtea Templului — sau cum îi zice — este întotdeauna plină de animale de vînzare. Oamenii aduc bani şi chiar în pridvorul Templului sînt aşezaţi zarafii care îi schimbă cu moneda Templului. Se spune că aceşti cămătari fac afaceri strălucite, sfîrşi Zenos rîzînd.

— Vrei să spui că în interiorul Templului aceluia frumos se vînd animale? întreabă Demetrius neîncrezător.

— De vîndut se vînd într-o curte cu arcade de marmură, răspunse Zenos cu toată convingerea. Curtea este admirabil pavată. Pe pereţi şi pe tavan este cel mai frumos mozaic ce se poate vedea. Nici în Atena nu se poate găsi ceva mai frumos. Curtea aceasta este plină de viţei, de miei şi de porumbei. Îţi poţi închipui cum arată, dar nu-ţi vei putea închipui cum miroase. Va trebui să mergi s-o vizitezi, ca să te convingi. Ei bine,

Iisus acesta a venit de la țară, de undeva din Galileea, și intrînd în Templu nu i-a plăcut ce a văzut și le-a spus că acesta nu este locul unde să poată vinde animale. Probabil că a prins pe cineva și cu tîlhăria, căci pe cămătari și pe zarafi i-a alungat din pridvorul Templului.

— Ce a făcut? întrebă Demetrius căruia nu-i venea să creadă.

Zenos începu să rîdă mulțumit, cînd văzu mirarea compatriotului său.

— Da, dragul meu; poate nu-ți vine să crezi, căci nu arăta ca un bărbat care ar putea să aibă o astfel de îndrăzneală — dar Iisus acesta a pus mîna pe un bici și a început să-i croiască, poc-poc-poc! Pe unde-i putea ajunge, fără să mai aleagă. Au fugit buluc. A fost un spectacol fără pereche. În toate părțile vedeai viței, preoți, oile și zarafii fugind de le sfîrîiau călcîiele, iar aerul dimprejurul Templului era plin de porumbei speriați și de fulgi. A dat peste cap mesele zarafilor; pe jos erau numai bănuți de aur, de argint și de aramă, drahme și dinari . . . monede mari și mici, bani buni și bani falși; grupurile de pelerini alergau în patru labe și se încăieraseră, ca să-i adune de pe jos. Era o plăcere . . . și mi-ar fi părut rău, dacă n-aș fi fost și eu de față, sfîrși Zenos și întorcînd privirea, adăugă cu glasul în șoaptă:

— Uite că vine bătrînul. Astăzi este nemulțumit, deoarece clienții lui cei mai buni sînt ocupați cu acest Iisus.

Perdeaua din fața celui mai impunător cort din tabără se dădu la o parte, ca să facă loc unui bărbat pîntecos cu părul și barba cărunte, care acum se apropia de ei. Trecuse vreme îndelungată de cînd Demetrius nu mai văzuse un bărbat îmbrăcat în haine împodobite atît de barbar; împrejurul gîtului avea lanțuri grele de argint care-i ajungeau pînă la brîu, avea inele în degete și cercei în urechi, brățări pe mîini și pe gleznele picioarelor. Se opri în loc și se uită la Demetrius, începînd să-l cerceteze.

— Este din Corint, îi explică Zenos, întinzînd arătătorul. Ne-am cunoscut în timpul drumului.

— Constat că ești îmbrăcat într-o tunică romană, zise Popigos nemulțumit.

— Stăpînul meu, răspunse Demetrius respectuos, este comandantul castrului Minoa.

— Ar fi fost mai bine, continuă Popigos, dacă garda legionarilor i-ar fi lăsat în pace pe evrei, ca să se descurce singuri. Toți cei din Ierusalim care au cîțiva gologani de cheltuit, nu se mai gîndesc astăzi decît la afacerea asta cu nazarineanul. Acum, după ce s-a amestecat și stăpînirea, e sigur că ziua de azi se va pierde de pomană. Iar mîine este ziua sîmbetei, cînd evreii nu fac nimic.

— În zi de sîmbătă nu se face nici o vînzare, declară Demetrius, ca să zică și el ceva, și se uită la compatriotul său.

Bătrînul Popigos își răsuci îngîndurat mustața.

— Eu fac drumul acesta de douăzeci și trei de ani, zise el, dar de data asta am vîndut marfă mai puțină decît în oricare an. Merge din ce în ce mai prost. În săptămîna Paștilor se întîmplă întotdeauna cîte ceva care împiedică mușterii mei să vină și să-și cumpere provizia de scorțișoară și cuișoară. Popigos întoarse cu fundul în sus un coș și se așeză pe el,

petrecut de clinchetul lanțurilor dimprejurul gîtului. Îmi aduc aminte, continuă el nemulțumit, că pînă acum oamenii n-au fost niciodată jecmăniți în felul acesta. N-ai decît să te gîndești la ceea ce s-a întîmplat sîmbăta trecută în pridvorul Templului. Acum cîțiva ani, oamenii erau foarte mulțumiți. Cei de la țară veneau la Ierusalim ca să petreacă sărbătorile Paștilor și să-și facă cumpărăturile de care aveau nevoie. De fiecare dată, dacă se întîmpla să fie din cale afară de săraci, aduceau o colivie în care era un porumbel, iar dacă erau mai cu dare de mînă, un miel sau un viței. Acesta era un fel de dar pentru Templu. Preoții ardeau jertfele acestea — sau spuneau numai că le ard. Dar eu totuși cred că le ardeau, dacă ar fi să judeci după mirosul greu dimprejurul Templului. Puțin după aceea însă acești slujitori ai Templului s-au tîlhărit. Omul de la țară își aducea mielul pe care preoții, după ce-l examineau, îi spuneau că are ceva meteahnă la intestine, sau ceva de însemnătate mai mică. Prin urmare, mielul nu era bun pentru jertfă, de aceea se ofereau să-i dea altul în schimb, dacă diferența de preț o va plăti în bani. După ce ajungeau la o înțelegere, mielul cu meteahna era vîndut altui naiv.

— Urîtă afacere! exclamă Demetrius. Nu e de mirare că nazarineanul acesta a rămas indignat.

— De, indignarea nu este niciodată de folos. În orice caz lui nu-i va folosi prea mult.

— Ce au de gînd să facă cu el? întreabă Demetrius. Să-l bage la închisoare.

— Nu prea îmi vine să cred. Am auzit că aseară a fost dus în fața marelui preot, pentru a fi judecat din pricină că a provocat dezordine în Templu. Îl acuză c-ar fi profanat Templul, adaugă Popigos și începu să rîdă. Ca și cînd cineva ar putea profana un templu care este mai rău decît un grajd. Firește, au destui oameni de partea lor, care să depună mărturie împotriva lui, pentru a putea fi osîndit, așa că s-au dus la palatul Procuratorului și l-au ridicat din așternut, ca să judece întîmplarea aceasta. Pilat le-a răspuns că dacă și de data asta este vorba despre o neînțelegere religioasă, ar fi mai bine să și-o limpezească între ei. Dar bogătașii și cămătarii aceștia bătrîni nu s-au învoit să le scape din mînă atît de ușor. I-au spus că acest Iisus încearcă să se proclame rege. Pilat nu a crezut totuși de cuviință să intervină și le-a răspuns să-l biciuiască și după aceea să-l pună în libertate.

— Și l-au biciuit? întreabă Demetrius speriat.

— Firește că l-au biciuit, și încă foarte rău. Apoi cineva dintre oamenii adunați a strigat. « Ucide-l pe galilean! » Pilat l-a auzit și le-a răspuns:

— « Dacă omul acesta este din Galileea, duceți-l să-l judece Irod. El este cel care trebuie să se ocupe de delictele întîmplate în această provincie! »

— L-au dus în fața lui?

— L-au dus, răspunse Popigos și dădu din cap. Irod și-a zis că aceasta este ocazia bine venită ca să-și bată joc de el, pentru a face plăcere fariseilor și cărturarilor. A poruncit soldaților să-l biciuiască din nou, apoi l-a îmbrăcat într-o haină veche de purpură și s-a prefăcut că i se închină. Un bețivan a împletit o cunună de mărăcini și i-a pus-o pe

creştet, în loc de coroană. Dar fariseii şi cărturarii n-au fost mulţumiţi numai cu atît. Au cerut ca Iisus să fie condamnat la moarte . . .

— La moarte! exclamă Demetrius.

— Da! Dar toţi stiau că nimeni nu are dreptul să condamne pe cineva la moarte, decît Pilat. Aşa că s-au întors cu el la palatul Procuratorului.

Popigos clătină din cap şi ridică dintr-un umăr.

— Atît este tot ce am putut afla, sfîrşi el. Hărăgarul Diophanos a fost de faţă la aceste cazne, dar după aceea a fost obligat să se întoarcă în bazar şi altceva n-a mai putut să-mi spună.

— Probabil judecata mai ţine încă, zise Demetrius nerăbdător.

— Cred c-ar fi mai cuminte să nu te amesteci, îl preveni Popigos. Cel care se amestecă în astfel de treburi, niciodată nu sfîrşeşte bine.

— S-ar putea ca stăpînul meu să aibă nevoie de mine, răspunse Demetrius. Sînt obligat să plec. Îţi urez drum bun, de întoarcere acasă. La revedere, Zenos!

Demetrius grăbi pasul, pînă începu aproape să alerge şi din depărtare văzu o mare mulţime de oameni, adunaţi în faţa intrării principale a pretoriului. Urcă scările în fugă şi se opri la marginea grupului de curioşi care stăteau înghesuiţi. Evreii bine îmbrăcaţi din apropierea lui se încruntară la el, cînd îl văzură lîngă ei. Cei adunaţi aici nu păreau să fie oameni săraci. Procurorul era aşezat între coloanele pretoriului şi împrejurul lui se vedea un număr de legionari din garda palatului. Pe terasa cea mai de sus era un grup de soldaţi, aşezaţi pe patru rînduri, în atitudini rigide. În faţa lor, singur, era acuzatul. Auzi că-i pun întrebări la care dădea răspunsuri, dar într-o limbă pe care el n-o putea înţelege. Demetrius îşi zise că aceasta trebuie să fie limba aramaică, deoarece limba aceasta era vorba şi de poporul pe care-l întîlnise în drumul spre Ierusalim. Se mişcă din locul în care se oprise şi înaintă pe dreapta, pînă în apropierea lor. Acum putea vedea profilul omului acela singur şi trist. Îl văzu că pe creştet poartă cununa de mărăcini despre care pomenise Popigos. Obrazul îi era străbătut de dîrele de sînge ce i se scurseseră de pe frunte. Haina îi fusese coborîtă în jos de pe umeri, aşa că era gol pînă la brîu şi pe trupul lui se vedeau vînătăile lăsate de bici. Unele dintre acestea sîngerau, dar părea că el nici nu-şi dă seama de rănile sale. Procurorul îşi continuă repede interogatoriul — indiferent de întrebările pe care i le punea — iar acuzatul care stătea cu fruntea în sus, îi răspundea respectuos, dar cu deplină încredere în sine. Din cînd în cînd, din mijlocul mulţimii se auzea cîte un murmur şi toţi se uitau chiorîş şi cu gurile căscate, ca să poată auzi mai bine.

Demetrius examina cu atîta atenţie obrazul victimei, încît aproape nu-şi dădea seama de ceea ce se petrece în apropierea sa. În clipa aceea îşi aduse aminte c-ar putea să-l privească cu aceeaşi atenţie şi pe Marcellus. În primul rînd erau postaţi ofiţerii din garnizoanele diverselor castre. Între ei era şi Paulus, care stătea drept şi se legăna uşor. Imediat după el erau legionarii din Minoa. Pe Marcellus însă nu-l văzu nicăieri.

Procuratorul începuse acum să vorbească cu glasul ceva mai ridicat. Cuvintele lui treziră imediat protestele celor adunaţi în pretoriu.

Demetrius își schimbă poziția, pentru a-l vedea mai bine pe Pilat. De astădată îl văzu și pe Marcellus, împreună cu ceilalți Legați, în stînga Procuratorului. Se întrebă, oare stăpînul său este conștient de ceea ce se petrece în apropierea lui. Poate cel mult dacă s-ar fi găsit un interpret care să-i explice, altfel ar fi fost imposibil să înțeleagă ceva. Demetrius cunoștea semnificația exactă a expresiei întipărite pe obrazul stăpînului său. În clipa aceasta obrazul lui exprima spaimă și tot atîta plictiseală. Se vedea cît de colo că Marcellus ar fi preferat să fie în altă parte.

Pilat părea că se găsește în mare încurcătură. Atitudinea ostilă a celor din sală îi intimidase. Se întoarse și dădu un ordin unui legionar din gardă, care ieși pe o ușă a sălii și imediat după aceea îi aduse un vas mare de argint. Pilat își băgă mîinile în apa pe care o conținea vasul și lăsă picăturile să i se zvînte de pe degete. Publicul începu să vocifereze din nou, dar de astă dată strigătele lui părea chiote de triumf. Se vedea limpede că s-a luat o hotărîre și, în același timp, că hotărîrea a fost satisfăcătoare pentru cei prezenți. Demetrius înțelese imediat ce înseamnă pantomima cu vasul de argint. Pilat pronunțase condamnarea și-și spălase mîinile. Cererea poporului fusese ascultată, dar răspunderea pentru judecata pronunțată o purta el însuși. Procuratorul nu admitea ca mîinile lui să rămînă pătate de sîngele acestui om. Demetrius era acum convins că stăpînul său a înțeles. Chiar dacă pînă acum nu înțelesese nimic, vedea totuși că Pilat a pronunțat un verdict împotriva propriei sale convingeri.

De data asta Pilat se întoarse spre Marcellus, care făcu un pas înainte și salută. Schimbară cîteva cuvinte, salută din nou, apoi coborînd cele cîteva trepte, se apropie de Paulus și-i dădu instrucțiunile necesare. Acesta se apropie de legionarii din Minoa și dădu un ordin. Soldații înaintară în rînduri de cîte doi, făcînd un semicerc împrejurul estradei, în frunte cu Marcellus și Paulus, care venea imediat după ei, apoi coborîră în pretoriu prin mijlocul mulțimii care se despărți în două, ca să le facă loc. Unul dintre soldații de la urmă se opri și apucă de capătul frînghiei cu care legaseră mîinile condamnatului. Pe semne că l-a zmucit cu violență, deoarece era gata să cadă. Legionarii înaintau cu pași repezi.

Cîțiva dintre cei care erau în pretoriu îi urmară, dar majoritatea se adună în mici grupuri și începură să vorbească, fluturîndu-și bărbile, ca dovadă că sînt mulțumiți. Demetrius se întrebă care va fi oare soarta condamnatului. Fusese osîndit la moarte; de asta nu se mai îndoia, căci nici o altă sancțiune n-ar fi putut să mulțumească poporul întărîtat. Probabil îl vor duce în curtea unei închisori, unde va sluji drept țintă unui grup de arcași. Pe cealaltă margine a străzii aștepta un pîlc de oameni cu obrajii palizi și ochii speriați, îmbrăcați prost, ca cei de la țară; se adunaseră grămadă și păreau că se sfătuiesc între ei, dacă va fi bine să-l urmeze sau nu. Peste cîteva clipe, cîțiva dintre ei se urniră la drum, dar păreau că nu se grăbesc deloc să-l ajungă. Cu siguranță aceștia erau prietenii lui Iisus. Ce păcat, își zise Demetrius, că judecînd după atitudinea lor oamenii aceștia par atît de lași. Fără îndoială cel care pleca spre execuție, merita să fie susținut cu mai mult curaj.

Nu ştia ce să facă: să urmeze convoiul sau să aştepte la barăci, pînă cînd se va întoarce stăpînul său, dar imediat după aceea apăru Melas şi se apropie de el.

— Ce vor să facă eu el? întrebă Demetrius cu glasul tremurînd.

— Să-l crucifice, răspunse Melas.

— Să-l crucifice! exclamă Demetrius speriat. Cum se poate, n-a făcut nimic pentru a merita o astfel de moarte!

— S-ar putea să nu fi făcut, încuviinţă Melas, dar acesta este ordinul dat de Procurator. Eu cred că Pilat l-a osîndit împotriva voinţei sale, deoarece se temea că din pricina lui se vor isca tulburări. Tocmai de aceea a dat această însărcinare celor din Minoa. Nu vrea, ca legiunea lui să fie amestecată într-o astfel de afacere. Minoa este destul de departe de Ierusalim şi legionarii acestei garnizoane sînt oameni vînjoşi, sfîrşi Melas rîzînd, căci era mulţumit că face parte şi el din această garnizoană, care nu se sperie de puţin sînge.

— Te duci să vezi şi tu cum îl vor executa?

Făcu o strîmbătură şi clătină din cap.

— Nici nu mă gîndesc, răspunse Melas. Eu n-am ce căuta acolo. Poate ai vrea să mergi? Nu este o privelişte care ar putea să-ţi facă plăcere. Atîta lucru pot să-ţi spun şi eu. Odinioară am avut ocazia să văd o astfel de execuţie . . . în Gallia. Un legionar înjunghiase un centurion. Pentru crima aceasta l-au condamnat la crucificare. A durat o zi întreagă şi-i puteau auzi ţipetele de la jumătate de leghe. Stolurile negre de corbi au apărut şi au început să zboare împrejurul lui, înainte de a muri, aşa că . . .

Demetrius făcu un gest de protest şi simţi o tresărire în stomac. Melas începu să rîdă şi întorcînd puţin capul, scuipă într-o parte. Apoi se întoarse în loc şi apucă încet spre barăci, lăsînd pe Demetrius să hotărască singur ce va face.

Peste cîteva minute, şi fără să-şi dea seama, apucă să el pe urma lui După ce intră în compartimentul stăpînului său, se aşeză pe un trepied şi încercă să se liniştească. Inima îi bătea cu atîta violenţă, încît simţi că începe să-l doară capul.

Se ridică apoi în picioare, ca să bea o gură de apă. Se gîndi că şi Marcellus ar vrea să bea şi el o gură de apă, înainte de a termina cu înspăimîntătoarea însărcinare pe care o primise. Umplu un mic ulcior şi ieşi, umblînd încet, pentru că nu-i făcea nici o plăcere să plece din tabără.

Din primul moment cînd se uitase în ochii lui Iisus, Demetrius se gîndea la el, ca la un om care a rămas singur şi pe care nimeni nu-l înţelege; nici chiar prietenii săi cei mai apropiaţi.

Astăzi Iisus va deveni un om care a rămas cu adevărat singur.

CAPITOLUL VI

În dimineața aceasta una dintre cele zece centurii ale palatului lipsi de la inspecție. Marcellus constată imediat că numărul legiunii Procuratorului este mai redus, dar n-avu nici un motiv să se gîndească mai îndelung la amănuntul acesta. Pe cei din Minoa nu-i putea interesa motivul care i-a determinat pe cei din Ierusalim să plece atît de devreme din barăci.

Dar cînd Iulian, comandantul castrului din Capernaum, care trebuia să ia serviciul în primire, îi anunță că parada obișnuită în fiecare zi a fost contramandată și toți legionarii vor trebui să se întoarcă în barăci, unde vor aștepta ordine, Marcellus deveni curios. După ce ajunse în apartamentul său, trimise după Paulus, convins fiind că acest izvor nesecat de cleveteală va putea să-i explice misterul.

După o întîrziere destul de lungă, centurionul apăru în fața lui, clătinîndu-se pe picioare, cu obrazul aprins și ochii tulburi. Marcellus se uită la el cu vizibilă nemulțumire și arătîndu-i un scaun din apropiere, Paulus se așeză comod și așteptă.

— N-ai putea să-mi spui și mie ce se petrece? întrebă Marcellus.

— Procuratorul a petrecut o noapte agitată, îngînă Paulus.

— După cît văd, tot așa s-a întîmplat și cu dumneata! Dar spune-mi: ce se pregătește . . . spune-mi și mie, dacă nu este ceva ce trebuie păstrat în secret?

— Pilat se găsește într-o mare încurcătură, răspunse Paulus cu gura încleiată, așa că vorbele îi ieșeau cu mare greutate. Este nemulțumit de toată lumea. A avut o discuție cu bătrînul Iulian, care a fost de părere că dacă omul pe care l-au judecat a fost din Galileea, ar fi trebuit să-l predea autorităților de acolo, pentru a fi judecat de tribunalul lui Irod.

— N-ai vrea să fii amabil și să-mi spui și mie despre ce vorbești? se răsti Marcellus. Pe cine să judece? Și de ce să-l judece? Începe de la început, deoarece nu știu nimic despre istoria asta.

Paulus căscă zgomotos, se frecă la ochi și începu să-i înșire o poveste lungă despre evenimentele petrecute noaptea trecută. Un teslar îndrăzneț, venit de undeva din interiorul Galileei, a fost arestat pentru tulburarea liniștii publice și pentru că a încercat să instige poporul la revoltă. Acum cîteva zile își permisese acte de violență în pridvorul Templului, alungase în stradă animalele aduse pentru jertfe, răsturnase mesele zarafilor și blestemase lăcașul acela sacru, spunînd că nu este casă de rugăciune, ci peșteră de tîlhari.

— Afirmația lui a fost destul de întemeiată, dar nu tocmai politicoasă, adăugă Paulus.

— Fără îndoială omul acesta trebuie să fi fost nebun zise Marcellus.

Paulus își strîmbă buzele groase și clătină din cap.

— Omul acesta mi s-a părut neobișnuit. A fost arestat aseară. L-au dus în fața bătrînului Anna, fostul mare preot, apoi la Caiafa, actualul mare preot, și de acolo la Pilat, la Irod și . . .

— După cît văd, ești la curent cu toate, îl întrerupse Marcellus.

Paulus zîmbi cu înțeles.

— Cîțiva dintre noi am fost azi-noapte să dăm o raită prin orașul sacru, ca să-l putem vedea la lumina lunii, recunoscu el. Puțin după miezul nopții am dat peste o mulțime de oameni care vociferau și ne-am luat și noi după ei. Era singura distracție de care ne puteam împărtăși deocamdată. Dar afară de asta eram și puțin amețiți, dacă îmi vei îngădui să-ți spun adevărul, doar pentru asta am plecat din tabără.

— Sînt convins, zise Marcellus. Te rog, continuă și spune-mi tot ce mai poți să-ți amintești.

— Ei bine, l-am însoțit în toate părțile la judecată. Cum ți-am spus, nu prea eram cu capul limpede, ca să putem înțelege despre ce este vorba și majoritatea judecății s-a desfășurat în limba aramaică. Totuși se vedea destul de limpede că cei din slujba Templului și negustorii țin cu orice preț ca omul acesta să fie condamnat la moarte.

— Pentru ceea ce s-a întîmplat în Templu?

— Da . . . pentru ceea ce s-a întîmplat în Templu și pentru că cutreieră regiunile rurale, adunînd oamenii împrejurul său și vorbindu-le.

— Despre ce?

— Despre o nouă religie. Am vorbit cu unul dintre legionarii lui Pilat care înțelegea această limbă. Mi-a spus că acest Iisus stăruia pe lîngă popor să adopte această nouă religie care nu prea avea nici o legătură cu Templul. O parte dintre învinuirile ce i se aduceau, mi s-au părut prostii. Unul dintre martori a jurat că l-ar fi auzit pe galileanul acesta spunînd că dacă Templul ar fi dărîmat, el îl va reclădi în trei zile. Auzi vorbă! Dar, firește, toți urmăreau condamnarea acuzatului. În scopul acesta, orice fel de mărturie nu putea fi decît binevenită.

— Și în ce stadiu se găsește astăzi afacerea asta? întrebă Marcellus.

— Eu mă săturasem de procesul din fața lui Irod și m-am întors în tabără înainte de revărsatul zorilor, căci abia mă mai țineam în picioare. Au luat hotărîrea să se mai prezinte odată în fața lui Pilat, imediat după ce va termina masa de dimineață. Probabil că acum sînt în pretoriul palatului. Pilat le va îndeplini dorința și — Paulus ezită și continuă încruntat — dorința lor este ca acuzatul să fie crucificat. I-am auzit vorbind și vociferînd în felul acesta.

— N-ar fi bine să mergem și noi la judecată? întrebă Marcellus.

— Pe mine te rog să mă ierți; eu m-am săturat, zise Paulus și, ridicîndu-se cu greutate, se îndreptă spre ușă. În prag se lovi piept în piept cu o santinelă din garda palatului, care-i dădu onorul.

— Procuratorul vă salută, începu el cu glasul metalic. Ofițerii și un detașament de treizeci de legionari din garnizoana castrului Minoa

sînt poftiți să se prezinte imediat în pretoriu. Apoi mai dădu odată onorul și se retrase, apucînd în lungul coridorului, fără să mai aștepte răspuns.

— Oare ce nevoie are Pilat de noi? întrebă Marcellus și se uită speriat în ochii centurionului.

— Cred că nu va fi tocmai greu să ghicesc, îngînă Paulus. Pilat nu are obiceiul să facă favoruri celor din Minoa. Ne va da o însărcinare urîtă care este prea primejdioasă pentru a o încredința trupelor din oraș; asta înseamnă că nu dorește ca legiunea lui să fie amestecată în această treabă.

Detașamentul din Minoa va pleca mîine, așa că dacă din cauza faptei săvîrșite de noi se vor isca tulburări, nimeni și nimic nu ne va mai putea ajunge.

Își săltă cingătoarea din șale și ieși din odaie. Marcellus rămase cîteva clipe nehotărît, apoi se luă după el, căci voia să-i spună să scoată grupul de legionari de care vor avea nevoie. Prin ușa întredeschisă de la sala în care erau cantonați centurionii îl văzu cum bea cu lăcomie dintr-o cupă uriașă. Intră repede în sală și-i spuse supărat:

— Dacă aș fi în locul dumitale, Paulus, zise el sever, aș renunța să mai beau. Cred că pînă acum ai băut tocmai deajuns!

— Iar eu dacă aș fi în locul dumitale, îi răspunse Paulus cu îndrăzneală, aș bea cît m-ar ține pîntecele.

Apoi făcu doi pași spre Marcellus și se uită la el cu nerușinare:

— Astăzi vei crucifica un om! zise el. Ai avut pînă acum ocazia să vezi o crucificare?

— N-am avut! răspunse Marcellus și clătină din cap. Nici nu știu cum se face răstignirea pe cruce. Va trebui să-mi spui.

Paulus se întoarse încet spre masa pe care burduful fleșcăit se contura într-o poziție grotescă.

Umplu din nou cupa uriașă și o întinse picurînd lui Marcellus.

— Îți voi arăta, după ce vom ajunge la locul de execuție, răspunse el cu glasul sugrumat și continuă: Bea vinul acesta! Bea-l tot! Dacă nu-l vei bea, vei avea de ce să-ți pară rău! Ceea ce va trebui să facem noi acum, nu este o îndeletnicire de om treaz.

Marcellus întinse mîna, fără să mai protesteze, și luînd cupa o sorbi pînă la fund.

— Nu numai că fapta aceasta este revoltător de crudă, continuă Paulus, dar în toată înfățișarea omului acestuia este ceva straniu. Aș prefera să nu am nici o legătură cu executarea lui.

— Te temi că de aici înainte amintirea lui te va urmări? întrebă Marcellus și oprindu-se, se uită la el și zîmbi cu sfială.

— Ei bine, mai ai puțină răbdare și te vei convinge! răspunse Paulus și clătină din cap cu înțeles. Martorii spuneau că în pridvorul Templului omul acesta s-a purtat ca și cînd ar fi fost la el acasă. Dar afirmația aceasta nu este nici pe departe atît de fantastică cum ți s-ar părea. Să fiu afurisit dacă în fața bătrînului Anna nu s-a purtat ca și cînd ar fi fost tot în casa lui. În casa lui Caiafa mi-a făcut impresia că toată lumea este pe banca acuzaților, afară de el însuși. În palatul Procuratorului Iisus a fost singurul care nu arăta deloc emoționat. Părea c-ar vrea să-ți spună că și

acesta este al lui. Mi se pare că însuși Pilat a simțit ceva. Unul dintre martori a afirmat că acuzatul a spus despre el însuși că ar fi rege. Pilat s-a plecat spre el și l-a privit cu atenție, apoi l-a întrebat:

— « E adevărat că ești rege? » Bagă de seamă, Pilat nu l-a întrebat: « E adevărat c-ai spus despre tine că ești rege? » L-a întrebat numai atît: « E adevărat că ești rege? », dar întrebarea n-a fost pusă în bătaie de joc...

— Bine Paulus, nu-ți dai seama că toate acestea sînt prostii? Vinul pe care l-ai băut te face să aiurezi, zise Marcellus și apropiindu-se din nou de masă își umplu cupa a doua oară. Scoate oamenii!, porunci el cu glasul categoric. Cred că vei putea să te mai ții pe picioare, pînă ce vom ajunge la palat, fiindcă ești beat mort, adăugă el și-și bău cupa, apoi își șterse gura cu dosul mîinii. Va să zică așa... și ce a răspuns galileanul la întrebarea pe care i-a pus-o Pilat?

— I-a răspuns că împărăția lui nu face parte din lumea aceasta, declară Paulus și făcu un gest enigmatic cu mîna.

— Mi se pare că nu ești numai beat, ci ți-ai pierdut și mintea, adăugă Marcellus în silă. Poate ar fi mai bine să te culci. Voi raporta că nu te simți bine.

— Nu, Marcellus, eu nu te voi lăsa singur în această încurcătură. Se întîmpla pentru prima dată ca Paulus să-i spună comandantului său pe nume.

— Ești un om cumsecade, Paulus, declară tribunul și întinse mîna spre el, apoi se apropie de burduful de vin. Paulus îl urmă și-i luă cupa din mînă.

— Ai băut tocmai cît e bine, zise el. Te sfătuiesc să pleci fără să mai pierzi vremea, deoarece lui Pilat nu-i face plăcere să ne vadă că întîrziem. În dimineața aceasta a avut mai multe probleme decît ar fi avut nevoie. Voi scoate oamenii și ne vom întîlni în pretoriu.

Deși plecase anume cu întîrziere și pierduse o mulțime de vreme, pentru a se informa încotro trebuie să se îndrepte — pentru că locul execuției era pe un teren unde se adunau și erau arse gunoaiele orașului — Demetrius nu se aștepta să ajungă la vreme, pentru a vedea crucificarea de la început.

Dar deși întîrziase, nu se grăbea; se simțea atît de abătut, cum nu se simțise niciodată din ziua în care fusese luat ca sclav. Timpul vindecase rănile lăsate de lanțurile pe care i le prinseseră la mîini, iar tratamentul omenos de care avusese parte în casa lui Gallio îi vindecase rănile din suflet; astăzi însă își spunea că lumea aceasta nu este făurită pentru ca un om civilizat să poată trăi într-însa. Toate instituțiile făcute de oameni sînt întemeiate numai pe minciuni. Tribunalele sînt corupte și venale. Celui care are dreptate nu i se dă dreptate. Toți dregătorii imperiului, mici și mari, pot fi năimiți. Pînă și Templele sînt întemeiate numai pe înșelăciune. Poți să înșiri pe toți slujbașii și demnitarii care se bucură de respectul și cinstea publică, de la cei dintîi pînă la cel din urmă, și nu vei găsi unul între ei care să nu fie vrednic de profundul dispreț al unui om cumsecade.

Deși era obișnuit să umble cu pași întinși, Demetrius se tîra de data asta fără nici o grabă în lungul drumului desfundat și răscolit, umblînd cu fruntea plecată, copleșit de gînduri și îndurerat, întocmai ca un vagabond care rătăcește fără nici o țintă. Din cînd în cînd gîndurile lui păreau că se cer articulate în vorbe, în timpul în care trecea în revistă toate instituțiile acestei lumi ticăloase. Patriotismul! Cît de mult le place poeților și preoților să vorbească despre vărsarea sîngelui altora! Dar se poate ca și aceștia să fie în solda cuiva. Bătrînul Horațiu! Probabil tocmai atunci Împăratul August îi trimisese un peplum și o togă nouă, împreună cu un burduf de vin, în dar pentru că a scris oda: *Dulce et decorum est pro Patria mori!* Dar toate acestea nu sînt altceva decît elucubrații! Cum se poate ca un bărbat sănătos și cu mintea întreagă să-și închipuie că este plăcut și nobil să-și sacrifice viața pentru salvarea lumii? În lumea aceasta nu face să trăiești, prin urmare face cu atît mai puțin să mori pentru ea. Lumea nu va deveni niciodată mai bună. Să luăm, de pildă, pe galileanul acesta îndrăzneț, care a fost atît de revoltat împotriva corupției din pridvorul Templului, încît și-a permis un gest de protestare, cu totul lipsit de însemnătate. Fără îndoială, nouăzeci și cinci la sută dintre oamenii săraci și amăriți din provincia lui îl vor aplauda pentru această îndrăzneală; dar cînd va veni vorba să-și asume răspunderea, toți acești anonimi, striviți de jugul împilărilor și al sărăciei, vor lăsa pe Iisus al lor să răspundă singur de faptele sale — în fața reprezentanților unui Templu pervers și ai unui imperiu corupt.

Cît despre credință! Ce rost mai poate să aibă ca cineva să fie credincios cuiva? Ar fi mult mai bine ca fiecare să-și urmeze drumul său și să se apere în felul în care va crede de cuviință. De ce să-ți petreci viața alergînd pe urmele stăpînului roman, care astăzi are încredere în tine, ca mîine să te poată umili? Crezi că ai merita mai puțin respect dacă ai părăsi pe acest aristocrat? Drumul pînă la Damasc nu este foarte greu!

Ziua aceasta fu tristă pentru Demetrius. Pînă și cerul era acoperit de nori grei și cenușii ca plumbul. În zorii zilei soarele strălucise pe cer, dar de jumătate de ceas încoace întunericul părea că a început să coboare.

Apropiindu-se de cîmpul pe care-l putea recunoaște din depărtare, după dîrele de fum ce se destrăma în aer, din mormanele de gunoaie aprinse, întîlni foarte mulți oameni care se îndreptau spre oraș. Majoritatea acestora erau bine hrăniți, bine îmbrăcați, demni și îngîndurați; oameni de vîrstă mijlocie și mai bătrîni, mergînd răzleți, ca și cînd fiecare dintre ei ar fi venit singur. Oamenii aceștia, își zise Demetrius, sînt cu siguranță cei vinovați de crima ce s-a săvîrșit astăzi. Se simți ceva mai ușurat gîndindu-se că partea cea mai grea s-a terminat. Fuseseră de față la asasinatul la care contribuiseră și ei, așa că acum se puteau întoarce la tarabele și dughenele lor. Fără îndoială, unii dintre ei se vor opri și la Templu, ca să-și recite rugăciunile de seară.

După ce trecu și de ultimele movile de pe cîmp, și rămase mirat de enorma cantitate de gunoaie ce se vedeau îngrămădite aici, poteca urca spre un deal care fusese ferit de murdării. Demetrius se opri și uitîndu-se

în sus, văzu pe coama dealului trei cruci mari, aşezate în rînd. Probabil se gîndiseră în ultimul moment să execute şi doi dintre prietenii galileanului. Era oare posibil ca fiind de faţă, aceştia doi să se fi repezit să-l apere? Nu se poate, căci acestora le lipsea curajul necesar pentru o astfel de faptă; în orice caz, cei care muriseră împreună cu el nu puteau fi cei pe care-i văzuse azi-dimineaţă stînd grămadă pe marginea străzii.

Străduindu-se din toate puterile, urcă dealul, pînă la o depărtare de jumătate de stadiu de locul supliciului. Aici se opri. Cei doi, pe care nu-i cunoştea, se zbăteau pe cruce, cu mîinile şi picioarele bătute în piroane. Omul cel singur, răstignit pe crucea din mijloc se profila nemişcat ca o statuie. Capul i se plecase înainte. Probabil era mort, sau leşinase numai. Ar fi dorit din toată inima ca acesta din urmă să fie adevărul.

Rămase vreme îndelungată fără să se mişte şi se uită la acest spectacol tragic. Revolta care pînă aici aproape îl sugrumase, începuse să se liniştească. Omul acesta enigmatic îşi pierduse viaţa fără nici un folos. Nu putea inventa nimic menit să justifice curajul lui în această împrejurare. Cei din Templu vor continua şi de aici înainte să-i înşele pe cei care vin de la ţară, ca să aducă un miel ca jertfă, Irod va continua să-i împilească şi să-i biciuiască pe cei săraci, dacă se va întîmpla să stea în calea bogaţilor, Caiafa va condamna şi de aici înainte blasfemiile oamenilor care nu admiteau ca zeii lor să fie scoşi la mezat, Pilat va face dreptate şi-şi va spăla mîinile murdare în vasul de argint. Omul acesta singur plătise un preţ foarte ridicat pentru scurta şi zadarnica sa răzvrătire împotriva ticăloşiei omeneşti.

Dar totuşi, vorbise şi avusese îndrăzneala să se răzvrătească. Foarte curînd nimeni nu-şi va mai aduce aminte că el a riscat totul şi că şi-a pierdut viaţa în slujba cinstei. Poate este mult mai bine ca un bărbat să moară, decît să trăiască într-o lume unde se pot întîmpla şi astfel de fapte. Demetrius se simţi din nou copleşit de senzaţia singurătăţii.

Oamenii adunaţi în apropiere nu erau atît de numeroşi cum îşi închipuise el. Nu putu constata nici vreo dezordine, poate din pricină că legionarii se răzleţiseră printre oameni. După felul în care stăteau proptiţi în suliţi, se putea deduce că nu s-a întîmplat nici un fel de tulburare şi nici nu se aşteaptă ca cineva să îndrăznească.

Demetrius înaintă şi ajunse pînă la marginea grupului, unde observă că erau de faţă numai foarte puţini dintre bogaţii pe care-i văzuse în palatul Procuratorului. Majoritatea oamenilor civili erau îmbrăcaţi în haine proaste şi unii dintre ei plîngeau. Se vedeau şi cîteva femei, învăluite în văluri negre; se adunaseră în grupuri, copleşite de tristeţe şi deznădejde. Împrejurul crucilor rămăsese un spaţiu liber, în formă de cerc.

Făcîndu-şi loc înainte şi uneori ridicîndu-se pe vîrfuri pentru a-şi vedea stăpînul, Demetrius ajunse în apropierea unui legionar care-l recunoscu. Acesta îi răspunse la întrebarea pusă cu glasul în şoaptă că tribunul şi ceilalţi cîţiva ofiţeri sînt în apropierea crucilor, de cealaltă parte a colinei.

— I-am adus puţină apă, zise Demetrius, arătîndu-i ulciorul.

— Soldatul zîmbi mulțumit, arătîndu-și gingiile știrbe.

— Ai făcut foarte bine, declară el. Va putea să-și spele mîinile. Astăzi ofițerii nu beau apă, deoarece Procuratorul le-a trimis un burduf de vin ca să nu se piardă cu firea.

— Omul acesta a murit? întrebă Demetrius.

— N-a murit... adineaori l-am auzit vorbind.

— Ce a spus? L-ai putut înțelege?

— Spunea că-i e sete.

— I-ați dat apă?

— Nu... dar au muiat un burete în oțetul care conținea și ceva mirodenii și i l-au ridicat la gură, dar el s-a ferit. Nu prea înțeleg care poate fi motivul că l-au condamnat, dar am putut constata că nu este laș.

Legionarul își îndreptă trupul și ridicînd ochii spre cer îi spuse că în curînd va începe furtuna, apoi se depărtă și se pierdu printre oameni.

Demetrius nu se mai uită la omul singuratic, pironit pe cruce. Ieși dintre oameni și făcînd un ocol mare, ajunse la cealaltă parte a colinei. Marcellus, centurionul Paulus și alți patru sau cinci inși, se așezaseră roată pe pămînt. O ulcică de piele, pentru jocul de zaruri, trecea din mînă în mînă. Văzînd ce se întîmplă, în primul moment se simți indignat, de brutala nesimțire a purtării lor și mai ales a lui Marcellus. Un bărbat cu cît de puțină omenie nu poate avea o astfel de purtare, mai ales într-o împrejurare atît de dureroasă ca aceasta, decît cel mult dacă era beat.

Dar acum, după ce ajunsese aici, Demetrius își zise că va trebui să întrebe, dacă nu cumva stăpînul său are nevoie de el. Se apropie încet de grupul ofițerilor care nu-l văzuseră încă. Peste cîteva clipe Marcellus ridică privirea și dînd cu ochii de el, îi făcu semn să se apropie. Ceilalți se uitară în treacăt la el și continuară jocul, fără să-i mai dea atenție.

— Vrei să-mi spui ceva? întrebă Marcellus cu limba încleiată.

— Ți-am adus un ulcior de apă, stăpîne.

— Bine ai făcut. Așează ulciorul în apropiere. Voi bea numaidecît.

Venise rîndul lui să tragă cu zarurile și, luînd ulcica în mînă, o scutură cu indiferență și aruncă zarurile.

— Azi e ziua dumitale cu noroc! murmură Paulus. Eu am terminat! și ridicîndu-se în picioare își întinse trupul uriaș și-și împreună mîinile la ceafă. Demetrius, zise el și-i făcu semn cu capul, vezi că la picioarele crucii de la mijloc este o cămașă cafenie de lînă. Adu-o încoace; că aș vrea să mă uit la ea.

Demetrius aduse cămașa și i-o întinse. Centurionul o luă în mînă și o examină cu indiferență.

— Nu este tocmai de proastă calitate! declară el, ținînd-o în lungimea brațului. A fost țesută la țară și firul este vopsit în mustul cojilor de nuci. El nu va mai avea nevoie de ea. Aș vrea s-o iau eu; ce zici tribune?

— De ce s-o iei? întrebă Marcellus cu indiferență. Dacă valorează ceva, atunci s-o jucăm la zaruri, adăugă el și-i întinse ulcica de piele. Este rîndul dumitale. Numărul mare cîștigă. Trage!

În partea de miazănoapte se auzi mugetul uriaș al tunetului și o limbă de flacără, ca o scăpărare fosforescentă șerpui printre norii de

pe boltă. Centurionul Paulus trase cu zarurile şi acestea căzură în dublă de trei, apoi ridică fruntea şi se uită la cerul de deasupra lui.

— Nu va fi tocmai greu să fii bătut, declară Vinicius, care era aşezat lîngă el. Trase şi el; unul dintre zaruri căzu cu trei, al doilea cu cinci; ulcica trecu pe rînd la ceilalţi, fără ca vreunuia dintre ei să-i cadă un număr mai mare, pînă cînd veni rîndul lui Marcellus.

— Dubla de şase! exclamă el. Demetrius ia în grija ta această cămaşă.

Paulus i-o întinse numaidecît.

— Să vă aştept aici stăpîne? întrebă el.

— Aici nu am nevoie de tine. Întoarce-te la barăci şi începe să faci bagajele. Mîine în zorii zilei vom pleca, zise Marcellus şi ridică privirea spre cer. Paulus, treci în cealaltă parte şi vezi ce se întîmplă. Vom avea o furtună năpraznică. Se ridică şi el cu mare greutate şi păru că se leagănă pe picioare. Demetrius se gîndi c-ar fi bine să-l apuce de braţ şi să-l sprijine, dar îşi zise că în această împrejurare orice dovadă de atenţie din partea lui nu poate să fie binevenită. Indignarea i se liniştise. Se vedea cît de colo că Marcellus se îmbătase, deoarece n-ar fi fost în stare să săvîrşească o faptă ruşinoasă fiind cu mintea trează. Un tunet cutremură bolta cerului, cu zgomot atît de uriaş încît li se păru că pămîntul li se clătină sub picioare. Marcellus întinse o mînă şi se propti de crucea de la mijloc. După ce reuşi să se sprijine din nou pe picioare, îşi desprinse mîna cu care se proptise de cruce şi văzînd că este plină de sînge, şi-o şterse de togă.

În aceeaşi clipă un bărbat pîntecos, îmbrăcat într-o bogată levită lucitoare, se apropie de el şi-i spuse cu îndrăzneală:

— Alungă oamenii aceştia de aici! strigă el răstit. Au început să murmure, spunînd că furtuna aceasta este Judecata Zilei de Apoi, pentru pedepsirea noastră!

Tunetul de adineauri cutremură cerul din nou.

— S-ar putea să fie! răspunse Marcellus, fără să ezite.

— Dumneata ai fost însărcinat să păstrezi ordinea! zbieră bărbatul cel pîntecos şi ridică pumnul în aer.

— Vrei să opresc furtuna? întrebă Marcellus.

— Să opreşti blasfemiile! Oamenii au început să vocifereze şi afirmă că galileanul acesta este Fiul lui Dumnezeu!

— S-ar putea să fie! strigă Marcellus. De unde ştii dumneata cine este! şi plecîndu-se încleştă mîna pe mînerul sabiei. Pîntecosul se retrase repede şi o luă la fugă spunînd că se va plînge Procuratorului.

Demetrius trecu de cealaltă parte a dealului, ca să se mai uite odată la chipul bărbatului singuratic, pironit pe crucea de la mijloc. Îl văzu că a ridicat ochii spre cerul negru ca păcura. Apoi, cu totul pe neaşteptate deschise gura şi ţipă, ca şi cînd ar fi chemat într-ajutor pe un prieten care se găseşte foarte departe.

Un bărbat de vîrstă mijlocie, cu barbă şi îmbrăcat în haine ponosite, probabil un sătean care era prieten al galileanului, se desprinse dintre oamenii din apropierea crucii şi apucă în jos pe coasta dealului, ţipînd cu glasul ridicat şi cu trupul cutremurat de suspine. Demetrius întinse mîna ca să-l oprească.

— Ce-a spus? întrebă el.

Dar omul se smulse din mîna lui și continuă să alerge, bocindu-se în gura mare, fără să-l poată înțelege ce spune.

Galileanul care acum trăgea să moară, plecă ochii și se uită la lumea din apropierea lui. Buzele i se mișcau. Se uită la oameni cu aceeași tristețe în priviri, ca și în ziua aceea cînd mulțimea de pelerini întîlnită în drumul Ierusalimului începuse să-l aclame ca rege al lor. Un fulger flutură din nou în largul cerului cutremurat de tunete și întunericul deveni mai dens.

Demetrius înfășură cămașa și o luă la subțioară, ținînd-o strîns. Contactul cu ea i se păru că-i ușurează durerea ce-l sugruma. Se gîndi că poate Marcellus se va învoi să-i dea lui cămașa aceasta. Pentru el ar fi o mulțumire deosebită să poată avea ceva care să-i aducă aminte de tînărul acesta curajos. Ar păstra-o ca pe un lucru de mare preț. Ca să cunoști un astfel de om și să poți afla felul lui de a gîndi, ar fi un privilegiul fără seamă. Acum după ce nu va mai exista nici o posibilitate ca să devii prietenul lui, ar însemna o mare mîngîiere să poți păstra cămașa pe care a purtat-o.

Ochii i se umplură de lacrimi și întorcîndu-se în loc începu să coboare coasta dealului. Se făcuse atît de întuneric, încît poteca ce șerpuia la vale nu se mai vedea. Se opri și se uită înapoi, dar vîrful dealului și crucile fuseseră învăluite de pînza întunericului.

Cînd ajunse în oraș, străzile erau cuprinse de întuneric, deși abia trecuse de amiază. La ferestrele caselor clipeau luminile opaițelor. Trecătorii mergeau încet în lungul străzilor cu ele în mîini. Glasuri înspăimîntate se auzeau chemîndu-se prin întuneric. Demetrius nu înțelegea ce spun, dar, după tremurul lor, își dădea seama că oamenii sînt înspăimîntați de întunecarea aceasta neobișnuită. Se mira și el de acest fenomen, dar nu simțea nici deznădejde, nici spaimă. Senzația de singurătate în mijlocul unei lumi potrivnice care-l chinuise la plecare din oraș, îl părăsise. Acum nu se mai simțea singur. Strînse cămașa cu putere la subțioară, ca și cînd aceasta ar fi reprezentat o alinare a tuturor durerilor omenești.

Cînd ajunse la barăci și intră, văzu că Melas este pe coridor, în fața ușii deschise a camerei lui Paulus. Demetrius nu se simțea dispus să stea cu el de vorbă, și trecu înainte spre apartamentul stăpînului său, dar Melas se luă după el, în mînă cu o faclă aprinsă și nerăbdător să afle ce spune.

— Va să zică ai fost să vezi, nu-i așa? întrebă tracul încruntat. Ia spune, cum ți-a plăcut ce-ai văzut? Intrară împreună în cameră și Melas plecă facla de la flacăra căreia aprinse cele trei opaițe mari de piatră. Văzînd că nu primește nici un răspuns la întrebarea pe care i-o pune, îl întrebă din nou:

— Ce crezi c-ar putea fi întunericul acesta; o eclipsă de soare?

— De unde vrei să știu eu! Pînă acum n-am auzit vorbindu-se despre o eclipsă care să dureze vreme așa de îndelungată.

— Te pomenești că este sfîrșitul lumii, declară Melas și începu să rîdă sinistru.

— Eu n-am pricină să mă tem de nimic, declară Demetrius.

— Crezi că acest Iisus ar putea să aibă vreun amestec în fenomenul acesta? întrebă el înspăimîntat.

— Nu-mi vine să cred, răspunse Demetrius.

Melas se apropie de el și-l apucă de braț:

— Te-ai mai gîndit la Damasc? întrebă el cu glasul în șoaptă.

Demetrius clătină cu nepăsare din cap.

— Dar tu?

— Eu voi pleca în noaptea asta, declară Melas. În ajunul plecării Procuratorul are întotdeauna obiceiul să ofere ofițerilor un banchet. După ce banchetul se va termina și-l voi aduce pe centurion în pat, el va dormi ca legănat, iar eu voi pleca. Cred c-ar fi mai bine să mă însoțești. Altfel va trebui să aștepți vreme foarte lungă pînă cînd ți se va mai oferi un astfel de prilej.

— Eu nu voi pleca! declară Demetrius categoric.

— Nu cumva ai de gînd să mă vinzi?

— Fii sigur că nu!

— Dacă cumva îți vei schimba gîndul și vei dori să pleci, fă-mi un semn în timpul banchetului, zise Melas și apucă spre ușă.

Închipuindu-și c-a plecat, Demetrius desfășură cămașa pe care o ținea la subțioară.

— Ce ai acolo? întrebă Melas, care se oprise în prag.

— Cămașa pe care a purtat-o galileanul! răspunse Demetrius, fără să se întoarcă spre el.

Melas intră din nou în cameră și examină cu atenție cămașa pătată de sînge.

— Cum a ajuns la tine? întrebă el cu sfială.

— Este a Legatului. Ofițerii au tras-o la sorți. Și a cîștigat-o comandantul.

— Nu-mi vine să cred că el va avea nevoie de ea, zise Melas. Eu în nici un caz n-aș păstra-o. Ar putea să-i aducă nenoroc.

— De ce nenoroc? Cămașa aceasta a aparținut unui bărbat curajos!

Marcellus se întoarse în tabără cu gîndurile răscolite, amețit de băutură și sleit de puteri. Își deschise cingătoarea sabiei și după ce o întinse lui Demetrius, se lăsă pe un scaun.

— Dă-mi o gură de vin, porunci el cu glasul sugrumat.

Demetrius se supuse, apoi, lăsîndu-se într-un genunchi, desfăcu sandalele prăfuite ale stăpînului său, în timp ce acesta duse cupa la gură.

— După ce vei face o baie rece stăpîne, te vei simți mai bine, zise Demetrius ca să-l îmbuneze.

Marcellus făcu un efort și deschizînd pleoapele grele, se uită mirat la sclavul său.

— Ai fost acolo? întrebă el cu greutate. Da, sigur; abia acum îmi aduc aminte. Ai venit și tu ca să-mi aduci un ulcior cu apă.

— Și am adus cu mine cămașa lui, completă Demetrius.

Tribunul își trecu mîna peste frunte, ca și cînd ar fi încercat să alunge gîndurile ce-l frămîntau și ridică din umeri.

— Te duci la banchet, stăpîne?

— Voi fi obligat! îngînă Marcellus. Nu se poate ca ceilalţi ofiţeri să ne ia în bătaie de joc. Noi, cei din Minoa, nu sîntem oameni care să se sperie de aşa ceva. Dacă n-aş merge la banchet, toţi ofiţerii... ofiţerii ar spune că Legatul din Minoa s-a îmbolnăvit de vederea sîngelui.

— Aveţi dreptate! încuviinţă Demetrius. O baie rece şi un masaj vă va pune din nou pe picioare. V-am scos cealaltă uniformă.

— Bine ai făcut! încuviinţă Marcellus. Co... mandantul din Minoa n-a fost niciodată atît de murdar ca astăzi. Ce este asta? întrebă el şi atinse cu unghia o pată umedă ce se vedea pe toga lui albă. Sînge! Marele Imperiu Roman a săvîrşit astăzi o faptă măreaţă! A cîştigat o victorie sîngeroasă! murmură el.

Monologul său deveni incoerent şi începu să se stingă, apoi capul i se plecă înainte, tot mai mult, pînă cînd bărbia i se propti în piept şi adormi. Demetrius îi despînse toga de pe umeri şi muind un prosop în apă rece, îl aşeză pe obrazul buhăit şi pe gîtul stăpînului său.

— Ridicaţi-vă în picioare, stăpîne! zise Demetrius, întinzînd mîinile spre el. Vă mai aşteaptă o singură bătălie şi pe urmă veţi putea dormi.

Marcellus se ridică cu greutate şi sprijinindu-se cu amîndouă mîinile pe umerii sclavului său, acesta începu să-l dezbrace de hainele murdare.

— Sînt murdar, murmură el cu glasul stins. Sînt murdar... şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Sînt murdar... şi umilit. Înţelegi Demetrius? Sînt murdar şi umilit!

— N-ai făcut altceva decît ai executat ordinele pe care le-ai primit, stăpîne, încercă Demetrius să-l îmbărbăteze.

— Ai fost de faţă? îl întrebă Marcellus şi încercă să-l privească în luminile ochilor.

— Da, stăpîne. A fost o întîmplare tristă.

— Ce părere ai despre el!

— A fost un bărbat foarte curajos. Păcat că această însărcinare ţi s-a dat tocmai dumitale.

— A doua oară n-aş mai primi-o, indiferent de la cine ar veni! declară Marcellus categoric. Ai fost de faţă cînd l-a invocat pe Dumnezeul său şi l-a rugat să ne ierte?

— Nu, dar chiar dacă aş fi fost, eu n-aş fi înţeles limba lui.

— N-am înţeles nici eu, dar mi-au explicat alţii. După ce a pronunţat vorbele acestea, s-a uitat drept la mine. Cred că va trebui să treacă foarte multă vreme ca să pot uita privirea aceasta a lui.

Demetrius îi petrecu un braţ împrejurul mijlocului, ca să se poată ţine pe picioare. I se întîmpla pentru prima oară să-l vadă pe stăpînul său cu ochii plini de lacrimi.

Impunătoarea sală de banchete a palatului era împodobită pentru această ocazie cu emblemele şi steagurile romane şi în lungul pereţilor se vedeau urne pline de flori. Opaiţe uriaşe de piatră, aşezate pe coloane de marmoră luminau încăperea vastă. O orchestră postată într-un alcov cînta marşuri militare. La masa principală, aşezată pe o estradă, era

Procuratorul, cu Marcellus și Iulian pe stînga și în dreapta lui, iar lîngă ei erau comandanții castrelor din Caesarea și Joppa. Toți cei prezenți cunoșteau motivul pentru care lui Marcellus și lui Iulian li s-au oferit locuri de onoare. Minoa executase o sarcină neplăcută, iar Capernaum avea motive să fie nemulțumit. Pilat părea întunecat, absent și cu gîndurile rătăcite.

Sclavii palatului fuseseră însărcinați cu servirea bucatelor complicate. Ordonanțele ofițerilor erau înșirate în lungul pereților, așteptînd gata să-i ajute pe stăpînii lor, cînd vor avea nevoie — deoarece în conformitate cu un obicei recunoscut de multă vreme, invitații Procuratorului veneau la acest banchet pentru a se îmbăta, așa că nici unul dintre ei nu era în stare să meargă singur prea departe, după ce se ridica de pe scaun.

Dintre toți cei prezenți, comandanții din Minoa erau cei mai gălăgioși și mai îndrăzneți, dar faptul li se trecea cu vederea, deoarece se știa că ofițerii aceștia au avut o zi grea. Paulus sosise printre cei din urmă. Cu toate îngrijirile date de Melas, arăta buhăit la obraz și se uita încruntat. Veselia celor dimprejurul său îl enerva. O vreme se uită la ei întunecat și nemulțumit, iar din cînd în cînd se trezea din această letargie și începea să sughițe. Puțin după aceea, subalternii săi începură să se ocupe de el și-i turnară un vin neobișnuit de tare, menit să-i pună din nou în mișcare activitatea spirituală. Încercă și el să fie vesel, să cînte și să chiuie, dar nimeni nu era în stare să înțeleagă ce spune. Puțin după aceea dădu peste cap uriașa cupă de vin ce-o avea în fața lui și începu să rîdă în hohote. Centurionul se îmbătase.

Lui Demetrius îi făcea plăcere să constate că stăpînul său își păstrează demnitatea. Nu prea vorbea, dar asta se datora și faptului că nici Procuratorul nu era dispus să vorbească. Bătrînul Iulian, care era complet treaz, mînca lacom, străduindu-se să susțină o conversație cu Pilat. Pe măsură ce trecea timpul, ofițerii de la celelalte mese deveneau tot mai gălăgioși și mai dezordonați. Rîdeau nestăpîniți, debitau glume grosolane și din cînd în cînd se răsteau unii la alții.

Uriașele tăvi de argint, pe care erau îngrămădite fripturi și fructe exotice, veneau și plecau fără încetare; carafe de argint, admirabil sculptate, vărsau mereu vinul în cupele uriașe. Din cînd în cînd cîte un centurion care stătea întins pe canapeaua din fața mesei, se căznea să se ridice din nou și sclavul său se repezea numaidecît spre el să-l ajute și să iasă cu el din sală. După o bucată de timp apăreau iarăși. Ofițerul părea că se simte mai bine și se așeza din nou la masă, ca să înceapă, de unde s-a oprit. Mulți dintre invitați dormeau, spre nemulțumirea sclavilor lor care se simțeau umiliți de purtarea stăpînilor lor. Cîtă vreme stăpînul era în stare să mai iasă din sală, ca să-și ușureze pîntecele, n-aveau nici un motiv să se simtă umiliți, dar dacă se întîmpla să adoarmă, ceilalți sclavi își făceau semne și începeau să zîmbească batjocoritori.

Demetrius sta în poziție de drepți lîngă peretele din imediata apropiere a stăpînului său. Constată mulțumit că stăpînul său nu mănîncă cu lăcomie din bucatele servite, ceea ce dovedea că i-a mai rămas încă simțul bunei-cuviințe. Totuși, ar fi preferat ca stăpînul său să pară ceva

mai vesel, de față cu ceilalți convivi. Ar fi dezastruos dacă cineva și-ar închipui acum că el stă îngîndurat datorită celor petrecute în timpul după-amiezii.

Puțin după aceea, Procuratorul se mișcă pe scaun și plecîndu-se spre Marcellus, se uită la el întrebător. Demetrius făcu un pas înainte, ca să-l audă ce spune.

— Legate, zise Pilat, constat că nu-ți face plăcere mîncarea. Poate ai prefera să ți se servească altceva?

— Vă mulțumesc, nu mi-e foame, răspunse Marcellus.

— Probabil că însărcinarea ce ai avut-o astăzi după-amiază ți-a tăiat pofta de mîncare? întrebă Procuratorul cu indiferență.

Marcellus se întunecă la obraz.

— Cred că acesta ar fi un motiv destul de întemeiat pentru a-ți trece pofta de mîncare.

— Recunosc c-a fost o însărcinare neplăcută, admise Pilat. Nici mie nu mi-a făcut plăcere să fiu obligat să dau un astfel de ordin.

— Obligat? Marcellus se întoarse spre el și-l privi cu îndrăzneală. Omul acesta nu s-a făcut vinovat de nici o crimă. Însuși Procuratorul a admis acest adevăr.

Auzind vorbele lui, Pilat încruntă nemulțumit din sprîncene.

— Nu cumva Legatul din Minoa are intenția să discute echitatea sentinței pronunțate de justiția imperiului?

— Justiția imperiului! repetă Marcellus cu dispreț. Aceasta nu este justiție! Nimeni nu știe mai bine decît Procuratorul că acest galilean a fost condamnat pe nedrept.

— Legate, mi se pare că nu-ți dai seama ce vorbești, ripostă Pilat cu glasul sever.

— Nu sînt eu cel care a adus vorba despre această chestiune, declară Marcellus, dar de cumva sinceritatea mea vă supără, am putea vorbi despre altceva.

Obrazul lui Pilat păru că se mai luminează puțin.

— Ai tot dreptul, Legate Marcellus Gallio, să-ți exprimi părerile, admise Procuratorul, cu toate că știi foarte bine că nu e obiceiul ca cineva să-și critice superiorul cu atîta îndrăzneală cum ai procedat dumneata.

— Știu, răspunse Marcellus respectuos. Este neobișnuit ca cineva să-și critice superiorul. Dar și întîmplarea aceasta este neobișnuită. Făcu o pauză și-l privi pe Pilat în ochi: judecata a fost neobișnuită, sentința a fost neobișnuită, osînda a fost neobișnuită — și osînditul a fost și el un bărbat neobișnuit!

— De fapt, a fost un bărbat straniu. Ce părere ți-ai format despre el? îl întrebă Pilat și se plecă spre el.

Tribunul clătină din cap.

— Nu știu ce să zic, răspunse el, după oarecare întîrziere.

— A fost un fanatic! declară Pilat.

— Fără îndoială! Tot fanatic a fost și Socrate. Tot așa și Platon.

Pilat ridică din umeri.

— Doar nu ai intenția să afirmi că galileanul acesta s-ar putea compara cu Socrate și Platon!

Conversația lor se întrerupse înainte ca Marcellus să-i poată da un răspuns. Paulus se ridicase în picioare și-l striga, spunîndu-i ceva ce nu putea înțelege. Pilat încruntă din sprîncene, ca și cînd neînțelegerea aceasta nu i-ar fi făcut plăcere, chiar la un banchet ca acesta, unde participanții pierduseră orice respect față de reședința sa. Marcellus făcu centurionului semn cu mîna, să-i dea de înțeles că nu era dispus să stea cu el de vorbă. Dar Paulus nu se lăsă mai prejos și, ridicîndu-se în picioare, se apropie de masa de pe estradă, apoi, aplecîndu-se peste ea, îi spuse ceva ce Demetrius nu putu auzi. Marcellus păru că încearcă să-l liniștească, dar centurionul părea încăpățînat și deveni agresiv. Cu vădită nemulțumire Comandantul se întoarse spre Demetrius și-i făcu semn.

— Centurionul Paulus vrea să vadă cămașa, murmură el. Adu-o aici!

Demetrius ezită atît de mult, încît Pilat se uită mirat la el.

— Pleacă imediat și adu-o! îi porunci Marcellus cu glas răstit.

Părîndu-i rău că și-a pus stăpînul într-o situație atît de penibilă în fața Procuratorului, Demetrius se străduí să-și repare greșeala și o luă la fugă. Alergînd în lungul coridorului, spre apartamentul Legatului, își auzi bătăile inimii care zvîcnea speriată. Nu exista nimic ce ar fi putut justifica toanele acestea ale lui Paulus, dar fiind atît de beat, te puteai aștepta la orice din partea lui.

Scoase cămașa pătată de sînge și ruptă și luînd-o pe braț se întoarse în sală. Se simțea ca unul care-și trădează cel mai bun prieten, cînd admite ca un om beat să-și bată joc de el, deoarece acest Iisus merita, chiar mort fiind, cel puțin atîta considerație încît să nu fie luat în bătaie de joc de către o adunătură de beți. O clipă se opri în loc și se întrebă dacă e cazul să se supună sau să urmeze sfatul pe care i-l dăduse Melas . . . și să evadeze.

Marcellus se uită la cămașă, dar nu întinse mîna spre ea.

— Dă-o centurionului Paulus, zise el.

Paulus, care se întorsese la locul său, se ridică legănîndu-se pe picioare și întinzînd mîna după cămașă, o ridică de umeri în fața ochilor și se apropie cu ea de masa Procuratorului. În largul sălii se făcu imediat liniște atunci cînd se opri cu ea în fața lui Pilat.

— Iată trofeul! strigă el.

Pilat zîmbi îngăduitor și se întoarse spre Marcellus, ca și cînd ar fi vrut să-i spună că în calitate de Legat al castrului Minoa ar fi de datoria lui să-i spună subalternului său cum să se poarte.

— Trofeul! răcni Paulus a doua oară. Minoa prezintă reprezentantului Romei trofeul pe care l-a luat! Și făcînd un gest larg în care cuprinse drapelele ce se legănau pe pereți, deasupra mesei Procuratorului, îi întinse cămașa.

Pilat clătină din cap nemulțumit și-i făcu semn cu mîna, că nu-l interesează această farsă de beți. Dar Paulus păru că nu se intimidează de acest refuz și întorcîndu-se spre Marcellus, strigă:

— Pe reprezentantul Romei nu-l interesează acest trofeu, îngîimă el. Foarte bine! Îl va păstra Minoa. Legatul Marcellus Gallio îl va duce la Minoa. Haide Legate, îmbracă această cămașă!

— Te rog, Paulus, cred că atît ajunge! stărui Marcellus.

Cineva dintre ofițerii de la masă începu să strige:

— Îmbrac-o! și imediat după aceea toată sala răsună de urletele celor care se îmbătaseră: Îmbrac-o! Îmbrac-o! și băteau cu cupele goale în tăblia meselor, de nu se mai auzea nimic altceva, decît un vuiet de larmă sălbatică.

Marcellus înțelese că pentru a-i putea determina pe bețivii aceștia să se liniștească va trebui să le facă pe voie, așa că se ridică în picioare și întinse mîinile după cămașă. Demetrius își îndreptă trupul și rămase nemișcat, cu brațele împreunate peste cămașa pe care o ținea strînsă la piept. Marcellus așteptă o vreme destul de îndelungată și respira șuierător. Apoi, ridicînd mîna, îl lovi pe Demetrius cu palma peste obraz. Se întîmpla pentru prima dată ca el să-l pedepsească în felul acesta.

Demetrius își plecă încet fruntea și-i întinse lui Marcellus cămașa, apoi rămase cu umerii lăsați, pînă cînd stăpînul său și-o trecu peste cap, fără să-și dezbrace toga. Sala se cutremură de hohote și ofițerii începură să aplaude. Obrazul Tribunului era tras și se uita cu ochii rătăciți la cei dimprejurul său. Apoi se făcu din nou liniște. Ca și cînd s-ar fi mișcat prin vis, mîinile lui se frămîntau stîngace, ca să-și potrivească veșmîntul la gît și trupul începuse să-i tremure.

— Să vă ajut, stăpîne? întrebă Demetrius speriat.

Marcellus dădu din cap și după ce Demetrius îl ajută să și-o scoată, se lăsă pe scaun și i se păru că genunchii i s-au îndoit sub greutatea trupului.

— Ieși cu ea în curte și dă-i foc! zise el cu glasul sugrumat.

Demetrius salută și ieși repede din sală. Melas se oprise în apropierea ușii. Cînd îl văzu pe Demetrius că se apropie, îi ațînu calea.

— Ne vom întîlni la miezul nopții lîngă Poarta Mieilor, șuflă el.

— Voi fi acolo, răspunse Demetrius și se îndepărtă.

— Pari grozav de emoționat, zise Procuratorul în bătaie de joc. Probabil ești superstițios.

Marcellus nu zise nimic și părea că nici n-a auzit vorbele ironice ale lui Pilat. Întinse mîna care-i tremura și ridicînd cupa la gură, sorbi adînc. Ceilalți ofițeri, după ce spectacolul neașteptat se termină, începură să vocifereze din nou și să rîdă.

— Bănuiesc că pentru ziua de astăzi ai trecut prin destule emoții, adăugă Procuratorul pe un ton mult mai îngăduitor. Dacă vrei să te retragi, îți voi da voie.

— Mulțumesc! răspunse Marcellus cu glasul stins. Dădu să se ridice, dar simți că picioarele nu-l pot purta și se lăsă din nou pe scaun. Cei din sală se ocupaseră prea mult de el, așa că n-ar fi voit să le atragă din nou atenția asupra sa. Slăbiciunea aceasta trecătoare pe care o simțea se va termina în curînd. Încercă să înțeleagă neputința aceasta care-l copleșise pe neașteptate. Astăzi băuse mai mult decît ar fi trebuit și

nervii săi fuseseră supuși la o încercare grea. Dar chiar în această situație se putea gîndi destul de limpede la faptul că slăbiciunea și învălmășeala gîndurilor nu se datorează nici băuturii și nici întîmplării tragice din timpul după-amiezii. Senzația aceasta de slăbiciune îl copleșise în momentul în care își băgase brațele în mînecile cămășii. Pilat îi spusese că este superstițios, dar nimic nu putea să fie mai departe de adevăr: el nu era superstițios. Nimeni nu s-ar fi putut interesa mai puțin decît el de oameni și puteri supranaturale. Aceasta fiind realitatea, nici nu se gîndise să atribuie acestei cămăși anumite puteri magice.

Simți că Pilat se uită la el cu o curiozitate plină de dispreț. Situația lui de acum începea să devină penibilă. Mai curînd sau mai tîrziu tot va fi obligat să se ridice în picioare. Se întreba, oare dacă va mai încerca odată, va reuși să se ridice?

În momentul acesta apăru un legionar din garda palatului și se îndreptă spre masa de onoare. Se opri în fața Procuratorului și după ce-l salută, îi spuse că a sosit corabia *Vestris* și căpitanul acesteia ar vrea să predea o scrisoare Legatului Marcellus Lucan Gallio.

— Adu-o încoace! porunci Pilat.

— Căpitanul Fulvius, stăpîne, ar vrea s-o predea el însuși, răspunse legionarul.

— Ce vorbe sînt acestea? Spune-i să-ți predea scrisoarea. Poartă-i de grijă să i se dea de cină și vin de ajuns. Mîine dimineață voi sta cu el de vorbă.

— Scrisoarea, stăpîne, adăugă legionarul emoționat, este de la Împăratul Tiberiu!

Marcellus, care pînă în momentul acesta ascultase conversația lor fără interes, ridică privirea și plecîndu-se peste masă, se uită la Procurator să vadă ce va răspunde.

— În cazul acesta spune-i să intre! încuviință Pilat.

Cele cîteva minute de așteptare părură foarte lungi. Ce fel de scrisoare o fi trimis bătrînul Tiberiu care este nebun? Imediat după aceea legionarul apăru din nou în sală, urmat de marinarul cu obrazul biciuit de vînturi și bărbos. Pilat îl salută cu indiferență și-i făcu semn să predea lui Marcellus sulul de pergament. Căpitanul așteptă și Procuratorul îl urmări pe Marcellus cu coada ochiului, pînă cînd desfăcu sigiliile. Tribunul cu mîna tremurîndă scosese pumnalul și desprinse pecețile groase de ceară, apoi desfășură încet documentul și-l parcurse cu ochii. După ce-l înfășură din nou, ridică privirea spre căpitan și-l întrebă:

— Cînd vei ridica ancora?

În tonul cu care-i puse această întrebare nu se simți nimic din care ai fi putut deduce dacă știrile primite de la Tiberiu sînt bune sau rele. Indiferent de conținutul mesajului primit, acesta nu reușise să-l trezească din apatia ce pusese stăpînire pe el.

— Mîine seară, imediat ce vom ajunge din nou la Joppa.

— Foarte bine, încuviință Marcellus indiferent. Voi fi gata și eu de plecare.

— Vom pleca cu un ceas înainte de revărsatul zorilor, adăugă căpitanul. Am făcut toate pregătirile în vederea drumului pe care va trebui

să-l faceți, pentru a putea ajunge în port. Vasul se va opri la Gaza pentru a ridica bagajele pe care doriți să le luați la Roma.

— Cum se face că ai venit la Ierusalim pentru a preda Legatului Marcellus Gallio acest mesaj? întrebă Pilat calm.

— Am fost la castrul din Minoa și acolo am primit informații că Legatul se află aici.

Căpitanul murmură cîteva cuvinte de despărțire și părăsi sala, împreună cu legionarul care-l însoțise.

Fiind incapabil să-și mai stăpînească curiozitatea, Pilat se întoarse întrebător spre Marcellus.

— Dacă mesajul primit conține un motiv pentru a te felicita, dă-mi voie să fiu eu cel dintîi, declară el.

— Vă mulțumesc! răspunse Marcellus evaziv. Dacă sînteți de acord, eu voi pleca.

— Sigur că da, se învoi Pilat, puțin nemulțumit. Ai nevoie de ajutorul cuiva, adăugă el, cînd văzu cu cîtă greutate se ridică de pe scaun. Vrei să trimit după sclavul dumitale?

Sprijinindu-se cu mîinile pe masă, Marcellus reuși să se ridice în picioare. În primul moment se întrebă dacă picioarele lui vor reuși să-l poarte pînă cînd va ieși din sală. Încleștă pumnii și-și concentră toată puterea de voință pentru a se putea mișca. Cu pași mărunți, exact ca un infirm, se îndreptă spre ușă, atît de nerăbdător, încît uită să-l mai salute pe Pilat. Se simți profund ușurat după ce reuși să treacă pragul și putu să se proptească cu o mînă de peretele coridorului larg. După o bucată de drum, la capătul acestui coridor dădu peste o ușă cu arcadă, care ieșea într-o curte spațioasă. Simțindu-se incapabil de a-și mai continua drumul, coborî pe pipăite treptele scării, întocmai ca un om bătrîn Cînd ajunse la cea din urmă, se așeză cu greutate pe ea, în mijlocul întunecului care învăluise terenul de exerciții pustiu și se întrebă dacă va mai reuși vreodată să-și recîștige forțele.

Vreme de un ceas după aceea încercă în mai multe rînduri să se ridice în picioare, dar fără să reușească. I se părea straniu că acum nu se mai simte înspăimîntat de starea în care se găsește. Inerția ce-i copleșise trupul se manifesta și spiritualicește.

Faptul că exilul acesta care amenințase să-i distrugă viața s-a terminat în mod definitiv, nu-i pricinuia nici o mulțumire. Murmura fără încetare: « Marcellus, trezește-te! Ești liber! Vei pleca acasă! Te vei întoarce la familia ta! Te vei întoarce la Diana! Corabia te așteaptă! Mîine va ridica ancora! Ce s-a întîmplat cu tine Marcellus? »

Într-un rînd, atenția îi fu atrasă de umbra unui bărbat care se apropia ducînd o legătură pe umăr. Umbra aceasta se furișa în lungul pereților, umblînd cu pași nesimțiți ca de pisică. Era sclavul lui Paulus. După mișcările ce le făcea, se vedea că are intenția să evadeze. Cînd trecu pe lîngă el, sclavul tresări văzîndu-l așezat pe trepte, apoi o rupse la fugă, întocmai ca o sălbăticiune speriată. Lui Marcellus scena aceasta i se păru plină de haz, dar nu zîmbi. Prin urmare, Melas va evada. Ce importanță are! Întîmplarea aceasta nu putea să aibă nimic cu mai multă importanță decît licărirea luminilor de licurici în mijlocul unui hățiș.

După ce mai trecu o vreme, care i se păru foarte lungă, în lungul pavajului de marmură al coridorului se auziră paşii celor care ieşeau şi zvon de glasuri. Banchetul se terminase. În primul moment se gîndi că ar fi bine să le dea ştire de prezenţa lui pe scară, dar cînd trecură pe lîngă el, n-avu puterea necesară ca să-i strige. Curînd după aceea zvonul de paşi se stinse şi întunericul deveni mai greu. Totuşi nu fu în stare să-şi dea seama de singurătatea din jurul său. Gîndurile lui păreau încremenite. Cu mare greutate se tîrî pînă la coloana din dreapta arcadei şi, sprijinindu-se de ea, adormi adînc.

Vreme de un ceas Demetrius se învîrtise de colo pînă colo prin apartamentul stăpînului său, împachetîndu-i hainele şi restul echipamentului, în vederea drumului ce trebuia să-l facă a doua zi înapoi spre Minoa. Nu simţea nici un fel de remuşcare din pricina gîndului de a evada, dar cu toate acestea, nu se putea dezbăra cu uşurinţă de obiceiul de a-l îngriji pe stăpînul său. Astă-seară îşi va face datoria pentru ultima dată, ca după aceea să plece pe drumul ce-l va duce spre libertate. S-ar putea să fie prins sau va întîmpina multe greutăţi în drumul său, dar în orice caz de aici înainte va fi liber. Probabil după ce Marcellus se va trezi, îi va părea rău de incidentul din sala banchetului şi s-ar putea ca el însuşi, să recunoască, fără greutate, că sclavul său a avut motive temeinice să evadeze.

Încă nu era liber, dar cu toate acestea simţea plăcerea apropiatei libertăţi. După ce legă bagajele în curele, părăsi camera stăpînului său şi se îndreptă spre capătul barăcilor, unde era cantonată centuria din Minoa şi, intrînd în compartimentul său, îşi adună puţinele lucruri pe care le avea şi le băgă într-o desagă. După ce împachetă tot, împături cămaşa galileanului şi o băgă peste celelalte lucruri.

Procedeul acesta i se păru şi lui neobişnuit, dar moliciunea acestei cămăşi al cărei material fusese tors şi ţesut la ţară, avea ceva care-l atrăgea. Cînd o atingea cu mîna, părea că simte un fel de linişte în toată fiinţa, ca şi cînd contactul cu ea i-ar fi dat o nouă încredere în sine. Îşi aduse aminte de o legendă pe care o auzise în vremea copilăriei, despre un inel care purta stema unui prinţ. Prinţul îl dăruise unui biet legionar care-l ferise din calea unei săgeţi şi astfel îl scăpase de moarte. La mulţi ani după aceea, găsindu-se la mare strîmtoare, soldatul acesta a întrebuinţat inelul pentru a-i cere prinţului o audienţă. Nu-şi mai aducea aminte amănuntele restului întîmplării, dar i se părea că această cămaşă are aceleaşi calităţi ca şi inelul prinţului. Îi inspira încredere şi siguranţă.

Pînă la Poarta Mieilor avea drum lung de făcut, dar îndemnat de cele aflate de la Melas, în timpul plimbărilor lui, mai fusese o dată pe acolo. Poarta aceasta nu prea era întrebuinţată decît de oamenii care veneau la oraş din satele regiunii de miazănoapte. Dacă cineva se îndrepta spre Damasc şi ţinea să nu fie oprit de nimeni în drum, Poarta Mieilor îi oferea cea mai bună siguranţă. Fusese curios s-o vadă şi el. Nu se gîndise atunci să evadeze, dar ar fi vrut să vadă şi el cel puţin o dată poarta aceasta care se deschidea spre ţara făgăduinţei. Melas îi spusese că e destul de uşor.

Poarta nu era păzită și regiunea din apropiere părea pustie. Melas nu sosise încă, dar întîrzierea lui nu-l făcu să se neliniștească. Probabil el însuși sosise prea devreme. Se întinse în iarba de pe marginea drumului, alături de un turn clădit din piatră de calcar și aşteptă.

Într-un tîrziu auzi răpăitul ritmic al curelelor sandalelor și ieși în drum.

— Nu te-a văzut nimeni cînd ai plecat? întrebă Melas gîfîind, după ce lăsă de pe umăr legătura grea și se aşeză să se odihnească.

— Nu! În tabără totul era liniștit. Dar pe tine?

— Cînd am plecat, m-am pomenit cu Legatul în drumul meu, răspunse Melas și începu să rîdă. M-a băgat în sperieți. Mă strecuram încet de-a lungul pereților de la barăci și cînd am trecut prin curte, am dat peste el.

— Ce făcea acolo? întrebă Demetrius nerăbdător.

— Stătea singur... pe treapta scării... din fața unei intrări.

— Te-a recunoscut?

— Da... sînt sigur că m-a recunoscut, dar n-a zis nimic. Haide, să plecăm! La ce să ne mai pierdem vremea aici în fața porții. Va trebui să ajungem cît mai departe înainte de răsăritul soarelui, zise Melas și trecu pe sub bolta porții dărăpănate.

— Nu ți s-a părut că Legatul este beat? întrebă Demetrius.

— Nu... în orice caz nu părea să fie beat din cale afară, răspunse Melas gînditor. El a părăsit sala banchetului înaintea celorlalți, părea amețit și arăta ca și cînd n-ar fi fost în toate mințile. Eu a trebuit să întîrzii ca să-l aștept pe bețivanul de stăpînul meu și să-l întind în pat, dar au întîrziat atît de mult, încît m-am hotărît să plec înainte de întoarcerea lui. Pe semne nici nu va băga de seamă că eu lipsesc. În viața mea nu l-am văzut niciodată pe centurion atît de beat ca astă-seară.

Își continuară drumul prin întuneric, străduindu-se să nu se rătăcească. Melas se împiedică de colțul unei pietre și trase o înjurătură.

— Spui că ți s-a părut că nu este în toate mințile?

— Da... era amețit și se legăna pe picioare, ca și cînd cineva l-ar fi pocnit în moalele capului. Cînd l-am văzut pe treptele intrării, unde se oprise, mi s-a părut că se uită la mine cu ochii rătăciți. Probabil el nici nu-și dădea seama unde s-a oprit.

Demetrius încetini mersul, ca și cînd ar fi vrut să se oprească.

— Melas, începu el cu glasul sugrumat, îmi pare foarte rău... dar eu sînt obligat să mă întorc la el.

— Ce, ești... Tracul se străduie să găsească un epitet cît mai greu, cu care să-l apostrofeze. Mi-am dat seama mai de mult că trebuie să fii un nătărău. Ți-e frică să pleci din serviciul unui individ care n-a ezitat să te pălmuiască, de față cu un grup de ofițeri, pentru a le dovedi cît este de brav. Bine faci, întoarce-te la el și rămîi sclavul lui pentru toată viața! Cred că nu va fi tocmai plăcut, mai ales acum după ce omul acesta și-a pierdut mintea.

Demetrius îi întoarse spatele și se îndepărtă.

— Noroc la drum, Melas! strigă el fără nici o supărare.

— Ar fi mult mai bine dacă ai încerca să scapi de cămașa aceea, răspunse Melas, cu glasul cutremurat de revoltă. Datorită ei elegantul tău stăpîn și-a pierdut mintea. A înnebunit din prima clipă cînd a încercat s-o îmbrace. Lasă-l în pace și vezi-ți de treaba ta. Omul acesta este urmărit de blestem. Galileanul s-a răzbunat împotriva lui!

Demetrius nu-l mai ascultă, ci își continuă drumul prin întuneric. Melas se luă după el și-l urmă pînă la poarta pe sub care trecuseră, străduindu-se să-l oprească.

— Este urmărit de blestem! țipă el. Este blestemat!

CAPITOLUL VII

În insula Capri iarna nu dura prea mult, dar gerul era întotdeauna cumplit, după cum spunea Împăratul Tiberiu, care nu putea suferi frigul. Cerul întunecat îl deprima și din cauza umezelii își simțea pîrîind încheieturile îndurerate. Acesta este locul cel mai pustiu din tot imperiul roman, își zicea el.

Din ziua cînd trecu răspunderea administrării imperiului asupra Prințului Gaius, distracția lui favorită era arhitectura. Construia mereu vile impunătoare, care se profilau pe cerul boltit deasupra insulei, dar cu ce scop, nici zeii înșiși nu ți-ar fi putut spune.

Cît era ziua de lungă, primăvara, vara și toamna stătea la soare sau în umbra unui cort, dacă se întîmpla să fie prea cald, și supraveghea pietrarii care lucrau mereu la cîte o vilă nouă. Lucrătorii aceștia admirau și ei clădirile făcute de Împărat, deoarece Tiberiu era un arhitect foarte priceput și tocmai de aceea îi ascultau sfaturile. Nu admitea niciodată ca pasiunea lui pentru estetică să se manifeste în detrimentul bunului simț. Uriașe cisterne pentru păstrarea apei pe vîrful muntelui erau concepute cu priceperea unui instalator cu experiență și mascate cu arta caracteristică unui sculptor de geniu.

Deocamdată nouă dintre aceste vile superbe erau complet gata, înșirate pe o porțiune de teren mai ridicată și despărțite una de alta de grădini spațioase și toate dovedeau c-au ieșit din mintea și punga irascibilului și bătrînului Cesar, care ocupa *Vila Jovis*. Aceasta le domina pe toate celelalte, ceea ce, de altfel, confirmau și stîlpii înalți ce se ridicau din mijlocul atriului uriaș și plin de ecouri.

Tiberiu nu putea suferi iarna, din cauză că nu avea ocazia să se mai încălzească la soare și să supravegheze felul în care visurile sale devin realitate. Știa că nu mai are mult de trăit și se revolta văzînd că zilele i se strecoară printre degetele înțepenite, întocmai ca nisipul fin al unui ornic, care indică sfîrșitul.

Cînd primele ploi reci, aduse de vînturile golfului loveau în uși și zgîlțîiau tăbliile ferestrelor vilei sale cu cincizeci de camere, Împăratul se retrăgea în singurătatea înveninată de nemulțumire a izolării la care era condamnat din pricina vîrstei. Nu mai primea pe nimeni. Rudele n-aveau voie să treacă pragul somptuosului său apartament. Nu primea delegațiile venite de la Roma și orice tratative cu reprezentanții statelor străine erau întrerupte.

Prințul Gaius însă, pe care Împăratul îl disprețuia, se simțea mulțumit de vremea rea, deoarece cît timp Împăratul se găsea în hiber-

nare, el era liber să-şi exercite în imperiu puterile cu care fusese investit şi uneori se întîmpla să şi abuzeze de ele. Tiberiu ştia foarte bine ce se întîmplă şi din pricina asta pufnea şi se frămînta neputincios, deoarece ajunsese la o limită de vîrstă cînd nu mai dispunea de energia necesară pentru a-şi exprima multiplele motive de nemulţumire. Vreme de un ceas cel mult, aceste motive clocoteau adînc în sufletul său, ca pe urmă să se liniştească.

În timpul iernii scurte, nimeni nu avea voie să se apropie de el, pentru a-i vedea decreptitudinea, decît servitorii care-l îngrijeau şi un grup de medici plictisiţi, care-i înfăşurau ciolanele bătrîne în cataplasme cu oţet aromat şi-i ascultau cu indiferenţă înjurăturile profane.

Dar primele raze ale soarelui primăverii îl făceau să devină numai-decît alt om. Cînd lumina limpede începea să tremure pe patul său şi-i tăia vederea ochilor inflamaţi, Tiberiu se ridica din pat, îşi desfăşura cataplasmele şi alunga medicii, poruncea să-i aducă tunica, toga, sandalele, boneta şi bastonul, chema cîntăreţul din sirinx şi pe grădinarul şef şi ieşea încet în peristilul palatului. Împărţea porunci repezi cu glasul răguşit şi imediat după aceea totul împrejurul său părea c-a început să se trezească. Împăratul Tiberiu nu fusese din fire înzestrat cu îndelungă răbdare şi nimeni nu se aştepta din partea lui ca, la vîrsta de optzeci şi doi de ani să se mai schimbe. Acum, după ce primăvara se anunţase în mod oficial, cu ţipete şi îndrăzneţe gesticulări făcute cu bastonul, *Vila Jovis* începea să se mişte cu o grabă care ar fi înspăimîntat chiar pe bătrînul zeu care-i împrumutase numele. Muzicanţii din Macedonia şi vracii din India, barzii din arhipelagul Ionic şi astrologii din Rhodos, împreună cu dansatoarele egiptene, se trezeau din somnolenţa lor hibernală; trebuiau să apară în faţa Maiestăţii Sale nemulţumite, care-i întreba cum de-şi permit să trăiască — pe socoteala contribuabililor şi a imperiului secătuit de sărăcie — felul acesta respingător de viaţă trîndavă.

Pentru a salva aparenţele, un slujitor era expediat în mare grabă pînă la *Vila Dionysios* — alesese rîzînd înveselit numele acestui zeu pentru palatul ocupat de soţia sa — ca să se intereseze de sănătatea Împărătesei, amănunt care pe el în realitate nu-l interesa aproape de loc. N-ar fi rămas cîtuşi de puţin nemulţumit dacă ar fi aflat că bătrîna Iulia nu se simte bine. De fapt, într-un rînd făcuse toate pregătirile necesare pentru asasinarea acestei bătrîne matroane, dar planul nu reuşise deoarece Împărăteasa fusese informată de ceea ce se unelteşte împotriva ei şi n-a fost de acord cu planul bătrînului ei soţ.

Primăvara sosise de astă dată mult mai devreme decît de obicei şi într-o singură zi toate boschetele înfloriră. Aerul trepida de ciripitul păsărilor, grădinile erau pline de flori, florile erau pline de zumzetul albinelor şi Tiberiu se simţea extrem de mulţumit. Ar fi dorit ca cineva să împărtăşească această mulţumire a sa, cineva care să fie destul de tînăr pentru a se putea bucura de frumuseţea răspîndită împrejurul lui: cine altul ar fi fost indicat pentru o astfel de alegere în afară de Diana!

Prin urmare, în aceeaşi după-amiază un curier al palatului trecu apele golfului Neapole şi de aici încălecă şi plecă în mare grabă la Roma. Peste

un ceas fu urmat de una dintre luxuoasele cvadrigi imperiale, căptușită cu perne, ca dovadă că drumul de la Roma la Capri era greu de făcut și doamnele erau obligate să plece fără întîrziere la drum, deoarece Împăratului nu-i făcea plăcere să aștepte. Mesajul trimis la Paula Gallus era scurt și stăruitor. Tiberiu se interesa dacă ar putea-o însoți pe Diana pînă la Capri și, în cazul cînd va fi de acord, va trimite imediat după ele. Mai adăugase că o cvadrigă imperială este pe drum, așa că vor fi obligate să plece imediat ce cvadriga va sosi la destinație.

Odată cu înserarea zilei a treia de la plecarea din Roma, Paula și Diana coborîră din barca imperială pe cheiul din Capri și, urcîndu-se ostenite în luxoasele lectice care le așteptau, fură purtate în susul potecii prăpăstioase ce ducea la *Vila Jovis*. Bătrînul Împărat le ieși în cale, cu vizibilă mulțumire și avu fericita inspirație să le spună să facă o baie și să se retragă în apartamentele lor, unde vor putea să se odihnească netulburate pînă a doua zi la amiază. Paula Gallus primi această invitație aproape cu lacrimi de recunoștință și se grăbi să profite de binefacerile ei.

Diana, a cărei rezistență fizică nu fusese atît de încercată, mai întîrzie lîngă bătrînul Împărat, spre marea mulțumire a acestuia; își petrecu mîna pe sub brațul lui și admise s-o conducă în salonul său personal, unde, după ce se întinse într-un fotoliu confortabil, apropie un scaun și i se așeză la picioare, sprijinindu-și mîinile pe genunchii lui slăbiți, apoi se uită atît de înduioșată la obrazul brăzdat de crețuri al Împăratului, încît bătrînul își drese glasul de cîteva ori la rînd și-și șterse nasul, coroiat ca ciocul unei acvile.

Este un gest atît de frumos și amabil din partea lui de a trimite vorbă c-ar vrea s-o vadă! Și cît de bine arată! Fără îndoială se simte foarte mulțumit că primăvara a venit din nou. Va putea să se așeze în fiecare zi la soare, de unde va supraveghea construirea unei noi vile. Ce va clădi în anul acesta? O nouă reședință? Diana ridică ochii plini de zîmbet spre el.

— Da, răspunse împăratul, voi clădi o nouă vilă. O vilă foarte frumoasă, adăugă el și se uită îngîndurat pe deasupra ei. Cea mai frumoasă dintre toate. Aceasta va fi destinată pentru frumoasa și adorabila Diana. Nu mai spuse că acest gînd abia acum i-a venit în minte, ci o lăsă să creadă că acum îi divulgă un plan pe care multă vreme l-a păstrat secret.

Ochii Dianei străluceau de mulțumire și întinzîndu-se spre el, îi mîngîie înduioșat mîna scorojită de bătrînețe. Apoi, cu glasul tremurat, îi spuse că este cel mai scump bunic pe care a putut să-l aibă cineva în lumea aceasta.

— Va trebui să-mi ajuți să fac planul vilei, fetița mea, zise bătrînul Tiberiu entuziasmat.

— Acesta este motivul pentru care ai trimis după mine? întrebă Diana.

Bătrînul își încreți buzele într-un zîmbet și încercă să confirme această amăgire, dînd ușor din capul slăbit și alb.

— Despre asta vom mai vorbi și mîine, zise el.

— În cazul acesta eu voi pleca imediat la culcare, spuse Diana, şi se ridică în picioare. Bunicule, îmi dai voie ca mîine dimineaţă să iau dejunul cu tine?

Tiberiu rîse mulţumit.

— Cred că pentru tine ar fi mult prea mult să-ţi cer un astfel de sacrificiu, protestă el. Tu trebuie să fii foarte obosită şi eu am obiceiul să iau masa în zorii zilei.

— Voi veni şi eu! îi făgădui Diana. Apoi întinse mîna şi-l mîngîie pe creştet: Noapte bună, Maiestate!

Se lăsă într-un genunchi şi-l salută ceremonioasă, apoi se retrase rămînînd cu faţa mereu întoarsă spre el şi cînd ajunse la uşă îşi ţuguie buzele frumoase şi-i trimise un sărut de pe vîrful degetelor.

Bătrînul Împărat al Romei se simţi foarte fericit.

Se făcuse amiază şi razele soarelui dogoreau. De multă vreme Tiberiu n-avusese ocazia să se simtă atît de mulţumit. Fata aceasta veselă îi redase plăcerea de viaţă. De la ultima dată cînd o văzuse, devenise neobişnuit de matură şi încîntătoare. În faţa fetei acesteia care trepida de viaţă, se simţea aproape ca un adolescent. Dacă Diana i-ar fi spus că i-ar plăcea ca insula Capri să fie proprietatea ei, bătrînul Tiberiu i-ar fi dăruit-o fără să ezite.

După dejun, se plimbară împreună pînă la celălalt capăt al esplanadei impunătoare. Diana părea încîntată, iar Împăratul se ţinea după ea, cu paşi mărunţi şi tîrşîindu-şi tălpile sandalelor de-a lungul mozaicului. Da, gîfîi el, vor avea loc de ajuns pentru vila cea nouă, la capătul din partea aceasta a clădirilor. Nimic nu va putea împiedica vederea admirabilă ce se deschide spre golf. Se opri în loc şi o apucă de braţ, ca să se sprijine, apoi ridică bastonul cu mîna slăbită şi-i făcu semn spre partea de miazănoapte-apus. În partea aceea va fi mereu bătrînul Vezuviu, ca s-o privească în fiecare dimineaţă:

— Vezi colo, cum sclipesc în lumină acoperişurile albe ale clădirilor din Pompei şi Herculanum? Iar în cealaltă parte şi în imediată apropiere se vede micul Surrentum. Vei sta la fereastră şi vei putea urmări tot ce se petrece în somnorosul şi micul Surrentum.

Văzînd că picioarele bătrînului au început să tremure, Diana îi sugeră să intre în foişorul din apropiere, care marca limita extremă dinspre răsărit a vilei neocupate *Quirinius*, unde nu se instalase încă nimeni. Împăratul se lăsă cu greutate pe un scaun rustic şi ridicînd mîna slăbită, îşi şterse fruntea de sudoare. O bucată de vreme nici unul dintre ei nu zise nimic, ci aşteptară ca moşneagul să-şi recapete respiraţia normală. Obrazul bătrînului tresări şi barba începuse să-i tremure uşor, ca şi cînd ar fi vrut să spună ceva.

— Ai devenit o fată foarte frumoasă, Diana! începu el cu glasul tremurat şi subţire, după ce o examină cu ochii lui slăbiţi. Foarte curînd, probabil, te vei mărita.

Zîmbetul vesel al Dianei dispăru de pe obraz şi ea îşi plecă pleoapele. Scuturâ din capul cu bucle negre şi printre dinţii încleştaţi îi scăpă un hohot de plîns. Tiberiu respiră şuierător şi bătu cu vîrful bastonului în pavajul de mozaic.

— Ei, ce este? întrebă el. Te-ai îndrăgostit de un bărbat nevrednic de tine?

Obrazul Dianei deveni grav şi îi răspunse în şoaptă:

— Da, bunicule, dar nu de unul nevrednic. Cred că ţie îţi voi putea spune, continuă ea cu ochii plini de lacrimi. M-am îndrăgostit de Marcellus.

— Foarte bine... adică de ce să nu fii îndrăgostită? Dar ce este cu Marcellus? întrebă moşneagul şi se plecă spre ea, ca s-o privească în ochii tulburaţi de lacrimi. E cea mai fericită alegere. În tot imperiul nu există al doilea bărbat atît de cinstit ca bătrînul Gallio. Te sfătuiesc cu toată stăruinţa să te căsătoreşti cu Marcellus. Afară de asta tu ţii foarte mult la Lucia. Ce te împiedică să te căsătoreşti cu fratele ei?

— Marcellus, murmură Diana deznădăjduită, a fost trimis foarte departe şi probabil va lipsi ani de-a rîndul. A fost numit comandant al castrului din Minoa.

— Minoa! exclamă Tiberiu şi tresări, apoi îşi îndreptă trupul slăbit. Minoa! repetă el indignat. Vizuina aceea infectă şi pestilenţială? Ia să-mi spui şi mie, cine a dat ordinul acesta, că aş vrea să ştiu şi eu.

— Prinţul Gaius! răspunse Diana, cutremurată de revoltă.

— Gaius! pipă Împăratul şi după ce se ridică în picioare cu greutate, lovi cu bastonul în aer. Gaius! repetă el cu glasul ascuţit. Avortonul acesta beţiv! Nebunul acesta primejdios! Cum de şi-a permis o astfel de ticăloşie faţă de fiul lui Marcus Lucan Gallio? Va să zică la Minoa... Ei bine, vom vedea ce se va întîmpla! şi întinzînd mîna uscată, o încleştă pe braţul Dianei. Haide, să ne întoarcem acasă; Gaius va avea acum ocazia să afle ceva de la Împăratul său.

Sprijidindu-se cu greutate pe braţul ei şi cheltuindu-şi energia cu exclamaţii de revoltă, Tiberiu se îndreptă spre *Vila Jovis;* din cînd în cînd se oprea în loc şi dădea drumul la cîte o avalanşă de impecaţii atît de neaşteptate, încît Diana se simţea mai mult mirată, decît ruşinată de vorbele pronunţate de el. Mai avusese ocazia să-l vadă şi înainte de asta pe Tiberiu pierzîndu-şi cumpătul, cînd se întîmpla să fie nemulţumit, dar astăzi era pentru prima dată martora unei scene atît de violente de furie. Se spunea despre el că în astfel de cazuri se poartă ca un nebun adevărat şi că latră cum ar lătra un cîine şi chiar se repede să muşte, dar, probabil, toate acestea erau numai zvonuri lipsite de temei.

Nu voi să o asculte pe Diana care-l sfătui să se odihnească puţin înainte de a dicta mesajul către Gaius şi abia intrară în peristilul vilei cînd începu să strige să-i trimită pe scribul şef al palatului. O duzină de slujitori apărură din toate părţile, ca şi cînd s-ar fi grăbit să-l ajute, dar avură grijă să se oprească la oarecare distanţă. Diana reuşi să-l conducă pînă în atrium, unde-l întinse pe o canapea şi-l lăsă în grija servitorului său, apoi dădu fuga pînă în camera ei, unde se trînti pe pat şi cu obrazul îngropat în pernă, începu să se cutremure de un rîs isteric, pînă cînd o podidiră lacrimile.

După ce se mai linişti, luă în mînă o oglindă de bronz şi ştergîndu-şi obrazul, ieşi pe coridor şi bătu la uşa camerei în care stătea mama sa.

Văzînd că nu-i răspunde nimeni, o deschise şi o văzu pe Paula Gallus că tresare şi deschide ochii somnoroşi, uitîndu-se spre ea.

— Mamă, începu Diana şi, traversînd camera, se aşează pe marginea patului ei, ce crezi că s-a întîmplat? Îl va aduce pe Marcellus acasă, adăugă ea cu glasul în şoaptă.

— De, răspunse Paula care nu se trezise încă pe deplin, mi se pare că de la început ţi-ai făcut planul să-l determini să ia această hotărîre, nu-i aşa?

— Fireşte că mi l-am făcut, dar totuşi mi se pare neaşteptat, stărui Diana.

— S-ar putea să fie, dar numai după ce va da ordinul. Te sfătuiesc să te ţii de capul lui, ca nu cumva să uite.

— O, sînt sigură că nu va uita. De astă dată nu va uita. N-am văzut încă pe nimeni atît de revoltat ca el, după ce i-am spus. Mamă . . . ar fi trebuit să-l vezi şi dumneata. A fost ceva înspăimîntător!

— Ştiu, încuviinţă Paula şi căscă somnoroasă. Eu am avut mai multe ocazii să-l văd în starea aceasta.

— Orice s-ar spune despre el, adăugă Diana, sînt convinsă că este un moşneag adorabil.

— Este un bătrîn fără minte! murmură Paula.

Diana îşi ascunse obrazul la pieptul ei şi îngînă extaziată:

— Marcellus se va întoarce acasă! Gaius va fi revoltat după ce va constata că ordinul dat de el a fost contramandat, dar nu va putea face nimic, nu-i aşa? Apoi văzînd că Paula nu-i răspunde imediat, adăugă: Ce zici, mamă, va putea face ceva?

— Deocamdată nu cred . . . răspunse ea pe un ton în care părea că se simte un fel de prevenire. Dar nu trebuie să uităm că Tiberiu este foarte bătrîn, draga mea. Are obiceiul să ţipe şi să bată din picioare, ca peste un ceas să uite tot ce s-a întîmplat. Afară de asta, s-ar putea să şi moară foarte curînd.

— În cazul acesta Gaius va deveni Împărat în locul lui? întrebă Diana speriată.

— Draga mea, la întrebarea aceasta nimeni nu ţi-ar putea răspunde.

— El nu-l poate suferi pe Gaius. Ar fi trebuit să-l auzi ce spune!

— Da, dar astfel de porniri nu dovedesc puterea imperială: sînt doar simple scene făcute de un om în vîrstă. Viitorul Împărat va fi ales de Iulia şi de clica ei. S-ar putea ca cel ales să nu fie Gaius. Ei se ceartă adeseori.

— M-am întrebat, nu s-ar putea oare ca Tiberiu să numească pe tata în calitate de succesor al său? Ştiu că ţine la el.

— Despre aşa ceva nu poate fi vorba! zise Paula şi făcu un gest de protest.

— Bine, dar tata este un bărbat de valoare! declară Diana cu toată convingerea.

— Bărbaţii de valoare nu ajung niciodată Împăraţi, dragă Diana. Ar fi un procedeu contrar obiceiurilor consacrate. Tatăl tău nu poate fi ales pentru că el nu are priceperea de a înşela lumea şi a se purta ca un făţarnic. Este un om brav şi drept. Dar afară de asta nu este nici

epileptic . . . Cred că ar fi mai bine să dai fuga și să ai grijă ca ordinul să plece fără amînare.

Diana se îndepărtă cîțiva pași, apoi se întoarse și se așeză din nou pe marginea patului, zîmbi misterioară.

— Ei, haide, dă-i drumul ! o încurajă Paula. Mi se pare că este vorba despre un secret, nu-i așa ?

— Mamă, are intenția să clădească o vilă impunătoare pentru mine.

Paula începu să rîdă.

— Acestea sînt prostii ! răspunse ea. Pînă la amiază nu-și va mai aduce aminte că ți-a făgăduit așa ceva. Ca să fiu sinceră, ar fi mai bine să uite. Închipuiește-ți că vei fi obligată să trăiești aici !

— Împreună cu Marcellus, ripostă Diana. Cred că el ar dori ca și Marcellus să locuiască aici.

— Și ce să facă aici ?

— Despre asta n-am vorbit.

Paula o mîngîie încet pe mînă.

— În orice caz, ferește-te să-i aduci aminte de subiectul acesta. Lasă-l pe el să vorbească. Făgăduiește-i tot ce-ți cere, căci el va uita. Tu nu ai nevoie de o vilă aici la Capri. Și nu cred c-ai vrea ca Marcellus să trăiască în mijlocul acestei atmosfere odioase. Iute din fire cum este n-ar trece mai mult de o săptămînă și ai rămîne văduvă. Haide, fetița mea, pleacă acum ! Și ține-te de el, să expedieze ordinul !

Lucia presimțea că Marcellus trebuie să fie și el pe bordul acestei corăbii. Trecuse un ceas de cînd prora neagră a vasului apăruse la cotitura fluviului și de atunci cele trei rînduri de vîsle aduseseră corabia grea în plină vedere, iar ea stătea singură în pergolă, sprijinită de balustradă și urmărea manevra cu toată atenția.

În cazul în care *Vestris* n-a avut întîrziere pe drum, ar fi putut să sosească la Ostia de alaltăieri. Bătrînul Gallus le spusese să aibă răbdare, că din ce supraveghezi cu mai multă nerăbdare oalele puse la foc, cu atît încep să fiarbă mai tîrziu. Drumul de la Joppa era lung și în drum *Vestris* era obligată să facă escală în cîteva porturi. Dar, cu toate sfaturile lui, pînă și bătrînul Gallus începuse să se frămînte, ca vulpea închisă în cușcă; asta se vedea destul de limpede, după felul în care încerca să-și petreacă timpul.

Întreg personalul vilei aștepta cu nerăbdare să-l revadă pe Marcellus. Tertia nu-și mai găsea locul, din două motive: firește, era nerăbdătoare să-l revadă pe Marcellus, dar și mai nerăbdătoare era să-l revadă pe Demetrius. Ce păcat, își zise Lucia, că Demetrius se poartă atît de indiferent față de Tertia. Marcipor rătăcea ca o umbră din cameră în cameră, pentru a se convinge că totul este în ordine, așa cum trebuia să fie. Cornelia comandase draperii noi pentru ferestrele camerei lui Marcellus. Ea singură din toată casa părea cea mai liniștită. Plînsese de mulțumire în ziua cînd sosise Diana și venise să le spună ce s-a întîmplat, dar era hotărîtă să aștepte cu toată liniștea.

Cît despre Lucia, ea renunțase la orice prefăcătorie. Toată ziua de ieri și de azi, înainte de amiază, stătuse în pergolă și supraveghease fluviul. Din cînd în cînd ieșea să se plimbe printre boschetele de trandafiri care străluceau sub podoaba grea a lunii iunie, dar peste cîteva minute se întorcea din nou la postul ei de observație, din partea de răsărit a pergolei.

După ce corabia începu să urce în susul fluviului, îndreptîndu-se spre docuri, Lucia nu-și mai putu stăpîni nerăbdarea. Presimțea că fratele ei trebuie să fie între călătorii corăbiei și probabil era și el nerăbdător să debarce. Prin urmare, nu va trece prea mult, pînă să sosească. În port va lua o carigă pentru a-l aduce acasă. Oare Senatorul va fi mirat? El nu se aștepta ca Marcellus să sosească astăzi; plecase la Ventius pentru a vedea un grup de cai, deoarece avea intenția să-i dăruiască lui Marcellus un cal de călărie cu ocazia revenirii la Roma. Poate el va sosi înainte de întoarcerea tatălui său.

Păcat că Diana nu va fi acasă, pentru a-i ura bun sosit. Bătrînul Tiberiu trimisese din nou după ea, așa că nu-i rămăsese altceva de făcut decît să-i asculte chemarea.

— Va continua oare și de aici înainte s-o plictisească în felul acesta? întrebase Lucia.

— Nu trebuie să-l jignească! îi răspunse tatăl ei, cu glasul grav. Bătrînul acesta este destul de bezmetic pentru a-l lăsa pe Marcellus din nou la discreția Prințului, în cazul în care Diana nu va da urmare cererii lui. Apoi, după ce se mai gîndi cîteva clipe, adăugă cu glasul stins: Cred că Diana se găsește acum într-o situație foarte delicată. Dar, deși noi nu avem nici o vină în această împrejurare, totuși situația aceasta a început să mă preocupe și să-mi dea de gîndit.

— Împăratul cred că nu-i va face nici un fel de rău! exclamă Lucia. Este un bărbat atît de bătrîn!

Senatorul murmură ceva neînțeles.

— Un Cesar, începu el disprețuitor, este în stare să comită orice ticăloșie — pînă în ziua cînd își dă ultima suflare — chiar dacă ar fi să trăiască o mie de ani!

— Nu cred că tu ții din cale afară la Împăratul Tiberiu, declară ea, îndreptîndu-se spre ușă, ca să-i dea ocazie să se răcorească. Dar bătrînul se mulțumi să îngîne ceva și să zîmbească.

Acum se vedea și pupa corabiei, cum se apropie de chei. Lucia trepidase vreme atît de îndelungată din cauza nerăbdării, încît acum abia se mai putea stăpîni. Nu putea nici să mai întîrzie aici în pergolă. Se vor mira poate servitorii văzînd-o că se îndreaptă spre poarta de intrare a vilei, dar de astă dată este vorba despre un caz special. Întorcîndu-se în casă, traversă odăile, pînă cînd ajunse la porticul impunător, coborî treptele de marmură și apucă în lungul aleii străjuite de cipreși, de acanthus și de tufișuri decorative, încărcate de flori. Cîțiva sclavi care îngrijeau de grădină, ridicară mirați privirea și se uitară la ea. La o mică distanță se vedea poarta de bronz și Lucia se așeză pe o bancă de marmură, hotărîtă să aștepte cu toată răbdarea momentul apariției fratelui ei.

După o așteptare care i se păru foarte lungă, din mijlocul străzii pline de oameni se desprinse o carigă la care erau înhămați doi cai de piață și care se îndreptă spre poartă. Alături de vîzitiul care mîna caii, îl văzu pe Demetrius stînd în picioare, cu obrazul ars de soare, înalt și zvelt. El o zări imediat și apucîndu-l pe vizitiu de braț, îl opri, apoi îi întinse o monedă și-i spuse că este liber să plece. Coborî din carigă și se apropie de ea grăbit, iar Lucia se ridică să-l întîmpine. Obrazul lui i se păru grav, deși constată că ochii i se luminează cînd o văzu că-și întinde amîndouă mîinile spre el.

— Demetrius! țipă ea. S-a întîmplat ceva? Unde este Marcellus?

— În port n-am găsit nici o carigă, îi răspunse el. Am venit că să iau una de acasă.

— Fratele meu nu se simte bine? și fără să-i dea drumul din mîini, încercă să se uite în ochii lui. Sclavul păru că devine sfios și-i răspunse:

— Va trebui să vă spun . . . că stăpînul meu a făcut o călătorie nu . . . tocmai plăcută . . . și nici ușoară.

— O, despre asta este vorba! exclamă ea ușurată. Mi-am închipuit că fratele meu rezistă la drumurile pe mare! În timpul călătoriei a fost bolnav?

Demetrius dădu din cap. Dar vedea limpede că el încearcă să-i ascundă ceva. Privirile Luciei se tulburară.

— Spune-mi Demetrius, ce s-a întîmplat cu fratele meu? stărui ea.

Urmă un timp de tăcere, înainte ca Demetrius să-i poată răspunde.

— În preziua îmbarcării noastre, tribunul a luat parte la o întîmplare foarte tristă, răspunse el, cîntărindu-și fiecare cuvînt. Povestea asta este prea lungă, pentru a v-o putea povesti acum. Stăpînul este în port și mă așteaptă. A fost extrem de deprimat și nici astăzi nu și-a revenit pe de-a-ntregul. În timpul drumului cu corabia s-a zbuciumat mereu prin somn.

— A fost furtună? întrebă Lucia.

— Marea a fost tot atît de liniștită, ca și apele unui lac, adăugă Demetrius. Cu toate acestea, stăpînul nu putea dormi și de mîncat a mîncat foarte puțin.

— N-a fost bună mîncarea?

— Cu nimic mai proastă decît mîncarea de pe orice corabie, dar stăpînul n-a mîncat și din pricina asta este foarte slăbit . . . Îmi dați voie să plec . . . imediat, ca să iau cariga cea mare și să-l aduc?

— Demetrius, mi se pare că totuși încerci să-mi ascunzi ceva. Lucia se uită la el, încercînd să-l determine să-i spună întregul adevăr.

— Fratele dumneavoastră se simte abătut, declară Demetrius. Preferă să nu vorbească prea mult și nu-i place să rămînă singur.

— Dar cred că vrea și el să se întoarcă acasă, nu-i așa? întrebă Lucia cu toată îndrăzneala.

— Fratele dumneavoastră nu mai vrea nimic, zise Demetrius întunecat. Pot să plec?

Lucia dădu din cap și după ce Demetrius salută cu lancea, plecă. Lucia se luă după el și încercă să-și potrivească pasul cu al lui. Sclavul se străduia să rămînă în urma ei, apoi se opri.

— Vă rog, luați-o înaintea mea, zise el cu blîndețe. Nu se cuvine ca sclavul să meargă la pas cu sora stăpînului său.

— Acesta este un obicei tîmpit.

— Dar obiceiul e consacrat! Glasul lui Demetrius păru mai dur decît s-ar fi cuvenit, căci își pierduse răbdarea. Obrazul Luciei se aprinse și ochii i se umplură de lacrimi, iar Demetrius își dădu seama că vorbele lui au jignit-o. Vă rog să mă iertați! adăugă el. N-am avut intenția să vă supăr.

— Vina este a mea, admise Lucia și făcînd cîțiva pași repezi, o luă înaintea lui. După o bucată de drum, Lucia declară uitîndu-se drept înainte: Nu sînt în stare să suport gîndul că poate să existe și o instituție a sclaviei.

— Întrucît mă privește pe mine, mă interesează foarte puțin situația socială în care mă găsesc, răspunse Demetrius cu indiferență.

De două luni încoace, i se întîmpla, pentru prima dată, să se simtă și el ceva mai dispus. Uitîndu-se la el pe neașteptate, Lucia îl surprinse că zîmbea. Buzele îi tresăriră și ei într-un zîmbet sfios. Ridicîndu-și umerii, începu să meargă cu pași întinși, iar Demetrius o urmă, gîndindu-se la mișcările ei pline de grație.

Cînd ajunse la răscrucea aleii, unde aceasta se despărțea în două, una spre casă și cealaltă spre grajduri, se opri în loc. Demetrius se opri și el.

— Spune-mi adevărul, începu ea pe un ton care nu era cel obișnuit față de un sclav, nu cumva fratele meu are ceva la cap?

Demetrius acceptă această atitudine a ei și-i răspunse fără sfială:

— Stăpînul meu a trecut printr-o zguduitură puternică. Dar poate își va reveni acum, după ce s-a întors acasă. Va face un efort pentru a dovedi că se interesează de ceea ce se petrece împrejurul său. Mi-a făgăduit că așa va proceda și cred că se va ține de cuvînt. Dar nu trebuie să vă speriați dacă veți constata că se oprește în mijlocul unei fraze și pare că nu aude ce îi spuneți . . . și cînd, foarte tîrziu după aceea vă va pune o întrebare — întotdeauna aceeași întrebare — sfîrși el și întorcînd privirea, păru că nu vrea să-i mai spună altceva.

— Ce întrebare?

— Vă va spune: « Ai fost de față? »

— Unde? La ce? întrebă ea mirată.

Demetrius clătină din cap și păru că rămîne îngîndurat.

— Nu voi încerca să vă explic, despre ce este vorba, răspunse el. Dar cînd vă va pune această întrebare, îi veți răspunde: « Nu! » Imediat după aceea se va reculege și se va înviora. Cel puțin în felul acesta s-au desfășurat întotdeauna conversațiile dintre noi, în timpul cît am fost pe bordul corabiei *Vestris*. Uneori stătea foarte liniștit de vorbă cu căpitanul . . . aproape nici nu băgai de seamă că nu se simte bine. Apoi, dintr-odată, te pomeneai cu el că întreabă: « Ai fost de față? », iar căpitanul Flavius îi răspundea: « Nu! ». Stăpînul rămînea mulțumit și declara: « Firește . . . cum era să fii de față! E mai bine așa. Ar trebui să fii mulțumit. »

— Căpitanul știa la ce face aluzie? întrebă Lucia.

Demetrius dădu din cap.

— Și mie nu poți să-mi spui? întrebă ea insinuantă.

— Este . . . o poveste foarte lungă, îngînă el. Poate o să v-o spun altă dată . . . cu altă ocazie.

Făcu un pas spre el și-l întrebă cu glasul în șoaptă:

— Dumneata ai fost de față?

Demetrius dădu din cap a doua oară și se feri din calea ochilor ei. Apoi, renunțînd la atitudinea de pînă acum, începu să vorbească cu ea ca și cînd ar fi fost egali.

— Lucia, să nu-l întrebi nimic. Poartă-te față de el exact cum te-ai purtat și înainte de asta. Vorbește cu el despre tot ce vrei, dar ferește-te să-i pomenești de Ierusalim. Fii prevăzătoare, deoarece această chestiune este extrem de delicată. E o rană dureroasă, care cu timpul se va vindeca. Nu știu ce aș putea să-ți mai spun . . . Rana aceasta din sufletul lui este foarte adîncă și dureroasă.

Obrazul Luciei se îmbujorase puțin. Demetrius uzase pînă la ultima limită de libertatea ce i se acordase: îi spusese pe nume. La urma urmelor . . . de ce să nu-i spună? Cine ar putea să aibă mai mult drept decît el? Toți membrii familiei aveau o datorie de recunoștință față de sclavul acesta devotat.

— Îți mulțumesc, Demetrius, zise ea cu glasul blînd. Ai făcut foarte bine că m-ai învățat cum va trebui să procedez.

Imediat după aceea Demetrius luă din nou poziție și cînd o salută se uită la ea, dar fără s-o vadă, apoi se întoarse în loc și se îndepărtă. O clipă, Lucia rămase nehotărîtă și se uită după el cum dispare pe ușa grajdului.

Vreme de un ceas după sosirea lui acasă, ar fi fost greu să descoperi o legătură între atitudinea lui Marcellus și explicațiile sclavului său. După ce se despărțise de Demetrius, Lucia urcase scările în fugă, pentru a duce știrea această dureroasă, dar înainte de a o putea informa în întregime pe mama sa, care rămase deznădăjduită, tatăl ei se și întorsese acasă. Nu prea aveau ce-și spune, căci toți trei se simțeau înspăimîntați și năuciți de știrea primită privind starea în care se găsește Marcellus. Era aceeași senzație ca și cînd ar fi primit vestea că Marcellus a murit și acum așteaptă toți trei ca trupul lui să fie adus acasă.

Rămaseră deci plăcut mirați cînd îl văzură că intră în casă și atitudinea lui li se păru aceeași ca întotdeauna. Este adevărat că arăta foarte slăbit și cu ochii tulburi, dar hrana bună și odihna (declară Senatorul mulțumit) îi vor reda repede vigoarea și vioiciunea. Cît despre starea lui morală, informațiile lui Demetrius se dovediră cu totul neîntemeiate. Ce-l determinase să-i înspăimînte, spunîndu-le că stăpînul său este abătut și deprimat, cînd tocmai, dimpotrivă, Marcellus nu păruse pînă acum niciodată atît de vioi?

Fără să-și mai piardă vremea cu schimbarea costumului ce-l avusese pe drum, părea încîntat că poate sta cu ei de vorbă. Se așezaseră în salonul Corneliei și apropiaseră scaunele unul de altul (cum le spusese Marcellus, deși el rămăsese în picioare). Începuse să se plimbe de colo pînă colo, întocmai ca un animal închis într-o cușcă și vorbea repede și volubil,

luînd în mînă cîte un obiect pe care-l învîrtea între degete, sau se apropia de fereastră, dar continuînd să le vorbească despre galeră, despre porturile în care s-au oprit, despre ariditatea regiunii Gaza și despre viața primitivă din castrul Minoa. Dacă scena aceasta s-ar fi desfășurat în alte împrejurări, familia sa poate și-ar fi închipuit că este puțin amețit de băutură. Marcellus n-avusese pînă acum obiceiul să vorbească atît de îndelung și atît de grăbit. Totuși se simțeau mulțumiți că nu este în starea la care se așteptau ei. Părea emoționat de întoarcerea acasă; aceasta era singura explicație. Îl ascultau cu atenție și cu ochii strălucind de mulțumire. Rîdeau de glumele lui și cu atitudinea lor păreau că vor să-l îndemne să continue.

— Așează-te pe un scaun, fiule, stărui maică-sa înduioșată, imediat ce văzu că face o pauză. Ești obosit și nu e nevoie să te osteneșți prea mult.

Marcellus se așeză în timp ce le povestea o impresionantă întîmplare despre banditii care atacaseră drumul sării, și glasul îi deveni mai puțin strident. Continuă să vorbească, dar mult mai liniștit și oprindu-se din cînd în cînd, ca și cînd și-ar fi ales cuvintele. Puțin după aceea, exuberanța lui silită păru că indică oboseală și se opri cu totul pe neașteptate, ca și cînd l-ar fi întrerupt cineva. O clipă, privirile lui atente și trăsăturile obrazului sugerară că el ar fi auzit sau ar fi văzut ceva ce implică o concentrare a tuturor simțurilor. Se uitară la el curioși și fiecare dintre ei își simți bătăile speriate ale inimii.

— Ce este, Marcellus? întreabă mama sa, încercînd să-și stăpînească tremurul glasului. Nu vrei să ți se aducă un pahar cu apă?

Încercă zadarnic să zîmbească și clătină din cap, aproape imperceptibil, dar în același timp strălucirea ochilor lui se stinse. În cameră era liniște deplină.

— Probabil, fiule, va fi mai bine să te întinzi puțin, îi propuse tatăl său, străduindu-se să stea liniștit.

Marcellus păru că nici nu aude vorbele lui. Mîinile începură să-i tremure, așa că și le împreună încet și și le strînse din toate puterile. Imediat după aceea tremurul încetă și el rămas cu desăvîrșire sleit de puteri și profund abătut, apoi își duse încet mîna la frunte și întorcîndu-se spre tatăl său, îl examină mirat și trupul i se cutremură de un oftat adînc.

— Tu . . . ai fost . . . ai fost de față? întreabă el cu glasul stins.

— N-am fost, fiule, răspunse senatorul, cu glasul subțire și stins, ca al unui om foarte bătrîn.

Marcellus chicoti încet și dădu din mînă, apoi clătină din cap, ca și cînd ar fi încercat să facă haz de naivitatea întrebării sale. Se uită împrejurul său, părînd că încearcă să se convingă ce părere au despre atitudinea lui stranie, și înghiți în sec.

— Firește că n-ai fost; cum era să fii! exclamă el nemulțumit de sine însuși. Tu ai fost tot timpul aici, la Roma, nu-i așa? Apoi adăugă cu glasul obosit: Cred c-ar fi mai bine, mamă, să merg și să mă odihnesc.

— Tot așa zic și eu, încuviință ea cu glasul blînd și încercă să rămînă calmă, pentru a nu se trăda cît este de speriată; dar văzîndu-l că a rămas cu bărbia proptită în piept și profund abătut, își acoperi ochii cu mîinile și începu să plîngă. Marcellus se uită la ea rugător și oftă îndurerat.

— Lucia n-ai vrea să-l chemi pe Demetrius? întreabă el mîhnit.

Se apropie de uşă cu intenţia de a o trimite pe Tertia după el, dar constată că nu mai e nevoie. Demetrius, care se postase pe coridor, intră uşor în cameră şi apropiindu-se de stăpînul său, îl ajută să se ridice în picioare.

— Mîine dimineaţă ne vom vedea din nou, murmură Marcellus.

Cînd ieşi din cameră, îl văzură că se sprijină cu toată greutatea pe umărul sclavului său. Lucia gemu îndurerată şi ieşi din cameră. Senatorul îşi plecă fruntea în palme şi nu spuse nimic.

Marcus Lucan Gallio ezită, înainte de a lua hotărîrea să stea de vorbă între patru ochi cu Demetrius. Senatorul proceda în acelaşi fel faţă de sclavi, ca şi faţă de liberţi şi se mîndrea de această atitudine a sa; dar, în acelaşi timp, era convins de necesitatea menţinerii unei discipline severe în raporturile cu ei. De multe ori se simţea nemulţumit cînd constata la Lucia cîte un mic gest de afecţiune — aproape un fel de alintare — în felul cum se purta cu Tertia; şi în două rînduri — dar asta se întîmplase mai de mult — atrăsese atenţia fiului său că pentru a avea un sclav bun singurul mijloc este să-l ajuţi să fie mereu conştient de deosebirea socială dintre el şi stăpînul său.

Gallio avea un mare respect faţă de elegantul şi credinciosul corintian al lui Marcellus. Ar fi fost în stare să-i încredinţeze orice misiune şi în orice parte de lume, dar nu depăşise niciodată linia de demarcaţie pe care şi-o impusese cu toată candoarea dintre stăpîn şi sclavul său. De data asta însă trebuia să treacă cu vederea deosebirea socială dintre ei, că astfel cum ar fi putut să afle motivele adevărate care provocaseră starea acum agitată din sufletul fiului său?

Trecuseră două zile de cînd Marcellus nu mai ieşise din camera sa. Bătrînul se dusese de două ori la el, ca să-l vadă şi fusese primit cu sfială şi respect. Această sfială şi amabilitate silită din partea lui Marcellus, teama lui involuntară că va fi compătimit, amestecată cu străduinţa vizibilă de a fi bucuros de vizitele lui reprezentau o dovadă a prezenţei unei răni care sîngerează la orice contact şi contribuiau ca situaţia dintre ei să pară penibilă. Gallio nu ştia cum ar putea să-i vorbească fiului său despre această problemă şi se temea că-i va pune vreo întrebare nelalocul ei. Prin urmare, fu obligat să stea de vorbă cu Demetrius şi, astfel, în timpul după-amiezii trimise după el, ca să fie adus în bibliotecă.

Demetrius intră şi se opri în poziţie de drepţi, în apropierea mesei la care era aşezat senatorul.

— Demetrius, aş vrea să vorbesc cu dumneata în mod serios despre fiul meu. Mă simt profund alarmat. Ţi-aş fi foarte recunoscător, dacă mi-ai spune în toate amănuntele, care este motivul că astăzi pare atît de tulburat, şi-i făcu semn spre scaunul din apropierea mesei. Dacă vrei, aşează-te pe scaun. În felul acesta te vei simţi poate mai în largul tău.

— Vă mulţumesc, răspunse Demetrius respectuos. Mă simt mai bine în picioare, dacă-mi daţi voie.

— Stai cum vrei, zise Gallio. Dar m-am gîndit că vei putea să vorbeşti mult mai liber şi mai firesc, dacă vei lua loc.

— Nu, stăpîne, vă mulțumesc, repetă Demetrius. Eu nu sînt obișnuit să mă așez pe scaun în fața superiorilor mei. Cînd stau în picioare, pot vorbi mult mai lejer.

— Așează-te pe scaun! se răsti Gallio. Nu vreau să te văd stînd în picioare în fața mea și să te aud că-mi răspunzi monosilabic la întrebările pe care ți le voi pune. Aceasta este o problemă extrem de importantă și vreau să-mi spui tot ce cunoști... și să-mi spui fără rezerve.

Demetrius așează pe dușumele scutul greu de piele, bătut cu piroane, își propri lancea de o coloană și se așează.

— Așa! exclamă Gallio. Și acum te poftesc să-mi spui tot! Ce s-a întîmplat cu fiul meu?

— Stăpînul meu a primit ordinul să conducă o centurie de legionari la Ierusalim. Este un fel de tradiție ca în timpul serbării Paștilor evreiești detașamente din toate castrele Palestinei să se prezinte la palatul Procuratorului, poate pentru a păstra ordinea, pentru că atunci cetatea este plină de tot felul de oameni care vin în pelerinaj.

— Pontiu Pilat este prefectul Ierusalimului, nu-i așa?

— Da, stăpîne, lui Pilat i se zice Procurator. La Ierusalim se mai găsește și un al doilea guvernator.

— Da... îmi aduc aminte. Un individ vanitos — Irod — care este un om de nimic.

— Fără îndoială! murmură Demetrius.

— Mi s-a spus că omul acesta îl pizmuiește pe Pilat.

— Stăpîne, pe Pilat nimeni n-ar putea să-l pizmuiască. A mers atît de departe încît admite ca cei de la conducerea Templului să-i poruncească. În orice caz, așa a procedat în împrejuratea despre care vreau să vă vorbesc.

— Cea care este în legătură cu fiul meu? Gallio își împreună brațele pe piept și plecîndu-se înainte, se sprijini pe coate, pregătindu-se să-l asculte cu toată atenția.

— Îmi dați voie să vă întreb, stăpîne, dacă ați auzit vorbindu-se vreodată despre Messia?

— N-am auzit! Ce este asta?

— De sute de ani evreii așteaptă apariția unui erou care să-i scape de impilatorii lor. Acesta este Messia care le-a fost făgăduit. În fiecare an, la sărbătoarea Paștilor, cei mai fanatici dintre ei stau în așteptare, în speranța că s-ar putea ivi. Uneori și-au închipuit că au dat de cel care trebuie să-i mîntuiască, dar de fiecare dată au greșit. Anul acesta...

Demetrius se întrerupse și se uită îngîndurat pe fereastra deschisă, fără să-și termine fraza începută.

— Între pelerini a fost de astă dată și un evreu din Galileea — continuă el — cred c-a avut cam aceeași vîrstă ca și mine, dar era un bărbat atît de deosebit de ceilalți, încît părea în afară de vîrstă și de vreme.

— L-ai putut vedea?

— O mare mulțime de oameni, veniți de la țară, îl aclamau, încercînd să-l convingă că el este Messia, mîntuitorul și regele lor. Manifestația aceasta am văzut-o și eu, căci s-a întîmplat în ziua cînd tocmai ajunseserăm la Ierusalimului.

— Spui c-au încercat să-l convingă?

— Pe el, stăpîne, afacerea asta nu-l interesa cîtuşi de puţin. Se spunea despre el c-ar fi predicat în faţa unor uriaşe mulţimi de oameni, mai ales în provincia sa; ceea ce spunea el era un apel la cinstea şi bunătatea oamenilor. De politică nu se ocupa cîtuşi de puţin.

— Le-a spus că administraţia era coruptă? sugeră Gallio.

— Eu n-am auzit aşa ceva stăpîne, dar cred c-ar fi putut face această afirmaţie, fără să se depărteze de adevăr.

Creţurile de la coada ochilor lui Gallio se adînciră puţin.

— Bănuiesc, Demetrius, că şi dumneata eşti de părere că guvernul este corupt?

— Aţi bănuit exact, stăpîne!

— Şi poate ai aceeaşi părere despre toate guvernele.

— Eu nu-l cunosc decît pe cel al imperiului, răspunse Demetrius.

— Ei bine, conchise Gallio, trebuie să ştii că toate sînt la fel.

— Este regretabil, zise Demetrius cu părere de rău.

— Prin urmare, tînărul galilean a refuzat să devină rege şi astfel s-a certat cu admiratorii săi...

— Şi a ajuns în conflict cu guvernul. Evreii bogaţi, temîndu-se de efectul personalităţii lui asupra oamenilor de la ţară, au cerut să fie judecat pentru trădare. Pilat care-şi dăduse seama că omul era nevinovat, a încercat să-l scape de osîndă. Cărturarii şi fariseii însă cereau ca romanii să-l osîndească la moarte. Iar la urmă, împotriva propriei sale voinţe, Pilat l-a osîndit să fie răstignit pe cruce, continuă el cu glasul stins. Comandantul castrului Minoa a primit ordinul să ducă sentinţa la îndeplinire.

— Marcellus? Îngrozitor!

— Da, stăpîne! Din fericire, în timpul cît s-a făcut crucificarea, el a fost beat mort. Un centurion şi legionarii din Minoa, au avut grijă de asta, dar totuşi a fost de ajuns de treaz pentru a-şi da seama că răstigneşte un nevinovat... şi de atunci, după cum vedeţi stăpîne, el n-a mai scăpat de această obsesie. Uneori reuşeşte să uite ce s-a întîmplat, ca puţin după aceea, amintirea acestei orori să se repeadă din nou asupra lui, întocmai ca un coşmar. Prin mintea lui începe să se desfăşoare toată întîmplarea, dar atît de vie, încît pentru el este un fel de tortură. Şi i se pare atît de reală, încît îşi închipuie că toată lumea trebuie să fi văzut sau să fi aflat despre scena crucificării, şi-i întreabă dacă au fost şi ei de faţă... ca la urmă să-i fie ruşine de întrebarea sa.

În mintea lui Gallio îşi făcu loc o dureroasă înţelegere, şi se uită cu ochii mari la Demetrius.

— Oh! exclamă el. Va să zică aşa se explică întrebarea: « Ai fost de faţă? » pe care o repetă mereu?

— Tocmai, stăpîne; dar asta nu este totul, adăugă Demetrius şi cîteva clipe ochii lui rătăciră din nou pe fereastră, ca şi cînd n-ar fi ştiut cum să înceapă. Apoi se întoarse spre senator şi continuă: Înainte de a vă spune, stăpîne, ceea ce ar mai fi de spus, trebuie să vă declar că eu nu sînt o fire superstiţioasă... N-am crezut niciodată în minuni. Îmi dau seama nici dumneavoastră nu daţi atenţie acestor basme, prin urmare vă va

veni foarte greu să admiteți că ceea ce vă voi spune eu ar putea să fie adevărat.

— Continuă Demetrius, stărui senatorul și bătu nerăbdător cu degetele în tăblia mesei.

— Cînd a plecat spre locul unde trebuia să fie crucificat acest Iisus din Galileea era îmbrăcat într-o cămașă simplă, de culoare cafenie, țesută la țară. Soldații i-au smuls-o de pe el și au aruncat-o jos. În timpul cînd el murea pe cruce, stăpînul meu și cîțiva ofițeri s-au așezat în apropiere și au jucat zaruri. Unul dintre ofițeri a propus să joace și această cămașă la zaruri, și stăpînul meu a cîștigat-o. În aceeași seară s-a dat un banchet în Palatul Procuratorului. Toți băuseră mai mult decît ar fi trebuit, iar un centurion a stăruit ca stăpînul meu să îmbrace această cămașă!

— Ce idee respingătoare! murmură Gallio. A îmbrăcat-o?

— Da, a îmbrăcat-o, împotriva voinței sale. În după-amiaza aceea băuse foarte mult, dar se ținea destul de bine. Cred c-ar fi putut uita oroarea crucificării dacă n-ar fi fost acea cămașă. A îmbrăcat-o... și din clipa aceea n-a mai fost niciodată omul care fusese pînă atunci.

— Îți închipui că această cămașă a fost vrăjită! zise senatorul cu dispreț.

— Cred că în clipa cînd a îmbrăcat-o stăpînului meu i s-a întîmplat ceva. Și-a scos-o repede și mi-a poruncit să o distrug.

— Foarte bine! Nu făcea s-o păstrezi.

— Stăpîne, cămașa aceasta este și azi în posesia mea.

— N-ai ascultat ordinul?

— Demetrius clătină din cap.

— Cînd a dat acest ordin, stăpînul meu nu mai era el însuși. Mi s-a întîmplat uneori să nu-i ascult ordinele, cînd îmi dădeam seama că sînt împotriva intereselor lui. De data asta sînt mulțumit că am păstrat cămașa. Dacă ea a pricinuit tulburarea din sufletul stăpînului meu, cred că tot cu ajutorul ei se va putea vindeca.

— Afirmația aceasta este absurdă și-ți interzic să-i mai dai prilejul s-o mai vadă! porunci Gallio.

Demetrius nu zise nimic și văzu că senatorul se ridică în picioare și începe să se plimbe prin bibliotecă. Curînd după aceea se opri în loc și-și trecu o mînă peste bărbie, apoi se gîndi cîteva clipe și-l întreabă.

— Ia să-mi spui, cum crezi că această cămașă va reuși să-l vindece pe fiul meu, de infirmitatea de care suferă?

— Eu nu știu, stăpîne, cum ar putea să-l vindece, admise Demetrius. M-am gîndit foarte mult la acest amănunt. Dar pînă acum n-am reușit să-mi formulez o convingere.

Apoi se ridică în picioare și se uită la senator fără să clipească:

— M-am gîndit c-ar fi bine să plecăm împreună undeva, departe de Roma, pentru o bucată de vreme. Dacă vom rămîne singuri, s-ar putea să se ivească vreo ocazie. Aici el trebuie să fie mereu în defensivă. Se simte umilit și rușinat de starea în care se găsește. Afară de asta îl mai preocupă și altceva, ce nu-l lasă să se liniștească. Fiica Legatului Gallus se va întoarce foarte curînd acasă. Ea își va închipui că stăpînul meu

se va duce să o viziteze, ori el este speriat de această întîlnire. Nu doreşte ca ea să-l vadă în starea în care se găseşte acum.

— Este uşor de înţeles, declară Gallio. Probabil ai dreptate. Unde crezi c-ar fi bine să plecaţi?

— Nu este obiceiul ca un tînăr cu educaţie să petreacă o bucată de vreme în Atena? În cazul în care ar pleca la Atena, fie pentru a asculta cursurile de filozofie, fie pentru a practica un gen de artă, nimeni n-ar avea motive să pună întrebări. Pe fiul dumneavoastră l-a interesat întotdeauna sculptura. Sînt încredinţat că dacă va rămîne aici, la Roma, nu-l vom putea ajuta decît foarte puţin, sau aproape deloc. Nu se poate să stea închis în casă, dar el îşi dă seama că nu va fi în stare să-şi primească prietenii. S-ar putea să se răspîndească zvonul că s-a întîmplat ceva cu el. Ori un astfel de zvon ar fi penibil, nu numai pentru el, ci şi pentru familie. Dacă sînteţi de acord, stăpîne, eu voi încerca să-l conving să plecăm împreună la Atena. Cred că nu va fi nevoie de prea multă stăruinţă. Aici, la Roma, el se simte grozav de nenorocit.

— Da . . . ştiu! murmură Gallio mai mult pentru sine.

— Este atît de nenorocit, continuă Demetrius pe un ton aproape stins, încît am început să mă tem că viaţa lui se găseşte în primejdie. Dacă va mai întîrzia aici, la întoarcere s-ar putea ca Diana să nu-l mai găsească în viaţă.

— Crezi că Marcellus ar prefera mai curînd să se sinucidă, decît să dea ochii cu ea?

— Şi de ce nu? Starea lui de acum este foarte gravă.

— Ai vreun motiv temeinic, pentru a crede că el se gîndeşte la sinucidere? întreabă Senatorul.

Demetrius nu răspunse numaidecît. Scoase din sînul tunicii un pumnal cu mînerul de argint şi-i încercă tăişul pe palma mîinii. Gallio observă că acest pumnal îi aparţinea lui Marcellus.

— Cred că pe el îl preocupă mai de mult gîndul acesta, declară Demetrius.

— I-ai luat pumnalul?

Demetrius dădu din cap.

— Stăpînul îşi închipuie că l-a pierdut în timpul drumului.

Gallio oftă adînc şi aşezîndu-se din nou la masă, luă o foaie de papirus şi stilul în mînă şi începu să scrie repede şi cu caractere energice. Apoi pecetlui documentul.

— Iată, Demetrius! Însoţeşte-l pe fiul meu la Atena şi poartă-i de grijă ca să-şi regăsească echilibrul sufletesc. Dar cred că nici un bărbat nu poate cere unui sclav o astfel de răspundere. Apoi îi întinse lui Demetrius documentul. Acesta este certificatul tău de *manu mittere*. De azi înainte vei fi om liber!

Demetrius se uită la certificat, fără să spună nimic. Îi venea greu să-şi dea seama din primul moment de semnificaţia acestuia. Era liber! Tot atît de liber ca şi Gallio! De aici înainte va fi stăpînul său propriu! De aici înainte va putea vorbi şi el ca un om liber . . . pînă şi cu Lucia. Simţi că Gallio se uită la el cu interes, ca şi cînd ar fi încercat să-i ghicească

gîndurile. După o ezitare, care păru foarte lungă, îi dădu senatorului certificatul înapoi.

— Apreciez generozitatea dumneavoastră stăpîne, zise el cu glasul emoţionat. În alte împrejurări m-aş fi simţit extrem de bucuros în faţa unui astfel de gest. Pentru orice bărbat libertatea este lucrul cel mai de preţ ce se poate găsi în lume. Dar cred c-ar fi o greşeală să schimbăm tocmai acum raporturile dintre stăpînul meu şi sclavul său.

— Vrei să spui că eşti în stare să renunţi la libertatea dumitale, pentru a-l putea ajuta pe fiul meu? întreabă Gallio cu glasul sugrumat.

— Pentru mine libertatea aceasta n-ar putea să fie de nici un folos, dacă mi s-ar acorda cu primejduirea posibilităţii de refacere a lui Marcellus.

— Eşti un bărbat vrednic de tot respectul! declară Gallio şi ridicîndu-se în picioare, traversă camera şi apropiindu-se de lada lui de bronz, deschise un sertar şi aşeză în acesta certificatul de liberare al lui Demetrius din sclavie. În ziua în care vei avea nevoie de el, să ştii că te aşteaptă aici, declară el. Îi întinse mîna dar Demetrius se prefăcu că nu vede gestul stăpînului său şi, luînd poziţie, îşi duse lancea la frunte şi salută ceremonios.

— Îmi daţi voie să mă retrag, stăpîne? întreabă el pe obişnuitul ton supus, normal între stăpîn şi sclavul său.

Gallio se înclină cu tot respectul, ca şi cînd chiar din această clipă ar fi fost un egal al lui.

Nimeni dintre cei care formau personalul casei nu se simţea atît de abătut ca Marcipor, care nu îndrăznea să pună cuiva întrebări, în afară de Demetrius, dar acesta era tot timpul ocupat. Alergase ziua întreagă neostenit prin casă şi prin grădiniţă, întrebîndu-se ce nenorocire s-a putut abate asupra lui Marcellus, pe care-l idolatriza.

Cînd, după această lungă convorbire, uşa bibliotecii se deschise, Marcipor, care aştepta în atrium, ieşi în calea lui Demetrius, ca să-l întîmpine. Îşi strînseră mîinile fără să zică nimic şi intrară împreună într-un alcov.

— Ce s-a întîmplat, Demetrius? întreabă el în şoaptă. Poţi să-mi spui şi mie?

Demetrius întinse braţul şi apucîndu-l pe bătrînul corintean de umăr, îl trase mai aproape de el.

— S-a întîmplat ceva ce va trebui să-ţi spun, murmură el. La miezul nopţii să vii în camera mea. Acum nu am timp de pierdut, deoarece trebuie să merg la el.

După ce vila se linişti şi se convinse că Marcellus a adormit, Demetrius se retrase în camera sa, care se găsea alături de apartamentul stăpînului său. Imediat după aceea se auzi o bătaie uşoară în tăblia uşii şi Marcipor apăru. Îşi apropiară scaunele unul de altul şi începură să vorbească în şoaptă, pînă cînd în lumina albastră a zorilor păsărelele se treziră şi se mişcară. Povestea lui Demetrius fu stranie şi foarte lungă Marcipor îşi exprimă dorinţa de a vedea cămaşa, aşa că i-o întinse şi bătrînul o examină cu interes.

— Cred că tu nu-ţi închipui despre veşmîntul acesta c-ar dispune de o putere neobişnuită? întrebă Marcipor.

— Nu ştiu ce să-ţi răspund, zise Demetrius. Dacă ţi-aş răspunde afirmativ, ar însemna să fiu nesincer şi ţi-ai putea închipui despre mine că sînt nebun; iar dacă mi-aş închipui că sînt nebun, n-aş mai putea fi omul indicat ca să-l îngrijesc pe Marcellus care este nebun . . . şi are nevoie de îngrijirea mea. Prin urmare, îţi voi răspunde că această cămaşă nu are nimic altceva în afară de ceea ce i-a atribuit imaginaţia noastră proprie. Cît mă priveşte pe mine, eu l-am văzut pe cel crucificat . . . şi asta este toată deosebirea. Crede-mă Marcipor, acesta n-a fost un om obişnuit. Îţi repet că nu mi-ar veni deloc să admit c-a fost de origine divină.

— Demetrius, astfel de vorbe din partea ta mi se par neobişnuite, zise Marcipor cu părere de rău şi se uită cu atenţie la el. Tu eşti cel din urmă dintre oameni despre care mi-aş fi închipuit c-ar fi în stare să spună aşa ceva. Se ridică şi se uită la cămaşă, ţinînd-o în lungimea braţului. N-ai avea nimic împotrivă dacă aş îmbrăca-o?

— Nu ! Pe el nu-l va interesa, dacă vei îmbrăca-o ! declară Demetrius.

— Ce vrei să spui cu vorbele acestea? întrebă Marcipor mirat. Faci aluzie la Marcellus?

— Nu. Vorbesc despre cel căruia i-a aparţinut. El n-a avut nimic împotrivă ca eu s-o păstrez, iar tu eşti tot atît de cinstit ca şi mine.

— Pe toţi zeii, Demetrius ! Mi se pare că şi tu eşti atins puţin de întîmplarea asta stranie, murmură Marcipor. De unde ştii tu că el n-a avut nimic împotrivă ca să păstrezi cămaşa? Vorbele acestea sînt prosteşti !

— S-ar putea să fie sau să nu fie prosteşti, dar de fiecare dată cînd pun mîna pe cămaşa aceasta, simt efectul pe care-l face asupra mea, îngînă Demetrius. Dacă mă simt obosit, mă odihneşte. Dacă sînt abătut, mă înviorează imediat. Dacă încerc să mă revolt din pricina situaţiei mele de sclav, ea mă linişteşte. Probabil din pricină că de fiecare dată cînd pun mîna pe acest veşmînt îmi aduc aminte de curajul şi forţa lui Iisus. Îmbrac-o Marcipor, dacă vrei. Uite te voi ajuta şi eu.

Marcipor o trase pe mîneci şi se aşeză pe scaun.

— Mi se pare neobişnuit de călduroasă, declară el. Probabil asta se datoreşte imaginaţiei. Mi-ai vorbit de interesul cu care se gîndea omul acesta la bunăstarea altora şi . . . este foarte firesc ca această cămaşă . . . care a fost a lui . . . Marcipor se opri şi zîmbi cu sfială, uitîndu-se la Demetrius.

— Ei, ce zici? Nu-i aşa că nu sînt atît de nebun pe cît par? întrebă Demetrius rîzînd.

— Ce ar putea să fie asta? întrebă Marcipor cu glasul sugrumat.

— De, indiferent de ceea ce este, totuşi se poate constata prezenţa a ceva, răspunse Demetrius.

— O fi împăcarea? întrebă Marcipor, gînditor.

— Şi încrederea, adaugă Demetrius.

— Asta înseamnă că nu trebuie să te frămînţi, şi că totul se va termina cu bine.

CAPITOLUL VIII

La apusul soarelui din ultima zi a lunii pe care Iulius Cesar, cînd a revizuit calendarul, a numit-o după propriul său nume, Marcellus şi sclavul său avură parte să vadă Partenonul, pe cînd parcurgeau drumul din port cu o carigă hodorogită, care ar fi meritat să fie aşezată în muzeul de antichităţi din Atena. Demetrius se apropiase cu sentimente contradictorii de patria sa.

Dacă starea de spirit a lui Marcellus ar fi fost normală, Legatul de odinioară al Legiunii din Minoa şi-ar fi manifestat nemulţumirea faţă de plictiseala ce-l chinuise în timpul drumului.

El şi Demetrius se îmbarcaseră pe corabia grecească *Clytia*, numai pentru motivul că doreau să părăsească Roma fără întîrziere şi *Clytia* trebuia să ridice ancora în aceeai zi. Nici un fel de motive nu i-ar fi putut altfel determina să ia acest vas, care fusese construit pentru transportul de cereale din Grecia spre cetatea imperială Roma, de unde se întorcea înapoi cu balast şi ceva mobilă, precum şi diverse obiecte casnice, destinate funcţionarilor provinciali ai imperiului.

Vasul nu avea cabine pentru călători. Toţi nouă trebuiau să doarmă în aceeaşi sală comună. De asemenea, nu exista decît o singură punte. La proră era o bucătărie descoperită, unde cei care-şi plăteau transportul îşi puteau pregăti singuri mîncarea. Produse alimentare se găseau pe vas şi căpitanul le vindea cu cîştig destul de bun.

În imediata apropiere a bucătăriei se găsea un ţarc în care erau cîţiva viţei, cîteva oi şi un coteţ de găini. În ziua îmbarcării luară cu ei şi cîţiva porci, dar la două zile de drum, în apropiere de Cytera, un evreu de pe corabie îi cumpărase pe toţi şi-i oferise ca jertfă zeului Neptun, implorîndu-l să liniştească apele, deoarece el nu era obişnuit cu drumurile pe mare.

Cam pe la mijlocul vasului şi în apropierea catargului principal se găsea un loc liber, de formă dreptunghiulară, cu cîteva bănci incomode de lemn şi acesta servea ca loc de recreere. În imediata apropiere era scara rudimentară care cobora în sala comună, luminată şi ventilată de şase strungăreţe minuscule. La cea mai uşoară bătaie de vînt, strungăreţele erau închise, deoarece *Clytia* nu ţinea să-i cocoloşească pe cei de pe bord. Ar fi fost aproape imposibil să se mai găsească şi alt vas, în drumul dintre Ostia şi Pireu, care să ofere atît de puţin confort călătorilor săi.

Singura calitate pe care trebuia s-o recunoşti acestei vechi corăbii era plăcerea de a lua totul foarte uşor. Făcea escală în toate porturile şi întîrzia destul de mult; astfel, în Corfu se opri trei zile şi trei nopţi pentru a descărca o cantitate de siliciu şi a lua un balot de şaluri de păr

de cămilă; patru zile încheiate la Argostoli, pentru a lua provizie proaspătă de apă în burdufuri, a debarca un călător care se săturase de drum și a încărca un coș cu lămîi. Coborîse chiar pînă în Creta, fără altă pricină decît să descarce trei blocuri de marmură de Carrara și să cumpere o legătură de piei de bivol urît mirositoare, din care se făceau scuturi. În timpul cît fu obligată să aștepte în port, un vas ieși în larg și astfel putu să acosteze alături de o galeră legată la chei; mai trecu apoi o săptămînă întreagă, pînă cînd se săturară și călătorii și autoritățile portului îi dădură ordin să părăsească portul, așa că lunga călătorie a *Clytiei* se termină.

Dacă Marcellus ar fi fost sănătos, fără îndoială ar fi protestat cel dintîi împotriva nemulțumirilor acestei călătorii. Dar în starea de spirit în care se găsea acum, suportă toate acestea neajunsuri fără nici un efort de voință, așa că Demetrius se alarmă serios din pricina lui. Marcellus nu era omul care să suporte fără protest plictiselile, indiferent de ce categorie ar fi fost, și corintianul începuse să se gîndească tot mai îndelung la indiferența din ce în ce mai vizibilă a stăpînului său față de tot ce se petrece în apropierea lui. El însuși se simțea uneori atît de chinuit de greutatea drumului acesta care nu se mai termina, încît ar fi fost gata în orice moment să sară peste parapetul corabiei.

Străduințele lui de a trezi interesul adormit al stăpînului său se dovediseră zadarnice. Senatorul avusese grijă să dea fiului său pentru drum o colecție de creații literare alese cu grijă, în mare majoritate clasici, și Demetrius încercase cu toată prudența să-l îndemne spre lectură, dar nu reușise.

În timpul zilei, cînd era vreme frumoasă, Marcellus stătea nemișcat și se uita la apa care fugea pe lîngă flancurile corabiei. Imediat ce se servea prînzul, ieșea pe bord și se așeza pe cîte un colac de odgoane și stătea nemișcat cu coatele proptite pe genunchi, cu bărbia sprijinită în palme și cu privirile pierdute în larg. Demetrius îi lăsa timpul necesar să se așeze confortabil, ca imediat după aceea să se ia după el, aducînd cîteva suluri de pergament la subțioară și se întindea și el în apropiere. Uneori citea cîte o pagină-două și punea cîte o întrebare. În astfel de împrejurări, Marcellus întorcea capul spre el, părînd că revine din mari depărtări, îi dădea un răspuns indiferent și se vedea limpede că prefera să fie lăsat în pace.

Deși principala grijă a lui Demetrius era să-și înveselească stăpînul, avea și el destule motive să se frămînte. Înainte de asta nu i se oferise niciodată ocazia să citească fără întrerupere și atît de mult. Îl interesa, în special, opera lui Lucrețiu. Iată, își zicea el, un bărbat înțelept.

— L-ați citit pe Lucrețiu? întreabă el într-o după-amiază pe stăpînul său, alături de care stătuse vreme de un ceas, fără să schimbe nici o vorbă unul cu altul.

Marcellus întoarse încet capul spre el.

— Fără prea mult interes! răspunse Marcellus într-un tîrziu.

— Lucrețiu este de părere că oamenii se zbuciumă, din pricină că se tem de moarte, zise Demetrius. El crede că această temă ar trebui eliminată din preocupările oamenilor.

— Ideea nu este rea, admise Marcellus nepăsător. Apoi după o pauză lungă întrebă: Şi cum înţelege să procedeze?

— Plecînd de la premiza că nu există viaţă viitoare, îi explică Demetrius.

— Nu e rău, admise Marcellus, presupunînd că premiza aceasta va putea fi aplicată cazului în speţă.

— Vrei să spui, stăpîne, că această premiză ar putea să fie pusă greşit?

Marcellus zîmbi îngîndurat, apoi, după o lungă tăcere, începu din nou:

— Pentru unii oameni, Demetrius, teama aceasta este un fel de mîngîiere, căci îşi zic că după aceea nu li se poate întîmpla nimic mai înspăimîntător, decît ceea ce li s-a întîmplat în existenţa lor prezentă. Probabil Lucreţiu nu are nici o dovadă în sprijinul afirmaţiei că toţi oamenii se tem de moarte. Unii dintre ei îşi caută moartea cu bună ştiinţă. Cît despre mine, eu nu cunosc această teamă; moartea nu are decît să aducă tot ce poftește . . . Dar se pune întrebarea, oare Lucreţiu a avut dreptul să afirme că oamenii se tem de moarte şi ar fi îndrăznit să spună unui bărbat astfel de vorbe?

Lui Demetrius îi păru rău c-a început această conversaţie, dar nu dorea nici s-o întrerupă aşa dintr-o dată, în orice caz nu într-o împrejurare ca aceasta.

— Lucreţiu admite că orice fel de viaţă este grea, dar se uşurează pe măsură ce omul evoluează din starea de sălbăticie, zise Demetrius, străduindu-se ca această observaţie să pară cît mai inocentă.

Marcellus rîse sarcastic.

— Pe măsură ce oamenii evoluează din starea de sălbăticie, va să zică? Dar ce îl determină să-şi închipuie că oamenii ar putea să evolueze din starea de sălbăticie? întrebă el şi făcu un gest de nerăbdare, ca şi cînd ar fi vrut să elimine această afirmaţie. Lucreţiu nu prea ştia decît foarte puţin din tot ce se întîmplă în lume. Trăia întocmai ca o cîrtiţă în vizuina ei. Ca un urs care în timpul iernii trăieşte din seul lui propriu. La vîrsta de patruzeci de ani s-a scrîntit de tot şi a murit. Evoluarea din starea de sălbăticie! Aceasta este o afirmaţie prostească! Nimic din ceea ce se petrece în viaţa primitivă nu se poate compara cu bestialitatea vieţii pe care o ducem noi astăzi, continuă Marcellus care, deşi abia adineauri vorbise pe un ton de monolog, de astă dată începuse să ţipe. Evoluarea din starea de sălbăticie! strigă el. Tu cunoşti destul de bine adevărul, tu ai fost de faţă!

Demetrius dădu abătut din cap.

— A fost o întîmplare foarte tristă, stăpîne, încuviinţă el, dar cred că din pricina asta ţi-ai făcut destule imputări. Nu aveai altă alegere.

Marcellus recăzuse în obişnuita lui stare letargică, dar se ridică imediat în picioare şi încleştă din pumni.

— Asta, Demetrius, este o minciună, şi tu ştii destul de bine că este minciună. Exista şi altă alegere! Puteam să-l eliberez pe galileanul acela! Aveam cu mine un număr de legionari aduşi din Minoa, cu care puteam împrăştia adunătura aceea de ticăloşi care ceruseră crucificarea lui.

— Pilat te-ar fi adus în faţa Curţii Marţiale, stăpîne. Şi în cazul acesta ai fi putut să-ţi pierzi viaţa.

— Viața ! țipă Marcellus. Pe aceasta am pierdut-o în orice caz. Dar ar fi fost mult mai bine dacă mi-aș fi pierdut-o în mod onorabil.

— Ei bine, încearcă Demetrius să-l îmbuneze, acum ar fi cazul să uităm ce s-a întîmplat. După ce vom sosi la Atena, stăpîne, vei avea cu totul alte preocupări. Cred că te gîndești cu plăcere la studiul care te așteaptă acolo?

Nu primi nici un răspuns. Marcellus se întorsese cu spatele spre el și se uită din nou în largul mării.

A doua zi după aceea — o imprudență pe care mai tîrziu avu motive s-o regrete — Demetrius încercă din nou să se apropie de stăpînul său care stătea îngîndurat, ca să continue conversația începută.

— În cartea aceasta, Lucrețiu afirmă că cei care-și închipuie despre zei că i-ar interesa soarta oamenilor, greșesc, deoarece această credință nu a folosit oamenilor la altceva decît pentru a le pricinui nenorociri.

— Sigur că da, murmură Marcellus, dar a fost un nebun cînd și-a închipuit că zeii ar putea să existe cu adevărat. După ce *Clytia* mai înaintă cîteva stadii, părînd că aproape nu se mișcă din loc, Marcellus adăugă: Lucrețiu a fost un nebun, deoarece știa prea multe din domeniul necunoscutului. Își petrecea viața singur și se gîndea . . . se gîndea mereu . . . pînă cînd într-o bună zi s-a scrîntit . . . Prin urmare, Demetrius, așa se va întîmpla și cu mine.

Dacă sufletește ar fi fost mai puțin tulburat — fiind și peste măsură de obosit din pricina drumului — Marcellus s-ar fi simțit încîntat de primirea călduroasă a hangiului atenian, deși această primire nu era cîtuși de puțin un lucru la care nu s-ar fi putut aștepta.

Pe vremea cînd avea douăzeci de ani, Marcus Lucan Gallio venise la Atena, unde petrecuse o vară pentru a studia la celebra Academie a lui Hipparchus și fusese adăpostit în *Domus Eupolis*. Stăpînul hanului își trata clienții ca și cînd ar fi fost invitații săi proprii. Trebuia să fii o persoană foarte distinsă și recomandată de oameni de încredere pentru a putea fi primit în acest han; dar după ce reușeai să fii primit, n-aveai nici un motiv să fii nemulțumit de felul în care erai îngrijit.

Atitudinea aceasta a bătrînului Eupolis față de cei care căutau locuință, nu era un simplu snobism. Atena era mereu plină de străin. Orașul nu avea mai mult de o sută de hanuri pentru adăpostirea acestora, dar numai douăsprezece dintre ele se bucurau de o reputație mai bună. Majoritatea hangiilor era formată din indivizi dubioși, foști tîlhari și scelerați, și tot cam de această categorie erau și clienții lor. Pentru a-și putea păstra reputația, *Domus Eupolis* trebuia să-și aleagă cu cea mai mare atenție clienții pe care-i primea.

Fără îndoială, tînărul Gallio făcuse proprietarului o bună impresie, deoarece, cînd părăsi hanul, bătrînul Georgios tăiase în două o drahmă de argint și-i dăduse lui Marcus una dintre jumătăți, iar de cealaltă legase un răboj, pentru a o putea păstra el însuși, ca mijloc de identificare.

— Oricine, fiule, va veni în casa mea și-mi va arăta această jumătate de drahmă va fi bine primit. Bagă de seamă să n-o pierzi.

Sosiră pe înserate şi, după ce intrară în curtea frumoasă a hanului Marcellus scoase această jumătate de drahmă şi o dădu paznicului, care, ieşise în calea lor. Imediat atitudinea sclavului deveni respectuoasă. Se înclină în faţa lor şi se duse la stăpînul său ca să-i arate talismanul. Proprietarul — un bărbat de vreo patruzeci de ani — se apropie zîmbind de ei şi cu mîinile întinse. Marcellus coborîse din cotiga veche care-l adusese din port şi apropiindu-se de el îi spuse că este fiul lui Gallio.

— Şi cum va trebui să vă spun cînd stăm de vorbă? întreabă hangiul.

— Eu sînt tribun şi numele meu este Marcellus.

— Tribune Marcellus, amintirea tatălui dumitale se mai păstrează în hanul acesta. Sper că mai este încă în viaţă şi sănătos!

— Da, este. Senatorul Gallio m-a însărcinat să exprim salutul lui în faţa familiei dumitale. Deşi a trecut vreme foarte lungă din ziua cînd el a fost pe aici, părintele meu şi-a exprimat nădejdea că salutul lui va mai putea fi împărtăşit lui Georgios.

— Venerabilul meu părinte a murit de zece ani. Dar în numele lui vă urez bun venit la Eupolis. Numele meu este Dion. Casa vă stă la dispoziţie. Vă rog să intraţi, căci văd că sînteţi obosit.

Apoi se întoarse spre Demetrius.

— Argatul îţi va ajuta să aduci bagajele şi-ţi va arăta unde să dormi.

— Aş prefera ca sclavul meu să poată dormi în apartament cu mine, interveni Marcellus.

— La noi nu se obişnuieşte aşa ceva, răspunse Dion puţin mirat.

— Eu însă procedez în felul acesta, adăugă Marcellus. În timpul din urmă am fost obligat să trec printr-o mulţime de încercări şi nu mă simt bine, îi explică el. Nu vreau să rămîn singur, aşa că Demetrius va dormi în apropierea mea.

După ce se gîndi cîteva clipe, Dion ridică din umeri cu părere de rău şi se învoi, apoi îl pofti pe Marcellus să intre.

— De purtarea lui vei răspunde dumneata, zise Dion, în timp ce urcau treptele casei.

— Dion, îi explică Marcellus oprindu-se în loc, dacă acest corintean ar fi liber, ar fi adevărată podoabă pentru un grup de oameni din cea mai aleasă societate. A fost crescut într-o casă de oameni aleşi, are educaţie şi mai presus de orice, este un bărbat curajos. Prezenţa lui nu va fi un motiv ca celor din familia Eupolis să le pară rău că l-au primit în casa lor.

Împărţirea desăvîrşită a spaţiosului *andronitis*, în care intrară de-a dreptul pe uşa din faţă, păru foarte confortabilă şi plăcută.

— Dacă vrei, aşează-te pe un scaun, îl pofti Dion, care părea că s-a mai liniştit. În timpul acesta, eu voi merge să vorbesc şi cu ceilalţi membri ai familiei. După aceea îţi voi arăta apartamentul, căci văd că eşti obosit. Vei rămîne la noi vreme mai îndelungată?

Marcellus făcu un gest nelămurit cu mîna, şi-i răspunse:

— Cred că voi întîrzia o bucată de vreme. Trei luni, patru sau şase, deocamdată nici eu nu ştiu. Vreau linişte şi am nevoie de două camere cu cîte un pat, un mic salonaş şi o odaie pentru lucru. Probabil mă voi ocupa şi de sculptură.

Dion dădu din cap și-i răspunse că înțelege dorința lui și-i va putea oferi un apartament corespunzător.

— Vei avea vedere spre grădină, adăugă el, îndreptîndu-se spre ieșire. Anul acesta avem cîteva specii de trandafiri foarte frumoși.

După plecarea lui Dion, Demetrius intră în cameră și se apropie de scaunul pe care era așezat Marcellus.

— V-a spus, stăpîne, care sînt camerele noastre? întrebă el.

— Ni le va arăta numaidecît, răspunse Marcellus abătut. Rămîi aici, pînă cînd se va întoarce.

Nu mult după aceea familia lui Dion apăru și Marcellus se ridică în picioare ca s-o salute; Pheobe, simpatica soție a lui Dion care aflase cine este noul sosit, fu cordială, iar Ino sora văduvă a lui Dion, păru că descoperă o asemănare între Marcellus și tînărul pe care odinioară îl admirase atît de mult.

— Pe vremea aceea — începu Dion și pe buze îi tremură un zîmbet resemnat — am crezut că această admirație ar putea să ducă la ceva . . .

— Dar noi grecii, nu ne putem simți bine în nici o altă parte de lume, îi explică Ino, și Marcellus se întrebă dacă relațiile dintre părintele său și femeia aceasta au fost mai mult decît trecătoare.

La Atena nimeni nu se ocupă de Demetrius; pe semne, că Dion își prevenise prietenii că tribunul este însoțit de sclavul său.

La prima pauză ce interveni în conversația lor, Ino se întoarse spre el și-l întreabă dacă nu cumva este grec. Demetrius se înclină respectuos și-i răspunse afirmativ.

— De unde? întrebă Ino.

— Din Corint.

— Ai fost la Atena și înainte de asta?

— O singură dată.

— Îți place să citești?

— Da, dar nu prea am timp.

Ino începu să rîdă îngăduitoare. Întorcînd privirea spre fratele ei, constată că el nu este de acord cu această conversație. Tot așa nici Marcellus nu părea mulțumit. Demetrius făcu un pas înapoi și rămase în poziție de drepți, exact ca o santinelă. O clipă împrejurul lor se simți o oarecare tensiune, înainte de a reîncepe discuția.

În timpul acesta, o fată înaltă și foarte frumoasă apăru în fața intrării. Probabil că fusese plecată undeva, deoarece era înfășurată într-un șal cu ciucuri, atît de strîns împrejurul trupului, încît i se putea distinge silueta grațioasă. Mama sa întinse cu duioșie brațul spre ea, cînd o văzu că se apropie.

— Este fica noastră, Theodosia, zise ea. Dragă, musafirul nostru este Marcellus, fiul lui Marcus Gallio, despre care l-ai auzit pe tatăl tău vorbind de atîtea ori.

Theodosia se uită la el și zîmbi, apoi privirile ei atente se întoarseră spre Demetrius și-l examinară cu interes. Acesta încruntă din sprîncene, ceea ce o determină pe Theodosia să se uite la el cu și mai mult interes Probabil se întreba care este motivul că nimeni nu i-l prezintă și nu vorbește cu el.

Urmă un moment de tăcere grea. Marcellus n-ar fi voit să-l jignească pe Demetrius. Presimţea că n-ar fi frumos să-i spună: « Omul acesta este sclavul meu ». Imediat după ce vorbi, îşi zise c-ar fi fost mai bine să procedeze în felul acesta, în loc să se străduiască să pară prevenitor.

— Acesta este Demetrius zise el.

Theodosia făcu un pas spre el şi-l privi în luminile ochilor, apoi pe buze îi apăru un zîmbet domolit, care voia să-i spună că este de acord cu înfăţişarea lui, şi-şi ţuguie buzele. Demetrius se înclină ceremonios în faţa ei. Theodosia păru că ezită, apoi mai făcu un pas şi rămase sfioasă, neştiind ce să facă — femeile nemăritate nu puteau să strîngă mîna unui bărbat, decît cel mult cînd ar fi fost vorba de o rudă apropiată — dar întinse totuşi mîna spre el. Demetrius se uită drept înainte, prefăcîndu-se că n-a băgat de seamă gestul ei.

— Este sclav, interveni tatăl ei.

— Ooo ! exclamă Teodosia. N-am ştiut. Apoi se uită din nou în ochii lui Demetrius. De data asta se uită şi el la ea, cu un fel de ezitare; fata murmură pe un ton care părea aproape confidenţial: Păcat că trebuie să ne purtăm în felul acesta unul faţă de altul. Sper că nu... intenţia mea n-a fost... Se opri cînd îl văzu pe Demetrius că dă din cap, ca şi cînd ar fi vrut să-i dea să înţeleagă că ea nu are nici o vină.

— Să vă arăt acum apartamentul dumneavoastră ! interveni Dion.

Marcellus se înclină în faţa femeilor şi îl urmă pe stăpînul casei, împreună cu Demetrius. Theodosia se uită după ei, pînă cînd dispărură din vedere. Apoi oftă uşor şi se întoarse spre mătuşa ei, ca şi cînd ar fi vrut să-şi ceară iertare.

— Uită ce s-a întîmplat, murmură Ino cu bunăvoinţă. Tu nu puteai să ştii dinainte că ai de-a face cu un slav; în orice caz, nu era îmbrăcat ca un sclav şi nici nu arată ca un slav. Prin casa noastră noi nu admitem să circule astfel de oameni.

— Ar fi fost mult mai bine, dacă scena aceasta nu s-ar fi întîmplat, interveni Phoebe nemulţumită. De aici înainte voi fi mai prudentă. Dacă se va întîmpla să profite de faptul că ţi-a fost prezentat, îl vei pune la locul lui, aşa cum se cuvine.

— Crezi că vorbele ce i-au fost spuse aduneauri, n-au fost destul de grele, pentru a-l pune la locul lui? întrebă Theodosia.

— Este adevărat că vorbele au fost destul de grele, încuviinţă Ino şi zîmbi cu înţeles.

După o săptămînă, Demetrius — care se gîndise cu multă speranţă la însănătoşirea stăpînului său — începu să-şi piardă nădejdea.

La sosirea lor în casa Eupolis, Marcellus fusese primit cu atîta căldură — şi el la rîndul său le fusese atît de recunoscător pentru această primire — încît îşi zisese că au făcut un drum bun spre rezolvarea acestei probleme.

Aspectul locuinţei lor era aproape desăvîrşit. Camerele însorite aveau vedere spre grădina plină cu flori. Peristilul pavat cu lespezi avea cîteva scaune confortabile, care păreau că te invită la odihnă şi la citit. Fără îndoială, nimeni dintre cei care se interesau de sculptură n-ar fi putut

cere un confort mai desăvîrşit decît cel pe care ţi-l oferea această locuinţă.

Dar orice străduinţă era zadarnică, deoarece melancolia lui Marcellus era prea adîncă pentru a putea fi risipită. Nu-l interesa nici propunerea lui Demetrius pentru a vizita Acropole sau colina lui Marte sau colecţiile de artă şi gliptotecile celebre.

— Ce ai zice să coborîm în agora? întrebă Demetrius într-una din zile. Este întotdeauna interesant să vezi populaţia rurală venind să-şi vîndă produsele pe care le are.

— De ce nu te duci, dacă-ţi face plăcere? întrebă Marcellus.

— Pentru că nu pot să te las singur, stăpîne!

— Este adevărat, nici mie nu-mi place să rămîn singur.

Nu se duse nici cel puţin să vadă Templul lui Hercule, care era pe cealaltă parte a străzii, la o distanţă cît ar bate o săgeată din locul unde stătea el în grădină ca să-şi examineze unghiile. Demetrius se aştepta din partea lui să-l vadă achitîndu-se într-un fel oarecare de atenţia ce le-o acordase familia Eupolis. Dion venise în două rînduri la ei să-i vadă şi rămăsese mirat găsindu-l pe musafirul său atît de îngîndurat şi de tăcut. Într-o dimineaţă, Theodosia apăruse la capătul cel mai îndepărtat al grădinii, iar Marcellus care o văzuse, plecase din peristil anume, ca s-o poată evita.

Demetrius era conştient de motivul care-l determina pe stăpînul său să fie distant faţă de cei din familia Eupolis. El nu putea prevede niciodată momentul în care Marcellus putea fi copleşit de apatia lui misterioasă, să înceapă să transpire şi oprindu-se în mijlocul unei fraze, să le adreseze întrebarea neaşteptată: « Ai fost de faţă? » Prin urmare, de ce să te mai miri că el a încercat să evite o conversaţie cu Theodosia?

E adevărat că nu era absolut necesar să cultive relaţiile cu familia stăpînului casei. Mîncarea le era trimisă în apartamentul lor; sclavii aveau grijă să scuture şi să cureţe camerele. Demetrius nu avea aproape nimic de lucru, decît să stea şi să aştepte, urmărind în fiecare clipă, şi cît se poate de discret, toate mişcările făcute de stăpînul său. Dar inactivitatea aceasta era chinuitoare şi-l plictisea de moarte.

În dimineaţa zilei a opta luă hotărîrea să întreprindă ceva.

— Stăpîne, dacă nu sînteţi dispus să începeţi să modelaţi ceva, aţi fi de acord să încerc eu să întrebuinţez lutul?

— Sigur că da, murmură Marcellus. Îmi dau seama că este foarte greu să duci felul acesta de viaţă. Procură-ţi în orice caz lutul de care ai nevoie!

În aceeaşi după-amiază, Demetrius aşeză masa grea de modelat în mijlocul camerei şi începu să frămînte cu mişcări stîngace o mică statuetă. Puţin după aceea, Marcellus se întoarse din peristil unde stătuse copleşit de obişnuita lui apatie, şi se aşeză pe un scaun din colţul camerei, ca să-l privească. Începu să rîdă, nu vesel şi nici de plăcere, dar în orice caz, a rîs. Presimţind că pasiunea pentru modelarea lutului ar putea să aibă un efect favorabil asupra stăpînului său, Demetrius continuă foarte serios să modeleze un bust la care dacă te uitai, îţi venea să te tăvăleşti de rîs.

— Dă-mi voie să-ți arăt cum trebuie să procedezi, zise Marcellus, și se apropie de masă. Înainte de orice, lutul este prea vîrtos, începu el, cu o ușoară severitate în glas. Adu puțină apă. Dacă în general vrei să te ocupi de modelat, atunci ar fi mai bine să procedezi așa cum trebuie.

De data asta, își zise Demetrius, am reușit să rezolvăm problema noastră. Se simțea atît de mulțumit, încît numai cu mare greutate reuși ca această mulțumire să nu i se oglindească pe obraz, deoarece știa că Marcellus nu s-ar simți încîntat dacă și-ar da seama de stratagema sa. Toată după-amiaza lucrară împreună sau mai bine zis, de lucrat a lucrat doar Marcellus, iar Demetrius îl urmări cu privirea.

În aceași seară Marcellus mîncă cu mai multă poftă și se culcă devreme.

Dimineața următoare, după ce prînziră, Demetrius îl văzu pe stăpînul său intrînd în atelier. Își zise că va fi mai bine să-l lase singur, căci în felul acesta lucra cu mai multă plăcere cînd nu era nimeni în apropierea sa.

Dar, peste o jumătate de ceas, Marcellus ieși în peristil și se așeză pe un scaun. Era palid ca un mort și pe frunte i se vedeau broboane de sudoare. Mîinile îi tremurau. Demetrius oftă îndurerat și încercă să-l evite. Apoi luă hotărîrea ca în aceeași seară să recurgă la ultimul mijloc ce-l mai avea la îndemînă, în cazul cînd toate celelalte încercări au dat greș. Chiar dacă încercarea era riscantă, nu-i rămînea altă cale. Starea de deprimare în care se găsea Marcellus ar fi putut deveni fatală, dar în nici un caz nu se mai putea continua în felul acesta. Prin urmare, încercarea ce o va face merita orice risc.

După ce stăpînul său plecă la culcare, Demetrius se duse la bucătărie și-l întrebă pe Glycon, șeful bucătar, de numele unui țesător priceput; îi explică că ar vrea să-i dea să repare o haină a stăpînului său. Glycon îi răspunse numaidecît. Un țesător priceput? Firește! Cine ar putea să fie altul, decît bătrînul Veniamin? Stă în apropiere de *Teatrul Dyonisios*. Imediat ce ajungi în vecinătatea teatrului, orice trecător îți va putea arăta prăvălia lui.

— Numele acesta de Veniamin pare a fi evreiesc, zise Demetrius.

— Chiar este, încuviință Glycon, și bătrînul e un om foarte cumsecade; se spune despre el că este cărturar. Iată un evreu care nu ține să se îmbogățească! adaugă bucătarul rîzînd. Am auzit despre acesta că dacă nu-i place omul care-i intră în prăvălie, nici nu stă de vorbă cu el.

— Probabil nu va fi dispus să stea de vorbă cu un sclav, se gîndi Demetrius.

Toată ziua următoare, pînă la amiază, Marcellus stătu nemișcat pe scaunul din fața intrării și se uită indiferent la tufele grădinii. În atelierul din apropiere, Demetrius frămînta lutul umed și stătea la pîndă ca să prindă orice mișcare ce s-ar fi auzit din micul peristil. În două rînduri ieșise afară ca să-i pună stăpînului său unele întrebări referitoare la încercarea lui de a modela, cu speranța că-i va putea trezi curiozitatea, dar încercările acestea rămaseră fără rezultat.

Situația de acum i se părea atît de gravă, încît își zise că a sosit timpul ca să facă încercarea la care se gîndea. Își simți inima bătînd speriată, în momentul cînd ieși din atelier, pentru a se întoarce în camera sa.

Mîinile începură să-i tremure cînd răscoli desaga de pînză de catarg în care păstra cămaşa preţioasă a galileanului.

Trecuseră săptămîni întregi de cînd nici el n-o mai văzuse. Pe bordul corabiei *Clytia* nu fusese singur, nici un moment aşa că această cămaşă, care influenţase atît de nefast starea sufletească a lui Marcellus nici nu fusese desfăcută din ziua în care plecaseră din Roma.

Aşezîndu-se pe marginea aşternului său, Demetrius o desfăcu şi o întinse cu sfială pe genunchi. Nu acceptase niciodată că un obiect neînsufleţit ar putea dispune de o anumită forţă. Cei care credeau în puterea magică a unor obiecte fără viaţă, erau pentru el nebuni, sau ajunşi într-o stare de emotivitate care-i făcea să devină victime ale imaginaţiei lor înfierbîntate. Nu-i putea suferi nici pe cei care aveau obiceiul să poarte cîte o pietricică în buzunare, în credinţa că aceasta le poartă noroc. Era foarte mulţumit să constate că, deşi este sclav, mintea lui, totuşi, nu este înlănţuită de astfel de superstiţii.

— Adevărul era însă — indiferent de ceea ce se va întîmpla de aici înainte — că de fiecare dată cînd punea mîna pe cămaşa aceasta a galileanului, începea să se simtă mai liniştit şi nu se mai frămînta din pricina spaimei; la început, cînd resimţise pentru prima dată această senzaţie îşi zisese că efectul acesta ar putea fi explicat şi cu ajutorul simţurilor cunoscute. Cămaşa aceasta fusese purtată de un bărbat neobişnuit de curajos şi în mod implicit păstrase ceva din această virtute. Demetrius îl văzuse în timpul cît fusese judecat; era liniştit şi sigur de sine, deşi vedea că toată lumea era împotriva lui; cei dimprejurul lui vociferau să fie osîndit la moarte şi nici un prieten de-al lui nu se găsea în apropiere. Atît oare nu ar fi fost de ajuns ca această cămaşă a lui să devină un simbol de energie şi curaj?

În ultimele săptămîni, Demetrius n-avusese nici un fel de ocupaţie care să-l reţină, aşa că putuse să se gîndească în linişte şi ajunsese la explicaţia logică a propriei sale atitudini faţă de veşmîntul acesta, sfîşiat de ghimpii mărăcinilor; era un simbol de forţă morală, exact cum şi inelul pe care-l avusese el de la mama sa, fusese un simbol de duioasă afecţiune.

Dar în clipa aceasta, ţinînd cămaşa în mîinile care nu-i mai tremurau, i se păru că teoria aceasta a lui nu este tocmai exactă, cum şi-a închipuit el la început. Această cămaşă galileană, ţesută la ţară, dispunea de o forţă ce nu putea fi explicată cu argumente logice. De fapt ar fi fost o îndrăzneală să încerci să explici totuşi în vreun fel efectul ce-l exercita asupra sa.

Luînd cămaşa pe braţ, Demetrius se apropie cu toată încrederea de uşa deschisă. Marcellus întoarse încet capul şi se uită la el, cu o expresie de calmă întrebare pe obraz. Apoi ochii i se căscară înspăimîntaţi şi obrazul său deveni un fel de mască a spaimei şi mirării. Înghiţi de cîteva ori în mod convulsiv, trupul i se frînse peste braţul scaunului şi i se contractă, văzînd motivul pentru care el se găsea în starea de acum.

— Am aflat adresa unui ţesător priceput, stăpîne, începu Demetrius cu glasul liniştit. Dacă nu vei avea nimic împotrivă, aş dori să-i duc această cămaşă ca s-o repare.

— Ţi-am spus — începu Marcellus, care se străduia din toate puterile ca să vorbească — Ţi-am poruncit să distrugi veşmîntul acesta. Glasul îi deveni ţipător: Ia-l de aici! Arde-l! Şi cenuşa s-o îngropi! Apoi, ridicîndu-se în picioare, se retrase pînă în colţul cel mai îndepărtat al peristilului, legănîndu-se pe picioare, întocmai ca un invalid, apoi înfăşurîndu-şi un braţ împrejurul unei coloane, adăugă: Nu mi-aş fi închipuit că eşti în stare să faci aşa ceva, Demetrius, cînd ştiai foarte bine pricina deznădejdii mele. Iar acum apari în faţa mea cu acest veşmînt care mă obsedează, ca să-mi aduci aminte de tot ce s-a întîmplat. Cred că ai mers prea departe cu neascultarea şi indiferenţa ta. Eu te-am tratat întotdeauna ca pe un prieten — tocmai pe tine care eşti sclavul meu. Dar acum am terminat cu tine! Te voi vinde în piaţă! Cutremurat de revoltă, Marcellus se lăsă pe banca de piatră din apropierea lui şi adăugă: Pleacă! Nu mai pot suporta! gemu el cu glasul strîns. Lasă-mă singur şi pleacă!

Demetrius se retrase cu paşi înceţi şi intră din nou în casă abătut. Încercarea lui dăduse greş. Făcuse exact gestul pe care n-ar fi trebuit să-l facă. Încercarea pregătită încet şi cu multă răbdare, pentru a-l vindeca pe Marcellus, nu dusese la nici un rezultat bun. Dimpotrivă, acum se simţea mult mai rău, aşa că aproape nu mai era nici o posibilitate să-şi revină.

După ce ajunse din nou în odaia lui, Demetrius se aşeză ţinînd strîns în braţe cămaşa şi se întrebă ce va avea acum de făcut. I se părea straniu că supărarea lui Marcellus nu-l speriase deloc, ci rămăsese foarte liniştit, iar ameninţarea lui, că-l va duce în agora ca să-l vîndă, nu era decît o simplă erupţie datorită enervării, că ştia că Marcellus nu va face aşa ceva. În acelaşi timp i-ar fi fost imposibil să considere cuvintele stăpînului său drept o jignire, deoarece era conştient că mai mult decît oricînd Marcellus are nevoie de el.

Deocamdată însă era mai bine să nu facă nimic. Marcellus va avea nevoie de timp pentru a se putea reculege. În starea de acum, ar fi zadarnic să încerce să dicute cu el. În acelaşi timp, ar fi zadarnic să-i ceară iertare. Va fi deci mult mai bine dacă, pentru cîtva timp îl va lăsa în pace.

Aşeză cămaşa împăturită peste celelalte lucruri ce le avea în voluminoasa lui desagă şi ieşind uşor pe uşa din faţă, apucă printre cipreşii aleii care dădea în drum. Fiind preocupat de propriile sale gînduri, nu o observă pe Theodosia, care era în foişorul grădinii, decît după ce ajunse prea aproape de ea pentru a se mai putea feri. Fata îşi îndreptă trupul, şi lăsînd cusătura ce o avea în mînă, îi făcu semn. Se simţea destul de trist, pentru ca acest gest de prietenie să nu i se pară binevenit, deşi n-ar fi vrut să dea loc la nemulţumiri în sufletul părinţilor ei. Se vedea destul de limpede că Theodosia aceasta este o fată încăpăţînată şi obişnuită să ignore obiceiurile consacrate ale celor din casta ei socială.

Se apropie timid de foişor şi se opri la o mică distanţă pentru a auzi ce vrea să-i spună. N-ar fi vrut să intre amîndoi în vreo încurcătură; în orice caz, Theodosia aceasta era foarte drăguţă, îmbrăcată în peplumul ei alb şi încinsă cu un brîu cu paftale de argint, peste frunte cu o panglică roşie care-i scotea în evidenţă culoarea obrazului, iar sandalele brodate

cu mărgele păreau atît de fragile, încît aproape nu-ţi venea să crezi că pot sluji scopului pentru care sînt destinate.

— Cum se face că pe stăpînul dumitale nu-l întîlnim niciodată? întrebă ea şi-i zîmbi prietenește. Nu cumva l-am jignit cu purtarea noastră? Poate nu este de acord cu procedeele noastre? Spune-mi te rog, pentru că sînt nerăbdătoare să cunosc şi eu motivul.

— Stăpînul meu nu se simte bine, răspunse Demetrius grav.

— Aici trebuie să mai fie şi un alt motiv, declară Theodosia, şi clătină capul, ondulîndu-şi părul negru şi bogat. E clar că şi dumneata eşti tulburat, prietene. Ar fi zadarnic să tăgăduieşti. Eşti speriat din pricina stăpînului dumitale, nu-i aşa?

Se vedea destul de limpede că fata aceasta este obişnuită să facă întotdeauna numai ceea ce-i plăcea ei. Era o fire atît de vioaie, încît îi treceai cu vederea pînă şi îndrăznelile. Demetrius rămase mirat cînd se pomeni că-i răspunde fără nici o reticenţă.

— Este adevărat! încuviinţă el. Sînt atît de speriat din pricina lui, încît nici nu mă simt în stare să-ţi spun ce este.

— Nu te-am putea ajuta cu ceva? întrebă Theodosia nerăbdătoare, şi se uită la el cu toată simpatia.

— Nu! răspunse Demetrius cu durere.

— Purtarea lui mi s-a părut şi mie neobişnuită. În seara cînd aţi sosit, mi-a făcut impresia că ar încerca anume să se ferească de ceva. Vedeam că nu-i face plăcere să stea de vorbă cu noi. Cred că ai văzut şi dumneata. Încerca să fie amabil, dar părea nerăbdător să scape cît mai repede de prezenţa noastră. Nu cred că atitudinea aceasta s-ar putea datora faptului că nu i-am fost simpatici. Părea că se teme de ceva, dar sînt convinsă că nu se ascunde din calea autorităţilor, deoarece casa noastră nu este locul potrivit ca un fugar să se poată ascunde.

Demetrius nu-i răspunse imediat, deşi Theodosia făcu o pauză destul de lungă, pentru a-i da posibilitatea să vorbească. Se gîndea adînc şi în timpul acesta asculta supoziţiile fetei, apoi îşi zise că probabil Theodosia ar putea să-i dea un sfat de folos, dacă ar ştii despre ce este vorba. În orice caz, pentru ea era mult mai bine să cunoască adevărul, decît să-şi închipuie despre Marcellus c-ar putea să fie un dement. În acelaşi timp, era conştient că din privirile ochilor lui fata aceasta a ghicit că este gata să-i spună adevărul, căci îi zîmbi ca să-l încurajeze.

— Haide Demetrius, murmură ea, ai toată încrederea. Spune-mi despre ce este vorba şi fii sigur că nu te voi trăda.

— Este o poveste lungă, răspunse el melancolic. Şi ar fi o imprudenţă ca fica lui Eupolis să fie văzută stînd atît de mult de vorbă cu un sclav. Apoi continuă în şoaptă: tatăl dumitale a fost chiar de la început nemulţumit cînd te-a văzut că încerci să fii amabilă cu mine.

Theodosia îşi ţuguie buzele şi rămase îngîndurată.

— Nu-mi vine să cred că ne-ar putea urmări cineva, zise ea, uitîndu-se cu atenţie spre casă. Dacă vrei, ieşi repede în stradă, ca şi cînd ai avea un scop anume. Vei coti după primul colţ la dreapta, după cel care urmează tot la dreapta şi vei ajunge în apropierea unui zid înalt care se găseşte acolo. Intră în grădina de dinapoia Templului şi aşteaptă-mă.

Demetrius clătină din cap cu îndoială.

— De obicei, sacerdoții sînt întotdeauna iscoade. Cel puțin aceasta este constatarea pe care am făcut-o despre cei din Roma și tot așa și despre cei din Corint. Presupun că nici aici, la Atena, nu sînt altfel. Cred că Templul ar fi ultimul loc pe care cineva l-ar putea alege pentru o conversație discretă. Poate le-am dat motiv să-și închipuie că am venit să uneltim ceva.

Theodosia se îmbujoră ușor la obraz și-i zîmbi capricios.

— Nu ne vor bănui de nici o uneltire, îi făgădui ea. De asta voi avea eu grijă. În grădina aceea se vor așeza doi prieteni buni, care n-au intenția să pună otravă în farfuria prefectului, ci vin ca să-și spună unul altuia vorbe plăcute.

Inima lui Demetrius tresări, dar cu toate acestea se încruntă.

— Nu ești de părere, întrebă el prevăzător, că exagerezi încrezîndu-te atît de mult în cinstea unui sclav?

— Ba da. Dar acum, te rog, pleacă repede, și voi veni și eu în urma dumitale răspunse Theodosia.

Impresionat de perspectiva acestei întîlniri, la care totuși se gîndea cu spaimă, Demetrius se supuse. Atitudinea gravă a Theodosiei îl făcea să bănuiască aproape cu certitudine că aici nu poate fi vorba de o simplă cochetărie și nici nu se putea îndoi de sinceritatea privirilor ei, cînd se uitase la el. În sfîrșit, va avea să se convingă dacă în realitate Marcellus e cel care o interesează sau vrea să-și petreacă o după-amiază aranjîndu-și și o mică aventură. În același timp, se putea foarte bine ca ea să urmărească și una și alta.

Apropiindu-se de zidul vechi al grădinii, Demetrius își trase peste urechi panglica cenușie de pe frunte, ca să se vadă că el nu are dreptul să stea de vorbă cu o femeie liberă. Înfățișarea lui părea destul de îndrăzneață, dar nu nepotrivită pentru o întîlnire de felul celei de acum. Intrînd pe poarta deschisă, se îndreptă spre celălalt capăt al grădinii și se așeză pe o bancă de marmură din apropierea unui boschet. Un sacerdot bine hrănit, îmbrăcat într-o rasă cafenie, se uită la el nepăsător și continuă să smulgă buruienile de pe marginea aleei.

Nu trebuie să aștepte prea mult, deoarece o văzu că apare din lăuntrul Templului, legănîndu-se în mers și umblînd cu fruntea sus. Demetrius se ridică în picioare, s-o aștepte. Acesta era un vechi obicei, de care nu se putea dezobișnui așa dintr-o dată, și atitudinea lui părea rigidă.

— Așează-te pe bancă! zise ea în șoaptă. Și nu te uita la mine atît de grav!

Auzind cuvintele ei, nu se sfii să zîmbească, deoarece ordinul acesta i se păru plin de haz. Fata se așeză alături de el și îi întinse amîndouă mîinile. Sacerdotul își văzu de buruienile lui și le întoarse spatele, zîmbind cu înțeles. Apoi păru că ezită și lăsînd sapa din mînă, tăie un trandafir frumos și apropiindu-se de ei, îi privi întrebător. Ochii lui mici și încrucișați îi cercetară cu atenție, ca la urmă să zîmbească aproape sinistru și-i întinse Theodosiei trandafirul. Fata îi mulțumi și ridicînd floarea la obraz, aspiră parfumul cu lăcomie. Sacerdotul se retrase imediat, deși curiozitatea lui părea nedomolită.

— Ia-mă de mijloc, murmură Theodosia, fără să-şi desprindă trandafirul de obraz, şi ţine-mă strîns, ca şi cînd ai face-o în mod serios.

Demetrius se supuse, dar atît de delicat şi totuşi cu atîta pricepere, încît sacerdotul se întoarse definitiv la buruienile lui. Imediat după aceea plecă, ducîndu-şi sapa tîrîş şi dispăru sub intrarea chiliilor Templului, lăsîndu-i singuri în grădină.

Cu părere de rău, Demetrius îşi retrase braţul, cînd simţi că Theodosia îşi îndreaptă trupul, şi se uită la ea dintr-o parte:

— Nu cumva ticălosul acesta ne urmăreşte şi acum din dosul unei firide pe care noi n-o putem vedea?

— Nu-mi vine să cred, răspunse Theodosia cu îndoială şi zîmbi uşor.

— Mai bine să ne păzim, zise Demetrius şi o strînse mai aproape de el.

Fata se sprijini pe braţul lui, fără să protesteze.

— Ei, acum te rog să începi de la început şi să-mi spui tot ce ştii despre problema aceasta, zise ea nerăbdătoare. Tribunul se teme de ceva . . . sau de cineva. Ce este? Sau cine este?

Lui Demetrius îi veni greu să înceapă. Căldura trupului fetei care stătea lipită de el începu să-l preocupe.

— Te-ai purtat deosebit de amabil cu mine — începu el abia auzit.

— Mi-ar fi făcut şi mie plăcere să am un frate, murmură Theodosia. Şi hai, să spunem că mi-eşti frate — şi mă gîndesc la dumneata ca şi cum mi-ai fi frate adevărat, şi ca şi cum ne-am cunoaşte unul pe altul de multă vreme.

Demetrius făcu un efort, şi, după ce îşi veni în fire, începu să-i povestească fetei tot ce se întîmplase, dar nu porni cu începutul, ci cu sfîrşitul.

— Marcellus are mari temeri faţă de o anumită cămaşă — o cămaşă cafenie, un veşmînt ţesut în casă şi stropit cu sînge, o cămaşă purtată de un bărbat condamnat la cruficare şi crucificat. Dar bărbatul acela a fost nevinovat, şi stăpînul meu ştie foarte bine acest lucru.

Şi Demetrius îi vorbi îndelung, aşa cum o şi prevenise din capul locului pe Theodosia, şi îi spuse totul, de la primele zile petrecute la Minoa şi apoi despre drumul spre cetatea Ierusalimului.

Din cînd în cînd Theodosia îl întrerupea cu cîte o întrebare.

— Spune, Demetrius, ce era cu acest Iisus, de vi s-a părut atît de măreţ? Spuneai că ţi s-a arătat ca un bărbat singuratic şi îndurerat chiar şi atunci cînd mulţimea care îl înconjurase încerca să-l proclame rege! Ce a făcut pentru a-şi cuceri admiraţia atîtor oameni?

Demetrius fu obligat să admită că nu cunoaşte răspunsul la această întrebare.

— E foarte greu dă dau o explicaţie, murmură el. Iisus părea întristat chiar de oamenii aceia care-l înconjurau. Theodosia, s-ar putea ca vorbele mele să n-aibă nici un sens, dar cei din jurul lui Iisus arătau ca nişte copii rătăciţi, cufundaţi, în lacrimi şi care plîngînd tot îi cereau ceva . . .

— Ceva ce el, Iisus, nu le-ar fi putut da?

— Întocmai, încuviință Demetrius. Cei din mulțimea care îl înconjurase erau prea cufundați în nepriceperea lor de a avea cum înțelege ceea ce într-adevăr le lipsea . . . Ai tot dreptul să crezi că ceea ce-ți voi spune este o adevărată nebunie, dar îți făcea impresia că acest galileean sosise de altundeva, dintr-o țară foarte îndepărtată, unde oamenii sînt mai tot timpul și mai sinceri și mai buni și nu se ceartă niciodată între ei; dintr-o cetate unde străzile și piețele sînt curate, unde nu sînt cerșetori, unde nimănui nu-i trece prin minte să asuprească pe careva, unde nu sînt nici ucigași, nici încăierări, nici tribunale, nici închisori, unde nu există nici armată și nici bogați și săraci.

— Dar o astfel de țară sigur că nu există nicăieri, oftă Theodosia.

— Cînd a fost judecat — voi reveni imediat asupra acestui moment — Iisus a fost întrebat dacă este rege și el a răspuns că domnia lui nu face parte din această lume.

Theodosia tresări și se uită cu o privire speriată în ochii lui Demetrius.

— Doar n-ai pretenția să-mi spui că și crezi astfel de vorbe, murmură fata cu un glas încărcat de o dezamăgire abia ascunsă. Nu arăți deloc ca un bărbat a cărui minte să fie în stare . . .

— Așa este, o asigură Demetrius. Nici eu nu știu, ce să cred despre acest Iisus. N-am văzut pe nimeni și niciodată, care să i se poată asemăna . . . Și atît este tot ce pot să-ți spun . . .

— Este tocmai cît trebuie, îi spuse Theodosia. Mă temeam că-mi vei spune despre el că este un zeu!

— Sper, totuși, că nu crezi în zei, spuse Demetrius și încercă să zîmbească.

— Sigur că nu, dar hai, povestește-mi ce s-a mai întîmplat . . . N-ar fi trebuit să te întrerup . . .

Demetrius reluă firul evenimentelor.

Părea că vorbește doar pentru sine însuși, atunci cînd retrăi tragica întîmplare a crucificării și toate celelalte emoții pe care le încercase în după-amiaza atît de întunecată a acelei zile acolo, sub cerul Ierusalimului.

Theodosia îl asculta tăcută, dar bătăile inimii îi deveniră grăbite, iar ochii i se împăienjeniră.

— N-a încercat cel puțin să se apere?

Demetrius clătină din cap și continuă cu împrejurarea în care cămașa lui Cristos fusese jucată la zaruri, și despre cele petrecute în aceeași seară, cînd Marcellus fusese obligat să îmbrace veșmîntul victimei sale care se sfîșia încă pe cruce.

Cînd termină șirul acelor întîmplări, soarele aproape că plecase de pe boltă. Theodosia se ridică încet în picioare, îl luă pe Demetrius de braț și porniră spre Templu.

— Bietul Marcellus, spuse Theodosia cu glasul sugrumat . . . Va trebui să inventăm ceva care să-i producă o impresie nouă și atît de puternică, încît să-l facă să uite cu totul această întîmplare îngrozitoare.

— Am încercat tot ce mi-a trecut prin minte, dar de această dată cred că și-a pierdut cu totul încrederea în mine.

— Despre cămașa aceasta își închipuie că este vrăjită?

Demetrius nu-i răspunse la această întrebare; Theodosia îl smuci de braţ şi-l obligă să se oprească, apoi se uită în ochii lui, încercînd să ghicească la ce se gîndeşte.

— Tu nu se poate să crezi aşa ceva! Sau poate mă înşel? întrebă ea.

— Pentru bietul meu stăpîn, Theodosia, cămaşa aceasta e vrăjită. Este convins că aşa trebuie să fie — cel puţin aşa pare — după urmările pe care le-a avut asupra lui.

— Dar tu ce crezi? Şi ţie ţi se pare că este vrăjită?

Demetrius se feri o clipă din calea ochilor ei:

— Răspunsul pe care ţi-l voi da, ar putea să ţi se pară neserios. Pe vremea cînd eram copil mic şi alergam prin curte, dacă se întîmpla să cad şi să mă lovesc, intram în casă şi mă repezeam în braţele mamei mele. Nu mă întreba niciodată unde m-am lovit şi ce am făcut, nici nu mă certa spunîndu-mi să fiu mai atent. Mă ridica în braţe şi mă strîngea la piept, pînă cînd încetam să mă plîng, aşa că uitam de toate. Poate genunchiul julit mă mai durea şi după aceea, dar durerea mi se părea mai suportabilă, sfîrşi el şi plecînd fruntea văzu ochii blînzi ai Theodosiei ridicaţi spre el. Trebuie să ştii că mama mea îmi ţinea întotdeauna partea — indiferent ce aş fi făcut.

— Continuă, zise fata, căci te ascult.

— M-am gîndit de multe ori — şi se întrerupse ca să-i dea o explicaţie. Sclavii se simt profund abătuţi din pricina singurătăţii în care trăiesc. M-am gîndit de multe ori că pentru oamenii maturi ar trebui să existe un loc unde să se poată duce pentru a se linişti, unde să găsească aceeaşi îmbărbătare ca şi copilul mic pe care mama sa îl ia în braţele ei ca să-l liniştească. Îţi voi spune acum că pentru mine cămaşa aceasta nu este vrăjită . . . dar . . .

— Cred că te înţeleg, Demetrius.

Peste cîteva clipe se despărţiră, plecînd aşa cum veniseră. Demetrius ieşi pe poarta zidului vechi. Ceea ce vorbise despre cămaşă i se părea atît de straniu şi lipsit de realitate, ca şi cînd s-ar fi aflat un ceas în lumea visurilor. Animaţia cetăţii îl trezi imediat la realitate, cum trecu de colţul zidului. Se gîndi, şi-i veni să zîmbească, la timpul lung pe care-l petrecuse ţinînd-o în braţe pe adorabila Theodosia, fără să se fi gîndit nici un moment la frumuseţea ei. În acelaşi timp presimţea că ea nu este supărată că se purtase faţă de ea, ca şi cînd i-ar fi fost într-adevăr soră. Povestea lui Iisus — chiar aşa, cu intermitenţe, cum o ştia el însuşi — avusese forţa să-i facă să uite interesul firesc pe care l-ar fi simţit unul faţă de altul. Pesemne viaţa tragică a acestui galilean, chiar dacă nu erai în stare s-o înţelegi în întregime, avea marea calitate de a ridica valoarea unei prietenii la înălţimi nebănuite.

Marcéllus îşi dădea acum destul de limpede seama că a sosit momentul pentru o acţiune decisivă. Viaţa în aceste condiţii umilitoare nu mai putea continua. Nu fusese în întregime de acord cu părintele său care şi închipuise că plecînd un timp la Atena — fără să aibă nici o preocupare şi nici răspunderi sociale — va scăpa de indispoziţia care-l chinuieşte.

Astăzi, însă, știa cu certitudine că va fi obligat să poarte toată viața această îngrozitoare povară.

Evident, timpul va putea șterge din amintirea lui imaginea tulbure a tragicei întîmplări care-l obseda. Va încerca să se ocupe de studiile care-i vor face plăcere, va încerca să lucreze ceva și să-și stăpînească gîndurile care îi rătăceau mereu, scăpînd din puterea voinței.

Dar vedea că este zadarnic să încerce, cîtă vreme pe el nu-l interesa nimic. Din ziua cînd sosise la Atena, nu numai că tensiunea nervilor săi nu se domolise, ci, dimpotrivă, se simțea tot mai rău cu fiecare zi ce trecea. Spaima de a se pomeni în fața unor oameni cu care va trebui să stea de vorbă, se adîncise, așa că acum devenise un adevărat chin. Îi era teamă să iasă din casă și se ferea pînă și din calea grădinarilor.

De data asta își pierduse cu desăvîrșire cumpătul. Fără să-și dea seama și fără să vrea, se făcuse de rîs în fața credinciosului său sclav. Ar fi imposibil ca de aici înainte Demetrius să-l asculte și să-l privească cu aceeași răbdare și respect ca pînă acum. Îl acuzase și-l amenințase în gura mare! Procedînd în felul acesta, mîine poate ar fi în stare să comită cine știe ce faptă nebunească. Va fi mult mai bine să termine odată cu situația aceasta, înainte de a pricinui și altora vreo nenorocire.

Familia sa va fi adînc mîhnită cînd va afla ce s-a întîmplat, dar moartea unei ființe dragi este în orice caz mai ușor de suportat decît umilința. Stînd în peristil, cu obrazul proptit în palme, se gîndi la toate ființele care i-au fost dragi. I se păru că o vede pe Lucia așezată cu picioarele sub ea și citind. Făcu o ultimă vizită în biblioteca destinsului său părinte. Era convins că tatăl său nu va fi nemulțumit din cale afară cînd va primi știrea despre moartea lui tragică; se va simți poate mai ușurat văzînd că această chestiune dureroasă este terminată în mod definitiv. Apoi intră în camera mamei sale și rămase mulțumit cînd constată că ea doarme liniștită. Se simți mulțumit și de faptul că această despărțire imaginară nu va trebui udată cu lacrimi.

Își luă rămas bun de la Diana. Erau împreună în pergolă, ca în după-amiaza aceea cînd el plecase spre Minoa. O strînse în brațe, dar cu oarecare sfială, deoarece presimțea că acum nu se va mai întoarce, prin urmare n-ar fi fost corect din partea lui să-i făgăduiască ceva. Totuși, acum o ținea în brațe și o săruta.

Demetrius îl amăgise în privința pumnalului pe care-l cumpărase în insula Corfu. Își închipuise că pumnalul cu mînerul de argint, pe care-l purtase ani de-a rîndul, s-a pierdut pe bordul galerei *Vestris*, dar, totuși, nu-i venea să creadă. Posibil ca, speriat din pricină că-l văzuse mereu abătut, Demetrius să-i fi luat pumnalul. Totuși el făcuse gestul acesta cu cea mai bună intenție. Tocmai de aceea nu-i pusese întrebări și chiar acceptase faptul că pumnalul s-a rătăcit pe undeva. La Corfu își cumpărase altul, care nu era atît de frumos, deși putea face același serviciu. A doua zi după plecarea din Corfu, dispăru și pumnalul acesta. Lui Marcellus nu-i venea să creadă că vreunul dintre ceilalți călători i-ar putea fura un pumnal cu totul lipsit de valoare. Prin urmare, trebuia să fie la Demetrius; în această privință nu mai încăpea nici un fel

de îndoială. Dacă ar fi căutat în desaga cu lucrurile slavului său, sigur le-ar fi găsit pe amîndouă.

Tot atît de probabil era ca Demetrius să le fi aruncat peste bord, dar el era atît de cinstit în tot ce făcea, încît nu-i venea să creadă în această posibilitate. Mai mult ca sigur hotărîse să le păstreze pînă în ziua cînd va vedea că nu mai este nici o primejdie să i le restituie.

Desfăcîndu-şi cingătoarea tunicii, o dădu jos şi intrînd în odăiţa lui Demetrius, văzu că desaga în care îşi avea lucrurile este pe pat. Mîinile începură să-i tremure, cînd se apropie de ea, căci nu era tocmai uşor să te simţi atît de aproape de moarte.

Se opri ! Prin urmare . . . obiectul acela trebuie să fie aici ! Se retrase cîţiva paşi şi se sprijini de perete. Asta înseamnă că Demetrius prevăzuse gestul pe care el îl va face acum ! Peste pumnalele furate aşezase cămaşa aceea ! Încleştă din pumni şi gemu de revoltă. Dar va scoate pumnalele din desagă, odată cu obiectul acesta !

Se opinti odată din toate puterile, ca să se poată mişca, şi apropiindu-se de pat, întinse o mînă care începuse să-i tremure. Sudoarea îi curgea şiroaie de pe frunte şi picioarele i se păreau atît de slăbite, încît abia îl mai puteau duce. Apoi, cu o mişcare violentă, repezi mîna în jos. ca şi cînd ar fi încercat să prindă o fiinţă vie.

O vreme care i se păru foarte lungă, rămase nemişcat, cu mîna încleştată pe veşmîntul de care se temuse şi pe care nu-l putea suferi. Apoi se aşeză pe marginea patului şi trase încet cămaşa spre el. Se uită la ea, fără să înţeleagă nimic; o ridică în lumină şi se frecă încet cu ea pe braţul gol. Nu putea să-şi dea seama de senzaţia pe care o simţea, dar era cert că în această clipă ceva neobişnuit provocase o transformare în sufletul său. Neliniştea i se domolise. Se ridică în picioare, ca şi cînd s-ar fi trezit dintr-un vis, şi luînd cămaşa pe braţ ieşi în peristil. Se aşeză pe un scaun şi şi-o întinse pe genunchi, netezind-o încet cu mîna. Simţi o ciudată mulţumire; o neînţeleasă senzaţie de uşurare — o eliberare de tot ce-l preocupase pînă acum. De pe suflet i se ridicase o mare povară. Nu mai simţea nici un fel de teamă. Lacrimile fierbinţi îi umplură ochii şi i se prelinseră de-a lungul obrajilor.

Se ridică de pe scaun şi duse cămaşa în odăiţa lui Demetrius, unde o aşeză aşa cum o găsise. Copleşit de această senzaţie de mulţumire, în primul moment nu ştiu ce ar putea face. Intră în atelier şi cînd văzu statueta caraghioasă a lui Demetrius, începu să rîdă. Casa i se părea că nu-l mai poate cuprinde, aşa că-şi puse toga şi ieşi în grădină.

Tot în grădină îl găsi şi sclavul său.

Demetrius se apropia cu un fel de spaimă, deoarece îl cunoştea destul de bine pe Marcellus, pentru a-şi da seama că nu va mai fi în stare să îndure şi alte umilinţe.

Intră încet şi se uită în camera stăpînului său, dar de aici trecu în atelier. Apoi ieşi în peristil şi se opri în loc, cu sufletul încremenit de spaimă. În aceeaşi clipă îl văzu pe Marcellus că se plimbă prin grădină. Se apropie repede de el şi din primul moment îşi dădu seama de marea schimbare prin care a trecut.

— Te simți mai bine, stăpîne, nu-i așa? întrebă Demetrius și se uită la el neîncrezător.

Buzele lui Marcellus tresăriră de un zîmbet.

— Am fost vreme îndelungată foarte departe de tine, Demetrius, răspunse el cu glasul tremurat.

— Da, stăpîne! Cred că nu mai e nevoie să-ți spun cît mă simt de mulțumit, acum că te-ai întors! Ce-aș putea face pentru dumneata?

— Mi se pare c-ai pomenit ceva despre un țesător priceput, unul care să poată repara cămașa aceea . . .

Ochii lui Demetrius se luminară.

— Da, stăpîne!

— După ce vom termina cu cina, adăugă Marcellus, ne vom duce împreună pînă la el.

Apoi se îndreptă spre casă și Demetrius îl urmă simțindu-și sufletul plin de mulțumire. Cînd ajunseră în peristil, nu se putu stăpîni și ridicînd ochii spre el, întrebă:

— Îmi dai voie să te întreb, stăpîne, ce s-a întîmplat? Ai pus mîna pe cămașa aceea?

Marcellus dădu din cap și zîmbi calm.

— M-am gîndit mereu că așa se va întîmpla, stăpîne!

— De ce? Poate ai avut și tu aceeași senzație neobișnuită, cînd ai atins-o cu mîna?

— Da, stăpîne!

— Ce fel de senzație anume?

— Sînt incapabil s-o definesc, îngînă Demetrius. Mi se pare că o stranie energie — specifică și inerentă — se desprinde din ea, de fiecare dată cînd o ating.

— Nu ești de părere că este imprudent să faci o astfel de afirmație? întrebă Marcellus.

— Ba, da, stăpîne. Vorbele mele ar putea să pară lipsite de judecată. M-am străduit să înțeleg, ce poate fi această energie. După cum știi, stăpîne, eu l-am văzut murind. A fost foarte curajos! Probabil că eu am investit această cămașă cu admirația pe care am simțit-o față de curajul său. Cînd mă uit la ea, mă rușinez din pricina grijilor pe care mi le fac și aș vrea să fiu și eu curajos și să . . .

Făcu o pauză, neștiind cum să mai continue.

— Și asta explică enigma, după părerea ta? stărui Marcellus.

— Da, stăpîne, îngînă Demetrius. Poate o explică.

— Cred că este ceva mai mult decît atît, Demetrius, și nu știi despre ce este vorba!

— Da, stăpîne.

CAPITOLUL IX

În zorii zilei următoare, cînd se trezi, Marcellus rămase încîntat, după ce constată că nu mai simte povara care-l oprimase vreme atît de lungă. Abia acum își dădea seama, pentru prima dată, de semnificația deplinei libertăți . . .

Oprindu-se în fața ușii deschise de la camera credinciosului său sclav, al cărui zbucium fusese tot atît de greu ca și al lui însuși, constată mulțumit, ca Demetrius mai doarme încă. Era foarte bine așa; Demetrius merita această odihnă și merita să-i ceară iertare pentru felul în care se purtase cu el.

Din ziua cînd, la vîrsta de cinsprezece ani, își terminase convalescența după o boală grea de care suferise, Marcellus nu mai avusese ocazia să simtă profunda semnificație a vieții. Temperatura ridicată îl lăsase sleit de puteri și slăbit fizic, dar își aducea aminte că în timpul acelei convalescențe toate simțurile lui fuseseră neobișnuit de treze. Mai ales în timpul dimineții, toate culorile i se păreau mai luminoase, toate zvonurile mai limpezi, toate mirosurile mai insinuante și mai puternice, pentru a-i aduce aminte de miresmele pe care le cunoscuse.

Înainte de acea boală, auzise păsările ciripind și șuierînd fiecare în felul ei, dar i se părea caraghios să afirmi despre ele că ar cînta. De data asta însă își dădu seama că ele cîntă cu adevărat, într-un fel de cor. Atmosfera era saturată de mireasma florilor, de aroma fînului cosit, de mirosul dulceag al caprifoiului, al iasomiei și al narciselor, ca și cînd ar fi încercat să înalțe un imn de slavă pentru revenirea lui la viață și la plăcerile pe care aceasta i le oferea. Cîte o răbufneală ușoară de vînt, cu miros de frunze veștede și pămînt jilav, îl făcea să se trezească la realitate, așa că se simțea mulțumit c-a reușit să scape de contactul mai intim cu aceste două elemente.

În timpul celor cîteva zile de covalescență din tinerețea sa, Marcellus se simțise profund impresionat de legătura existentă între el și toate ființele dimprejurul său. Părea mai liniștit și mai încrezător, constatînd că este atît de strîns integrat în toate elementele firii. Dar, pe măsură ce-și recîștiga puterile, această stranie sensibilitate încetă să mai funcționeze. Culorile și miresmele îi mai făceau și astăzi plăcere, tot așa cîntecul unduitor al păsărilor și zumzetul gîzelor din ierburi, dar sentimentul înțelegerii față de intenția lor se destrămase în timpul altor preocupări și al jocurilor de copil ce urmaseră după aceea. Nu se aștepta nici să mai guste același extaz trecător. Senzația aceasta nu era accesibilă decît în momente cînd rezistența fizică a individului este aproape spulberată și

cînd fragilitatea se înfrățește cu alte lucruri tot atît de fragile și trecătoare, cum este ciripitul păsărilor și unda parfumului de lăcrămioare.

În dimineața aceasta, însă, se simți din nou copleșit de luciditatea senzațiilor de odinioară care-i umpleau sufletul de o stranie mulțumire. Trupul și sufletul îi trepidau de același extaz.

În timpul nopții plouase și frunzele uriașilor sicomori luceau vesele, reflectînd scăpărările aurului din soare. Atmosfera era saturată de mireasma trandafirilor înviorați. Probabil într-o astfel de dimineață, își zise Marcellus, și-a scris și Aristofan celebrul epitalam *Păsările Atenei.*

Fără îndoială, cele întîmplate în după-amiaza zilei din ajun contribuiseră la provocarea acestor multiple reacții. Imediata consecință a contactului cu cămașa fusese un sentiment de spaimă și mirare, după care urmase o mulțumire vecină cu extazul. Dar tensiunea nervoasă se prelungise atît de mult încît destinderea bruscă pe care o simțise i se păruse sinonimă cu o epuizare aproape totală. În aceeași seară se culcă fără să cineze și dormi ca legănat.

Cînd deschise ochii, simțindu-se pe deplin treaz și în suflet cu o senzație de purificare și primenire, simți dorința să-și împreune mîine și să mulțumească unei ființe binevoitoare căreia îi datora acest dar neprețuit pe care i l-a făcut. Așezat în boschetul cu trandafiri, își repetă în gînd numele tuturor zeilor și zeițelor clasice, care ar merita această ofrandă de recunoștință, dar nu găsi pe nici unul care ar fi meritat un astfel de respect și, cu atît mai puțin, o astfel de recunoștință. I se făcuse un dar neprețuit, dar cel de la care venise darul acesta trebuia să rămînă anonim. Pentru prima dată în viața sa, Marcellus se gîndi cu pizmă la naivii care sînt în stare să creadă în zei. El, însă, era incapabil să creadă în existența lor.

Dar această experiență neașteptată dintre el și cămașă, nu era un incident pe care ar fi putut să-l elimine ca un simplu: « Nu înțeleg ce poate să fie . . . prin urmare va fi mai bine să consider problema aceasta drept ceva definitiv terminat. »

Nu . . . de data asta era vorba despre o problemă care se cerea lămurită. Marcellus începu să se gîndească adînc. Înainte de toate, cămașa aceasta era simbolul rușinoasei întîmplări petrecute la Ierusalim. Omului care o purtase nu i se putea imputa nici un fel de crimă. Fusese judecat pe temeiul mărturiilor mincinoase, osîndit pe nedrept și la o moarte rușinoasă. Își suportase durerea și umilința cu răbdare vrednică de admirat. Dar oare cuvîntul « răbdare » putea să fie cel indicat? Galileanul mai avea și altceva, afară de răbdarea care implică curaj și bărbăție. Acest Iisus nu numai că suportase cu răbdare umilințele și chinurile prin care trecuse, dar despre el se putea spune că și-a privit în față tragicul destin, fără să clipească! A ieșit cu bună știință în calea lui, ca să-l întîmpine!

Pe urmă, în noaptea aceea, la palatul Procuratorului, după ce se trezise din beția ce-l toropise toată ziua, începuse să-și dea seama de ororoarea sfidătoare a faptei lui, cînd executase pedeapsa pusă asupra omului acesta, ca și cînd ar fi fost un criminal de rînd. În timpul banchetului dat de Pilat, ticăloșia acestei purtări se repezise asupra lui ca o

vîltoare de ape. Nu fusese de ajuns că se asociase cu lașii și sceleraţii care-l crucificară pe acest Iisus, ci admisese să-și bată joc de acest erou mort, pentru plăcerea unei adunături de beţivi, îmbrăcînd cămașa pătată de sînge. Nu e de mirare că chinuitoarea amintire a rolului pe care-l jucase el însuși în această crimă l-a chinuit și i-a otrăvit sufletul! Acesta era singurul amănunt care putea fi înţeles. Și din pricină că această cămașă fusese mijlocul cu care fusese pînă acum torturat, era firesc să se gîndească la ea cu o spaimă aproape frenetică și hotarnică cu nebunia.

În după-amiaza de ieri, contactul cu această cămașă i-a vindecat rănile din suflet. Cum va putea să aprecieze această întîmplare neașteptată? Probabil era o problemă mult mai simplă decît își închipuia el, și dificultatea de a o înţelege se datora lui însuși. El se temuse de această cămașă, pentru că ea simboliza marea greșeală pe care o săvîrșise și nenorocirea sa proprie. Dar, determinat de un îndemn irezistibil, pusese mîinile pe ea și obsesia se destrămase! Efectul ce urmase fusese el de ordin pur subiectiv, sau cămașa aceasta poseda în realitate și o forţă supranaturală?

Această supoziţie părea absurdă și contrară oricărei logici. Tododată era și potrivnică principiilor în spiritul cărora fusese crescut. Pentru a putea admite o astfel de teorie, ar fi trebuit să renunţe la toate convingerile lui de pînă acum, întemeiate pe raţiune, că există o dreptate permanentă în acest univers și astfel să devină o victimă a superstiţiilor.

Nu... el nu putea și nici nu va consimţi la o astfel de renunţare. Cămașa aceasta nu avea nici un fel de forţă supranaturală! Ideea aceasta nu putea fi altceva decît un rezultat al imaginaţiei. Vreme îndelungată simbolizase crima și pedeapsa lui. Remușcările lui se scurseseră vreme îndelungată, ca nisipul printr-un ornic, iar acum ajunseseră la sfîrșit, prin urmare, sosise vremea ca să uite fapta pe care a săvîrșit-o. Contactul cu cămașa nu însemna altceva decît c-a sosit sfîrșitul ispășirii lui morale. El nu va admite că aceasta este investită cu puteri dumnezeiești!

Astăzi se va duce să caute ţesătorul care să i-o repare. În felul acesta va putea dovedi c-o respectă și o venerează. Pentru el nu reprezenta altceva decît un veșmînt care merita să fie tratat cu recunoștinţă și respect! Da, va merge atît de departe! Și ar fi dispus oricînd să admită cu toată sinceritatea că venerează această cămașă!

Demetrius se apropie de el, gata să-i ceară iertare pentru întîrziere.

— Îmi pare bine c-ai putut să dormi, răspunse Marcellus și zîmbi. Ai avut multă bătaie de cap din pricina mea. Datorită nenorocirii care m-a lovit, m-am purtat fără nici o consideraţie faţă de tine. Dar tu, Demetrius, ai fost înţelegător și ai avut îndelungă răbdare. Îmi pare rău de felul în care te-am tratat, mai ales ieri. Îmi pare foarte rău!

— Vă rog, stăpîne! îl opri Demetrius. Sînt foarte mulţumit că vă simţiţi din nou bine!

— Cred că astăzi am putea pleca de acasă, pentru a-l găsi pe ţesătorul dumitale, ca să ne repare cămașa.

— Da, stăpîne! Îmi daţi voie să merg la bucătărie și să vă aduc prînzul?

— Mai stai puţin. Spune-mi Demetrius cu toată sinceritatea, crezi că această cămașă ar putea dispune de puteri supranaturale?

— Acesta este un mister de nepătruns, stăpîne, răspunse Demetrius, accentuînd fiecare cuvînt. Mi-am zis că poate dumneata vei reuși să elucidezi această problemă. Îmi dați voie să vă întreb la ce concluzie ați ajuns?

Marcellus clătină din cap.

— Din ce mă gîndesc mai mult la această problemă răspunse el cu glasul domolit, mi se pare cu atît mai complicată. Apoi se ridică în picioare și se îndreptă spre casă.

— De, stăpîne, începu Demetrius care se luă după el, nu ne cere nimeni ca noi să înțelegem acest mister. Sînt o mulțime de lucruri în viață pe care nu este numaidecît nevoie ca noi să le înțelegem. Problema ce ne preocupă acum ar putea să facă parte dintre acestea.

În fața intrării principale a *Teatrului Dionysios*, care era în aer liber, erau cîteva mici dughene ce vindeau articole mărunte, de care spectatorii puteau să aibă nevoie: dulciuri, evantaie și pernițe. La celălalt capăt era mica prăvălioară a lui Veniamin, ceva mai încolo de vecinii săi negustori. În fața ușii prăvălioarei lui nu se vedea nici o indicație din care s-ar fi putut constata cu ce se ocupă; nimic altceva decît numele scris cu fierul roșu pe o scîndură de cipres, care-ți dădea să înțelegi că dacă nu știi că Veniamin este țesător — cel mai vechi și mai priceput din toată Atena — asta înseamnă că nu faci parte dintre clienții care ar merita ca el să-și piardă vremea cu ei.

În interiorul prăvăliei aerul era cald și înnecăcios Deși spațiul era foarte redus — în afară de două războaie, dintre care unul era cel mai mare pe care-l văzuse Marcellus pînă acum în toată viața lui — mai era o roată de tors uriașă, o depănătoare și baloturi mari de material brut: coșuri pline de coconi de mătase, baloturi de bumbac și saci burdușiți cu lînă.

Partea cea mai mare a prăvăliei era ocupată de o masă mare pe tăblia căreia Veniamin sta cu picioarele încrucișate sub el, ocupat cu tivirea mînecii unei haine frumoase. Era înspăimîntător de slab și de cocîrjat, iar capul lui pleșuv părea prea mare pentru trupul puțin. Barba albă îi atîrna pînă pe piept, iar haina ponosită cu care era îmbrăcat nu dovedea cîtuși de puțin c-ar fi un țesător priceput. Pe peretele din dosul lui era un rînd de polițe, pline de suluri de pergament, care, după înfățișare păreau c-au fost foarte des cercetate.

Veniamin nu ridică privirea înainte de a termina firul din ac, dar după aceea își îndreptă trupul și făcînd un fel de strîmbătură, care voia să țină loc de zîmbet, se uită la noii săi clienți, încrețindu-și nasul și ridicînd buza superioară, întocmai ca o cămilă căreia i s-a pus o povară prea grea în spinare. Afară de ochii lui lucitori ca niște mărgele, căzuți adînc în orbite, Veniamin părea bătrîn ca și Iehova și — judecînd după felul în care se uita la ei — tot atît de supărat ca și el.

Marcellus înaintă cu îndrăzneală, urmat de Demetrius.

— Veșmîntul acesta, zise el ridicînd cămașa într-o mînă, are nevoie să fie reparat.

Veniamin își țuguie buzele rigide ca niște curele și umezindu-și degetul mare, încercă să vîre un nou fir în ac.

— Am și altceva de lucru, răspunse el cu glasul gutural, decît să mă ocup de găurile din hainele vechi. Apoi ridică acul în lumină și încercă să-i nimerească urechea: Du-te la cel care țese pînze de corabie, adăugă el nemulțumit.

— Probabil n-ar fi trebuit să vin la dumneata și să te supăr cu acest lucru de nimic, încuviință Marcellus fără să se tulbure. Îmi dau seama că veșmîntul acesta nu prea are nu știu ce valoare, dar este o amintire și mi-am zis că va fi mai bine să-l dau să-l repare cineva care se pricepe.

— Va să zică este o amintire! Bătrînul Veniamin întinse mîna uscată ca o surcea și luînd cămașa, o pipăi cu degete de expert. O amintire! Și cum de-a ajuns să fie o amintire? întreabă el și se uită încruntat la Marcellus. Tu ești roman, nu-i așa? Veșmîntul acesta este tot atît de evreiesc ca și cele Zece Porunci!

— Este adevărat, admise Marcellus îngăduitor. Eu sînt roman și cămașa aceasta a aparținut unui evreu.

— Poate un prieten al dumitale, zise Veniamin cu glasul plin de amărăciune și ironie.

— Nu propriu-zis un prieten. Dar a fost un evreu cumsecade și curajos, pe care-l respectau toți cei care l-au cunoscut. Cămașa lui a ajuns în mîinile mele și aș dori ca să fie tratată cu respectul cuvenit. Marcellus se plecă spre el și văzu cum zgîrîie cu unghia o pată întunecată ce se vedea pe țesătura cafenie.

— Probabil a murit luptînd... îngînă bătrînul Veniamin.

— A murit de moarte năpraznică, dar nu luptînd, răspunse Marcellus. A fost un om pașnic pe care l-au răpus dușmanii săi.

— Mi se pare că ești bine informat despre ceea ce s-a întîmplat cu el, murmură Veniamin. Dar nu este treaba mea să te întreb cum ai ajuns în posesia cămășii. Este de la sine înțeles că nu poți avea nici un amestec în moartea acestui evreu, căci altfel n-ai ține atît de mult la cămașa aceasta veche a lui. Apoi, adăugă cu glasul ceva mai îmblînzit: Ți-o voi repara și nu te va costa nimic.

— Îți mulțumesc, răspunse Marcellus cu glasul rece, dar prefer să plătesc cît costă. Cînd să vin s-o iau?

Veniamin nu-i răspunse. Obrazul lui îmbătrînit se întorsese spre fereastră și ridicînd cămașa cu amîndouă mîinile, o examină în lumină. Întoarse capul peste umăr și făcu semn lui Marcellus să se apropie.

— Ia uită-te, rogu-te. Este țesută dintr-o singură bucată, fără nici o cusătură. Nu există decît o singură localitate unde se țese în felul acesta. Departe, în vecinătatea lacului Ghenisaret, din Galileea. Veniamin își flutură barba îngîndurat. Au trecut ani întregi de cînd n-am mai văzut un veșmînt făcut în Galileea. Cred că această cămașă trebuie să fi fost făcută undeva în regiunea Capernaum.

— Cunoști această regiune? întrebă Marcellus.

— Da, sigur c-o cunosc; eu mă trag din neamul samaritenilor care trăiesc ceva mai spre miazăzi, aproape de hotare, declară Veniamin și începu să rîdă cu înțeles. Cei din Galileea și cei din Samaria n-au fost niciodată prea buni prieteni. Galileenii sînt oameni evlavioși, care-și pierd partea cea mai mare a timpului în sinagogi, iar cînd pleacă la

Ierusalim în pelerinaj, își lasă turmele fără păstor și țarina fără păzitor. Cu pelerinajele acestea și jertfele pe care le fac, au ajuns foarte săraci. Samaritenii nu se interesează prea mult de Templu.

— Din ce cauză? întrebă Marcellus.

Veniamin își trecu picioarele subțiri peste marginea mesei și rămase în această atitudine, pregătindu-se să-i dea o lungă explicație.

— Fără îndoială, începu Veniamin, ai auzit de Ilie Proorocul.

Marcellus clătină din cap și Veniamin se uită la el cu părere de rău; apoi, probabil, își zise că nu face să-și mai piardă vremea cu el, așa că, ridicîndu-și picioarele de pe masă, le așeză în poziția inițială și încercă încă odată să bage firul în ac.

— Ilie acesta a fost un zeu al Samariei? întrebă Marcellus.

— Îmi vine greu să cred că în capul cuiva, fie el chiar roman, a putut să se adune atîta ignoranță. Pentru evrei — fie din Samaria, Iudeea, Galileea sau dintre semințiile care s-au împrăștiat — nu există decît un singur Dumnezeu! Ilie a fost un mare profet. Eliseu care a moștenit hainele lui, a fost și el un mare profet. Trăiau în munții Samariei, cu mult înainte de clădirea marilor Temple și de toată frămîntarea aceasta pe care o fac slujitorii altarelor. Samaritenii s-au închinat întotdeauna și au adus jertfe pe altarele ridicate în crîngurile de pe coamele munților.

— Procedeul acesta mi se pare cît se poate de logic, răspunse Marcellus mulțumit.

— De, murmură bătrînul, vorbele acestea nu reprezintă un compliment pentru credința noastră, deși îmi dau seama că ai încercat să fii amabil.

Marcellus începu să rîdă, și Veniamin își frecă nasul lung și coroiat cu arătătorul, apoi zîmbi și el.

— Tinere, constat că ești o fire blîndă, zise el.

— Asta depinde de ceea ce mi se întîmplă, răspunse Marcellus, care n-ar fi vrut ca bătrînul să-și închipuie despre el că este slab la fire. Dumneata ești mai în vîrstă decît mine cu foarte mulți ani.

— Așa, va să zică; și de aceea îți închipui că un om mai în vîrstă are dreptul să fie și nepoliticos.

— În această chestiune mi se pare că sîntem amîndoi de aceeași părere, încuviință Marcellus.

Veniamin se plecă adînc asupra lucrului cu care era ocupat și începu să rîdă domol.

— Cum te cheamă, tinere? întreabă el, după ce făcu o pauză fără să ridice privirea spre el; și cînd Marcellus îi răspunse, îl întrebă din nou: Cît ai de gînd să stai la Atena?

Lui Demetrius această întrebare i se păru extrem de importantă. Acum, după ce starea lui Marcellus se schimbase, se va gîndi probabil, să se întoarcă la Roma, cît mai curînd posibil. Pînă acum nu-i vorbise despre intențiile sale și nici nu-i dăduse să înțeleagă că se gîndește la această problemă.

— Nu știu deocamdată, răspunse Marcellus. Probabil cîteva săptămîni. Aici sînt multe lucruri pe care aș vrea să le văd.

— De cînd ești aici în cetate? întrebă Veniamin.

Marcellus se întoarse întrebător spre Demetrius, care răspunse în locul lui.

— Ai fost pe colina lui Marte? continuă bătrînul.

— Nu, răspunse Marcellus cu sfială.

— Dar la Acropole?

— Nu l-am vizitat încă.

— N-ai văzut nici Parthenonul?

— Încă nu l-am văzut.

— Hîmmm! Bine, dar ce-ai făcut în timpul acesta?

— M-am odihnit, răspunse Marcellus. În timpul din urmă am făcut două călătorii lungi şi obositoare.

— Un tînăr sănătos ca dumneta, nu are voie să lenevească, zise Veniamin în bătaie de joc. Va să zică două călătorii, ei? Constat că-ţi place să călătoreşti . . . Pe unde ai umblat?

Marcellus încruntă din sprîncene. Bătrînul acesta părea că nu mai termină cu întrebările.

— Am venit de la Roma, răspunse el, în nădejdea că informaţia aceasta va fi tocmai de ajuns.

— Aceasta este o călătorie, declară Veniamin, ca să-l îndemne.

— Iar înainte de asta, am făcut drumul pînă la Roma cu o galeră care a plecat din Joppa.

— O, va să zică din Joppa! zise Veniamin şi continuă să coasă cu toată atenţia, dar glasul lui păru că tremură de nerăbdare. În cazul acesta ai fost şi la Ierusalim. Cîtă vreme a trecut de atunci?

Marcellus îşi făcu socoteala şi-i dădu răspunsul cerut.

— Va să zică aşa! încuviinţă Veniamin. În cazul acesta ai fost acolo chiar în timpul săptămînii Paştilor. Am aflat că acolo s-ar fi petrecut lucruri neobişnuite.

Demetrius tresări şi-şi schimbă greutatea trupului de pe un picior pe celălalt, apoi se întoarse speriat spre stăpînul său. Veniamin se uită la el pe sub sprîncene şi-l văzu.

— N-ar fi nimic de mirare, răspunse Marcellus evaziv. Cetatea era plină de tot felul de oameni, aşa că se putea întîmpla tot ce pofteşti, sfîrşi el şi săltîndu-şi brîul, făcu un pas înapoi. N-aş vrea să te mai reţin de la lucru.

— Întoarce-te mîine . . . înainte de apusul soarelui, zise Veniamin. Cămaşa te va aştepta gata. Vom bea împreună un pahar cu vin . . . dacă vei fi dispus să primeşti ospitalitatea casei mele modeste.

Marcellus ezită, înainte de a răspunde, şi se uită repede spre Demettrius care clatină din cap aproape imperceptibil, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună că va fi mai bine să se ferească de riscul de a fi obligat să-i povestească tragica întîmplare prin care a trecut.

— Eşti foarte amabil! răspunse Marcellus, dar nu ştiu dacă mîine nu voi fi ocupat cu altceva. În cazul cînd nu voi putea veni, voi trimite după cămaşa aceasta. Spune-mi cît să-ţi plătesc pentru reparaţie? Bägă mîna în partea dinăuntru a tunicii, dar Veniamin continuă să coasă, ca şi cînd nu l-ar fi auzit. Imediat după aceea însă ridică privirea şi se uită la el îngîndurat, ca şi cînd ar fi vrut să-l întrebe ceva.

— Mi se pare, începu el cu glasul domolit și netezind cămașa așezată alături de el, că nu ești dispus să vorbești despre evreul acesta.

Se vedea că Marcellus nu se simțea deloc în largul lui și că abia aștepta să plece, dar totuși îi răspunse:

— Este o întîmplare tristă.

— Toate întîmplările cu evrei sînt triste, încuviință Veniamin. Pot să te aștept mîine?

— Da, se învoi Marcellus, vrînd-nevrînd.

— Așa e foarte bine! îngînă bătrînul și ridicînd mîna uscată adăugă: Pacea să fie cu tine!

— Mul... mulțumesc! răspunse Marcellus care nu știa ce ar fi trebuit să-i ureze bătrînului evreu. Rămîi cu bine! zise el într-un tîrziu, considerînd că ar fi mai prudent să nu continue.

După ce ieșiră din prăvălie, Marcellus și Demetrius se uitară unul la altul întrebători și trecură de cealaltă parte a drumului, unde se vedea teatrul pustiu.

— Ce bătrîn curios! zise Marcellus. Nu țin cîtuși de puțin să-l revăd. Nu cumva o fi nebun?

— Dimpotrivă, zise Demetrius. Este un bătrîn înțelept.

— Ești de părere că aș săvîrși o greșeală dacă mîine nu trec din nou pe la el?

— Da, stăpîne! Ar fi mai bine ca acum să uiți ce s-a întîmplat!

— La urma-urmelor, nu e nevoie să mai vorbesc despre ce s-a întîmplat la Ierusalim. I-aș putea răspunde fără nici un ocol, că nu doresc să mai discut această chestiune. Felul în care vorbea, îți făcea impresia că are intenția să repete declarația ce o va face în ziua următoare: Cred că în felul acesta nu va mai stărui!

— Da, stăpîne, nu va mai avea motive, încuviință Demetrius, dar cu toate acestea, el va găsi motive. Veniamin nu este omul care ar putea să renunțe atît de ușor.

Își continuară drumul pe lespezile printre care crescuse iarbă și după ce ajunseră pe estradă, Marcellus întrebă:

— Spune Demetrius, ești informat despre datinile și obiceiurile acestor evrei?

— Despre obiceiurile lor știu foarte puține amănunte, stăpîne.

— Bătrînul Veniamin mi-a spus: « Pacea să fie cu tine ». Ce-ar fi trebuit să-i răspund? Există o formulă anume în acest scop?

— Cred că formula « Rămîi cu bine » este corectă, răspunse Demetrius.

— Pe aceasta am întrebuințat-o și eu! ripostă Marcellus, care păru c-a început să se gîndească la altceva.

— Da, stăpîne, încuviință Demetrius, ferindu-se să revină asupra amintirilor dureroase ce-l preocupau.

Se întoarseră din nou spre intrarea teatrului.

— M-ar interesa să aflu ce știe bătrînul acesta despre Galileea, zise Marcellus îngîndurat.

— Vă va spune mîine.

— Bine, dar eu n-am intenția ca mîine să merg din nou la el. Nu vreau să mai discut despre această chestiune. Vreau să-mi șterg pentru totdeauna din minte întîmplarea aceasta!

— Este hotărîrea cea mai înțeleaptă! încuviință Demetrius.

Această hotărîre categorică păru că se confirmă imediat. După ce ieșiră din *Teatrul Dionysios*, și trecură prin agora, Marcellus se opri în fața tarabelor, ca să schimbe cîteva cuvinte cu fetele venite de la țară și să împartă dinari de aramă copiilor speriați care se adunaseră împrejurul lor. Apoi urcară colina lui Marte și petrecură un ceas în acest loc sacru, unde marii bărbați ai Eladei erau așezați în atitudini împietrite.

Apucînd pe o alee lăturalnică, Marcellus se așeză pe o bancă de marmură, iar Demetrius se opri la o mică distanță. Amîndoi păreau îngîndurați. După un timp de tăcere Marcellus ridică mîna și-i făcu semn spre busturile mutilate.

— Demetrius, începu el, adineauri m-am gîndit că între aceștia nu există nici un războinic. Voi, grecii, sînteți buni luptători, cînd este vorba despre așa ceva, dar eroii care au fost eternizați în marmură în grădinile voastre publice sînt oameni pașnici. Ia gîndește-te la Forul din Roma. Acolo îi vezi pe Sulla, Antoniu, Scipion, Camillus, Iulius, Augustus... toți cu coifuri pe cap, cu platoșă și încinși cu sabia! Dar uită-te la șirul acesta de greci care urcă spre culmea colinei! Socrate, Epicur, Herodot, Solon, Aristotel, Polyb! Între aceștia nu există nici un războinic!

— Așa este... dar toți par că s-au întors din război! răspunse Demetrius în glumă.

— Da... aceasta este o faptă pe care am săvîrșit-o *noi*, declară Marcellus nemulțumit. Bravele noastre legiuni romane, formate dintr-o adunătură de ignoranți! Cîteva clipe rămase îngîndurat, apoi continuă cutremurat de revoltă: Ascultă Demetrius, să fie afurisiți toți cei care poartă război împotriva monumentelor! Prezentul poate fi al romanilor, datorită cuceririlor prin forță, dar trecutul nu poate să le aparțină lor. O națiune care poartă război împotriva istoriei altei națiuni nu merită decît dispreț și este formată dintr-o adunătură de lași. Cred că n-a fost nevoie de prea mult curaj, pentru a veni pe această colină, ca să retezi urechile lui Pericle! Fac prinsoare că nespălatul vandal care a venit aici ca să-și ascută spada de nasul lui Hippocrat, n-a știut nici să citească și nici să scrie. Ar fi imposibil ca o națiune să aibă simțul demnității, cînd ea nu respectă cuvîntul și opera oamenilor de geniu care au dat acestei lumi toată înțelepciunea și frumusețea pe care o stăpînește astăzi!

Se ridică în picioare, cutremurat de indignare și trecînd pe cealaltă parte a aleei, se opri în fața bustului lui Platon.

— Bătrînul acesta, de pildă, nu are naționalitate și nu are nici patrie. Nu aparține nici unei rase. Nici o țară din lumea aceasta nu poate afirma că-i aparține și nu poate să-l distrugă! Marcellus se opri pe neașteptate în mijlocul acestor perorații și o clipă nu mai zise nimic; apoi se întoarse încet spre Demetrius și-l privi în luminile ochilor.

— Îți aduci aminte Demetrius, de vorbele pe care le-a spus galileanul acela, despre el însuși?

— Da, îmi aduc, răspunse Demetrius şi dădu din cap. Spunea că împărăţia lui nu este din această lume. Dar nimeni n-a înţeles ce vrea să spună.

— S-ar putea, continuă Marcellus cu glasul visător, ca într-o bună zi să-i ridice şi lui un monument ca acesta al lui Platon . . . Haide, să plecăm! Ai uitat c-am luat hotărîrea ca astăzi să fim veseli? Iar în realitate am început să aiurăm ca nişte bătrîni filosofi!

Se făcuse tîrziu, pînă cînd să ajungă din nou la han. Cînd clădirea apăru în faţa lor, Marcellus declară că va fi obligat să facă o vizită familiei Eupolis.

— Ar fi trebuit să merg la ei mai demult. Pe toţi zeii, îmi vine să cred că n-am mai văzut pe nici unul dintre ei, din seara cînd am sosit în casa lor.

— Vor fi foarte bucuroşi să te vadă, stăpîne. S-au interesat de nenumărate ori de starea în care te găseşti, răspunse Demetrius.

— Mă voi opri la ei, declară Marcellus categoric. Intră în apartamentul nostru şi voi veni şi eu imediat.

După ce se despărţiră, Demetrius îşi zise că această revedere, după o absenţă atît de îndelungată, va fi foarte interesantă pentru membrii familiei Eupolis. Probabil că Theodosia va simţi nevoia să-i povestească şi lui ce s-a întîmplat.

Pe urmă se întrebă, ce-şi va închipui despre el însuşi, după această vizită, mai ales că-i mărturisise toate spaimele lui, în legătură cu starea în care fusese stăpînul său. Dar acum, Marcellus, despre care îşi închipuiau că trebuie să fie în camera lui, copleşit de deznădejde, se ducea să-i vadă, ca şi cînd niciodată în viaţa lui n-ar fi avut motive să-şi facă gînduri negre. Nu cumva Theodosia îşi va imagina că toată povestea pe care i-a spus-o a fost o născocire a lui proprie? Dar nu se poate să-şi spună aşa ceva!

Nimeni n-ar fi în stare să născocească o astfel de întîmplare!

Puţin după aceea, unul dintre sclavii de la bucătărie veni să-l anunţe că tribunul va cina împreună cu familia. Ieşind în peristilul casei, Demetrius zîmbi mulţumit şi se întrebă despre ce vor vorbi în timpul cinei. Presimţea că în această împrejurare va fi nevoie de oarecare tact.

Dimineaţa următoare Marcellus îmbrăcă o tunică grosolană şi se aşternu pe lucru, în faţa mesei de modelat, ca orice sculptor de profesie. Demetrius se învîrti în apropierea lui, pentru a-i fi de folos, pînă în momentul cînd îşi dădu seama că astăzi stăpînul său nu-i va cere altceva decît cel mult să stea liniştit sau să plece de acasă. Îi ceru deci voie să plece la plimbare.

Theodosia aşezase o ţintă vopsită în culori vii, în apropierea zidului şi începuse să tragă cu arcul spre ea, de la depărtare de un stadiu. Arăta foarte drăguţă în tunica ei cu mîneci scurte, şi cu o şuviţă de păr negru scăpată de sub panglica roşie cu care se legase împrejurul frunţii. După ce se mai apropie, Demetrius rămase mirat văzînd-o că mînuieşte un arc bărbătesc pe care deşi nu-l încorda în întregime, săgeţilor i se înfigeau răbufnind puternic în ţintă, ceea ce dovedea o vigoare neobişnuită pentru o fată de seama ei. Săgeţile erau şi bine ţintite. Demetrius îşi zise că

Theodosia, dacă ar fi căutat anume, putea provoca accidente grave cu săgeţile acestea cu vîrf de os.

Fata îi zîmbi şi-l întrebă dacă are să-i dea vreo indicaţie. Vorbele ei le interpretă drept încurajare, ca să se apropie de ea, dar pentru a nu da ocazie la nemulţumiri, Demetrius se opri în mijlocul aleei prunduite.

— Cred că tragi foarte bine la ţintă şi rezultatul este foarte bun, răspunse el. Sînt convins că nu ai nevoie de nimeni ca să-ţi dea lecţii.

Se aprinse uşor la obraz şi scoase o nouă săgeată din tolba proptită de zid. Demetrius îşi dădu seama că fata a rămas nemulţumită de vorbele lui, aşa că nu mai ţinu socoteală de urmări şi se îndreptă spre ea.

— Nu cumva eşti prea ocupat, pentru a putea sta de vorbă cu mine? întrebă fata, fără să se uite la el.

— Tocmai mă gîndeam să-ţi fac această propunere, zise Demetrius. Dar după cum bine ştii, aici nu se poate să stăm de vorbă.

Săgeata plecă din arc susurînd şi se înfipse în ţintă.

— În cazul acesta, zise Theodosia, ne vom întîlni tot acolo, unde ne-am întîlnit şi rîndul trecut.

Demetrius plecă repede şi făcu un mare ocol pentru a ajunge în grădina Templului. Fără îndoială, hierofanţii erau ocupaţi cu îndeletnicirile lor obişnuite, căci prin apropiere nu se vedea nimeni. Inima începu să-i bată mai repede, cînd o văzu pe Theodosia că se apropie. Constatarea că este tratat de această fată ca un egal era o senzaţie cu totul nouă, pe care nu ştia cum ar fi trebuit s-o interpreteze. Avea nevoie şi dorea prietenia Theldosiei, dar care ar fi fost felul cel mai indicat pentru a primi această prietenie pe care ea i-o oferise? Nu va avea oare nemulţumiri din pricina acestor întîlniri cu un sclav ca el? Rămînea de văzut dacă această prietenie reprezintă o onoare, sau numai riscul de a se compromite.

Theodosia se aşeză lîngă el, fără să-l mai salute şi-l examină de aproape, aşa că-i putu vedea scăpărările aurii în adîncul ochilor negri.

— Spune-mi ce s-a întîmplat în timpul cinei? întrebă el repede, ca să poată scăpa cît mai curînd de această preocupare.

— A fost ceva cu totul neobişnuit, nu-i aşa? În întrebarea ei nu se simţi nici un fel de maliţiozitate: Am putut constata că este complet vindecat.

Demetrius dădu din cap.

— Mi-am zis că poate-ţi vei închipui despre mine că toată întîmplarea pe care ţi-am povestit-o a fost născocită de mine. Nu te-aş fi condamnat deloc.

— Dimpotrivă Demetrius, am crezut tot ce mi-ai spus şi mai cred şi acum. A intervenit ceva. S-a întîmplat ceva extrem de important.

— Este adevărat. În timpul absenţei mele de acasă, Marcellus a descoperit cămaşa şi s-a apropiat de ea, fiind în altă stare sufletească. Imediat ce a atins veşmîntul oroarea care l-a obsedat a dispărut cu totul. Noaptea trecută a dormit bine. Astăzi s-a purtat exact cum se purtase înainte de accidentul pe care l-a avut. Cred că acum este pe deplin vindecat. Dar nu încerc cîtuşi de puţin să înţeleg motivul acestei vindecări.

— Firește . . . toată ziua nu m-am gîndit la altceva decît la asta, recunoscu Theodosia. În cazul cînd el a suferit din cauza acestei cămăși, atunci nu mai încape nici o îndoială că tot ea l-a vindecat în momentul cînd a văzut-o din nou, sub un alt aspect. S-ar putea ca acesta să fie adevărul. Eu în fiecare seară îmi însemnez cîteva lucruri de care vreau să-mi aduc aminte. Dacă s-ar întîmpla ca cineva să citească o pagină din aceste însemnări, unde notez că sînt fericită și mă bucur de viață, și-ar face cu totul altă imagine despre mine; dar dacă ar citi și pagina următoare a papirusului, unde va constata că sînt o fată cinică, stoică, indiferentă și cu sufletul plin de amărăciune, și-ar schimba impresia imediat. Tu și Marcellus ați avut o mulțime de amintiri în legătură cu această cămașă. Ale tale au fost triste, dar n-au avut nici o urmare; ale lui Marcellus au avut efecte dureroase asupra lui.

Se opri și se uită la el, pentru a constata dacă este de acord cu această concluzie. Demetrius dădu din cap ca s-o îndemne să continue.

— Mi-ai spus că acest Iisus i-a iertat pe toți, pentru faptele lor și că Marcellus a fost profund impresionat de cuvintele lui. Poate cînd a pus din nou mîna pe cămașă, impresia pe care i-a făcut-o a fost atît de puternică, încît a uitat de toate remușcările ce l-au chinuit. Nu ești de părere că această presupunere este destul de întemeiată?

— Da . . . dar eu cred că după primul șoc pricinuit de contactul cu ea, această revelație care l-a scăpat de obsesia ce l-a chinuit, ar fi trebuit să-l lase într-o anumită stare de exaltare. Este adevărat că un timp după aceea mi s-a părut extaziat, dar starea aceasta a fost de scurtă durată. În timpul zilei de ieri s-a purtat ca și cînd nici nu și-ar mai fi adus aminte că pînă acum nu s-a simțit bine.

— S-ar putea ca el să-și ascundă emoțiile, zise Theodosia. Probabil el se simte mult mai impresionat decît îți închipui.

— Nu are nici un motiv să se ferească de mine. A fost atît de adînc impresionat de această întîmplare, încît alaltăieri seară s-a indignat, în momentul cînd am încercat să i-o explic cu argumente logice.

— Pe semne din cauza asta nu vrea să mai discute despre ea. Își închipuie că problema aceasta este prea complicată pentru voi doi, așa că se ferește să mai vorbească despre ea. Spui că în primul moment a fost extaziat, dar după aceea s-a purtat ca și cînd n-ar fi intervenit nimic. Eu cred că procedeul acesta este firesc. Nu se poate să trăiești mereu pe culmile munților.

Privirile Theodosiei rătăciră în depărtări și glasul îi deveni melancolic.

— Într-un moment, cînd mă simțeam neobișnuit de tristă și abătută, mătușa-mea, Ino, mi-a spus că viața este întocmai ca un drum pe care-l faci pe jos, la mari depărtări; în lungul cîmpiilor întinse drumul este ușor și banal, dar cînd începi să urci coastele munților, devine mai greu și după ce ai ajuns pe culme, în fața ochilor ți se așterne o priveliște măreață — te simți exaltat și ochii ți se umplu de lacrimi — îți vine să cînți și ai vrea să ai aripi! Dar nu poți întîrzia pe culme, căci trebuie să-ți continui drumul și începi să cobori pe partea cealaltă, dar ești atît de adînc preocupat de primejdia prăpastiei de la picioarele tale, încît

îți uiți cu totul de mulțumirea ce ai avut-o în timpul cît te-ai oprit pe culme.

— Cît de frumos ai încercat să explici aceste senzații, Theodosia, zise Demetrius cu glasul blînd.

— Eu vorbeam despre explicațiile pe care mi le-a dat mătușa Ino.

— Îmi pare rău c-ai avut momente de singurătate și deprimare! zise Demetrius și fără să-și dea seama de gestul pe care-l face, ridică mîna și-și pipăi cicatricea albă ce se vedea pe sfîrcul urechii lui. Nu mi-aș fi închipuit c-ai putea să fii și tristă. Vrei să-mi vorbești despre asta?

Ochii ei urmăriseră cu toată atenția gestul pe care-l făcuse.

— Nu toți sclavii își au sfîrcul urechii despicat, zise ea îngîndurată. Situația în care te găsești este tragică. De asta pot să-mi dau și eu seama. În lumea asta este o mare nedreptate, cînd un bărbat ca tine este obligat să trăiască ca sclav. Dar cînd stai să judeci bine, oare între situația de sclav și situația în care mă găsesc eu, este atît de mare deosebire? Eu sînt fiica unui hangiu. Cît despre dumneata, Demetrius, cred că nu are nici o importanță c-ai fost crescut într-o casă de oameni prosperi, care ți-au dat o educație aleasă, atîta timp cît s-au găsit cîțiva scelerați care te-au dus la sclavie — prin urmare, iată realitatea! Urmez eu la rînd. Deși părintele meu este un bărbat integru, cunoscător al clasicilor și al tuturor artelor, un bărbat respectat de concetățenii săi, ca și părintele său Giorgios, este totuși un hangiu. Poate situația mea ar fi fost mult mai plăcută, dacă nu m-ar fi obișnuit să-mi fie dragi lucrurile care sînt mai presus de situația noastră socială.

— Bine, Theodosia, dar toate acestea sînt privilegii care contribuie și ele cu ceva la semnificația vieții pe care o duci, zise Demetrius, ca s-o îmbuneze. Ai atîtea motive ca să te simți mulțumită: scrieri, muzică, tinerețe exuberantă, veșmintele frumoase . . .

— N-am unde să mă duc ca să îmbrac veșmintele acestea frumoase, răspunse ea cu amărăciune, și tinerețea mea exuberantă nu-mi poate folosi la nimic. Dacă fiica unui hangiu vrea să se simtă mulțumită, va trebui să se conformeze tradițiilor. Trebuie să fie gălăgioasă, îndrăzneață și să nu se sperie de meschinării. În cazul acesta se va putea împrieteni cu tineri din clasa ei socială. Ascultă Demetrius, uneori încep să cred că nu voi fi în stare să mai suport, zise ea și ochii i se tulburară, umplîndu-se de lacrimi.

Își trecu brațul împrejurul mijlocului ei și rămaseră vreme îndelungată fără să-și mai spună nimic. Apoi fata își îndreptă trupul și se uită la el cu ochi limpezi.

— De ce nu încerci să fugi? întreabă ea cu glasul în șoaptă. Dacă aș fi bărbat, eu aș fugi.

— Unde te-ai duce? întreabă el și zîmbi îngăduitor.

Theodosia făcu un gest care ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că amănuntul acesta este de importanță minoră.

— În orice parte, murmură ea abătută. Probabil în Sicilia. Se spune că Sicilia este foarte frumoasă.

— Sicilia este o țară de tîlhari și de ucigași. Trebuie să știi, Theodosia, că viața în țările frumoase este mult mai grea decît în alte părți de lume.

Singurele locuri — după cît știu eu — unde poți trăi în liniște, sînt regiunile aride, unde nu crește nimic și unde pe nimeni nu-l aduce lăcomia.

— De ce nu la Damasc? Într-un rînd mi-ai pomenit despre localitatea aceasta, îți mai aduci aminte?

— În localitatea aceea aș muri de urît.

— Ai putea să mă iei și pe mine, zise fata, și începu să rîdă pentru a-i da să înțeleagă că a făcut o glumă, dar curînd după aceea tăcură din nou. Trezindu-se din adîncul gîndurilor, Theodosia se ridică în picioare și netezindu-și panglica de pe frunte, îi spuse că trebuie să plece.

Demetrius se ridică și se uită după ea, cum se depărtează cu mișcări grațioase, apoi dădu frîu liber gîndurilor sale. Începuse să se îndrăgostească de Theodosia și fata aceasta generoasă îi acordase prietenia și încrederea ei. Probabil va fi mult mai bine ca de aici înainte să evite aceste convorbiri intime dintre ei, dacă s-ar putea, fără să o jignească. Era o fată fermecătoare și duioșia ei părea neobișnuită. Libertatea cu care mărturisea toate gîndurile și inocența purtărilor ei îl împresionau într-un fel cu totul neașteptat. Pînă acum devotamentul lui fusese dedicat în întregime numai Luciei. Astăzi, cînd se gîndea la ea, Lucia îi făcea aceeași impresie ca și o relicvă. Theodosia era aici, lîngă el, dar nu va abuza de încrederea și singurătatea ei. N-avea nici un mijloc ca s-o ajute. Erau amîndoi destul de mîhniți, fără să-și mai facă promisiuni pe care nu le vor putea respecta. El este sclav, dar nu seducător.

Era încă foarte devreme și nu avea nimic special de făcut; Marcellus nu avea nevoie de prezența lui. Poate nu dorea să fie reținut de nimeni în timp ce încerca să modeleze lutul; în același timp se putea să aibe nevoie de singurătate pentru a-și putea formula în liniște interesantele teorii despre fenomenele supranaturale.

Ieșind din grădina Templului, Demetrius coborî în jos pe strada care devenea din ce în ce mai zgomotoasă, pe măsură ce se apropia de agora. Traversă piața imensă, savurînd variata aromă a produselor țărănești: pepeni pîrguiți, alune prăjite și napi copți. De aici ajunse în mijlocul unui grup de oameni și se opri ca să asculte diversele limbi pe care le vorbeau, apoi se apropie de un bard rătăcitor, fără vedere care cînta, alături de cîinele său credincios; ceva mai încolo, sub porticul unui teatru părăsit, văzu un ghicitor împrejurul căruia se adunaseră curioșii. Cînd să plece, fu îmbrîncit de pe trotuar de un legionar amețit care avea nevoie de mult loc pentru a putea trece cu încărcătura de vin ce o avea în pîntece. Nu știa ce să mai facă înainte de a se întoarce acasă.

Își aduse aminte c-ar putea inventa un pretext oarecare pentru a-l vizita pe bătrînul Veniamin. Cumpără un coșuleț cu smochine coapte și se îndreaptă spre casa țesătorului; după ce ajunse, se opri alături de masa de lucru a bătrînului.

— Prin urmare, el a luat hotărîrea să nu vină? întrebă Veniamin, fără să ridice privirea de pe lucrul cu care era ocupat. Ai venit prea devreme. Încă n-am terminat. După cum vezi, chiar acum lucrez la cămașa aceasta.

— N-am venit după cămașă, zise Demetrius și-i întinse coșulețul cu smochinele. Ziua e lungă și n-am nimic de lucru, așa c-am ieșit să mă plimb. Nu vrei cîteva smochine?

Veniamin îi făcu semn să pună coșulețul pe masă, în apropierea lui, apoi luă o smochină și o mestecă încet, fără să ridice privirea. Peste cîteva clipe înghiți și spuse:

— Te pomenești că te-ai gîndit: « Ia să-i duc cîteva smochine evreului aceluia bătrîn și morocănos », sau ți-ai zis: « Aș vrea să-i pun bătrînului Veniamin cîteva întrebări: îi voi duce coșulețul acesta cu smochine, așa că-și va închipui c-am trecut pe la el din întîmplare și i-am adus fructele acestea numai ca să-i fac plăcere. »?

— Smochinele acestea sînt foarte bune, zise Demetrius.

— Sigur că sînt, declară Veniamin și întinse mîna ca să-și mai ia una. Ia și dumneata, îl pofti el cu gura plină. De ce n-ai fost de acord ca astăzi să vină din nou la mine, să stăm de vorbă? Te temeai că voi stărui să-mi vorbească despre bietul evreu care a murit răstignit. La urma urmei — de ce să nu vorbească? Fără îndoială, un tînră mîndru roman nu se poate să se teamă de întrebările pe care i le-ar pune un bătrîn țesător — pe deasupra și evreu — aici, în cetatea Atena, care este o țară cucerită.

— Cred că este cazul ca răspunsul la această întrebare să ți-l dea chiar stăpînul meu. Nu mi-a spus că sînt liber să vorbesc cu dumneata despre această chestiune, zise Demetrius.

— Admit că spui adevărul, dar și dintr-însul numai foarte puțin, zise bătrînul și zîmbi. N-aș putea afirma că ești exagerat de amabil. Dar, la urma urmelor, de ce să nu vorbim împreună cu toată sinceritatea? Ai venit la mine ca să mă întrebi ceva. Haide, întreabă-mă! Apoi te voi întreba și eu. Ne vom pune întrebările pe față și vom da răspuns pentru răspuns. Felul acesta de a proceda este destul de echitabil.

— Mi se pare că n-am înțeles tocmai bine despre ce este vorba, răspunse Demetrius evaziv.

— De . . . în primul rînd, am constatat ieri că în momentul cînd ți-ai dat seama că eu știu ce s-a petrecut la Ierusalim în săptămîna Paștilor, ai rămas mirat. Bănuiesc că acum ai vrea să afli în ce măsură sînt la curent cu cele întîmplate acolo. Sînt dispus să te lămuresc, cu condiția să-mi răspunzi mai întîi la cîteva întrebări pe care ți le voi pune. Veniamin ridică privirea și se uită la el cu înțeles, apoi zîmbi. În primul rînd, îți voi pune o întrebare mai ușoară. Cred că la Ierusalim ai fost împreună cu stăpînul dumitale. Spune-mi: ai avut ocazia să-l vezi pe galileanul care a fost crucificat?

— Da, l-am văzut, răspunse Demetrius fără să ezite.

— Foarte bine! Ce fel de om era? întrebă Veniamin și lăsînd lucrul din mînă, își plecă trupul înainte și așteptă nerăbdător. Tu ești un tînăr prea inteligent pentru un sclav, dar mai ești și păgîn. Galileanul acela avea ceva, anumite însușiri care să-l deosebească de ceilalți oameni? Ai reușit să te apropii de el? L-ai auzit vorbind?

— Pe galilean l-am văzut pentru prima dată în dimineața zilei cînd am intrat în Ierusalim. Se îndrepta spre cetate, însoțit de o mare mulțime de oameni. Nu mi-am dat seama tocmai limpede de ceea ce se petrece,

deoarece eu nu înțelegeam limba pe care o vorbeau; dar mi s-a spus că mulțimea aceea de oameni veniți de la țară voiau să-l proclame rege al lor. Toți strigau: « Messia ! Messia ! ». Am aflat că oamenii aceștia așteaptă mereu ca să se ivească un erou, pentru a-i elibera din sclavia politică și că acest erou va fi Messia. Astfel, mulțimea care-l însoțea striga Messia și așterneau în calea lor crengi de palmier și de laur, ca și cînd ar fi fost regele lor.

Veniamin îl asculta cu atenție și gura cu buzele subțiri și îmbătrînite, îi rămăsese deschisă.

— Continuă ! îl îndemnă el, cînd îl văzu că s-a oprit.

— Mi-am făcut loc printre oameni și am reușit să mă apropii de el, așa c-aș fi putut să-l ating cu mîna. Trebuie să știi că mi s-a părut un bărbat impresionant, deși era îmbrăcat în haine simple . . .

— În veșmîntul acesta? întrebă Veniamin și ridică cu mîna tremurîndă cămașa, arătîndu-i-o lui Demetrius, care dădu din cap și continuă.

— Se vedea destul de limpede că lui nu-i face plăcere cinstea pe care i-o atribuiau oamenii aceștia; ochii lui părea îngîndurați și triști și felul în care se uita împrejur dovedea că se simte singur și părăsit de toată lumea.

— Hîmmm ! Ia stai o clipă, prietene. Veniamin se îndreptă spre polița pe care erau înșirate sulurile de papirus, alese unul dintre ele și găsi pasajul pe care-l căuta și-l citi cu glas adînc și stins: « . . . un bărbat al durerilor . . . care a cunoscut tristețea . . . ». Vorbele acestea sînt ale profetului Isaia. Continuă te rog. L-ai auzit vorbind?

— Nu l-am auzit . . . în ziua aceea nu l-am auzit.

— Ooo ! Va să zică l-ai revăzut?

— Da, l-am revăzut la cîteva zile după aceea . . . cînd a fost judecat pentru trădare, în pretoriul palatului.

— Ai fost și tu acolo?

Demetrius afirmă, dînd din cap.

— Cum s-a purtat în fața Procuratorului? A spus că este nevinovat și și-a cerut iertare? întrebă Veniamin.

— Nu, era foarte liniștit. N-am putut înțelege ce a răspuns, dar și-a primit condamnarea fără să protesteze.

Cu mîinile tremurînde, bătrînul Veniamin întinse vechiul său pergament:

— Ascultă, prietene ! Și întîmplarea aceasta face parte din profeția lui Isaia: « A fost învinuit și biciuit, dar ca un miel nevinovat, împotriva celui care-l tunde, așa nu și-a deschis gura sa », zise țesătorul și se uită la el.

— De vorbit, a vorbit, declară Demetrius care începu să-și aducă aminte, dar foarte liniștit și cu toată încrederea; atitudinea aceasta a lui a părut și ea neobișnuită, deoarece fusese biciuit crunt.

Veniamin începu din nou să citească din pergamentul său, cu glasul tremurat: « A fost biciuit pentru păcatele noastre . . . și datorită suferințelor lui, noi ne-am mîntuit. »

— Ale cui păcate . . . ale evreilor? întreabă Demetrius mirat.

— Isaia a fost un profet al evreilor, prietene, răspunse Veniamin și el a proorocit sosirea lui Messia evreu.

— Prin urmare suferințele acestui Messia nu interesează pe alte neamuri? stărui Demetrius. În cazul cînd acesta ar fi adevărul, atunci eu nu cred că Iisus a fost Messia! Înainte de a muri, el i-a iertat pe legionarii romani care-l pironiseră pe cruce!

Veniamin tresări și ridică privirea spre el.

— Cum se face că ai aflat tu vorbele acestea? întrebă el.

— Mi le-au repetat cei care au fost în apropierea lui, declară Demetrius. Toți cei dimprejurul crucii le-au putut auzi!

— Faptul acesta mi se pare cu totul neobișnuit! murmură Veniamin. Dar numaidecît după aceea se trezi din adîncul gîndurilor ce-l copleșiseră, și adaugă: Acum n-ai decît să mă întrebi ceea ce te interesează:

— Cred că mi-ai și răspuns la întrebările pe care voiam să ți le spun. Mi-am închipuit că vei putea să-mi spui ceva în legătură cu Messia, și mi-ai spus. Potrivit cu ceea ce scrie în scripturi, el trebuia să apară în calitate de erou al poporului evreiesc. Dar bărbatul pe care l-am văzut eu, nu părea dispus să devină eroul celor care-l aclamau. Am constatat că el a rămas profund mîhnit cînd a văzut că oamenii dimprejurul său stăruie să devină regele lor. În fața judecății, el a declarat că are o împărăție, dar împărăția lui nu face parte din lumea aceasta.

— Dar din care face parte . . . dacă nu din aceasta? se răsti bătrînul Veniamin.

— Tu ești cu mult mai înțelept decît mine. Prin urmare, dacă tu nu știi, ar fi zadarnic să-ți închipui că un sclav care este și păgîn, ar putea să-ți dea vreo explicație, zise Demetrius.

— Ai devenit sarcastic, tînărul meu prieten.

— Dimpotrivă, sînt cît se poate de sincer, dar mă simt dezorientat. Cred că pe acest Iisus îl interesa toată lumea! Și era mîhnit din cauza sorții tuturor oamenilor! Demetrius se opri și murmură cu sfială: Probabil mi-am îngăduit să vorbesc fără nici o reținere!

— Ai tot dreptul să vorbești în felul acesta, încuviință Veniamin. Eu sînt evreu, dar cred că Dumnezeul nostru este părinte al tuturor oamenilor. Prin urmare, se poate foarte bine ca atunci cînd va apărea Messia — pentru a domni asupra evreilor — el va face dreptate pentru toți.

— Mi-ar plăcea să pot studia și eu aceste vechi profeții, zise Demetrius.

— La urma urmelor, de ce să nu le studiezi, răspunse Veniamin și ridică din umeri. Sînt aici la îndemînă. Ești un om inteligent. Timp ai de ajuns și de lucru ai foarte puțin; încearcă să le citești!

— Cum să le citesc?

— Aș putea să te ajut și eu, răspunse Veniamin prevenitor. Apoi, își trecu picioarele peste marginea mesei și se ridică. Te rog să mă ierți, adăugă el fără nici o legătură cu ceea ce vorbiseră pînă acum. A sosit vremea să-mi pregătesc mîncarea de amiază. Apoi, fără să-și ia rămas bun și fără să mai spună ceva, se apropie de ușa din fundul prăvăliei și dispăru.

Probabil Veniamin terminase cu lucrul pentru ziua aceasta, deoarece masa cea mare din mijlocul atelierului nu era ocupată. O ușă din colțul cel mai îndepărtat, pe care Marcellus n-o văzuse prima dată cînd a intrat în atelier, fiind în dosul războiului cel mare, stătea acum larg deschisă. Marcellus se apropie numaidecît de ea.

Contrar aspectului din atelier, unde toate părea așezate de-a valma, locuința lui Veniamin, deși simplă, era mobilată cu gust. Covorul de culoare portocalie, întins pe jos, era foarte frumos. Avea trei scaune confortabile și cîteva taburete, un așternut pe care erau o pereche de coburi de păr de cămilă care țineau loc de perne și un dulap încins cu cercuri de metal; pe ambele părți ale ferestrei erau rafturi adînci pline cu suluri de pergament.

O altă ușă care era în fața celei pe unde intrase, dădea într-o curte pavată cu lespezi. Traversă camera, închipuindu-și că bătrînul îl așteaptă în curte. Rămase mirat, văzîndu-l cît pare de înalt în levita lui lungă de culoare neagră și în cap cu tichia din care atîrna un ciucure. Începuse să aștearnă masa în peristilul acoperit cu vrejuri de viță.

— Sper că n-am venit la vreme nepotrivită? întrebă el.

— În Atena nimeni nu poate sosi la vreme nepotrivită, cînd se întîmplă să treacă pragul unei uși deschise. Ești binevenit! zise el și-i arătă un scaun din apropierea mesei acoperite cu un covor, apoi luă două cupe de argint de pe o tavă și le așeză în fața oaspetelui său.

— Nu știam că locuiești în aceeași casă în care ai atelierul, zise Marcellus, neștiind ce s-ar cuveni să spună.

— Locuiesc aici din două motive, răspunse Veniamin, după ce puse un cuțit antic alături de pîinea de orz. Este mult mai comod și mult mai prudent. În cetatea aceasta nimeni nu-și părăsește prăvălia, fără s-o lase păzită.

— Tot așa este și în celelalte cetăți pe care le cunosc, ripostă Marcellus.

— Care anume? întreabă Veniamin și ferind scaunul se așeză în fața lui.

— De pildă, Roma. Orașul acela este plin de sclavi și toți niște tîlhari care nu țin cont de dreptul de proprietate.

Veniamin începu să rîdă cu glasul sugrumat.

— Sclavul este din fire prădalnic, zise el nepăsător. Îți vine în casă și pleacă cu cele mai bune sandale pe care le ai, deși singurul lucru pe care i l-ai luat este libertatea. Ridică cupa în mînă și se înclină în fața lui Marcellus. Să bem în cinstea zilei cînd omul nu va mai fi proprietatea altui om.

— Cu toată plăcerea! răspunse Marcellus și ridicînd cupa la gură se bucură cu vinul acesta foarte gustos. Părintele meu spune că va veni vremea cînd Roma va plăti foarte scump faptul că a adus oameni în sclavie, cu puterea armelor.

— El nu este de acord cu sclavia? În cazul acesta presupun că în casa lui nu se găsesc slavi.

Veniamin părea preocupat de tăiatul feliilor de pîine. Marcellus se aprinse la obraz cînd auzi vorbele lui cu înțeles.

— Dacă s-ar da un edict pentru abolirea sclaviei, tatăl meu ar fi printre cei dintîi care l-ar aproba. Evident, în situaţia actuală...

— Firește, tatăl dumitale ştie că măsura aceasta este nedreaptă, adaugă Veniamin. Dar ceilalţi din aceeaşi castă socială o practică. Prin urmare, este de părere că e mult mai bine să fie nedrept decît excentric.

— Dacă îmi dai voie să vorbesc în numele părintelui meu, interveni Marcellus, atunci îţi voi spune că el n-a formulat pînă acum nici o astfel de teorie. Este un bărbat integru şi generos. Sclavii din casa noastră sînt bine trataţi. Au hrană şi adăpost mai bun...

— Sînt dispus să te cred, îl întrerupse Veniamin. Au mîncare mai multă decît ar putea avea dacă ar fi liberi. Evident, în această privinţă, situaţia lor este identică cu a cailor şi cîinilor pe care îi aveţi. Dar chestiunea se pune în felul următor: oare oamenii şi dobitoacele fac parte din aceeaşi categorie? Nu există între ei nici o deosebire, în ce priveşte valoarea? Dacă poţi cumpăra un măgar de povară cu zece drahme, iar un bărbat sănătos la trup, poate fi obţinut cu doi talanţi de argint, deosebirea dintre valoarea lor este numai cantitativă? Din acest punct de vedere sclavia omenească reprezintă pentru mine un fel de oroare. Este o jignire a măreţiei spiritului omenesc, căci dacă e să judeci pe un om că este de aceeaşi calitate cu un animal de povară, atunci nu mai există nici un fel de demnitate omenească. Eu, Veniamin, sînt convins că toţi oamenii au fost creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu!

— Aceasta este o concepţie iudaică? întrebă Marcellus.

— Da, este!

— Evreii bogaţi au şi ei sclavi, nu-i aşa? întrebă Marcellus ca şi cînd nu l-ar fi interesat din cale afară, cum şi în ce fel îi va răspunde Veniamin, dar acesta se uită la el cu toată atenţia, şi păru că încearcă să găsească cuvîntul cel mai potrivit.

— Ai pus degetul exact pe una dintre nemulţumirile noastre! exclamă el. Evreii mărturisesc că oamenii sînt creaţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Prin urmare, Dumnezeu este părintele lor din punct de vedere spiritual. O astfel de afirmaţie poate avea valoare numai dacă admiţi că toţi oamenii sînt fii lui Dumnezeu. Fie că sînt toţi... fie că nu este nici unul dintre ei! Eu, Veniamin, sînt de părere că toţi sînt fiii lui Dumnezeu! În cazul acesta, cînd voi robi un om, punîndu-l în rîndul dobitoacelor din ogradă, toate afirmaţiile mele rămîn fără valoare.

Marcellus îşi rupse bucata lui de pîine şi admise că nu este drept ca un om să robească alt om. Nu este admisibil să înjoseşti un om, coborîndu-l atît de adînc, încît să i se pară că nu este cu nimic mai bun decît un animal.

— Cît despre asta, declară Veniamin şi făcu un gest cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să elimine această idee, nu cred că ai putea lua caracterul divin al unui sclav, chiar dacă îl cumperi şi-l înhami la plug, între un măgar şi un bou. În această împrejurare, el nu are dreptul să aleagă. Nu este el cel care înjoseşte omenirea, ci cel care l-a cumpărat. Nimic nu-l opreşte să creadă şi după aceea că Dumnezeu este părintele său spiritual. Dumneata însă nu poţi crede. Să luăm de pildă pe grecul acela frumos care te urmează în toate părţile. Sclavia nu l-a împiedicat să fie

unul dintre fiii lui Dumnezeu, dacă vrea să se considere ca atare; dar, robindu-l pe el, te-ai apropiat de animale, deoarece aceasta este concepția dumitale despre valoarea omului.

— Eu nu sînt prea tare în filozofie, răspunse Marcellus cu indiferență. Probabil după ce voi petrece o bucată de vreme aici în Atena, plimbîndu-mă pe colina lui Marte și urmărind păienjenișul sophistic al . . .

— Vei reuși să faci frînghie din nisip!, îl întrerupse Veniamin pe același ton. Dar subiectul despre care vorbim noi, este ceva mai mult decît o simplă teorie. Este o problemă de imediată actualitate. Să luăm, de pildă, marele imperiu roman care-și trimite armatele în toate părțile, pentru a jefui și îngenunchia micile națiuni; pentru a duce în sclavie pe cei mai buni dintre fiii acestora, înlănțuiți de butucii corăbiilor infecte, iar pe cei mai în vîrstă să-i pună la muncă silnică, pentru a putea plăti biruri nedrepte. Într-o bună zi imperiul roman se va prăbuși . . .

— Și tatăl meu este de aceeași părere, interveni Marcellus. El afirmă că datorită sistemului sclaviei romanii încep să devină din zi în zi tot mai nepăsători, mai grași și mai trîndavi, și că va veni și ziua . . .

— Da, va veni și ziua, dar nu din pricina asta, declară Veniamin. Romanii vor fi zdrobiți, dar nu din pricină că sînt prea grași, ci din pricină că și-au închipuit că toți oamenii sînt animale. Subjugînd alte popoare, au renunțat la propria lor demnitate în calitate de oameni. Nu este de mirare că zeitățile romane au devenit subiectul de glumă și de batjocură al tuturor oamenilor care au cît de puțină minte. Ce nevoie mai aveți de zei, dacă vă închipuiți că oamenii sînt ca vitele pe care le poți duce de lanț? Prin analogie de ce să te gîndești la zei, cînd cîinele dumitale nu se gîndește la ei?

Veniamin făcu o pauză, pentru a umple din nou cupele din fața lor. Se vedea că este emoționat, deoarece îi tremurau mîinile.

— Eu sînt evreu, dar asta nu înseamnă că religia altor popoare nu mă interesează. A fost o vreme cînd zeitățile dumneavoastră romane au fost privite cu respect. Pentru străbunii dumneavoastră, Jovis a însemnat ceva. A venit apoi timpul cînd Iulius Cesar a ajuns zeu; mult mai important decît Jovis. Și numai cei impilați au continuat să mai creadă în zeitățile clasice, în puterea cărora era răsăritul soarelui și ploile, zei care răsplăteau și pedepseau, care domoleau vînturile în calea marinarilor și dădeau rod viilor. Dar ia să-mi spui și mie, dacă-mi dai voie să te întreb, ce l-a determinat pe Cesar să-și bată joc de religia romană? Firește, asta s-a întîmplat în momentul cînd romanii au avut o forță militară destul de puternică, pentru a subjuga alte neamuri, cumpărînd și vînzînd sclavi pe care-i duceau ca pe vite în cirezi. Datorită acestui procedeu, au recunoscut că oamenii — inclusiv ei înșiși — nu au nici asemănare cu Dumnezeu. Vanitosul și superbul Cesar a fost un zeu destul de corespunzător pentru ei, în ziua cînd s-a decretat că toți oamenii sînt animale.

— Nu cred că s-a găsit vreun om cu mintea întreagă, care ar fi putut să admită că Iuliu Cesar a fost zeu, protestă Marcellus.

— În intimitatea sufletului său, n-a admis, încuviință Veniamin. Cred că nici chiar Cesar n-a crezut c-ar fi posibil așa ceva.

— Prin urmare, ești de părere că dacă romanii ar aboli sclavia, s-ar putea gîndi cu mai mult respect la vechile zeități și că datorită cultului față de aceștia, ar putea deveni mai nobili?

Veniamin începu să rîdă zgomotos.

— Acest « dacă », face ca întrebarea dumitale să pară ridicolă!

— Cît mă privește, continuă Marcellus, pe un ton din care se vedea că s-a plictisit de acest subiect, nu mă interesează zeii, fie că sînt clasici, fie că sînt contemporani.

— Cum îți explici existența universului? întrebă Veniamin.

— Nu mi-o explic deloc, răspunse Marcellus, și nici nu m-am gîndit pînă acum că s-ar putea găsi cineva care să-mi pună o astfel de întrebare. Apoi, dîndu-și seama că riposta aceasta a lui este mai mult lipsită de politețe decît hazlie, adăugă repede: Aș fi dispus să cred în existența unei ființe supranaturale, dacă cineva ar putea să se impună în această calitate. Prezența acesteia ar limpezi o mulțime de enigme. Ieri spuneai că poporul din care faci parte — samaritenii — se închină în fața altarelor din munți. Poate aș fi și eu dispus să procedez în felul acesta, dacă nu-mi va cere nimeni să personific răsăritul soarelui și copacii.

— Noi nu personificăm obiectele ce se văd împrejurul nostru, îi explică Veniamin. Credem într-un singur Dumnezeu — un duh — creator al tuturor lucrurilor.

— Am auzit undeva spunîndu-se, declară Marcellus îngîndurat, că evreii așteaptă să apară un mare conducător, un erou și un rege, care-i va scăpa de robie și va întrona o pace durabilă. Samaritenii cred în apariția lui?

— Firește! răspunse Veniamin. Toți marii noștri profeți au proorocit venirea lui Messia.

— De cînd îl așteptați să sosească?

— De multe secole.

— Și mai credeți și astăzi că va veni?

Veniamin își mîngîie barba îngîndurat.

Credința aceasta uneori devine exuberantă și extatică, altădată se domolește. În timpuri de restriște se vorbește foarte mult despre venirea lui Messia. Cînd încep greutățile vieții și persecuțiile, evreii caută între ei înșiși pe cîte cineva care să dea dovadă de puteri messianice.

— Și pînă acum n-au găsit pe nimeni care să dispună de aceste puteri? întrebă Marcellus.

— Pe cel adevărat nu l-au găsit încă, răspunse Veniamin și păru că începe din nou să se gîndească. Este un amănunt foarte ciudat, continuă el. În vreme de lipsuri grele, cînd se simte nevoia unui conducător, poporul deznădăjduit, care nu știe încotro să mai apuce, nu aude decît glasurile stridente, cărora nu le lipsește îndrăzneala, și refuză să asculte glasul înțelepciunii care aparține unui înțelept care, prin firea lui însuși, este sfios și cumpătat. Adevărul este c-am avut mulți pretendenți pentru rolul messianic. Dar aceștia au apărut și au dispărut, întocmai ca meteorii.

— Dar, cu toate aceste dezamăgiri evidente, mai păstrați credința că Messia va trebui să apară?

— Va apărea, murmură Veniamin. Evident, fiecare generație își închipuie că problemele ce i se pun sînt destul de grele, pentru a justifica sosirea lui. Din ziua ocupației romane, vechile profeții s-au bucurat de un interes mereu în creștere, în rîndul mulțimii. Pînă și Templu! părea că așteaptă apariția lui Messia.

— Părea? se miră Marcellus și ridică din sprîncene.

— Templul este foarte mulțumit de situația în care se găsește, murmură bătrînul. Imperiul roman stoarce vlaga populației sărace, dar se ferește să supună la biruri grele pe preoți și pe cei bogați. Cred că cei care conduc Templul s-ar simți stingheriți dacă ar apărea Messia, deoarece el, probabil, ar introduce anumite schimbări.

Veniamin părea că vorbește numai pentru el însuși, deoarece nu se strădui să explice musafirului său la ce face aluzie.

— Poate ar alunga negustorii care vînd săracilor animale de jertfă, la prețuri exagerate? întrebă Marcellus fără să ezite.

— Cum se face că dumneata ești informat despre această ticăloșie?

— Despre asta s-a vorbit și în Ierusalim, răspunse Marcellus cu indiferență. Mi se pare că au fost anumite proteste în această privință.

— Anumite proteste? întrebă Veniamin, ridicînd dintr-o sprînceană. Fără îndoială, protestele au fost destul de energice, pentru a putea fi auzite chiar de către un roman ce se găsea numai în trecere prin acel oraș. Ce ai făcut acolo, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Am fost trimis cu o misiune oficială, răspunse Marcellus și ridicîndu-se în picioare, își netezi faldurile togei. Dar îmi dau seama că nu trebuie să abuzez de ospitalitatea dumitale, sfîrși el cu amabilitate. Ai fost extrem de binevoitor și-ți rămîn îndatorat. Poți să-mi dai cămașa?

Veniamin intră în cameră, dar se întoarse aproape imediat. În lumina domolită, Marcellus examină cămașa pe care i-o adusese.

— Este reparată foarte bine, declară el. Nimeni n-ar putea bănui c-a fost sfîșiată.

— În afară de dumneata, întîmpină Veniamin cu glasul grav. Marcellus se feri din calea ochilor bătrînului, care îl privea. Petele acestea... am încercat să le șterg. Dar n-am reușit. Nu mi-ai spus nimic despre acest biet evreu. Spuneai că a fost un bărbat curajos și că a murit din vina dușmanilor săi. Nu cumva a fost din Galileea?

— Cred că a fost, răspunse Marcellus și se frămîntă pe loc. Împături apoi cămașa și luînd-o pe braț, îi întinse mîna.

— Nu cumva l-a chemat Iisus? întrebă Veniamin în șoaptă.

— Da, acesta a fost numele lui, admise Marcellus, fără să vrea. Cum se face că dumneata cunoști acest nume?

— Am aflat această întîmplare de la un vechi prieten, cu numele Popygos, care este negustor de mirodenii. În săptămîna Paștilor el a fost la Ierusalim. Spune-mi, zise Veniamin, cum ai ajuns în stăpînirea acestei cămăși?

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanță? întrebă Marcellus cu mîndrie.

Veniamin se înclină umil și-și frecă mîinile una de alta.

— Te rog să mă ierți pentru curiozitatea mea, murmură el. Dar eu sînt om în vîrstă și n-am pe nimeni, iar în orașul acesta mă aflu foarte departe de țara mea. Sulurile mele de pergament cu înscrisuri, care reprezintă istoria poporului meu și cuvintele marilor noștri profeți, sînt pentru mine ca și pîinea și sarea. Acestea reprezintă opaițul de la picioarele mele care-mi luminează drumul. Acestea sînt moștenirea mea. Îndeletnicirea de toate zilele nu înseamnă nimic pentru mine. Îmi dă de lucru și-mi procură hrana de toate zilele, dar sufletul și viața mea stau ascunse și se hrănesc cu cuvîntul scris care este întocmai ca merele de aur într-o grădină de argint. Glasul lui Veniamin devenise extatic și obrazul lui îmbătrînit strălucea de mulțumire.

— Ești un om cu noroc, zise Marcellus. Îmi place și mie să citesc scrierile clasice, rămase nouă de la marii înțelepți... Platon, Pitagora, Parmenide...

Veniamin zîmbi îngăduitor și clătină din cap.

— Da, da... datorită lucrărilor acestora ai învățat să citești, dar ele nu te-au învățat cum trebuie să trăiești. Cei care vorbesc limba ebraică învață să înțeleagă cuvîntul viu. Uite ce, dragă prietene, din toate aceste profeții se desprinde o nădejde. Într-o bună zi Messia va apărea în fața oamenilor și va domni asupra lor. Numele lui va fi Mîntuitorul cel adevărat și împărăția lui nu va avea sfîrșit. Nu este hotărîtă o zi anume, cînd va veni... dar cu toate acestea va veni! Prin urmare să nu te miri că mă interesez cu atîta nerăbdare de acest Iisus, despre care foarte multă lume a crezut că este Messia.

— Mi-ar face plăcere să-i cunosc mai bine aceste profeții, zise Marcellus, îngîndurat.

— Și de ce adică să nu le cunoști? întrebă Veniamin și ochii lui adînci se luminară. Mie-mi face plăcere să mă gîndesc la ele și ți le-aș explica cu dragă inimă, deși ar fi mult mai bine dacă le-ai putea citi singur.

— Limba ebraică este grea? întrebă Marcellus.

Veniamin zîmbi și ridică din umeri.

— De... nu este mult mai grea decît limba greacă pe care constat că o vorbești foarte bine. Evident, este mult mai grea decît limba latină.

— De ce «evident»? ripostă Marcellus și încruntă din sprîncene.

— Te rog să mă ierți, se scuză Veniamin. Probabil limba greacă cere un efort mai mare, deoarece scriitorii greci... Bătrînul se opri și se uită la el cu sfială.

— Gîndirea scriitorilor greci este mai adîncă, interveni Marcellus ca să-l ajute. Asta voiai să spui? Sînt de aceeași părere.

— N-am vrut să te jignesc, îngînă Veniamin. Roma își are poeții, satiricii și panegiriștii ei. Cicero al dumneavoastră are multe studii interesante, dar puțin cam naive. Acestora le place să culeagă flori, dar nu se avîntă niciodată printre stele.

Veniamin luă un sul de pergament și-l întinse pe masă:

— Ascultă prietene! «Cînd mă uit la cer, faptă a mîinilor tale, la lună și la stelele pe care tu le-ai creat, mă întreb ce este omul, ca să-ți poți aduce aminte de el?»

— Cuvintele acestea mi se par pesimiste, deși sînt destul de întemeiate, îl întrerupse Marcellus.

— Ai răbdare, dă-mi voie să-ți citesc și ce urmează ! stărui Veniamin. « L-ai creat pe el, ca să fie ceva mai prejos decît îngerii și i-ai făcut parte de cinste și măreție ». O, este atîta bogăție în înțelepciunea ebraică ! Va trebui să te străduiești s-o cunoști.

— Deocamdată voi fi obligat să mă mulțumesc numai cu părțile alese, pe care din cînd în cînd vei avea bunăvoința să mi le explici, răspunse Marcellus. Acum am început să lucrez sculptură și preocuparea aceasta implică toată atenția mea. Apoi scoase o pungulița de mătase în care erau cîteva piese de argint și o puse pe masă: Te rog să primești arginții aceștia, pentru repararea cămășii pe care ți-am adus-o.

— Ți-am spus că nu vreau să fiu plătit pentru această reparație, declară Veniamin categoric.

— Atunci vei împărți acești bani săracilor, ripostă Marcellus.

— Îți mulțumesc ! zise Veniamin și se înclină în fața lui. M-am gîndit acum că dacă te interesează istoria evreilor — și ești prea ocupat pentru a învăța limba ebraică — ai putea să îngădui ca sclavul grec pe care-l ai să vină la mine și să învețe. Aș fi foarte mulțumit să-l ajut, căci este un om inteligent.

— Da, este adevărat că Demetrius este inteligent și ar putea învăța această limbă. Îmi dai voie să te întreb, cum de-ai făcut această constatare ?

— A venit astăzi la mine și a întîrziat vreme de un ceas.

— Nu mai spune ! Și cu ce scop a venit la dumneata ?

Veniamin ridică din umeri, dar nu-i răspunse imediat.

— A trecut pe aici și neavînd de lucru, a intrat la mine, mi-a adus un coșuleț de smochine și mi-a pus cîteva întrebări.

— Ce fel de întrebări ?

— Probabil îți va spune el, dacă-l vei întreba, răspunse Veniamin. Dumneata ești stăpînul lui, nu-i așa ?

— Gîndurile lui nu le stăpînesc eu, ripostă Marcellus. Dar poate ți-ai închipuit despre mine că sînt mai brutal decît sînt în realitate.

Bătrînul Veniamin zîmbi aproape binevoitor, clătină încet din cap și puse mîna uscată pe umărul lat al tribunului.

— Nu, fiule, eu nu-mi închipui că ești un om brutal, declară el cu blîndețe. Din nenorocire, ești însă reprezentantul unui sistem brutal, dar nu ai nici o vină în asta.

— S-ar putea întîmpla ca în ziua cînd va apărea Messia al dumneavoastră, să găsească o soluție și pentru această situație, răspunse Marcellus, care se simțea jignit de atitudinea bătrînului și de cuvintele pe care le pronunțase.

— Spune-mi, rogu-te, după crucificarea lui Iisus, cîtă vreme ai mai întîrziat în Ierusalim ? întrebă Veniamin care-l însoți pînă în pragul ușii.

— Am părăsit cetatea în dimineața următoare, înainte de răsăritul soarelui și ne-am întors acasă, răspunse Marcellus.

— Ooo ! exclamă Veniamin și-și mîngîie barba albă. În cazul acesta n-ai mai auzit nimic . . . despre el ?

— Ce puteam să mai aud? El murise.

— Murise — bătrînul păru că ezită — eşti sigur că el murise?

— Da, sînt sigur! declară Marcellus.

— Ai fost de faţă? Ochii cavernoşi ai lui Veniamin se îndreptară spre el, ca şi cînd ar fi aşteptat un răspuns categoric, dar acesta părea că întîrzie să vină.

— L-am văzut murind, încuviinţă Marcellus. I-au străpuns inima cu o suliţă, înainte de a-l coborî de pe cruce.

Spre mirarea lui, văzu că obrazul încreţit al lui Veniamin se luminează de un zîmbet mulţumit.

— Îţi mulţumesc, prietene! zise el încîntat. Îţi mulţumesc pentru că mi-ai spus cuvintele acestea.

— Nu mi-am închipuit că dureroasele mele cuvinte ar putea să-ţi pricinuiască o astfel de mulţumire, zise Marcellus speriat. Acest Iisus a fost un bărbat curajos, care merita să trăiască. Totuşi, pari mulţumit de ştirea că a murit pe cruce!

— Au umblat tot felul de vorbe! îi explică Veniamin. Un fel de zvonuri care spuneau că legionarii au plecat, înainte de moartea lui, şi că prietenii galileanului l-ar fi coborît de pe cruce şi l-ar fi readus la viaţă.

— De, din întîmplare eu ştiu că toate zvonurile acestea sînt minciuni! declară Marcellus categoric. Cei care l-au crucificat au fost destul de beţi în ziua aceea, dar ei l-au ucis pe galilean şi cînd au plecat el era mort! Acestea nu sînt vorbe pe care le-aş fi auzit de la alţii. Eu ştiu adevărul cu toată certitudinea!

— Fiule, ceea ce-mi spui este foarte important, zise Veniamin cu glasul tremurînd de emoţie. Sînt mulţumit c-ai venit astăzi la mine! Sper că te voi vedea şi de aici înainte, destul de des. Apoi ridică mîna slăbită deasupra capului lui Marcellus: « Domnul Dumnezeul nostru să te binecuvinteze şi să te păzească. Chipul lui să lumineze calea ta şi să-ţi îndrepte paşii în drumurile ce le vei face. Ca cel fără de început să reverse harul său asupra ta şi pacea să-ţi fie dată ţie », psalmodie bătrînul.

Urmă o lungă tăcere, înainte ca Marcellus să se hotărască să plece. Se simţi năucit şi nu ştia ce va trebui să facă; apoi se înclină respectuos în faţa lui Veniamin şi fără să mai zică ceva, traversă prăvălia cu paşi înceţi şi ieşi în strada asupra căreia coborîseră umbrele înserării.

CAPITOLUL X

Astăzi, cînd Diana ar fi putut să se întoarcă de la Capri în orice moment, familia Gallio înţelese că va fi nevoie să inventeze o explicaţie care să justifice plecarea neaşteptată a lui Marcellus.

Fără îndoială, Tiberiu aflase că *Vestris* a sosit, aducîndu-l pe Marcellus, care era cel mai important dintre călătorii care fuseseră la bord. Diana va fi nerăbdătoare să-l vadă şi avea toate motivele să creadă că tot atît de nerăbdător aşteaptă şi el întoarcerea ei la Roma.

Lucia era de părere să-i spună că Marcellus s-a întors acasă atît de bolnav, încît au crezut de cuviinţă că o schimbare a climei este imediat necesară deşi Diana probabil se va interesa de ce fel de boală suferea şi se va întreba în ce măsură clima Atenei ar putea să fie preferabilă celei din Roma.

Cornelia propuse să-i răspundă că la Atena se găsesc medici mult mai buni decît la Roma. Probabil, cu această explicaţie Diana se va simţi mulţumită, dar în realitate explicaţia n-avea nici un rost, de vreme ce toată lumea ştia că cei mai buni medici din Atena au fost deportaţi la Roma.

— Nu se poate, interveni senatorul Gallio cu glasul categoric; amîndouă greşiţi. Cînd eşti obligat să dai cuiva o explicaţie, nici o născocire nu te poate servi mai bine decît adevărul. Prin urmare, i-l vom spune. Dacă Diana şi fiul meu se iubesc unul pe altul, aşa cum spuneţi voi, ea are dreptul să ştie ce s-a întîmplat şi este datoria noastră să-i spunem. Nu va fi prea greu, de vreme ce îi vom spune numai adevărul.

După ce pronunţă aceste cuvinte, care păreau definitive, senatorul se ridică în picioare, pregătindu-se să părăsească odaia soţiei sale, dar în aceeaşi clipă fiică-sa îl opri.

— Să presupunem că această informaţie va trebui să i-o dau eu, începu Lucia cu toată prevederea, ce aş putea să-i spun din ceea ce s-a întîmplat?

Tatăl ei făcu un gest de nepăsare pentru a-i da să înţeleagă că întrebarea ei este lipsită de importanţă.

— Îi vei putea spune că fratele tău a primit ordin să conducă operaţia de crucificare a unui revoluţionar evreu; de pe urma acestei întîmplări s-a ales cu o puternică zguduitură a nervilor şi din pricina asta a fost copleşit de melancolie adîncă, astfel c-am crezut de cuviinţă să-l trimitem undeva, pentru a nu fi obligat să se gîndească mereu la această întîmplare.

— Prin urmare, nu trebuie să-i pomenesc nimic despre chinuitoarele crize de remuşcare, nici despre obsesia şi nici despre întrebarea aceea stranie pe care o pune mereu, chiar fără să vrea?

— Huîhum . . . despre asta nu-i vei spune nimic, zise senatorul. Nici nu este nevoie. Va fi de-ajuns să-i spui că Marcellus se simte abătut şi deprimat.

— Diana nu se va mulţumi cu această explicaţie, răspunse Lucia. Va rămîne dezamăgită şi indignată. Abstracţie făcînd de faptul că ei se iubesc, nu trebuie să uităm că ea a intervenit în favoarea lui, pentru a fi rechemat din exil. Afară de asta i se va părea straniu ca un tribun roman să rămînă atît de tulburat din pricina executării unui condamnat.

— În această privinţă sîntem cu toţii de acord, admise senatorul. Nu am cîtuşi de puţin pretenţia că eu înţeleg situaţia. Fiul meu n-a fost niciodată lipsit de curaj, prin urmare nu este obiceiul lui să se îmbolnăvească la vederea sîngelui.

— Probabil va fi mult mai bine, interveni Cornelia, dacă nu-i vom pomeni nimic despre această crucificare şi-i vom spune fără înconjur că Marcellus a dorit să se ocupe o vreme de sculptură şi să asculte o serie de conferinţe, ca . . .

— Şi această dorinţă a fost atît de irezistibilă, încît n-a putut să mai întîrzie cîteva zile, pentru a se întîlni cu ea, căreia i se datoreşte întoarcerea lui acasă, ripostă Lucia sarcastică.

Maică-sa oftă şi mai făcu o împunsătură în broderia la care lucra, apoi admise că propunerea ei, dacă stai să te gîndeşti bine, ar fi un pretext lipsit de seriozitate, afirmaţie cu care soţul şi fiica ei se declarară de acord.

— La plecare mi-a făgăduit că îi va scrie Dianei, adăugă Lucia.

— Ei bine, nu se poate ca să aşteptăm scrisoarea lui, răspunse senatorul. Pînă atunci ar putea să treacă săptămîni întregi. Diana va dori să afle adevărul acum. Eu zic că va fi mult mai bine să i-l spui tu. O fată care este destul de inteligentă, pentru a putea obţine concesii de la bătrînul nostru Împărat, care este un om înrăit, va trage anumite concluzii din ceea ce vede, indiferent de ce-i vei spune tu.

— Dacă-l iubeşte cu adevărat, gînguri Cornelia, atunci îi va trece cu vederea orice.

— Fără îndoială! încuviinţă soţul ei şi se îndreptă spre ieşire.

— Mi se pare că voi nu o cunoaşteţi pe Diana destul de bine, îi preveni Lucia. Ea nu este pregătită, pentru a putea înţelege astfel de situaţii. Ea îl idolatrizează pe tatăl ei care este în stare să ucidă un om cu aceeaşi uşurinţă cu care altul ar ucide un şoarece. Nu cred că ea ar fi în stare să ierte pe cineva, pentru o slăbiciune de care a dat dovadă.

— Nu mă aşteptam la astfel de cuvinte din partea ta, Lucia, zise maică-sa după ce senatorul plecă. Îi vine omului să creadă că nu ţii la fratele tău. Doar nu-ţi închipui despre el că ar putea să fie un bărbat fără voinţă?

— Nu ştiu nici eu ce să cred, murmură Lucia abătută. Ce ai putea crede într-o astfel de împrejurare? întrebă ea şi acoperindu-şi ochii cu palmele mîinilor, clătină din cap. L-am pierdut pe Marcellus, mamă,

îngînă ea printre lacrimi. Era atît de îndrăzneț și atît de voinic! L-am iubit atît de mult! Mi se rupe inima cînd mă gîndesc la el!

Dar dacă problema ce se punea, în legătură cu ceea ce îi vor spune Dianei, părea atît de complicată, ea totuși era destul de simplă, în comparație cu cea care se puse în după-amiaza zilei următoare, cînd apăru un centurion îmbrăcat în uniformă de gală, ca să predea un sul impresionant, adresat lui Macellus. Centurionul le spuse că va aștepta răspunsul și că dimineața următoare va sosi cuadriga imperială cu care vor trebui să plece.

— Fiul meu nu este acasă! răspunse Senatorul. S-a îmbarcat pe o corabie și a plecat la Atena.

— Ce nenorocire!

— Bănuiesc că ești informat despre conținutul acestui mesaj? întrebă Gallio.

— Da, stăpîne, pentru că mesajul nu este secret. Împăratul l-a numit pe tribunul Marcellus în calitate de Comandant al gărzii palatului. Sîntem cu toții foarte mulțumiți!

— Îmi pare extrem de rău, centurioane, că fiul meu lipsește de acasă. Probabil voi putea trimite Împăratului un mesaj odată cu întoarcerea dumitale la Capri. Gallio rămase cîteva clipe îngîndurat: sau mai bine nu... Voi pleca eu, ca să-i explic situația...

— Foarte bine, încuviință centurionul. Sînteți de acord să plecăm mîine în zorii zilei?

Astfel plecară a doua zi împreună, deși drumul de la Roma pînă la Neapole, făcut în goana cailor, nu putea să fie de loc plăcut, își zise senatorul. Dar afară de asta, nici misiunea în care trebuia să plece, nu-i făcea plăcere; deși era obișnuit cu tehnica discuțiilor contradictorii, convorbirea cu Împăratul nu putea oferi nici o plăcere, deoarece Tiberiu era nervos și senatorul n-avea nici un motiv justificat pentru a se prezenta în fața lui. Caii galopau în lungul drumului desfundat și cuadriga uriașă se legăna ca o barcă; ceasurile treceau încete și pe senator îl durea capul. Judecînd situația din toate punctele de vedere, drumul fu un adevărat chin și la miezul nopții, cînd sosi la vila din Capri, nu era în stare să se mai gîndească la altceva decît cel mult, la posibilitatea de a se odihni.

Fu primit de căpetenia sclavilor care-l conduse într-un impunător apartament, unde Gallio se așeză pe un scaun, simțindu-se cu desăvîrșire stors de puteri. Doi sclavi macedoneni veniră să-i despacheteze lucrurile și să-i aștearnă patul. Un alt sclav îi pregăti baia, în timpul ce un uriaș din Nubia îngenunche în fața lui, ca să-i desfacă curelele sandalelor. Imediat după aceea veni un sclav din Tracia care aduse un ulcior de vin rece. Căpetenia sclavilor apăru din nou.

— Împăratul dorește să vă primească, anunță el respectos.

— Acum? întrebă Gallio și făcu o strîmbătură de nemulțumire.

— Vă rog, stăpîne. Împăratul a dat ordin ca tribunul Marcellus să fie imediat adus în fața lui, după sosire. Cînd a fost informat că în

locul lui a venit senatorul Gallio Împăratul a declarat că este dispus să vă primească fără întîrziere.

— Foarte bine! oftă Gallio. Făcu semn nubianului să-i lege din nou sandalele, apoi se ridică ostenit şi-l urmă pe sclavul care-l conduse spre somptuosul apartament al Împăratului.

Bătrînul Tiberiu era aşezat în capul oaselor şi împrejurul lui erau cîteva perne în care-şi proptise trupul şubred, iar în cap avea o scufiţă de lînă, căzută pe o ureche. Împrejurul lui se frămîntau mai mulţi slujitori care se prefăceau că ar vrea să-l servească.

— Ieşiţi afară! strigă Împăratul cînd văzu pe senator că apare; sclavii se retraseră respectos; în afară de cel care-l însoţise pe Gallio. Pleacă şi tu! ţipă Împăratul şi sclavul se întoarse în loc şi se retrase spre uşă.

Împăratul ridică privirea şi se uită sfidător la Gallio.

— Ce însemnează toate acestea? cloncăni bătrînul. Am conferit o mare onoare fiului tău care n-a făcut nimic pentru a o merita, ca pe urmă să aflu c-a părăsit Roma, fără să fie autorizat. În calitate de părinte ai venit să-mi explici. Ei bine, începe! Este tocmai timpul să vină cineva şi să-mi explice!

— Maiestate, începu Gallio, înclinîndu-se adînc în faţa lui, fiul meu va fi profund mîhnit, cînd va afla că fără să fi vrut anume, cu purtarea lui l-a supărat pe Împărat, căruia îi datorează atît de mult.

— Să nu vorbim despre asta! ţipă Împăratul cu glasul ascuţit. Continuă cu explicaţiile, dar vezi să fie cît mai scurte. Vreau să mă odihnesc. Toţi cei dimprejurul meu au fost nişte nebuni, cînd m-au trezit din somn numai pentru atîta lucru . . . şi tot un nebun ai fost şi tu cînd le-ai dat voie să mă trezească. Un bărbat de vîrsta ta ar trebui să fie şi el demult în pat. Ai făcut un drum greu. Eşti obosit. Ce stai în faţa mea, ca o santinelă! Îţi poruncesc să te aşezi pe un scaun. Eşti om bătrîn . . . foarte bătrîn. Aşează-te pe scaun, înainte de a cădea de pe picioare!

Gallio se aşeză mulţumit pe scaunul comod din apropierea patului de aur masiv al Împăratului, apoi constată că nemulţumirea imperială s-a liniştit.

— Cum spune şi Maiestatea Voastră, este prea tîrziu pentru a vă putea da explicaţii mai amănunţite. Fiul meu Marcellus a fost numit Legat al legiunii din castrul Minoa . . .

— Da-da . . . Toate acestea eu le ştiu! se zborşi Tiberiu. Am revocat ordinul dat de imbecilul acela de la Roma şi l-am adus pe fiul tău acasă. Ce s-a întîmplat după aceea?

— La Minoa a primit ordinul să se prezinte la Ierusalim, pentru păstrarea ordinei în săptămîna Paştilor evreieşti. O grupare revoluţionară mai mică a încercat să provoace tulburări. Conducătorul acesteia a fost judecat pentru trădare şi condamnat la crucificare.

— Crucificare, zici? În cazul acesta conducătorul a fost cu siguranţă un om primejdios.

— Mie mi s-a spus despre el cu totul altceva, Maiestate. Omul acela a fost un tînăr evreu, aproape necunoscut, inofensiv şi foarte blînd, căruia îi plăcea să trăiască în pace cu toată lumea; era originar dintr-o

provincie de la hotarul imperiului . . . mi se pare din Galileea. Se spune c-ar fi jignit pe cei de la conducerea Templului.

— Ei comedie! exclamă Tiberiu şi se plecă spre el, ca să-l poată auzi mai bine. Ce a făcut anume?

— Oamenii aceştia, stăpîne, au obiceiul să vîndă animale de jertfă, chiar în incinta Templului. Ei cer credincioşilor preţuri mari pentru aceste animale şi realizează cîştiguri. Galileanul acesta s-a revoltat din cauza înşelătoriilor şi a sacrilegiului pe care acesta îl reprezintă, aşa că a pus mîna pe un bici şi a lovit sacerdoţii şi animalele, alungîndu-i din Templu şi . . .

— Hi-hi-hi! chicoti bătrînul Tiberiu, atît de ascuţit, încît căpetenia sclavilor băgă capul prin deschizătura uşii şi se uită înăuntru. Vino încoace netrebnicule! Adu un ulcior de vin pentru senatorul Gallio! Vom bea şi noi vin! Hi-hi-hi! Va să zică galileanul acesta blînd şi iubitor de pace, a pus mîna pe bici şi a alungat sacerdoţii în stradă, ei? Nu e de mirare că l-au crucificat! Asta înseamnă că nu i-a lipsit îndrăzneala. Dar ce amestec a avut fiul tău în afacerea asta?

— El este cel care a primit ordinul să-l crucifice pe tînărul evreu — şi datorită acestui spectacol sîngeros, s-a îmbolnăvit. Gallio se opri şi sorbi încet vinul, în timp ce moşneagul bolborosi ceva de neînţeles în cupa pe care sclavul i-o ţinea la gură.

— S-a îmbolnăvit? întrebă Tiberiu şi zîmbi sarcastic. S-a îmbolnăvit de la stomac?

— S-a îmbolnăvit de la cap. Dacă vă interesează, Majestate, aş putea să vă povestesc cum s-au petrecut lucrurile, adăugă Gallio, iar după ce Tiberiu dădu din cap, în semn de încuviinţare, începu să-i vorbească despre deprimarea lui Marcellus, despre purtarea lui neobişnuită şi hotărîrea de a-l trimite la Atena, unde-şi închipuise că va găsi alte distracţii la care să se gîndească şi să poată uita trista întîmplare la care fusese martor.

— De, murmură Tiberiu. Dacă fiul tău este atît de sensibil, încît nu poate suporta mirosul sîngelui cald, atunci nu vom stărui să primească însărcinarea de a îngriji de siguranţa persoanei noastre . . . Am aflat de la tînăra fiică a lui Gallus că este un bărbat curajos. În faţa ei se bucură de mare stimă şi l-am adus acasă, numai pentru a-i face ei plăcere şi tot din pricina aceasta l-am numit şi Comandant al gărzii palatului nostru. Pentru ea e mult mai bine că această slăbiciune a lui s-a manifestat înainte de a avea motive să se simtă umilită din cauza purtării lui, în anumite împrejurări şi de faţă cu alţii.

Pentru Gallio cuvintele acestea fură prea grele, pentru a le putea suporta fără să protesteze.

— Maiestatea Voastră mă pune într-o situaţie delicată, declară el cu îndrăzneală. Ar fi necuviinţă din partea mea, să fiu de altă părere; totuşi Împăratul meu m-ar considera meschin şi laş, dacă n-aş încerca să apăr pe propriul meu fiu, împotriva unei astfel de acuzaţii.

Obrazul lui Tiberiu dispăru în fundul cupei, unde lui Gallio i se păru că întîrzie vreme îndelungată. La urmă se ridică şi-l văzu că respiră cu greutate.

— Bine — hîc — foarte bine! Haide, începe! zise moşneagul şi-şi şterse bărbia umedă cu dosul mîinii. Apără pe fiul tău!

— Marcellus, Maiestate, nu este un slăbănog. Este un tînăr mîndru şi curajos, vrednic de calitatea lui de cetăţean al Romei şi de titlul său de tribun. Nu pot înţelege în întregime, cum de a putut rămîne atît de impresionat de crucificarea acestui evreu, decît că...

— Continuă! Decît ce?

— El este convins că galileanul nu s-a făcut vinovat de nici o crimă şi că n-a meritat o pedeapsă atît de severă. Însuşi Procuratorul a declarat că este nevinovat şi a încercat să-l scape.

— Ca pe urmă să-l condamne la moarte? Ce fel de dreptate împarte imperiul, acolo în Ierusalim? Cine este astăzi prefectul — tîrîtoarea aceea respingătoare... cum îi zice... Irod?

— Da, l-au judecat în faţa lui Irod... dar de condamnat, l-a condamnat Pontiu Pilat. Pilat este Procuratorul Palestinei.

Tiberiu pufni în rîs, începu să tuşească şi-şi stropi cu salivă mîneca halatului de mătase cu care era îmbrăcat.

— Pontiu Pilat! exclamă Împăratul aducîndu-şi aminte. Zăpăcitul acela care a construit afurisitul de apeduct. Nevastă-sa avea nevoie de grădini. Pentru acestea îi trebuia apă. A jefuit visteria Templului, ca să construiască un apeduct. Tîmpitul! I-a făcut pe evrei să se revolte. Am pierdut o mie de legionari, pentru a-i putea linişti pe revoltaţi. Dacă se va mai repeta odată, îl vom lăsa pe Pilat să se descurce singur cu evreii lui. N-am avut niciodată o idee prea bună despre zevzecul acesta care se lasă dus de nas de o femeie. Împăratul se opri, ca să respire. Este un caraghios care se teme de soţia sa. Gîndindu-se la cuvintele acestea, Tiberiu îl făcu pe senator să tresară, cînd îl auzi că pufneşte într-un hohot de rîs ascuţit, caracteristic omului beat: Eşti liber să rîzi şi tu, Gallio, adăugă împăratul: Se teme de soţia sa! Un caraghios care se teme de o femeie! Hi-hi-hi!

Gallio zîmbi cu amabilitate, dar nu vru să participe la veselia zgomotoasă a Împăratului, provocată de propria sa glumă. Tiberiu era beat, dar după ce se va trezi din această beţie, ar putea să-şi aducă aminte.

— Şi şarpele acela de Irod! Împăratul încleştă pumnii şi-şi frecă ochii înlăcrimaţi. Cunoaştem destul de bine perfidia-lui. O lipitoare scîrboasă care s-a ghiftuit cu sîngele concetăţenilor săi. Gallio... eu am purtat războaie în multe ţări. Am robit multe popoare. Am condamnat la moarte pe curajoşii apărători ai acestora, şi cu toate c-am poruncit ca războinicii lor să fie măcelăriţi, i-am respectat totuşi pentru vrednicia lor. Dar acest Irod! Acest corb care sfîşie cadavrele. Această hienă care se preface că reprezintă interesele concetăţenilor săi, dar vine să-mi lingă tălpile sandalelor pentru a obţine concesii în propriul său interes... ce fiinţă josnică! Da, ştiu că este în interesul imperiului să avem astfel de ticăloşi în slujbe înalte, în toate provinciile supuse de noi — care să-şi vîndă şi să-şi trădeze propriul lor popor... Epuizat de această lungă peroraţie, Tiberiu mai sorbi o gură de vin, îşi linse buzele, tuşi şi îngînă: Nu pot suferi trădătorii!

— M-am întrebat de multe ori, începu Gallio care-şi zise că va trebui să răspundă ceva la cuvintele Împăratului, dacă este cu adevărat în interesul imperiului, ca noi să atribuim slujbe importante unor sceleraţi ca Irod, care să administreze provinciile supuse. Este prudent gestul acesta? Şi care este utilitatea unui astfel de procedeu? Pe supuşii noştri îi putem jefui, dar de amăgit nu-i vom putea amăgi niciodată. Nemulţumirea lor mocneşte încet şi pe ascuns, dar asta nu înseamnă că este înlăturată, şi la prima ocazie va izbucni.

— De, n-au decît să ne urască, murmură Tiberiu, căci de folosit tot nu le va folosi la nimic. Imperiul roman nu are nevoie să fie iubit. Nu cere decît supunere — supunere imediată şi fără crîcnire. Glasul Împăratului deveni ţipător: N-au decît să ne urască! Să ne urască toată lumea! şi-şi încleştă pumnii uscaţi de bătrîneţe. Sclavul din apropierea lui îi netezi perna, ca să-l liniştească, dar se feri ca fript, cînd simţi că Împăratul a repezit cotul ciolănos spre el.

Curînd după aceea, capul îmbătrînit şi greu i se plecă pe piept. Căpetenia sclavilor se întoarse şi se uită rugător la Gallio care se ridicase pe jumătate de pe scaun, întrebîndu-se dacă n-ar fi preferabil să se retragă. Tiberiu se trezi, înghiţi de cîteva ori cu greutate şi făcu o strîmbătură.

— Gallio, începu el, mi se pare că ne-am rătăcit foarte departe. Începusem să discutăm despre fiul tău. L-a crucificat pe evreul acela nevinovat, şi nedreptatea aceasta l-a făcut să se îmbolnăvească, nu-i aşa? Deşi au trecut cîteva săptămîni de la această răstignire, el continuă să nu se simtă bine. Foarte ciudat! Cum ai putea să explici întîmplarea aceasta?

— Este un caz misterios, oftă Gallio. Dar mai este un amănunt despre care n-am vorbit încă, şi priveşte cămaşa acestui evreu.

— Hîh? Tiberiu se plecă spre el, îndemnat de curiozitate. Cămaşa? Ce este cu cămaşa?

În primul moment Gallio se întrebă cum ar putea proceda mai cu prudenţă, pentru a-i spune despre ce este vorba, şi aproape îi păru rău c-a făcut aluzie la acest amănunt.

— În drumul acesta, fiul meu a fost însoţit de un sclav grec care este foarte inteligent. De la el am aflat această parte din întîmplarea de la Ierusalim. Se pare că după ce galileanul a fost crucificat, cămaşa smulsă de pe el a fost aruncată la picioarele crucii şi fiul meu, împreună cu alţi ofiţeri, ca să-şi petreacă timpul, au jucat-o la zaruri. Marcellus a cîştigat-o.

Tiberiu se lăsase pe perne, căci era plictisit de această poveste banală, şi era gata să aţipească din nou.

— În aceeaşi seară, în palatul Procuratorului s-a dat un banchet, continuă Gallio. După cît spune sclavul, fiul meu nu părea cîtuşi de puţin mulţumit dar n-a constatat nimic neobişnuit la el, nici înainte şi nici după crucificare. În timpul banchetului, unul dintre ofiţerii veniţi cu el din Minoa, care băuseră mai mult decît ar fi trebuit, s-a apropiat şi a stăruit ca Marcellus să îmbrace cămaşa galileanului. Gallio se opri şi bătrînul întoarse ochii spre el, ca şi cînd ar fi aşteptat să continue.

— Ei, şi a îmbrăcat-o? stărui el nerăbdător.

Gallio dete din cap:

— Da; dar din clipa aceea n-a mai fost omul de altădată.

— Aha, abia acum începe să devină interesant! Nu cumva fiul tău își închipuie că evreul acela a blestemat această cămașă?

— Ar fi foarte greu să vă pot spune, Maiestate, ce-și închipuie fiul meu. El nu vorbește aproape de loc.

În ochii moșneagului se aprinse o lumină neașteptată de înțelegere.

— Aha! Mi se pare c-am început să înțeleg. Acesta este motivul pentru care l-ai trimis la Atena. Acolo va putea consulta astrologii, prezicătorii și pe toți cei care sînt în legătură cu morții! Dar de ce l-ai trimis la Atena! La Rhodos se găsesc necromanți mult mai prețuiți. Sau mai bine-l trimiteai aici la mine. Nu există în nici o parte de lume oameni care să fie în această privință mai înțelepți, decît sclavul meu Telemah din Rhodos!

— Nu, Maiestate, pe Marcellus nu l-am trimis la Atena, ca să stea de vorbă cu prezicători. Am stăruit ca să plece pentru o bucată de vreme, pentru a nu fi obsedat de gîndul că va fi obligat să-și revadă prietenii, în această stare de spirit.

— Prin urmare, cămașa acestui evreu mort este vrăjită? întrebă Tiberiu, și-și supse buzele, căci posibilitatea aceasta părea indicată anume pentru el. Evreii sînt un popor neobișnuit; oameni foarte evlavioși care cred într-un singur Dumnezeu. Evident, galileanul acela a fost un fanatic religios dacă a intrat în conflict cu cei de la conducerea Templului probabil era întemeietorul unei noi religii, pe care a propovăduit-o.

— Ați auzit vreodată despre Messia, Maiestate? întrebă Gallio.

Împăratul căscă gura și ochii apoși i se dilatară.

— Da, răspunse el cu glasul sugrumat. Cel care trebuie să vină. Îmi spune Telemah că ei îl așteaptă mereu. Cel care trebuie să vină și să întemeieze o nouă împărăție. Bătrînul începu să chicotească dar fără nici un fel de veselie. O împărăție, spune Telemah; o împărăție care nu va avea niciodată sfîrșit; iar conducerea acestei împărății va rămîne în seama lui. Telemah afirmă că această profeție se găsește în scripturi. L-am lăsat să vorbească tot ce poftește, căci e om în vîrstă. Spune că va veni ziua cînd acest Messia va domni și asupra Romei! Hi-hi-hi! Ce să-i fac; e om în vîrstă; dacă ar fi fost mai tînăr, aș fi dat poruncă să fie biciuit pentru nerușinarea lui. Un Messia, murmură bătrînul Tiberiu pentru sine, și o împărăție. Uuf! Ce voiai să spui referitor la acest Messia?

— Nimic altceva, stăpîne — decît că în mijlocul populației rurale s-a răspîndit credința că acest galilean ar fi Messia pe care-l așteptau să vină.

— Ce face! strigă Tiberiu. Gallio, nu se poate ca tu să crezi așa ceva!

— Eu nu sînt evlavios, stăpîne.

— Ce vrei să spui că nu ești evlavios? Doar crezi în zei, nu-i așa?

— În această privință, Maiestate, eu nu mi-am format nici o convingere. Zeii sînt foarte departe de sfera preocupărilor mele, stăpîne.

Tiberiu se întunecă la obraz și clătină din cap.

— Probabil că senatorul Gallio ne va spune foarte curînd că nu crede ca Împăratul său să fie de origine divină!

Gallio plecă fruntea şi se gîndi la răspunsul pe care va trebui să-l dea.

— Ce zici de asta? stărui Împăratul nerăbdător. Este împăratul de origine divină, sau nu este?

— Dacă Împăratul îşi închipuie că este de origine divină, răspunse Gallio cu îndrăzneală, atunci nu mai are nevoie ca unul dintre supuşii săi să-i confirme această credinţă.

Răspunsul acesta îndrăzneţ fu atît de neaşteptat, încît în primul moment Tiberiu nu găsi cuvintele potrivite, pentru a-l pune la locul lui. Se uită la el îndelung, apoi îşi umezi buzele uscate.

— Gallio, constat că eşti un bărbat isteţ la gură, dar cu toate acestea sincer, murmură el. Mi-a făcut plăcere să stau de vorbă cu tine. Acum te poţi retrage şi mîine dimineaţă vom continua această conversaţie. Ne pare rău că fiul tău nu poate primi însărcinarea, adăugă Tiberiu.

— Noapte bună, stăpîne! zise Gallio.

Se retrase spre uşă, dar atitudinea lui păru atît de abătută încît trezi mila bătrînului Împărat care strigă după el.

— Mai zăboveşte! Vom găsi o altă însărcinare pentru fiul admirabilului nostru Gallio. Lasă-l să studieze arta şi să doarmă în timpul conferinţelor filozofice. Lasă-l să cîştige cunoştinţe în domeniul logicii şi al metafizicii. Pe toţi zeii! În palatul acesta se simte nevoie nu numai de a asculta în faţa uşilor închise şi a te bate cu sabia. Fiul tău va fi sfetnicul nostru. Ne va ţine conferinţe savante. Sîntem sătui de sfaturile oamenilor bătrîni. Marcellus îşi va expune vederile lui tinereşti asupra misterelor. Prin urmare Gallio . . . vei informa pe fiul tău despre hotărîrea luată de noi.

— Maiestatea Voastră este foarte binevoitoare faţă de mine, murmură Gallio recunoscător. Îl voi informa pe fiul meu despre generoasa hotărîre pe care aţi luat-o, stăpîne. Probabil această însărcinare va reuşi să-l vindece de suferinţele prin care trece acum.

— În sfîrşit — şi bătrînul căscă zgomotos — chiar dacă nu-l va vindeca, asta nu va avea nici o importanţă. Toţi filozofii sînt scrîntiţi la cap.

Încercă să rîdă, apoi se lăsă uşor între perne, şi printre buzele subţiri îi scăpă pufăitul respiraţiei ostenite. Împăratul Romei adormise.

Fiind informat de căpetenia sclavilor că Maiestatea Sa imperială nu s-a trezit încă, senatorul prînzi în camera sa şi plecă să facă o plimbare. De ani întregi nu mai vizitase insula Capri; asta se întîmplase cu ocazia inaugurării palatului *Vila Jovis*, cînd întregul senat participase la festivităţile care fuseseră impresionante mai mult datorită risipei, decît somptuozităţii lor. Deşi era în temă cu extravagantele clădiri din această insulă totuşi nu-şi putuse imagina de la distanţă măreţia acestor lucrări. Pentru a putea admite aşa ceva, trebuia să vii aici şi să le vezi. Tiberiu putea foarte bine să fie şi nebun, dar în orice caz era un arhitect desăvîrşit.

Înaintînd cu paşi sprinteni în lungul aleei pavate cu mozaic, în partea de răsărit a esplanadei, Gallio se abătu spre un foişor şi aşezîndu-se la

umbră, se uită visător la dîra de fum albastru ce se răsucea leneşă pe deasupra Vezuviului. Fără să-şi dea seama de motive, înfăţişarea sinistră a acestui pisc de munte îi aduse aminte de imperiul roman care era şi el o forţă gigantică, ţinută sub presiune; din cînd în cînd, pe gura lui se revărsa fum de pucioasă şi zgură topită. Căldura aceasta nu era dintre cele care te încălzesc şi te înviorează şi nici lava aceasta nu reprezenta un îngrăşămînt pentru ogoare, căci Vezuviul nu se pricepea la altceva decît să distrugă. Cei care trăiau în apropierea lui, erau mereu cu frica în sîn.

Situaţia aceasta se potriveşte şi imperiului roman, îşi zise Gallio. « Lasă-i să ne urască ! Să ne urască toată lumea ! » spusese bătrînul Tiberiu.

Cu mult înainte de apariţia Cesarilor, aceeaşi trufie nebunească abătuse nenorocirea asupra perşilor, a egiptenilor şi a grecilor. Nemesis îşi bătuse joc de trufia aceasta a lor şi-i îngenunchease, reducîndu-i la sclavie.

Gallio se întrebă, dacă va mai fi în viaţă, în ziua cînd se va produce prăbuşirea imperiului? Ce planuri o fi urzit această Nemesis, în privinţa Romei? Cine se va ridica — şi pînă unde — pentru a putea dărîma ceea ce clădiseră Cesarii? Noaptea trecută, beţivul de Tiberiu păruse aproape înspăimîntat de misterioasele profeţii ale prorocilor evrei. «Cel care va veni ». Fireşte ! . . . Tiberiu presimţea apropierea dezastrului. Se poate prea bine ca bătrînul acesta superstiţios să nu se fi gîndit niciodată la motivele care-l determinară să se intereseze atît de mult de vrăji, de preziceri şi de prostiile pe care i le înşirau despre drumul stelelor, dar motivul adevărat nu putea să fie altul decît acesta. Tiberiu vedea cum imperiul se apropie de sfîrşit. « Cel care va veni ! » În orice caz, cineva va veni şi va lua asupra lui conducerea imperiului, dar acest cineva nu va fi un evreu. Ar fi imposibil ! Ar fi chiar ridicol !

Preocupat de gîndurile acestea negre, Gallio nu băgă de seamă că Diana se apropie, decît în momentul cînd se opri în faţa lui, înaltă, zveltă şi trepidînd de viaţă. Zîmbi şi cu un gest graţios îi întinse mîna.

Se întîmpla pentru prima dată ca ei doi să poată sta de vorbă, deoarece pînă acum nu avuseseră prilejul decît cel mult să se salute în treacăt, în timpul vizitelor pe care le făcea Luciei. Îşi aducea aminte că acum, pînă nu demult ea fusese o fată mică şi sfioasă care nu prea vorbea de faţă cu el, dar aflase despre ea că este foarte vioaie şi uneori îndrăzneala ei mergea pînă la insolenţe. De cîtăva vreme încoace, constatînd o apropiere din ce în ce mai asiduă între fiul său şi fiica lui Gallus, începuse să-i acorde mai multă atenţie. Totuşi în această dimineaţă i se păru că pînă acum n-a văzut-o niciodată. Diana crescuse şi trupul ei luase graţia şi sinuozităţile unei femei. Era foarte frumoasă. Gallio nu se miră de loc că fiul său s-a îndrăgostit de fata aceasta.

Se ridică în picioare şi înclinîndu-se adînc în faţa ei, rămase mulţumit de energia cu care-i strînse mîna. Ochii ei gravi, cu gene lungi şi îndreptate spre sprîncenele frumos arcuite, se uitau la el fără să clipească. Panglica roşie cu care era legată împrejurul frunţii îi punea în valoare părul negru, aproape albastru, noblеţea frunţii de patriciană şi albul

obrazului ușor îmbujorat. Gallio se uită în ochii ei cu sinceră admirație. Ochii aceștia aveau ceva specific feminin, dar erau tot atît de curajoși și de încrezători, ca și ochii unui bărbat; o moștenire care probabil i-o trecuse tatăl ei. Gallus era un bărbat încîntător și dispunea de un farmec neîntrecut — dar dincolo de farmecul și amabilitatea lui, se simțea o forță ascunsă, întocmai ca arcurile unei capcane deschise care este gata să se închidă la cea mai mică atingere. Zîmbetul încrezător al Dianei și energia cu care-i strînse mîna, avură calitatea să cîștige imediat respectul senatorului, deși fără să fi vrut anume, prin minte îi trecu gîndul, că fermecătoarea fiică a lui Gallus dispune de toate mijloacele necesare pentru a-și impune voința și orice încercare de a proceda altfel, va întîmpina împotrivirea ei categorică.

— Îmi dai voie să mă așez lîngă dumneata, senatore Gallio? întrebă Diana și buzele ei pline și feciorelnice se înfiorară de un zîmbet, dar glasul ei melodic păru neobișnuit de grav.

— Te rog, draga mea, răspunse Gallio care constată numaidecît mlădierea grațioasă a trupului ei, cînd se așeză pe scaunul din fața lui. Tocmai mă gîndeam că poate vom avea ocazia să stăm de vorbă împreună.

Diana zîmbi, ca să-l încurajeze, dar nu răspunse nimic, iar Gallio începu să vorbească liniștit, cîntărindu-și fiecare frază.

— Acum cîteva zile Marcellus s-a întors acasă din lunga lui călătorie, dar era bolnav și deprimat. Ți-a fost recunoscător — cu toții îți sîntem recunoscători, dragă Diana — pentru generoasa ta intervenție, datorită căreia a putut să se întoarcă la Roma. Marcellus va fi nerăbdător să i se ofere ocazia, ca să-ți mulțumească. Dar el nu este deocamdată în stare să-și reia activitatea obișnuită. L-am trimis la Atena, în nădejdea că o schimbare a mediului, ar putea să-i alunge melancolia ce l-a copleșit.

Gallio făcu o pauză. Se așteptase ca vorbele lui să fie primite cu o exclamație involuntară de mirare și regret, dar Diana nu zise nimic; sta în fața lui și-l asculta cu atenție, urmărindu-i mișcarea buzelor și expresia ochilor.

— Trebuie să știi, adăugă el, că Marcellus a trecut printr-o puternică zguduitură a nervilor.

— Da . . . știu, răspunse fata și dădu din cap.

— Nu mai spune! Ce știi?

— Tot ce i-ai spus Împăratului.

— Bine, dar Împăratul nu s-a trezit din somn.

— Pe el nu l-am văzut încă, răspunse Diana. Informațiile le-am primit de la Nevius, pe care l-am întîlnit adineaori.

— De la Nevius?

— Acesta este căpetenia sclavilor.

Gallio își trecu mîna peste obraz și-i trecu prin minte că acest Nevius are obiceiul să se amestece unde nu-i fierbe oala.

Diana îi înțelese numaidecît gestul.

— Cred că tu în orice caz ai avut intenția să-mi spui, nu-i așa? întrebă ea. Nu este cazul să-ți închipui că Nevius umblă cu vorbe. Cred că sînt obligată să fac această afirmație, pentru apărarea lui. Este un

slujitor extrem de discret și uneori e foarte greu să afli de la el ce se petrece în palat.

Buzele senatorului se contractară și umerii începură să-i tremure spasmodic, datorită rîsului liniștit; era gata s-o întrebe dacă nu cumva s-a gîndit să-și ia o slujbă în administrația imperiului, unde astfel de calități sînt necesare și apreciate, dar problema pe care o discutau, era prea importantă, pentru a putea face glume. Expresia obrazului i se schimbă imediat.

— De vreme ce ești informată despre ceea ce s-a întîmplat cu Marcellus, nu va mai fi nevoie să-ți repet scena aceea penibilă.

— Totul mi se pare extrem de straniu, zise Diana și întoarse privirea în altă parte. După cît spune Nevius, boala de care suferă Marcellus, se datorește unei execuții. Ochii ei luminoși se întoarseră încet și cercetară obrazul senatorului. Cred, totuși, că aici trebuie să mai fie ceva. Marcellus a avut și înainte ocazia să vadă cruzimi sîngeroase. Cine n-a văzut astfel de scene? Luptele din arenă nu sînt destul de sîngeroase? Cum se poate ca Marcellus să ajungă în starea aceasta, numai din pricină că a fost obligat să execute un condamnat — indiferent cine a fost acesta și ce fel de pedeapsă i s-a dat! El a văzut și înainte de asta oameni murind.

— Diana, aici este vorba despre o crucificare, îi spuse senatorul cu glasul liniștit.

— Care este o execuție dintre cele mai înfiorătoare; de asta nu mă îndoiesc cîtuși de puțin. Nevius mi-a spus că toată lumea a fost convinsă de nevinovăția celui condamnat. Dar pentru această sentință Marcellus nu are nici o răspundere. Judecata n-a fost condusă de el și nici n-a avut vreun amestec în pedeapsa ce s-a dat acestui om. Admit că el regretă c-a trebuit să se supună ordinului primit, dar ar fi zadarnic să se mai frămînte din pricina asta, de vreme ce evreul acela și așa nu va mai putea fi înviat. Eu cred că în afacerea asta se ascunde un mister. Nevius mi-a vorbit despre o cămașă vrăjită și despre o întunecime în timpul după-amiezii — despre profețiile cu venirea unui Messia, sau ceva asemănător. Nu cumva Marcellus își închipuie că a contribuit la executarea unui om de importanță neobișnuită? Te pomenești că din pricina aceasta se zbuciumă?

— Diana, voi încerca să-ți spun puținul pe care-l cunosc în legătură cu întîmplarea aceasta și vei putea să tragi singură concluziile pe care le vei găsi de cuviință. Cît mă privește pe mine, voi recunoaște că n-am fost în stare să găsesc nici o soluție logică, pentru a explica această problemă. De secole întregi profeții iudaici au proorocit venirea unui erou care va elibera poporul lor. Profeția aceasta, după cîte spune Tiberiu care cunoaște destul de bine problemele acestea oculte, merge foarte departe și prevede că regele acesta va stăpîni teritorii mult mai vaste decît cele ale săracei și oropsitei Palestine.

— Prin urmare eroul acesta va fi un fel de Cesar?

— Cel puțin ca un Cesar, încuviință Gallio și zîmbi sarcastic. Ei bine, s-a întîmplat ca un mare număr de evrei să-și închipuie și să creadă că acest galilean pe care cei de la conducerea Templului și Procuratorul

imperiului l-au judecat pentru trădare, blasfemie şi erezie, ar fi însuşi Messia a cărui venire le-a fost profeţită . . .

— Dar fără îndoială, interveni Diana, Marcellus nu poate să creadă astfel de vorbe! Ar fi cel din urmă om din lume despre care mi-aş putea închipui aşa ceva.

— Este adevărat, încuviinţă Gallio. Marcellus nu e din fire superstiţios. Dar după cîte afirmă Demetrius, care a fost de faţă în timpul execuţiei, toată afacerea asta pare stranie. Atitudinea acestui evreu în timpul judecăţii a fost, ca să nu zic altceva, cel puţin neobişnuită. El afirmă că în pretoriu toţi cei prezenţi păreau că sînt vinovaţi de ceea ce se petrece, în afară de el însuşi; tot aşa în timpul cît a fost pironit pe cruce, purtarea lui a fost eroică. Demetrius este un fel de om care judecă cu toată liniştea şi n-are obiceiul să debiteze minciuni.

— Ce părere ai despre cămaşă? întrebă Diana.

— Nu ştiu ce aş putea să-ţi răspund la această întrebare, admise senatorul. Marcellus trecuse printr-o încercare grea în timpul acelei zile. Era nervos şi se simţea ruşinat şi abătut. Probabil starea lui se datora numai imaginaţiei. Dar cînd a îmbrăcat cămaşa aceea — ceva s-a întîmplat cu el! S-ar putea ca această problemă să nu ni se pară posibilă, dar cu toate acestea, sîntem obligaţi să recunoaştem efectul pe care l-a avut. Fără îndoială, vei zice că este ridicol să-ţi închipui c-ar putea fi vrăjită — şi sînt de aceeaşi părere. Toate prostiile acestea cu puteri supranaturale mi se par nesuferite. Eu nu pot admite că lucrurile neînsufleţite ar dispune de o energie ascunsă care să fie mai presus de înţelegerea omenească. Cît despre legenda cu Messia, pe mine nu mă interesează astfel de lucruri. Că acest galilean a fost osîndit pe drept sau pe nedrept, aceasta este o problemă aparte, astăzi definitiv închisă, şi nu poate avea nici un fel de legătură cu mine. Dar după ce vom elimina, din ceea ce ne preocupă, toate aceste consideraţii, fie ca imposibile, fie pentru că sînt închise, rămîne faptul cert că Marcellus suferă şi din pricina asta ar putea să-şi piardă mintea. Acesta este singurul fapt pe care nimeni nu-l poate tăgădui, sfîrşi Gallio şi ducîndu-şi mîna la fruntea brăzdată de vîrstă, oftă îndurerat.

— Nevius mi-a spus că Împăratul ar vrea să-l aducă pe Marcellus la Capri, în calitate de consilier al palatului, zise Diana, după o scurtă tăcere. Cred că noi nu putem fi de acord cu această idee, nu-i aşa?

— Îmi vine greu să-mi imaginez pe Marcellus în rolul acesta de consilier, admise Senatorul. El nu se interesează de informaţiile din domeniul ştiinţelor care îl preocupă pe Împăratul Tiberiu.

— Crezi că el totuşi, va accepta această numire?

— Da, răspunse Gallio şi făcu un gest deznădăjduit cu mîna. Cred că lui Marcellus nu-i va rămîne altă alegere. Deocamdată va putea să mai întîrzie la Atena. Dar după ce se va întoarce acasă, va fi obligată să asculte de ordinul Împăratului, fie că-i va face plăcere, fie că nu-i va face.

Diana făcu o mişcare subită şi se plecă spre el; trăsăturile obrazului i se contractaseră de spaimă.

— Spune-i să nu se întoarcă acasă. Nu trebuie să vină aici! zise ea cu glasul în şoaptă şi se ridică în picioare. Gallio se uită la ea speriat şi fără să înţeleagă ce vrea să spună, apoi se ridică şi el: Va trebui să-ţi spun ceva, adăugă Diana şi luîndu-l de braţ îi arătă un şir de prăjini pe vîrful cărora se legănau mici steguleţe. Acesta este terenul pe care Împăratul va ridica o vilă nouă. A început să lucreze la planurile ei şi după ce va fi terminată, mi-o va dărui mie.

Gallio se uită la ea înmărmurit.

— Ţie? Vrei să spui c-ai fi dispusă să trăieşti aici, strivită de pumnul acestui moşneag crud şi nebun?

Ochii Dianei se umpluseră de lacrimi. Clătină din cap şi întoarse privirea, dar nu-i dădu drumul la braţ.

— Propunerea aceasta mi-a făcut-o în ziua cînd l-am rugat să-l readucă pe Marcellus din exil, îi spuse ea, cu glasul înecat de suspine. Nu a fost propriu-zis o condiţie pentru a revoca ordinul, dar acum atitudinea lui pare să indice că în realitate a fost. Mi-am închipuit că va uita ce mi-a spus. De obicei uită de toate. Dar, de astă dată, am toate motivele să cred că n-a uitat şi că are intenţia să meargă pînă la capăt. Tocmai de aceea ar vrea să-l aducă pe Marcellus aici. Aceasta va fi vila în care ne vom instala noi.

— Ei bine, la urma urmelor de ce să nu vă instalaţi? zise Gallio, ca s-o liniştească. Sau poate nu-i adevărat că Marcellus şi tu sînteţi îndrăgostiţi unul de altul?

Diana dădu din cap şi plecă fruntea.

— Dacă va veni aici la Capri, va avea o mulţime de nemulţumiri, zise ea cu glasul stins. Apoi, ştergîndu-şi ochii, se uită la Gallio: Îţi voi spune totul. Dar te rog să nu intervii. În timpul din urmă, Gaius a venit de două ori la Capri. Îmi cere să mă căsătoresc cu el. Împăratul nu-mi dă voie să mă întorc acasă. Am trimis mamei mele o scrisoare, dar ştiu că scrisoarea mea nu i-a fost predată. Aici sînt urmărită . . .

— Îi voi spune să vină imediat la tine! declară Gallio revoltat.

— Nu . . . te rog, nu acum, căci nu e momentul! protestă Diana şi-şi încleştă amîndouă mîinile pe braţul lui. Probabil vom găsi un alt mijloc pentru a putea pleca de aici. Nu se poate să o expun pe mama unor primejdii.

— Bine Diana, dar în astfel de condiţii, nu se poate să mai stai aici!

— Te rog să nu spui nimic şi nici să nu intervii! repetă ea şi începu să tremure.

— Ai vreun motiv să te temi de ceva? întrebă Gallio.

— Mă tem de Gaius! răspunse ea cu glasul în şoaptă.

CAPITOLUL XI

După răsăritul soarelui din ziua a şaptea a lunii septembrie, un negustor din piaţă care aducea fructe şi legume pentru *Casa Eupolis* le aduse ştirea că *Vestris* a fost văzută la intrarea în rada portului Pireu.

Fiind sigur că i-au sosit scrisori din Roma şi pentru că nu era dispus să aştepte predarea lor întîrziată, prin intermediul tetrarhiei din Atena, Marcellus luă o carigă de piaţă şi coborî împreună cu Demetrius în port.

De obicei locul sclavului era alături de cel care mîna caii carigei, dar de un timp încoace Demetrius şi stăpînul său începuseră să vorbească unul cu altul numai în limba aramaică, ori asta nu era o limbă uşoară şi de fiecare dată cînd spuneau cîte ceva, pronunţau cuvintele cît mai limpede posibil şi-şi supravegheau în mod reciproc mişcările buzelor. În dimineaţa acestei zile se aşezaseră alături, în partea dinapoi a carigei şi dacă s-ar fi întîmplat ca cineva să-i vadă n-ar fi bănuit că unul dintre aceşti doi tineri este stăpînul celuilalt. De fapt, conversaţia era condusă de Demetrius care uneori critica accentul greşit al stăpînului său.

De cîteva săptămîni încoace, Demetrius se ducea în fiecare dimineaţă la Veniamin, unde sta toată ziua şi făcea lecţii, pînă tîrziu după amiază. Bătrînul ţesător nu ceruse să fie plătit pentru serviciile sale de pedagog. Spunea că lui îi face plăcere să-l ajute. Dar pe măsură ce treceau zilele, Demetrius începuse să devină de folos în prăvălia lui Veniamin şi învăţase cu uşurinţă să toarcă la roată şi să depene. Seara cînd se întorcea acasă, Demetrius se străduia să-i împărtăşească învăţătura primită şi lui Marcellus care, pentru a nu rămîne dator lui Veniamin, îi dăruise două baloturi de bumbac adus din Egipt. La început bătrînul nu voise să le primească. Îi mai dase şi cîţiva saci de lînă din Cipru, unde mîţele oilor păreau anume făcute pentru clima aspră.

Veniamin care n-avea obiceiul să spună amabilităţi, se simţise obligat ca peste o lună de la începerea lecţiilor, să declare că Demetrius face progrese neobişnuite în studiul limbii aramaice. Demetrius îi răspunsese că are dreptate, dar meritul este al celui care îi dă lecţiile, iar Veniamin, ca să nu rămînă mai prejos, declarase că cel mai bun mijloc de a învăţa ceva este să explici şi altuia ce ai învăţat. Marcellus primea iniţierea în limba aramaică în mod indirect, dar învăţa cu tragere de inimă, deşi Demetrius se ţinea de capul lui şi-l plictisea mai rău decît un tiran.

În drumul spre Pireu începură să discute foarte animaţi despre cele *Zece Porunci* pe care Marcellus le aproba, iar Demetrius afirma că nu sînt drepte. Din cînd în cînd îşi apăra punctul de vedere cu atîta entu-

ziasm, încît uita de limba aramaică şi vorbea greceşte, aşa că stăpînul său începea să rîdă.

— Opreşte-te! striga Marcellus. Nu se poate să vorbeşti în limba aceasta păgînă despre cele *Zece Porunci* ale evreilor.

— Bine, stăpîne, gîndeşte-te că poruncile acestea nu sînt juste. Una dintre ele spune: « Să nu furi! » Foarte bine! Dar nu există nici o poruncă în această lege, care să spună oamenilor bogaţi, să fie omenoşi faţă de cei săraci, ca astfel aceştia să nu se gîndească să-i fure. « Să nu rîvneşti ceea ce este al aproapelui tău! » Şi porunca aceasta este foarte bună! Dar este just oare să ceri săracului să nu rîvnească la ce este al bogatului şi nici să nu atragi atenţia acestuia că nu trebuie să fie egoist?

— Tu judeci *Tablele Legii* din punctul de vedere caracteristic sclavului, zise Marcellus. Eşti subiectiv. Singurul punct unde eu nu pot fi de acord cu cele *Zece Porunci*, este acolo unde vorbeşte despre sculptură. E cert că acest Iehova nu este binevoitor faţă de artă.

— Porunca aceasta a fost dată, pentru a-i împiedica să-şi facă idoli, îi explică Demetrius.

— Ştiu, dar ce ai putea avea împotriva idolilor? Aceştia sînt uneori foarte frumoşi. Oamenii de jos sînt obişnuiţi să se închine la ceva; prin urmare e mult mai bine ca celui căruia i se închină să fie frumos şi artistic. Bătrînul Zeus n-a protestat, în ziua cînd sculptorii greci au făcut un grup de zei în marmură. Pe colina lui Marte sînt vreo patruzeci. Între statuile de acolo este şi una dedicată. « Zeului Necunoscut ».

— Oare ce o fi zis Zeus de asta? se întrebă Demetrius.

— Probabil a rîs, răspunse Marcellus. Trebuie să ştii că uneori rîde şi el. Eu sînt de părere că aceasta este marea greşeală a lui Iehova. El nu rîde niciodată.

— Probabil, el nu crede că lumea aceasta ar fi plină de haz, ripostă Demetrius.

— Asta este treaba lui, răspunse Marcellus nepăsător. De vreme ce el este cel care a creat-o, ar fi putut s-o facă mai veselă.

Demetrius nu-i dădu nici un răspuns.

— Cred că asta este cea mai mare prostie pe care am pronunţat-o în toată viaţa mea! adăugă Marcellus, după o clipă de gîndire.

— Eu n-aş merge atît de departe, pentru a face o astfel de afirmaţie, zise Demetrius calm. Apoi începură amîndoi să rîdă. Studiul limbii aramaice contribuia ca menţinerea relaţiilor severe dintre stăpîn şi sclav să pară dificilă.

Căpitanul Fulvius zbiera la sclavii care asudau sub greutatea poverilor ce trebuiau descărcate; se uită mirat la Marcellus cînd îl văzu că se urcă pe punte, apoi îl recunoscu şi se repezi în calea lui ca să-l salute.

— Va să zică te-ai vindecat! strigă el mulţumit. Îmi pare foarte bine. Aproape nu te-am mai recunoscut. M-am gîndit de foarte multe ori la dumneata. Ai fost grav bolnav!

— Probabil, am abuzat de multe ori de răbdarea dumitale, răspunse Marcellus. Dar acum totul este în ordine şi aşa cum trebuie, să fie, îţi mulţumesc!

— Ia te uită, și Demetrius! exclamă căpitanul și spre mirarea lui Marcellus, întinse mîna spre el. N-am uitat încă serviciul pe care mi l-ai făcut, după ce am plecat din Joppa.

— Despre asta nu mi-ai spus nimic, interveni Marcellus și se uită întrebător la Demetrius.

— Ceva cu totul lipsit de importanță, stăpîne, murmură Demetrius.

— Lipsit de importanță! protestă Fulvius. Omul acesta mi-a salvat viața și acum afirmă că serviciul a fost lipsit de importanță. Pentru vorbele acestea ai merita să fii pus în lanțuri! Apoi se întoarse spre Marcellus: Erai prea grav bolnav, tribune, pentru ca să te poată interesa o astfel de întîmplare, așa că nu ți-am mai spus ce s-a întîmplat. Un sclav nebun, care se găsea înlănțuit în cală, a fost apucat de furii și în timpul nopții a reușit să-și scoată cătușele și tocmai în momentul cînd ne găseam în fața intrării portului din Alexandria, s-a furișat pe punte cu o ghioagă în mînă, cu care voia să-mi zdrobească țeasta. Dar Demetrius al dumitale a intervenit tocmai la timp.

— Sînt foarte mulțumit, căpitane, că s-a întîmplat să fiu prin apropiere, zise Demetrius.

— Tot atît de mulțumit sînt și eu, răspunse căpitanul. În sfîrșit ce să vă spun ... este o adevărată plăcere să vă pot vedea pe amîndoi. Legate, ți-am adus niște scrisori. L-am rugat pe tribun să le ia, cînd a plecat cu mesajul pe care ți-l adresează Împăratul dar este un tînăr înfumurat și mi-a răspuns că n-a venit la Atena ca să facă drumuri, ca băiat de alergătură.

— Un mesaj de la Împărat? întrebă Marcellus neliniștit.

— Încă nu l-ai primit, va să zică? Probabil te-ai întîlnit în drum cu tribunul acela înfumurat. Nu vrei să mai zăbovești și să împarți pîinea împreună cu mine, aici la bord?

— Mi-ar face plăcere, căpitane Fulvius, dar cred că va trebui să plec imediat. Tribunul acesta, probabil, mă așteaptă.

— Sigur că da! Acum fără îndoială tună și fulgeră. Este un individ care-și ia slujba în serios; în același timp își dă mare importanță și-i place să împartă ordine, oftă Fulvius, abătut. Și nu voi putea scăpa de el vreme de cel puțin șase săptămîni, de aici înainte, căci are un mesaj și pentru Pontius Pilat din Ierusalim, iar drumul de întoarcere la Roma îl va face tot cu *Vestris*.

— N-ai putea să-l arunci peste bord? întrebă Marcellus.

— Aș putea foarte bine, răspunse Fulvius, zîmbind. Dar soția mea mă așteaptă să sosesc la Ostia, pe la începutul lui decembrie. Legate, nu s-ar putea să renunți la Demetrius pentru ziua de astăzi ca să mîncăm împreună?

Marcellus era gata să se învoiască dar ezită.

— Dacă vrei, Fulvius, ți l-aș putea trimite mîine. Cred că de astă dată va fi mai bine să se întoarcă împreună cu mine. Probabil că mesajul trimis de Împărat va schimba ceva din planurile pe care ni le-am făcut.

— Îți mulțumesc, căpitane Fulvius, zise Demetrius. Dacă voi fi liber, voi veni.

Marcellus era mult mai nerăbdător decît caii înhămați la carigă, să se întoarcă în oraș, deoarece aceștia trebuiau mereu să se ferească pe marginea drumului, pentru a trece la fața cotigelor și a convoaielor de cămile încărcate cu poveri, ori el tocmai acum era preocupat de plăcerea ce i-o va face citirea scrisorilor aduse de Fulvius, pe care nu le putea citi în timpul drumului.

Desfăcu sulul de pergament al tatălui său și constată mulțumit că acesta conține și cîteva rînduri de la maică-sa și de la Lucia. Scrisoarea Dianei — de care se miră că este adresată din Capri — ar fi citit-o cea dintîi, dacă situația de acum ar fi fost indicată pentru o astfel de lectură. Marcellus înfășură sulul pe care-l ținea în mînă și-și zise că-i va face mai multă plăcere să-l poată citi în liniște.

— Se pare că fiica lui Gallus, după ce a sigilat scrisoarea a desfăcut-o din nou, murmură el mai mult pentru sine însuși, decît pentru Demetrius care se uită la el, în timpul cît examina sulul de pergament.

— Mi se pare că stratul de ceară, pus deasupra, se deosebește puțin la culoare, zise Demetrius.

Marcellus examină mai cu atenție sulul și cu vîrful pumnalului desprinse stratul de ceară prins deasupra.

— Ai dreptate, murmură el. Scrisoarea a fost deschisă de cineva.

— A fost deschisă de o femeie, căci se cunosc urmele degetelor, adăugă Demetrius.

Se încruntă nemulțumit și băgă sulul sub tunică, apoi începu să citească scrisoarea tatălui său. Fusese la Capri pentru a explica Împăratului motivul plecării fiului său și se întorsese abia acum acasă, spunea senatorul.

« Trebuia să fac numaidecît acest drum, deoarece tu abia ajunseseși în largul mării — continua scrisoarea — cînd a sosit un mesaj în care erai numit . . . »

— Demetrius, cred că merită să afli ce spune scrisoarea aceasta! zise Marcellus . . . Împăratul m-a numit Comandant al Gărzii palatului din Capri. Probabil, despre asta va fi vorba și în cel care a sosit acum. Comandant al Gărzii din Capri! Ce ocupație crezi c-ar putea avea un Comandant al Gărzii din Capri?

Intimitatea relațiilor imediate dintre el și stăpînul său, indica nu numai emanciparea sa ci și eventualitatea unui reproș, dacă va ezita să uzeze de privilegiul de a vorbi cu stăpînul său ca de la egal la egal.

— Cred că datoria lui va fi să guste ciorba, înainte de a o gusta Împăratul și să doarmă cu un ochi deschis, fără să se dezbrace de uniformă.

— În timpul cît sclavul său va fi obligat să doarmă cu amîndoi ochii deschiși, adăugă Marcellus. Cred că ai dreptate. Insula aceea este un viespar de zavistii și uneltiri. Nu cred că acolo viața omului să valoreze mai mult decît un dinar găurit . . .

Ridică scrisoarea din nou și continuă să citească, din ce în ce mai încruntat.

— Eu nu voi primi această însărcinare, zise el și ridică privirea, deoarece tatăl meu îmi spune că acum Împăratul și-a schimbat gîndul. Ia să-ți citesc: « L-a interesat foarte mult ceea ce i-am putut spune despre

neplăcuta aventură de la Ierusalim. Iar cînd i-am spus că multă lume consideră drept Messia pe evreul care a fost crucificat . . . » Marcellus se întrerupse pe neașteptate și se uită la Demetrius. Cum de a putut afla despre această întîmplare? întrebă el mirat.

— I-am vorbit eu, răspunse Demetrius, fără să ezite. Senatorul Gallio mi-a cerut să-i povestesc în toate amănuntele această întîmplare. Mi-am zis că e în interesul dumitale, stăpîne, să cunoască adevărul . . . mai ales că tocmai atunci nu erai în stare să-l informezi de-a dreptul.

— Asta este adevărat, admise Marcellus nemulțumit. Cred că nu i-ai vorbit și despre cămașa galileanului.

— Dimpotrivă, stăpîne. Din cauza acestei cămăși te-ai îmbolnăvit și dacă nu i-aș fi pomenit despre ea, povestea întreagă n-ar mai fi avut nici un înțeles.

— Și vrei să spui că vorbindu-i și despre cămașă, această poveste a fost mai ușor de înțeles?

— Nu stăpîne, eu n-am crezut așa ceva și e foarte probabil că tocmai partea aceasta care mi se pare esențială, va rămîne și de aici înainte acoperită de mister.

— Mai bine să terminăm cu scrisoarea, zise Marcellus și continuă să citească cu glasul ridicat: « Împăratul m-a ascultat cu tot interesul, deoarece el dispune de informații vaste, în domeniul tuturor religiilor. Cunoaște foarte multe amănunte despre profețiile mesianice ale evreilor. De aceea dorește, să-ți continui studiile la Atena, mai ales în domeniul religios, ca pe urmă să te întorci la Capri, în calitate de consilier al curții ». Consilier al curții! exclamă Marcellus și începu să rîdă sarcastic, dar Demetrius nu păru dispus să rîdă. Ce zici Demetrius, de afacerea asta, nu ți se pare plină de haz? stărui el. Ești în stare să mă vezi în rolul omului care ar ține conferințe în fața menajeriei de acolo?

— Nu, stăpîne, răspunse Demetrius cu glasul grav, mie afacerea asta nu mi se pare deloc c-ar putea să aibă haz. Dimpotrivă, mi se pare un dezastru; dintre cele mai grave!

— Vrei să spui că m-aș plictisi?

— Mai mult decît atît, declară Demetrius, fără să ezite. Dacă vreți să vă spun părerea mea, situația aceasta ar fi umilitoare. Despre Împăratul Tiberiu se spune că este împresurat de un mare număr de netrebnici care exploatează slăbiciunea lui. Pentru stăpînul meu ar fi o situație penibilă, să fie considerat la fel cu aceștia.

Marcellus deveni tot atît de grav ca și corintianul său.

— Crezi că-mi va cere ca oamenilor acestora să le explic superstițiile despre care vorbesc cei slabi de minte?

— Da, răspunse Demetrius și dădu din cap. Probabil, vrea să afle și alte amănunte în legătură cu cămașa.

— Bine, dar aceasta nu este o superstiție! protestă Marcellus.

— Pentru noi nu este, dar după ce Împăratul Tiberiu și prezicătorii lui vor începe să discute între ei această problemă, este cert că dintr-însa nu va mai rămîne altceva.

— Pari foarte impresionat, Demetrius! zise el cu bunăvoință.

— De, stăpîne, nu mi-ar face deloc plăcere să constat că această

cămașă este luată în bătaie de joc, de bătrînul acela respingător și de toată adunătura aceea de năuci care se găsesc în apropierea lui.

Marcellus se prefăcu indignat.

— Nu-ți dai seamă, Demetrius, că felul în care vorbești despre Împăratul Romei, ar putea fi considerat drept lipsă de respect? Zîmbiră amîndoi și Marcellus continuă să citească scrisoarea tatălui său:

« Nu-mi vine să cred, fiule, că această însărcinare ar putea să-ți facă plăcere. Împăratul este un om cu mintea stranie și gîndurile mereu rătăcitoare. În orice caz acesta este un ordin dat de el și nu-ți rămîne altceva de făcut decît să te supui. Din fericire ți s-a îngăduit să întîrzii la Atena o bucată de vreme, pentru a-ți continua studiile. Toți sîntem nerăbdători să te vedem din nou la Roma, dar eu te sfătuiesc să nu-ți grăbești întoarcerea acasă. »

Despre Diana nu-i scria nimic. Faptul acesta i se păru straniu, deoarece, fără îndoială, ea fusese la *Vila Jovis*, în timpul cît tatăl său a fost primit de Împărat în audiență. Abia aștepta să poată citi scrisoarea ei. Se simțea neliniștit, la gîndul că ea se găsește acum în această insulă sinistră. Cineva deschisese scrisoarea ei, ceea ce înseamnă că este urmărită în tot ce face. Prin minte îi trecu gîndul că insula Capri nu este locul unde Diana s-ar fi putut simți în siguranță.

Casa Eupolis părea în mare fierbere. Nu se întîmpla ca să sosească în fiecare zi un tribun îmbrăcat în uniformă strălucitoare și care să aducă un mesaj al Împăratului, și toată casa, care de obicei, părea calmă, se cutremura acum ca de friguri.

Dion, grav și cu obrazul scăldat în sudoare, se plimba pe alee cînd cariga hodorogită intră pe poartă.

— Va trebui să te grăbești, Marcellus, îl rugă el cu glasul speriat, cînd îi văzu că se oprește în apropierea lui. A sosit un mesaj al Împăratului! Tribunul care l-a adus, a început să zbiere, că dacă nu te vei întoarce imediat, ne va raporta Tetrarhului.

— Liniștește-te, Dion zise Marcellus. Tu nu porți nici o vină. Apoi dădu drumul carigei și-și continuă drumul în lungul aleei, trecînd pe lîngă un grup de argați din serviciul grădinii, care se uitară la el cu respect și simpatie. Theodosia și mătușa Ino se opriseră în foișor, alături de Phoebe care părea emoționată. Tribunul se plimba mîndru prin fața intrării.

Marcellus îl recunoscu imediat pe Quintus Lucian! Prin urmare acesta era motivul pentru care făcuse atîta gălăgie. Acesta era Quintus, favoritul prințului Gaius. Fără îndoială că misiunea ce i se încredințase de astă dată nu-i făcuse nici o plăcere. Nemulțumirea aceasta explica și felul în care se purtase pe bordul galerei. Cu siguranță Gaius se simțea profund jignit, din cauză că bătrînul din Capri contramandase ordinul dat de el, fără să-i spună nimic, și-l revocase din demnitatea de comandant al castrului Minoa. De astă dată Împăratul expediase pe netrebnicul de Quintus cu un mesaj — și acestei dispoziții nu i se putuseră împotrivi nici Quintus și nici Gaius.

— Cîtă vreme va fi obligat trimisul Împăratului ca să te aştepte? ţipă el după ce Marcellus se apropie, urmat de Demetrius care venea la o mică depărtare de stăpînul său.

— Nu mi-a precizat nimeni că va trebui să stau la pîndă, ca să aştept un mesaj al Împăratului, ripostă Marcellus, încercînd să se stăpînească. Dar acum, tribune Quintus, după ce am sosit, te poftesc să-ţi îndeplineşti însărcinarea ce ţi s-a dat, cu curtenirea pe care un roman are dreptul s-o ceară unui ofiţer de acelaşi rang ca şi el.

Quintus murmură ceva neînţeles şi-i întinse sulul aurit al împăratului.

— Aştepţi vreun răspuns? întrebă Marcellus.

— Dar, dar te sfătuiesc să nu mă faci să aştept prea mult. Mesagerii Împăratului nu sînt obişnuiţi să-şi piardă vremea prin hanuri greceşti.

Tonul cuvintelor lui era îmbibat de atîta dispreţ, încît aluzia părea transparentă. Demetrius făcu un pas înainte şi se opri în poziţie de drepţi. Marcellus păli la obraz, dar nu-i dădu nici un răspuns.

— Voi trece în camera mea, Quintus, ca să citesc mesajul şi să fac răspunsul. Vei putea să aştepţi — sau să vii mai tîrziu — cum poftesti. Apoi se întoarse în loc şi înainte de a pleca, se adresă lui Demetrius în şoaptă. « Tu să nu te mişti de lîngă el! »

După ce Marcellus dispăru înlăuntrul casei, Quintus se apropie agale şi oprindu-se în faţa lui Demetrius zîmbi batjocoritor.

— Tu eşti sclavul lui? întrebă el şi-i făcu semn cu capul în partea unde dispăruse Marcellus.

— Da, stăpîne, răspunse Demetrius.

— Cine este fata aceea frumoasă din foişor? întrebă Quintus repezindu-şi cuvintele prin colţul gurii.

— Este fiica lui Eupolis, răspunse Demetrius calm.

— Nu mai spune! În cazul acesta voi putea face cunoştinţă cu ea, în timpul cît va trebui să aştept.

Trecu pe lîngă Demetrius şi traversă mîndru pajiştea care-l despărţea de foişor făcînd la fiecare pas cîte o mişcare arogantă cu capul acoperit de coiful pe care-l purta. Dion, cu obrazul palid şi înspăimîntat, se îndreptă spre foişor, iar Demetrius îl urmă cu paşi înceţi.

Încălţat în sandalele elegante, cu picioarele depărtate unul de altul şi cu mîinile proptite în şolduri, Quintus se opri în faţa fetei şi o examină cu îndrăzneală. Apoi zîmbi nerușinat, fără să ţină socoteală de cei prezenţi.

— Cum te cheamă? întrebă el cu glasul răstit.

— Este fiica mea, interveni Dion, frecîndu-şi mîinile cu umilinţă.

— Asta înseamnă că eşti un bărbat fericit, dacă ai o fiică atît de frumoasă. Va trebui numaidecît s-o cunosc mai de aproape, zise Quintus şi întinse mîna după ea. Fata se feri din calea lui şi se uită la el speriată. Eşti sperioasă, ei? şi începu să rîdă insinuant. De cînd au devenit fetele hangiilor greci atît de sfioase, de nu îndrăznesc să mai zîmbească?

— Te implor, tribune! începu Dion cu glasul tremurînd. *Casa Eupolis* s-a bucurat întotdeauna de cea mai bună reputaţie. Nu se poate s-o jigneşti pe fiica mea.

— Nu se poate . . . ei, nu mai spune ! ripostă Quintus batjocoritor. Şi cine eşti tu, de-ţi permiţi să sfătuieşti pe trimisul Împăratului, ce poate şi ce nu poate să facă? Plecaţi de aici ! ţipă el întinzînd braţul spre Phoebe şi Ino. Tot aşa şi tu ! Plecaţi toţi !

Palidă ca o moartă, Phoebe făcu cîţiva paşi, împreună cu Ino care o ţinea de subţiori. Dion nu se mişcă şi începu să gîfîie, din pricina furiei neputincioase, dar se retrase numaidecît, cînd văzu că duşmanul său întinde mîna după pumnalul ce-i atîrna la cingătoare.

— Tu, sclavule, ce cauţi aici? zbieră Quintus, cînd dădu cu ochii de Demetrius.

— Stăpînul meu mi-a poruncit să nu mă mişc de lîngă dumneata. Apoi se adresă Theodosiei: Cred că ar fi mai bine să-l urmezi pe Dion în casă.

Cu obrazul aprins ca o flacără, Quintus îşi smulse pumnalul din teacă şi se repezi spre el. Demetrius făcu un salt şi-l apucă de încheietura mîinii cu dreapta, înainte de a-l putea lovi, iar pumnul stîng pocni pe tribun în plin obraz. Lovitura răbufni ca un mai, şi Quintus care nu se aşteptase la această surpriză, se clătină pe picioare. Înainte de a-şi putea veni în fire, Demetrius îl mai pocni odată cu pumnul încleştat al stîngii peste gură. Cu dreapta îl strîngea de încheietura mîinii, ca într-o menghină, aşa că scăpă pumnalul. Loviturile începură să se descarce una după alta şi cu atîta repeziciune, încît Quintus rămase zăpăcit. Acum începuse să împartă lovituri orbeşte, în timpul cît Demetrius îl strîngea tot mai aproape şi-i căra pumn după pumn în obrazul buhăit.

Quintus începu să respire greu, şi Demetrius înţelese că nu va mai fi nevoie să-l pocnească decît o singură dată sub fălci, pentru a-l scuti de a mai continua lupta cu trimisul Împăratului, dar se simţi copleşit de o dorinţă nestăpînită de a vedea pînă cînd va putea stîlci nesupărat obrazul tribunului. Încăierarea devenise crudă şi pumnii lui Demetrius erau plini de sînge, de fiecare dată cînd se ridicau de pe orbitele şi de pe obrazul stîlcit al lui Quintus care acum nici nu încerca să se mai apere. Speriat şi orbit de sîngele care-i curgea din abundenţă, cedă terenul pas cu pas, pînă cînd ajunse alături de tulpina unui pin uriaş de care se propti cu o mînă. Printre buzele terciuite îi scăpă un scîncet:

— Pentru fapta asta vei muri, îngînă el înecat de suspine.

— Foarte bine, scrîşni Demetrius printre dinţii încleştaţi. Dacă e să mor pentru că te-am pedepsit . . . Şi întinzînd braţul, îl apucă de cureaua coifului şi cu cealaltă mînă continuă să-l piseze în obraz. Apoi se uită la el şi se retrase un pas ca să-i poată repezi pumnul încă odată cu sete sub falcă. Genunchii lui Quintus se îndoiră şi trupul i se întinse moale pe pajiştea grădinii.

În timpul cît se desfăşură lupta, familia Eupolis se retrăsese la o mică distanţă, dar de astă dată Dion, cu obrazul palid ca de mort, se apropie speriat şi întrebă:

— L-ai ucis?

Demetrius respira şuierător şi-şi examină pumnii striviţi şi însîngeraţi, apoi clătină din cap.

— Ne vor băga pe toţi în închisoare, gemu Dion.

— În primul rînd să nu încerci să fugi de acasă, îl sfătui Demetrius. Tu n-ai nici o vină. Asta se poate dovedi cu uşurinţă, sfîrşi el şi se îndreptă spre camera stăpînului său.

— Ce-aş putea face pentru individul acesta? întrebă Dion.

— Adu-i o găleată de apă şi un prosop. Se va trezi foarte curînd, iar dacă se va întîmpla să mai aibă poftă de încăierare, trimite după mine, dar spune-i că dacă mă va obliga să-l bușesc a doua oară, îl voi ucide.

Ostenit peste măsură, Demetrius trecu prin peristil, fără să se oprească, deşi văzu că Marcellus este aşezat la masă şi scrie, aşa că nici nu ridică obrazul spre el.

— Demetrius! strigă el. Împăratul îmi porunceşte să plec în Palestina şi să adun toate informaţiile posibile privitoare la galilean. Glasul lui vibra de mulţumire: Crezi că ar fi putut să se întîmple şi altceva, ca să-mi facă atîta plăcere? Tiberiu ar vrea să ştie ce este adevărat din zvonurile care circulă în legătură cu acest Iisus, despre care se spune c-ar fi fost Messia. Întrucît mă priveşte pe mine, această chestiune nu mă interesează cîtuşi de puţin. Eu aş vrea să aflu numai ce fel de bărbat a fost. Ce noroc neaşteptat pentru noi, Demetrius! Vom continua cu mai multă sîrguinţă studiul limbii aramaice, cu bătrînul Veniamin. La începutul primăverii vom pleca în Galileea! Semnă pergamentul, lăsă stilul din mînă, feri scaunul şi ridicîndu-se în picioare, se uită la obrazul palid al lui Demetrius. Ia te uită: ce naiba ai făcut? întrebă el.

— Tribunul acela! răspunse Demetrius ostenit.

Marcellus se schimbă la faţă.

— Doar nu te-ai bătut cu Quintus!

— N-aş putea spune exact că m-am bătut, răspunse Demetrius. A insultat familia... în special pe Theodosia... şi l-am pedepsit.

— Judecînd după pumnii însîngeraţi, cred că l-ai pedepsit destul de grav. Dar... ascultă Demetrius... afacerea asta este primejdioasă! Un sclav grec nu poate proceda în felul acesta — mai ales faţă de un tribun roman — chiar dacă se întîmplă ca acesta să merite o astfel de pedeapsă!

— Da, stăpîne, ştiu! Voi fi obligat să fug. Dacă aş rămîne aici, vei încerca să mă aperi şi asta ar însemna să ai neplăceri din cauza mea. Te rog, n-ar fi mai bine să plec imediat?

— Va trebui să pleci numaidecît! stărui Marcellus. Dar unde vrei să pleci? Unde ai putea pleca?

— Nu ştiu, stăpîne. Voi încerca să mă refugiez la ţară şi să ajung în munţi, înainte de a se răspîndi vestea despre ceea ce s-a întîmplat.

— În ce stare se găseşte Quintus? întrebă Marcellus speriat.

— Se va reface! răspunse Demetrius. N-am avut asupra mea nici o armă. I-am umflat ochii şi s-au închis; i-am umflat şi buzele, dar gura i-a rămas deschisă, şi cînd l-am lovit pentru ultima dată de cîteva ori în nas, l-am simţit că este terciuit.

— A plecat?

— Nu, este tot aici, că nu s-a mai putut ridica de pe jos.

Marcellus oftă şi-şi trecu mîinile prin păr.

— Du-te, spală-te pe mîini și împachetează-ți cîteva lucruri pentru drum. Apoi trecu pe lîngă el și, intrînd în cameră, deschise lădița și scoase dintr-însa un pumn de talanți de aur și argint pe care-i băgă într-o pungă de mătase, împreună cu cîteva monede mai mărunte. După aceea se întoarse din nou în peristil și se așeză la masă, luă stilul în mînă, scrise o pagină, o pecetlui cu inelul pe care-l avea în deget, o făcu sul și o sigilă și pe dinafară. Cînd apăru Demetrius, îi întinse pergamentul, împreună cu punga.

— Aici, Demetrius vei avea bani de-ajuns ca să te poți ajuta deocamdată . . . Documentul acesta este certificatul tău de *manu mittere*, așa că nu vei mai fi sclav. Eu voi mai întîrzia în oraș pînă în primăvară; probabil pînă la idele lui martie. Pe urmă voi pleca la Ierusalim. Nu-ți pot spune dinainte cîtă vreme voi fi obligat să cutreier regiunile interioare ale Palestinei, dar în orice caz toată vara, dacă nu chiar ceva mai mult. Pe urmă voi reveni la Capri și va trebui să mă prezint în fața Împăratului. De asta nu voi scăpa, deși nu-mi face nici o plăcere, dar mă voi feri de nemulțumiri.

— Aș prefera să te pot însoți, stăpîne ! declară Demetrius.

— Absența ta îmi va lipsi, Demetrius, dar prima ta datorie este să scapi cît mai repede de primejdie. Încearcă și să-mi dai de știre în ce parte te găsești, imediat ce vei putea. Adu-ți aminte că eu voi aștepta cu nerăbdare, să aflu că nu ți se va fi întîmplat nimic. Dă-mi de știre, dacă vei avea nevoie de ceva. Dacă vei fi prins, voi pune totul în mișcare, pentru a putea obține liberarea ta !

— Știu, stăpîne ! spuse Demetrius, cu glasul tremurînd de emoție. Ești extrem de bun față de mine. Banii aceștia îi voi lua . . . dar de certificatul de libertate nu am nevoie, adăugă el și puse sulul de pergament pe masă. Dacă m-ar prinde și l-ar găsi la mine, și-ar putea închipui că m-ai răsplătit, pentru că l-am pedepsit pe Quintus. Apoi luă poziție și-l salută cu sulița. Rămîi cu bine, stăpîne ! Îmi pare rău că sînt obligat să plec. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată !

Marcellus îi întinse mîna.

— Mergi sănătos, Demetrius, zise el cu glasul sugrumat. Îmi vei lipsi foarte mult. Mi-ai fost un prieten credincios și mă voi gîndi mereu la tine.

— Te rog stăpîne, să explici Theodosiei motivul pentru care n-am putut să-mi iau rămas bun de la ea, zise Demetrius.

— Există ceva între voi doi? întrebă Marcellus interesat.

— Numai ceva . . . nimic mai mult, admise Demetrius.

Își strînseră mîinile, fără să mai zică nimic și Demetrius dispăru repede, trecînd printre tufișurile de trandafiri ale grădinii.

Marcellus intră încet în casă, închise lădița în care-și păstra banii și ieși pe ușa din față. Văzu că Dion se apropie, palid la obraz și speriat.

— Ați aflat? întrebă el gîfîind.

— Ce face acum? întrebă Marcellus.

— S-a ridicat în capul oaselor . . . dar să vezi obrazul lui . . . te apucă groaza. Spune că ne va pedepsi pe toți, adăugă Dion și începu să tremure de spaimă.

— Spune-mi ce s-a petrecut în realitate?

— Tribunul s-a purtat foarte necuviincios față de Theodosia. Sclavul dumitale a protestat, și tribunul s-a repezit la el cu pumnalul în mînă. Imediat după aceea Demetrius al dumitale l-a dezarmat și a început să-l lovească cu pumnii în obraz. L-a bătut crîncen. Nici nu mi-am închipuit că sclavul acesta atît de blînd ar fi în stare să devină atît de sălbatic. Pe tribun nici nu-l mai poți recunoaște. Sclavul dumitale s-a ascuns?

— A plecat, răspunse Marcellus, și uitîndu-se la Dion, îl văzu că răsuflă ușurat.

Trecură împreună printre boschetele de trandafiri și-l găsiră pe Quintus așezat și sprijinit cu spatele de trunchiul pinului unde căzuse; începu să se șteargă pe obraz cu o cîrpă care era plină de sînge. După ce reuși să deschidă pleoapele umflate, se uită la ei furios.

— După ce mă voi duce la Tetrarh și voi spune ce mi s-a întîmplat, tu vei fi băgat la închisoare, iar ceilalți vor fi executați.

— Ce vrei să-i spui Tetrarhului, Quintus? întrebă Marcellus și zîmbi sarcastic. Și cam ce crezi că-ți vor răspunde cei de la tetrarhie, după ce le vei spune c-ai insultat o fată cumsecade și ai încercat să lovești cu pumnalul pe un sclav care a sărit în ajutorul fetei, iar acesta te-a dezarmat și te-a bătut cu mîna goală, pînă cînd n-ai mai fost în stare să te ridici în picioare? Du-te, Quintus, la palat! continuă Marcellus în bătaie de joc. Dă-le și lor ocazia să te vadă cum arăți, după bătaia ce ți-a dat-o un sclav grec. Tetrarhul îți va spune că este destul de rușinos pentru un tribun roman să se încaiere cu un sclav, chiar dacă iese victorios. Haide, ne vom duce împreună la palat. Te voi însoți eu, Quintus, căci pentru nimic în lume n-aș vrea să scap o astfel de ocazie.

Quintus continuă să-și șteargă obrazul umflat.

— De concursul tău n-am nevoie, murmură el.

— Dă-mi voie, stăpîne, să te ajut să te ridici în picioare, dacă te simți mai bine, interveni Dion.

— Propunerea aceasta, mi se pare binevenită, încuviință Marcellus. Fără îndoială, Dion nu are nici o obligație față de tine, pentru că ai încercat să te porți ca un derbedeu în casa lui, dar dacă va vrea să te adăpostească, pînă în momentul cînd te vei simți dispus să te arăți în fața oamenilor străini, eu te-aș sfătui să primești propunerea lui. Am aflat că vrei să pleci poimîine cu galera *Vestris*. Prin urmare va fi mult mai bine să stai aici, ca să nu te vadă nimeni în ce hal ești, și să nu pleci decît în momentul cînd vasul va fi gata să ridice ancora. În cazul acesta, nimeni dintre cei care sînt la tetrarhie nu va avea ocazie să afle ce ai pățit și nici nu va putea să-și bată joc de tine, la prima ocazie cînd va merge la Roma.

— Voi cere ca sclavul tău să fie biciuit, pînă cînd trupul îi va fi rupt panglici! îngînă Quintus.

— Probabil îți va face plăcere să-l biciuiești chiar tu! ripostă Marcellus. Vrei să-l chem aici?

Zilele treceau una după alta, triste, reci și plicticoase. Marcellus începu să-și dea seama ce loc important ocupase pînă acum sclavul său

corintian în viața lui, nu numai din punctul de vedere al serviciilor pe care i le făcuse, ci chiar ca prieten și tovarăș. Pentru el Demetrius devenise un fel de a doua personalitate, iar acum, cînd nu-l mai vedea în apropierea sa, se simțea rătăcit și dezorientat.

De la plecarea lui nu se întîmplase nimic deosebit. În fiecare dimineață mergea la bătrînul Veniamin, pentru lecțiile de limbă aramaică pe care acesta i le dădea, făcînd mai mult conversație. La amiază se întorcea la han și restul zilei, cît mai ținea lumina, și-l petrecea în atelier, cioplind fără tragere de inimă și fără inspirație un bust de marmură care cu fiecare zi ce trecea semăna tot mai puțin cu Diana Gallus. În orice caz, se putea distinge o patriciană romană și una destul de frumoasă; totuși, nimeni n-ar fi putut bănui că o reprezintă pe Diana.

Probabil — își zicea Marcellus — amănuntul acesta se datora faptului că imaginea Dianei i se destrămase din amintiri și se pierdea din ce în ce tot mai departe și devenea mai tulbure. Primise de la ea două scrisori. Prima care venise de la Capri, fusese scrisă în grabă. Știuse despre ordinul Împăratului care acceptase ca el să-și continue studiile la Atena și după aceea să plece la Ierusalim și de acolo în regiunile de miazănoapte ale Palestinei, pentru a aduna informații despre tînărul și misteriosul evreu.

Despre ea însăși îi spunea că Împăratul a stăruit să mai zăbovească vreme de cîteva săptămîni la Capri și avînd în vedere concesiile ce i le făcuse, a luat hotărîrea să-i facă pe voie. Bătrînul a fost foarte amabil față de ea; se simte singur, așa că va mai sta cu el.

A doua scrisoare i-o trimisese de acasă, dar și aceasta părea că este scrisă, ca și cînd curierul ce trebuia s-o aducă, ar fi așteptat în fața ușii și cineva s-ar fi plecat peste umărul ei ca să vadă ce scrie. Scrisoarea era amabilă și plină de nerăbdare, pentru a afla vești de la el, dar îi lipsea elanul și duioșia la care s-ar fi așteptat. Îți făcea impresia că dragostea lor a fost amînată pentru mai tîrziu, cînd se va putea desfășura în mai multă libertate. Marcellus citi această scrisoare de mai multe ori la rînd și o cîntări frază cu frază, pentru a se convinge dacă nu cumva Diana își luase toate măsurile de prevedere, pentru cazul în care scrisoarea ei va fi deschisă de cineva, sau poate a început să țină la el mai puțin decît pînă acum. Se putea să fie și una și alta, dar tot atît de bine se putea să fie întemeiate amîndouă aceste supoziții. Cuvintele așternute în această scrisoare nu semănau a murmur de dragoste. Erau blînde . . . dar aproape imperceptibile, și această constatare îi adînci și mai mult senzația de singurătate.

Tocmai de aceea știrea că i-a sosit o scrisoare de la Demetrius fu pentru el o surpriză neașteptată. În timpul nopții se așternuse un strat ușor de zăpadă și cerul era înnorat. Marcellus întîrziase multă vreme în fața ferestrei, întrebîndu-se dacă n-ar fi oare mai bine ca astăzi să nu meargă la Veniamin. Dar lumina era prea slabă pentru a se putea ocupa de sculptură. În același timp bătrînul țesător îl aștepta să apară. Ieșind din casă, tot atît de mohorît ca și vremea de afară, se îndreptă spre prăvălia lui Veniamin unde de cum intră, batrînul îl primi cu ochii strălucind de mulțumire.

— Ţi-a sosit o scrisoare! îl anunţă Veniamin.

— Ei comedie! Şi cum de a venit pe adresa dumitale?

— Mi-a fost adresată mie, ca să ţi-o predau dumitale. A fost adusă de un sclav care a sosit cu o caravană şi mi-a fost adusă de Zenos, sclavul acela guraliv care este în slujba prietenului meu Popygos. După cum vei putea constata, Demetrius se găseşte la Ierusalim. Atît este tot ce am citit din scrisoare. Sclavul dumitale e un tînăr prevăzător. Temîndu-se că dacă-ţi va trimite scrisoarea de-a dreptul dumitale, aceasta ar putea fi desfăcută de cineva şi astfel îi vor da de urmă, a trimis-o pe numele meu, adăugă Veniamin şi începu să rîdă, cînd îi întinse sulul de pergament: De astă dată vei avea ocazia să pui în practică cunoştinţele pe care le ai din domeniul limbii aramaice. Este scrisă într-o limbă foarte aleasă, adăugă el cu mîndrie.

Marcellus apropie un scaun de masa de lucru, desfăcu capătul sulului de papirus şi începu să citească cu glasul ridicat, ca uneori să se oprească şi să facă apel la ajutorul lui Veniamin, care se simţea mulţumit că-l poate ajuta.

« Cinstite stăpîne, (începu Marcellus), îţi scriu această scrisoare în ziua Sabbathului evreiesc, în camera de la mansardă a unei case vechi, cu vederea spre Kedron, la o mică depărtare de cartierul Templului. Camera aceasta o împart cu unul Stephanos, un grec de aceeaşi vîrstă cu mine, căruia evreii îi zic Ştefan. Este un tînăr inteligent, ştie tot ce se petrece şi este amabil. În momentul acesta este plecat de acasă, pentru motive pe care numai el le cunoaşte; probabil, aceleaşi care noaptea trecută l-au determinat să lipsească de acasă pînă aproape de zorii zilei.

Am sosit la Ierusalim abia acum trei zile. Probabil vei fi curios să afli felul în care am plecat din Atena. Avînd toată încrederea în prietenia lui Fulvius, am coborît într-un suflet în port şi urcîndu-mă la bordul galerei, i-am spus starea disperată în care mă aflu. Fulvius m-a ascuns în cală şi după ce galera a ieşit în largul mării, a doua zi m-a scos pe punte unde mă puteam plimba în toată libertatea. Am avut cu noi şi un călător important care bolea de pe urma unui accident pe care îl avusese la obraz. Nu s-a mişcat nici un pas din cabină, pînă cînd am părăsit portul Alexandria. Cînd m-a recunoscut, i-a spus lui Fulvius să mă pună în lanţuri, dar căpitanul a refuzat spunîndu-i că eu mi-am plătit călătoria, ceea ce nu era adevărat, deşi mă oferisem să-i plătesc. Fulvius a informat pe acest călător că dacă are ceva de împărţit cu mine, după ce vom ajunge în portul următor este liber să ceară autorităţilor arestarea mea.

Odată cu căderea nopţii am ancorat în golful Gaza şi Fulvius fără să ştie cineva, a luat o luntriţă şi m-a condus pînă la ţărm. După ce mi-am cumpărat puţine merinde, m-am îndreptat spre Ierusalim, întrebuinţînd acelaşi drum pe unde am trecut prima dată împreună cu centuria plecată din Minoa. Într-o vale, cam la zece leghe spre miazănoapte de Ascalon, am fost prins de beduini, care nu mi-au făcut altceva decît m-au jefuit şi m-au lăsat să-mi văd de drum. Vremea a fost foarte friguroasă şi eu eram subţire îmbrăcat. Regiunea aceasta, după cum ştii, este foarte puţin locuită. Oamenii sînt săraci şi bănuitori faţă de străini.

Începuse să-mi placă laptele cald de capră și boabele de mei trecute prin rîșniță; într-una din zile, cînd m-au prins într-o grădină de legume, m-au alungat cu pietre. Am constatat că ouăle crude sînt bune la gust, dacă vrei să le sorbi din găoace și că o vacă ostenită nu se supără să-și împartă căldura trupului cu un călător care caută adăpost în grajdul ei. Vitele din Iudeea sînt ospitaliere. În ultima noapte, înainte de terminarea drumului în care plecasem, am fost foarte mulțumit că m-au îngăduit să dorm în grajdul unui han din satul Bethleem. Dimineața, hangiul mi-a trimis cu argatul o strachină de ciorbă fierbinte și o bucată de pîine de orz. Argatul mi-a spus că tradiția hanului acesta este să ajute drumeții săraci. Am constatat că pe colțul bucății de pînză în care era înfășurată pîinea este brodată imaginea unui pește. M-a mirat această constatare, deoarece văzusem că și pe ușa grajdului este aceeași imagine, arsă cu fierul roșu. După ce am ieșit din Bethleem, la două răscruci de drumuri am descoperit din nou desenul acesta, făcut în colbul drumului, și mi-am zis că acest desen criptic probabil a fost lăsat de cineva care a trecut înainte, pentru ca cel care va trebui să vină după el, să-și poată da seama încotro a apucat. Dar pentru că nu știam ce înseamnă și nici nu mă interesa din cale afară, nu m-am mai gîndit la el.

După ce am ajuns la Ierusalim, flămînd și cu picioarele umflate, m-am hotărît să caut casa unui țesător, unde aș putea găsi ceva de lucru în schimbul hranei și a unui așternut în care să mă odihnesc. Am avut mare noroc în această privință. În prăvălia lui Beniosif am fost primit cu bunăvoință de Stephanos care lucra acolo. Aflînd că sînt grec, după ce i-am spus că în prăvălia din Atena a lui Veniamin, pe care el îl cunoaște, am învățat să torc și să deapăn, m-a dus la Beniosif care mi-a dat numai-decît de lucru. Simbria este mică, în raport cu valoarea lucrului la care mă pricep, dar tocmai de ajuns ca deocamdată să am din ce să trăiesc. Stephanos m-a poftit să dorm în aceeași cameră cu el.

Evident, el se interesează de mine în primul rînd pentru că sînt grec. Familia lui este de origine din Philippi. Străbunicul său s-a refugiat la Ierusalim, după ce Macedonia a fost subjugată. Am constatat că în părțile acestea sînt sute de greci care s-au refugiat la Ierusalim, pentru același motiv. Între ei se găsesc foarte puțini să știe carte și Stephanos, care este un cunoscător al clasicilor, simte nevoia să poată vorbi cu cineva care să aibă cunoștințe din același domeniu. Mi s-a părut că este foarte mulțumit cînd la întrebarea pe care mi-a adresat-o, i-am răspuns că și eu cunosc puțin literatura elenă, din ceea ce învățasem mai demult.

În prima seară pe care am petrecut-o împreună, după ce am terminat cina și am început să vorbim despre diferite subiecte în legătură cu soarta tristă a grecilor, Stephanos a desenat pe o bucățică de papirus conturul unui pește și mi-a întins-o peste masă, uitîndu-se întrebător la mine.

I-am răspuns că nu înțeleg ce înseamnă acest simbol, deși pînă acum l-am întîlnit de două ori în drumul meu. După aceea m-a întrebat dacă n-am auzit niciodată vorbindu-se despre Iisus Galileanul. I-am răspuns că am aflat despre el, dar numai foarte puține amănunte, și că m-ar interesa să mai aflu și altceva. Mi-a spus că cei care cred în învățăturile acestui Iisus sînt atît de crîncen persecutați, încît nu îndrăznesc să se

întîlnească unul cu altul decît pe ascuns. Simbolul peștelui îl întrebuințează pentru a identifica pe ceilalți care profesează aceeași credință. Nu mi-a spus cum de au ajuns să întrebuințeze acest mijloc de a se recunoaște unul pe altul. Iisus n-a fost pescar, ci teslar.

Stephanos mi-a mai spus că acest Iisus a propovăduit libertatea pentru toți oamenii. «Nu se poate ca un sclav să nu participe la susținerea unei astfel de idei», spunea el. I-am răspuns că învățătura aceasta mă interesează și pe mine și mi-a făgăduit că la prima ocazie îmi va da și alte informații despre acest Iisus.

Am constatat că prăvălia lui Beniosif nu este numai atelierul unui țesător ci și locul de întîlnire pe ascuns a celor care au fost prietenii lui Iisus. Situația mea aici în prăvălie este atît de neînsemnată și de inocentă, încît oamenii aceștia gravi și speriați care nu vin nici să vîndă, nici să cumpere, ci să stea de vorbă pe șoptite cu Beniosif, aproape n-au luat cunoștință pînă acum despre existența mea. (Veniamin ar începe să rîdă, dacă așa ceva s-ar întîmpla în apropierea războiului său).

Ieri a venit un bărbat înalt și foarte bine legat, care purta o barbă mare și a vorbit în șoaptă vreme de un ceas cu Beniosif, iar alți doi mai tineri îl așteptau în colțul prăvăliei, fără să zică nimic. Stephanos mi-a spus că sînt galileeni. Celui voinic îi zic «Marele Pescar» și celor doi mai tineri care par că sînt frați, «Fiii Tunetului». Marele Pescar, este un bărbat de o forță neobișnuită și fără îndoială trebuie să fie conducătorul acestei grupări, deși nu am pretenția să înțeleg care ar putea fi motivul că s-au constituit într-o grupare aparte și că se întîlnesc pe ascuns, mai ales acum, după ce Iisus a murit și cauza lor este pierdută. Toți se poartă ca și cum s-ar strădui să-și ascundă o teamă nemărturisită, care totuși, nu pare să fie teamă ci mai curînd un fel de așteptare. Îți face impresia că au descoperit un lucru de mare preț, pe care încearcă să-l ascundă.

Astăzi după-amiază a apărut în prăvălie un bărbat de la țară, înalt și simpatic la vedere, pe care l-au primit foarte bine. Am bănuit că nu avuseseră ocazia de multă vreme să-l mai vadă. După ce am terminat cu lucrul zilei și am plecat împreună cu Stephanos, ca să ne întoarcem acasă, am constatat că omul acesta este amabil și că toți țin la el, iar Stephanos mi-a spus că este Barsabas Justus, originar din Galileea, localitatea Sepphoris. Mi-a mai spus că Iisus a ales doisprezece inși dintre prietenii săi, ca aceștia să-i fie ucenici. Unul dintre aceștia, cu numele Iuda din Iscariot, este cel care l-a vîndut pe Iisus cărturarilor. După arestarea învățătorului său, s-a spînzurat din cauza mustrărilor de conștiință. Cei unsprezece ucenici s-au sfătuit între ei ca să aleagă pe altul care să-i țină locul, dar ce i-a determinat să procedeze în felul acesta, după ce Iisus a murit, Stephanos n-a putut să-mi spună.

Au ales pe doi dintre cei care urmaseră pe Iisus în toate părțile Palestinei pe unde a propovăduit în fața poporului și au văzut faptele stranii săvîrșite de el, despre care Stephanos mi-a făgăduit să-mi vorbească și mie, în ziua cînd va crede de cuviință. Bănuiesc că el ar vrea înainte de toate să se convingă, dacă sînt vrednic de încrederea lui.

Unul dintre cei doi cu numele Matei, a fost ales pentru a înlocui pe Iuda, vînzătorul, iar al doilea este Barsabas Justus.

V-aș sfătui stăpîne, ca atunci cînd veți veni la Ierusalim, să vă informați despre viața lui Iisus, ar fi foarte bine să faceți cunoștință cu un bărbat ca Barsabas Justus. Procedeul acesta însă nu va fi tocmai ușor. Toți acești prieteni ai lui Iisus sînt de aproape supravegheați și urmăriți pentru orice încercare ce ar face-o în scopul de a răspîndi învățătura lui Iisus și de a păstra amintirea lui. Cei de la conducerea Templului sînt conștienți că în învățătura lui se ascunde grăuntele unei revoluții împotriva religiei recunoscute. Tot așa cei din intimitatea Procuratorului și-au dat seama, că din ce lumea va uita mai curînd pe acest Iisus, va fi cu atît mai ușor ca sărbătorile Paștelui din anul acesta să se desfășoare fără să dea ocazia la tulburări politice.

În ultimele trei zile m-am gîndit îndelung la un plan care să-ți dea posibilitatea să ajungi în Galileea, fără să atragi atenția cuiva. Ai putea veni la Ierusalim în calitate de specialist, amator al țesăturilor produse în războaiele rurale. Vei avea grijă să spui tuturor că astfel de produse sînt foarte apreciate la Roma. Interesează-te de astfel de produse prin dughenele din piață și plătește-le bine. Aici nu sînt considerate drept produse care să aibă prea mare valoare, dar ar putea deveni, în cazul cînd te vei lăsa înșelat zdravăn de cîțiva negustori. În oraș veștile se răspîndesc repede.

Căutînd după astfel de țesături, vei ajunge în mod firesc, și la dugheana lui Beniosif, iar aici vei aduce vorba despre o călătorie pe care ai intenția să o faci prin Galileea, pînă la Capernaum, în căutarea acestor produse. Te vei interesa și de o călăuză care să te însoțească în această regiune.

Dintre toți galileenii care vizitează dugheana, cred că cel mai indicat pentru această însărcinare ar fi Barsabas Justus. Cel căruia îi zic Marele Pescar este prea preocupat de ceea ce face în cetate, indiferent despre ce ar fi vorba. Fiii Tunetului sînt încărcați de prea multe obligații, așa că singur Barsabas Justus este mai liber. Fără îndoială, acesta este omul care te-ar putea servi dacă vei reuși să-l convingi.

Părerea mea este că toți aceștia se vor răspîndi prin regiunile învecinate, pentru a nu fi la Ierusalim în săptămîna Paștilor, deoarece garda Procuratorului stă la pîndă și galileenii vor evita orice tulburare inutilă. Ar fi preferabil să sosești la Ierusalim cel puțin o lună înainte de sărbătorile Paștilor. Primăvara se apropie și regiunea rurală va fi o feerie de culori. Va fi în același timp mult mai prudent, dacă te vei preface că nu mă cunoști chiar dacă ne vom întîlni față în față, căci dacă nu mă înșel, pînă atunci Stephanos se va convinge că sînt un om de încredere, și ar fi o adevărată nenorocire, dacă ar bănui că noi doi urmărim ceva anume. Stephanos știe că eu am mai fost în Ierusalim și înainte de asta. Dacă voi reuși să pun la cale o întîlnire scurtă între noi, mă voi simți cît se poate de mulțumit și vom sta de vorbă, dar totuși sînt convins că va fi mult mai bine să te prefaci că nu mă cunoști. Dacă voi constata că nu este nici o primejdie să stăm împreună de vorbă, voi născoci ceva și-ți voi da de știre unde ne putem întîlni.

Marcellus ridică privirea și se uită la Veniamin, apoi zîmbi.

— Tînărul acesta ar fi trebuit să fie evreu! declară bătrînul. Are o minte foarte ageră și este viclean.

— Da, încuviință Marcellus cu indiferență; constat că studiul limbii aramaice i-a fost de mare folos. Este priceput. Propunerea pe care mi-o face este destul de bună; dumneata ce părere ai în această privință?

— Eu prietene, mă îndoiesc c-ar putea fi din cale afară de cuminte. Acesta este un joc pe care ești obligat să-l joci cu cea mai mare băgare de seamă. Evreii n-au nici un motiv să aibă încredere în romani, și încrederea lor va fi greu de cîștigat.

— Crezi că aș putea să mă prezint în fața lor ca negustor? întrebă Marcellus cu îndoială.

— Cel mai bun mijloc pentru a te informa, îi propuse Veniamin, și clipi din ochi, ar fi să intri în bazarul lui David Sholem și să cumperi ceva; apoi vei trece drumul și ceea ce ai cumpărat, vei încerca să-l vinzi lui Aaron Bariona, zise țesătorul și amîndoi începură să rîdă.

— Uite ce, să vorbim serios, zise Marcellus. Crezi că voi putea să ajung în Galileea, primind una din propunerile lui Demetrius?

— Nu cred că vei reuși! răspunse Veniamin.

— Nici dacă aș oferi omului acela o simbrie mai mare?

Veniamin clătină din cap.

— Nici chiar pentru o simbrie mai mare! Acest Barsabas Justus ar putea să aibă multe de împărtășit, dar sînt sigur că nu va avea nimic de vînzare.

— Prin urmare mă sfătuiești nici să nu mai încerc.

Bătrînul se strădui de mai multe ori să-și treacă firul în ac, strîmbîndu-se și uitîndu-se dintr-o parte, iar la urmă reuși. Zîmbi triumfător și dintr-o singură mișcare a degetelor, făcu nodul.

— Cred că nu strică să încerci, murmură el. S-ar putea ca acești galileeni să fie mult mai proști decît ne închipuim noi.

CAPITOLUL XII

Prînziră aproape fără să schimbe nici o vorbă, la umbra unui smochin uriaș de la marginea drumului, și se așternură la odihnă.

Justus se întinsese pe iarbă, cu mîinile împreunate sub capul zbîrlit și se uita printre frunzele dese la cerul senin de aprilie; după încruntătura dintre sprîncene, părea că se gîndește la ceva.

Marcellus se așezase cu spatele proptit de tulpina smochinului și se gîndea că s-ar simți mult mai bine, dacă acum ar fi în altă parte. Era nemulțumit și plictisit. Prevederile pesimiste ale bătrînului Veniamin, privitoare la succesul călătoriei sale prin Samaria și Galileea, se dovediseră întemeiate.

Sosise la Ierusalim acum două săptămîni și procedase exact așa cum îi scrisese Demetrius. Își luase o cameră la cel mai bun han din oraș, o casă veche și încăpătoare, cu o grădină în față, situată pe coasta colinei din drumul spre Bethania și spusese hangiului că-l cheamă Marcellus Lucan; cutreierase apoi toate bazarurile, în căutarea țesăturilor și a îmbrăcămintii făcute în Galileea. Intra din dugheană în dugheană și admira cu naivitate mărfurile ce i se arătau și cumpăra fără să ezite șaluri și levite, plătind prețurile care i se cereau și prefăcîndu-se că este încîntat de ele. Iar cînd negustorii îi spuneau că nu mai au astfel de mărfuri, le răspundea că asta se datorește lipsei lor de prevedere.

După aceea, se odihni vreme de cîteva zile, așezîndu-se în umbra boschetelor din grădină, ca să citească cartea profetului Isaia — pe care Veniamin i-o dăruise la plecarea din Atena — și așteptă cu răbdare ca printre negustori să se răspîndească știrea despre cumpărăturile pe care le-a făcut. Îi venea greu să știe că este atît de aproape de Demetrius și totuși să nu se poată vedea cu el. La urmă își zise că probabil și-a făcut un plan prea complicat, pentru a putea ajunge în Galileea, deși nu era nevoie; ar fi fost mult mai bine să meargă de-a dreptul la Beniosif și să-i spună c-ar vrea să vorbească cu cineva care l-a cunoscut pe Iisus în timpul vieții sale. Dar zise că procedeul acesta ar putea să nemulțumească pe Demetrius, așa că renunță și așteptă ca timpul să-și facă efectul dorit.

În după-amiaza zilei a cincea din a doua săptămînă de la sosire se duse la Beniosif și intră în dugheană foarte calm, pentru a face impresia că are intenția să cumpere ceva, deoarece constatase că aici în Ierusalim cel care vine să cumpere cîte ceva de la un negustor se străduiește întotdeauna ca acesta să nu-i poată ghici intenția, și în scopul acesta se recurge la orice pretext. Unii intrau, spunînd că și-au dat întîlnire cu un prieten,

alții veneau să întrebe în ce parte se găsește ulița cutare, iar cînd dădeau să plece, se opreau în treacăt și întindeau mîna spre marfa care-i interesa. Dar cu astfel de pretexte totuși nu-i puteai amăgi pe negustori. Cu cît cumpărătorul părea mai indiferent, cu atît mai multă atenție se învîrtea și negustorul împrejurul lui. Se vedea limpede că în cetatea sfîntă afacerile nu se puteau face decît în felul acesta, deoarece, dacă spuneai de la început ce urmărești, te puteai expune să fii bănuit că urmărești cu totul altceva.

Cînd intră pe ușa deschisă a dughenei, Marcellus cuprinse cu privirea toată încăperea, pentru a verifica dacă Demetrius este prezent. După lunga despărțire dintre ei, își zise că nu va fi din cale afară de ușor să se întîlnească cu el față în față și să se prefacă indiferent, ca față de orice străin. Constată că în dugheana aceasta plină de tot felul de cumpărători nu putea să fie și Demetrius, dar nu știa dacă se simte mulțumit sau dezamăgit de această absență, deoarece în realitate se temuse de revederea dintre ei.

Pocnetul spetelor celor două războaie vechi se domoli și încetă în momentul cînd se îndreptă spre venerabilul țesător despre care bănuia că trebuie să fie Beniosif. Chiar dacă prezența unui tînăr roman în dugheana lui l-ar fi speriat, bătrînul evreu nu se trădă. Rămase așezat în fața războiului, în atitudine amabilă, dar fără să pară umil. Din cîteva cuvinte Marcellus îi explică motivul pentru care a venit. Beniosif își legănă barba pentru clienți care vin și comandă ceea ce le lipsește, dar nu are nimic de vînzare. Dacă dorește să-i facă îmbrăcăminte, îi va face cu plăcere și de bună calitate. Țesături de casă se găsesc și în bazare, dar mult mai bine ar fi dacă marfa aceasta ar încerca să și-o procure din regiunile rurale. Spunîndu-i aceste cuvinte, repezi suveica printre firele de urzeală și lovi odată cu jugul spetei, de se cutremură întregul război la care lucra. Acesta era un semn că întrucît îl privește pe el, convorbirea este terminată.

În apropierea lor erau patru bărbați care în primul moment părură că se interesează de ceea ce spune străinul intrat în prăvălie, iar un băiețaș de vreo doisprezece ani, cu părul negru, se opri din hîrjoană cu un cățel, ca să-l poată auzi. Unul dintre aceștia era un tînăr grec, cu obrazul simpatic și era așezat la războiul din apropierea celui la care lucra Beniosif. Marcellus își zise că acesta ar putea să fie Stephanos, prietenul lui Demetrius.

Dincolo de războaie, lîngă perete, erau așezați doi bărbați care semănau unul cu altul; unul dintre ei să fi tot avut treizeci de ani, dar celălalt părea mult mai tînăr. Amîndoi erau arși de soare și îmbrăcați în haine simple, de rurali, iar sandalele pe care le aveau în picioare, dovedeau că sînt obișnuiți să facă lungi drumuri pe jos. Probabil aceștia erau cei cărora li se zicea Fiii Tunetului, deși această poreclă — judecînd după înfățișarea lor blajină — nu li se potrivea de loc, mai ales celui mai tînăr care avea niște ochi foarte expresivi și putea trece mai curînd drept un mistic decît un instigator.

Al patrulea care se așezase în colțul odăii, pe un butoi răsturnat cu fundul în sus, părea să aibă vreo șaizeci de ani. Judecînd după hainele

cu care era îmbrăcat și după felul în care-și purta părul și barba, în care se vedeau fire cărunte, probabil era și el rural. Înfățișarea lui de om obișnuit să-și petreacă vremea în soare și vînt, dovedea că nu se simte bine, cînd este obligat să stea între patru pereți. În timpul scurtei convorbiri cu Beniosif, începu să-și netezească încet barba cu dosul mîinii și ochii i se opreau cînd asupra țesătorului, cînd asupra acestui tînăr roman care cine știe din ce motive nemărturisite ar vrea să cumpere țesături.

Imediat ce se uită la el, Marcellus își zise că acesta ar putea să fie cel despre care Demetrius îi spusese că este Marele Pescar. Era destul de voinic. Dar imediat după aceea își dădu seama după atitudinea în care sta pe fundul butoiului și după zîmbetul liniștit cu care se uita împrejurul său, că dacă Marele Pescar este un bărbat energic și un fel de conducător al grupării din care face parte, omul acesta păros din apropierea lui, trebuie să fie cu totul altcineva, probabil Barsabas Justus.

Acum, după ce amîndouă războaiele începuseră din nou să pocnească din spete, Marcellus se întrebă dacă acesta ar putea fi momentul potrivit pentru a se interesa de o călăuză, dar își zise că de vreme ce Beniosif îi spusese că ceea ce caută el s-ar putea găsi mai curînd în regiunile rurale, probabil întrebarea lui nu va părea nelalocul ei. Datorită unei inspirații neașteptate, îi întrebă — fără să se adreseze cuiva anume — în limba aramaică, dacă ar putea găsi pe cineva care să-l însoțească în regiunile din partea de miazănoapte, osteneală pentru care ar plăti cît i s-ar cere, presupunînd că omul care va veni cu el, cunoaște destul de bine această regiune.

Beniosif se opri o clipă și păru că se gîndește, dar nu răspunse nimic. Cel mai în vîrstă dintre frați, clătină din cap, cel mai tînăr se uită la el și dincolo de el, ca și cînd nici n-ar fi auzit întrebarea pe care a pus-o. Grecul care putea să fie Stephanos, întoarse încet capul și se uită la cel care sta la colțul odăii.

— Tu ai putea să pleci, Justus, zise el. Mi se pare că spuneai că ai de gînd să te duci pînă acasă?

— Cîtă vreme vrei să întîrzii? întrebă Justus, după ce se gîndi îndelung, la ce va putea să-i răspundă.

— Două săptămîni, poate trei... sau chiar o lună, răspunse Marcellus, străduindu-se să nu pară exagerat de mulțumit. După ce voi ajunge acolo și voi constata că mă pot orienta și singur, vei fi liber să mă părăsești, dacă ai și altă treabă, adăugă el.

— Cînd vrei să pleci la drum? întrebă Justus care părea că se interesează mai de aproape de această chestiune.

— Cît mai curînd posibil. Ce-ai zice, dacă am pleca poimîine?

— Poimîine este Sabbathul, interveni Beniosif cu părere de rău, ziua rînduită pentru odihnă de Domnul Dumnezeul nostru.

— Vă rog să mă iertați, c-am uitat, murmură Marcellus.

— Voi romanii, tinere, nu respectați niciodată zilele de odihnă? întrebă Beniosif, abuzînd de dreptul său în calitate de gazdă.

— Romanii se odihnesc mai mult decît ne odihnim noi, declară Justus, simțindu-se încurajat de zîmbetul binevoitor cu care Marcellus primise îndrăzneala bătrînului țesător.

— În orice caz nu mai mult decît te odihnești tu! ripostă Beniosif, întorcînd ochii mici spre Justus.

Începură să rîdă cu toții. Pînă și cel mai tînăr dintre frați întoarse privirea și zîmbi. Justus ieși din dugheană și se așeză pe o laviță din apropierea intrării. Marcellus dădu din cap spre ceilalți și-l urmă. Tot așa și băiețașul care se așeză lîngă Justus și-i cuprinse genunchii cu brațele.

Justus începu să vorbească despre pregătirile ce trebuie făcute în vederea plecării, dar cu o pricepere la care Marcellus nu s-ar fi așteptat din partea lui. Vor avea nevoie, spunea el, de cîțiva măgăruși care să care poverile și echipamentul pentru popasuri, deoarece satele mai mărunte prin care vor fi obligați să treacă nu le vor putea oferi adăpost. Patru măgăruși vor fi tocmai de ajuns, nu numai pentru purtarea echipamentului ci și a lucrurilor pe care le vor cumpăra.

— N-ai vrea să cumperi pentru mine acești măgăruși și lucrurile de care crezi că vom avea nevoie în popasuri, că fără îndoială te pricepi și vei reuși să cumperi mai ieftin decît mine? întrebă Marcellus și-și scoase punga. De ce sumă crezi că vei avea nevoie?

— Vrei să mă însărcinezi pe mine, să cumpăr lucrurile de care avem nevoie pentru drum? întrebă Justus.

— De ce nu? Îmi faci impresia că ești om cinstit, zise el, dar văzîndu-l că încruntă ușor din sprîncene, adăugă: Dacă ai fi necinstit, nu cred că Beniosif ar fi dispus să te primească în casa lui.

Justus se uită la el cu coada ochiului, dar nu întoarse capul.

— Ce știi despre Beniosif și despre casa lui? întrebă el bănuitor.

Marcellus ridică din umeri.

— Am auzit vorbe bune despre el, răspunse Marcellus cu indiferență. Beniosif ține această dugheană de vreme îndelungată.

— Asta nu înseamnă nimic, ripostă Justus. Se găsesc și pungași care au dughene de vreme tot atît de îndelungată. Iar cînd văzu pe Marcellus că dă din cap și răspunde « Ai dreptate! », adăugă: Măgărușii nu va fi nevoie să-i cumpărăm. Îi vom putea închiria, împreună cu un băiat care să aibă grijă de ei. Tot așa vom închiria și corturile și tot ce ne lipsește.

— Vrei să te îngrijești de toate acestea? întrebă Marcellus, și se ridică în picioare. Vom pleca în prima zi din săptămîna viitoare. Cît îmi ceri pentru slujba pe care mi-o vei face?

— Treaba asta o voi lăsa în grija dumitale, declară Justus. După cum ai auzit adineaori pe Stephanos spunînd eu vreau să mă întorc acasă. Mă voi duce pînă la Sepphoris, în Galileea. Drumul acesta nu-mi va pricinui niciun neajuns. Pentru mine timpul n-are nici o valoare. Îmi vei da mîncare și adăpost și îmi vei cumpăra o pereche de sandale noi.

— Eu am de gînd să-ți dau ceva mai mult decît atît, zise Marcellus.

— În cazul acesta, îmi vei da și un veștmînt nou, răspunse Justus și ridicînd brațul, îi arătă mîneca sfîșiată a hainei cu care era îmbrăcat.

— Cu plăcere! răspunse Marcellus, apoi îl întrebă în șoaptă: Iartă-mă dacă te întreb... și păru că ezită... Ești evreu, nu-i așa?

Justus începu să rîdă, apoi dădu din cap și-și trecu mîna prin barbă.

Cînd se despărțiră, înțelesi ca a doua zi după Sabbath să se întîlnească la Poarta Damascului, înainte de răsăritul soarelui, Marcellus rămase încredințat că drumul la care va pleca a început foarte bine. Justus era un om cumsecade și fără îndoială îi va da toate informațiile de care va avea nevoie. Era exact omul căruia îi făcea plăcere să-și povestească amintirile. Simțindu-se mulțumit de felul în care a reușit să-și pregătească plecarea, se îndreptă spre piața care era ca un furnicar și trecu prin fața tarabelor și a sălașelor în care erau negustorii, apoi se opri ca să asculte țipetele și protestele violente ale celor care se tîrguiau pentru cîțiva pești sau cîte vreo pulpă de vițel. Aerul se cutremura de larmă și toți se întrebau unul pe altul și făceau aluzii ireverențioase, privitoare la originea celui cu care stăteau de vorbă. Insultele formulate cu glasuri răstite, erau trecute cu vederea și uitate numaidecît, ceea ce dacă s-ar fi întîmplat în barăcile unde erau cantonați legionarii romani, ar fi provocat vărsare de sînge.

În fața unui cort, unde se oprise ca să asculte țipetele ce se încrucișau, pe tema unor rinichi de berbec, rămase mirat cînd îl văzu în apropierea sa pe băiețașul din dugheana lui Beniosif.

După ce se sătură de spectacolul și larma din piață, apucă spre hanul în care se adăpostise. Pînă acolo drumul fu destul de lung. După ce urcă treptele scării spre odaia lui, se opri și se întoarse în loc, apoi se uită spre oraș. Băiețașul văzut la Beniosif tocmai cobora spre celălalt capăt al străzii. Fu mai mult înveselit decît nemulțumit de faptul c-a fost urmărit. Dar adevărul era că oamenii aceștia aveau tot dreptul să se informeze despre el, în măsura în care vor avea posibilitate. Probabil voiau să știe unde este adăpostit. Dacă s-ar fi întîmplat să fie găzduit de Procurator, atunci orice legătură dintre ei și el s-ar fi terminat.

În aceeași seară, după cină, se așeză în grădină, cu sulul de pergament în mînă pe care i-l dăduse Veniamin; cînd ridică privirea, constată că Stephanos s-a oprit în fața sa.

— Putem vorbi împreună, între patru ochi? întrebă Stephanos pe grecește.

Se îndreptă spre colțul cel mai depărtat al grădinii și Marcellus îi făcu semn să se așeze.

— Ai rămas mirat, că nu l-ai văzut pe Demetrius, începu Stephanos. La două săptămîni după ce ți-a trimis scrisoarea a avut nenorocul să se întîlnească pe stradă și a fost recunoscut de tribunul acela cu care a avut conflictul de la Atena. Nu s-a luat nici o măsură pentru a fi arestat, dar Demetrius și-a zis că tribunul ar putea să încerce să se răzbune împotriva lui. În cazul acesta prietenii săi din dugheana lui Beniosif ar fi putut să fie acuzați și noi n-avem nici un loc pentru a ne putea apăra.

— Spune-mi Stephanos, unde a plecat Demetrius? întrebă Marcellus, profund impresionat de această veste.

— Nu știu, stăpîne. S-a întors acasă și a așteptat să mă întorc și eu. Am stat de veghe și am vorbit aproape toată noaptea. Cîțiva dintre prietenii noștri se întîlniseră în taină, jos, în atelierul lui Beniosif. La un ceas înainte de revărsatul zorilor am coborît și noi. Luîndu-și rămas

bun de la toți, Demetrius a plecat înainte de răsăritul soarelui. După ce va trece primejdia, se va întoarce din nou, în cazul cînd tribunul va părăsi orașul. Dacă vrei, îmi vei lăsa o scrisoare pentru el; sau mai tîrziu vei putea să-i dai de știre pe adresa mea, dacă se va întîmpla să găsești pe cineva care să fie om de încredere și s-o aducă. Mi-a spus că vei sosi și m-a rugat să-ți explic motivul pentru care lipsește. Nimeni dintre ceilalți nu știe, adăugă Stephanos cu glasul în șoaptă: Demetrius m-a informat și despre motivul care te determină să călătorești în Galileea.

— Ce ți-a spus anume? întrebă Marcellus și încercă să scruteze obrazul grecului.

— Mi-a spus totul, răspunse Stephanos și se uită la el fără să clipească. Ținea să fie sigur că în drumul acesta vei fi însoțit de Justus și probabil și-a dat seama că în această afacere aș putea interveni și eu, într-un fel oarecare. Cînd a început să-mi spună motivul pentru care te interesezi de Iisus — după multă ezitare și multe confuzii — am stăruit să-și descarce sufletul și mi-a mărturisit adevărul. Dar în mine poți avea toată încrederea, deoarece eu nu te voi trăda în fața celorlalți.

Marcellus nu se simți în stare să răspundă nimic în fața acestei mărturisiri. Se uită la el și rămase îngîndurat.

— Cei din dugheana lui Beniosif probabil bănuiesc ceva, deoarece după plecare am fost urmărit.

— Tînărul Filip este nepotul meu, stăpîne, îi explică Stephanos. Trebuia să aflu unde locuiești. De Filip nu trebuie să te temi. El nu va sufla nici o vorbă. Nimeni dintre cei din dugheană nu va afla despre această întîlnire a noastră. Înainte de amiază m-am temut că Ioan te-ar putea recunoaște, dar pe semne nu te-a recunoscut; el este o fire visătoare.

— Cum ar fi putut să mă recunoască? întrebă Marcellus.

— Ioan a fost de față la răstignire. Probabil vă aduceți aminte de tînărul care încerca s-o liniștească pe mama lui Iisus.

— Ce grozăvie! Ea a fost de față? Marcellus plecă ochii în pămînt și-și duse mîinile la frunte.

— Da, a fost de față, încuviință Stephanos. Am fost și eu de față. Te-am recunoscut imediat ce ai intrat în dugheană, și te așteptam să apari. Cred că din pricina lui Ioan nu e nevoie să-ți faci nici o grijă, deoarece el nu și-a adus aminte.

— Ai fost foarte amabil. Pot să te servesc cu ceva?

— Da, stăpîne, răspunse grecul și continuă cu glasul în șoaptă: Ai cămașa la dumneata?

Marcellus dădu din cap.

— Poți să mi-o arăți și mie?

— Sigur că pot! răspunse Marcellus. Vino cu mine.

Acum erau de trei zile pe drum, dar numele lui Iisus nu fusese încă pomenit nici o singură dată. Deși părea naiv, Justus era totuși extrem de discret. Zîmbetul inocent ce-i tremura mereu pe buze îți dădea să înțelegi că este gata să-ți îndeplinească orice dorință. Se străduia în toate chipurile să-și dovedească respectul cuvenit unui tînăr roman care mai este și bogat, dar încolo toate nădejdile că va începe să vorbească de bună

voie despre ceea ce-l interesează pe el, se dovediseră fără nici un temei. Aceasta fu ocazia cînd constată că sînt și lucruri pe care nici chiar un roman bogat și bine îmbrăcat nu le poate cumpăra, nici cu bani, nici cu vorbe bune și nici cu amenințări; unul dintre acestea era povestea lui Iisus.

Lui Marcellus nu-i trecuse pînă acum niciodată prin minte că în calitate de cetățean al Romei va avea și ocazii cînd acest privilegiu nu-i va putea folosi la nimic, sau îi va fi chiar o piedică în calea țelurilor pe care le urmărește. Dacă erai roman și mai aveai și bani, în toate părțile lumii puteai obține tot ce poftești. Toate porțile și ușile se deschideau larg în calea ta, mesele se întindeau, străinii pe care-i întîlneai în drum coborau din carigele de piață, ca să-ți cedeze locul lor, în dughene negustorii dădeau în brînci ca să te servească, lăsînd pe ceilalți clienți să aștepte. Dacă soseai în port cu întîrziere, corabia te aștepta; dacă nu era decît o singură cabină, dar și aceasta ocupată, bogatul evreu care o plătise ți-o ceda, fără să protesteze. Cînd făceai cuiva semn să se oprească, se oprea, iar cînd îi făceai semn să plece, pleca.

Dar dacă se întîmpla să pleci la drum și să cutreieri micile provincii din partea de miazănoapte a Ierusalimului, sub un pretext că vrei să cumperi țesături de casă, dar în realitate pentru a te informa despre un teslar sărac care trecuse odinioară prin aceste regiuni, calitatea de cetățean roman se dovedea o piedică și banii pe care-i aveai nu-ți puteau folosi la nimic.

Planul pe care Marcellus și-l făcuse la început, nu i se păruse greu de executat. Barsabas Justus, își zisese el, va fi încredințat de însărcinarea aceasta și se va simți mulțumit, că va putea să vorbească despre eroul său. Probabil își va închipui că va reuși să-l convertească și pe el. Îi va face cunoștință cu oamenii de la țară care au cunoscut de aproape pe acest galilean. Aceștia îl vor pofti în casele lor, pentru a-i arăta țesăturile pe care le au, și chiar înainte de a se așeza pe scaun, vor începe să-i vorbească despre faptele extraordinare și despre întîmplările prin care a trecut.

Dar constată că nimic din toate acestea nu se întîmplă. Este adevărat că oamenii pe care-i întîlnea în micile hanuri îl salutau respectuoși, iar după ce pleca din nou la drum și trecea prin cîte un sat, îi arătau lucrurile pe care le aveau, dar despre Iisus nu scoteau nici o vorbă. Erau curtenitori, ospitalieri și prietenoși; dar deși i se întîmplase ca de multe ori să fie tratat ca străin în locuri unde nici nu s-ar fi așteptat, nu se simțise pînă acum niciodată atît de singur ca între oamenii aceștia. Toți aveau cunoștință despre ceva, dar în fața lui nimeni nu pomenea nimic. Justus îl introducea în cîte o casă și celor care îl întîmpinau, le spunea motivul pentru care a venit; oamenii se grăbeau să-i arate lucrurile cele mai bune și cele mai frumoase, țesute la război. Dar imediat după aceea stăpînul casei schimba o privire fugară cu Justus și ieșeau împreună din cameră, ca puțin după aceea să iasă din casă și nevasta, lăsîndu-l împreună cu cîte o mătușă și cu copiii, așa că-și dădea seama c-a plecat și ea după soțul ei, ca să stea de vorbă cu Justus.

Însăşi atmosfera acestei regiuni părea saturată de mistere. De pildă peste tot pe unde trecea, vedea imaginea peştelui, săpată în scoarţa cîte unui sicomor, sau trasă cu vîrful toiagului în pulberea drumului, mîzgălită cu o bucată de var nestins pe zidurile de piatră care împresurau gospodăriile sau săpată cu cuţitul în tăblia cîte unei mese de la hanurile unde se opreau. Demetrius îi spusese că această imagine este simbolul noii credinţe, propovăduite de Iisus.

— A doua zi de la plecare, în nădejdea că-l va putea determina pe Justus să vorbească, îl întrebă ca din întîmplare:

— Ce înseamnă imaginea aceasta a peştelui pe care o întîlnim în toate părţile?

Iar Justus îi răspunsese:

— În părţile acestea peştele este hrana noastră cea de toate zilele.

Marcellus rămase nemulţumit de răspunsul acesta evaziv şi luă hotărîrea să nu-l mai întrebe nimic.

Proptit de trunchiul unui smochin Marcellus examina obrazul ars de soare al lui Justus şi se întreba la ce s-o fi gîndind, şi cît are de gînd să mai stea aşa nemişcat, şi să se uite spre cer.

Justus nu părea că şi-a dat seama de neliniştea călătorului său.

Se ridică în picioare şi se apropie de măgăruşii pe care conducătorul lor îi lăsase să pască în timpul cît el s-a întins la umbră. Văzînd că frîul măgăruşului din fruntea convoiului este atît de scurt încît îl sîngerase la grumaz, i-l trecu peste urechile lungi şi, după ce i-l scoase, se aşează în iarbă şi cu vîrful pumnalului făcu alte găurî pentru cătărămi. Îndeletnicirea aceasta nu i se păru uşoară, deoarece pielea frîului era veche şi uscată: înainte de a i-l pune din nou în cap, tînărul se trezi şi se uită la el curios.

— Vino încoace, mă tîmpitule! strigă Marcellus. Nu admit să chinuieşti animalele! Scoase apoi din chimir un ban de aramă şi întinzîndu-i-l, îi spuse: Intră în casa ceea de colo, sau ia-le la rînd pe toate şi adu puţină alifie, dar să nu vii fără ea.

După ce tînărul coborî în josul potecii, Marcellus mîngîie măgăruşul pe nasul catifelat şi se întoarse spre Justus care acum se ridicase în capul oaselor şi se uita la el zîmbind.

— Se vede că-ţi plac animalele, zise el binevoitor.

— Da, răspunse Marcellus, îmi plac anumite animale. N-aş putea spune că măgăruşii îmi plac în mod deosebit, dar nu-mi place să-i văd că sînt chinuiţi. Vom fi obligaţi să supraveghem pe netrebnicul acesta care nu este bun de nimic Marcellus se aşează lîngă el, conştient că din momentul acesta Justus a început să-l judece cu totul altfel.

— Îţi plac florile? întrebă Justus după o lungă tăcere care i se păru şi lui că a devenit penibilă.

— Sigur că da, răspunse Marcellus, adică de ce să nu-mi placă?

— Regiunea aceasta este plină de flori de cîmp. Tocmai acesta este anotimpul cînd înfloresc. Foarte curînd vor începe căldurile şi toate se vor veşteji. Anul acesta sînt mai multe decît alte dăţi, zise el şi făcu un

gest larg cu mîna spre costișele dealurilor din apropierea lor: Ia uită-te ce bogăție de culori!

Marcellus se uită în partea pe care i-o indica degetul cioturos al călăuzei sale, în vreme ce glasul blînd al lui Justus îi tremura în auz, numindu-i toate florile dimprejurul lor: mușețel albastru și alb, traista ciobanului, cu petalele liliachii, ca un email transparent, vărgat cu vinișoare de purpură, salvie albă, petunii, clopoței albaștri și trei specii de margarete.

— Cred că ești un mare iubitor al naturii, zise Marcellus.

— Asta numai de doi ani încoace. Înainte de aceea treceam pe lîngă flori fără să le văd, așa cum se întîmplă cu aproape fiecare dintre oameni. Evident, cunoșteam plantele necesare, cum este inul, grîul, ovăzul, secara, orzul și trifoiul. La flori nu m-am prea gîndit, decît după ce m-am împrietenit cu un bărbat care știa toate tainele lor.

Justus se întinse din nou în iarbă și glasul lui blînd se modula atît de visător, încît Marcellus rămase cu gura căscată și se întrebă, nu cumva de astă dată galileanul va începe să vorbească despre prietenul său pierdut?

— El cunoștea toate florile, adăugă Justus și clătină din cap ca și cînd amintirea ce-i rămăsese despre el, ar fi fost ștearsă.

Marcellus se gîndi să-l întrebe, dacă prietenul său a murit sau a părăsit regiunea, de vreme ce vorbește despre el la trecut, dar renunță, zicîndu-și că nu este nevoie să devină prea stăruitor.

— Judecînd după felul în care vorbea despre ele, îți venea să crezi că toate florile sînt prietenele lui. Într-una din zile s-a întors spre noi, cei care-l însoțeam și ne-a spus să ne oprim, apoi ne-a arătat un cîmp plin de crini: « Uitați-vă, cît de bogate sînt straiele lor! » spunea el. « Dar nici nu torc și nici nu țes. Nici regele Solomon n-a purtat straie atît de frumoase ».

— Probabil prietenul dumitale a fost un iubitor al frumuseții. Dar n-a avut simț practic! El nu era un adept al muncii fără preget?

— Dimpotrivă, se grăbi Justus să-i răspundă. Era de părere că oamenii trebuie să fie sîrguitori, dar spunea că pierd prea multă vreme gîndindu-se numai la ei înșiși și la trupurile lor, la haine și la hrană, la bunuri pe care să le adune în jitnițe și la bani.

— Nu cred să fi fost un bărbat îndestulat, declară Marcellus și zîmbi, ca vorbele lui să nu pară prea severe; dar Justus care se uita la cer, nu-i văzu zîmbetul și vorbele lui îl făcură să se întunece la obraz.

— Nu era bărbat trîndav și ar fi putut să aibă tot ce poftea, declară Justus cu glasul categoric. De meserie era teslar și încă unul foarte îndemînatic. Era o plăcere să te uiți la el, cînd lucra cu scule tăioase. Lemnul în mîna lui lua o înfățișare, de părea că așa a crescut în pădure. De fiecare dată cînd te duceai la el găseai atelierul plin de oameni care veneau să-l vadă lucrînd. Avea un fel al său de a se purta față de copii . . . față de animale și față de păsări, zise Justus, apoi zîmbi mîhnit și oftă. Cînd pleca de la atelier, ca să se întoarcă acasă, era întotdeauna însoțit de copii și de cîini. Totul era la îndemîna lui, dar cu toate acestea el nu cerea nimic pentru el. Spunea mereu că-i pare rău de oamenii care se zbat și-și fac griji, de cei care se zbuciumă și înșeală, pentru a aduna

cît mai multe bunuri. Dar după ce le adună, sînt obligați să stea de strajă ca hoții să nu le fure, molia să nu le strice și nici rugina să nu le mănînce.

— Probabil a fost un excentric, dacă n-a ținut să nu aibă și el ceva, declară Marcellus îngîndurat.

— Totuși niciodată nu și-a închipuit despre sine însuși c-ar fi sărac! adăugă Justus și ridicîndu-se într-un cot, păru ceva mai animat. Omul acesta avea duhul adevărului, ceea ce nu s-ar putea spune despre mulți semeni de-ai noștri.

— Ceea ce spui, mi se pare neobișnuit, zise Marcellus și se uită în ochii lui, pînă cînd Justus zîmbi.

— Nu tocmai atît de neobișnuit, dacă stai să te gîndești bine. Iubirea de adevăr face mai mult decît toate bogățiile pămîntului. Cînd se întîmplă ca cineva să iubească adevărul mai mult decît bunurile pămîntești, ceilalți oameni se adună împrejurul lui . . . Aproape toată lumea ar vrea să fie cinstită, dar duhul adevărului nu-l poți avea, cîtă vreme inima ți-e plină de poftele trupului și de lăcomia față de bunurile pămîntești. Acesta este motivul pentru care oamenii se adunau împrejurul acestui teslar și ascultau învățăturile lui: omul acesta stăpînea duhul adevărului. În apropierea lui nu simțeau nevoia de a se feri și nici de a se preface și nici să mintă. Prezența lui îi determina să se simtă tot atît de mulțumiți și de liberi, ca niște copii.

— Toată lumea se simțea în felul acesta, cînd se apropia de el?

— Aproape toată lumea, răspunse Justus și clătină din cap. Uneori se întîmpla ca oameni care nu-l cunoșteau să încerce să-l amăgească în legătură cu ei — și zîmbi, ca și cînd și-ar fi adus aminte de ceva —, dar trebuie să știi, stăpîne, că duhul adevărului pe care-l poseda omul acesta era atît de desăvîrșit, încît ar fi fost zadarnic să-i spună minciuni sau să te prefaci că ești altfel decît erai cu adevărat. Nu reușeai nici cu vorba, nici cu fapta și nici cu purtările. Și imediat ce oamenii și-au dat seama de această realitate, au renunțat la orice prefăcătorie și au început să spună de bună voie adevărul. Pentru mulți dintre ei situația aceasta părea cu totul nouă și le dădea senzația de libertate. Acesta este motivul, stăpîne, pentru care toți țineau la el. Nu erau în stare să-i spună minciuni, așa că-i spuneau adevărul, și spunînd adevărul, se simțeau mai mulțumiți.

— Aceasta este o concepție cu totul nouă! declară Marcellus. Probabil prietenul dumitale, Justus, era un filozof. Cunoștea scrierile clasicilor?

O clipă Justus nu știu ce să-i răspundă și clătină din cap.

— Nu-mi vine să cred, răspunse el. Dar el știa de toate.

— Probabil printre oamenii bogați nu avea prieteni, dacă el nu era de acord cu adunarea de bunuri! zise Marcellus.

— Ai fi rămas mirat, dacă ai fi putut vedea ce de bogați veneau la el, ca să-l asculte! declară Justus. Îmi aduc aminte că într-un rînd un tînăr bogat l-a ascultat o după-amiază întreagă; înainte de plecare s-a apropiat de el și l-a întrebat cu sfială: Cum aș putea să cîștig și eu ceea ce ai tu?

Justus făcu o pauză lungă și privirile îi rătăciră în altă parte, așa că Marcellus se întrebă, nu cumva a început să se gîndească la altceva.

— Și ce i-a răspuns teslarul dumitale, la această întrebare?

— I-a răspuns că el este prea adînc preocupat de posesiunea bunurilor sale. « Împarte tot ce ai și urmează-mă ! »

— Și l-a ascultat?

— Nu l-a ascultat, dar i-a răspuns că i-ar face și lui plăcere, dacă ar fi în stare să procedeze în felul acesta. A plecat profund abătut și tuturor ne-a părut foarte rău de el, deoarece ni s-a părut un tînăr extrem de cumsecade. Justus clătină din cap și zîmbi îngîndurat: Cred că atunci s-a întîmplat pentru prima dată, ca să-și dorească și el ceva ce n-a putut să obțină.

— Teslarul acesta pare să fi fost un bărbat cu totul neobișnuit, zise Marcellus. A avut aceeași mentalitate, ca orice visător, ca un poet sau un artist. Nu cumva se interesa de desen sau de sculptură?

— Evreii nu desenează și nici nu se ocupă de sculptură.

— Serios? În cazul acesta personalitatea lor cum se manifestă?

— Se mulțumesc să cînte și să povestească basme.

— Ce fel de basme?

— În cea mai mare parte legende ale poporului nostru, despre faptele oamenilor noștri mari. Pînă și copiii mici cunosc tradițiile și profețiile neamului nostru, zise Justus și zîmbi, ca și cînd ar fi vrut să-i spună ceva confidențial: Am un nepot, stăpîne, pe care-l cheamă Iona. I-am dat numele acesta, din pricină că s-a născut răsucit, ca și bătrînul Iona despre care se vorbește în cărțile regilor . . . cel care a fost fiul lui Saul. Iona al nostru a împlinit șapte ani. Ar trebui să-l auzi pe el vorbind despre *Facere*, despre *Potop* și despre *Exod*.

— Despre *Exod*? întrebă Marcellus și încercă să-și aducă aminte.

— Nu știi nimic despre asta? întrebă Justus mirat, dar îngăduitor.

— Știu ce înseamnă cuvîntul acesta, răspunse Marcellus. *Exod* înseamnă plecare sau un drum de ieșire, dar nu-mi aduc aminte de întîmplarea la care te referi, întrebuințînd cuvîntul acesta.

— Credeam că toată lumea trebuie să știe despre ieșirea poporului nostru din robia Egiptului.

— Despre asta este vorba, se miră Marcellus. Eu nu știam că aceasta a fost o izbăvire. Profesorii noștri de istorie afirmă că evreii au fost alungați din Egipt.

— Afirmația aceasta este un neadevăr, rușinos ! protestă Justus indignat. Faraonul a încercat să țină pe străbunii noștri în robie, pentru a lucra pămînturile și a ridica monumentele.

— În sfîrșit, faptul n-are importanță; realitatea și așa nu o vom putea schimba, zise Marcellus. În această privință sînt dispus să cred ceea ce spui dumneata, dacă vei dori să-mi vorbești.

— Îți va vorbi micul Iona, după ce vom ajunge la Sepphoris. Este un băiat inteligent, adăugă Justus și păru că nemulțumirea lui s-a liniștit.

— Constat, Justus, că ții foarte mult la nepotul acesta al dumitale.

— Da, micul Iona este tot ce avem. Soția mea se odihnește de mulți ani. Fiică-mea Rebecca este femeie văduvă. Pentru noi Iona este o mîn-

gîiere. Probabil știi ce înseamnă să ai în casă un copil bolnav și olog. Este ceva mai bine îngrijit decît unul sănătos și toți se ocupă numai de el, pentru a-l ajuta să uite. De aceste privilegii Iona continuă să se bucure și astăzi, deși acum este vindecat.

— Vindecat? Vorbești despre piciorul său? se miră Marcellus. Cutele de la tîmple părură că i se adîncesc, cînd dădu din cap în semn de încuviințare, dar Justus nu ridică nici de astă dată privirea. Se vedea limpede că nu dorește să-l mai audă punîndu-i și alte întrebări. Puțin după aceea păru că s-a trezit din adîncul gîndurilor, căci zîmbi și întinzînd brațele în sus, se ridică în picioare.

— A sosit vremea să ne urnim la drum, dacă vrem să ajungem la Sychar, pe la apusul soarelui, zise el. În această localitate nu se găsește un han unde să ne putem adăposti. Va trebui să poposim peste noapte, în apropierea fîntînii lui Iacob. Ai auzit vreodată despre fîntîna lui Iacob? întrebă el cu inocență.

— Nu cred să fi auzit ceva, admise Marcellus. Apa fîntînii este atît de bună?

— Nu este cu nimic mai bună decît apa altor fîntîni, dar aceasta este un fel de vizuină care durează de secole întregi.

Apucară din nou la drum. Tînărul adună măgărușii care începură să pască umblînd după scaieți și-i porni. Justus se întoarse în loc și punîndu-și mîinile la ochi, se uită în lungul drumului, pe unde trecuseră. Curiozitatea lui Marcellus se trezi imediat. Nu se întîmpla pentru prima dată ca Justus să se oprească în loc și să se uite în urmă. De fiecare dată cînd ajungeau la o răscruce de drumuri, el se oprea și se uita în toate părțile. Totuși nu părea că s-ar teme de vreo primejdie. Mai curînd îți venea să crezi că în părțile acestea și-a dat o întîlnire cu cineva. Marcellus era gata să-l întrebe, dacă acesta este adevărul, dar la urmă își zise că nu este o chestiune care să-l poată interesa pe el.

Mai bine de trei ceasuri făcură drum prin colb, fără să întîlnească prea mulți oameni și aproape fără să vorbească. Ziua se apropia de sfîrșit. La depărtare de vreo jumătate de leghe văzură un crîng de sicomori și printre copaci cîteva căsuțe mărunte.

— Acestea sînt casele din marginea localității Sychar, zise Justus și se îndemnă la drum.

Puțin după aceea ajunseră la un mic grup de case joase spoite în alb și cu acoperișurile aproape orizontale. Între acestea, pe marginea drumului, era fîntîna istorică. Din apropierea ei se desprinseră două femei și plecară, ducînd pe umeri ulcioare mari cu apă, și Justus își domoli mersul, pentru a le da timp să scoată găleata grea și să-și umple ulcioarele. Una dintre femei se uită nepăsătoare spre ei, lăsă ulciorul din mînă și făcu ochii mari, ca abia după aceea să înceapă să scoată găleata. Își umplu ulciorul în mare grabă, stropindu-se cu apă pe picioare, apoi îl ridică pe umăr și se îndreptă spre casele din apropiere.

— Mi se pare că am speriat-o, zise Marcellus. Nu-mi vine să cred c-am arăta atît de primejdioși.

— Nu s-a speriat, declară Justus cu glasul liniștit.

Fîntîna era largă. Ghizdul de piatră dimprejurul ei nu era prea înalt, dar destul de lat, pentru a te putea aşeza comod pe el. Justus care părea îngîndurat, se aşează pe marginea ghizdului, cu spatele spre grupul căsuţelor din apropiere. După ce Marcellus se opri cîteva clipe, uitîndu-se împrejurul său, se aşează şi el de cealaltă parte a ghizdului şi aşteptă cu răbdare din nou la drum în timp ce privirea lui urmărea femeia care se depărta repede, pînă cînd dispăru din vedere.

Dar imediat după aceea apăru din nou, de astă dată fără ulcior şi apucă în fugă spre casa cea mai apropiată; nu trecu mult şi din casă ieşi împreună cu o altă femeie mult mai tînără şi mai frumoasă. Femeile se opriră să pornească alături şi se uitară cu atenţie spre fîntînă, apoi se apropiară încet, oprindu-se din cînd în cînd, ca să se uite una la alta şi să schimbe cîte o vorbă, ca şi cînd ar fi fost speriate.

— Justus, femeia de adineaori vine încoace şi mai aduce cu ea pe încă una, dar mi se pare că nu vin după apă, zise Marcellus.

Justus tresări şi întoarse capul în partea de unde veneau femeile. Apoi se ridică în picioare şi se îndreptă spre cele două femei, dintre care una se repezi numaidecît înainte. Schimbară cîteva cuvinte împreună şi văzu pe Justus că începe să clatine din cap. Femeia cea mai tînără ridică ochii frumoşi şi miraţi spre el şi păru că stăruie aşa că Justus clătină din cap cu energie, ca şi cînd ar fi vrut să protesteze. La urmă întoarse capul încet spre Marcellus, iar privirea femeii se îndreptă numaidecît spre el. Probabil Justus le spusese să nu mai stăruiască indiferent de subiectul despre care vorbeau.

La urmă, femeia cea mai în vîrstă se depărtă de ei şi se întoarse încet în casă; Justus se încruntă la faţă, ca şi cînd s-ar fi învoit la ceva fără să vrea, şi apucă din nou spre fîntînă. Din atitudinea lui se vedea totuşi că are de gînd să mai vorbească cu ea. Probabil va vorbi, imediat ce se va ivi vreun prilej să se apropie, fără să trezească curiozitatea acestui roman.

După ce Justus despachetă obiectele de care aveau nevoie în timpul popasului şi întinse cortul pentru noapte între doi sicomori stufoşi, îi spuse ceva în legătură cu obligaţia de a coborî în sat, ca să aducă pîine, deşi Marcellus ştia că au pîine de ajuns, pentru a le ajunge de cină, aşa că înţelese că adevăratul scop este să vorbească din nou cu femeia aceea, întrucît se vedea destul de limpede din intenţia lui că prefera să plece singur.

Obosit de lungul drum pe care-l făcuseră şi simţindu-se nemulţumit de atitudinea misterioasă a călăuzei sale, Marcellus se întinse pe covorul aşternut de Justus în faţa cortului, ca să urmărească apusul soarelui care coborîse peste vîrfurile copacilor, poleind acoperişurile caselor din sat.

De ce o fi vrînd Justus să vorbească între patru ochi cu femeia aceasta? Despre ce aveau să vorbească? Probabil despre ceva grav. Dar cum se poate ca ei doi să aibă secrete? Galileanul este mort, prin urmare nimeni nu mai are motive să persecute poporul pentru învăţăturile şi faptele

lui; tot așa nici pentru amintirile pe care oamenii aceștia le păstrau despre el.

Marcellus se simțea jignit. Nu se poate ca Justus să-și închipuie despre el c-a venit în această regiune săracă pentru a pricinui nemulțumiri oamenilor de prin partea locului. Nu-i oferise nici un temei care să justifice neîncrederea ce o dovedea față de el.

Fără îndoială, dacă Justus nu are încredere în el, atunci îi va cotrobăi bagajul în speranța de a descoperi ceva suspect. În cazul cînd va scotoci printre lucrurile lui, va avea o marea surpriză ca la fundul sacului să dea peste un veșmînt de origine galileană, dar el, Marcellus va avea grijă ca pe acesta să nu-l găsească.

CAPITOLUL XIII

Aproape asfințise, cînd, după un drum obositor de o zi întreagă, în fața lor apăru localitatea Canaa. Plecaseră din satul Nain unde Justus stăruise să se oprească pentru o zi întreagă, pentru a sărbători ziua Sîmbetei și astfel Marcellus fusese obligat să petreacă una dintre cele mai plicticoase și mai lungi zile ce le cunoscuse în viață.

În dimineața acelei zile Justus se dusese la sinagogă. Dacă l-ar fi poftit și pe el, Marcellus l-ar fi însoțit bucuros, pentru că simțea nevoie de oarecare variație, deoarece în Nain nu era nimic de văzut și nimic de făcut. Dar Justus plecase, spunîndu-i că pentru mîncarea de amiază proviziile sînt tocmai de ajuns, așa că nu va trebui să-și facă nici o grijă.

După ce petrecu o după-amiază care i se păru că nu se va mai termina niciodată, se întinse în fața cortului și constată că Justus se întoarce însoțit de o femeie mai în vîrstă și de un tînăr înalt și cu obrazul grav. Veneau încet, discutînd foarte serios. La depărtare de un stadiu se opriră și continuară să vorbească vreme îndelungată.

La urmă, femeia și tînărul, care probabil era fiul ei, se întoarseră spre sat și plecară alături, iar Justus se apropie îngîndurat. Marcellus își zise c-ar fi o copilărie din partea sa să fie nemulțumit din pricină că el refuză să-i facă cunoștință cu prietenii lui din părțile acestea. Cînd se întîmpla să găsească ceva marfă, nu ezita să-l pună în contact cu oamenii, dar îi da să înțeleagă destul de limpede, că relațiile dintre el și aceștia sînt întemeiate numai pe interese reciproce.

În realitate el nu dorea cîtuși de puțin să cunoască pe femeia aceea cu părul cărunt și nici pe tînărul de care se sprijinea cu atîta dragoste, dar cu toate acestea ar fi fost imposibil să nu se simtă puțin nemulțumit de străduința lor de a-l elimina dintre ei. În realitate înțelegerea dintre el și Justus fusese să-l conducă la casele unde se puteau găsi țesături de vînzare, dar nu se obligase cîtuși de puțin să-l prezinte oamenilor drept prieten al său. În același timp Justus n-avea de unde să știe și nici nu trebuia să bănuiască despre el că țesăturile acestea nu-l interesează cîtuși de puțin, ci tocmai dimpotrivă, el ar fi preferat să cunoască și să stea de vorbă cu oamenii care l-au cunoscut pe Iisus.

După ce a ajuns în fața cortului, Justus dădu din cap spre el și așezîndu-se pe iarbă, privirile i se întoarseră spre culmile munților ce se vedeau în depărtare. Din cînd în cînd Marcellus îi arunca priviri fugare, dar constată că el nu se gîndește la cei din apropierea lui. Ar fi fost greu să afirmi dacă atitudinea lui face parte dintre obiceiurile Sabbathului, sau dacă are și alte motive pentru a tăcea.

În dimineața zilei următoare se trezi foarte devreme și-i spuse că vor trebui să plece la drum. Prînziră în grabă. Porunci băiatului care conducea animalele de povară să se grăbească, deoarece în timpul acestei zile vor fi obligați să facă drum lung. Soarele începuse să dogorească, dar tînărul mergea înainte cu pași întinși, îndemnîndu-și măgărușii. Marcellus se simți foarte mulțumit, cînd, pe la amiază, Justus se abătu din drum și le făcu semn spre un crîng de măslini din apropiere.

— N-ai vrea să ne odihnim și să mîncăm ceva? întrebă el.

— Sigur că vreau! răspunse Marcellus, respirînd cu greutate și ștergîndu-și fruntea de sudoare. Crezi că această Canaa este o localitate atît de interesantă, încît să merite să alergăm în felul acesta, pentru a ajunge astăzi acolo?

— Îmi pare rău că te-am zorit așa la drum, răspunse Justus. Nu ți-am spus adevăratul motiv al marșului acesta grăbit, deoarece voiam ca la sfîrșitul acestei zile să-ți fac o surpriză. Acolo în Canaa este o tînără femeie care în timpul serii iese în zăvoi și cîntă.

— Nu mai spune! îngînă Marcellus obosit. Sper că felul ei de a cînta merită osteneala ce ne-am dat-o.

— Cîntă foarte frumos! zise Justus care începuse să despacheteze proviziile. Locuitorii din Canaa cinează devreme, apoi se adună cu toții, tineri și bătrîni, în apropierea izvorului unde această fată infirmă cîntă imnurile adorate de poporul nostru. Membrii familiei și vecinii o duc cu o targă, apoi se adună împrejurul ei și o ascultă cum cîntă, pînă începe să coboare întunericul.

— Ceea ce-mi spui mi se pare neobișnuit, declară Marcellus, pipăindu-și pulpele care-l dureau după lungul drum. Cum de este infirmă? Aș vrea s-o văd și eu, dar dacă vom continua așa, pînă de seară voi fi și eu tot atît de infirm ca și ea.

Justus își dădu seama că Marcellus glumește și zîmbi, apoi rupse cu mîna o bucată de pîine de secară, îi dădu o jumătate lui Marcellus și se așeză în iarbă.

— Miriam este o fată încîntătoare, zise el și începu să mestece cu lăcomie. Cred că acum trebuie să aibă vreo douăzeci și doi de ani. Acum șapte ani a avut un atac de paralizie. În orice împrejurare o astfel de boală reprezintă o mare nenorocire; pentru Miriam însă a fost un blestem, deoarece ea era o fată priceputa la tot felul de lucruri și cea care se ocupa întotdeauna de copiii locuitorilor. Acum însă nu mai poate umbla. Dar afară de asta, nenorocirea abătută asupra ei i s-a părut așa de grea, încît se simțea cuprinsă de revoltă și toată ziua bocea, așa că părinții ei nu știau ce să mai facă, s-o liniștească.

— Presupun că pe oamenii aceștia îi cunoști destul de bine, zise Marcellus pe care întîmplarea aceasta nu-l interesa din cale afară.

— Pe vremea aceea nu-i cunoscusem încă, zise Justus, dar foarte curînd după aceea întîmplarea lui Miriam s-a răspîndit foarte departe. Vreme de trei ani încheiați, Miriam a stat fără să se miște, cutremurată de nemulțumire și cu sufletul înveninat de nenorocirea ce se abătuse asupra ei, așa că nu voia să stea de vorbă cu nimeni care ar fi încercat

s-o îmbuneze. Pe măsură ce trecea timpul, le primea tot mai rar pe prietenele ei în camera în care zăcea; sta singură cu durerea ei și se gîndea, numai ea știa la ce, ca orice om bolnav.

— Și acum a început să cînte? Ce s-a întîmplat cu ea?

— A început să cînte! încuviință Justus, apoi după o clipă de gîndire adăugă: Amănuntele acestei întîmplări nu le cunosc. Dar nici nu-mi vine să cred că le-ar putea cunoaște cineva. Miriam refuză să vorbească despre schimbarea prin care a trecut, iar părinții ei spun că nu știu nici ei. Cînd au venit oamenii și i-au întrebat, le-au răspuns doar atît: Întrebați-o pe Miriam!

— Probabil spun adevărul, cînd afirmă că nu știu ce s-a întîmplat, zise Marcellus care începuse să-l asculte cu mai mult interes. Fără îndoială, nu pot să aibă un motiv de a refuza să explice cărei împrejurări se datorește îmbunătățirea stării în care se găsește fiica lor.

Justus dădu de cîteva ori din cap, fără să zică nimic.

— S-ar putea ca nici Miriam să nu cunoască adevărul, adăugă Marcellus, în speranța că povestea acestei fete nu se va termina cu atît. O fi constatat că nemulțumirea din sufletul ei s-a risipit... dar în același timp s-ar putea admite că s-a împăcat cu gîndul acestei nenorociri. Făcu o pauză, pentru a da lui Justus ocazie să spună ceva, dar văzînd că el nu zice nimic, adăugă: Probabil într-o dimineață s-a trezit mai liniștită și și-a zis: « Cu purtările mele, am făcut pe toți cei dimprejurul meu să se simtă nemulțumiți. De acum înainte, mă voi preface că sînt mulțumită. Voi fi veselă și voi cînta ». În același timp se poate să fi luat această hotărîre, după ce s-a convins că orice altă soluție s-a dovedit a fi zadarnică.

— Se poate, răspunse Justus îngîndurat.

— Totuși nu pari convins de temeinicia acestei supoziții, întrebă Marcellus după o lungă tăcere.

— Nu știu ce să zic, răspunse Justus și clătină din cap. Una dintre prietenele ei pe care n-o mai văzuse de doi ani trebuia să se mărite. Părinții ei au stăruit să meargă și ea la nuntă, dar Miriam a refuzat; a plîns îndurerată toată ziua. Dar în aceeași seară cînd părinții ei s-au întors de la ospăț, au constatat că Miriam este mulțumită și că a început să cînte.

— Asta este ceva nemaiauzit! exclamă Marcellus. Dar cel puțin are glas, ca să poată cînta în fața oamenilor străini?

— Vei putea să constați după ce o vei auzi, răspunse Justus. Iar mîine vei putea să mergi la ea. Naomi, care este mama ei, țese foarte frumos. Te voi însoți la ea. S-ar putea să găsești și cîteva lucruri care să te intereseze. Dacă te simți destul de odihnit acum, atunci vom putea să pornim mai departe.

Își ridicară cortul la marginea micului orășel Canaa, apoi cinară repede și plecară spre centrul orașului, trecînd pe lîngă oameni care toți păreau că se îndreaptă în aceeași direcție. Găsiră vreo cincizeci de inși care se așezară roată împrejurul izvorului a cărui apă gîlgîia în lăcașul cu pereții de cărămidă.

— Probabil cei din Canaa întrebuințează această apă pentru băut? întrebă Marcellus, după ce se îndreptară spre un colț mai depărtat de pajiște.

— Este apă termală, răspunse Justus. Regiunea este plină de astfel de izvoare, și se așezară pe iarbă cu picioarele încrucișate sub ei.

— Nu cumva apa aceasta are putere vindecătoare? întrebă Marcellus.

— Lumea așa spune, dar nu cei din Galileea. Străinii din mari depărtări vin să se scalde în apele acestor izvoare.

— Care va să zică localitatea aceasta este vizitată și de străini?

— Aici nu vin prea mulți. Cei mai mulți străini se duc la Tiberiada, unde este lacul Ghenisaret. Este un oraș mult mai mare și mai bogat. Pe aici este obiceiul ca numai oamenii bogați să se scalde în apele izvoarelor termale.

— Cum se poate așa ceva? întrebă Marcellus. Oamenii săraci nu cred în puterea vindecătoare a izvoarelor fierbinți?

Justus începu să rîdă. Rîsul lui adînc și contagios îi făcu pe cei din apropierea lor să rîdă și ei, căci între cei prezenți se găseau foarte mulți care-l cunoșteau pe uriașul acesta cu glasul blînd care era originar din localitatea învecinată, Sepphoris. De data asta Marcellus păru că a descoperit ceva nou și cu totul necunoscut în atitudinea lui Justus. Părea mai vesel decît i se păruse pînă acum. Nici n-ar fi bănuit această calitate, judecînd după atitudinea lui gravă și vorbele chibzuite.

— Oamenii săraci nu suferă de bolile ce pot fi vindecate de apa acestor izvoare, îi explică Justus. Apele acestea sînt folosite numai de oamenii bogați, obișnuiți cu mîncare bună și vin din belșug. Galileenii nu suferă de pe urma bolilor provocate de astfel de abuzuri.

Aluzia aceasta părea foarte subtilă, mai ales că nu conținea nici o nemulțumire. Marcellus aprecie rîsul inocent al celor dimprejurul lor care ascultau despre ce vorbesc și se simți în largul lui. Presimțea că se va putea înțelege cu acești oameni care îl vor primi cu mulțumire între ei.

— Ideea aceasta, Justus, este cu desăvîrșire nouă și foarte întemeiată, răspunse el. Pînă acum nu m-am gîndit la acest amănunt, dar este cert că băile termale sînt anume pentru oamenii îmbuibați și iubitori de vinuri alese. Acum după ce ai pomenit despre afacerea asta, îmi aduc aminte c-am auzit vorbindu-se ceva despre orașul Tiberiada care este pe țărmul lacului Ghenisaret.

— Multă lume îi zice Marea Galileei, încuviință Justus dar între aceștia nu sînt galileeni. Cei din apropierea lor păreau că ascultă cu mai multă atenție și întinseseră capetele spre ei.

— Lacul este mare? întrebă Marcellus.

— Destul de mare, pentru a deveni primejdios, pe vreme de furtună. Uneori este răscolit de vînturi grele.

— În apele lui se pescuiește?

Justus clătină din cap cu indiferență și un bărbat mai în vîrstă, așezat în fața lor, întoarse capul ca și cînd ar fi vrut să spună ceva. Marcellus întîlni privirea lui și ridică din sprîncene, pentru a-l îndemna să vorbească.

— Pescuitul este una dintre puținele plăceri pe care și-o poate permite și populația săracă, zise străinul. Toată lumea dimprejurul lor începu să rîdă.

— Ce fac oamenii, ies la prinsul peștelui? întrebă Marcellus.

— Da, murmură Justus, i-au prins — și i-au prins de multă vreme pe toți, așa că n-au mai rămas. Cei dimprejurul lor începură să rîdă din nou. Marcellus constată atitudinea binevoitoare a acestor oameni față de el; aceasta probabil se datora faptului că venise aici împreună cu Justus, pe care toți îl cunoșteau, dar afară de asta și faptului că vorbea destul de bine limba aramaică.

— Totuși se continuă pescuitul și astăzi, repetă el cu inocență.

Un glas subțire ca de copil, se auzi de la celălalt capăt al grupului.

— Într-un rînd au prins foarte mulți pești! strigă tînărul.

— Ssît! se auzi admonestrarea blîndă a rudelor din apropierea lui.

Privirile tuturor se întoarseră spre izvorul în apropierea căruia era acum o targă pe care o aduseseră de dincolo de uliță. Fata era așezată în capul oaselor și cu trupul sprijinit între perne. În brațele goale și frumos formate ținea o harpă mică. Instinctul sculptorului îl făcu pe Marcellus să tresară. Fata avea un obraz frumos, de formă ovală și era palid, ceea ce dovedea grelele suferințe prin care trecuse; privirile ochilor mari și cu gene lungi însă nu erau tulburi. Părul ei despărțit de o cărare pe creștet, încadra o frunte impunătoare. Pe buze îi apăru un zîmbet, cînd privirile i se plimbară pe deasupra celor de față. În urma celor care o aduseseră pe Miriam veneau doi bărbați, pe umeri cu două capre de lemn pe care puteau așeza targa destul de sus, ca fata să poată fi văzută de toată lumea. O tăcere adîncă se așternu pe deasupra oamenilor, iar Marcellus care rămăsese impresionat de acest spectacol, își zise c-ar fi mai bine ca fata să nu înceapă să cînte. Imaginea aceasta i se părea desăvîrșită și ar fi fost păcat să mai adauge ceva, că probabil s-ar fi tulburat armonia.

Miriam înfioră ușor coardele harpei, cu degetele lungi și albe. Obrazul ei își schimbă înfățișarea. Veselia trecătoare a trăsăturilor ei dispăru și deveni un fel de extaz. Părea că a părăsit pe toți cei dimprejurul ei și acum plutește într-o lume de vis. Ochii luminoși i se îndreptară în sus și într-înșii se reflecta viziunea unei lumi depărtate. Apoi din nou atinse ușor coardele harpei.

Glasul ei era neobișnuit de adînc și plin de rezonanțe. Primele sunete, abia perceptibile, începură să crească și să ia amploare, pînă cînd deveniră ca un dangăt de clopot. Marcellus simți că ceva îl sugrumă și o emoție neînțeleasă îi tulbură privirile. Cîntecul fetei se ridica în sus, vibrînd întocmai ca o bătaie de aripi.

« Așteptat-am cu răbdare pre Domnul . . . și plecatu-sa spre mine, ca să asculte suspinarea mea! »

Împrejurul lui Marcellus toți stăteau cu capetele plecate, și cu frunțile proptite în palme; ascultătorii păreau că suspină întocmai ca niște

copii care își reţin respiraţia, pentru a nu-i tulbura pe cei din apropierea lor. El însuşi se uita la fata care cînta, copleşit de extaz şi cu ochii plini de lacrimi pe care nu şi le putea stăpîni.

« Dat-a putere gurii mele, să înalţe cîntece noi de slavă ! » continuă Miriam.

Justus întoarse încet ochii spre Marcellus. Obrazul lui era transfigurat de emoţie şi ochii plini de lacrimi. Marcellus se întinse spre el şi punîndu-i mîna pe braţ, dădu din cap, în semn de înţelegere. Apoi privirile mulţumite li se întoarseră din nou spre fata care cînta.

« Răspunsu-i-am Lui: Facă-se voia Ta Doamne, Stăpîne al meu ! Căci scris este în cartea legii despre mine, că voi face voia Ta Doamne ! Şi legea ta este înscrisă în sufletul meu ! »

Imnul se termină şi mulţimea din apropiere respiră adînc. Oamenii se întorceau unul spre altul şi zîmbeau, incapabili să-şi exprime altfel emoţia. După o scurtă pauză, Miriam începu să cînte din nou. Marcellus încercă să găsească expresiile indicate pentru a caracteriza imnul acestei fete, iar în sufletul său se alternau în mod instinctiv propriile sale emoţii. Ultimele versete se terminară în momentul cînd lumina soarelui se stinse în zare:

« Tu ai dat lumină celor care rătăcesc prin întuneric şi stau în umbra morţii; Tu ai călăuzit drumurile lor spre împăcare şi linişte ! »

Înserarea cobora repede. Oamenii ridicară targa lui Miriam şi plecară. Cei care o ascultaseră, se împrăştiară tăcuţi şi ieşiră în drum. Marcellus rămase mulţumit, cînd constată că Justus nu-l întreabă dacă i-a plăcut felul în care a cîntat Miriam şi dacă se simte impresionat de această întîmplare neobişnuită. Casa lui Ruben şi a lui Naomi, care se găsea la marginea dinspre miazănoapte a orăşelului, era mai încăpătoare decît majoritatea caselor din Canaa. Clădirea cu pereţii spoiţi în alb era departe de drum, în umbra unor sicomori uriaşi. În curtea spaţioasă din faţă erau pomi roditori care tocmai acum înfloriseră; pe ambele părţi ale acestei case erau grădini cu viţă de vie.

Cu mare greutate Marcellus reuşise să-şi domolească dorinţa de a vizita această gospodărie, unde spera s-o cunoască pe fata infirmă, cu obrazul în extaz şi cu glasul de aur.

Justas trecuse nepăsător pe lîngă cele două case pe care le întîlniseră în drum; dacă nu şi-ar fi dat seama că ar comite o imprudenţă, Marcellus ar fi cumpărat toate obiectele ce i se ofereau.

— Vino să vorbim mai întîi cu Miriam, zise Justus, deschizînd poarta de ostreţe; o văd aşezată în foişor.

Trecură în lungul pajiştei îngrijite şi se îndreptă spre foişorul acoperit unde Miriam sta singură. Era îmbrăcată într-o rochie albă, cu mînecile largi şi brodată la gît cu mărgele de coral. Dar nu purta nici o podoabă, decît un lănţişor de argint împrejurul gîtului, de care atîrna un peştişor făcut din scoică de sidef. Pe o masă din apropierea ei era o cutioară plină cu suluri de pergament. Sta cu fruntea plecată şi urmărea cu atenţie medalionul de dantelă la care lucra. După ce se mai apropiară, ridică fruntea şi recunoscîndu-l pe Justus, îi zîmbi în semn de bună venire.

— O, Barsabas Justus, nu e nevoie să-mi dai nici o explicație, zise ea, după ce încerca să-i spună că pe roman îl interesează țesăturile făcute în Galileea. Toată lumea din Canaa este informată, adăugă ea, și uitîndu-se la Marcellus zîmbi. Ne simțim cu toții impresionați de această vizită; nu se întîmplă prea adeseori ca în părțile acestea să vină oameni străini și să facă cumpărături.

Glasul ei adînc avea o mlădiere pe care Marcellus n-o putea defini, decît cel mult că este tot atît de sinceră și entuziastă ca și zîmbetul ei. Constatase de multe ori că atunci cînd face cunoștință cu femei tinere, acestea se simt copleșite de un fel de impetuozitate neașteptată și vorbesc cu glasul ascuțit și țipător, ca și cînd s-ar afla la mari depărtări. Glasul lui Miriam însă era tot atît de domolit și de firesc ca și o apă lină care se mlădiază și fără să facă nici un efort.

— Naomi este acasă? întrebă Justus.

— Este în casă. Vrei să te duci la ea? Cred că și tata te așteaptă.

Justus plecă și Marcellus își zise că probabil ar trebui să-l urmeze. Dar înainte de a se decide, Miriam îi indică un scaun.

— Te-am auzit cîntînd, începu el. A fost tot... Se opri, pentru a putea găsi calificativul indicat.

— Cum se face că dumneata vorbești limba aramaică? întrebă fata cu glasul blînd.

— N-o vorbesc tocmai bine, răspunse Marcellus. Totuși continuă el cu mai multă încredere în sine, cred că nici compatrioții dumitale n-ar fi în stare să definească felul în care cînți. M-am simțit profund impresionat!

— Sînt mulțumită că mi-ai spus aceste cuvinte, zise Miriam și dînd la o parte pernița pe care era prins medalionul de dantelă la care lucra, se uită la el cu ochii inocenți. M-am întrebat ce-ți vei putea închipui despre mine? Te-am văzut că erai împreună cu Justus. Pînă acum n-am cîntat niciodată în fața unui roman. Nu m-aș fi mirat de loc dacă ai fi făcut haz, dar în orice caz m-aș fi simțit îndurerată.

— Cred că în interiorul acestor provincii, noi romanii ne bucurăm de o reputație destul de proastă, zise Marcellus.

— Sigur că da, răspunse Miriam. Singurii romani pe care-i putem vedea în Canaa sînt legionarii care trec în lungul drumului atît de mîndri și atît de disprețuitori (îndreptîndu-și umerii, încercă să imite mișcările ostașilor), ca și cînd ar vrea să spună... Dar se opri: Probabil va fi mai prudent să nu-ți spun ce cred eu.

— O, știu foarte bine. Ce-ți închipui c-ar vrea să spună? interveni Marcellus și ștuguindu-și buzele, completă gîndul lui Miriam: Iată-ne, am sosit... noi care sîntem stăpînii voștri atotputernici!

Rîseră amîndoi și Miriam luă din nou lucrul în mînă. Urmărind cu atenție mișcările acului îl întrebă.

— Spune, mai există mulți romani ca dumneata?

— Foarte mulți! Nu am cîtuși de puțin pretenția că eu aș fi unicul.

— Pînă acum n-am vorbit niciodată cu un roman. Dar mi-am închipuit că toți sînt la fel, că seamănă unul cu altul.

— Da, dar numai cînd sînt îmbrăcați în uniformă. Totuși, sub coifuri, și dincolo de scuturi, sînt și ei oameni ca toți ceilalți, cărora nu le face nici o plăcere să bătătorească potecile și drumurile țărilor străine. Ar fi mult mai fericiți dacă ar fi la ei acasă, împreună cu familiile lor, și ar cosi în livadă sau ar scoate caprele la păscut.

— Îmi face plăcere să te aud spunînd aceste cuvinte, zise Miriam. Este o senzație atît de neplăcută cînd oamenii nu-ți sînt simpatici și e atît de greu să nu-ți faci gînduri urîte despre romani. Acum îmi voi aduce aminte că foarte mulți dintre ei ar prefera să fie acasă și să vadă de livadă și de caprele pe care le au. Sper că acestora li se va da ocazia să-și vadă dorința împlinită, adăugă ea și zîmbi cu sfială. Dumneata ai grădină acasă?

— Da . . . avem și noi o grădină.

— Dar fără îndoială, capre nu ai?

— Pentru acestea n-am avea loc. Noi trăim în cetate.

— Aveți cai?

— Da.

— În Galileea caii au nevoie de mai mult loc decît caprele. Nu vrei să-mi povestești ceva, despre casa dumitale? întrebă fata.

— Cu plăcere! Familia noastră este compusă din părinții noștri, Lucia și eu.

— În timpul cît lipsești de acasă, grădina este îngrijită de părintele dumitale?

— Nu . . . grădina nu o îngrijește el însuși, răspunse Marcellus, după o clipă de ezitare. Cînd fata ridică privirea spre el și-l examină printre genele lungi, o întrebă: Aici te distrezi bine?

Fata dădu din cap în semn de încuviințare.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama că aveți un grădinar, zise ea. Probabil aveți și o servitoare, nu-i așa?

— Da, admise Marcellus cu indiferență.

— Aceștia sînt sclavi? întrebă Miriam pe un ton ca și cînd ar fi căutat anume să nu-l jignească.

— Sînt sclavi, răspunse Marcellus cu sfială, dar te asigur că în casa noastră sînt foarte bine tratați.

— De asta sînt convinsă, zise ea cu glasul blînd. Dumneata n-ar fi în stare să te porți crud față de cineva. Cîți sclavi aveți?

— Nu i-am numărat niciodată. Probabil vreo doisprezece. Stai, cred că sînt mai mulți. Poate vreo douăzeci!

— Trebuie să fie o senzație stranie, să știi că ești stăpînul unor ființe omenești, declară Miriam. Cînd nu-i scoateți la lucru îi țineți închiși?

— Cum să-i ținem închiși! exclamă Marcellus și ridică fruntea. Sînt liberi să meargă în toate părțile, unde poftesc.

— Serios! se miră fata. Nu se întîmplă niciodată să fugă?

— În orice caz, nu se întîmplă prea des, pentru că n-au unde se duce.

— Ce situație penibilă! exclamă Miriam. Înlănțuiți poate s-ar simți mai bine. În cazul acesta ar putea să evadeze. Dar așa cum sînt pentru ei întreaga lume nu este altceva decît o vastă închisoare.

— La asta nu m-am gîndit pînă acum, răspunse Marcellus îngîndurat. Dar cred că și pentru ceilalți oameni lumea aceasta nu reprezintă

altceva decît o închisoare. Există cineva care să fie în întregime liber? În ce constă libertatea pentru oameni?

— Libertatea este adevărul! se grăbi Miriam să-i răspundă. Adevărul reprezintă pentru toți libertate! Dacă n-ar fi așa, Marcellus, ce s-ar mai alege de mine? Țara mea este supusă de străini. Din pricina infirmității mele, libertatea de care mă bucur este extrem de limitată, dar sufletul meu se simte liber.

— Asta înseamnă că ești o ființă cu noroc. Eu aș fi în stare să sacrific orice, pentru a mă bucura de o libertate care să nu fie constrînsă de condițiunile exterioare. Concepția aceasta este a dumitale? Probabil se datorește faptului că ai suferit atît de mult?

— Nu, dimpotrivă! răspunse Miriam și clătină categoric din cap. Suferințele mele m-au determinat să mă simt nenorocită. Eu n-am contribuit cu nimic, pentru a obține această senzație de libertate. Ea mi-a fost dăruită.

Marcellus nu zise nimic, în timp cît ea făcu o pauză. Probabil îi va explica această senzație. Apoi cu totul pe neașteptate obrazul fetei se lumină și se întoarse spre el, cu o expresie deosebită:

— Te rog să mă ierți din pricină că încerc să aflu mai multe despre dumneata, începu ea. Eu stau toată ziua nemișcată și în apropierea mea nu se întîmplă nimic nou. Este o adevărată plăcere să poți vorbi cu cineva, despre ceea ce se întîmplă în lumea din afară. Vorbește-mi despre sora dumitale Lucia. Este mai tînără decît dumneata?

— Mult mai tînără.

— Mult mai tînără decît mine?

— Cu șase ani mai tînără, îi răspunse Marcellus și zîmbi cînd o văzu că se uită mirată la el.

— Cine ți-a spus ce vîrstă am?

— Justus.

— Cum de s-a întîmplat să-ți spună?

— Înainte de a ajunge la Canaa, mi-a vorbit despre felul dumitale de a cînta. Mi-a spus că nici n-ai bănuit că poți cînta pînă într-o zi... cînd ai văzut că ai voce și ai început să cînți. Spunea că asta s-a întîmplat cu totul pe neașteptate. Cum îți explici lucrul acesta... de cumva nu este un secret?

— Este un secret, răspunse ea cu glasul stins.

Cei din casă apărură pe după colț; în frunte venea Naomi cu brațele încărcate de cămăși și de șaluri; după ea venea Ruben și Justus. Marcellus se ridică în picioare și fu prezentat. Ruben păru că ezită, înainte de a strînge mîna întinsă spre el. Naomi care probabil se simțea încîntată de atitudinea vizitatorului lor, zîmbi mulțumită. Asemănarea dintre mamă și fiică se putea vedea fără greutate. Naomi avea aceleași gropițe în obraz.

— Pe vremea asta mergeam în fiecare an la Ierusalim, ca să petrecem sărbătorile Paștilor, zise ea și înșiră țesăturile pe spătarul unui scaun. Dar anul acesta nu vom merge. Tocmai de aceea am atîtea lucruri.

Marcellus încercă să ia o atitudine de negustor. Ridică în mînă o cămașă de culoare cafenie și o examină cu interes de cunoscător.

— Aceasta, declară el este o cămașă tipic galileană. Nu are nici o cusătură. Este foarte bine lucrată. Fără îndoială ai multă experiență în țeserea acestui fel de veșminte.

Expresia de pe obrazul lui Naomi păru că-l îndeamnă să continue, fără nici o sfială. Presimți că nu strică să dea dovadă că este un cunoscător în domeniul țesăturilor de casă, deoarece în felul acesta va putea să-i servească și lui Justus un fel de indicație, pentru a-l liniști.

— Un țesător din Atena, pe care-l cunosc, mi-a vorbit despre cămășile țesute în felul acesta. El mi se pare este samaritean și cunoaște foarte bine țesăturile din Galileea, continuă el și se întoarse spre Justus care se uita la el întrebător, ca și cînd s-ar fi străduit să-și aducă aminte de ceva. Imediat după aceea obrazul i se lumină.

— Acum cîteva săptămîni în atelierul lui Beniosif lucra un tînăr grec. L-am auzit spunînd c-a lucrat în atelierul unui țesător din Atena cu numele Veniamin, de la care a învățat limba aramaică. Nu cumva este același țesător?

— Ba da, este chiar el! încuviință Marcellus, prefăcîndu-se mulțumit de această coincidență. La Atena este un bărbat pe care-l respectă toată lumea. Este în același timp cărturar priceput, adăugă el, și începu să rîdă. Lui Veniamin îi face plăcere să vorbească limba aramaică, cu orice client despre care bănuiește că o cunoaște.

— Cu siguranță tovărășia dumitale i-a făcut plăcere, zise Justus. Am constatat că întrebuințezi foarte multe cuvinte cunoscute în graiul samaritenilor.

— Așa este! încuviință Marcellus și luînd în mînă un șal, se întoarse din nou spre Naomi. Lîna din care este făcut, e de bună calitate, zise el. Este de aici, din Galilea?

— Chiar de la oile crescute în *madbra* noastră, răspunse Ruben cu mîndrie.

— *Madbra?* întrebă Marcellus. Va să zică în deșert?

Justus începu să rîdă.

— Nu înțelegi, Ruben? întrebă el. Cînd samaritenii întrebuințează cuvîntul *madbra*, înțeleg deșertul. Apoi se întoarse spre Marcellus. Cînd e vorba despre *madbra*, noi înțelegem pășune. Pentru deșert noi avem expresia *bara*.

— Mulțumesc Justus! Asta înseamnă c-am mai învățat ceva, și-și concentră din nou atenția asupra șalului: este foarte frumos colorat.

— Cu sucul murelor din țarina noastră, răspunse Naomi.

— Dacă aș fi știut mai de mult că pe acest Veniamin îl cunoști, ți-aș fi vorbit și despre tînărul grec Demetrius, care este un bărbat foarte cumsecade, interveni Justus. Într-una din zile a plecat cu totul pe neașteptate. Avusese nu știu ce neînțelegeri și era fugar.

Marcellus ridică mirat din sprîncene, dîndu-i astfel să înțeleagă că acum are altceva de vorbit.

— Aș dori să cumpăr șalul și cămașa aceasta, declară el. Să vedem ce mai aveți aici, și începu să răscolească printre țesături, în speranța că purtarea lui n-a fost prea bruscă, în momentul cînd a refuzat să vorbească despre Demetrius.

Imediat după aceea Justus ieși în vie și Ruben se luă după el.

— De ce nu-i arăți lui Marcellus brîiele acelea frumoase, mamă? întrebă Miriam.

— Îmi dai voie să le văd și eu! stărui Marcellus.

Naomi plecă și Marcellus continuă să cerceteze țesăturile cu interes exagerat.

— Marcellus, începu Miriam pe un ton confidențial.

Ridică ochii și întîlni privirea ei îndreptată spre el.

— De ce i-ai spus lui Justus minciuni? întrebă ea cu glasul în șoaptă.

— I-am spus minciuni? răspunse Marcellus, prefăcîndu-se mirat.

— Despre grecul acela. Am convingerea că nu ești dispus să vorbești despre el. Spune-mi adevărul! Cine ești? Că nu pari să fii negustor. Despre asta sînt convinsă. Am constatat că nu te interesează țesăturile mamei mele.

Miriam așteptă să-i răspundă, dar Marcellus încă nu reușise să se reculeagă.

— Spune-mi, stărui ea cu glasul blînd. Ce faci aici, în Galileea, de cumva nu este o taină?

Încercă să înfrunte zîmbetul ei provocator, prefăcîndu-se nepăsător.

— Da, este o taină.

CAPITOLUL XIV

În restul zilei, Justus se purtă amabil față de el, dar părea meditativ. Începuse să se îndoiască de bunele lui intenții. Ieri, în timpul cît fuseseră în casa lui Ruben, aflase cîteva fapte mărunte care, judecate în mod separat, păreau lipsite de importanță, dar cîntărindu-le împreună, începuseră să i se pară stranii.

Marcellus a cărui conversație în limba aramaică părea să fie influențată de dialectul samaritean, admisese fără să ezite că îl cunoaște pe bătrînul Veniamin care era și el samaritean.

Demetrius, frumosul sclav grec care fusese acum de curînd în atelierul lui Beniosif, îl cunoștea și el pe bătrînul Veniamin; lucrase chiar în atelierul lui și limba aramaică pe care o vorbea era plină de expresii samaritene. Fără îndoială între Marcellus și sclavul acesta fugar trebuie să existe o oarecare legătură, deși romanul acesta afirmă că nu-l cunoaște și se prefăcuse că nu-l interesează plecarea lui neașteptată din atelierul lui Beniosif. Era cert că Marcellus este informat despre acest amănunt și nu dorește să discute despre acest subiect. Toate aceste fapte dovedeau că nu mai poate avea încredere în el.

Ieri, după apusul soarelui, Justus plecă să se plimbe singur în lungul drumului, dîndu-i lui Marcellus destul de limpede să înțeleagă că nu dorește să fie însoțit de nimeni. Marcellus se întrebă dacă se cuvine oare să meargă singur la izvor. Dar dorința lui nedomolită de a mai auzi odată pe Miriam cîntînd, îl determină să nu mai ezite.

Întreg satul era de față și așezat roată cînd sosi și el, așa că se opri mai la o parte. Nimeni nu-l băgă în seamă, deoarece Miriam se apropia cu targa ei și ochii celor prezenți erau îndreptați spre ea. Se așeză jos și se simți înfiorat de aceeași emoție, ca și în seara din ajun. Acum după ce vorbise cu ea, cîntecul lui Miriam i se părea că are o semnificație mai profundă. Se simțise atras într-un mod straniu de fata aceasta și presimțea că prezența lui o interesează și pe ea. Sentimentele lor reciproce nu reprezentau o simplă simpatie trecătoare. În atitudinea lui Miriam nu observase nimic provocator. Ea nu dorea altceva decît să devină prietena lui, ori asta era un fel de dovadă de apreciere, deoarece îl considera destul de inteligent, pentru a putea înțelege rostul cordialității ei spontane.

Stînd ascuns în umbră, și simțindu-se cînd liniștit, cînd emoționat de vibrarea adîncă și încrezătoare a glasului ei, începu să-și dea seama de realitatea credinței ce o punea în mișcare. Scepticismul lui înăscut, deveni un fel de nostalgie neașteptată, cînd o auzi cîntînd.

« Adăposti-mă-voi sub scutul aripilor tale . . . Mi-am împietrit inima . . . Trezește-te, măreția mea! Trezește-te harpa mea, ca laudă să-i cînt Lui! »

Justus îi spusese fără înconjur că dimineața următoare ar vrea să plece devreme spre Sepphoris, unde are ceva de lucru.

— Cînd ne vom întoarce, vom trece din nou prin Canaa? întrebase Marcellus.

— Dacă dorești, vom trece, răspunse Justus, dar aici i-am văzut pe toți cei care au țesături de vînzare.

Prin urmare nu mai era nimic de adăugat. Marcellus nu găsi nici un pretext menit să explice dorința lui de a se întoarce la Canaa. Nu putea să-i spună: « Aș vrea să mai vorbesc odată între patru ochi cu Miriam ». Era obligat să plece și s-o lase să se întrebe, ce o fi urmărind el cu această călătorie prin Galileea. Dacă ar fi avut ocazie să mai stea odată cu ea de vorbă, poate i-ar fi spus întregul adevăr.

După ce Miriam cîntă și ultimul imn, el întîrzie în umbră, pînă cînd oamenii se împrăștiară. Constată că Justus s-a apropiat de membrii familiei lui Ruben și că pleacă împreună. La rigoare ar putea să treacă înaintea oamenilor acestora care înaintau foarte încet, și astfel să-și ia rămas bun de la Miriam. Probabil se va bucura că și-a adus aminte. Dar își zise că purtarea aceasta n-ar putea să fie cea mai indicată într-o astfel de prejurare și amîndoi s-ar simți sfioși unul față de altul. Fără îndoială Ruben și Naomi împărtășeau părerea lui Justus, care probabil le spusese că drumurile acestui roman prin Galileea sînt suspecte. După ce mai întîrzie o vreme pînă cînd oamenii se depărtară, Marcellus se simți deprimat și singur, așa că se întoarse încet în micul lor sălaș, făcîndu-și reproșuri că le-a dat ocazie, fără nici un motiv temeinic, să-l bănuiască. Ar fi fost mult mai bine dacă i-ar fi spus lui Justus fără nici un înconjur motivul pentru care dorește să viziteze Galileea. Firește, în cazul acesta Justus ar fi refuzat să-l călăuzească; dar situația de acum i se părea insuportabilă. Se simțea profund deprimat și ar fi fost în stare să facă orice sacrificiu, pentru a putea sta astă seară de vorbă cu Demetrius. Dacă ar fi fost împreună el ar fi găsit demult mijlocul datorită căruia ar fi putut cîștiga încrederea acestor galileeni.

Era aproape de amiază și nu schimbaseră nici o vorbă împreună de mai bine de un ceas. Justus care mergea în fruntea convoiului se opri, ca Marcellus să-l poată ajunge. Îi făcu semn spre o casă ce se vedea pe coasta unei coline umbrite.

— Ne vom opri la casa aceea, zise, deși se poate ca Amasia și Debora să fi plecat la Ierusalim. Ei țes străiți foarte frumoase, pe care le vînd prin bazare, în timpul săptămînii Paștilor.

O femeie voinică și mai în vîrstă ieși în curte și se apropie de ei, după ce intrară pe poartă, apoi se lumină la obraz, cînd îl recunoscu pe Justus. Nu, Amasia nu este acasă. El a plecat la Ierusalim.

— Și tu Debora, cum de n-ai plecat? întrebă Justus.

— Fără îndoială, știi, oftă femeia. Eu nu doresc să mai văd cetatea sfîntă. N-ar fi plecat nici Amasia, dacă n-ar fi trebuit să vîndă străițile

pe care le aveam. Întoarse apoi privirea întrebătoare spre Marcellus și Justus îl prezentă, explicîndu-i motivul pentru care s-au oprit la casa ei. Debora zîmbi și-i spuse cu părere de rău că nu le-a mai rămas nimic de vînzare. Amasia luase cu el tot ce aveau gata. Nu mai rămăsese nimic altceva, decît un covoraș pentru întrebuințat sub șaua calului pe care îl făcuse pentru micul Gașpar.

— Aș putea să vi-l arăt.

Se îndreptară împreună spre casă și Debora le arătă un covoraș gros de lînă, foarte frumos lucrat și în colorit viu.

— Gașpar va putea să se lipsească de covorul acesta, dacă vreți să-l luați, zise femeia și le făcu semn spre un măgăruș cu părul argintiu care păștea la umbra unui copac.

— Probabil Gașpar acesta este favoritul dumneavoastră, zise Marcellus.

— Gașpar este o pacoste pentru casa noastră. Eu m-am îngrășat prea mult pentru a putea încăleca și Amasia spune că în convoi nu vrednicește nici nutrețul pe care-l mănîncă.

— N-ați vrea să-l vindeți? întrebă Marcellus.

— Nu v-ar fi de nici un folos, răspunse Debora cu toată sinceritatea.

— Cît mi-ați cere pe el? stărui el.

— Spune Justus, cît crezi că face întrebă femeia.

Justus se apropie de măgăruș și apucîndu-l de coamă, îl făcu să ridice capul din iarbă pentru a-l cerceta la dinți.

— De, dacă în realitate valorează ceva, deși mă îndoiesc de această posibilitate, doar cel mult dacă l-ai da unui copil ca să se joace cu el, atunci ai putea să ceri cel mult doisprezece pînă la cincisprezece bănuți de aramă.

— Nu cumva are obiceiuri proaste? întrebă Marcellus.

— Poate obiceiul de a mînca, răspunse Debora.

— Dar crezi că nu va fugi?

— De asta să n-ai nici o grijă. Pentru el ar fi un efort prea mare ca s-o rupă la fugă. La vorbele acestea începură cu toții să rîdă, afară de Gașpar care plecă fruntea în pămînt.

— Sînt dispus să-ți ofer cincisprezece țechini pentru măgăruș și pentru covor, zise Marcellus.

Debora îi răspunse că este mulțumită și adăugă că mai are și o șa și un frîu, anume făcute pentru Gașpar. I le aduse imediat. Șaua era bună și frîul frumos împodobit cu piele roșie, iar pe cureaua de pe frunte avea un clopoțel.

— Primești douăzecișicinci de bănuți pentru toate? întrebă Marcellus.

Debora ridică șaua și o puse în spatele măgarului, peste covoraș, apoi îi strînse chinga pe sub pîntece și o încătărămă. Marcellus scoase banii și, uitîndu-se la ei, Justus începu să rîdă. Marcellus se simți încîntat, văzîndu-l înveselit.

Lui Gaşpar părea că nu-i face plăcere să se despartă de păşune, dar nu păru cîtuşi de puţin nemulţumit că va fi obligat să plece de la Debora care-i însoţi pînă la poartă.

Tîrziu, în aceeaşi după amiază sosiră la marginea micii localităţi Sepphoris care era tipic galileană. Toată lumea făcea semne şi-l saluta pe Justus, văzîndu-l că se apropie grăbit. Curînd după aceea ajunseră în piaţa publică pe care o întîlneau în toate părţile pe unde treceau. Un băieţaş care se juca împreună cu un grup de copii în apropierea fîntînii se repezi spre Justus şi începu să strige mulţumit. Era un băieţaş frumos, cu părul negru buclat şi un obraz inteligent. Justus se întoarse spre el şi ridicîndu-l de subţiori îl strînse în braţe înduioşat. Apoi îi dădu drumul şi întorcîndu-se spre Marcellus, îi spuse cu mîndrie:

— Acesta este Iona al meu, zise el, deşi nu mai era nevoie să-i explice cine este.

Băiatul mai strînse odată pe bunicul său în braţe, apoi îşi desprinse mîinile, şi văzu măgăruşul.

— Este al tău? întrebă el.

— Probabil ţi-ar face plăcere să-l încaleci, spuse Marcellus.

Iona se urcă în şa şi Marcellus scurtă curelele scărilor, iar în timpul acesta împrejurul lor se adună un grup de copii care începură să ţipe mulţumiţi. Justus se oprise în apropierea lor, netezindu-şi barba îngîndurat şi zîmbind.

— Cum îl cheamă? întrebă Iona, după ce Marcellus îi dădu frîul în mînă. Din pricina emoţiei glas băieţaşului devenise ţipător.

— Gaşpar, răspunse Marcellus. Dacă vrei, n-ai decît să-l păstrezi. Acum este măgăruşul tău.

— Al meu! ţipă Iona şi se uită neîncrezător la bunicul său.

— Dumnealui, lămuri Justus, este prietenul meu Marcellus. Dacă-ţi spune că măgăruşul este al tău, atunci aşa trebuie să fie. Apoi, întorcîndu-se spre Marcellus, în timpul cît copiii se minunau de norocul lui Iona, îi spuse: Ceea ce ai făcut acum, este o generozitate neaşteptată.

— Spune bunicule, el face parte dintre noi? întrebă Iona şi întinse arătătorul spre binefăcătorul său.

Cei doi bărbaţi se uitară repede unul la altul; unul nu ştia ce să răspundă, iar celălalt aştepta cu sfială.

— Trebuie să faci parte dintre noi, adăugă Iona, căci altfel nu se poate să împarţi în felul acesta ceea ce ai!

Marcellus se uită din nou la Justus, dar acesta nu răspunse nici de astă dată nimic.

— Eşti un om bogat? întrebă Iona cu îndrăzneală.

— La o astfel de întrebare nimeni nu poate să răspundă afirmativ, Iona, declară Marcellus rîzînd, în timpul cît Justus îngînă un fel de scuză pentru îndrăznelile nepotului său.

— Trebuie să fii bogat, stărui Iona, de vreme ce împarţi cu alţii ce ai. Ţi-a spus Iisus să procedezi în felul acesta? întrebă el şi întinse capul, ca să-l poată examina mai de aproape. L-ai cunoscut pe Iisus, nu-i aşa? Bunicul nu ţi-a spus că Iisus mi-a îndreptat piciorul, aşa că acum mă pot folosi de el şi pot umbla şi alerga împreună cu ceilalţi copii?

Copiii dimprejurul lor se liniștiră. Marcellus își dădu seama că va fi obligat să dea un răspuns, de față cu copiii aceștia, dar nu știa ce să le spună. După o lungă tăcere, îngînă:

— Da, bunicul tău mi-a spus, Iona, ce s-a întîmplat cu piciorul tău. Îmi pare bine că ești vindecat. E foarte bine așa!

— Ar fi bine să plecăm, interveni Justus, cu glasul emoționat. Casa mea este foarte aproape de aici. Vino! Aș vrea să-ți prezint pe fiica mea.

Marcellus nu se lăsă rugat. Apucară în susul drumului și pe măsură ce înaintau, numărul celor dimprejurul lor devenea tot mai mare. Știrea despre sosirea lui Justus se răspîndise în sat. Oamenii ieșeau din case și se uitau la ei mirați; copiii de toate vîrstele se apropiau, ca să-i însoțească. Un băiațeș mai mic, olog de un picior, se tîra în cîrji și obrazul lui luminos cerceta mirat procesiunea. Cînd îl văzu, Justus ieși pe marginea drumului și-l mîngîie pe creștet.

La urmă ajunseră în fața căsuței modeste. Curtea dimprejurul casei era foarte curată. Pe marginea potecii care ducea pînă la intrare, erau două rînduri de lalele. Rebeca, o matroană cu glasul blînd, în vîrstă de vreo treizeci și cinci de ani, ieși în calea lor, mirată de îngrămădeala ce-i împresura. Justus, de cum intră în curte, îi explică ce s-a întîmplat și în glasul lui tremura o amabilitate neobișnuită, cînd îl prezentă pe Marcellus.

— N-ar fi trebuit să procedați în felul acesta, murmură ea, deși ochii îi străluceau de mulțumire. Acesta este un dar prea scump pentru un băiețaș de vîrsta lui.

— Mă consider pe deplin răsplătit, răspunse Marcellus și zîmbi. Constat că măgărușul este apreciat.

— Ia uită-te mamă! strigă Iona gesticulînd cu mîinile. Este al meu!

Rebeca dădu din cap și zîmbi, iar grupul de copii își continuă drumul pe urma eroului lor.

— Aceasta este o zi de mare mulțumire pentru Iona, zise Rebeca, însoțindu-i în interiorul casei modeste.

— Da, așa este! încuviință Justus oftînd și se lăsă pe un scaun. Este o zi de mulțumire pentru el, dar cred că Iona este prea tînăr pentru a putea lua asupra lui o astfel de răspundere.

— Dimpotrivă, eu cred că este destul de mare, spuse Marcellus. Trîntorul acesta de măgăruș este anume menit să fie al unui băiețaș. Iona se va împăca destul de bine cu el.

— Cît despre asta, sînt și eu de aceeași părere, răspunse Justus și netezindu-și barba îngîndurat, clătină de cîteva ori din cap și murmură mai mult pentru sine: Ar fi să aștepți prea mult de la un copil. Apoi se lumină pe neașteptate la față și se adresă fiicei sale: Rebeca, pentru Marcellus vom ridica cortul în apropierea casei. De mîncat, va mînca aici, în casă, împreună cu noi.

— Sigur că da, tată, se grăbi Rebeca să răspundă și se întoarse zîmbind spre Marcellus. Nu cumva sînt și feluri de mîncare pe care nu ai voie să le mănînci? întrebă ea. Apoi, văzînd că Marcellus se uită la ea fără să înțeleagă, îi explică: Eu nu cunosc obiceiurile romanilor și

mi-am închipuit că și pe ei religia îi oprește de la anumite mîncăruri, cum ne oprește pe noi religia noastră.

— O, nu! Despre așa ceva nu poate să fie vorbă, răspunse Marcellus cu amabilitate. Religia noastră nu incomodează pe nimeni.. nici chiar pe mine.

Regretă imediat această declarație, lipsită de seriozitate, mai ales cînd văzu efectul asupra stăpînei casei.

— Cu vorbele acestea vrei să spui că n-aveți nici un fel de religie? întrebă Justus cu glasul grav.

— N-avem religie! protestă Marcellus. Zeii noștri se văd în toate colțurile, pînă și acolo unde nu te aștepți.

— Probabil vorbești despre idoli! îl corectă Justus.

— Vorbesc despre statui, lămuri Marcellus. Unele dintre acestea sînt foarte bine făcute. Majoritatea lor au fost aduse din Grecia. Grecii sînt foarte pricepuți la sculptură.

— Și poporul dumitale se închină la aceste statui? întrebă Justus mirat.

— Așa se pare și unii dintre ei cred în aceste zeități cu toată convingerea, răspunse Marcellus care nu se simțea mulțumit de aceste întrebări.

— Bine, dar cred că dumneata nu te închini acestor idoli, stărui Justus.

— Sigur că nu! răspunse Marcellus rîzînd.

— Prin urmare, nu crezi în nici un fel de putere supremă? întrebă Justus care părea mirat și speriat.

— Recunosc, Justus, că toate teoriile pe care le-am auzit în legătură cu această problemă pentru mine n-au fost de-ajuns de convingătoare. Aș fi foarte mulțumit dacă aș descoperi o religie în care să pot crede cu toată convingerea.

Intuind că tema acestei conversații va fi destul de dificilă, Rebeca se frămîntă pe scaun și zîmbi cu sfială.

— Îngăduiți-mi să plec ca să prepar mîncarea, căci presimt că trebuie să fiți flămînzi.

— Justus, nu am cîtuși de puțin intenția să te jignesc, continuă Marcellus, după ce Rebeca ieși din odaie. Am constatat că ești un om religios, care crede cu toată convingerea și a fost imprudent din partea mea să vorbesc cu atîta nepăsare despre un astfel de subiect.

— Nu face nimic, răspunse Justus îngăduitor. Ți-ai manifestat dorința de a crede. Or asta înseamnă ceva! Nu se spune că în viață cei ce caută, vor găsi? Ești un bărbat bine intenționat. Ești un om cu suflet bun și meriți să ai o religie.

Marcellus nu știu ce să-i răspundă, așa că tăcu și așteptă continuarea conversației începute. Peste cîteva clipe Justus își propti palmele pe genunchi, ca să-i dea să înțeleagă că vor continua altădată, apoi, ridicîndu-se în picioare, se apropie de ușă.

— Haide, Marcellus, să ridicăm cortul, zise el cu glasul blînd. Se întîmpla pentru prima dată ca să-i spună Marcellus, fără să mai adauge și numele de Lucan.

Puțin după terminarea cinei, la care, datorită noilor lor preocupări nu luase parte, Iona apăru în fața intrării cortului cafeniu al lui Marcellus și se opri cu mîinile în șolduri, în timp ce pe obraz avea zugrăvită o expresie gravă. Se vedea destul de limpede că evenimentele contribuiseră ca el să devină mai matur decît fusese pînă acum.

Marcellus, care se așezase la o măsuță de campanie, ca să scrie, lăsă stilul din mînă și se uită la el mirat, apoi zîmbi. Își închipuia, fără nici un temei de altfel, că știe ce fel de gînduri îl preocupau acum pe Iona. În primul moment, băiatul acesta se simțise copleșit de senzația celor întîmplate, glasul îi devenise țipător și mișcările mașinale; dar acum, după ce toți copiii se întoarseră la casele lor și pe Gașpar îl băgase în grajdul liber, împreună cu vaca pe care o aveau, și-i adusese un braț de trifoi proaspăt cosit, emoția prin care trecuse era domolită. Probabil începuse să-și dea mai limpede seama de situația lui de acum, în calitate de proprietar și stăpîn al unui măgăruș, el fiind singurul copil din Sepphoris care putea afirma că are un măgăruș. Nici chiar bunicul său nu avea. În astfel de împrejurări, își zise Marcellus, atitudinea lui, la vîrsta de șapte ani, este foarte normală.

— Ia spune, ai avut grijă ca să-l adapi și să-i dai de mîncare peste noapte? întrebă el, vorbind ca de la egal la egal.

Iona își țuguie buzele și dete din cap.

— Nu vrei să intri și să te așezi pe un scaun?

Iona intră și după ce se gîndi o clipă, se așeză pe jos și-și încrucișă picioarele sub el.

— Cum s-a purtat Gașpar în timpul plimbării? A fost cuminte?

Iona dădu din cap de cîteva ori și rămase cu ochii plecați în pămînt.

Marcellus nu știa ce să-i mai spună, dar totuși ar fi dorit să înceapă o conversație.

— N-a mușcat și nici n-a azvîrlit pe nimeni? Sau te pomenești că s-a culcat în mijlocul drumului, cu șeaua pe el și a început să doarmă!

Iona clătină din cap, fără să ridice privirea spre el și făcîndu-și limba ghemotoc începu să și-o plimbe prin gură, de la un obraz la altul.

Nu mai vorbise de ani întregi cu copiii și acum își dădu seama că nu este atît de ușor să stai de vorbă cu ei, cum își închipuise.

— Îmi pare bine că ești mulțumit, declară el. Mai ai să-mi spui ceva privitor la această chestiune?

Iona ridică obrazul întunecat spre el și dădu din cap, apoi înghiți cu greutate.

— Toma mi-a cerut voie să-l las și pe el să-l încalece, îngînă cu glasul stins.

— Ceva mă face să-mi închipui că l-ai refuzat, zise Marcellus.

Iona dădu din cap cu părere de rău.

— Din pricina asta, dacă aș fi în locul tău, eu nu mi-aș face nici o grijă. Pe Toma îl vei putea lăsa să-l încalece mîine. Poate nici el nu și-a închipuit că-i vei împrumuta măgărușul chiar din prima zi. Acest Toma ți-e prieten bun?

— N-ai văzut pe băiatul acela care umblă în cîrje?

— Cel pe care bunicul tău l-a mîngîiat pe creștet?

Iona dădu din cap.

— Prin urmare totul se va limpezi de la sine, adăugă Marcellus binevoitor. Va avea destule ocazii ca să-l încalece. În cazul cînd întîmplarea aceasta te nemulțumește atît de mult, de ce nu dai o fugă pînă la Toma acasă, ca să-i spui că-i vei da măgărușul chiar mîine dimineață, dacă va dori.

— Mîine el va pleca, răspunse Iona abătut. Va pleca împreună cu mama sa. Ei nu locuiesc în satul acesta, ci în Capernaum. Au venit la Sepphoris numai din pricină că bunica lui era bolnavă. Ea a și murit, așa că se vor întoarce acasă.

— Păcat că s-a întîmplat așa, încercă Marcellus să-l îmbuneze. Dar tu nu ai nici o vină. Dacă situația aceasta te nemulțumește, ar fi bine să vorbești și cu bunicul tău. Ia spune Iona, tu ai dormit vreodată sub cort?

Iona clătină din cap și păru că s-a mai luminat la obraz.

— Mai avem un pat pe care l-am putea întinde. Du-te și vorbește cu bunicul tău despre treaba asta cu Toma și cere-i voie mamei tale să dormi aici în cort, împreună cu mine.

Iona zîmbi mulțumit și plecă fără să mai întîrzie.

Ar fi fost imposibil să nu audă conversația lor, deoarece Justus stătea la fereastra deschisă, nu departe de cortul în care se găsea el. Peste cîteva clipe auzi vibrația adîncă a glasului blînd al uriașului și glasul sfios al nepotului. Fiind curios să afle cum se va termina această discuție, lăsă stilul din mînă și ascultă.

— Cînd Iisus a spus oamenilor să-și împartă lucrurile pe care le au, el s-a adresat în primul rînd bogaților, nu-i așa bunicule?

— Da, el s-a adresat celor care au mai mult decît le trebuie și ceea ce au, pot să împartă și altora.

— Marcellus este bogat?

— Da . . . și mai este și un om foarte bun.

— Iisus i-a spus și lui să-și dăruiască lucrurile pe care le are?

Urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Marcellus își reținu respirația.

— Eu, Iona, nu știu dacă i-a spus sau nu. Dar se poate să-i fi spus.

Se făcu din nou tăcere, pe care o întrerupse băiețașul.

— Bunicule, Iisus de ce n-a vindecat și piciorul lui Toma?

— Eu nu știu, nepoate. Dar probabil că lui Iisus nu i-a spus nimeni că Toma este olog de un picior.

— Păcat, se auzi glasul băiatului. Ar fi fost mai bine dacă i-ar fi spus cineva.

— Da, oftă Justus. În cazul acesta pentru tine situația de acum ar fi fost mult mai ușoară, nu-i așa?

— Sînt mulțumit că mie Iisus mi-a îndreptat piciorul, murmură Iona.

— Da . . . e foarte bine, răspunse Justus. Față de tine Iisus a fost foarte bun! Știu că și tu ai fi gata să faci orice pentru Iisus, dacă ți s-ar oferi ocazia, nu-i așa?

— Bunicule, eu nu sînt în stare să fac nimic pentru Iisus, protestă Iona. Cum aș putea să fac?

— De, dacă se va întîmpla să afli despre Iisus că n-a făcut ceva, pentru că nu i-a spus nimeni, ceva ce ar fi fost dispus să facă, dacă ar

fi fost informat, ceva ce ar face chiar astăzi, dacă s-ar întîmpla să mai fie aici...

— Vrei să spui, să fac eu ceva în interesul lui Toma? se auzi glasul subțire al lui Iona.

— Nu te-ai gîndit că poate ai putea face și tu ceva pentru Toma?

Micul Iona începu să plîngă, iar după suspinele intermitente ce se auzeau din interiorul camerei, înțelese că Justus și-a ridicat nepotul pe genunchi. Nu mai auzi apoi nici o vorbă. Peste jumătate de ceas sau chiar mai bine, Iona cu ochii roșii și abătut, apăru la intrarea cortului.

— Voi dormi cu bunicul, zise el cu părere de rău, pentru că m-a poftit și el.

— Foarte bine, Iona! încuviință Marcellus. Bunicul tău nu te-a văzut vreme îndelungată. Mîine dacă vei vrea, poți să vii să te joci aici în cort.

Iona nu se mișcă din fața intrării și păru că se gîndește.

— Nu te superi dacă îl voi da pe Gașpar? întrebă el, făcînd un mare efort.

— I-l dai lui Toma? întrebă Marcellus.

Iona dădu din cap, fără să ridice fruntea.

— Ești convins că vrei să i-l dai?

— Nu... eu nu vreau să i-l dau.

— În cazul acesta, Iona, tu ești un băiat căruia nu-i lipsește curajul! declară Marcellus.

Probabil vorbele lui de apreciere părură prea impresionante pentru Iona, deoarece plecă imediat. Marcellus își descheie curelele sandalelor și se întinse în așternut imediat ce se făcu întuneric. Acest Iisus fără îndoială fusese un bărbat cu o forță morală extraordinară. Acum era mort și îngropat de mai bine de un an, dar efectul învățăturilor lui asupra casei lui Justus fusese atît de puternic, încît și nepotul său, care era un copil, era pătruns de această învățătură. Făcu o comparație ce-l determină să rămînă îngîndurat. I se părea că acest Iisus a luat în mînă o medalie și un ciocan cu care a bătut imaginea spiritului său în aurul din Galileea, transformîndu-l în moneda împărăției lui. Omul acesta ar fi trebuit să trăiască. Să i se dea posibilitatea să convertească mai multă lume. Datorită spiritului său, dacă i s-ar fi dat posibilitatea să se desfășoare în plenitudinea lui, ar fi putut să transforme această lume într-un loc unde oamenii bine intenționați ar fi putut să trăiască mulțumiți. Dar Iisus era mort. Un mic grup de provinciali săraci din Galileea își va mai aduce aminte de el vreme de cîțiva ani și după aceea lumina lui se va stinge. Ce păcat! Micul Iona va dărui măgărușul său lui Toma, dar despre fapta aceasta nu va mai afla nimeni, în afară de cei din Sepphoris. Miriam va continua să cînte imnurile ei înaripate, dar numai pentru micul orășel Canaa. Împărăția lui Iisus însă aparține universului întreg! Totuși moneda bătută de el n-avea curs decît în sătulețele din Galileea. Mîine îi va scrie lui Demetrius despre această chestiune.

Marcellus își termină prînzul stînd singur la masă. Rebeca se așezase în apropiere, dar nu zicea nimic. Făcuse cîteva observații banale și ea

îi răspunsese destul de amabilă, dar numai în monosilabe: Iona și bunicul său au prînzit mai devreme, împreună. Nu crede că vor întîrzia prea mult.

După ce mîncă, Marcellus se întoarse în cort și continuă scrisoarea pe care o începuse pentru Demetrius; scria în greceşte, fără să se gîndească la felul în care i-o va expedia. Toți cei care avuseseră intenția ca în primăvara aceasta să facă un drum la Ierusalim erau de mult plecați.

Puțin după aceea, Justus apăru la intrarea cortului. Marcellus îi făcu semn să intre și uriașul se așeză pe un scaun de campanie.

— Ei, începu Marcellus, întrerupînd lunga tăcere dintre ei, mi se pare că micul Iona a săvîrșit o faptă generoasă . . . care i-a sîngerat inima. Îmi pare rău că i-am pricinuit această nemulțumire.

— Nu-ți face imputări, Marcellus. Ar putea să iasă bine. Firește, băiatul este prea tînăr, pentru a-l supune la o încercare atît de grea. Va trebui să mai așteptăm, pentru a vedea cum se poartă. Ziua aceasta va fi pentru Iona o zi memorabilă, dacă va fi în stare să-și dea seama de importanța ei, zise Justus cu mîndrie, dar se vedea că se simte tulburat.

— Să-și dea seama de importanța ei! repetă Marcellus. Eu cred că și-a dat seama. N-a dat măgărușul băiatului care este olog? Doar nu-ți închipui că-i va părea rău de gestul pe care l-a făcut și că-i va cere lui Toma să i-l dea înapoi?

— Nu . . . eu nu mă gîndesc la asta! Dar toți copiii s-au adunat grămadă și i-au spus lui Iona că este un băiat de treabă. Ar fi trebuit să-i auzi. Apoi Toma a plecat împreună cu mama sa. Toma încălecase, iar mama sa mergea alături de el și plîngea de bucurie. Și toate femeile care au însoțit-o pînă în drum, au început să vorbească despre Iona și să spună: « Ce faptă frumoasă și vrednică. Ești un băiat generos! » Justus oftă adînc. Eu cred c-au procedat greșit. Dar nu puteam să le cert din pricina asta! Așa că am plecat.

— Bine, Justus, gîndește-te că este firesc ca vecinii să-l laude pe Iona, pentru fapta pe care a săvîrșit-o. A fost un mare sacrificiu pentru un copil ca el. Nu ești de părere că merită toată lauda?

— Merită laudă, încuviință Justus, dar nu în mod exagerat. Cum spuneai adineauri, fapta aceasta l-a costat un mare sacrificiu. Are dreptul să se împărtășească de mulțumire sufletească. Ar fi mare păcat dacă în loc de această mulțumire nu i-ar rămîne altceva decît trufia. Nu există deșertăciune mai primejdioasă pentru caracterul unui bărbat, decît posibilitatea de a se mîndri cu faptele sale. Nu are decît să se mîndrească cu puterea, cu priceperea, cu vigoarea, cu înfățișarea și rezistența sa, deoarece acestea sînt slăbiciuni de care suferim cu toții. Dar cînd un bărbat este vanitos, datorită faptelor bune pe care le-a săvîrșit, aceasta este o mare tragedie. Nepotul meu este foarte tînăr și lipsit de experiență. Caracterul lui ar putea fi cu ușurință influențat de această trufie, chiar înainte de a-și putea da seama ce s-a întîmplat cu el.

— Înțeleg ce vrei să spui! declară Marcellus. Sînt de acord cu dumneata. Întîmplarea aceasta va contribui la întărirea caracterului lui Iona, mai mult decît te-ai putea aștepta de la un copil de vîrsta lui, sau va face dintr-însul un închipuit. Haide, Justus, să plecăm de aici, înainte

ca vecinii să aibă ocazia să-şi exercite influenţa nefastă asupra lui. Îl vom lua şi pe el cu noi. Ce zici de asta?

Privirile lui Justus se luminară. Dădu din cap de cîteva ori în semn de încuviinţare.

— Voi vorbi cu maică-sa, răspunse el. Vom strînge apoi bagajele şi vom pleca fără întîrziere.

— Va fi foarte bine. Mi-am zis că poate vei stărui ca Iona să rămînă acasă... pentru a se convinge pînă unde va fi în stare să meargă cu ispăşirea.

— Nu, căci n-ar fi loial să-l expun la această ispăşire, protestă Justus. A procedat foarte bine, prin urmare este timpul ca noi să-i întindem o mînă de ajutor. În această împrejurare, prietene, avem şi noi anumite obligaţii.

— Ai dreptate, răspunse Marcellus şi începu să facă sul scrisoarea pe care o terminase. Eu port răspunderea pentru că l-am băgat pe Iona în această situaţie şi mă voi strădui să-l scap, înainte ca purtarea lui să capete urmări negative.

Justus nici nu intră bine în casă, cînd Iona apăru la intrarea cortului, pe obraz cu zîmbetul sfios al celui care este obligat să poarte o povară.

— Ei, Iona! strigă Marcellus. Am auzit că l-ai ajutat pe Toma să plece la drum. Ai procedat foarte bine; la urma urmei, tu n-ai nevoie de măgăruş. Ai cele mai bune picioare ce pot fi găsite în această localitate. Preocupat de împăturirea învelitorilor pe care le băga în traistele convoiului, continuă să vorbească în felul acesta şi mai mult pentru sine însuşi. Un băiat care înainte de asta a fost infirm şi mai tîrziu a fost vindecat, trebuie să se simtă atît de mulţumit, încît niciodată nu va dori să încalece!

— Da, dar Gaşpar a fost un măgăruş foarte frumos! răspunse Iona, muşcîndu-şi buzele. Toată lumea spune că nu înţelege cum de am fost în stare să renunţ la el.

— Nu trebuie să te intereseze ce spune lumea, ripostă Marcellus. Nu admite ca alţii să-ţi tulbure plăcerea faptei pe care ai săvîrşit-o. Tu eşti un băiat vrednic şi atît ajunge. Şterge-ţi nasul şi dă-mi o mînă de ajutor, ca să strîng cureaua aceasta.

Justus sosi tocmai la timp pentru a putea auzi ultimele cuvinte şi încercă să zîmbească.

— Iona, începu el, te vom lua cu noi pentru cîteva zile. Mama ta a început să-ţi împacheteze cîteva lucruri de care vei avea nevoie.

— Pe mine? Plec şi eu cu voi? strigă Iona şi se repezi pe după cort, chiuind de mulţumire.

Justus şi Marcellus se uitară unul la altul.

— Fapta pe care am săvîrşit-o acum, este destul de brutală, zise Marcellus.

— Rănile primite de la un prieten nu dor prea rău, răspunse Justus. Iona se va reface fără greutate. Acum are din nou la ce să se gîndească, de vreme ce a auzit că-l vom lua cu noi.

— Ia spune, Justus, încotro ne vom duce acum?

— M-am gîndit să mergem întîi la Capernaum.

— Drumul acesta cred că va mai putea aştepta. S-ar putea să ne întîlnim cu Toma şi cu Gaşpar. Cred că n-avem nevoie ca astăzi să ne mai întîlnim odată cu ei. Mai bine să ne întoarcem la Canaa. O întîlnire cu Miriam, lui Iona nu poate decît să-i folosească.

Justus îşi netezi barba, încercînd să-şi ascundă un zîmbet.

— Probabil tot aşa îţi va folosi şi dumitale, îndrăzni el să-i răspundă. Dar nu eşti de părere că-ţi risipeşti timpul? În Canaa am văzut tot ce se găseşte de vînzare.

Marcellus care continua să bage lucrurile din cort într-un coş de nuiele, îşi îndreptă trupul pe neaşteptate şi-l privi pe Justus drept în luminile ochilor.

— Cred c-am cumpărat toate ţesăturile de care am nevoie, declară el cu îndrăzneală. Ceea ce am aflat despre acest Iisus, mă face să doresc şi alte noutăţi referitoare la el. Nu ştiu dacă vei vrea să-mi faci cunoştinţă cu cîţiva oameni care l-au cunoscut . . . şi care ar fi dispuşi să-mi vorbească despre el.

— Va fi foarte greu, răspunse Justus fără să ezite. Oamenii din părţile acestea n-au nici un motiv întemeiat ca să-şi închipuie c-ar putea sta de vorbă cu romani şi să le vorbească fără nici o sfială. Li se va părea neobişnuit, ca un bărbat care face parte din neamul dumitale să se intereseze de Iisus. Probabil nu ştii că romanii l-au condamnat la moarte. De asemenea nu ştii că legionarii — mai ales cei din Ierusalim — pîndesc orice ocazie ce s-ar ivi, pentru a le confirma bănuiala că adepţii lui Iisus au început să se organizeze.

— Spune, Justus, nu cumva îţi închipui despre mine c-aş putea să fiu o iscoadă? întrebă Marcellus.

— Nu, eu nu-mi închipui c-ai putea fi o iscoadă. Nu ştiu, Marcellus, ce ai putea să fii, dar am toată încrederea că nu ai intenţii rele faţă de noi. Aş fi dispus să-ţi spun şi eu unele amănunte despre Iisus.

— Îţi mulţumesc, Justus, zise Marcellus şi scoase din sînul tunicii scrisoarea ce o făcuşe pentru Demetrius. Spune-mi, cum aş putea trimite această scrisoare la Ierusalim?

Justus încruntă din sprîncene şi se uită bănuitor la sulul de pergament.

— La Capernaum există un castru, murmură el. Fără îndoială, comandantul castrului are curieri care pleacă şi se întorc tot la două-trei zile.

Marcellus îi întinse sulul de pergament şi-i făcu semn spre adresă.

— Nu vreau să trimit această scrisoare cu ajutorul celor din castrul Capernaum şi nici al administraţiei Procuratorului din Ierusalim, zise Marcellus. Scrisoarea aceasta va trebui trimisă cu un om de încredere, care s-o predea grecului Stephanos, din dugheana lui Beniosif.

— Prin urmare, îl cunoşti pe sclavul Demetrius, se dumiri Justus. Tot aşa mi-am închipuit şi eu.

— Da . . . este sclavul meu.

— M-am gîndit şi eu la asta.

— Serios! Ei bine, ia să-mi spui, la ce te-ai mai gîndit? Cred că va fi mai bine să limpezim situaţia, de vreme ce am ajuns aici.

— M-am întrebat care ar putea fi scopul ce-l urmărești cu această călătorie în Galileea, declară Justus și păru că se mai însenină puțin.

— În sfîrșit, acum știi, nu-i așa?

— Nu sînt tocmai sigur, zise Justus și puse mîna pe brațul lui Marcellus: Spune-mi doar atît. L-ai văzut vreodată pe Iisus, l-ai auzit vorbind?

— Da, l-am auzit, dar n-am putut înțelege ce spune. Pe vremea aceea nu cunoșteam limba în care vorbea.

— Ai învățat limba aramaică, pentru a putea ști cît mai multe despre el?

— Da; alte motive n-aș fi avut s-o învăț?

— Îngăduie-mi să-ți mai pun o întrebare, zise Justus cu glasul în șoaptă: Faci parte dintre noi?

— Iată motivul pentru care am venit în această provincie. Vreau să-mi dau seama de realitate. Ești dispus să-mi vii într-ajutor?

— În măsura puterilor mele, încuviință Justus, și în măsura capacității dumitale de înțelegere.

Marcellus rămase mirat.

— Vrei să afirmi că în învățătura aceasta sînt și anumite mistere pe care nu sînt destul de inteligent, pentru a le putea înțelege? întrebă el nerăbdător.

— Ești destul de inteligent, ripostă Justus. Dar pentru a-l putea înțelege pe Iisus, nu este nevoie exclusiv de inteligență. Ceea ce-ți voi spune eu despre el, va trebui să accepți cu inima și să ai credință.

— De mine credința se apropie numai cu mare greutate, răspunse Marcellus încruntat. Eu nu sînt superstițios din fire.

— Cu atît mai bine, răspunse Justus. Din ce vei fi obligat să plătești un preț mai mare, vei aprecia cu atît mai mult ceea ce ai obținut. Apoi se ridică în picioare și scoțîndu-și tunica, începu să smulgă grăbit țărușii cortului. Despre asta vom vorbi mai tîrziu, adăugă el. Este tocmai timpul să plecăm la drum, dacă vrem să ajungem la Canaa pînă la apusul soarelui. Apoi cu totul pe neașteptate păru că i-a trecut ceva prin minte, căci își îndreptă trupul. Așa va fi mult mai bine, zise el. Vom pleca la Bethleem! Este mult mai aproape decît Canaa. În această mică localitate s-a născut Iisus. Maică-sa mai trăiește și astăzi acolo. Cînd va afla că dumneata, care ești roman, l-ai văzut pe fiul ei și el te-a interesat atît de mult, încît vrei să afli și alte adevăruri despre el, îți va spune tot ce dorești.

— Nu, te rog! Nu vreau să mă întîlnesc cu ea! protestă el. Apoi văzînd mirarea zugrăvită pe obrazul lui Justus, adăugă. Presimt că nu va fi dispusă să vorbească despre fiul ei cu un roman.

Primele trei mile Iona le făcu alergînd cînd în fruntea, cînd înapoia micii caravane, întocmai ca un cățeluș care se zbenguiește; arunca cu pietricele spre vitele care pășteau și intra în holdele de pe marginea drumului. Dar după ce soarele se urcă sus pe cer, entuziasmul lui se mai domoli. Acum se mulțumea să meargă alături de bunicul său, cu pași întinși și simțindu-se mai bărbat decît era în realitate. După ce mai făcu o bucată bună de drum, îl luă pe bunicul său de mînă și-l obligă să umble mai încet, deoarece începuseră să-l doară picioarele. Preocupat

de subiectul conversației lor importante, Justus nu-și dăduse seama de oboseala nepotului său; dar cînd îl văzu că se împiedică și e gata să cadă, se opriră la umbră și descărcară poverile măgărușilor, apoi le împărțiră în așa fel încît cel mai mic să fie liber pentru a putea lua un călăreț. Iona nu protestă, cînd văzu că bunicul lui îl ridică în șa.

— Ar fi fost bine, să fi păstrat șaua aceea frumoasă, oftă el.

— Nu, n-ar fi fost bine, zise Marcellus. Cînd dăruiești ceva, e mai bine să-ți iei gîndul de la ce ai dăruit și să nu-ți pară rău.

— Băiete, prietenul nostru are dreptate, încuviință Justus. Măgărușul acesta te poate duce și fără șa frumoasă. Să plecăm la drum și cînd soarele va dogori deasupra capetelor noastre, ne vom opri, ca să mîncăm ceva.

— Mie mi-e foame chiar acum! declară Iona.

— Și mie mi-e foame, interveni Marcellus și în timp cît strînse chinga, se adresă lui Justus, cu glasul în șoaptă: Nu uita că el este copil și nu trebuie să fii sever.

Justus murmură ceva, dar se vedea limpede că se simte îmbunat de vorbele spuse de Marcellus, în interesul micuțului. Frînse o bucată de pîine și dădu fiecăruia să guste, apoi plecară mai departe.

— Cred că ai fi fost încîntat de învățăturile lui Iisus, declară Justus amabil. Ai o inimă bună, Marcellus. De cîte ori l-am auzit vorbind despre bunătatea omenească! Pentru el nu putea să existe nimic mai meschin, decît bunătatea urmată de meschinărie. Cea mai ticăloasă faptă pe care ar putea-o săvîrși un bărbat, față de sine însuși sau față de aproapele lui, este darul făcut cu părere de rău. Este foarte greu pentru un bărbat cu sufletul neprihănit să dăruiască ceva ce n-ar trebui dăruit, ci aruncat. Cred, prietene, că această parte din învățătura lui Iisus, nu-ți va veni prea greu s-o accepți!

— Probabil ai o părere prea bună despre mine, Justus, protestă Marcellus. Eu în toată viața mea n-am dăruit nimic ce ar fi putut să mă facă mai sărac decît am fost înainte. Nu am dăruit nimic din ceea ce mi-am dorit sau ce aș fi preferat să păstrez. Cred că Iisus a renunțat la tot ce a avut.

— Tot ce a avut! încuviință Justus. Nu mai avea nimic, decît hainele de pe el. Spunea că dacă un bărbat are două haine, pe una s-o dăruiască altuia. În ultimul an cît a fost împreună cu noi, a avut o cămașă bună. Probabil ar fi dat-o și pe aceasta altuia, dacă această cămașă nu i-ar fi fost dată și lui în împrejurări cu totul neobișnuite.

— N-ai vrea să-mi dezvălui și mie ce s-a întîmplat? întrebă Marcellus.

— În Nazaret trăia o femeie nenorocită despre care umbla vorba că este vrăjitoare. Era mică de statură și urîtă la vedere; umbla întotdeauna singură, n-avea prieteni și era veșnic nemulțumită. Într-o zi de Sabbath vecinii au auzit pocnind spata războiului la ea în casă și s-au dus să-i spună că procedînd în felul acesta, calcă legea. Dar Tamar n-a vrut să asculte de ei și oamenii s-au dus și au pîrît-o la cărturarii care au venit în dimineața Sabbathului următor și găsind-o că țese, i-au stricat

războiul care era singurul ei mijloc de existență. Probabil restul întîmplării ți-l poți închipui cu ușurință, conchise Justus.

— Tamar a avut noroc cu Iisus care era un teslar priceput, zise Marcellus. Dar ce au zis autoritățile templului, cînd au constatat că el vine în ajutorul lui Tamar? Nu l-au învinuit și pe el că se asociază cu cei care calcă Sabbathul?

— Sigur că l-au învinuit. Asta s-a întîmplat pe vremea cînd rabinii încercau să găsească motive de acuzare împotriva lui. Oamenii au stăruit de multe ori, să vorbească în sinagogele satelor, și faptul acesta nu putea să fie pe placul rabinilor care chemau mereu poporul să aducă jertfe. Iisus a vorbit despre prietenia și ospitalitatea față de oamenii străini și despre săracii care trebuiau ajutați.

— Rabinii nu erau adepți ai prieteniei și ai milei?

— Ba da, erau. Și considerau ca ceva de la sine înțeles, ca în această privință toată lumea să fie de acord.

— Cel puțin în teorie, dacă nu altfel, zise Marcellus.

— Da, exact! Numai în teorie! Dar în privința adunării fondurilor pentru susținerea sinagogelor erau de acord și în practică. Vorbeau mereu numai despre bani, așa că nu le mai rămînea timp ca să vorbească și despre lucruri din domeniul spiritual.

— Haide, continuă, și spune-mi ce s-a întîmplat cu Tamar, îl întrerupse Marcellus. Iisus i-a dres războiul și în semn de recunoștință, ea i-a țesut o cămașă.

— Tocmai! Pe aceasta a purtat-o pînă la moarte.

— Ai fost de față... cînd a murit? întrebă Marcellus.

— N-am fost... pe vremea aceea eu eram la închisoare, răspunse Justus care părea că nu este dispus să vorbească despre această chestiune

Dar la stăruințele lui Marcellus îi povesti pe scurt ce s-a întîmplat. Cîteva zile înainte de a fi judecat, pentru trădare și tulburarea liniștii publice, Iisus alungase samsarii și cămătarii din Templu. Unii dintre prietenii săi au fost arestați și băgați la închisoare, fiind acuzați c-au adunat de pe jos cîțiva bani ce fuseseră risipiți. Acuzarea a fost nedreaptă, stărui Justus, dar cu toate acestea am fost ținuți în închisoare vreme de două săptămîni.

— Cînd ne-au eliberat din închisoare, adăugă el abătut, totul se terminase. Cămașa, după cît am auzit, a fost jucată la zaruri de legionarii romani care au luat-o cu ei. Ne-am întrebat de multe ori ce s-o fi ales de cămașa aceasta? Pentru ei nu avea nici o valoare.

Se făcuse amiază și poposiră în mijlocul unui crîng unde era și un izvor și ceva smocuri de iarbă pentru păscut. Măgărușii fură descărcați de poveri și călătorii le puseră piedicile. Desfăcură merinzile: un burduf de in, un coș de pîine, o legăturică de pește afumat, un ulcior plin cu sirop de orz și un coșuleț de smochine pîrguite. Pentru Iona întinseră o pătură pe iarbă și după ce se sătură, băiatul ostenit de drum, adormi numaidecît. Justus și Marcellus se întinseră în iarbă și continuară să vorbească cu glasurile domolite.

— S-a întîmplat ca uneori oamenii neprevăzători să se înșele asupra atitudinii lui față de afaceri, spunea Justus. Cei care erau împotriva lui, răspîndiseră zvonul că el este împotriva negustorilor și că nu respectă înțelegerile negustorești obișnuite între oameni.

— La asta m-am gîndit și eu, declară Marcellus. S-a vorbit foarte mult despre stăruințele lui de a determina oamenii să renunțe la ceea ce au. Mi-am zis că aceasta este o cerere exagerată. În cazul cînd cineva începe să împartă străinilor tot ce are, cum va putea să mai îngrijească de familia sa?

— Îngăduie să-ți dau o pildă. Într-una din zile subiectul acesta a fost discutat în fața lui Iisus și el l-a explicat spunîndu-le o parabolă. El avea obiceiul să vorbească mai întotdeauna numai în pilde:

— Un bărbat care avea o vie, trebuia să culeagă strugurii, deoarece aceștia erau copți. Ieșind în piață a întîlnit un pîlc de oameni care-și pierdeau vremea și i-a întrebat: nu cumva au nevoie de lucru? Oamenii i-au răspuns că sînt gata să lucreze pînă seara, pentru un dinar.

— Asta este o simbrie destul de mare, zise Marcellus.

— Așa este! Dar strugurii trebuiau culeși imediat, așa că omul nu putea să stea cu ei la tocmeală. Prin urmare s-a învoit. Pe la amiază și-a dat seama că va avea nevoie de mai mulți lucrători. A coborît din nou în piață și a întrebat pe cei care așteptau acolo, cît îi cer ca să lucreze în vie, pînă după apusul soarelui. Lucrătorii i-au răspuns că lasă la aprecierea lui, cît să le dea. În sfîrșit, pe înserate, cînd s-au întors lucrătorii din vie, a plătit celor care-i ceruseră un dinar, atît cît se învoiseră. După ei au venit cei care lucraseră numai în timpul după amiezii și-i spuseră că le va plăti atît cît va crede el de cuviință.

— Prin urmare ce a făcut? întrebă Marcellus nerăbdător.

— A dat fiecăruia din ei cîte un dinar. A dat cîte un dinar pînă și celor care nu lucraseră mai mult de un ceas.

— Probabil din pricina aceasta între lucrători s-a iscat o neînțelegere.

— Așa s-a și întîmplat. Cei care lucraseră toată ziua, au început să protesteze revoltați. Dar stăpînul viei le-a răspuns: V-am plătit atît cît mi-ați cerut. Așa ne-a fost înțelegerea! Oamenii aceștia n-au cerut nimic, ci au avut încredere în bunăvoința mea.

— Admirabil! exclamă Marcellus. Cînd cineva se tîrguiește cu tine și cu mare greutate ajungi cu el la o înțelegere, nu are nici un drept la bunăvoința ta și nici nu ești obligat să te porți generos față de el. Dar dacă se întîmplă ca cineva să lase la aprecierea ta ceea ce se cuvine să-i plătești, s-ar putea să te coste întotdeauna mai mult decît face.

— Tocmai, încuviință Justus. Cînd ai de a face cu cineva care se tîrguiește și încearcă să profite de situația în care te găsești ai dreptul să-l plătești cu cîntăreală dreaptă. Dar dacă se întîmplă să lase la aprecierea ta, va trebui să-i dai aceluia atît cît va trebui să-i cîntărești cu prisosință.

— Eu, Justus sînt de părere că dacă oamenii s-ar înțelege unul cu altul, în felul acesta, piețele n-ar fi atît de pline de larmă, nu-i așa?

— Și toată lumea ar fi mai mulțumită, adăugă Justus. N-ar mai fi nevoie să plătești biruri nici pentru întreținerea poliției care să păzească

ordinea. Şi după ce procedeul acesta ar fi adoptat de toată lumea, nu ar mai fi nevoie nici de armată. Astfel populaţia ar scăpa de o mare povară care o apasă. După ce s-ar obişnui cu felul acesta de viaţă mai îmbelşugată, ar fi foarte puţin probabil ca oamenii să revină la vechile obiceiuri.

O vreme nu mai zise nici unul nimic, ci rămaseră amîndoi îngînduraţi.

— Evident, procedeul acesta pare foarte puţin practic, deoarece experienţa aceasta ar face-o foarte puţini şi ar fi dăunătoare pentru ei. Marea majoritate îşi va bate joc de ei şi-i va exploata, considerîndu-i laşi şi incapabili de a-şi apăra drepturile pe care le au.

— Este adevărat! încuviinţă Justus. Ar fi jefuiţi de tot ce au, dar ideea aceasta măreaţă nu le-o va putea lua nimeni. Să nu uiţi Marcellus, că ideile sînt ca sămînţa. Nu reprezintă nimic, dacă vrei să te răsplătească imediat. Dar dacă o vei semăna şi o vei uda . . .

— Este acelaşi lucru ca şi cînd cu totul pe neaşteptate ar apărea un binefăcător al omenirii şi ar aduce o mînă de seminţe necunoscute, pe care dacă oamenii le vor cultiva, se vor bucura de mulţumire şi de belşug.

— Aşa este, încuviinţă Justus. Dar cu mîna aceasta de grăunţe nu vor putea ajunge prea departe, decît dacă le vor semăna şi treiera de mai multe ori la rînd. Iisus a vorbit şi despre asta. O parte dintre aceste seminţe nu vor răsări niciodată, altele vor cădea între mărăcini şi vor fi năpădite de pălămidă. Unele vor cădea pe pămînt sterp şi păsările cerului vor veni şi le vor mînca. Numai foarte puţine vor rodi.

— Spune Justus, crezi că adevărat că o astfel de teorie se va putea afirma şi va putea rodi, în mijlocul acestei lumi pline de păcate? întrebă Marcellus pe un ton cît se poate de serios.

— Da . . . cred! Cred pentru că şi el a crezut! răspunse Justus. Spunea că va avea acelaşi efect ca şi aluatul din pîine; va creşte încet, pe nesimţite, dar imediat ce va începe să crească, nimic nu-l va mai putea opri. Nimeni nu va fi în stare nici să-l oprească, nici să-l ţină sub călcîi şi nici să-l înlăture.

— Dar cum se poate ca teoria aceasta să se manifeste tocmai aici . . . în Galileea, care este atît de săracă şi atît de departe de centrele mai populate ale speciei omeneşti? se miră Marcellus.

— De, răspunse Justus, undeva tot trebuia să se manifeste! După cîteva clipe de gîndire, se întoarse spre Marcellus şi zîmbi cu sfială: Crezi că această sămînţă ar fi putut prinde rădăcini şi ar fi putut să crească mai cu uşurinţă, dacă ar fi căzut pe străzile Romei?

— Probabil întrebarea aceasta nu mai are nevoie de un răspuns, zise Marcellus.

Justus se întinse spre nepotul său şi-l mîngîie pe obrazul oacheş.

— Acum să plecăm la drum . . . ca să ajungem la Canaa, zise el şi se ridică în picioare.

Peste cîteva minute plecară din nou. Justus mergea în fruntea convoiului şi continuă să-şi înşire amintirile.

— Am făcut de atîtea ori drumul acesta împreună. Iisus ţinea la Canaa, mai mult decît la orice oraş din Galileea.

— Mai mult decît la Nazaret? întrebă Marcellus.

— La Nazaret el n-a fost apreciat niciodată, așa cum merita, răspunse Justus. Știi foarte bine cum se întîmplă. Nimeni nu poate fi profet în țara lui. Nazarinenii spuneau despre el: « Cum se poate ca omul acesta să fie un înțelept!? Nu-l cunoaștem noi destul de bine cine este? »

— Se vede că nu aveau prea mult respect față de propria lor valoare, ripostă Marcellus și începu să rîdă.

— Este cît se poate de firesc, adăugă Justus. A crescut alături de ei. Dar nu le-a reproșat niciodată că nu urmează învățăturile lui, cum le urmau cei din Canaa și Capernaum. S-a întîmplat ca la Canaa să-și dovedească pentru întîia oară puterea neobișnuită, despre care vei auzi vorbindu-se. Presupun că nu te-a informat nimeni despre ceea ce s-a întîmplat acolo, cu ocazia unei nunți?

— N-am auzit nimic, răspunse Marcellus. Ce s-a întîmplat?

Fu o poveste mai lungă și după amănuntele asupra cărora stăruia Justus înțelese că ar putea să fie vorba despre ceva important.

Anna, fiica lui Harif și a Rahilei, trebuia să se căsătorească.

Harif era de meserie olar, om vrednic și sîrguincios, dar nu se putea spune despre el c-ar fi bogat, astfel că cheltuielile cu ospățul Annei reprezentau pentru el o sumă destul de mare. Cu toate acestea Harif se străduise ca fiică-sa să aibă o nuntă așa cum se cuvine.

Anna avea o mulțime de prieteni, iar Rahila și Harif tot atîtea rude. Prin urmare i-au poftit pe toți aceștia și toți au venit să se ospăteze.

— Tu ai fost de față, Justus?

— Nu, asta s-a întîmplat înainte de a-l cunoaște pe Iisus. Știrea despre ceea ce s-a întîmplat în ziua aceea s-a răspîndit repede și foarte departe. Nu mă sfiiesc să-ți spun că în ziua cînd am auzit întîmplarea aceasta nu mi-a venit nici mie să cred c-ar putea să fie adevărată.

— Te rog continuă, îl îndemnă Marcellus.

— Iisus a sosit printre cei din urmă. Slujba căsătoriei fusese îndeplinită și majoritatea nuntașilor era demult la masă. Bietul Harif se zbuciuma din pricină că n-avea vin de-ajuns pentru atîția oameni. Cineva i-a pomenit lui Iisus despre nemulțumirea lui.

Justus făcu o jumătate stadiu de drum, fără să mai zică nimic.

— Poate e prea devreme, ca să-ți spun întîmplarea aceasta, murmură el. Nu vei putea crede vorbelor mele. Nici eu n-am putut crede la început.

Iisus s-a ridicat de la masă și a intrat într-o odăiță de alături. Pe fereastra acesteia a văzut în curtea din dos a lui Harif cîteva vase de pămînt și a poruncit slugilor să le umple cu apă și pe urmă să le aducă nuntașilor. Puțin după aceea a intrat și el în odaia unde erau nuntașii și s-a așezat la masă. Cînd slujitorii au turnat oamenilor în ulcele, ca să bea, apa se prefăcuse în vin.

— Nu, Justus, așa ceva nu se poate! protestă Marcellus. Povestea aceasta nu servește cu nimic viața și întîmplările prin care a trecut Iisus.

— Am prevăzut prietene, că nu ești încă pregătit, pentru a putea crede ceea ce-ți voi spune! zise Justus cu părere de rău. Va trebui să primești ce-ți spun, căci adevăr este.

— Eu sînt de părere că pentru vinul acesta s-ar putea găsi o explicație mult mai apropiată de adevăr, interveni Marcellus. Hai să zicem că Iisus apare între nuntași; este o personalitate strălucitoare și toată lumea îl admiră. Astfel pînă și apa pe care o beau de față cu el li se pare că are gust de vin. În felul acesta s-ar putea explica povestea răspîndită în legătură cu ceea ce s-a întîmplat la nuntă.

— Bine, Marcellus, să fie așa cum spui, consimți Justus. Nu mă supăr, din pricină că n-ai crezut vorbele mele. În înțelepciunea și bunătatea lui Iisus vei putea crede, chiar fără să crezi în temeinicia acestei întîmplări.

— Își urmară drumul pe coasta colinei, pînă cînd ajunseră în culme, fără să mai continue conversația întreruptă. Justus se opri și punîndu-și mîinile la ochi se uită în lungul potecii care șerpuia pînă departe; gestul acesta al lui era obișnuit, dar Marcellus nu și-l putea explica. Uneori își zicea că probabil Justus are o întîlnire cu cineva în părțile acestea. Astăzi îl va întreba ce urmărește; dar pe urmă își zise că va fi mai bine să renunțe, pînă cînd Justus se va decide să-i spună de bună voie.

Cît se opriră pe culmea colinei, ca să aștepte convoiul cu poverile să o apuce înaintea lor, Marcellus întrerupse tăcerea.

— Justus, mi se pare că tu mi-ai spus despre Miriam că într-o zi cînd părinții ei erau plecați de acasă la o nuntă, unde fusese poftită și ea, dar refuzase să se ducă, și-a dat seama că poate cînta.

— Da, încuviință Justus. Aceasta a fost nunta Annei.

— La această nuntă Iisus a sosit foarte tîrziu, completă Marcellus

— Da! răspunse Justus și se uitară unul la altul cu înțeles.

— Oare ce l-o fi făcut să întîrzie? se întrebă Marcellus.

— Mi-am pus și eu această întrebare, adăugă Justus cu glasul liniștit.

— Crezi că el a poruncit lui Miriam să nu spună nimănui ce s-a întîmplat în după-amiaza aceea?

— Se poate să fie așa.

— Spune, Justus, ai auzit vreodată vorbindu-se despre Iisus că el ar fi dăruit cuiva o ofrandă neașteptată și pe urmă să-i fi poruncit să nu pomenească nimănui despre ceea ce s-a întîmplat?

— Da! răspunse Justus. Despre astfel de întîmplări au rămas o mulțime de dovezi.

— Cum îți explici faptul acesta? întrebă Marcellus care ar fi vrut să afle părerea lui.

— Iisus era încredințat că orice faptă neobișnuită, expusă în fața publicului, devine ofensatoare. Dacă ar fi fost posibil, Iisus ar fi preferat ca toate faptele lui să se desfășoare în secret. Într-un rînd, cînd o mare mulțime se adunase împrejurul lui la umbra unui deal, ca să-l audă vorbind, le-a spus: « Cînd faceți fapte bune, păstrați-le în taină și nu vînturați știrea despre fapta voastră, ca lumea să afle și să vă laude. Cînd miluiți pe cineva, feriți-vă ca să nu știe stînga ce a săvîrșit dreapta voastră. Nimeni să nu afle, decît Tatăl vostru cel din ceruri, căci numai el vă va răsplăti. »

— Ce a vrut să spună, cînd a afirmat că Tatăl îi va răsplăti . . . dacă nu va afla nimeni despre milostenia lor. Să luăm de pildă cazul lui Iona;

dacă n-ar fi aflat nimeni că el şi-a dăruit măgăruşul copilului acela olog, crezi că el ar fi putut să fie răsplătit în taină?

— Sigur că da! răspunse Justus. Dacă nimeni n-ar fi aflat despre darul acesta, inima lui Iona ar fi fost plină de mulţumire. N-ai fi avut ocazia nici să-l auzi spunînd că ar fi fost mai bine să păstreze şaua aceea a lui Gaşpar.

— Bine, dar nepotul tău, nu putea săvîrşi această faptă, fără ca cineva să afle despre ea, protestă Marcellus.

— Este adevărat, încuviinţă Justus. Dar asta n-a fost greşeala lui Iona, ci nenorocirea lui.

— Eşti de părere că radiaţia aceea neobişnuită care pulsează împrejurul lui Miriam se datoreşte faptului că ea a păstrat taina ce i-a fost încredinţată? În cazul ei, ea este cea care a beneficiat de darul pe care l-a primit de la acelcineva care i l-a făcut!

— Ştiu, încuviinţă Justus. În cazul cînd cel care beneficiază şi nu spune nimănui, înseamnă că cel care a făcut darul este răsplătit în inima lui. În felul acesta cel care a primit darul, îl ajută ca să fie răsplătit.

— Dar astăzi, după ce Iisus a murit, continuă Marcellus, şi se întoarse spre el, Miriam este dezlegată de taina păstrată pînă acum, nu-i aşa?

Justus îşi netezi barba îngîndurat.

— S-ar putea să aibă această dezlegare, murmură el. Şi dacă ar fi aşa, ar vorbi . . .

— Sfîrşitul volumului I —

PANNONIA
Ulpia Traiana
Histria
Tomis
Callatis
Odessus
PONTUS EUXINUS
DALMATIA
MARE ADRIATICUM
MOESIA
Nicaeus
THRACIA
Byzantium
BITHYNIA ET PONTUS
CAPPADOCIA
Caesarea
ITALIA
ROMA
MACEDONIA
GALATIA
MEGOPOTAMIA
Euphrates
ASIA
Sardes
CILICIA
Tarsus
MARE TYRRHENUM
ACHAIA
Athenae
Miletus
LYCIA ET PAMPHYLIA
SYRIA
Palmyra
Cyprus
Sparta
I. Rhodus
Sicilia
Catana
Syracusae
Creta
Damascus
JUDAEA
Ierusalim
MARE INTERNUM
Minoa
ARABIA
Appolonia
Cyrene
EGIPT
Memphis
AFRICA PRECONSULARIS
CYRENAICA

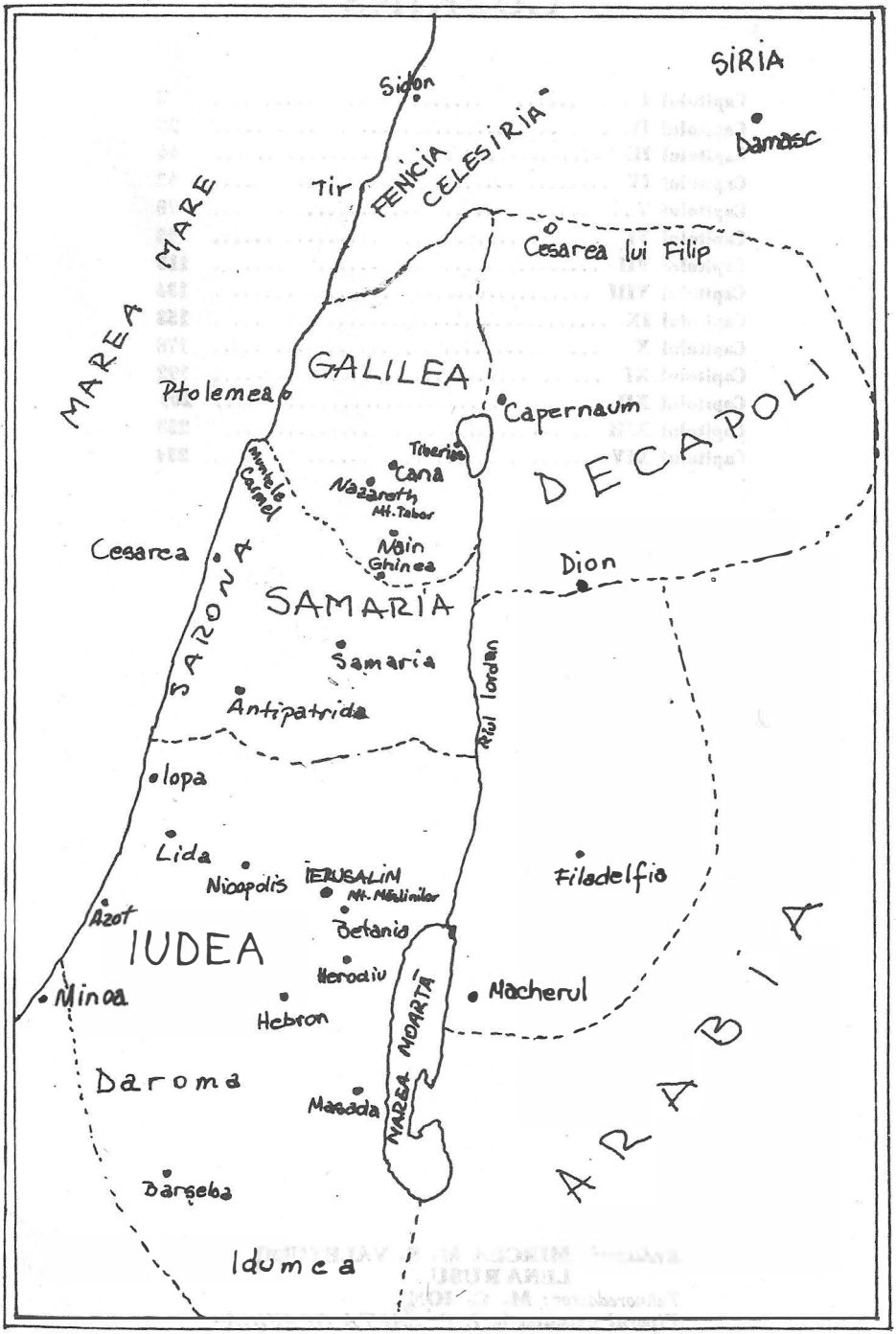
SIRIA
Sidon
Damasc
Tir
FENICIA
CELESIRIA
MAREA MARE
Cesarea lui Filip
GALILEA
Ptolemeea
Capernaum
DECAPOLI
Muntele Carmel
Tiberias
Cana
Nazareth
Mt. Tabor
Cesarea
Main Ghinea
Dion
SAMARIA
SARONA
Samaria
Antipatrida
Riul Iordan
Iopa
Lida
Nicopolis
IERUSALIM
Mt. Măslinilor
Filadelfia
Azot
Betania
IUDEA
Ierodiu
Minoa
Hebron
Nacherul
MAREA MOARTĂ
ARABIA
Daroma
Masada
Barșeba
Idumea

CUPRINS

Capitolul I 5
Capitolul II 25
Capitolul III 44
Capitolul IV 62
Capitolul V 78
Capitolul VI 95
Capitolul VII 115
Capitolul VIII 134
Capitolul IX 153
Capitolul X 178
Capitolul XI 192
Capitolul XII 209
Capitolul XIII 223
Capitolul XIV 234

Redactori: **MIRCEA M. S. VALETUDO**
LENA RUSU
Tehnoredactor: **M. C. ION**
Tiparul executat la *I. P. „ARTA GRAFICĂ"*
București — 1990

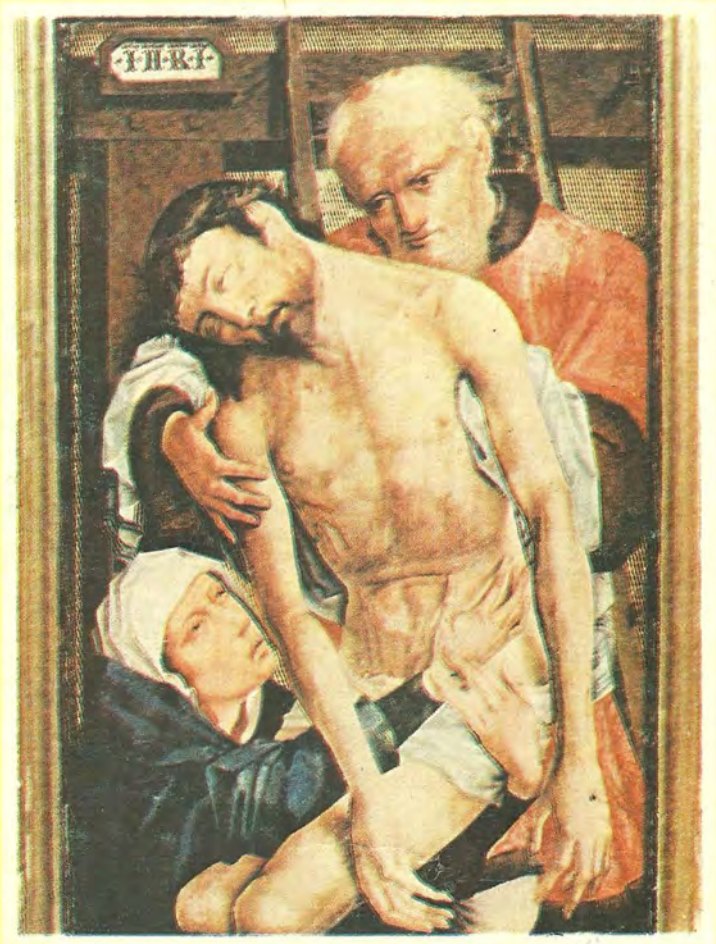

LLOYD C. DOUGLAS

Cămașa lui Cristos

ROMAN – VOLUMUL 2

Editura OCTOPODIUM

ISBN 973–9005–004

Prețul vol. I și II, Lei 210

LLOYD C. DOUGLAS

CĂMAŞA LUI CRISTOS
VOL II

LLOYD C. DOUGLAS

CĂMAȘA LUI CRISTOS

ROMAN

Ediția a II-a

Vol. II

Editura Octopodium
București, 1991

Prezenta versiune a fost revăzută, stilizată şi îngrijită după romanul „The Robe" de Lloyd C. Douglas de către Editura Octopodium, căreia îi aparţin toate drepturile asupra acestui text în limba română.
Editura Octopodium mulţumeşte tuturor acelora care au sprijinit apariţia acestei cărţi, şi în mod deosebit BĂNCII ROMÂNE DE DEZVOLTARE, S.A., SUCURSALA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI, şi tipografiei ARTA GRAFICĂ, BUCUREŞTI.

Coperţile volumului I şi volumului II de Petru Gheorghiu

ISBN 973–9005–00–4

CAPITOLUL XV

La Canaa ajunseră prea tîrziu, pentru a o mai putea auzi pe Miriam cîntînd, dar Marcellus își zise că probabil e mai bine așa, deoarece Iona era atît de ostenit și de somnoros, încît nu-și mai putea ține capul drept.

Abia terminaseră cu așezarea corturilor și să-l culce pe băiat, după ce se spălară de praful adus de pe drum și mîncară ceva frugal, cînd în apropierea lor se auzi freamăt de glasuri: oamenii din sat se întorceau la vetre, de la întîlnirea lor obișnuită împrejurul izvorului pe deasupra căruia tremura lumina lunii.

Justus ieși în drum și apucă la vale. Marcellus se simțea ostenit și se întinse în așternut, dar puțin după aceea îl auzi că stă de vorbă cu cineva. Nu trecu mult și-l văzu că intră în cort. Aflase de la olarul Harif că Iussuf, fiul lui Benoni, va pleca dimineața următoare la Ierusalim, așa că fără îndoială ar putea să ducă și scrisoarea către Demetrius.

— Foarte bine, încuviință Marcellus și, după ce-i întinse sulul, scoase punga și-i desfăcu baierele: Cît crezi c-ar trebui să-i dau pentru osteneală?

— Eu zic că zece vor fi tocmai de ajuns, răspunse Justus și pe obrazul lui tremură o lumină de mulțumire, probabil din pricină c-a putut constata că Marcellus îi dă scrisoarea fără să ezite. Prin urmare nu putea fi nimic primejdios pentru gruparea lor. Credem că Iussuf trebuie să sosească imediat, adăugă el. Harif îl va informa, căci casele lor sînt foarte aproape una de alta.

— Te rog să vorbești cu el, zise Marcellus. M-a prididit somnul și aș prefera să dorm.

De fapt adormi imediat, dar după o bucată de timp în conștiința lui își făcu loc un murmur de glasuri ce se auzeau în apropiere.

Se ridică într-un cot și pe sub aripa ridicată a cortului îl văzu la lumina lunii pe Justus, împreună cu un tînăr oacheș, cu părul zbîrlit, bine legat la trup și cu picioarele încrucișate sub el. Iussuf, fiul lui Benoni, îi povestea cu glasul gutural pricina pentru care trebuia să plece la Ierusalim: voia să vadă tîrgul de cămile ce se ținea în fiecare an, după sărbătorile Paștilor. Numeroase caravane, după ce vindeau mărfurile aduse, vindeau și cămilele, deoarece negustorii erau de părere că sînt mai cîștigați, dacă le vînd, în loc să se întoarcă cu ele acasă, fără a duce poveri pentru care să fie plătiți. O cămilă de trei ani, sănătoasă și puternică, o puteai cumpăra cu cel mult optzeci de bănișori de aur, spunea Iussuf. De astă dată făcuse planul să cumpere tocmai șase. În orașul Tiberiada le va putea vinde cu o sută de bănuți de cap, poate chiar cu mai mult. El face în fiecare an drumul acesta. Va duce bucuros scrisoarea lui Justus și o va da grecului aceluia care lucrează în dugheana lui Beniosif. Iar cînd Justus îl

întrebă cît îi cere, Iussuf îi răspunse, că nu cere nimic, deoarece nu va avea nevoie de nici o osteneală.

— Trebuie să știi că scrisoarea aceasta nu este a mea, îi explică Justus. O trimite tînărul roman Marcellus Gallio, care a venit în părțile acestea, ca să cumpere țesături. Doarme în cortul acesta de aici.

— O, va să zică despre acesta e vorba. Maică-mea a pomenit ceva despre el. Mi se pare straniu că omul acesta se interesează de țesăturile noastre care nu au nimic deosebit. Pînă acum nimeni nu și-a închipuit despre ele c-ar putea să aibă vreo valoare. Ei bine . . . dacă scrisoarea este a lui și nu a ta, va trebui să-mi plătească opt bănuți de aur.

— Îți va da zece, zise Justus, și Marcellus auzi clinchetul banilor prăvăliți în palma întinsă a lui Iussuf.

— Opt îmi ajunge, protestă Iussuf. Pe ceilalți doi păstrează-i tu.

— Eu n-am făcut nimic pentru ca să mi se cuvină protestă Justus. Sînt ai tăi. Și cred că romanul ține să-ți dea zece.

Iussuf începu să rîdă . . . dar într-un fel nu tocmai plăcut.

— De cînd au devenit romanii atît de darnici? murmură el. Sper că în această scrisoare nu va fi nimic neobișnuit. Mi-au spus cei care știu, că închisoarea din Ierusalim colcăie de păduchi. Ce zici de asta Justus? Tu le știi pe toate, ca orice om pățit, zise Iussif și începu să rîdă singur de gluma lui sinistră. Primăvara trecută ai petrecut și tu vreo două săptămîni acolo.

Marcellus nu putu auzi răspunsul lui Justus, care probabil se mulțumise să zîmbească sau să se încrunte, auzind vorbele lui Iussuf.

— Poți avea toată încrederea în omul acesta, declară Justus. Este un bărbat bine intenționat. Trebuie să știi, Iussuf, că nu toți romanii sînt netrebnici. Cred că atîta lucru ai fi putut constata și tu.

— Așa este, consimți Iussuf. A mers vorba că fiecare evreu își are romanul său. Din întîmplare al meu este unul cu numele Hortensius.

— Vorbești despre Sutașul din Capernaum, pe al cărui sclav Iisus l-a vindecat de paralizie? Ce fel de afaceri ai cu el, Iussuf?

— Puțin după întîmplarea aceea cu sclavul său, i-am vîndut patru cămile. Trei dintre ele i le-am vîndut cu cîte o sută, iar pe a patra i-am spus că i-o las cu șaizeci de bănuți, deoarece are bolfe la picioare. « De șchiopătat, nu șchiopătează? Cît ai dat pe ea? » întreabă el. I-am răspuns c-am plătit-o cu optzeci de bănuți, dar n-am știut că bolfa este în stare atît de gravă, decît după ce am făcut cu ea două zile de drum. « Acum pare vindecată », zice el. I-am răspuns că acum este odihnită. Dar va începe să șchiopăteze din nou, dacă va face un drum mai lung, cu o povară cît de mică. Sutașul mi-a spus: « Vorbele acestea n-ar fi trebuit să mi le spui. Nu cumva îl cunoști pe Iisus? » I-am răspuns că îl cunosc. « Mi-am închipuit că așa trebuie să fie! Haide să facem paguba pe din două. Îți voi da șaptezeci de bănuți de aur. » Ești foarte generos, zic eu, apoi l-am întrebat, dacă și el cunoaște pe Iisus. « Nu-l cunosc, zice el, dar într-un rînd l-am auzit vorbind ». Apoi l-am întrebat, ca și cînd am fi fost de o seamă. « Nu cumva faci parte dintre noi? » El începuse să numere banii și nu mi-a răspuns la întrebare. Dar cînd mi-a întins punga — asta s-a întîmplat acum patru ani și arătam mult mai tînăr

decît acum — mi-a spus: « Continuă să urmezi învățăturile lui Iisus, tinere ! Nu vei deveni bogat niciodată, dar nu vei fi nici sărac ! »

— Îți mulțumesc, Iussuf, că mi-ai vorbit despre întîmplarea asta, zise Justus. Înțelegi ce s-a întîmplat acolo? Hortensius l-a auzit pe Iisus vorbind despre felul în care oamenii trebuie să se poarte unul față de altul. Probabil s-a întrebat dacă există cineva care este în stare să-i urmeze învățătura. Tu mi-ai spus adevărul, privitor la cămila care suferea de bolfe, așa că a început să creadă în puterea lui Iisus.

Iussuf începu să rîdă.

— Prin urmare-ți închipui că această cămilă ar putea să aibă vreo legătură cu vindecarea sclavului său?

— Și de ce să nu aibă? ripostă Justus care-și zise că este rîndul său să rîdă. Probabil sutașul și-a zis că cel care este în stare să determine un hăitaș de cămile, să spună adevărul referitor la o bolfă, acela va fi în stare să vindece și bolile de care suferă oamenii. Dar — și de astă dată glasul lui Justus deveni solemn — e cert că Hortensius a crezut, și a crezut cu toată convingerea ! În ziua aceea, Iussuf, eu am fost de față. Sutașul — un bărbat impunător și îmbrăcat în uniformă de gală — apropiindu-se, s-a înclinat în fața lui Iisus cu tot respectul și i-a spus că sclavul său este pe moarte, așa că-l roagă să-l vindece: « Nu va fi nevoie să te ostenești trecînd pragul casei mele, învățătorule » spunea el. « Dacă vei zice ca slujitorul meu să se vindece, atît va fi deajuns ». Iisus a rămas mulțumit; așa ceva nu se întîmplase niciodată înainte de aceea. Nimeni dintre noi nu putea fi atît de categoric în credința sa. Iisus i-a răspuns: « Mare este credința ta. Întoarce-te în drumul tău, căci pentru credința ta, făcutu-s-a ție așijderea dorinței tale ! »

— Și după aceea — se spune — toți cei care erau adunați împrejurul lui Iisus, au plecat în goană spre casa lui Hortensius.

— Așa este, încuviință Justus, dar fiecare dintre ei spunea altceva, despre ceea ce au văzut. Unii spuneau că sclavul vindecat al lui Hortensius a ieșit în poartă, ca să-l întîmpine pe stăpînul său. Alții spuneau că l-au găsit vindecat și așezat pe marginea patului său de suferință. Un altul spunea că în momentul cînd sutașul s-a întors acasă, l-a găsit punînd șaua pe cal, pentru a pleca la Capernaum. Cred că știi foarte bine cum se răspîndesc zvonurile. Eu însă cred că nimeni dintre oamenii aceia care s-au repezit spre casa sutașului pentru a vedea ce s-a întîmplat, n-a putut să pătrundă în curțile lui.

— Bine, dar în aceeași zi sclavul s-a vindecat de boala de care a suferit, nu-i așa? întrebă Iussuf.

— Este adevărat că s-a vindecat ! declară Justus. L-am auzit spunînd el însuși acest adevăr. Dar să lăsăm asta ! Spune-mi, crezi că Hortensius va fi numit comandant al castrului Capernaum, acum după ce bătrînul Iulian a fost numit în locul lui Pilat?

— Galileea nu va avea un astfel de noroc ! murmură Iussuf, cu părere de rău. Toată lumea îl iubește pe Hortensius. Este un om drept și ar fi binevoitor față de cauza noastră. Dar ticălosul acela de Irod va interveni ca locul de comandant să fie dat altuia, care să fie mai deschis pentru ticăloșii, decît Hortensius. Pe mine mă miră, cum de trîndavul acela

bătrîn care este Iulian, a putut să fie numit Procurator al Palestinei!

— Probabil tocmai din pricină că Iulian este un trîndav, cei de la conducerea Templului au cerut să le fie dat Procurator, răspunse Justus. Cu cît el va fi mai trîndav și mai nepăsător, cu atît puterea preoților se va desfășura mai nestînjenită. Va lăsa pe Caiafa să facă tot ce poftește. Sînt și vremuri, Jussuf, continuă Justus îngîndurat, cînd oamenii slabi, trîndavi și nehotărîți — dar bine intenționați — devin mai de temut decît cei care sînt energici și cruzi. Aceștia închid ochii și lasă ca nedreptățile și persecuțiile să se desfășoare neîngrădite. Adevărul este că în mîinile lui Pilat cauza noastră și noi, care sîntem în slujba ei, ne-am fi simțit mult mai în siguranță.

— Știe cineva ce s-a ales de Pilat? întrebă Iussuf.

— Am aflat c-a fost trimis din nou în Creta. Acolo clima este mult mai favorabilă. Circulă zvonul că Pontiu Pilat ar fi bolnav. Nu a mai apărut în public de mai bine de un an.

— Asta înseamnă că din ziua răstignirii! se dumiri Iussuf. Vrei să spui că Pilat nu s-a mai arătat din ziua aceea?

— Așa spune toată lumea. Beniosif este de părere că boala lui Pilat ar fi de ordin spiritual.

— În cazul acesta schimbarea de climă nu-i va fi de nici un folos, zise Iussuf. Harif spune c-ar fi auzit despre mutarea comandantului din Minoa la Capernaum.

— Imposibil! Așa ceva n-ar îndrăzni să facă nimeni declară Justus. Pe Iisus l-a răstignit Legiunea din Minoa.

— Da, știu, răspunse Iussuf. Nici mie nu-mi vine să cred c-ar putea fi altceva decît un zvon. Harif nu mi-a spus de unde a aflat această știre. I-a spus cineva că Paulus din Minoa ar putea să devină noul nostru comandant. Dacă așa se va întîmpla, atunci vom fi obligați să fim mult mai prevăzători decît am fost înainte de asta.

Justus oftă adînc și se ridică în picioare.

— Nu vreau să te mai țin de vorbă, Iussuf. Ai de făcut un drum foarte lung. Salută-l pe Beniosif din partea mea, și tot așa pe cei care s-au întors în oraș, acum după ce sărbătorile Paștilor s-au terminat. Și uită-te cu atenție — adăugă el punîndu-i mîinile pe umeri — în lungul drumurilor, căci nimeni nu știe dinainte ziua și ceasul... Glasul lui adînc se stinse în șoaptă. Apoi își strînseră mîinile și Iussuf se depărtă.

Cînd Justus intră cu pași ușori în cort, îl găsi pe Marcellus întors cu spatele spre ieșire, prefăcîndu-se că doarme. Rămase treaz vreme îndelungată și se gîndi la vorbele pe care le auzise. Prin urmare nici lui Pilat nu-i fusese tocmai ușor. Își spălase mîinile în vasul de argint, dar sîngele galileanului nu se desprinsese de pe ele. Va să zică bătrînul Iulian a fost numit Procurator în locul lui, ceea ce înseamnă că de aici înainte va face tot ce va dori. Iulian nu va afla și nu-l va interesa, dacă vor fi sau nu persecuții dezlănțuite împotriva micului grup de oameni care voiau să păstreze neștearsă amintirea lui Iisus. Nu va trece mult pînă cînd Beniosif și misterioșii săi vizitatori vor fi obligați să renunțe la întîlnirile lor. Și mai mult ca sigur că Paulus va fi trimis aci în Galileea, anume ca să păstreze ordinea. S-ar putea de asemenea ca față de oamenii aceștia

să nu se poarte atît de crud, cum își închipuie la răstignirea lui Iisus. Dar asta nu înseamnă că el a fost de acord cu osînda. Nu este exclus ca el să se intereseze de soarta prietenilor aflați în Galileea lui Iisus. Dar ei nu-i vor acorda niciodată încrederea lor. Însăși prezența lui li se va părea înspăimîntătoare, după cît se putea vedea destul de limpede din vorbele lui Justus. Un bărbat care s-a făcut vinovat de pironirea pe cruce a acestui Iisus, pe care ei l-au adorat, nu va putea să se bucure niciodată de încrederea lor, indiferent de felul binevoitor în care se va purta de aici înainte față de ei și de puținii care au crezut în învățătura lui.

Marcellus își dădu acum seama că partea pe care a avut-o el în această întîmplare ar putea fi iertată de Miriam, cînd ea va fi convinsă de sincerul său interes față de viața lui Iisus. Fusese destul de naiv ca să-și închipuie că Miriam — care era o fată cu calități excepționale — ar putea să compare valoarea credinței lui în faptele săvîrșite de Iisus și că acesta ar putea să precumpănească față de greșeala pe care a săvîrșit-o înainte de asta. Presimțea totuși că Miriam ar fi dispusă să-l ierte. Pentru o fată ca ea iertarea aceasta era firească; dar afară de asta ea ținea la el. Probabil nu va fi obligat nici să-i mărturisească tot ce s-a întîmplat. Va fi deajuns să-i spună c-a fost de față la judecarea lui Iisus și că l-a văzut murind. După felul în care va reacționa, în timpul cît îi va face această mărturisire, va putea constata dacă mai e nevoie să-i dezvăluie și partea ce a avut-o el în această rușinoasă întîmplare.

Astăzi însă înțelegea că o astfel de conversație cu Miriam nu s-ar putea imagina. Pînă și Justus, ale cărui vederi erau atît de largi și căruia era convins că-i poate face orice mărturisire, se revoltase cînd auzise că un ofițer din Minoa ar putea să fie trimis, pentru păstrarea ordinii în Galileea. « Nu vor îndrăzni să facă așa ceva ! » protestase el, scrîșnind din dinți.

Nu va putea să-i spună nimic lui Miriam. Probabil va fi mult mai prudent din partea lui să se ferească de a rămîne singur cu ea.

Olarul Harif de la care cei din Canaa își obțineau toate vestile se trezise în zorii zilei, preocupat de gîndul că Ruben îi spusese c-ar avea nevoie de cîteva vase pentru păstrat vinul. Deși pînă la culesul viilor mai aveau de așteptat trei luni încheiate, astăzi ar fi fost tot atît de bine, ca în oricare altă zi, să-l întrebe pe Ruben ce ar dori să-i facă. În același timp lui Ruben îi va face plăcere să afle că Barsabas Justus a sosit aseară la Canaa, împreună cu nepotul său — cel care se născuse infirm, dar astăzi era tot atît de sănătos ca oricare alt băiat din satul lor — și cu tînărul roman care pentru motive neînțelese cumpără țesături de casă, la prețuri mai bune decît la tîrgul din Ierusalim. Afară de asta îi va putea spune că Iussuf, fiul lui Benoni, a fost însărcinat de Marcellus să-i ducă o importantă scrisoare la Ierusalim. După ce-i va comunica toate aceste știri, îi va mai spune că în dimineața aceasta Justus are de gînd să-l aducă pe nepotul său ca s-o vadă pe Miriam.

Astfel se întîmplă că spre amiază, cînd cei trei vizitatori intrară în curtea bine îngrijită a lui Ruben, în loc să facă familiei o surpriză, constatară că sosirea lor este așteptată.

Presimțind că micului Iona îi va face plăcere să aibă un tovarăș de joacă, Miriam trimisese după nepotul ei, Andrei, care avea nouă ani și locuia ceva mai în interiorul provinciei. Marta, mama văduvă a lui Andrei, fusese poftită și ea, astfel că femeia se simți mulțumită, deoarece în ultimele luni nu avusese ocazia să-l mai vadă pe Justus. Ar fi vrut să-i pună o mulțime de întrebări.

Se adunaseră cu toții într-un foișor, împrejurul lui Miriam care și de astă dată era ocupată cu veșnica ei broderie. Arăta foarte bine în dimineața aceasta și obrazul îi radia mulțumire, așa că lui Marcellus i se păru mai drăguță decît rîndul trecut. După ce se salutară și-i prezentă pe cei care abia sosiseră — cu o spontaneitate care-l făcu pe Marcellus să-și simtă zvîcnirea grăbită a sîngelui prin vene — se așezară pe scaune în apropierea ei. Miriam întinse mîna delicată spre Iona și-i zîmbi, așa că băiețelul se apropie de ea cu toată încrederea.

— Iona, tu trebuie să fii un băiat foarte voinic, îi zise Miriam, dacă ești în stare să ții pas cu oamenii aceștia, pentru a face lungul drum de la Sepphoris pînă aici.

— Cea mai mare parte a drumului am făcut-o călare pe un măgăruș, răspunse el cu mîndrie, apoi adăugă cu încredere: eu am avut un măgăruș mult mai frumos; îl chema Gașpar, și întinse un deget spre Marcellus, fără să se întoarcă spre el. Marcellus mi l-a dat pe Gașpar, iar eu l-am dat lui Toma, din cauză că el este infirm.

— O, ce faptă vrednică de laudă ai săvîrșit ! exclamă Miriam. Ochii îi fugiră pe deasupra lui Iona, ca să se oprească asupra lui Marcellus, cu o privire care-i încălzi sufletul; de la el ochii îi trecură la Justus, care sta întunecat, ca și cum ar fi vrut s-o prevină: cred că Toma are nevoie de un măgăruș, adăugă ea înțelegînd ce vrea să spună Justus. Fără îndoială te-ai simțit foarte mulțumit de gestul pe care l-ai făcut față de el.

Iona zîmbi melancolic, își așeză un picior cafeniu peste celălalt și păru că se gîndește la răspunsul pe care va trebui să i-l dea. Miriam bănui la ce se gîndește și-și zise c-ar fi mult mai bine să schimbe vorba.

— Andrei, strigă ea, de ce nu-l iei cu tine pe Iona, ca să-i arăți iepurașii. Avem cîțiva mici de tot, Iona, care nu au făcut încă ochi.

Propunerea ei fu primită cu entuziasm și după plecarea copiilor, Naomi se întoarse spre Marcellus.

— Ce este povestea asta cu măgărușul? întrebă ea zîmbind.

Marcellus mișcă din picioare și-și zise c-ar fi fost mai bine să-l fi trimis și pe el să vadă iepurașii.

— Cred că Iona v-a spus tot ce ar fi de spus în legătură cu această întîmplare. Am găsit un măgăruș leneș, la care nu ținea nimeni, și l-am dat lui Iona. În vecini era un băiat olog și Iona a crezut de cuviință să-i dăruiască lui măgărușul pe care-l primise de la mine. Ne-am zis că fapta aceasta a lui este foarte frumoasă, mai ales pentru un băiat de șapte ani, cît are el.

— Dar n-am vrea ca din cauza asta să devină închipuit, interveni Justus categoric. Chiar acum se simte adînc impresionat de fapta lui.

— Nu uita, Barsabas Justus, protestă Miriam, că Iona nu este decît un copil.

— Sigur că este copil! interveni Marta.

— Știu, Miriam, murmură Justus, netezindu-și barba, dar nu aș vrea să devină un răsfățat. Dacă ți se va oferi ocazia, te rog să vorbești cu el despre această chestiune... Ei, ia să ne spună Ruben: ce recoltă vei avea anul acesta în via ta?

— Va fi mai bună decît în ceilalți ani, Justus, răspunse Ruben și se ridică încet de pe scaun. Nu vrei să vii cu mine în vie, să vezi butucii?

Plecară împreună și puțin după aceea Naomi își aduse aminte că are ceva de lucru la bucătărie. Mătușa Marta clătină din cap și zîmbi, spunînd c-ar putea să dea și ea o mînă de ajutor. Miriam plecă fruntea spre broderie, după ce le văzu că trec de colțul casei.

— M-ai preocupat foarte mult, Marcellus, zise ea cu glasul cald, după o lungă tăcere pe care nici unul dintre ei nu era dispus s-o întrerupă, spunînd o banalitate.

— După cum vezi, am dorit să trec din nou pe aici, răspunse Marcellus și-și apropie scaunul pe care era așezat.

— De vreme ce ești aici, zise Miriam, și uitîndu-se în ochii lui, zîmbi, despre ce vrei să vorbim mai întîi?

— Mă interesează foarte mult viața teslarului aceluia care a făcut atîtea fapte în interesul neamului său.

Ochii lui Miriam străluciră de mulțumire.

— Am presimțit că acesta va fi răspunsul pe care mi-l vei da! exclamă ea.

— Cum se poate să fi presimțit? întrebă Marcellus.

— O, răspunse ea cu îndrăzneală, din o mulțime de lucruri mărunte pe care le-am cîntărit laolaltă. Tu nu te pricepi la țesăturile țărănești și dacă e să judeci bine, nici bătrînul Justus nu se prea pricepe. Nu știi nici să te tîrguiești cînd e vorba de preț. Prin urmare se vede limpede c-ai venit în Galileea pentru alte motive.

— Este adevărat, dar ce te-a făcut să-ți închipui c-aș putea să mă interesez de viața lui Iisus?

— Faptul că l-ai ales pe Justus să te călăuzească. El a trăit în apropierea lui Iisus, tot atît de mult ca oricare altul, afară de Simon și Zevedei, tinerii aceia doi care au fost nedespărțiți de el. Dar prezența ta aici, m-a pus pe gînduri, adăugă ea și începu să rîdă domolită. Romanii sînt priviți cu bănuială, așa că n-am înțeles motivul pentru care Justus s-a învoit să te aducă aici. Pe urmă am constatat că pe grecul care a lucrat în atelierul lui Beniosif îl cunoști. Probabil acesta a pus la cale întîlnirea cu Justus, căci nu se poate ca aici să fie o simplă întîmplare. Cei care se întîlnesc la Beniosif, sînt foștii prieteni ai lui Iisus. Prin urmare toate aceste amănunte le-am adunat împreună și...

— Și ai ajuns la concluzia că eu m-am învoit cu Justus să mă călăuzească, pentru ca în felul acesta să pot obține informații referitoare la Iisus, adăugă Marcellus. Ei bine, deducția este exactă, deși trebuie să-ți spun că Justus cunoaște o mulțime de amănunte pe care n-a fost dispus să mi le spună și mie.

— I-ai spus lui Justus care este motivul că te interesează viața lui Iisus? întrebă Miriam și uitîndu-se în ochii lui așteptă să-i răspundă.

— Nu în întregime, răspunse Marcellus, după cîteva clipe de ezitare. Dar el nu se îndoiește de bunele mele intenții.

— Dacă i-ai spune lui Justus fără nici o reticență care sînt motivele ce te-au determinat să te interesezi de Iisus, ar deveni și el mai comunicativ, îi propuse Miriam, dar cînd văzu că Marcellus nu se grăbește să-i răspundă, adăugă: sînt și eu foarte curioasă să cunosc aceste motive.

— Miriam, aceasta este o poveste foarte lungă, murmură Marcellus.

— Eu am vreme ca să pot asculta, răspunse ea. Începe și spune, Marcellus.

— Acum un an am primit ordin să plec la Ierusalim . . ., în interes de serviciu, începu el cu glasul nesigur.

— Dar, nu pentru a cumpăra țesături, interveni ea, cînd îl văzu că s-a oprit.

— Eram în serviciul imperial, continuă Marcellus. N-am stat în oraș mai mult de cîteva zile. În timpul acesta în oraș era mare frămîntare, din pricina arestării unui galilean care era acuzat de trădare. Am fost de față la judecarea lui și omul a fost osîndit la moarte. Se vedea limpede că este nevinovat. Însuși Procuratorul a făcut această afirmație. M-am străduit în toate chipurile să uit ce s-a întîmplat. Totul dovedea că Iisus a fost un om excepțional. Prin urmare, astă primăvară, cînd mi s-a oferit din nou ocazia să vin la Ierusalim, am luat hotărîrea să petrec cîteva zile în Galileea și să aflu ceea ce se va putea afla în legătură cu el.

— Ce te-a impresionat atît de adînc, în legătură cu Iisus? întrebă Miriam cu glasul tremurînd de încredere.

— Curajul lui care părea pornit din convingere; cel puțin așa cred, zise Marcellus. Toți erau împotriva lui — administrația, cei de la conducerea Templului, negustorii, cămătarii, și toți cei care reprezentau puterea banului. Nimeni nu s-a ridicat să-l apere. Prietenii săi, îl părăsiseră. Totuși în fața acuzărilor necruțătoare — deși cauza lui era pierdută și știa că-l așteaptă moartea sigură — am constatat că nu se teme de nimic.

Urmă o pauză în timpul căreia păru că meditează: ar fi fost imposibil să nu rămîi impresionat în fața unui astfel de om.

— Simțeam un irezistibil îndemn să aflu ce fel de bărbat a fost și cum a trăit, conchise Marcellus și făcu un gest din care putea să se înțeleagă că a terminat cu ce are de spus.

— Ceea ce mi-ai spus, nu este tocmai mult, cum afirmai la început, declară Miriam, cu ochii plecați asupra broderiei. Mă mir ce te-a determinat să nu mărturisești motivul chiar de la început. Poate ai omis să-i povestești lui Justus ceva din ceea ce mi-ai spus mie acum?

— Nu, răspunse Marcellus. În linii generale i-am spus cam același lucru.

— Mi se pare adineaori spuneai că mărturisirile nu le-ai făcut în întregime! Acesta a fost răspunsul pe care mi l-ai dat la întrebarea pe care ți-am pus-o.

— În sfîrșit . . . ceea ce i-am spus lui Justus este tocmai deajuns. Probabil va fi necesar să mai adaug că interesul meu față de această

chestiune este pe deplin sincer, declară Marcellus. În orice caz Justus pare mulţumit. Sînt cîteva întîmplări prin care a trecut Iisus, dar el refuză să mi le spună şi mie, deoarece îşi închipuie că eu nu sînt încă destul de pregătit, pentru a mi le putea spune. Ieri i-a părut rău că mi-a spus întîmplarea aceea cu nunta, la care nuntaşii au băut apă şi au crezut că este vin.

— N-ai crezut vorbele lui! zise Miriam şi zîmbi. Nu mă mir de loc. Probabil Justus are dreptate. Dumneata nu erai pregătit să auzi o astfel de întîmplare. Obrajii i se îmbujorară uşor cînd adăugă:

— Şi cum s-a întîmplat, de a început să-ţi vorbească despre nunta Annei?

— Eu crezusem că vom putea ajunge aici, tocmai la timp, pentru a te putea auzi cîntînd, răspunse Marcellus cu entuziasm şi mulţumit că a schimbat subiectul conversaţiei. În mod firesc, de aici am ajuns să discutăm despre constatarea dumitale neaşteptată, că poţi să cînţi. Justus îmi spusese mai înainte că asta s-a întîmplat tot în ziua unei nunţi. Cînd am stăruit, a admis că întîmplarea aceasta neobişnuită a intervenit chiar în aceeaşi zi.

— Apa prefăcută în vin ţi s-a părut probabil ceva mai mult decît ai fi în stare să crezi că s-a întîmplat, zise Miriam şi începu să rîdă cu bunăvoinţă. Nu mă miră de loc. Dar cu toate acestea ai crezut în constatarea mea neaşteptată că sînt în stare să cînt. Cîntecul mi-a transformat întreaga mea viaţă. Trebuie să ştii, Marcellus, că imediat după această întîmplare am devenit cu totul altă persoană. Eram un temperament bolnăvicios, abătut, sătul de viaţă, neliniştit şi lipsit de cumpăt. Dar astăzi, după cum vezi, sînt fericită şi mulţumită. Crezi că asta este mai uşor de crezut, decît că apa a fost prefăcută în vin?

— Prin urmare, Miriam, aş putea să cred că şi în cazul tău s-a întîmplat o minune?

— Crezi ce vrei, răspunse ea după o clipă de ezitare.

— Ştiu că preferi să nu vorbeşti despre această chestiune, zise el, aşa că nu-ţi voi mai pune întrebări. Dar presupunînd că Iisus a spus o vorbă care ţi-a dat darul să cînţi, de ce n-a pronunţat şi cuvîntul care ţi-ar fi dat facultatea de a umbla? Se spune că el a îndreptat piciorul micului Iona.

Miriam lăsă broderia din mînă şi-şi împreună braţele pe piept, apoi încruntă din sprîncene şi se uită îngîndurată la Marcellus.

— Eu nu sînt în stare să-ţi explic cum mi-a venit darul acesta de a cînta, dar nu-mi pare rău că sînt infirmă, zise ea. Probabil oamenilor din Canaa cîntecele pe care le cînt aşezată în targa cu care mă poartă, le folosesc mai mult decît le-ar folosi dacă aş fi teafără fiziceşte. Toţi îşi au grijile, durerile şi amărăciunile lor. Dacă aş fi fost teafără, probabil şi-ar fi zis: « Pentru Miriam este uşor să cînte şi să se bucure. Ea n-are nici o grijă şi nu-i lipseşte nimic. Dar noi ce pricină am putea avea, ca să cîntăm? »

— Eşti o fată curajoasă! declară Marcellus.

— Miriam clătină din cap.

— Nu cred să fiu vrednică de laudă, Marcellus. A fost o vreme cînd infirmitatea mea a fost un mare chin, deoarece eu am contribuit ca să mi se pară chin. A fost un chin nu numai pentru mine, ci şi pentru părinţii şi toate rudele mele. Astăzi, cînd nu mai este chin, a devenit un fel de binecuvîntare. Oamenii sînt foarte buni faţă de mine. Astăzi vin şi mă vizitează. Îmi aduc mici daruri. Şi cum spunea adeseori Iisus, este mult mai plăcut să dai decît să primeşti. Eu am avut noroc, prietene. Trăiesc în mijlocul unei atmosfere îmbibate de dragoste. Oamenii din Canaa sînt certăreţi, dar cu mine nu se ceartă niciodată. Faţă de mine, se poartă cît se poate de cuviincioşi. Ce zici, nu-i aşa că sînt bogată? întrebă ea şi-i zîmbi.

Marcellus nu-i răspunse, dar ascultînd de un îndemn neaşteptat întinse mîna cu palma deschisă spre ea, iar Miriam aşează mîna în palma lui, cu aceeaşi încredere ca un copil.

— Ascultă Marcellus, vrei să-ţi mai spun o întîmplare neobişnuită? întrebă ea cu glasul liniştit. Fără îndoială Justus ţi-a spus că după ce Iisus a săvîrşit cîteva fapte neobişnuite prin satele din Galileea, s-a răspîndit vestea în toată provincia, şi în toate părţile pe unde se ducea, era urmat de mari mulţimi de oameni; sute şi mii de oameni îl urmau în lungul drumurilor pe care le făcea, în fiecare zi. Oamenii care lucrau în ţarină, lăsau sapa şi alergau în drum, ca să-l vadă cînd trece; apoi se amestecau şi ei prin mulţime şi uneori lipseau cu săptămînile de acasă, dormind în aer liber, expuşi foamei şi frigului. Dar nimic altceva nu-i interesa, decît să fie în apropierea lui Iisus.

Într-una din zile, Iisus tocmai se pregătea să intre în Ierihon. N-ai fost pînă acolo, nu-i aşa? Nu puteai să fii, deoarece ai venit încoace, trecînd prin Samaria. Ierihonul este unul dintre oraşele mai mari din Iudeea. Era urmat, ca de obicei, de o mare de oameni şi cînd s-a răspîndit vestea că se apropie, toţi oamenii au ieşit în strada principală. Pe vremea aceea vameşul din Ierihon era un bărbat cu numele Zacchaeus . . .

— Un grec? o întrerupse Marcellus.

— Nu . . . el era ismailit. Numele lui adevărat era Zaccai, dar fiind în slujba administraţiei romane . . . Miriam se opri sfioasă şi obrazul i se îmbujoră puţin, dar Marcellus zîmbi cu înţelegere şi-i spuse:

— Nu e nevoie să-mi explici. Funcţionarii provinciali au obiceiul să-şi schimbe numele imediat ce obţin cîte o concesie de la stăpînii lor. Astăzi este obiceiul să-ţi iei un nume grecesc, deoarece este mult mai distins şi mai sigur, decît un nume roman. Cred că ştiu ceva despre acest Zaccai, Zacchaeus, chiar fără să-l cunosc. Trebuie să fie un vameş ticălos; unul care nu respectă pe nimeni, nici pe cei de la guvern şi nici pe conaţionalii săi, cînd este vorba de cîştigul său propriu. Astfel de oameni avem în toate părţile imperiului.

Nu se poate, Miriam, să stăpîneşti un imperiu, fără ca în slujbele principale din provincii să nu întîlneşti scelerati! Crezi că bătrînul Tiberius ar fi putut stăpîni Hispania şi Aquitania, fără ajutorul unor bărbaţi de acolo, care i-au trădat pe proprii lor concetăţeni? Fără asta nu se poate. Dacă funcţionarii provinciali ar fi oameni cinstiţi, imperiul

s-ar duce de rîpă. Te rog să mă ierți că te-am întrerupt... și pentru că ți-am ținut această lungă peroratie. Vorbește-mi despre Zacchaeus.

— Era foarte bogat. Populația din Ierihon se temea de el și-l ura. Avea spioni în fața tuturor ușilor, pentru a descoperi orice uneltire de rebeliune. Toți cei care protestau împotriva guvernului erau loviți de biruri grele, iar dacă continuau să fie nemulțumiți, erau acuzați de trădare. Zacchaeus își clădise un palat impunător pe vîrful unei coline din partea de miazăzi a Ierihonului, unde trăia ca un prinț. Acolo avea grădini și havuzuri și zeci de servitori care să-l slujească.

— Dar n-avea nici un prieten, zise Marcellus.

— Nici dintre cei bogați, nici dintre cei săraci; dar lui Zacchaeus nu-i păsa de asta. Pe cei care-l urau, el îi disprețuia. În sfîrșit... în ziua cu pricina, aflînd că Iisus se îndreaptă spre Ierihon, Zacchaeus a ieșit în oraș ca să-l vadă și el, cel puțin în trecere. Mulțimea curioșilor era atît de înghesuită, încît a coborît din carigă și s-a așezat într-un loc de unde putea vedea. Un legionar l-a recunoscut și l-a ajutat să încalece în furca crengilor unui copac, deși ceilalți oameni nu avuseseră voie să se urce în copaci. Puțin după aceea Iisus a apărut la capătul străzii, urmat de mulțimea care-l însoțea și s-a oprit în apropierea copacului acestuia. A strigat pe Zacchaeus, spunîndu-i pe nume, deși nu se văzuseră niciodată, și l-a întrebat:

— Nu s-ar putea ca astăzi să cinez împreună cu tine, în casa ta, Zaheu?

— Și ce a zis poporul din Ierihon despre fapta asta? întrebă Marcellus.

— A rămas indignat, firește, zise Miriam. Pînă și prietenii cei mai apropiați ai lui Iisus s-au simțit mîhniți. Zacchaeus era cel mai ticălos om din oraș, și dintre toți Iisus îl alesese tocmai pe el, să-i acorde atenție. Unii dintre ei spuneau: « Nici galileanul acesta nu este mai bun decît preoții Templului care se dau mereu în vînt de dragul oamenilor bogați ».

— Cred că lui Zacchaeus nu i-a păsat de nemulțumirea lor, zise Marcellus.

— S-a simțit foarte măgulit și a coborît din copac și a mers alături de Iisus, legănîndu-se mîndru în mers, cu mulțimea de oameni care mergea pe urma lor. După ce au ajuns în fața proprietății lui, a dat poruncă oamenilor să intre în grădină și să aștepte.

— Pînă cînd el și musafirul său vor cina, zise Marcellus. Probabil oamenilor nu le-a făcut nici o plăcere așteptarea asta.

— Oamenilor nu le-a făcut, căci se simțeau jigniți, dar cu toate acestea au așteptat și s-au uitat după Iisus care a intrat în impunătoarea clădire de marmură a lui Zacchaeus. După ce au așteptat vreme de aproape un ceas, Zacchaeus, a ieșit din casă și le-a făcut semn. Oamenii așezați în grădină s-au ridicat în picioare și s-au apropiat, ca să-l poată auzi ce le va spune; arăta profund tulburat și și-au dat imediat seama că s-a întîmplat ceva cu el. Pe obrazul lui nu se mai vedea mîndria și îndrăzneala. Iisus se oprise ceva mai la o parte, în apropierea lui, stînd grav și fără să zică nimic. Lumea aștepta și fiecare om își reținea respirația și se uita la obrazul neobișnuit al lui Zacchaeus. Imediat după aceea a

început să vorbească, umilit și abătut. Spunea că a hotărît ca jumătate din averea lui s-o împartă săracilor, pentru a se putea hrăni, iar celor pe care i-a năpăstuit, le va restitui tot ce le-a luat.

— Bine . . . dar ce s-a întîmplat? întrebă Marcellus. Ce i-a spus Iisus?

Miriam clătină din cap.

— Nu știe nimeni ce i-a spus, murmură ea; apoi întorcînd privirea în altă parte, adăugă mai mult pentru ea însăși: poate nu i-a spus nimic. Sau poate s-a uitat în ochii lui fără să clipească, pînă cînd Zacchaeus a putut să-și vadă imaginea, așa cum ar fi trebuit să fie el în realitate.

— Cuvintele acestea mi se par stranii, zise Marcellus. Cred că nu te înțeleg pe deplin.

— Foarte mulți au avut ocazia să treacă prin această senzație, răspunse Miriam cu glasul domolit. Cînd Iisus te privea în luminile ochilor . . . Se opri pe neașteptate și-și plecă trupul, pentru a se putea uita la el din apropiere. Marcellus, continuă ea cu glasul stins și impresionat, dacă te-ai fi întîlnit vreodată cu Iisus, față în față și te-ar fi privit în luminile ochilor, pînă cînd începeai să-ți dai seama că nu mai poți scăpa din puterea lui, nu ți-ar fi venit de loc greu să crezi că el putea face orice . . . orice ar fi vrut! Dacă ți-ar fi poruncit: « Aruncă-ți cîrjile în care te sprijini! » le-ai fi aruncat. Sau dacă ar fi zis: « Plătește banii pe care i-ai furat! » i-ai fi plătit celor care aveau dreptul să-i primească.

Închise ochii și se afundă din nou în pernele patului. Mîna ei care rămăsese în mîna lui Marcellus, începuse să tremure ușor.

— Iar dacă ar fi zis: « Acum vei putea cînta imnuri de slavă », îndrăzni Marcellus, ai fi cîntat!

Miriam nu deschise ochii, dar buzele îi tresăriră de un surîs . . .

Imediat după aceea își îndreptă trupul și-și retrase mîna, își netezi părul și se uită la el, ca și cînd ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că acum ar prefera să vorbească despre altceva.

— Vorbește-mi despre grecul acela care a lucrat în atelierul lui Beniosif, îi propuse ea. Probabil Iisus îl interesează și pe el, căci altfel cei care se întîlnesc acolo, n-ar fi avut încredere în el.

— Îmi va veni foarte ușor să vorbesc despre Demetrius, zise Marcellus, deoarece el este cel mai bun prieten al meu. Ca înfățișare este înalt, are o forță atletică și este frumos. Ca inteligență este foarte vioi, bine informat și dispune de temeinice cunoștințe din domeniul clasicilor. Cît despre fondul sufletesc, este credincios și plin de curaj. Despre felul lui de a se purta îți voi spune că n-am aflat despre el niciodată să fi săvîrșit vreo faptă nedemnă de un bărbat. Marcellus făcu o pauză, apoi continuă cu toată energia. Cînd am împlinit șaptesprezece ani, tatăl meu mi l-a dăruit de ziua nașterii.

— Spui că-ți este cel mai bun prieten! se miră Miriam. Cum de se poate așa ceva? El nu se simte nemulțumit de situația lui de sclav?

— Miriam, cred că este firesc să nu ceri unui bărbat ca să fie mulțumit de sclavie; dar după ce ai fost odată sclav, nu-mi vine să cred că libertatea ce ți se va oferi ar putea să-ți fie de prea mare folos. Eu am oferit lui Demetrius această libertate. Este liber să vină și să plece unde vrea.

— Probabil eşti un stăpîn foarte îngăduitor, zise Miriam cu glasul blînd.

— Nu întotdeauna. Cîteodată — dar mai ales anul trecut — s-a întîmplat de foarte multe ori ca Demetrius să se simtă nefericit din pricina purtărilor mele. Eram capricios, neliniştit, abătut şi bolnav.

— Din ce cauză? întrebă Miriam. Crezi c-ai putea să-mi spui şi mie?

— Prefer să nu-ţi spun astăzi, cînd mă simt atît de mulţumit răspunse Marcellus. Afară de asta, acum sînt vindecat. Şi nu vreau nici să te întristezi din pricina mea.

— Vei face cum vei vrea, încuviinţă fata. Dar cum s-a întîmplat ca Demetrius să lucreze în atelierul lui Beniosif?

— Aceasta este o poveste lungă, Miriam.

— Văd că toate întîmplările prin care ai trecut sînt lungi, ripostă ea uşor nemulţumită.

Marcellus se prefăcu că tresare şi zîmbi.

— În cazul acesta îţi voi spune mai pe scurt. Am fost împreună la Atena. Fără să aibă el vreo vină, ci numai pentru c-a luat apărarea unor oameni nevinovaţi, Demetrius s-a bătut cu cineva care avea o importantă situaţie oficială, dar care nu-şi dăduse seama că sclavul acesta grec ar fi în stare să doboare un taur cu o singură lovitură de pumn. A fost o bătaie meritată, deşi unilaterală şi de scurtă durată. Totuşi ne-am zis că va fi mult mai prudent ca el să nu piardă timpul înainte de a prelungi cît mai mult distanţa dintre el şi închisoarea din Atena. Astfel a ajuns la Ierusalim şi pentru că se pricepea puţin la tors şi la depănat . . .

— Dar meseria aceasta unde a învăţat-o? întrebă Miriam care începuse din nou să brodeze.

— În atelierul unui ţesător din Atena. Începuse să înveţe limba aramaică, cu ajutorul acestui bătrîn şi în timpul pauzelor încercase să devină şi el de folos.

— Spune, Marcellus, tot la acelaşi ţesător ai învăţat şi tu limba aramaică? întrebă ea.

— Da, la acelaşi.

— Ai învăţat şi să torci şi să depeni?

— Nu, răspunse Marcellus, numai aramaica, aşa cum o vorbesc acum.

— Aceasta în vederea călătoriei de acum prin Galileea, zise Miriam. Şi după ce vei afla tot ce doreşti să afli despre Iisus, ce vei face?

— În această privinţă n-am luat încă nici o hotărîre, răspunse Marcellus cu oarecare sfială. Va trebui să mă întorc la Roma, deşi plecarea mea nu este urgentă. Firește, aş vrea să-mi revăd familia, prietenii, dar . . .

Miriam făcu cîteva împunsături mărunte înainte de a ridica fruntea şi a-l întreba cu glasul aproape stins:

— Dar ce?

— Ceva mă determină să presimt că acolo la Roma mă voi simţi cu totul străin, declară el. Mă simt profund impresionat de învăţăturile propovăduite de acest vrednic galilean, despre relaţiile dintre oameni. Mi se par atît de juste şi de chibzuite. Dacă acestea se vor putea răspîndi, nu este exclus ca acestea să schimbe structura lumii. Şi noi va trebui să avem o lume nouă, Miriam. Situaţia de acum nu va putea continua. În orice caz nu va dura multă vreme de aici înainte!

Miriam lăsă broderia din mînă și începu să-l asculte cu toată atenția. Pînă acum nu-l auzise încă niciodată, vorbind atît de grav.

— În timpul ultimelor zile pe care le-am petrecut în părțile acestea, am început să judec lumea cu totul din alt punct de vedere, continuă el. Nu pentru că înainte de asta nu m-aș fi gîndit la nedreptățile ce le-am văzut împrejurul meu, la risipa și la întîmplările tragice din viață. Dar aici, în mijlocul acestei regiuni liniștite, stau treaz în timpul nopții și mă uit la stele, ca imediat după aceea să-mi aduc aminte de Roma, de lăcomia și îmbuibarea ei, de sărăcia și degradarea în care se zbat oamenii, de deznădejdea celor care zac în temnițele umede, de cei care sînt legați de butucii galerelor și asudă la muncile silnice.

Și totuși Roma stăpînește lumea.

Împăratul este un zăpăcit.

Prințul Regent este un scelerat.

Ei guvernează universul.

Armatele lor împilează milioane de oameni! Făcu o pauză, își șterse fruntea de sudoare, apoi murmură: Iartă-mă, dragă prietenă, că te plictisesc cu astfel de vorbe.

— Cît ar fi de frumos, dacă asupra acestei lumi ar stăpîni Iisus! exclamă Miriam.

— Imposibil! protestă Marcellus.

— Poate totuși nu este atît de imposibil, răspunse Miriam liniștită.

Se uită în ochii ei, pentru a se convinge, dacă vorbește în mod serios și rămase mirat de sinceritatea gravă a trăsăturilor ei.

— Nu se poate să vorbești serios, îngînă el. Afară de asta, Iisus este mort.

— Ești sigur de ceea ce spui? întrebă ea fără să ridice privirea.

— Admit că învățăturile lui trăiesc și că acestea ar trebui răspîndite cît mai mult printre oamenii dispuși să le urmeze.

— După ce te vei întoarce la Roma, ai intenția să vorbești despre el prietenilor tăi?

Marcellus oftă:

— Își vor închipui despre mine că sînt nebun.

— Crezi că tatăl tău își va închipui despre tine că ești nebun?

— Sînt convins că așa se va întîmpla. Părintele meu este un bărbat drept și generos, dar disprețuiește pe cei care se gîndesc la religie. S-ar simți plictisit și nemulțumit, dacă s-ar convinge că eu discut astfel de lucruri cu prietenii noștri.

— Nu ești de părere c-ar putea să-și închipuie despre tine că ești un tînăr curajos?

— Curajos? Nicidecum. Și-ar închipui despre mine că felul în care procedez este lipsit de tact.

Justus și Ruben apărură din vie și păreau preocupați de subiectul conversației lor desfășurate în șoaptă.

— Cîtă vreme vei mai întîrzia aici, Marcellus? întrebă Miriam, fără să-și ascundă curiozitatea. Voi mai avea ocazia să te revăd; hai să zicem mîine?

— Nu mîine. După cîte mi-a spus Justus, mîine vom pleca la Capernaum. Aș vrea să cunosc un moșneag cu numele Natanil. Ai auzit vreodată despre el?

— Sigur că da! Moșneagul acesta îți va plăcea. Dar vei mai trece prin Canaa, înainte de a te întoarce la Ierusalim?

— Mi-ar face plăcere.

— Te rog! Și acum îngăduie-mi să vorbesc singură cu Justus, vrei?

— Justus, începu Marcellus, după ce-l văzu că se apropie, eu voi coborî în sat și te voi aștepta acolo, pînă cînd te vei întoarce.

Îi întinse lui Ruben mîna și acesta i-o strînse cu bunăvoință.

Fără îndoială Justus îi vorbise în mod favorabil despre el.

— La revedere, Miriam, zise el, și se întinse după mîna ei. Mă voi întoarce săptămîna viitoare.

— La revedere, Marcellus! răspunse fata. Eu te voi aștepta.

Bărbosul galilean din apropierea lor, îi văzu pe tineri cum se uită îndelung unul la altul. Ruben încruntă ușor din sprîncene, ca și cînd situația aceasta i-ar fi fost neplăcută. Probabil nu era de acord ca fiica lui să înceapă să sufere din nou. Acest tînăr roman va pleca în drumul lui și va uita, dar Miriam își va aduce mereu aminte.

— Prin urmare vă veți întoarce tot pe aici, se adresă Ruben lui Justus, după ce Marcellus dispăru din vedere.

— Așa se pare, răspunse Justus și zîmbi.

— Îngăduie-mi să spun lui Naomi că vei rămîne, ca să frîngi pîinea împreună cu noi, zise Ruben.

După ce rămaseră singuri, Miriam făcu semn lui Justus să se așeze pe scaunul din apropierea patului ei.

— De ce nu spui lui Marcellus tot ce s-a întîmplat? întrebă ea. Pe el chestiunea aceasta îl interesează foarte mult și cunoaște atît de puține amănunte. A fost la Ierusalim și a participat la procesul din palatul procuratorului, a auzit pronunțarea osîndei și știe c-a fost răstignit. Atît este tot. Pentru el povestea lui Iisus s-a terminat în ziua aceea. De ce nu i-ai spus?

— Am intenția să-i spun, Miriam, în momentul cînd va fi pregătit pentru a asculta ceea ce-i voi spune. Dacă aș încerca să-i spun acum, el nu mă va crede, zise Justus și venind mai aproape de ea, adăugă în șoaptă:

— Mi-am închipuit că probabil îi vei spune tu.

— Puțin a lipsit să-i spun. Pe urmă m-am întrebat, nu cumva ai motive — pe care eu nu le cunosc — pentru a păstra secretul acesta. Cred că Marcellus are acum dreptul să afle tot ce s-a întîmplat. Este de părere că e mare păcat, că nu s-a luat pînă acum nici o măsură, pentru a răspîndi învățăturile lui Iisus. Nu s-ar putea să-i vorbești despre activitatea ce se desfășoară la Ierusalim, la Joppa și în Cesarea? El nici nu bănuiește ce se petrece acolo.

— Bine, încuviință Justus. Îi voi spune totul.

— Îi vei spune chiar astăzi? stărui Miriam.

— Spune, fata mea, zise Justus și ridică ochii mirați spre ea. Nu cumva îți vei pierde cumpătul, de dragul acestui străin?

Miriam făcu cîteva împunsături repezi cu acul, înainte de a ridica fruntea, ca să se uite în ochii lui tulburați.

— Pentru mine Marcellus nu este de loc străin, răspunse ea cu glasul blînd.

După ce intră în cort, fără nici un gînd anume, Marcellus începu să aleagă și să așeze țesăturile pe care le cumpărase întrebîndu-se ce va face cu ele. Acum cînd nu mai avea nici un motiv să se prefacă în fața oamenilor că ar fi interesat de astfel de mărfuri, cele cumpărate pînă astăzi nu mai puteau să mai aibă nici o valoare pentru el. Prin minte îi trecu gîndul — și acesta îi făcu plăcere — c-ar putea să le ducă pe toate lui Miriam. Ea va fi mulțumită să le poată împărți săracilor.

Ridică în mînă o levită neagră și o examină la lumină. Era făcută din lînă de bună calitate și bine țesută. O plătise cu douăzeci de bănuți de aur. Cinsprezece ar fi fost tocmai de ajuns, dar femeia care i-o vînduse era săracă. Afară de asta ținuse să facă și lui Justus o impresie favorabilă, străduindu-se să se dovedească generos față de prietenii săi.

Marcellus se așeză apoi pe marginea patului, ținînd veșmîntul în mînă și începu să se gîndească la valoarea lui. Dacă ar fi fost să judeci ceasurile de lucru pe care le întrebuințase și prețul cu care îl țesuse femeia, obiectul făcea cam vreo treizeci de bănuți. Dar nu în localitatea Sepphoris, unde trăia femeia aceasta și de unde astfel de articole nu erau căutate. În satul ei putea să valoreze cel mult doisprezece bănuți. Un străin ar fi oferit cinsprezece, dar el îl plătise cu douăzeci; pentru el atît valorase, deși acum nu mai valora nimic.

Îl va da lui Miriam care nu are nevoie de el, prin urmare tot așa, nu va valora nimic, pînă cînd îl va dărui cuiva căruia să-i trebuiască. Imediat după aceea veșmîntul va începe să aibă din nou valoare, dar nici aceasta nu se va putea determina. Dacă cel care-l va primi se va simți îndemnat, ca după ce-l va îmbrăca, să-și spele mîinile, să se spele pe obraz și să-și repare sandalele rupte — contribuind astfel și el la încrederea pe care i-o acordă oamenii — veșmîntul acesta ar putea să aibă o valoare mai mare decît cea plătită pentru el. Dar dacă se va întîmpla ca cel care-l va primi, să fie un trîntor și un netrebnic, fără îndoială îl va vinde și va lua foarte puțin pentru el, că un om care se respectă, nu va fi dispus să cumpere veșmîntul unui vagabond care în mod sigur e... e și plin de insecte. Făcînd teorii de felul acesta, ai putea să-ți pierzi o zi întreagă, gîndindu-te la fluctuația valorii obiectelor.

De cîteva zile încoace Marcellus începuse să se gîndească cu totul altfel la problema proprietății. În conformitate cu ceea ce aflase de la Justus, Iisus a vorbit adeseori despre răspunderea pe care o au cei care stăpînesc bunuri pămîntești. Bunurile adunate pot deveni cu ușurință un fel de amenințare pentru cel care le stăpînește: focul și furtul; posibilitatea de a fi distruse de molii și rozătoare, care toate sînt motive de teamă și neliniște. Oamenii au destule griji, chiar fără să și le mai adauge, adunînd bunuri trecătoare. Astfel de griji îți schimbă și caracterul. Pînă și haina pe care o ții în dulap nu numai că este un obiect fără folos, care nu poate sluji nimănui, dar reprezintă și un motiv care contribuie la

tulburarea vieții pe care o duci. Ori viața trebuie apărată împotriva acestui fel de primejdii. Ce-ar putea să folosească omul, spusese Iisus, chiar cîștigînd toate comorile pămîntului, dacă la urmă-și va pierde sufletul? Speriat de această afirmație, Marcellus întrebase:

« — Ce a înțeles Iisus, cînd a vorbit despre importanța de a-ți mîntui sufletul și viața? El a dovedit că nu-l interesează prea mult, dacă el însuși își va pierde viața! Ar fi putut să și-o mîntuie, dacă ar fi făgăduit lui Pilat și celor de la conducerea Templului că se va întoarce acasă și se va feri să mai vorbească poporului despre convingerile sale ».

« — De, stăpîne, încercă Justus să-i explice, s-ar putea ca atunci cînd Iisus a vorbit despre viața omului, să nu se fi gîndit tocmai la ceea ce te preocupă pe dumneata acum. Trebuie să știi că în ziua cînd Iisus a fost răstignit, el nu și-a pierdut viața, dar și-ar fi pierdut-o, dacă s-ar fi pocăit și s-ar fi întors acasă. Înțelegi ce vreau să-ți spun? »

« — Nu . . . n-aș putea să-ți răspund că înțeleg. Ca să vorbești despre viață în felul acesta, înseamnă să jonglezi cu definiția necunoscută a acestui cuvînt. Eu sînt de părere că atunci cînd cineva este mort, înseamnă că și-a pierdut viața; probabil și-a pierdut-o în slujba unei cauze bune și probabil va continua să mai trăiască o vreme, în amintirea celor care l-au cunoscut, au crezut într-însul și l-au apreciat. Dar dacă vorbirea noastră de toate zilele poate avea și ea o semnificație, atunci trebuie să recunoști că unul care a murit, înseamnă că și-a pierdut viața ».

« — Nu este numaidecît necesar să și-o piardă, răspunse Justus. Și nu o va pierde, atîta timp cît sufletul său este încă viu. Iisus spunea că nu trebuie să ne temem de lucrurile care ucid trupul, ci să ne temem numai de acelea care ucid sufletul ». Apoi văzînd că Marcellus ridică din umeri, nemulțumit, continuă: « Trupul nu are o însemnătate deosebită, este numai un vehicul; un fel de unealtă, în slujba sufletului », zise el și începu să rîdă cînd constată felul în care Marcellus se uită la el. « Probabil acum îți închipui că acestea nu sînt altceva decît vorbe de nebun? » adăugă el, rîzînd îngăduitor.

« — Firește! Și sînt convins că tot așa îți închipui și dumneata! »

« — Admit că nu este atît de ușor să crezi ceea ce-ți spun eu ».

Marcellus se oprise în mijlocul drumului — căci erau în drumul de la Sepphoris spre Canaa — și-i ținuse o cuvîntare care i se păruse și lui destul de lungă:

« — Justus, începu el, va trebui să-ți spun cu toată sinceritatea că deși sînt dispus să cred în subtila filozofie a lui Iisus, prietenul dumitale mort, sper totuși că de aici înainte nu vei mai încerca să faci afirmații ca cea de adineauri. Am un sincer respect față de felul de a judeca al omului acestuia și respectul acesta n-aș vrea să-l pierd. »

Se aștepta ca Justus să rămînă nemulțumit de cuvintele lui dar uriașul clătină din cap și zîmbise îngăduitor.

« — Cuvintele pe care mi le-ai spus, nu mă nemulțumesc deloc, răspunse Justus cu amabilitate. Vina o port eu singur. Am mers prea repede, fără să țin socoteală de starea în care te găsești, și ți-am oferit pîine, cînd dumneata aveai nevoie de lapte ».

Lăsă din mînă levita neagră și luă un șal alb cu ciucuri. Nu-și putea imagina pe maică-sa purtînd acest șal, dar cu toate acestea femeia care i-l vînduse fusese mîndră de felul în care-l lucrase. În satul acela de la frontiera Samariei, unde se oprise, își aducea aminte că femeia n-a putut să se despartă decît cu mare greutate de el. Ar fi fost mai bine să i-l fi dat înapoi, deoarece pentru ea șalul acesta avea mult mai mare importanță, decît pentru oricare altul. Astfel de lucruri niciodată nu trebuie vîndute și nici cumpărate.

Marcellus se simți înfiorat de aceeași părere de rău, ca uneori la banchetele de la Roma, unde se serveau vinuri răcite cu ghiață adusă de curieri speciali, din regiunile din miază-noapte, și de multe ori acești curieri mureau pe drum, din pricina oboselii și a grabei. Nici un om cinstit nu trebuia să bea astfel de vinuri.

Procurarea lor purta un preț prea mare.

În sfîrșit . . . toate aceste cumpărături le va da lui Miriam care le va întrebuința cu folos. Dar oare ce va zice Miriam, cînd va constata că aceste obiecte lucrate cu atîta grijă de conaționalii ei, nu merită nici cel puțin să fie păstrate de cumpărătorul lor?

« — Acestea sînt daruri, îi va răspunde el, și oamenii care le vor primi, vor putea să le folosească ».

În cazul acesta ea ar avea dreptul să-i răspundă, dar mai mult ca sigur Miriam nu-i va răspunde:

« — Cum ar putea să fie daruri, Marcellus, cînd, în realitate sînt lucruri fără valoare, de care vrei să scapi? »

Dar presupunînd că Miriam i-ar da acest răspuns, ar putea și el să adauge:

« — De vreme ce oamenii pe care-i interesează aceste lucruri vor fi dispuși să le primească, vor fi daruri; nu ești de aceeași părere? »

« — Nu, dragul meu, va zice ea; nu vor putea fi niciodată daruri. Ascultă, Marcellus . . . » și va începe să-i explice ce părere a avut Iisus despre darurile pe care le faci semenilor tăi.

Începu să împăturească șalul și să-l așeze peste celelalte lucruri, apoi ridicînd privirea, văzu în fața intrării cortului un bărbat înalt și oacheș cu obrazul tras, care se uita la el și zîmbea. Marcellus îl pofti să intre. Omul se așeză pe un scaun de campanie, își încrucișă picioarele lungi și-i spuse că pe el îl cheamă Harif.

— Fără îndoială ai venit să vorbești cu Justus, zise Marcellus amabil. Este în casa lui Ruben. Dacă vrei să revii pe la amiază, cred că-l vei putea găsi.

Harif dădu din cap, dar nu se mișcă; începu să-și legene piciorul ridicat în aer, apoi își propti coatele în genunchi și se uită pe rînd la obiectele din cort, la grămada de țesături din apropierea lui și la străinul acesta, venit de la Roma.

— Mi se pare, am auzit pe Justus vorbind despre dumneata, zise Marcellus, presimțind că dacă Harif are intenția să mai stea, va fi obligat să-i spună ceva. Dacă nu mă înșel, ești olar și faci vase pentru apă și pentru păstrat vinul, blide și alte lucruri pentru casă.

Harif dete din cap și zîmbetul îi deveni mai larg.

— Ia spune, aici este obiceiul, să întrebuinţezi pentru păstrarea vinului aceleaşi vase pe care le întrebuinţezi şi pentru apă? întrebă Marcellus.

— Da, stăpîne, răspunse Harif cu mîndria caracteristică meseriaşului priceput. Multă lume procedează în felul acesta. Apa sau vinul este acelaşi lucru. Tot aşa şi uleiul. Se întrebuinţează acelaşi fel de vas.

— Bine, dar cred că după ce ai întrebuinţat un vas pentru ulei nu-l vei mai putea întrebuinţa şi pentru vin, zise Marcellus, convins că aceste cuvinte sînt întemeiate.

— Nu . . . căci n-ar fi acelaşi lucru, încuviinţă Harif. Vinul ar avea gust de ulei.

— Cred că tot aşa s-ar întîmpla şi cu apa pe care ai păstrat-o într-un vas în care a fost vin, continuă Marcellus. Apa ar avea gust de vin.

Harif încetă să-şi mai legene piciorul şi se uită cu coada ochiului spre uliţa din apropiere, iar creţurile subţiri dimprejurul tîmplelor sale părură că s-au mai adîncit. Marcellus îşi zise că acum probabil se întreabă, dacă poate discuta cu el această chestiune. Olarul se întoarse spre el şi-l întrebă:

— Justus ţi-a spus?

— Da!

— Şi ai crezut? întrebă Harif.

— Nu! răspunse Marcellus categoric. M-ar interesa să aflu ce crezi dumneata în această împrejurare.

— Uite ce, stăpîne; lucrurile s-au întîmplat în felul următor: la ospăţul fiicei mele Anna, terminasem vinul — dar cînd a sosit Iisus, a prefăcut apa în vin. Nu ştiu cum a procedat. Singurul lucru pe care-l ştiu, este că a făcut vin din apă.

— L-ai gustat?

— Da, stăpîne. În viaţa mea n-am mai băut un astfel de vin, nici înainte, nici de atunci încoace.

— Ce fel de vin a fost, un vin vîrtos şi parfumat?

— Nu, stăpîne, răspunse olarul, gîndindu-se cum să-i explice. Era un vin uşor şi avea mireasmă de floare.

— Roşu? întrebă Marcellus.

— Nu, era alb, răspunse Harif.

— Alb, ca apa?

— Da, stăpîne! Privirile lui Harif întîlniră zîmbetul lui Marcellus, apoi se pierdură departe. Vreme îndelungată nici unul dintre ei nu mai zise nimic.

— Am aflat că toată lumea ţinea la Iisus, zise Marcellus.

— Acesta este adevărul, stăpîne! încuviinţă Harif. În ziua aceea a sosit tîrziu. Ar fi trebuit să fii de faţă, ca să vezi cum l-au primit şi să auzi cum l-au salutat. Partea cea mai mare dintre ei s-au ridicat de la masă şi s-au îngrămădit împrejurul lui. Aşa se întîmpla în toate părţile pe unde trecea. Nimeni nu mai da atenţie celor din apropierea sa.

— Spune Harif, în vasele acelea ai ţinut vreodată vin? întrebă Marcellus.

— Da, stăpîne, admise Harif.

Marcellus clătină încet din cap și zîmbi.

— Bine, îți mulțumesc că mi-ai spus, zise el. Eram aproape sigur că aceasta va fi explicația, apoi se ridică în picioare. Îmi pare bine c-ai venit, Harif. Vrei să-i spun lui Justus că te vei întoarce?

Harif nu se ridică nici de astă dată. Pe obrazul lui tremura un fel de sfială.

— Dacă nu s-ar fi întîmplat decît atît, și dacă nu s-ar fi întîmplat decît o singură dată, declară el, fără să țină socoteală de atitudinea lui Marcellus care se așează din nou pe marginea patului și încercă să-și concentreze atenția asupra cuvintelor ce i le va spune. Dar începînd din ziua aceea, continuă Harif, întîmplările neobișnuite au venit una după alta.

— Tot așa am auzit și eu, zise Marcellus. Dă-mi voie să te întreb, ai fost martor la vreuna dintre aceste întîmplări neobișnuite sau numai le-ai auzit de la alții? Trebuie să știi că întîmplările neobișnuite sînt întotdeauna exagerate, cînd ți le spune altul.

— Ți-a povestit vreodată cineva, întrebă Harif, despre felul în care Iisus a hrănit o adunare de cinci mii de oameni, deși nu avea altceva cu el decît un coșuleț cu cinci pîini și doi pești?

— Nu... dar te rog să-mi povestești dumneata, zise Marcellus nerăbdător.

— Probabil Justus îți va povesti, dacă-l vei ruga. El a fost de față și a văzut cum s-au petrecut lucrurile.

— Ai fost și dumneata de față, Harif?

— Da, dar eu mă găseam departe, la marginea grupului de oameni adunați împrejurul lui.

— Spune-mi numai ce ai putut vedea! M-ar interesa foarte mult părerea dumitale în această împrejurare. Unde s-a petrecut întîmplarea aceasta?

— Asta s-a întîmplat la scurtă vreme după nunta noastră. Iisus începuse să cutreiere satele și să vorbească oamenilor care îl urmau în număr mare, în toate părțile unde se ducea.

— Pentru a-l asculta ce spune? întrebă Marcellus.

— În parte pentru asta, dar mai ales pentru că se spunea despre el că vindecă toate bolile și dă vedere orbilor...

— Crezi că așa ceva se poate... să dea vedere orbilor?

— Da, stăpîne! declară Harif. Am văzut chiar eu un om care vede tot atît de bine ca și dumneata.

— Îl cunoșteai de mai demult?

— Nu, stăpîne, admise Harif. Dar vecinii lui spuneau c-a fost orb, de foarte mulți ani.

— Pe ei i-ai cunoscut... înțeleg pe vecinii lui?

— Nu, stăpîne, că oamenii aceia erau din împrejurimile localității Sychar.

— Astfel de mărturii nu cred c-ar putea să aibă valoare prea mare în fața unui pretoriu; dar fără îndoială trebuie să ai motive temeinice,

pentru a putea crede . . . În sfîrșit, continuă te rog cu povestea despre ospătarea oamenilor care au fost împreună cu Iisus.

— El era urmat în toate părțile de mare mulțime de oameni, continuă Harif, fără să se simtă nemulțumit din pricina îndoielilor lui Marcellus. Uneori era greu să-i poți stăpîni. Fiecare dintre oamenii aceștia ar fi vrut să fie de fiecare dată destul de aproape, pentru a putea vedea ce se petrece; dar nimeni nu putea prevede cînd se va întîmpla ceva. Nu este un lucru de nimic — se întrerupse Harif și se uită la el — să vezi că unul dintre vecinii noștri care a crescut împreună cu ceilalți copii din sat, și care a lucrat la tejgheaua de teslar, începe să vorbească cum n-a vorbit încă nimeni înainte de el; apoi să vezi un moșneag din primele rînduri cum stă și ascultă cu gura căscată și mîinile proptite după urechi, ca să poată auzi ce spune, și după aceea să înceapă să chiuie și să joace: « Aaah ! Acum aud, aud, aud ! », numai pentru că Iisus, în timpul cuvîntării sale, a întins un deget spre el. Iisus nu s-a oprit, ci doar a întins un deget și atît a fost de ajuns ca moșneagului să i se redea auzul.

— Harif, ai văzut pe Iisus, săvîrșind astfel de fapte?

— Nu, stăpîne ! Dar sînt mulți cei care l-au văzut; oameni pe a căror vorbă te poți întemeia și dumneata.

— Bine, consimți Marcellus îngăduitor. Începe și spune despre felul în care i-a hrănit pe cei cinci mii de oameni. Întîmplarea asta spui c-ai văzut-o?

— Asta s-a întîmplat la Capernaum, în felul următor:

Se dusese vestea despre o mulțime de lucruri neobișnuite și lumea se adunase în mare număr; toți se frămîntau și strigau deoarece nu se găsea nimeni care să-i stăpînească și începuseră să se înghesuie și să se calce unul pe altul pe picioare.

— E de mirare că pentru păstrarea ordinii n-au chemat legionarii, mai ales că în Capernaum există și un castru.

— Așa este . . . Printre oamenii aceștia se găseau și mulți legionari, dar nu cred că preoții și cărturarii orașului să fi dorit ca cineva să păstreze ordinea. Mai degrabă își închipuiau că se va întîmpla ceva, vreun accident sau ceva asemănător, pentru a-l putea aresta pe Iisus, din pricină c-a tulburat liniștea.

— El n-a avut împrejurul său un grup de prieteni care să fi cerut poporului să nu se mai frămînte?

— Ba da, stăpîne, Iisus avea mulți prieteni buni. Dintre aceștia a ales doisprezece inși care să fie ucenicii săi. Dar aceștia nu aveau atîta autoritate pentru a putea stăpîni o astfel de adunare. În realitate toți păreau că și-au pierdut cumpătul și nu știau ce să mai facă.

Eu și Ruben plecasem la Capernaum, cum plecaseră toți ceilalți, pentru a vedea ce s-a întîmplat. Cînd am sosit noi, am găsit poporul frămîntîndu-se pe loc, în piața orașului. Eu nu mai văzusem în toată viața mea o astfel de îngrămădeală. Împrejurul nostru erau bărbați și femei cu copii bolnavi în brațe pe care lumea îi împingea din toate părțile, cu violență; orbi și bolnavi pe jumătate goi pe care prietenii lor îi aduseseră cu targa; între aceștia erau și leproși, dar nimeni nu ținea socoteală de suferințele acestora.

— Mă mir cum de nu s-a gîndit nimeni să-i aresteze, zise Marcellus.

— De, stăpîne, cînd se întîmplă ca un lepros să iasă în drum, nici un legionar nu îndrăznește să pună mîna pe el și să-l aresteze. Afară de asta nu se poate să condamni nici pe bieții leproși, deoarece toți veniseră cu nădejdea că se vor vindeca.

— Iisus a vindecat și leproșii? întrebă Marcellus al cărui glas era plin de îndoială.

— Da, stăpîne . . . În sfîrșit, cînd Iisus a băgat de seamă că nu poate să mai liniștească mulțimea, a început să se îndrepte încet spre țărmul lacului. Cîțiva dintre ucenicii săi plecaseră înainte, ca să tocmească o corabie. Astfel, înainte ca oamenii să-și fi putut da seama de ceea ce se întîmplă, Iisus împreună cu cei doisprezece ucenici ai săi se urcaseră pe punte și corabia lor se depărtase de țărm.

— Nu ești de părere că gestul acesta a fost exagerat?

— A încercat mai întîi să vorbească oamenilor, dar zgomotul era atît de mare, încît nimeni nu-l putea auzi. De altfel oamenii îngrămădiți împrejurul lui nu veniseră ca să-l asculte vorbind, ci pentru a vedea ceva neobișnuit. Nu făcuseră loc nici pentru a putea trece infirmii, orbii și cei bolnavi pe care-i aduseseră cu targa. Afară de asta, tocmai atunci Iisus primise și vești rele. Unuia dintre cei mai buni prieteni ai săi, pe care Irod Antipa îl băgase la închisoare, i se tăiase capul. Știrea aceasta i-o aduseseră tocmai în momentul cînd el încerca să liniștească mulțimea. Prin urmare, nu se poate să-i faci o vină, din pricină c-a încercat să se depărteze.

— Tocmai dimpotrivă, Harif, declară Marcellus. Faptul că aflase o veste tristă, justifică purtarea lui. Noroc că s-a găsit o corabie prin apropiere. Probabil lumea s-a revoltat și a început să vocifereze?

— Fiecare dintre ei s-a purtat în felul său, răspunse Harif. Unii au început să amenințe cu pumnii și să blesteme. Alții clătinau din cap și plecau. Alții plîngeau. Unii nu s-au mișcat din loc și nici n-au zis nimic, ci se uitau după corabia care devenea din ce în ce tot mai mică.

— Dumneata și Ruben ce ați făcut?

— Ne-am zis că va fi mai bine să ne întoarcem acasă. Apoi cineva dintre oameni a băgat de seamă că vasul se îndreaptă spre țărmul din partea de miazănoapte. S-a ridicat un chiot uriaș și oamenii s-au repezit în fugă, spre locul unde vasul trebuia să ancoreze. Probabil cei din corabie căutau un loc, de unde se putea apropia mai cu ușurință de țărm, prin apropiere de Betsaida.

— La ce depărtare putea să fie localitatea aceasta?

— Pentru corabia care mergea de-a dreptul, vreo șase mile, dar pentru cei care alergau în lungul țărmului și trebuiau să facă ocol, puteau să fie vreo nouă. Regiunea din partea aceea este în cea mai mare parte pămînt deșert. Dar toți au plecat și era un spectacol jalnic să-i vezi tîrîndu-se printre colțurile de stîncă și printre scaieții uscați de arșiță. Trecuse demult de amiază, pînă să putem da de urma lor.

— Iisus n-a fost nemulțumit că oamenii au dat de urma lui?

— Nu . . . dar am băgat de seamă că era mîhnit, murmură Harif. Obrazul lui era trist. Poporul care venise la el era acum ostenit și nu

se mai îmbrîncea, căci drumul pe care-l făcuse reuşise să-l liniştească, zise el şi rîse domolit.

— Nu i-a certat pentru felul în care se purtaseră la Capernaum?

— Nu, stăpîne; vreme îndelungată n-a spus nimic. Oamenii s-au întins pe pămînt, ca să se odihnească. Justus mi-a spus după aceea că Simon a stăruit pe lîngă Iisus ca să vorbească oamenilor, dar el a aşteptat, pînă cînd s-au adunat toţi cei care veniseră la el, deoarece unii dintre ei veneau cu tărgile în care erau bolnavii, mai erau şi cei infirmi, care rămăseseră departe în urmă. Nu a scos nici o vorbă pînă cînd s-au apropiat toţi. Apoi s-a ridicat în picioare şi a început să vorbească. Nu ne-a ocărît, din cauză că l-am urmărit atît de departe şi nici n-a pomenit nimic, aşa cum s-ar fi cuvenit, despre felul necuviincios în care ne purtasem. Ne-a vorbit, spunîndu-ne cum trebuie să ne purtăm unul faţă de altul, căci toţi sîntem membrii aceleiaşi familii. Oamenii tăceau şi nu se auzea nimic altceva decît glasul lui Iisus. Îmi aduc aminte că împrejurul lui se adunaseră atunci cam la cinci mii.

Bărbia lui Harif începuse să tremure şi omul îşi drese glasul. Marcellus se uită cu atenţie la expresia obrazului său.

— Eu, stăpîne, nu sînt omul care ar putea plînge prea uşor, adăugă el cu glasul sugrumat. Dar în cuvintele care le pronunţa, a fost ceva care te făcea să-ţi simţi ochii plini de lacrimi. Toţi cei din apropierea lui nu erau acum altceva decît un grup de copii neputincioşi şi osteniţi... În faţa noastră el singur părea bărbat chibzuit, iar ceilalţi nu erau altceva decît nişte copii fără minte, certăreţi, pizmaşi şi egoişti. Glasul lui se ridica liniştit şi ţi se părea un balsam aşternut peste o rană. În timpul cît el vorbea, mi-am zis: « Pînă în această clipă eu n-am trăit cu adevărat. N-am ştiut cum trebuie să trăiesc. Vorbele omului acesta sînt dătătoare de viaţă! » Mi se părea că însuşi Dumnezeu a coborît din cer, ca să vorbească oamenilor! Toţi erau profund emoţionaţi. Pe obrazele chinuite ale celor dimprejurul meu, lacrimile curgeau şiroaie. Harif îşi şterse ochii cu dosul palmelor.

— Puţin după aceea Iisus a tăcut şi a făcut semn unora care se găseau în apropierea lui, oameni care veniseră de foarte departe şi aduseseră cu ei un bolnav. Aceştia au ridicat targa şi au aşezat-o la picioarele lui Iisus. L-am văzut că se uită la bolnav şi-i spune ceva. Bolnavul s-a ridicat în picioare. Şi tot aşa ne-am ridicat şi ceilalţi, ca şi cînd vorbele lui Isus ne-ar fi ridicat pe toţi, şi ne-am minunat de ceea ce vedeam cu ochii. Harif zîmbi şi se uită la Marcellus cu ochi rugători, ca ai unui copil. Crezi ceea ce-ţi spun eu acum, stăpîne?

— E foarte greu de crezut, Harif, răspunse Marcellus cu glasul blînd. Dar sînt convins că dumneata crezi ceea ce mi-ai spus. Probabil se poate găsi o explicaţie a acestei întîmplări.

— Se poate, stăpîne, admise Harif cu amabilitate. Pe urmă au venit alţii, foarte mulţi care s-au oprit în faţa lui Iisus, pentru a fi vindecaţi de bolile lor, dar acum nu se mai îmbrîncea, ci aşteptau să le vină rîndul, zise el, apoi ezită şi adăugă sfios: dar cred că va fi mai bine să nu te plictisesc cu vorbele mele, de vreme ce şi aşa nu crezi ce-ţi spun.

— Spuneai că-mi vei povesti felul în care a hrănit pe oamenii aceştia, stărui Marcellus.

— Da, stăpîne. Se făcuse tîrziu după amiază. Eu mă simţeam atît de mişcat de ceea ce văzusem şi auzisem, încît nici nu băgasem de seamă că mi s-a făcut foame. Ruben şi eu ne-am dat seama că aici în mijlocul deşertului nu vom putea găsi nimic de mîncare, aşa că înainte de a pleca, ne-am oprit în faţa unei tarabe din Capernaum şi am cumpărat o pîine şi peşte afumat. Dacă am fi fost împreună cu alţi oameni, am fi scos merindea aceasta şi am fi mîncat. Dar acum, după ce am simţit foamea, mi-a fost ruşine să mănînc, de faţă cu oamenii aceştia adunaţi împrejurul meu, deoarece cum ţi-am spus, Iisus ne spusese că toţi sîntem membrii aceleiaşi familii şi cum am fi putut împărţi ceea ce aveam, cu ceilalţi flămînzi? Aş fi fost dispus să împart cu cel din apropierea mea, dar abia aveam atît cît să-mi poată ajunge mie. Prin urmare n-am mîncat, şi tot aşa n-a mîncat nici Ruben.

— Fără îndoială între oamenii de acolo erau mulţi care gîndeau în felul acesta, zise Marcellus.

— Ucenicii se adunaseră împrejurul lui Iisus şi-i spuneau să dea drumul poporului, pentru a se duce prin satele din apropiere, să-şi cumpere merinde. Ceva mai tîrziu Justus mi-a spus că Iisus a clătinat din cap şi le-a răspuns că poporul va fi hrănit. Ucenicii păreau speriaţi şi îngîndurati.

În apropierea lor era un băieţaş care i-a auzit ce vorbesc. Avea cu el un coşuleţ, nu tocmai mare, în care-şi adusese mîncarea; tocmai de-ajuns cît îi trebuie unui copil. S-a apropiat de Iisus şi i-a întins coşuleţul, spunînd că el ar vrea să împartă mîncarea lui cu ceilalţi.

Ochii lui Marcellus se aprinseră şi-şi plecă trupul spre el, ca să-l poată auzi mai bine.

— Continuă! zise el. Ceea ce-mi spui este extraordinar.

— Da, stăpîne este extraordinar. Iisus a luat coşuleţul şi l-a ridicat deasupra capului, ca omenii să-l poată vedea. Apoi le-a spus că băiatul acesta ar vrea să-şi împartă merindea cu toţi ceilalţi oameni. A ridicat ochii spre cer şi a mulţumit lui Dumnezeu pentru darul băiatului. Împrejurul nostru stăpîne, se făcuse linişte adîncă. Iisus a început să frîngă pîinile în bucăţi mici şi peştele l-a făcut fîşii şi pe toate acestea le-a întins ucenicilor săi, spunîndu-le să le împartă poporului.

— Probabil oamenii au început să rîdă? întrebă Marcellus.

— Nu, stăpîne... N-am rîs, deşi aproape toţi au zîmbit, gîndindu-se că această uriaşă mulţime de oameni ar putea fi hrănită cu aproape nimic, cum s-ar spune. Ţi-am pomenit adineaori că mie mi-a fost ruşine să scot merindea pe care o aveam, dar acuma prinsesem curaj, aşa că scoţînd pîinea şi peştele am rupt cîte o bucată şi am dat-o celui de lîngă mine.

— Admirabil! exclamă Marcellus. A fost mulţumit?

— Avea şi el ceva merinde, zise Harif, apoi continuă grăbit. Dar între cei de faţă erau foarte mulţi care nu aduseseră nimic cu ei.

În ziua aceea Iisus i-a hrănit pe toţi. După ce au terminat de mîncat, au umplut vreo douăsprezece coşuri cu ceea ce prisosise.

— Pe semne în afară de dumneata și Ruben, între cei adunați fuseseră și alții mult mai prevăzători care aduseseră cu ei merinde din belșug, zise Marcellus. Ar fi fost imposibil să meargă în mijlocul deșertului cu coșurile goale. Povestea aceasta, Harif mi se pare neobișnuită!

— Crezi, stăpîne, ceea ce ți-am spus? întrebă Harif mulțumit.

— Da, cred! Și cred că s-a întîmplat o minune! Atitudinea lui Iisus a determinat pe oamenii aceia zgîrciți să se poarte frățește unul față de altul. Adevărul este că ai nevoie de un bărbat cu însușiri excepționale pentru a face o familie înțelegătoare dintr-o adunare de oameni, atît de deosebiți unul de altul. Nu sînt în stare să înțeleg în ce fel a vindecat pe cei bolnavi, dar cred că pe oameni i-a hrănit. Și-mi pare bine, Harif, c-ai fost dispus să-mi spui toate acestea.

CAPITOLUL XVI

Acum erau în drum, din Canaa spre Capernaum.

Poteca îngustă pe unde umblau, urca din ce în ce tot mai sus, iar uneori cobora adînc în văi, ca totuşi să urce mereu spre platourile acoperite de verdele măslinilor care se întîlneau cu azurul cerului şi se amestecau printre norii albi şi nemişcaţi.

Drumul era foarte obositor şi făceau dese popasuri; pentru a se odihni; pe măsură ce umbrele se întîndeau mai departe spre răsărit, cei doi bărbaţi, urcau tot mai din greu coastele prăpăstioase ale munţilor lăsînd caravana foarte departe în urma lor. Nu mai aveau mult ca să ajungă sus pe creste. Iustus îi spuse că vor poposi sub peretele unei stînci pe care o vedeau de două ceasuri în faţa lor. În apropiere, spunea el, este un izvor şi păşune grasă şi spera să găsească locul neocupat. Cunoştea bine această regiune şi poposise de multe ori în apropierea acestei stînci. Împrejur se deschidea o vedere impresionantă care-i făcuse plăcere şi lui Iisus.

În timpul acestui drum prin Galilea, Marcellus acordase foarte puţină atenţie frumuseţilor naturale pe lîngă care trecea. Pînă acum peisajul i se păruse lipsit de importanţă şi fusese mereu preocupat de scopul adevărat pentru care pornise la drum. Pe el nu-l interesa cîtuşi de puţin această provincie cu ţarinile pline de bolovani, cu viile mărunte şi căsuţele adormite între împrejmuirile joase de piatră. Pe el îl interesa numai bărbatul acela misterios care înainte de el bătătorise aceste drumuri cotite, urmat de miile de oameni care se ţineau după el în toate părţile.

În timpul acestei zile moleşitoare, cu urcuşul ei obositor, nu putea să-şi imagineze nici numărul, nici dispoziţia acestor oameni care-l urmaseră. Probabil majoritatea oamenilor venise de la mari depărtări, deoarece populaţia acestei regiuni nu era deasă. Nu era uşor nici să-ţi imaginezi freamătul acestei mulţimi care se îmbrîncea şi ţipa împrejurul lui. Galileenii pe care-i întîlnise pînă acum nu i se păruseră entuziaşti şi nici expansivi, ci mai curînd calmi şi neîncrezători.

Femeia aceea bătrînă, şi ostenită care se sprijinise în sapă, cînd trecuseră adineaori prin faţa grădinii ei, se repezise oare şi ea din bucătărie, lăsînd ciorba de amiază pe foc, pentru a se amesteca între oamenii care porniseră la drum, împreună cu el? Bărbatul acela cu barbă, probabil soţul ei, care este în livadă şi trage brazde de fîn cu coasa moştenită de la părinţii lui, o fi alergat oare şi el gîfîind, pe urma oamenilor care treceau şi şi-o fi făcut loc printre ei, ca să poată vedea chipul lui Iisus?

Era aproape de necrezut că populația acestei provincii liniștite și adormite a putut fi trezită din letargia ei seculară și transpusă într-o stare de emoție efervescentă. Însuși Justus, cînd se gîndea la ce s-a întîmplat, clătina din capul zbîrlit și spunea că este mai presus de înțelegerea lui. Îți vine să crezi, spunea Justus, că ai trecut printr-o serie de minuni, deoarece foarte mulți oameni ajunseseră într-o stare de isterie și povesteau tot felul de întîmplări neobișnuite, dintre care unele n-au putut fi controlate niciodată. Atmosfera trepida de zvonuri năstrușnice. Se spunea că s-au găsit cîțiva nazariteni care au afirmat că Iisus pe vremea cînd era copil de seama lor, a luat în mînă o bucată de lut pe care l-a frămîntat și a făcut din el cîteva păsărele, iar după aceea le-a dat viață și ele au zburat numaidecît. Astfel de povești poți auzi destule, dar ele n-au contribuit la altceva, decît să tulbure ideea pe care oamenii și-au făcut-o despre el, și să-l prezinte, mai ales în fața oamenilor cu judecată, drept un înșelător.

Dar mulțimile entuziaste ale miilor de oameni care îl urmaseră pe Iisus, zi de zi, indiferente față de foame și lipsuri, întreaga Galileea cunoștea adevărul, deoarece întreagă Galileea fusese martoră. Puteai să ai motive cît de întemeiate pentru a te îndoi de unele dintre aceste minuni, dar totuși de aceasta nu te puteai îndoi, că o vedeai cu ochii. Mica Galilee, cu obiceiurile ei patriarhale și primitive, cu dialectul atît de neobișnuit încît toată Iudeea făcea haz pe socoteala ei, se trezise pe neașteptate. Renunțase la ocupațiile obișnuite. Toată lumea vorbea de-a valma. Cămilele rămăseseră înhămate la roțile de irigație. Ușile rămăseseră deschise, sculele aruncate pe jos. Plugurile uitate în cîmp. Focurile aprinse în vetre. Toată lumea plecase de acasă, pe jos, de-a călare, în cotige sau în cîrje. Invalizii care nu puteau fi lăsați singuri, erau întînși pe tărgi la drum. Nimic nu mai interesa, afară de tînărul acesta, care era deajuns să te privească în luminile ochilor, pentru a te face să te simți bine — sau rușinat — sau să simți că te sugrumă ceva și că ai vrea să te bucuri și tu de vigoarea și de puritatea lui ca de floare.

Acum strălucitoarea lumină se stinsese. Oamenii se împrăștiaseră. Marele Învățător murise. Galileea recăzuse din nou în vechea ei somnolență și devenise aceeași regiune uitată, de care nu se ocupa nimeni. Probabil înșiși galileenii își dădeau seama că sînt condamnați să trăiască în uitare, după ce trecuseră printr-o fază de înfrigurare neobișnuită.

Marcellus ar fi dorit să-și dea seama ce a mai rămas din învățăturile lui Iisus între oamenii aceștia. Firește, puteai avea toată încrederea în unii dintre ei — cei care-l cunoscuseră mai de aproape și care-i datorau partea cea mai mare din mulțumirea lor — așa că aceștia își vor aduce aminte de el pînă în ziua cînd vor muri, cum ar fi cazul cu Miriam. Oare mai pot fi și alții ca fata aceasta? Justus îi spusese că unii dintre galileenii aceștia s-au schimbat atît de mult, încît par că s-au născut din nou. O parte dintre ei, care trăiseră cu mare greutate, învățaseră meserii noi. Cerșetorii începuseră și ei să lucreze și astfel să trăiască din munca lor. Alții care fuseseră rușinea comunității, reușiseră să ajungă oameni respectați. Femei despre care toți știau că sînt cu

sufletul plin de otravă ajunseseră să fie de o bunătate despre care vorbea toată lumea. Dar probabil majoritatea celor care-l cunoscuseră, nu aveau puterea să mai respecte învățăturile lui. În această privință va fi obligat să mai ceară lui Justus și alte informații.

Ajunseseră acum pe culme și la fiecare pas pe care-l făceau vederea devenea tot mai largă. Departe spre miazănoapte, se vedea un lanț de munți cu crestele acoperite de zăpadă. Ceva mai încolo se vedeau sclipind în lumina asfințitului turnurile și cupolele unui oraș mai mare. Nu avea nevoie să mai întrebe ce oraș este, deoarece bănuia că trebuie să fie Tiberiada. Marcellus grăbi pasul, pentru a putea merge alături de Justus care se apropia de marginea din partea de miazănoapte a platoului și întorcea capul cînd spre dreapta cînd spre stînga, uitîndu-se cu atenție în toate părțile, ca și cînd s-ar fi așteptat să întîlnească pe cineva aici, sus.

Cu totul pe neașteptate Marcellus simți că i se taie respirația cînd văzu că în fața lui se așterne priveliștea lacului despre care de atîtea ori fusese vorba în timpul conversațiilor ce le avusese pînă acum cu călăuza sa. Partea cea mai mare din viața lui Iisus se desfășurase împrejurul acestei mări interioare. Justus se așeză pe pămînt, simțindu-se ostenit, încrucișă brațele pe piept, uitîndu-se mulțumit la peisajul din fața sa. Marcellus se întinse ceva mai la o parte și se propti în coate. Departe în fundul zării se vedea o pînză mică de corabie. În lungul țărmului se înșirau căsuțe cu acoperișurile joase care coborau pînă la marginea apei.

După o lungă tăcere, Marcellus păru că se trezește.

— Va să zică aceasta este Marea Galileei ! murmură el.

Justus dădu încet din cap. Apoi îi făcu semn spre cea mai îndepărtată așezare omenească ce se putea vedea.

— Acela de colo este Capernaum, zise el. Pînă acolo sînt opt mile.

— Cred că de lacul acesta, Justus, trebuie să te lege multe amintiri duioase, zise Marcellus. Spune-mi, continuă el și făcu un gest în care îmbrățișă toată regiunea, atitudinea oamenilor din părțile acestea s-a schimbat mult datorită învățăturilor lui Iisus?

— Ar fi greu de spus, răspunse Justus. Ei nu vorbesc prea mult despre el. Li-e frică, deoarece castrul roman este în imediată apropiere. Punînd întrebări, ai putea foarte ușor să te alegi cu nemulțumiri grave. Eu nu sînt informat despre altceva, decît despre ceea ce s-a întîmplat prietenilor mei. Cît vom fi în părțile acestea, voi încerca să-i vizitez pe unii dintre ei.

— Voi putea să-i văd și eu? întrebă Marcellus.

— Numai pe foarte puțini dintre ei. Te voi duce, ca să vezi pe bătrînul Bartolomeu, așa cum ți-am făgăduit. El cunoaște o întîmplare pe care aș vrea să ți-o povestească. După ce-l voi asigura că nu este nici o primejdie, va consimți să-ți spună tot ce știe, zise Justus și întorcîndu-se spre el, prin minte îi trecu ceva și zîmbi: poate te va interesa să afli cum s-a întîlnit Bartolomeu cu Iisus prima dată.

Într-o dimineață bătrînul se așezase în grădinița lui de smochini, tocmai cînd Iisus, însoțit de Filip, trecea prin fața casei lui. Iisus i-a

făcut semn cu mîna și i-a spus pe un ton mulțumit « Pacea fie cu tine, Natanail.

— Cum adică, nu-l chema Bartolomeu? întrebă Marcellus mirat.

— Tocmai aceasta este partea hazlie a întîmplării, răspunse Justus rîzînd. La noi nu este obiceiul ca oamenilor în vîrstă să le spui pe nume. Nu cred că bătrînul Bartolomeu să fi auzit pe cineva spunîndu-i Natanail, de mai bine de douăzeci de ani. Cum se poate ca acest tînăr străin să-și permită o astfel de îndrăzneală față de el?

— S-a simțit jignit? întrebă Marcellus și zîmbi.

— S-ar putea să nu se fi simțit jignit, dar în orice caz a rămas mirat. L-a chemat pe Iisus să vină la el, să spunem cu intenția de a-i spune cîteva cuvinte în legătură cu îndrăzneala lui. Mie mi-a spus Filip ce s-a întîmplat. Spunea că bătrînul Bartolomeu arăta foarte sever cînd Iisus s-a apropiat de el. Pe urmă a făcut ochii mari și privirile i s-au îmblînzit. Apoi a zîmbit și l-a întrebat: « Va să zică cunoșteai numele meu? » — « Da! i-a răspuns Iisus, căci numele acesta înseamnă Harul lui Dumnezeu și ți se potrivește, deoarece ești un bărbat drept ».

— Probabil bătrînului i-au făcut plăcere cuvintele acestea zise Marcellus.

— Da, i-au făcut, și astfel a devenit ucenicul său.

— Vrei să spui că a plecat de acasă și l-a urmat pe Iisus?

— Da. Întîmplarea aceasta are ceva cu totul neobișnuit. Bătrînul își fixase de vreme îndelungată scaunul în grădină și începuse să se gîndească că viața lui este pe terminate. Dar cu toate acestea a plecat de-acasă și l-a urmat pe Iisus, și vreme de aproape trei ani n-a lipsit de lîngă el.

— Puterile i-au revenit? întrebă Marcellus neîncrezător.

— Nu; a rămas același moșneag. Îi venea greu să poată ține pasul cu ceilalți. Ostenea repede și gîfîia în mers, ca oricare alt om în vîrstă.

— Dar totuși a continuat.

— Da . . . Bartolomeu a continuat. Nimeni altul n-ar fi îndrăznit să-i spună Natanail, dar Iisus i se adresa întotdeauna numai în felul acesta, și lui Bartolomeu îi făcea plăcere.

— Probabil Iisus îi spunea în felul acesta, pentru a-l îndemna să meargă înainte, zise Marcellus. Se poate de asemenea ca bătrînul să se fi simțit mai tînăr, datorită faptului că-l auzea întrebuințînd numele acesta.

— De, Bartolomeu nu era singurul care se credea tînăr și fără experiență, alături de Iisus. Justus se întunecă la obraz și-și netezi barba, cum făcea întotdeauna cînd încerca să-și aducă aminte de ceva: cu excepția lui Ioan, toți prietenii mai apropiați și ucenicii lui Iisus au fost mai în vîrstă decît noi, cu foarte mulți ani. Uneori cînd dispărea dintre noi pentru a se putea odihni vreme de un ceas, se întorcea ca să ne spună: « Haideți, copii, căci a sosit vremea să plecăm la drum », dar nimeni nu zîmbea și nici nu i se părea straniu auzindu-l că întrebuințează astfel de cuvinte.

— Se considera superior celorlalți? întrebă Marcellus.

Justus păru că se gîndește la răspunsul ce va trebui să i-l dea.

— Nu . . . nu se considera superior. Era sociabil. Simţeai dorinţa de a te apropia cît mai mult de el, ca şi cînd te-ai fi aşteptat să te ocrotească. Cred că acesta a fost motivul pentru care lumea se îngrămădea împrejurul lui atît de strîns, încît de multe ori nu avea loc nici să se mai mişte.

— Probabil pentru el situaţia aceasta a fost foarte grea, zise Marcellus. Nu arăta niciodată obosit?

— Arăta foarte, foarte obosit! răspunse Justus. Dar cu toate acestea nu protesta niciodată. Uneori oamenii se propteau cu umărul în cei din apropierea lor şi-şi făceau loc, dînd pe alţii violent, la o parte, dar nu l-am auzit niciodată ocărînd pe cineva . . . Nu ţi s-a întîmplat niciodată să vezi cîte un cîrd de puişori care se urcă unul pe altul, ca să poată ajunge sub aripile cloştei? Cloşca pare că nici nu vede ce se întîmplă, ci se mulţumeşte să-şi înfoaie penele, ca ei să poată intra la căldură. El avea aceeaşi atitudine, iar în privinţa raporturilor dintre noi şi el, acestea erau aceleaşi ca dintre puişori şi cloşcă.

— Foarte straniu, murmură Marcellus îngîndurat. Cred că înţeleg ce vrei să spui, adăugă el, pe un ton ca şi cînd ar fi vorbit de la mare distanţă.

— Ar fi imposibil declară Justus. Îţi închipui că înţelegi, dar ar fi trebuit să-l cunoşti pe Iisus, pentru a putea înţelege ceea ce vreau să spun. Unii dintre noi erau destul de bătrîni pentru a fi tatăl lui — dar cu toate acestea în comparaţie cu el, eram exact ca nişte puişori. Ia de pildă pe Simon care între ceilalţi ucenici a fost întotdeauna un fel de conducător. Sper că după ce te vei întoarce la Ierusalim vei avea ocazia să-l cunoşti. Simon acesta este un bărbat foarte puternic şi priceput. De fiecare dată cînd se întîmpla ca Iisus să lipsească dintre noi, Simon era cel pe care-l consideram întotdeauna ca fiind mai mare şi superior nouă aşa că dacă aveam nevoie de ceva ne adresam lui. Dar după ce Iisus revenea între noi, şi Justus zîmbi, clătinînd din cap, Simon devenea din nou un băieţaş, neajutorat şi mic de tot. Un fel de puişor!

— Dar Bartolomeu . . . părea şi el un puişor.

— De . . . zise Justus, probabil, dar nu în aceeaşi măsură. Bartolomeu nu-şi exprima părerile cu aceeaşi uşurinţă, cum făcea Simon, cînd Iisus lipsea dintre noi. El nu era obligat să se gîndească atît de departe ca Simon. E de mirare să te gîndeşti cîte greutăţi a întîmpinat omul acesta. A fost de faţă şi la Cina cea de Taină, cînd Iisus a fost vîndut cărturarilor şi fariseilor. Dar cînd a sosit ştirea că Învăţătorul a fost arestat, lovitura a fost prea grea pentru el. S-a îmbolnăvit grav şi l-au întins în pat. Pînă cînd să se facă din nou bine, totul se terminase. Justus oftă adînc şi obrazul îi tresări de durere. Totul se terminase, murmură el cu glasul stins şi cu buzele tremurînd.

— Cred că acum trebuie să fie infirm, zise Marcellus, cu intenţia de a-l face să nu se mai gîndească la aceste dureroase amintiri.

— Este cam tot aşa cum a fost. Nu pare mai bătrîn şi nici nu este mai slăbit decît a fost, zise Justus şi zîmbi. Astăzi Bartolomeu este preocupat de o idee neobişnuită. Îşi închipuie că nu va mai muri niciodată. Cînd e vremea frumoasă, stă toată ziua în grădina lui de smochini.

— Şi probabil se uită în lungul drumului, în nădejdea că Iisus va apărea din nou şi va intra în curtea lui, zise Marcellus.

Justus se uita în partea de miazăzi a lacului. Cînd îl auzi ce spune, se întoarse repede spre Marcellus şi se uită la el cu atenţie. Vreme de cîteva clipe, care făcură pe Marcellus să se simtă puţin speriat, îl examină fără să zică nimic, apoi se întoarse din nou cu privirea spre lac.

— Este exact, ceea ce-şi închipuie bătrînul Bartolomeu, murmură el. Stă cît e ziua de lungă şi-l aşteaptă, uitîndu-se în lungul drumului.

— Prin mintea oamenilor bătrîni trec gînduri neobişnuite.

— Nu este nevoie să devii bătrîn pentru ca prin minte să-ţi treacă gînduri neobişnuite, zise Justus.

Caravana care urcase şi ultimul pripor, apăru pe marginea platoului. Micul Iona se apropie în fugă şi se cuibări la picioarele lui Justus.

— Cînd ne vom aşeza la cină, bunicule? gîfîi el.

— Imediat, nepoate, răspunse Justus cu blîndeţe. Du-te şi spune băiatului să descarce bagajele. Venim şi noi numaidecît. Micul Iona plecă fără să mai întîrzie.

— Astăzi băiatul pare mulţumit, zise Marcellus.

— Mulţumirea lui se datoreşte lui Miriam, îi explică Justus. Ieri a avut o lungă convorbire cu Iona. Cred că nu va mai fi nevoie să ne facem griji din pricina lui.

— Conversaţia lui Miriam cu el aş fi vrut s-o aud şi eu.

— Iona nu pare dispus să vorbească despre felul în care au stat de vorbă, dar am văzut că este profund impresionat. Ai constatat aseară cît era de liniştit!

— M-am întrebat ieri dacă în toată lumea aceasta ar mai putea să existe o femeie care să se asemene cu Miriam, zise Marcellus grav.

— În Capernaum mai este o femeie văduvă, răspunse Justus şi cred că vei avea ocazia s-o cunoşti. În cea mai mare parte timpul şi-l petrece împreună cu oamenii foarte săraci care au bolnavi în casă. O chema Lidia. Poate te-ar interesa să cunoşti întîmplarea ei.

— Spune-mi-o! stărui Marcellus şi ridicîndu-se într-un cot, se uită la el cu toată atenţia.

— A fost măritată cu Ahira, care a murit pe cînd ea era încă tînără. Nu cunosc obiceiurile din ţara dumitale, dar în părţile acestea situaţia unei văduve este foarte tristă. Nu mai iese în lume. Lumea spune că Lidia a fost odinioară cea mai frumoasă femeie din Capernaum. Ahira fusese un bărbat extrem de bogat şi casa pe care o aveau era pe măsura averii lor. Puţin după moartea lui, Lidia s-a îmbolnăvit de o boală gravă, femeiască, şi a slăbit mereu, pînă cînd tinereţea şi frumuseţea de pe obrazul ei au dispărut cu totul. Familia ei era înspăimîntată. Aduseseră cu mari cheltuieli cei mai buni doctori ce s-au putut găsi. Aceştia au trimis-o la multe izvoare cu apă vindecătoare. Dar apele n-au putut s-o vindece de boala care o măcina. A început să se simtă atît de rău, încît abia se mai putea mişca prin camera ei de suferinţă. În timpul acesta începuseră să circule zvonurile despre faptele neobişnuite ale lui Iisus, care vindecase tot felul de bolnavi.

Justus se opri și păru că se gîndește la felul în care ar putea să continue această poveste. Marcellus aștepta.

— Cred că va fi mai bine să-ți spun, continuă Justus, că pentru cei bogați nu era întotdeauna ușor să se apropie de Iisus. Săracii însă nu aveau nimic de pierdut. Majoritatea acestora veneau la el ca să-i ceară mila și nu se fereau de înghesuială, pentru a putea ajunge în apropierea lui, dacă se întîmpla să aibă ceva de folosit. Oamenilor bogați însă, fie bărbați, fie femei, le venea foarte greu să renunțe la mîndria lor obișnuită și să se amestece între oamenii aceia gălăgioși care-l urmau în toate părțile. Lui Iisus îi părea rău de această situație. De multe ori consimțea să stea de vorbă tîrziu noaptea, cu oamenii de seamă, tocmai atunci cînd el ar fi avut cea mai mare nevoie de odihnă.

— Oameni care ar fi dorit să-și primească vindecarea, fără să afle nimeni? întrebă Marcellus.

— Fără îndoială . . . dar cunosc și cîteva cazuri, cînd oameni cu mare trecere care nu sufereau de nici o boală l-au poftit pe Iisus în casele lor, pentru a sta cu el de vorbă vreme îndelungată. Într-un rînd l-am așteptat în fața porții de la casa lui Nicodim ben Gorion, cel mai bun avocat din această regiune, pînă cînd începuseră să cînte cocoșii de ziuă. Nicodim nu era bolnav, cel puțin fizicește, după cît știam noi.

— Nu s-ar putea ca el să-l fi prevenit pe Iisus, să-și înceteze activitatea? întrebă Marcellus.

— Nu cred! În noaptea aceea Nicodim l-a însoțit pînă la poartă. Iisus vorbea cu el pe un ton foarte grav. Cînd s-au despărțit, fiecare dintre ei a întins mîna și a pus-o pe umărul celuilalt. La noi așa ceva nu se întîmplă decît între oameni egali. În sfîrșit, cum îți spuneam adineaori, ar fi fost foarte greu ca o femeie din lumea aleasă, și care mai este și bogată, să se amestece printre oamenii aceia care se îngrămădeau împrejurul lui Iisus.

— E ușor de înțeles, încuviință Marcellus.

— Într-un rînd, cînd Iisus vorbea în piața publică din Capernaum, un om bogat, cu numele Iair, și-a făcut loc printre oameni și s-a apropiat de Iisus. Cînd au auzit cine este, oamenii i-au făcut loc, ca să poată trece. Se vedea că este profund emoționat. S-a dus de-a dreptul la Iisus și i-a spus că fetița lui trage să moară și l-a rugat să vină fără întîrziere pînă la el. Fără să-l întrebe nimic, Iisus s-a învoit și au plecat împreună în lungul străzii mari, iar pe urma lor se ținea mulțimea, sporită de oamenii care ieșeau din toate hudițele. Cînd au trecut pe lîngă casa Lidiei, ea s-a uitat la ei de pe fereastră și l-a văzut pe Iair — pe care-l cunoștea — că merge la pas cu Iisus.

— Tu unde erai, Justus? întrebă Marcellus. Mi se pare că tu cunoști foarte bine aceste amănunte.

— Din întîmplare eu mă găseam pe aceeași stradă pe care era casa Lidiei și am plecat și eu împreună cu mulțimea. Tocmai adusesem vorbă lui Simon, în casa căruia cineva se îmbolnăvise grav. Mama nevestei sale se așezase la pat și începuse să se simtă foarte rău. În momentul cînd s-a întîmplat ceea ce-ți spun acum, eu eram tot atît de aproape de Iisus, cum sînt acum de dumneata. Nu-mi vine să cred că Lidia ar

fi îndrăznit să se apropie, dacă nu l-ar fi văzut pe Iair. Probabil prezența lui i-a dat curaj. Și-a adunat toate puterile și coborînd treptele casei s-a repezit, în mijlocul mulțimii de oameni, și-a făcut loc printre ei și cu mare greutate a reușit să ajungă pînă aproape de Iisus. Probabil, în momentul acela n-a îndrăznit să meargă mai departe, căci în loc să încerce să vorbească cu el, a întins mîna și l-a apucat de veșmînt. Fără îndoială a rămas speriată, din cauza acestei îndrăzneli, așa că s-a întors în loc și a plecat repede, ca să iasă dintre oamenii care se înghesuiau.

— Nu s-a găsit nimeni care să-i atragă atenția lui Iisus asupra ei? întrebă Marcellus.

— Înghesuiala era prea mare, lumea țipa și totul s-a petrecut foarte repede, așa că ea a avut vreme de ajuns ca să dispară. Dar Iisus s-a oprit numaidecît și s-a uitat împrejurul său. « Cine s-a atins de mine? », a întrebat el.

— Vrei să spui că el a simțit mîna Lidiei, deși-l apucase numai de veșmînt? se miră Marcellus.

Justus dete din cap și continuă.

— Simon și Filip i-au atras atenția că lumea dimprejurul lui se înghesuie, așa că, și fără să vrea, oamenii s-au atins de el. Dar Iisus nu s-a mulțumit cu această explicație. Și în timpul cît a stat așa, s-a auzit țipătul chinuit al femeii. Lumea s-a despărțit în două, ca să se poată apropia de el. Momentul acesta a fost probabil foarte greu pentru Lidia, care pînă acum trăise o viață de schimnicie și de astă dată era obligată să se arate în văzul tuturor. Oamenii au tăcut imediat.

Adunîndu-și amintirile și povestindu-le în felul acesta glasul lui Justus aproape se stinsese.

— În vremea aceea am văzut multe întîmplări impresionante, adăugă el, dar nici una n-a fost atît de mișcătoare. Lidia s-a apropiat încet, cu trupul frînt de mijloc și-și acoperise ochii cu mîinile. A îngenunchiat în fața lui Iisus și a mărturisit că ea a fost cea care l-a apucat de haină, Apoi a ridicat ochii spre el și în timpul cît lacrimile îi curgeau pe obraz. a strigat: « Învățătorule ! M-am vindecat de boala de care am suferit ! »

Copleșit de emoția acestei întîmplări, Justus se opri și-și șterse lacrimile, apoi făcu un efort, ca să-și poată stăpîni glasul și continuă.

— Toți cei de față au rămas profund impresionați. Pînă și Iisus care era întotdeauna foarte stăpînit, părea atît de mișcat, încît ochii i s-au umplut de lacrimi, cînd și-a plecat fruntea și s-a uitat la Lidia. Marcellus... femeia aceea ridicase obrazul în sus și se uita la el, ca și cînd s-ar fi uitat în lumina orbitoare a soarelui. Trupul i se cutremura de suspine, dar obrazul ei radia de mulțumire. Era un spectacol mișcător.

— Te rog, continuă, zise Marcellus, cînd văzu că Justus s-a oprit.

— A fost o scenă copleșitor de duioasă, adăugă el cu glasul stins. Iisus a întins amîndouă mîinile spre ea și a ajutat-o să se ridice în picioare. Apoi ca și cînd ar fi vorbit cu un copil care a venit la el plîngînd, i-a spus: « Liniștește-te, fiica mea, și pleacă în pace. Credința ta te-a mîntuit ! »

— Aceasta este cea mai frumoasă povestire pe care am auzit-o pînă acum, declară Marcellus cu convingere.

— Nici eu nu-mi pot da seama, ce m-a determinat să-ți povestesc această întîmplare, îngînă Justus. N-aveam nici un motiv să-mi închipui că vei putea să crezi despre Lidia că s-a vindecat numai datorită faptului c-a pus mîna pe veșmîntul lui Iisus.

Apoi așteptă curios, să vadă ce va mai spune Marcellus.

Era mai presus de orice îndoială că povestea ce i-o spusese acum a fost impresionantă; ca să crezi în temeinicia ei, asta era cu totul altceva. Marcellus încerca întotdeauna să explice aceste mistere ale galileanului, întemeiat pe judecata sănătoasă. Se vedea că întîmplarea aceasta cu Lidia l-a impresionat, dar fără îndoială va încerca și de astă dată să-i dea o explicație firească. Răspunsul pe care-l aștepta, întîrzie atît de mult, încît Justus care-l urmărea cu toată atenția, rămase mirat cînd văzu gravitatea zugrăvită pe obrazul lui. Dar rămase cu atît mai mirat cînd îl auzi pe Marcellus spunîndu-i cu toată convingerea:

— Cred . . . Justus, fiecare cuvînt pe care mi l-ai spus!

Abstracție făcînd de faptul că se simțea foarte obosit, în seara aceea Marcellus nu reuși să adoarmă decît cu mare greutate. Ceea ce-i spusese Justus despre Lidia reușise să-i trezească în amintire strania influență ce o avusese cămașa asupra lui. Trecuse vreme îndelungată de cînd nu mai încercase să-și analizeze sentimentele, în legătură cu această întîmplare.

Inventase diverse motive pentru a putea explica efectele ce le avusese cămașa asupra lui. Dar rezultatul acesta nu fusese nici concludent și nici mulțumitor, deși îl acceptase, părîndu-i mult mai puțin tulburător, decît dacă ar fi admis că ea ar putea să aibă o putere supranaturală.

Întîmplarea lui, dacă voiai s-o judeci în mod obiectiv, începuse cu un puternic șoc nervos. Vederea răstignirii era tocmai de-ajuns pentru a lăsa răni adînci în sufletul oricărui om cinstit. Dar era mult mai grav, dacă tu însuți ai condus această răstignire. Iar faptul că cel răstignit a fost un nevinovat, transforma întreaga afacere într-o crimă revoltătoare. Amintirea acesteia reprezenta un chin fără sfîrșit, și mult mai dureros decît o rană deschisă. Nu e deci de mirare că rămăsese atît de deprimat de ceea ce văzuse, încît întreaga lui structură morală părea tulburată.

Urmase după aceea noaptea banchetului din palatul Procuratorului, cînd în stare de beție consimțise să îmbrace cămașa pătată de sînge. Probabil remușcările care-l chinuiau din cauza tragediei întîmplate în timpul zilei ajunseseră la limita maximă, așa că nu putea să mai suporte greutatea unei noi ticăloșii. Simțise cum îl cutremură un val de scîrbă față de sine însuși, ca rezultat al forței răzbunătoare ce se ascundea în această cămașă, și al revoltei împotriva acestei noi jigniri.

Vreme îndelungată suferise de pe urma acestei obsesii. Cămașa era vrăjită. Se încrîncena pielea pe el cînd se gîndea la ea. Pentru el devenise simbolul crimei și al rușinii pe care nu le mai putea uita.

A urmat apoi memorabila lui vindecare din după-amiaza aceea la Atena. Tulburarea lui mentală ajunsese în stare de efervescență și nu

mai putuse suporta. Singurul mijloc ce-i mai rămăsese pentru a scăpa era sinuciderea. Dar în momentul critic aceeaşi cămaşă i-a oprit mîna.

Vreme de cîteva ceasuri după aceea n-a mai fost în stare să se gîndească la nimic. Cînd încerca să-şi explice ce s-a întîmplat cu el, gîndurile i se risipeau numaidecît. În realitate se simţea atît de uşurat, fiind liberat de povara melancoliei ce-l chinuise, încît nici nu-i venea să analizeze motivele acestei eliberări. Orice ar fi încercat să spună, ar fi fost o strădanie tot atît de zadarnică şi inutilă, ca şi cînd ai fi încercat să reconstitui fragmentele unui vis pe care l-ai uitat demult.

Trebuia să vină şi timpul cînd îşi va putea explica eliberarea, exact cum îşi explicase şi motivul decăderii sale. Cămaşa fusese motivul principal, în ambele împrejurări. Dar în realitate cămaşa aceasta avea oare vreo legătură cu aceste două întîmplări? Nu cumva speculaţiile lui porneau dintr-un punct de vedere absolut subiectiv?

Explicaţia părea sănătoasă şi indicată. Sufletul lui primise o rană adîncă, şi în final aceasta se vindecase. Firesc, ceasul vindecării sosise exact în după-amiaza aceea la han, cînd el luase hotărîrea să termine în mod definitiv cu toate chinurile. Presimţea că aceasta ar fi deducţia întemeiată. Natura se revoltă întotdeauna împotriva lucrurilor care totuşi îşi continuă evoluţia lor normală. Un copac de pildă poate ca să-şi legene ani de-a rîndul crengile pe deasupra unui zid, fără să facă un progres vizibil. Într-o bună zi te pomeneşti că zidul se prăbuşeşte, nu pentru motivul că acest copac ar fi cumulat o energie subită, ci pentru că străduinţa lui îndelungată de apărare şi de eliberare a ajuns la capăt. Copacul înlănţuit vreme îndelungată, s-a eliberat. Natura a ieşit biruitoare.

Marcellus se mulţumi cu această explicaţie. Analogia cu zidul şi copacul îi făcu plăcere, o plăcere atît de mare, încît încercă să o aplice şi altor faze ale problemei sale. Nu exista nici un motiv anume pentru a recurge la explicaţii supranaturale. Dar dînd creierului ocazia să-şi reia funcţiunile sale normale, va încerca să reziste supoziţiilor neîntemeiate. Pentru o minte sănătoasă nu putea să fie firesc să admită existenţa forţelor supranaturale. Oricît ar fi de evidente motivele, mintea — în mod automat şi involuntar — va continua procesul de eliminare al acestei supoziţii, exact cum rădăcinile unui copac elimină piedica ce le stă în cale.

Rămase treaz în aşternut pînă tîrziu după miezul nopţii, străduindu-se să cîntărească aceste noi argumente relative la cămaşă, în raport cu ceea ce se întîmplase Lidiei, dar nu făcu nici un pas mai departe. Datorită unui îndemn neaşteptat, îi spusese lui Justus că este convins de autenticitatea acestei întîmplări. Nu avea nici un motiv să se îndoiască de sinceritatea acestui om cumsecade, dar fără îndoială trebuia să existe şi o explicaţie. Probabil boala de care suferea Lidia ajunsese la sfîrşit şi nu mai avea nevoie decît de această emoţie excepţională, pentru a se termina. Încercă să se convingă pe sine însuşi că aceasta este explicaţia şi şi-o repetă de mai multe ori în gînd, ca la urmă să renunţe la ea, cum ar fi renunţat la ceva cu totul lipsit de valoare, şi somnul puse încet stăpînire pe toate simţurile lui.

Tresări prin somn și ridicîndu-se încet într-un cot, se uită pe sub aripa cortului, și în lumina albastră și tulbure dinaintea zorilor văzu un bărbat voinic și înalt, cu o barbă lungă, stînd în picioare. Lumina era prea slabă pentru a putea vedea trăsăturile acestui străin.

În atitudinea lui nu era nimic temător. Sta drept și părea că încearcă să-i identifice pe cei care sînt în interiorul cortului, dar văzînd că nu reușește, plecă fără să mai întîrzie.

Imediat ce dispăru, Marcellus se așeză pe marginea patului, își încălță sandalele, se încinse și ieși din cort. Vizita aceasta neașteptată nu-l speriase cîtuși de puțin. Fără îndoială, omul acesta nu putea fi nici hoț, și nici un vagabond care ar fi urmărit să atace cortul. Era foarte probabil că el se înțelesese cu Justus, ca să se întîlnească în părțile acestea și că la drum fusese oprit de ceva. Găsindu-i adormiți, va fi luat hotărîrea să aștepte o bucată de vreme, înainte de a da față cu ei.

Explicația părea întemeiată, deoarece ieri, cînd sosiseră aici, Justus cercetase regiunea cu toată atenția, pentru a se convinge dacă este așteptat de cineva; deși acesta era un obicei al său, ca să cerceteze cu privirea, de fiecare dată cînd ajungeau pe vîrful unei înălțimi de unde vederea se deschidea mai largă; tot așa cînd ajungeau la cîte o răscruce de drumuri, se întorcea și se uita înapoi, și tresărea cînd auzea deschizîndu-se cîte o ușă în apropierea lui.

După ce ieși din cort, constată, că este prea întuneric, pentru a cerceta terenul în căutarea misteriosului vizitator. Se îndreptă încet spre marginea de miazănoapte a platoului, unde se oprise ieri împreună cu Justus. Departe în răsărit se profila sclipirea tulbure a lacului și albastrul apei începuse să se desprindă din zarea cenușie care se limpezea și ea, descoperind o panglică subțire și albă ce tremura în înălțimi. Degete transparente păreau că se întind de dincolo de piscurile acoperite de zăpadă și aruncă un smoc de dîre de aur în sus. Marcellus se așeză, să urmărească revărsatul zorilor.

La o depărtare de vreun stadiu, văzu pe vizitatorul său nocturn care aștepta și el cu fața spre răsărit, fără să-și dea seama că este observat de cineva care s-a așezat în apropiere. Probabil fascinat de peisajul ce se pregătea în răsărit, sta nemișcat și cu mîinile uriașe trecute împrejurul genunchilor. După ce lumina se mai limpezi, Marcellus constată că drumețul este prost îmbrăcat și nu are la el nici o legătură. Probabil era originar din părțile acestea și de meserie pescar, judecînd după căciula trasă adînc peste urechi.

Pentru a nu-i da impresia că încearcă să-l spioneze, Marcellus tuși zgomotos. Străinul întoarse capul încet, apoi se ridică în picioare și se apropie. După aceea se opri și așteptă ca tînărul roman să înceapă vorba.

— Cine ești dumneata? întrebă Marcellus. Și ce cauți?

Noul sosit zîmbi și-și trecu mîna prin barbă, apoi își smulse căciula din cap și părul în inele i se prăvăli pe umeri.

— Hainele acestea m-ascund mai bine decît mi-am închipuit eu, răspunse el rîzînd.

— Demetrius! exclamă Marcellus și sărind în picioare își strînseră mîinile. Demetrius, cum de ai reușit să dai de urma mea? Ai întîmpinat

vreun neajuns pe drum? Nu cumva ești urmărit? De unde ai luat hainele acestea ponosite? Ești flămînd?

— Ieri după-amiază am aflat în Canaa c-ai plecat spre Capernaum. N-am avut prea multe neajunsuri și nici nu sînt urmărit. Hainele, adăugă Demetrius, și ridică brațele ca să-i arate mînecile petecite în coate, nu crezi că sînt destul de bune pentru un vagabond? De mîncat am mîncat aseară foarte bine. Băiatul care păzește măgărușii m-a ajutat să-mi pregătesc mîncarea și mi-a dat o pătură.

— De ce n-ai venit la mine și de ce nu m-ai trezit?

— Voiam să te văd singur, stăpîne, înainte de a-l întîlni pe Justus.

— În cazul acesta continuă și spune-mi ce ai de spus, că el s-ar putea trezi imediat, stărui Marcellus.

— Stephanos ți-a vorbit despre fuga mea din Ierusalim . . .

— Ai mai fost pe acolo? îl întrerupse Marcellus.

— N-am fost stăpîne. Am reușit să-i trimit lui Stephanos o scrisoare și el mi-a răspuns, descriindu-mi în toate amănuntele întîlnirea pe care ați avut-o împreună, răspunse Demetrius și-și examină stăpînul din cap pînă în picioare. Arăți foarte bine, stăpîne, deși mi se pare c-ai mai pierdut ceva din greutate.

— Datorită mersului pe care l-am făcut, îi explică Marcellus. Drumurile pe jos, fac bine torsului. Continuă cu ce ai să-mi spui, căci prea mult timp nu vom avea.

Demetrius încercă să-i vorbească pe scurt. Fugise la Joppa, în nădejdea că-l va putea întîlni la debarcare. Vreme de cîteva zile dusese lipsă de mîncare și de adăpost, că la docuri nu găsise de lucru, și trebuia să fie prudent.

— Într-o dimineață am văzut un om în vîrstă ducînd de-a tîrîșul o legătură de piei crude, continuă el. Mă simțeam atît de deznădăjduit, încît m-am repezit și am luat pieile acelea urît mirositoare în spinare și le-am dus pînă în uliță. Bătrînul evreu mergea alături de mine și murmura fără întrerupere. Cînd am lăsat povara de pe umeri, bătrînul mi-a oferit doi bănuți de aramă. N-am vrut să-i primesc, spunîndu-i că el nu mi-a cerut să-i duc povara aceasta. Bătrînul m-a întrebat apoi cît îi cer să-i duc pieile pînă la celălalt capăt al străzii, care mergea în lungul țărmului și unde avea o tăbăcărie. I-am răspuns că sînt gata să i le duc în schimbul unei strachine de mîncare.

— Nu te întinde la amănunte, Demetrius, ci termină mai repede, stărui Marcellus.

— Amănuntele acestea, stăpîne, sînt importante. Bătrînul ar fi vrut să știe din ce parte a Samariei sînt originar. Probabil a constatat că aramaica noastră este plină de expresii samaritene. Pe el îl chema Simon. Vorbea destul de slobod și era amabil, așa că mi-a pus o mulțime de întrebări. I-am spus că am lucrat pentru bătrînul Veniamin din Atena și am constatat că este mulțumit, deoarece el aflase de Veniamin. Pe urmă i-am spus că am lucrat și pentru Beniosif din Ierusalim. A rămas încîntat. După ce am ajuns la el acasă, care era în apropierea tăbăcăriei, m-a poftit să fac baie și mi-a dat rufe curate. Tot el mi-a dat și hainele acestea, sfîrși Demetrius zîmbind.

— Îţi voi da haine ceva mai bune decît acestea, că după cum ştii, eu sînt negustor de îmbrăcăminte, zise Marcellus. Am de toate şi din toate mai multe decît mi-ar trebui. Şi ce este cu Simon acesta?

— S-a interesat de mine, din pricină că i-am spus c-am lucrat pentru Beniosif, apoi m-a întrebat dacă sînt şi eu unul dintre ai lor. I-am răspuns că sînt, adăugă Demetrius, şi cercetă obrazul stăpînului său. Înţelegi ce vreau să spun? întrebă el cu îndrăzneală.

Marcellus dete din cap cu îndoială.

— Eşti cu adevărat? întrebă el cu glas nesigur.

— Încerc să fiu, răspunse Demetrius. Nu este atît de uşor. Poate nu ştii că oamenii aceştia n-au voie să se încaiere. Trebuie să te resemnezi . . . aşa cum s-a resemnat şi El.

— Dar cred că ai dreptul să te aperi, nu-i aşa? protestă Marcellus.

— El nu s-a apărat, răspunse Demetrius cu glasul liniştit.

Marcellus tresări îndurerat şi ridică fruntea.

— Amănuntul acesta îmi va veni întotdeauna greu, mai greu decît aş fi eu în stare să suport. În dimineaţa aceea cînd am plecat din Ierusalim, i-am făgăduit lui Stephanos că mă voi strădui din toate puterile să respect poruncile, dar la un ceas după aceea mi-am călcat cuvîntul. Simon Petru, care este conducătorul ucenicilor şi căruia îi zic Marele Pescar, m-a botezat, chiar în zorii acelei zile, de faţă cu toţi ceilalţi, în dugheana lui Beniosif şi . . .

— Te-a botezat? mirarea lui Marcellus păru atît de neaşteptată încît Demetrius trebui să zîmbească, deşi se strădui să rămînă serios.

— M-a botezat cu apă. Îţi toarnă apă în creştetul capului sau te bagă întreg în apă, după cum le vine mai uşor, apoi îţi spun că eşti purificat în numele lui Iisus. Asta înseamnă că faci parte dintre ei şi că vei fi obligat să urmezi învăţăturile lui Iisus. Demetrius clătină din cap cu părere de rău şi adăugă: Dar înainte de a mi se usca părul de pe creştet, m-am şi încăierat cu cineva.

Marcellus încercă să-l liniştească, dar nu se putu stăpîni să nu rîdă.

— Ce s-a întîmplat?

Demetrius începu să-i spună ce a făcut. Legionarii au obiceiul să-i oprească oamenii pe care-i întîlnesc în drum şi le poruncesc să care bagajele pe care le au. O matahală i-a ieşit pe neaşteptate în cale şi i-a cerut să-i ducă legătura pe care o avea, dar el a refuzat. Soldatul a încercat să-l lovească cu sulița, dar el s-a ferit din cale, aşa că legionarul s-a repezit la el a doua oară.

— I-am luat sulița din mînă şi i-am rupt-o, continuă Demetrius.

— Probabil dîndu-i cu ea în cap, insinuă Marcellus.

— N-a fost nici prea rezistentă, stăpîne. Mă mir şi eu cum se face că imperiul nu dă oamenilor acestora arme mai bune.

Marcellus începu să rîdă cu hohote.

— Şi ce s-a mai întîmplat? întrebă el.

— Nimic altceva. N-am mai întîrziat. Acum, după ce mi-am călcat cuvîntul, crezi că mai am dreptul să mă consider creştin? Sau eşti de părere că va trebui să mă botez din nou?

— Nu știu ce ți-aș putea răspunde, murmură Marcellus. Ce e cuvîntul acesta creștin?

— Acesta este noul nume al celor care cred în învățăturile lui Iisus. Lui Iisus ei îi spun Cristos, ceea ce înseamnă Unsul Domnului.

— Cuvîntul aceta este de origine grecească, ori toți oamenii aceștia care fac parte din grupare sînt evrei, nu-i așa?

— Nici vorbă de așa ceva, stăpîne. Mișcarea aceasta se răspîndește repede și a ajuns foarte departe. Simon tăbăcarul mi-a spus că în Antiohia sînt concentrați cel puțin trei sute de oameni din această credință.

— Extraordinar! exclamă Marcellus. Crezi că Justus este la curent?

— Sigur că este la curent!

— Demetrius, știrile acestea sînt neașteptate. Eu mi-am închipuit că toată această credință este zadarnică, de vreme ce cauza a fost pierdută. Cum ar putea această învățătură să mai trăiască, după ce Iisus a murit?

Demetrius se uită în ochii speriați ai stăpînului său.

— Nu știi . . . Justus nu ți-a spus, stăpîne? întrebă Demetrius mirat.

Se întoarseră amîndoi, în momentul cînd auziră chiotul unui copil.

— Cine este băiețașul acesta? întrebă Demetrius, cînd văzu pe Iona că se apropie de ei în fugă.

Marcellus îi explică în cîteva cuvinte. Băiețașul își domoli mersul și se uită întrebător la străinul din fața lui.

— Bunicul spune să vii la masă, zise el, după ce se apropie de Marcellus, dar uitîndu-se cu atenție la străinul îmbrăcat în haine petecite. Dumneata prinzi pește? întrebă el. Ai barcă? Poți să mă iei și pe mine cu barca?

— Pe omul acesta îl cheamă Demetrius, îi explică Marcellus. El nu este pescar și nu are nici o barcă. Tot așa căciula pe care o are în cap, a împrumutat-o de la cineva.

Demetrius zîmbi și plecă odată cu ei, cînd îl văzu pe Marcellus că ia băiețașul de mînă și se îndreptă spre cort. Iona se întorcea din cînd în cînd și se uita la străinul acesta care venea cu pași domoliți după ei.

Justus aținase focul în apropierea cortului și sta chircit în fața lui; cînd ridică privirea, zîmbi în semn de bună venire, fără să pară surprins de apariția lor.

— Pot să-ți dau și eu o mînă de ajutor? întrebă Demetrius.

— Mulțumesc, totul este pregătit, răspunse Justus. Așezați-vă și eu vă voi servi.

Demetrius se înclină în fața lui și se feri din cale. Imediat după aceea veni și Justus, și pe masa improvizată din cîteva lădițe de împachetat le așeză tingirile cu pește fiert și cîteva turte dospite cu miere. Iona îi făcu semn cu capul spre Demetrius și se uită întrebător la Marcellus.

— De ce nu se așează, ca să mănînce împreună cu noi, întrebă el.

În primul moment Marcellus nu știu ce i-ar putea răspunde.

— Nu-ți face nici o grijă din pricina lui Demetrius, tinere, zise el. Lui îi place să stea în picioare, cînd mănîncă.

Dar imediat după aceea își dete seama că răspunsul său a fost o greșeală. Justus care se așezase în fața lui, se întunecă la obraz. În privința

sclaviei, el își avea ideile lui definitive. Este destul de trist, părea că-și zice el, că Demetrius este sclavul lui Marcellus, dar să mai și accentuezi situația aceasta dintre ei, este exagerat și insuportabil.

Iona întoarse capul peste umăr și în mînă cu bucata de turtă din care mușcase, făcu semn spre Demetrius care se oprise în apropierea focului, în mînă cu tingirea și începuse să mănînce cu poftă.

— Omul acela de colo, bunicule, mănîncă de-a-n-picioarelea, strigă el cu glasul lui subțire de copil. Ce zici de asta?

— Nu zic nimic, murmură Justus. Spunînd vorbele acestea se ridică de la masă și se opri alături de Demetrius.

Marcellus își zise că nu este necesar să dea importanță acestui incident și începu să vorbească cu Iona, pentru a-l determina să se gîndească la altceva.

Demetrius se uită la obrazul întunecat al lui Justus și zîmbi.

— Nu e nevoie să te mai gîndești la situația aceasta, a raporturilor dintre sclav și stăpîn, îi spuse el cu glasul stins. Stăpînul meu este un om cumsecade și plin de atenții. El și-ar sacrifica viața cu plăcere pentru mine, exact cum mi-aș sacrifica-o și eu pentru el. Dar sclavii nu mănîncă la aceeași masă cu stăpînii. Aceasta este regula.

— Regulă lipsită de omenie! murmură Justus cu glasul adînc. O regulă care trebuie eliminată. Am avut cu totul altfel de idei despre Marcellus Gallio.

— N-are nici o importanță, zise Demetrius cu glasul liniștit. Dacă vrei ca sclavia să mi se pară mai ușoară, te rog să nu te mai gîndești la asta.

Auzind cuvintele lui, obrazul lui Justus se mai însenină. Ar fi fost zadarnic să se supere din pricina unei situații care nu-l interesa pe el. Dacă Demetrius se simțea mulțumit de situația lui, el nu mai avea nimic de adăugat.

După ce mîncară, Justus duse un platou de pește și tînărului care supraveghea măgărușii convoiului. Iona se luă după el și părea că se mai gîndește și acum la episodul de adineaori.

— Bunicule, Marcellus Gallio nu-l tratează pe Demetrius cu nimic altfel decît îl tratăm noi pe tînărul acesta care păzește măgărușii, zise el cu glasul subțire și ascuțit.

Justus încruntă din sprîncene, dar nu încercă să-i explice.

În timpul acesta Demetrius se apropiase de stăpînul său și mustața care-i crescuse tresări de un zîmbet.

— Stăpîne, cred c-ar fi mai bine pentru toată lumea dacă eu aș pleca singur la Capernaum. Ne vom întîlni în după-amiaza acestei zile, dacă-mi vei spune locul unde să aștept.

— Foarte bine, consimți Marcellus. Întreabă pe Justus unde va vrea să poposească. Dar ești sigur că va fi prudent să te arăți la Capernaum? După cum bine știi, acolo este o garnizoană romană.

— Voi fi cu ochii în patru, stăpîne, îi făgădui Demetrius.

— Ia banii aceștia, îi spuse Marcellus și-i puse în palmă o mînă de monede. Și ocolește castrul cît mai de departe!

Demetrius, care n-avea de cărat nici o povară, coborî repede serpentina ce şerpuia pe coasta muntelui şi ajunse în vale.

Era cald.

Îşi dezbrăcase levita şi o împăturise la subţioară, împreună cu căciula.

Ţărmul lacului în partea aceasta era pustiu şi nelocuit. Se dezbrăcă numaidecît şi băgîndu-se în apă, începu să zburde şi să se dea peste cap întocmai ca un delfin, apoi începu să înnoate, simţindu-se mulţumit de baia aceasta rece şi sărată. După ce ieşi din apă, îşi trecu degetele prin păr şi soarele fierbinte i-l uscă, înainte de a ajunge pînă la hainele lăsate grămadă pe ţărm.

Oraşul Tiberiada lucea alb în lumina soarelui de amiază. Palatul de marmură al lui Irod Antipa era cam la jumătatea înălţimii colinei, destul de departe de celelalte reşedinţe impunătoare ale căror pereţi reflectau lumina orbitoare. Lui Demetrius i se păru că vede valurile de căldură cum tremură împrejurul acestor clădiri şi se simţi mulţumit că nu este obligat să locuiască într-însele. Nu pizmuia cîtuşi de puţin pe Irod că se poate bucura de privilegiul de a-şi petrece vara în această localitate. Dar probabil familia lui plecase undeva într-o regiune mai răcoroasă, lăsînd în urmă o armată de servitori, ca să se certe, să asude şi să fure, pînă cînd dogoarea se va mai domoli, odată cu sosirea toamnei.

Ajunsese acum în micul orăşel pe care-l traversa, mergînd pe marginea lacului unde văzu o mulţime de bărci trase pe ţărm şi unde tarabele negustorilor duhneau a peşte sărat. Din cînd în cînd curioşii aşezaţi cu picioarele încrucişate sub ei în pragul dughenelor, se uitau miraţi după el. Aerul era greu de mirosul fructelor putrede şi al uleiului rînced care clocotea în tingirile de pe foc. Trecuseră cîteva ceasuri de cînd mîncase şi făcuse drum lung.

Se opri în faţa unei prăvălii, dar bucătarul oacheş îl ameninţă cu lingura de lemn pe care o ţinea în mînă, cînd îl văzu îmbrăcat în zdrenţele lui de vagabond, cu căciula jumulită pe cap şi în mînă fără nici o legătură.

— Vezi-ţi de drum netrebnicule, strigă el. Pentru tine nu se găseşte nimic!

Demetrius îşi sună banii în palmă şi se strîmbă la el.

— N-ai ceva hrană pe care n-ar mînca-o nici cîinii? întrebă Demetrius.

Individul soios zîmbi iute, apoi ridică din umeri şi-şi feri coatele cu mişcarea caracteristică evreului pe care el nu-l putuse suferi niciodată şi care este în stare să dea în brînci imediat ce aude sunetul banilor. Cît ai clipi, el se poartă ca şi cînd ai fi prietenul, fratele şi stăpînul lui. Dacă aveai bani, puteai să-l copleşeşti de înjurături şi să-l brutalizezi. Nu-l interesează cîtuşi de puţin ce păţeşte şi zîmbetul îi devine mai larg, de vreme ce te-a simţit că eşti dispus să cheltuieşti.

— La mine nu este chiar atît de rău, stăpîne, răspunse el şi cu degetul mare al mîinii, îi făcu semn spre taraba de alături; mirosul acesta care infectează aerul vine de la vecinul meu care prăjeşte ceva în ulei. Apoi ridicînd un ceaun afumat de pe pirostrii, amestecă într-însul cu lingura şi sugîndu-şi buzele, adulmecă şi spuse:

— Este delicios!

În clipa aceasta un legionar cu uniforma boțită și ochii umflați se apropie din partea unde era lacul și se propti cu un cot pe tejghea, adulmecînd aerul îmbibat de grăsimi arse. Uniforma lui era plină de pete. Probabil adormise acolo unde căzuse în seara din ajun, și acum se trezise răscolit de foame. Se întoarse spre Demetrius și se uită la el.

— Vrei un castron din ciorba asta gustoasă, centurioane? îl pofti ospătarul. Ciorbă de miel cu tot felul de mirodenii. Un castron mare costă numai doi bănuți de aramă.

Lui Demetrius îi veni să rîdă. Va să zică « centurioane » ! Ce-l împiedicase pe negustorul acesta să meargă chiar mai departe și să-i spună « Legate »? Dar probabil el știa dinainte pînă unde poate să meargă cînd vrea să măgulească pe cineva. Legionarul îi trase o înjurătură și-și trecu mîna peste fruntea împrejurul căreia era legat cu o fîșie murdară. Ospătarul luă un castron și făcu un semn ispititor spre Demetrius, care se încruntă și clătină din cap.

— Mie nu-mi trebuie așa ceva, răspunse el și dădu să plece.

— Mie poți să-mi dai ! zise legionarul și-și scoase punga fleșcăită în care nu se mai găsea nici un ban.

Obrazul ospătarului se lungi, dar nu îndrăzni să refuze cererea acestui legionar fără parale. Ridică din umeri resemnat și după ce umplu pe jumătate un castron, îl puse pe masa murdară din apropierea legionarului.

— Afacerile merg atît de prost, scînci el.

— Tot atît de proastă este și ciorba ta, zise legionarul, după ce sorbi o lingură plină. Nici sclavului aceluia nu-i trebuie ciorba asta.

— Sclav, stăpîne ! se miră bucătarul și sprijinindu-se de masa înaltă se uită după Demetrius care cobora în josul drumului. Are o pungă plină cu bani ! Și după sunetul lor trebuie să fie bani buni. Fără îndoială i-a furat !

Legionarul lăsă lingura din mînă și buzele i se strîmbară într-un rînjet. Cînd după o noapte de absență un legionar se întoarce în castru aducînd cu el un arestat, justificarea lipsei sale devenea mai credibilă.

— Ei, mă . . . sclavule ! Ia vino încoace ! strigă el.

Demetrius se opri, se întoarse în loc, păru că se gîndește, apoi, se apropie din nou. Ar fi fost zadarnic ca aici, în umbra castrului, să încerce să fugă.

— Pe mine m-ai chemat? întrebă el cu glasul liniștit.

— Ia să-mi spui cum se face că ești singur, aici în Tiberiada? întrebă legionarul și-și trecu palma peste bărbia țepoasă. Unde este stăpînul tău? Doar nu vrei să spui că ești sclav, cînd ai urechea despicată !

— Stăpînul meu se găsește în drum spre Capernaum. Pe mine m-a trimis înainte, ca să găsesc un loc potrivit pentru popas.

Răspunsul păru destul de întemeiat și legionarul mai scoase o lingură de ciorbă din castron și o duse la gură.

— Cine este stăpînul tău, străine? Și ce face la Capernaum?

— Un cetățean roman care face negoț.

— Astea sînt vorbe ! Ce fel de marfă ar putea găsi un cetățean roman în Capernaum?

— Țesături de casă, răspunse Demetrius. Scoarțe și veșminte din Galileea.

Legionarul rîse cu dispreț și începu să rîcîie fundul castronului cu lingura.

— Eu știam că sclavii greci se pricep să mintă mai bine, murmură el. Probabil îți închipui despre mine că sînt prost. Un sclav îmbrăcat în zdrențe, să caute un loc potrivit de popas pentru un roman care merge tocmai la Capernaum, ca să cumpere îmbrăcăminte!

— Și cu atîția bani la el, interveni ospătarul cu glasul ascuțit. Trebuie să fie un tîlhar.

— Taci, porcule! zbieră legionarul. Te-aș lua și pe tine, dacă n-ai fi atît de murdar. Apoi se ridică în picioare, își trase fîșia de pe frunte pe o ureche, își săltă cingătoarea, rîgîi odată zgomotos și-i făcu semn lui Demetrius să-l urmeze.

— Care este motivul că sînt oprit din drum? întrebă Demetrius.

— Asta nu te privește! răspunse legionarul răstit. După ce vom ajunge la castru n-ai decît să spui ce vei avea de spus. Apoi se smuci din umeri și apucă întins în lungul străzii, fără să se mai intereseze dacă Demetrius îl urmează sau nu.

Demetrius ezită un moment, dar la urmă își zise c-ar fi imprudent să încerce s-o rupă la fugă pe-aici pe unde te puteai întîlni la fiecare pas cu patrule. Se va duce la castru și va încerca să-i dea de știre lui Marcellus.

La marginea orașului Tiberiada se vedeau clădirile de piatră cenușie ale cantonamentului, pe coasta unei coline aride. La mijlocul dreptunghiului clădirilor se vedea inevitabilul pretoriu. Legionarul se îndreptă spre poarta grea de lemn. O sentinelă se grăbi s-o deschidă și intrară într-o curte fără copaci și arsă de dogoarea soarelui, apoi trecură printre două rînduri de corturi cafenii care acum erau neocupate, deoarece legiunea se găsea în sala de mese. Puțin după aceea ajunseră în fața intrării destul de impunătoare a pretoriului. O sentinelă cu părul cărunt le făcu loc să treacă.

— Ia sclavul acesta în primire și bagă-l la închisoare.

— Cum te cheamă? întrebă santinela.

Demetrius îi spuse.

— Dar pe stăpînul tău cum îl cheamă?

— Lucan... cetățean roman.

— Unde locuiește?

— La Roma.

Santinela se uită la legionar cu îndoială și lui Demetrius i se păru că omul acesta mai în vîrstă ezită să-l primească.

— De ce este învinovățit? întrebă sentinela din nou.

— Bănuială de furt, răspunse legionarul. Bagă-l la închisoare și mai tîrziu va explica celor în drept cum de aleargă în lungul drumurilor, departe de stăpînul său, îmbrăcat în haine de pescar și cu punga plină de bani.

— Scrie-i numele pe tabla de gresie, zise sentinela, centurionul este la masă.

Legionarul învîrti tibișirul în mînă, apoi îl întinse lui Demetrius.

— Poți să-ți scrii numele, sclavule? întrebă el nemulțumit.

Cu toată situația delicată în care se găsea, lui Demetrius îi veni să rîdă. Se vedea limpede că nici unul dintre romanii aceștia nu știe să scrie. În cazul cînd nu știau să scrie, nu vor ști nici să citească. Luă tibișirul în mînă și scrise pe tăblița de gresie:

« Demetrius, sclavul grec al lui Lucan, un roman care se găsește în Capernaum. »

— Pentru un sclav numele acesta este cam lung, zise legionarul. Dacă se va întîmpla să fi scris altceva . . .

— Am scris numele stăpînului meu.

— În cazul acesta ia-l în primire, porunci legionarul și plecă.

Sentinela bătu cu sulița în lespezile coridorului și imediat apăru un legionar mai tînăr care-i făcu lui Demetrius semn cu capul, să-l urmeze. Apucară în lungul coridorului și coborîră pe o scară îngustă care ducea spre închisoare. La strungărețele de la uși apărură obraze bărboase; în majoritate obraze de evrei și cîțiva beduini încruntați. Pe Demetrius îl îmbrînciră într-o celulă cu ușa deschisă, de la celălalt capăt al coridorului. O firidă îngustă și perpendiculară, făcută în peretele exterior al celulei, lăsa să intre o dîră slabă de lumină. Din zidul gros atîrna un lanț greu cu cătușele ruginite. Legionarul nu dădu lanțului nici o atenție, ci ieși din celulă și după ce trînti ușa trase zăvorul.

Demetrius se așeză pe marginea laviței și se întrebă cît va trebui să treacă pînă va fi cercetat. În aceeași clipă se gîndi că legionarul beat ar fi putut să bănuiască ceva și în cazul acesta dacă i-a șters numele de pe tabla de gresie, ar putea să rămînă aici uitat pentru totdeauna. Poate ar fi bine ca la prima ocazie să încerce să evadeze. În cazul cînd totuși va fi judecat repede, pînă unde va putea merge cu mărturisirile? Ar fi greu să explice misiunea pe care o avea Marcellus în Galileea. Fără îndoială, bătrînul Legat Iulian primise ordine să curețe cît mai repede provincia de creștini. Nimeni n-ar putea spune care va fi atitudinea lui, în cazul cînd va afla că și Marcellus s-a alăturat acestor ucenici ai lui Iisus.

După ce ochii i se mai obișnuiseră cu lumina slabă a celulei, Demetrius descoperi o poliță pe care era o strachină și o oală de pămînt. Acum un ceas îi fusese foame, dar de cînd îl băgaseră în celula aceasta începuse să-i fie sete. Se apropie de ușă și se lăsă pe vine, căci firida ușii nu era făcută pentru un om mai înalt de statură, și uitîndu-se dincolo de coridor, întîlni o pereche de ochi întrebători ai unui roman, cu obrazul încadrat în firida celulei din cealaltă parte a coridorului. Ochii trebuiau să fie ai unui tînăr de aceeași vîrstă cu el.

— Cînd ni se dă de băut și de mîncat? întrebă Demetrius, vorbind cu el latina vulgară.

— De două ori pe zi, răspunse tînărul cu amabilitate — ar fi trebuit să vii devreme — odată după răsăritul soarelui și odată la apusul soarelui. Lăudați fie zeii, mîine nu voi mai fi obligat să mănînc în celulă! Voi pleca astăzi după amiază. Săptămîna mea s-a terminat!

— Eu nu pot să aștept după apă, pînă la apusul soarelui, îngînă Demetrius.

— Fac prinsoare pe zece sesterți că vei fi obligat să aștepți pînă cînd ți-o vor aduce răspunse romanul și-și îndreptă trupul așa că acum nu i se mai vedea decît tăbliță de identificare, prinsă de un lănțișor petrecut împrejurul gîtului.

— Din ce legiune faci parte? întrebă Demetrius, văzînd că vecinul său este dispus să vorbească.

— Legiunea a șaptesprezecea care este aici în castru.

— Și cum se face că nu ești în arestul Legiunii, în loc să fii în închisoarea aceasta, împreună cu civili?

— Arestul este supraîncărcat, răspunse legionarul rîzînd.

— S-a întîmplat vreo rebeliune?

— N-a fost rebeliune, răspunse legionarul. Au făcut o petrecere. Legatul Iulian a fost transferat la Ierusalim. Noul Legat a adus cu el cinzeci de legionari de la castrul pe care-l comandase înainte de asta, ca să-l păzească pe drum. În timpul praznicului a curs vin din belșug, dar tot așa a curs și sînge, deoarece detașamentul sosit din Minoa era format din oameni cîrcotași . . .

— Din Minoa! exclamă Demetrius. Va să zică noul Legat este tribunul Paulus?

— Da, acesta este! răspunse legionarul. Dar e foarte sever. Bătrînul Iulian proceda mai cu blîndețe. Acesta nu-ți trece nimic cu vederea. Cît despre încăierare, n-a fost nimic grav: cîteva crestături de cuțit și cîteva nasuri stricate. Unul din Minoa a rămas fără o bucată de ureche. I-am retezat-o chiar eu, adăugă el cu sfială, dar nu este prea grav rănit. Știa și el că asta s-a întîmplat, fără să vreau anume să-l rănesc. Apoi făcu o scurtă pauză și adăugă: Constat că și pe tine te-a crestat cineva la ureche.

— Asta nu este o simplă întîmplare, răspunse Demetrius, și rîse și el cînd văzu că legionarul zîmbește, închipuindu-și c-a făcut o glumă reușită.

— Ce ai făcut? Ai încercat să evadezi? întrebă el.

— Nu . . . plecasem la Capernaum, ca să-l întîlnesc pe stăpînul meu.

— Va veni și te va scoate de aici. Nu-ți face nici o grijă din pricina asta. Stăpînul tău este roman?

— Da, răspunse Demetrius, dar el nu știe că sînt aici, apoi adăugă cu glasul în șoaptă: Nu s-ar putea să-i dai de știre? Ți-aș da bucuros ceva pentru această osteneală.

Legionarul începu să rîdă batjocoritor.

— Asta este vorbă mare, pentru un sclav. Cît ai vrea să-mi dai? Probabil doi dinari?

— Ți-aș da zece sesterți.

— Dimpotrivă, nu-mi vei da nimic, deoarece eu nu am nevoie de astfel de bani, tinere.

— Banii nu i-am furat, protestă Demetrius. Mi i-a dat stăpînul meu.

— În cazul acesta n-ai decît să-i păstrezi! se răsti legionarul și se întunecă la față, apoi dispăru din fața firidei.

Demetrius se așeză abătut pe laviță.

Era sfîșiat de sete.

CAPITOLUL XVII

Evident, ar fi fost o copilărie să afirmi că ai toată încrederea în sinceritatea lui Natanail Bartolomeu, și în același timp să te îndoiești de temeinicia afirmațiilor lui în legătură cu furtuna la care fusese martor.

De asemenea n-ai fi putut spune nici că bătrînul a fost o victimă a halucinațiilor sale. El nu era un astfel de om. Și afară de asta, nu era nici mincinos și nici prost.

După cum spunea el, în timpul cît se așezase împreună cu Marcellus în grădinița lui de smochini, Iisus liniștise o furtună dezlănțuită pe Marea Galileei; a poruncit vîntului să se oprească și vîntul s-a supus imediat poruncii lui. Iisus a vorbit și furtuna a încetat. Bartolomeu făcu o mișcare cu degetul ca o surcea: Uite așa!

Întîmplarea aceasta nu era auzită de la altcineva, căci fusese el însuși pe corabie. Văzuse și auzise tot ce s-a întîmplat în timpul nopții aceleia. Chiar dacă n-ai fi crezut vorbele lui, bătrînul Bartolomeu nu s-ar fi simțit jignit, deoarece el știa că-ți spune numai adevărul.

Terminase cu ceea ce avea de spus. Bătrînul ucenic căută să se răcorească mișcînd ușor din mînă, după ce-și desfăcu tunica la gît, ferind din cale barba lungă și albă. Marcellus nu mai îndrăzni nici să întrebe, nici să mai spună nimic, ci sta și se uita întunecat la mîinile sale împreunate, simțind privirile întrebătoare ale lui Justus oprite asupra lui. Presimțea că ei așteaptă amîndoi ca să spună ceva, așa că după o lungă tăcere care începuse să pară grea, murmură:

— Mi se pare ceva neobișnuit! Nu știu ce să zic!

Întîmplarea aceasta dramatică îi fusese povestită cu toată bogăția de amănunte caracteristică oamenilor în vîrstă, dar fără nici un entuziasm. Bătrînul Bartolomeu nu încercase nici să-l convingă, nici să-l convertească. Justus îl rugase să le spună cum s-a petrecut această furtună și el le spusese. Probabil pentru el aceasta fusese prima ocazie cînd putuse vorbi despre ea în toate amănuntele. Tot așa se întîmpla pentru prima dată să vorbească despre această furtună, unui om care n-a auzit niciodată despre ea.

În dimineața aceea, puțin după plecarea lui Demetrius, mica lor caravană coborîse încet poteca ce șerpuia la vale, ocolise cartierul puțin populat al litoralului din mica localitate Tiberiada — palatele funcționarilor provinciali, care scoteau și mai mult în evidență sărăcia și murdăria cartierului de pe marginea lacului — apucase în lungul țărmului, iar de aici ocolise vechiul castru și puțin după aceea ajunse la marginea orașului Capernaum.

Lui Iona îi făgăduiseră un scurt răgaz, pentru a-l vizita pe Toma și pe Gașpar; o luară deci pe o străduță laterală și după ce se informară de la mai mulți trecători, se opriră în fața casei unde fură bine primiți. La străduințele lui Toma și ale maică-si, pe Iona îl lăsară la ei, cu înțelegere ca ziua următoare să vină să-l ia. Toți admiseră că Gașpar l-a recunoscut pe Iona, deși cei mai în vîrstă își ziseră că probabil și acadeaua care vreme de două ceasuri se topise în palma fierbinte a băiețașului putea să aibă o parte de contribuție la atitudinea măgulitoare a lui Gașpar față de Iona.

După ce ieșiră din nou în strada mare, se îndreptară spre centrul comercial al orașului care avusese un rol atît de important în povestirea amintirilor lui Justus. Se opriseră cîteva clipe în fața casei în care sta Lidia, și Justus propusese să-i facă o scurtă vizită, dar Marcellus stărui să renunțe, deoarece era aproape de amiază și vizita aceasta poate n-ar fi fost la locul ei.

Piața îi făcu impresia că a mai văzut-o cîndva. Sinagoga, a cărei arhitectură, ca o sfidare, părea mai mult romană decît evreiască — fapt care era explicabil, deoarece cheltuielile fuseseră suportate de centurionul Hortensius — își întindea treptele de marmură în formă de evantai în partea de miazănoapte a uriașului teren dreptunghiular, exact așa cum și-o închipuise și Marcellus; de pe treptele acestei scări vorbise Iisus miilor de oameni adunați împrejurul său. La această oră în piață nu era aproape nimeni, afară de cerșetorii care băteau cu cățuile lor în caldarîmul străzii, ca să atragă atenția trecătorilor; toată lumea care avea o casă unde să se adăpostească plecase ca să mănînce de amiază.

Marcellus rămase cu impresia c-a mai trecut de nenumărate ori pe aici. În realitate era atît de preocupat cu identificarea locurilor pe unde trecea, încît uitase cu totul că aici ar fi trebuit să se întîlnească cu Demetrius. Justus îi adusese aminte, și auzindu-l ce spune, Marcellus se uitase speriat împrejurul său. Ar fi o situație, foarte neplăcută, dacă pe Demetrius l-ar fi arestat pentru cine știe ce motive. Nu se simțea cîtuși de puțin dispus să-l viziteze pe bătrînul Iulian, mai ales în situația lui de acum. Justus reuși să-l mai liniștească puțin, spunîndu-i că s-a înțeles cu Demetrius să se întîlnească la hanul bătrînului Salum, unde trebuiau să poposească; el însă se întreba ce l-a putut determina pe Demetrius ca pînă acum să nu se arate?

— Probabil n-a înțeles ce i-am spus, zise Justus.

— Se poate, încuviință Marcellus, dar totuși nu-mi vine să cred. Demetrius este întotdeauna atent cînd primește instrucțiuni de felul acestora.

Coborîră spre țărmul lacului, lăsînd pe băiatul de la caravană de strajă și văzură mulțimea de bărci trase la mal, pe prund. Justus fusese de părere c-ar fi mai bine să prînzească în apropierea apei. După ce așteptară vreo jumătate de ceas, ca să apară și Demetrius, își luară merindea și se îndreptară spre miazănoapte, deși Marcellus mai nădăjduia că îl va întîlni pe credinciosul său servitor la han. Hanul lui Ben-Salum era o ospătărie liniștită cu o curte încăpătoare, pentru primirea călătorilor care soseau cu propriile lor caravane. Dar aici nimeni nu văzuse un sclav

grec, de statură înaltă. Despachetară legăturile și ridicară cortul în umbra a doi sicomori uriași, apoi plecară să-l vadă pe bătrînul Bartolomeu, care stătea ceva mai încolo, pe o străduță laterală de la marginea orașului.

Bătrînul își terminase povestea.

La început le povestise cîteva episoade care nu avuseseră nici o legătură cu furtuna, decît că se întîmplaseră în aceeași zi. În seara zilei aceleia Iisus se simțise extrem de ostenit. Atît de ostenit încît a continuat să doarmă și au fost obligați să-l trezească în momentul cînd s-au convins că mica lor corabie se va duce la fund. Pentru a justifica osteneala aceasta neobișnuită, Bartolomeu se crezuse obligat să le spună și ce s-a întîmplat în timpul zilei.

Din cînd în cînd, în timpul acestei lungi povestiri, glasul slăbit și adînc al bătrînului care stătea cu barba albă proptită în piept, devenea un fel de murmur stins și-ți făcea impresia că Bartolomeu a plecat de lîngă tine și de lîngă Justus, pentru a se reintegra în marea mulțime a oamenilor adunați pe țărmul deșert al lacului, o mulțime gălăgioasă, flămîndă și obosită, care la urmă impresionată de cuvintele învățăturii lui Iisus începe să se considere drept o' mare familie ai cărei membrii consimt să-și împartă hrana cu ceilalți.

« — Un băiețaș cuminte și îmbrăcat în haine curate, continuă bătrînul Bartolomeu, un nepot al Lidiei care nu avea copii și-și petrecea tot timpul în casa ei, la plecare luase un coșuleț cu merinde. »

Apoi trezindu-se pe neașteptate din reveria sa, Bartolomeu își aduse aminte de vizitatorii săi și începu să vorbească lui Marcellus despre vindecarea miraculoasă a acestei femei; Justus nu făcu nici o încercare, pentru a-i atrage atenția că tînărul roman cunoaște despre această întîmplare. După ce termină cu Lidia și Iair, a cărui fetiță fusese vindecată în aceeași zi, bătrînul reveni din nou la minunata întîmplare din deșert, cînd Iisus hrănise mulțimea cu cinci pîini și doi pești.

« — Probabil băiețașul se așezase la picioarele Învățătorului, zise el, întorcînd privirea în altă parte. Probabil nu se mișcase tot timpul de lîngă el, deoarece în momentul cînd Iisus a declarat că va trebui să cinăm, el s-a ridicat în fața lui, ca și cînd ar fi ieșit din pămînt, și a întins spre el coșulețul în care-și avea merindea ».

Bartolomeu avu nevoie de vreme foarte îndelungată pentru a le putea povesti despre acest ospăț neobișnuit: felul în care a frînt pîinea, împărțirea rezervelor puține pe care le aveau unor oameni cu totul străini, felul în care s-a purtat față de oamenii în vîrstă și față de copii, duioșia lui față de ei . . . ca imediat după aceea ritmul povestirii lui să se accelereze. Răbufneli de vînt înghețat începuseră să scuture buruienile uscate din apropierea lor; din partea de miazănoapte-răsărit se apropiau nori grei de furtună, și făcînd un gest larg cu mîna, le arătă cum norii negri începuseră să întunece cerul; în depărtări se auzea glasul stins al tunetului. Oamenii se ridicaseră în picioare și adunîndu-și neamurile laolaltă, au început să alerge grăbiți. Toți se îndreptau acum spre casă.

Întunericul cobora repede; printre norii negri fluturau scăpărări de fulgere și vîntul tulbura apele lacului, repezind valurile furioase spre țărmul pîrjolit de dogoarea soarelui. Filip a fost de părere să se îndrepte

spre satul Bethsaida care se găsea la o depărtare de două mile. Simon Petru spunea că ar fi mai bine să tragă corabia pe țărm și să se adăpostească sub pînza mare a catargului. După ce fiecare dintre ei a făcut cîte o propunere, Iisus le-a răspuns că se vor îmbarca repede și se vor întoarce din nou la Capernaum.

« — Spunea că n-avem nici o pricină să ne temem de ceva, continuă Bartolomeu, dar noi cu toate acestea eram înspăimîntați. Unii dintre ucenici au încercat să discute cu el. Eu însă n-am zis nimic. Oamenii bătrîni sînt mai sfioși, declară el și întorcîndu-se spre Marcellus, adăugă: în caz de primejdie este mult mai bine ca oamenii bătrîni să stea liniștiți, căci ei și așa nu pot fi de nici un folos ».

« — Eu am fost de părere că oamenii în vîrstă pot fi de mult folos, în orice împrejurare, răspunse Marcellus cu amabilitate ».

« — Asta tinere, se poate, dar nu pe vreme de furtună, declară Bartolomeu. Un bătrîn poate să-ți dea un sfat de folos, cînd este așezat la umbra unui smochin, într-o după-amiază însorită . . . dar nu pe vreme de furtună. »

Corabia era adăpostită într-un golf și cu mare greutate înfruntase valurile furioase ce reușiseră să treacă peste parapet. Sleit de puteri, Iisus se întinsese pe o bancă de la pupa, unde l-au acoperit cu o bucată de pînză udă. Punînd mîna pe vîsle, ucenicii au reușit să scoată corabia în larg, dar după aceea au fost obligați să coboare de pe catarg pînza pe care o întinseseră, deoarece furtuna începuse să se dezlănțuie cu toată furia. Nici unul dintre ei n-avusese încă ocazia să se afle în larg, pe vreme de furtună. Corabia era purtată pe coama valurilor ca o găoace de nucă, pentru a fi apoi prăvălită ca în adîncuri de prăpastie: potopul apelor răscolite se repezea asupra lor, smulgîndu-le uneori vîslele din mînă. Corabia se umplea de apă văzînd cu ochii. Renunțaseră la orice încercare și la vîsle nu mai trăgeau decît patru inși. Ceilalți scoteau apa care totuși creștea mereu și amenința să-i acopere. Iisus continua să doarmă liniștit!

Justus interveni în povestirea lui Bartolomeu, cînd acesta făcu o pauză și-și șterse fruntea de sudoare, ca și cînd și-ar fi adus aminte de efortul uriaș din noaptea aceea, cînd golise apa din corabie cu o găleată, și începu să-și facă vînt cu o frunză de palmier.

— Probabil că te-ai gîndit că Iisus ar fi trebuit să se ridice de pe laviță și să vă dea o mînă de ajutor? întrebă Justus și zîmbi înveselit.

Obrazul moșneagului tresări din pricina părerilor de rău:

— De, probabil unii dintre noi ne-am gîndit, că după ce ne-am băgat în primejdia asta, n-ar strica să pună și el mîna pe o găleată și să ne ajute. Evident, adăugă el grăbit, nimeni nu mai era în stare să mai judece cu mintea liniștită. Furtuna începuse să ne zguduie cumplit și ne găseam între moarte și viață. Iar noi toți eram sleiți de puteri și cu membrele paralizate, de un fel de osteneală care te face să respiri șuierînd și să simți arsuri în gît.

— Apoi l-ați strigat, ca să se trezească! zise Justus nerăbdător.

— Da! L-am strigat, zise moșneagul și se întoarse spre Marcellus: m-am apropiat de el și l-am trezit. « Învățătorule! », am țipat eu. « Corabia se duce la fund! Ne vom îneca! Nu-ți pasă? » Bătrînul își propti bărbia

în piept și oftă îndurerat. « Eu sînt cel care a spus Învățătorului vorbele acestea ! »

După o clipă de tăcere Bartolomeu oftă adînc și continuă: Iisus s-a trezit și s-a ridicat în picioare, și-a întins brațele lungi și puternice, apoi și-a trecut degetele prin părul ud.

— Nu s-a speriat? întrebă Marcellus.

— Iisus nu se speria niciodată ! ripostă Bartolomeu. S-a ridicat și s-a îndreptat spre partea dinainte a corăbiei, bălăcind prin apă, cu brațele ridicate în aer, ca să-și păstreze echilibrul, pînă a ajuns la catargul principal. Urcîndu-se pe scara grosolană de lemn, a rămas o clipă ținîndu-se cu un braț de catarg. Apoi a ridicat amîndouă brațele în sus și s-a uitat la valurile ce se încălecau unul peste altul, și a început să vorbească. Dar glasul lui nu era răstit. Noi ne uitam la el înspăimîntați. Vorbea, nu cu glas răstit sau poruncitor, ci domol, întocmai cum ai vorbi cu un animal speriat: « Liniște ! Liniște ! repeta el. Domolește-te ! »

Felul în care vorbea Bartolomeu reușise să-l facă pe Marcellus să aștepte cu respirația întretăiată și să-și simtă bătăile speriate ale inimii. Se plecă spre el și cercetă curios obrazul mușneagului.

— Ce s-a întîmplat apoi? întrebă el.

— Furtuna s-a terminat ! răspunse Bartolomeu.

— Dar nu, imediat !

Bartolomeu ridică brațul slăbit și cu mîna uscată făcu un gest de oprire.

— Uite așa ! declară el.

— Și pe cer au răsărit stelele ! adăugă Justus.

— De asta nu-mi aduc aminte, murmură Bartolomeu.

— Filip spunea c-au răsărit stelele, stărui Justus cu glasul liniștit.

— Se poate, încuviință Bartolomeu. Dar eu nu-mi aduc aminte.

— Unii spuneau că puntea corăbiei s-a zvîntat imediat, adăugă Justus și clipi din ochi, ca și cînd ar fi știut dinainte că bătrînul îl va contrazice.

— Asta este o afirmație greșită. Unii dintre noi au continuat să scoată apa cu gălețile, tot drumul pînă la Capernaum. Indiferent de cel care a făcut această afirmație, dacă a fost cu noi, a ajutat și el la găleți.

— Cum v-ați simțit, după această întîmplare neobișnuită? întrebă Marcellus.

— Nu prea aveam ce zice, deoarece toți ne simțeam năuciți. Împrejurul nostru fusese un muget uriaș și acum totul se liniștise. Apa care se legăna, încă înspumată, era adormită ca oglinda unui izvor. Eu însă simțeam o adîncă împăcare în toată ființa. Probabil cuvintele adresate de Iisus furtunii ne liniștiseră și pe noi și ne întăriseră în inimă noastră.

— El ce a făcut după aceea? întrebă Marcellus.

— S-a întors și s-a așezat pe banca de la capătul din urmă al corăbiei, răspunse Bartolomeu, și și-a strîns levita împrejurul trupului, că era ud pînă la piele. Peste cîteva clipe a ridicat ochii și s-a uitat la noi, apoi a zîmbit abătut și ne-a întrebat, ca pe niște copii: « De ce v-ați speriat în felul acesta? » Dar nimeni n-a îndrăznit să-i răspundă. Probabil nici n-așteptă ca noi să-i răspundem ceva. Imediat după aceea s-a întins din nou și punîndu-și o mînă sub cap în loc de pernă, a adormit.

— Ești sigur c-a adormit? întrebă Justus.

— Nu . . . dar sta foarte liniștit și cu ochii închiși. Probabil se gîndea la ceva. Noi ne-am adunat în partea de la mijlocul corăbiei și ne-am uitat unul la altul. Toți credeau c-a adormit din nou și nu îndrăzneau să vorbească. Îmi aduc aminte de Filip c-a întrebat în șoaptă: « Ce fel de om este acesta, de pînă și vînturile și valurile ascultă de vorba lui? »

Povestea se terminase. Marcellus, pentru care fusese anume repetată, știa că acum așteaptă să afle ce va spune, fie că va crede fie că nu va crede în temeinicia ei. Sta pe scaun, cu trupul plecat adînc înainte, uitîndu-se în palmele mîinilor împreunate. Nu se poate ca bătrînul Bartolomeu să-i fi înșirat minciuni. În același timp Bartolomeu părea un om pe deplin chibzuit. Dar, pe toți zeii, ar fi imposibil să crezi, că o astfel de întîmplare este posibilă. Un bărbat să vorbească cu furtuna! Să vorbească valurilor dezlănțuite, cum ar vorbi cu un cal nărăvaș! Și furtuna să asculte de vorbele lui! Nu se poate . . . Așa ceva este imposibil! Simți ochii binevoitori ai lui Justus că se opresc asupra lui întrebători. Puțin după aceea își îndreptă trupul și clătină din cap:

— Mi se pare ceva neobișnuit! murmură el cu glasul stins. Cu totul neobișnuit!

După-amiaza era pe terminate, cînd căpitanul cu părul cărunt al gărzii coborî la subsol, ca să-l elibereze pe legionarul care retezase o bucată din urechea colegului său de la Minoa. Demetrius se apropie de strungăreața tăiată în ușa celulei, imediat ce auzi că se trag zăvoarele, sperînd că va auzi conversația ce se va desfășura între ei, privitoare la eliberare, dar n-auzi nimic. Nici unul dintre ei nu scoase nici o vorbă. Ușa grea a celulei se deschise larg și legionarul ieși. Comandantul gărzii plecă împreună cu el în lungul coridorului întunecat.

Puțin după aceea în toată închisoarea se auzi un freamăt stins; ușile începură să se deschidă, lanțurile zdrăngăneau, se auzeau glasuri răgușite; țăcănitul străchinilor și al oalelor, plăcutul clipocit al apei. Sosise vremea cînd deținuților trebuia să li se dea mîncare și freamătul ce se auzea era ca și pocnetul de copite, plescăitul urechilor de la capetele ce se scutură, mugetul molcom al animalelor flămînde. Gura și gîtul lui Demetrius erau uscate, iar limba i se făcuse iască. Capul începuse să-i vîjîie. Nu-și aducea aminte să fi fost pînă acum atît de însetat. Nici chiar în ticăloasa închisoare de pe fundul galerei care odinioară îl dusese înlănțuit de butuc, din Corint pînă la Roma, nu suferise atît de cumplit din pricina lipsei de apă.

Veneau atît de încet cu mîncarea, încît i se părea că niciodată nu vor mai ajunge pînă la capătul de dincoace al coridorului. Singura lui speranță era că apa nu se va termina înainte de a ajunge la celula lui. Nu dorea nimic altceva decît apă! Hrana nici nu l-ar mai interesa, dacă ar voi să-i dea o gură de apă . . . acum, imediat.

Într-un tîrziu ajunseră și în fața ușii lui, traseră zăvorul și o deschiseră larg. În prag apărură doi sclavi sirieni, murdari și cu urechile despicate. Cel care era mai mic de statură, dar bine legat și voinic, băgă

o ulcică în găleata cu ciorbă care era aproape goală și-i făcu semn spre strachina de pe poliță. Demetrius care nu era în stare să se mai gîndească la altceva decît la setea ce-l chinuia, aștepta cu ulcica în mînă, pentru a lua apă. Întinse mîna după strachină și sirianul murdar îi turnă într-însa un cauc de varză prost mirositoare. Apoi scotoci într-o desagă murdară și scoțînd o bucată de pîine mică și neagră o puse pe laviță. Pîinea se auzi răbufnind în scîndura laviței, ca și cînd ar fi fost un bolovan.

Se feri din cale și ieși pe coridor, ca să facă loc celui mai înalt care purta pe umăr un ulcior uriaș de apă. Aproape înnebunit de sete, Demetrius ridică oala spre el ca și cînd s-ar fi simțit mulțumit că-și va putea bate joc de un sclav grec, înclină puțin ulciorul și de la înălțimea aceasta dete drumul unei șuvițe de apă, care deși nimeri în oala lui Demetrius, în violența căderii îl stropi pe haine și în oală nu rămase mai mult de o lingură. Imediat după aceea sirianul se îndreptă spre ușă, ca să plece.

— Dă-mi apă ! zise Demetrius cu glasul sugrumat.

Sirianul rînji, aplecă din nou ulciorul și restul apei i-l vărsă pe picioare. Apoi se retrase rîzînd în bătaie de joc, mergînd de-a-ndaratelea, ca să ajungă la ieșire.

Deși oala pe care Demetrius o ținea în mînă era de pămînt, ea totuși părea destul de grea și în mîna unui om chinuit de sete, cum era el acum, putea deveni o armă primejdioasă. Demetrius ridică mîna și-l pocni pe intrus cu oala drept în creștetul capului; lovitura fu atît de violentă încît cu siguranță i-ar fi crăpat țeasta, dacă aceasta n-ar fi fost acoperită cu un așternut de păr des și bătucit.

Sirianul scăpă de pe umăr ulciorul care căzu și se făcu țăndări, apoi trase din brîul murdar un pumnal ruginit și făcu un pas înainte. Demetrius nici nu s-ar fi gîndit să întrebuințeze drept armă o strachină de ciorbă fierbinte, dar n-avea nimic altceva la îndemînă, așa că puse mîna pe ea și o repezi în obrazul sirianului, apoi îl mai pocni odată în creștet și ridicînd de jos un ciob greu din ulciorul spart, îl lovi peste mîna în care ținea pumnalul.

Văzînd c-a rămas dezarmat, sirianul se retrase încet spre coridor unde tovarășul său cel lat în umeri, neavînd loc să intre în celulă, așteptase ca să vadă cum se va termina încăierarea. Demetrius profită de această clipă de liniște pentru a ridica pumnalul. După ce se deschise drumul, cel de pe coridor se pregătise gata să se repeadă, dar cînd constată că și deținutul este înarmat, se retrase repede și încercă să închidă ușa.

Cît ai clipi, Demetrius își dădu seama că asta ar însemna să fie prins în capcană, și eventual ucis de o suliță aruncată asupra lui prin strungăreața de la ușă. Se propti în ușă cu toată puterea și reuși să iasă pe coridor. Impresionați de lupta încinsă în apropiere, ceilalți deținuți începură să vocifereze și să chiuie, așa că larma făcută de ei îl determină pe comandantul gărzii să coboare scara de piatră, însoțit de trei legionari. Se opriră la depărtare de cîțiva pași. Unul dintre cei care veniseră, fu de părere să se repeadă între ei și să-i despartă, dar căpitanul întinse brațul și-l opri. Nu se întîmpla să vezi în fiecare zi o luptă cu pumnalul în mînă,

și de fiecare dată cînd doi furioși se reped unul la altul în felul acesta, lupta merita să fie văzută.

În spațiul strîmt al coridorului cei doi adversari începuseră să se învîrtească roată, cîntărindu-se unul pe altul. Sirianul care era cel puțin cu o palmă mai mic decît Demetrius, dar mult mai greu decît el, se lăsase pe vine ca să sară. Gardianul cel mai tînăr își scoase punga și o goli în palmă:

— Fac prinsoare pe doi sesterți și nouă dinari că porcul acesta de sirian va învinge; camarazii lui clătinară din cap. Grecul li se părea mult inferior. Pumnalul era arma favorită a sirienilor — mai ales cînd avea tăișul întors ca o seceră. Preferința lor era să se strecoare în spatele dușmanului și să i-l înfigă sub coaste, ceva mai spre dreapta de la umărul stîng. Pentru așa ceva era nevoie de un cuțit lung. Demetrius cunoștea destul de bine lupta cu pumnalul, dar nu întrebuințase niciodată un cuțit anume menit să înjunghii oamenii pe la spate.

Arma pe care o avea în mînă părea că este prea lungă pentru spațiul redus în care se găseau și nu se simțea nici la îndemînă. Sirianul cel înalt rămăsese undeva în întunericul coridorului, departe, în urma tovarășului său. Văzînd curiozitatea cu care gardienii urmăresc lupta, cel care ataca își zise că va trebui să termine repede. Acum erau foarte aproape și pumnalele lor scăpărau scîntei de fiecare dată cînd se încrucișau. Demetrius se retrăgea mereu, și sta în defensivă. Gardienii se feriră din cale, ca să aibă mai mult loc. Imediat după aceea ritmul luptei se acceleră, deoarece sirianul văzu că pe mîneca levitei lui Demetrius apare o dîră de sînge ceva mai sus de cot. Nu trecu mult și pe dosul mîinii sirianului se văzu o crestătură adîncă; își scutură repede brațul, ca să elimine sîngele, dar mișcarea lui nu fu destul de promptă. O lovitură se opri pe osul său clavicular, în imediata apropiere a carotidei. Făcu un pas înapoi. Demetrius îl urmări de aproape, încercînd să profite de acest avantaj, și îl mai răni odată. În aceeași mînă.

— Păzea, grecule ! strigă comandantul. Sirianul cel înalt care rămăsese în fundul coridorului, se plecă subit și ridică un ciob al ulciorului spart pe care se pregătea acum să-l arunce în capul lui Demetrius. Acesta se lăsă numaidecît pe vine și ciobul îi trecu sfîrîind pe lîngă ureche.

— Ajunge ! strigă comandantul din nou și apucîndu-l pe Demetrius de umăr, îl dădu la o parte; cei trei gardieni ridicară lăncile, gata să le arunce.

— Ieșiți afară, ticăloșilor ! porunci comandantul.

Sirienii nu îndrăzniră să se împotrivească, iar cel mai mic de statură aruncă pumnalul însîngerat, cînd apucă în lungul coridorului, escortat de gardieni. După ce ajunseră pe coridorul de la parter, căpitanul ieși cu ei în curte. Aici aduseră apă și după ce spălară rănile combatanților, le legară provizoriu. Demetrius puse mîna pe un ulcior de apă și sorbi cu sete. Tăietura ce o avea pe braț era adîncă și dureroasă, și-l ustura și julitura de pe tîmpla unde fusese scrijelit de ciobul ulciorului aruncat de sirianul cel înalt, dar acum după ce-și astîmpărea setea, nimic nu-l mai putea interesa.

Căpitanul dădu ordin să-l urmeze și intrară din nou în pretoriu, iar de aici urcară o scară de marmură și ajunseră la etajul de sus. Sentinela informă gardianul din fața unei uși impunătoare că Namius, căpitanul gărzii, ar vrea să vorbească cu Legatul. Acesta dispăru, ca să se întoarcă numaidecît și să le facă semn. Grupul intră în sala impunătoare a pretoriului, luminată de opaițe uriașe ce atîrnau din tavan, spînzurate de lanțuri meșteșugit lucrate.

Rănile lui Demetrius zvîcneau, dar totuși nu era atît de grav rănit încît să nu-i vină să zîmbească, în momentul cînd văzu scena ce se desfășura în fața ochilor săi. Paulus așezat în fața lui Sextus, la masa uriașă și plină de sculpturi, de pe estradă, ținea în mînă ulcica de piele în care scutura zarurile. Prin urmare Paulus care fusese transferat în slujba de Legat al castrului din Capernaum, își adusese și tovarășul de joc. Gardienii și deținuții se apropiară, conduși de două sentinele în uniforme strălucitoare. Paulus ridică privirea plictisită spre ei, apoi își concentră atenția asupra jocului. Scutură zarurile și dîndu-le drumul pe tăblia poleită a mesei, ridică din umeri. Sextus zîmbi, luă ulcica în mînă, scutură zarurile și le aruncă nervos ca după aceea să se uite la ele încruntat. Paulus începu să rîdă și se propti în spătarul scaunului. Centurionul Sextus se întoarse spre cei care intraseră în sală.

— Ce s-a întîmplat, Namius? întrebă Legatul și începu să caște.

— Sirienii l-au atacat pe deținutul acesta grec, stăpîne.

— Pentru ce l-au atacat? întrebă Paulus nemulțumit.

Căpitanul Namius nu știa exact ce s-a întîmplat, dar sirienii coborîseră la subsol, pentru a împărți deținuților hrana și s-au încăierat cu grecul pe care l-au adus astăzi.

— Vino mai aproape, grecule, zise Paulus și după ce se uită la el, făcu ochii mici, ca și cînd ar fi încercat să-și aducă aminte de ceva. Demetrius făcu un pas înainte și se încruntă ca să-și poată stăpîni zîmbetul. Sextus se aplecă peste masă și murmură ceva. Ochii lui Paulus se luminară. Dădu apoi din cap și zîmbi nepăsător.

— Căpitane, scoate deocamdată pe acești sirieni din sală, porunci el. Vreau să vorbesc cu grecul acesta. Apoi așteptă pînă cînd gardienii ieșiră cu ei. Ești rănit grav, Demetrius? întrebă Legatul cu bunăvoință.

— Nu, stăpîne, răspunse Demetrius. Dar în aceeași clipă i se păru că pereții sălii au început să se învîrtească împrejurul său și în fața ochilor îi coborî o pînză de întuneric, așa că imaginea lui Paulus se destrămă ca într-o ceață. Îl auzi că dă un ordin, apoi simți că cineva a așezat un scaun lîngă el și-i ajută să se așeze. O sentinelă îi puse o cupă de vin în mînă. Imediat după aceea slăbiciunea îi trecu și reuși să îngîne: Îți mulțumesc, stăpîne! dar glasul lui păru stins.

— Ia spune, Demetrius, cum se face că tu ești aici în închisoarea castrului? întrebă Paulus. Dar va fi mai bine să lăsăm amănuntul acesta pentru mai tîrziu. Unde este stăpînul tău?

Demetrius îi spuse.

— Aici în Capernaum! exclamă Paulus. Și ce l-a adus pe admirabilul Tribun Marcellus, în tristul și evlaviosul nostru oraș?

— Stăpînului meu îi plac țesăturile făcute în Galileea. A cutreierat toată regiunea, pentru a găsi astfel de obiecte.

Paulus încruntă din sprîncene și se uită la Demetrius cu atenție.

— S-a vindecat . . . înțeleg, de cap?

— S-a vindecat . . . s-a vindecat definitiv, răspunse Demetrius.

— Am auzit spunîndu-se . . .

Paulus nu termină fraza, crezînd că Demetrius o va completa. Acesta nefiind obișnuit să stea pe scaun, în fața superiorilor săi, se ridică cu greutate în picioare.

— Vreme de cîteva luni, tribunul a fost bolnav. Era adînc deprimat. Dar a plecat la Atena și acolo s-a vindecat.

— Spune Demetrius, care este motivul că s-a simțit atît de deprimat? întrebă Paulus. Apoi văzînd că nu-i răspunde imediat, adăugă: Eu cunosc motivul?

— Da, stăpîne, răspunse Demetrius.

— Ceva s-a întîmplat cu el, în momentul cînd la banchetul Procuratorului a îmbrăcat cămașa aceea!

— Da, stăpîne, i s-a întîmplat ceva.

— Îmi aduc aminte. Efectul asupra lui a fost cu totul neobișnuit. Trupul i se cutremură, ca și cînd ar fi vrut să scape de această amintire. Și acum să revenim la tine . . . Pentru ce te-au adus aici?

Demetrius îi explică în cîteva cuvinte și cînd Paulus îl întrebă cum de au ajuns la încăierare, îi spuse că a cerut sirianului apă și acesta n-a vrut să-i dea.

— Chemați-l pe căpitanul Namius! porunci Paulus.

O sentinelă ieși din sală și se întoarse aproape imediat cu gardienii și cei doi sclavi sirieni. Namius îi raportă felul în care s-a desfășurat încăierarea pe coridorul închisorii.

— I-am oprit imediat ce am văzut că unul dintre sirieni pune mîna pe un ciob al ulciorului de apă și-l aruncă asupra grecului.

— Scoate-l în curte și poruncește să-i tragă treizeci și nouă de bice, zise Paulus. Pe porcul celălalt bagă-l în arest și dă-i mîncare pe sponci ca să nu se îngrașe.

— Dar cu grecul ce să fac, stăpîne? întrebă Namius.

— Du-l să se culce și cheamă felcerul să-i îngrijească rănile.

— Acum pot să plec, stăpîne? întrebă Demetrius.

— Da . . . împreună cu căpitanul. Sau . . . mai zăbovește. Tu, Namius, poți pleca. Te voi chema mai tîrziu. Paulus se uită după el, pînă cînd ajunse la ușă, apoi se uită în largul sălii și adăugă cu glasul domolit: puteți să plecați toți. Tot așa și tu Sextus, adăugă el, întorcînd capul peste umăr. Vreau să vorbesc cu Demetrius între patru ochi.

În drumul de întoarcere la han, nu schimbară aproape nici o vorbă. Justus se gîndea la ceva și părea ușurat, ca și cînd convorbirea avută în timpul după-amiezii cu Bartolomeu, ar fi contribuit la înviorarea lui, așa că mergea cu pași întinși.

Cît despre Marcellus, el se simțea impresionat și tulburat de povestea pe care i-o spusese bătrînul ucenic al lui Iisus. Pînă acum nu-și putuse

face o idee limpede în legătură cu acest Iisus, despre care bătrînul Bartolomeu îi spusese: « Pe omul acesta l-am auzit vorbind cu furtuna și cu valurile . . . care l-au ascultat », deși el ar fi fost dispus să elimine această afirmație, ca pe ceva imposibil. Dar dovezile despre puterea neobișnuită a lui Iisus se îngrămădeau una după alta și i se confirmau din toate părțile.

Pașii i se domoleau, pe măsură ce gîndurile îl răscoleau tot mai adînc, așa că Justus, care-și dădea seama de starea lui de acum, se întoarse spre el, zîmbi îngăduitor și apucă înaintea lui.

Partea cea mai grea în toată afacerea asta era că de vreme ce ai admis că în afirmațiile ce i se făceau ar putea să fie și un sîmbure de adevăr, ar fi fost lipsit de judecată să fixezi o limită, pînă la care vei admite să mergi cu încrederea. Ar fi fost copilărie să afirmi: « Da, cred că Iisus a săvîrșit această faptă extraordinară, dar nu cred c-a săvîrșit-o pe cealaltă ! »

Unele dintre faptele lui puteau fi explicate cu ajutorul judecății sănătoase, cum ar fi de pildă povestea naivă pe care i-o debitase Harif în legătură cu nunta din ziua aceea. Nu era greu să ți-o explici. În același timp trebuia să ții seamă și de efectul prezenței lui Iisus asupra nuntașilor care-l iubeau, îl admirau și aveau încredere în el. Nu oricine ar fi fost în stare ca să dea apei aceleia gust de vin. Dacă prefacerea apei în vin ar fi fost singura dovadă despre puterea neobișnuită a lui Iisus, amănuntul acesta n-ar mai fi reprezentat o problemă. Dar mai era și constatarea neașteptată a lui Miriam care și-a dat seama că poate cînta; această constatare o făcuse în aceeași zi cu întîmplarea din casa lui Harif. În cazul cînd acceptai temeinicia întîmplării cu Miriam, ori de asta nu te puteai îndoi, căci dovada era evidentă, atunci tot așa puteai crede și minunea întîmplată în casa lui Harif. Afară de asta nu trebuia uitat nici felul în care fusese hrănită mulțimea aceea formată din cinci mii de oameni. Puteai să-ți explici cu ușurință și pe aceasta, datorită apelului adresat de Iisus acestor oameni, cînd le spusese că toți oamenii sînt frați și fac parte dintr-o singură familie. Aici nu era nevoie să faci nici o concesie, decît cel mult să admiți formidabila personalitate a lui Iisus, ceea ce nu era cîtuși de puțin greu, de vreme ce tu însuți crezi în această personalitate. Tot așa Demostene reușise să obțină minuni de vitejie, datorită discursurilor sale. În astfel de împrejurări insuflarea curajului și a sentimentului de cinste nu putea fi considerată drept o minune.

Mai era și micul Iona. Toți locuitorii din Sepphoris știau despre el că s-a născut infirm. Erai liber să-ți închipui că Iisus a masat piciorul băiețașului pînă cînd i-a îndreptat luxația, și dacă acestea ar fi toate faptele extraordinare ale lui Iisus, explicația pe care le-o găsești ar fi destul de mulțumitoare. Toți locuitorii din Sepphoris însă credeau că el a săvîrșit o minune, căci încrederea oamenilor simpli în întîmplări supranaturale nu cunoaște nici o margine. Ori adevărul este că ei preferă să creadă ceea ce este imposibil de crezut.

În același timp mai era și Lidia care se vindecase de o boală ce o chinuise ani de-a rîndul, numai datorită hainelor lui Iisus. Totuși, întemeiat pe propriile sale experiențe, n-ar fi putut afirma că este imposibil.

Se grăbise să-i declare lui Justus că este dispus să creadă fiecare cuvînt ce i-l spusese în legătură cu această întîmplare și-și închipuise c-a sosit momentul să afle și ceea ce s-a întîmplat în ziua cu furtuna. Dacă admiteai că puterea supranaturală a lui Iisus poate vindeca bolile sufletești și cele trupești ale oamenilor, datorită numai contactului cu cei suferinzi, nu s-ar putea oare să admiți că prin analogie a reușit să liniștească și furtuna? Din moment ce-i atribui puteri supranaturale, cum vei putea îndrăzni să faci o listă a faptelor pe care le va putea și a celor pe care nu le va putea săvîrși? Totuși întîmplarea aceasta cu furtuna părea exagerată! Aici nu era vorba despre o adunare de oameni care să cedeze stăruințelor lui. Era vorba despre o furtună, ori aceasta este neînsuflețită și neînțelegătoare! Dacă și în cazul acesta vei admite că Iisus a avut o astfel de putere, atunci vei fi obligat să admiți și că Iisus a fost de origine divină.

— Mi-am îngăduit să-l rog pe Salum să ne frigă un pește, îi spuse Justus, în momentul cînd Marcellus tocmai se îndrepta spre cort. Vom cina în han. În felul acesta nu vom fi obligați să mîncăm bucatele pe care le-aș putea pregăti eu.

— Foarte bine, răspunse Marcellus îngîndurat. Despre Demetrius ai aflat ceva?

— N-am aflat... deși am întrebat de el și la han.

— Eu aproape am uitat de el, declară Marcellus. În după-amiaza acestei zile am fost preocupat de alte gînduri.

— Dacă Demetrius a fost arestat, cred că ne va da de știre, încercă Justus să-l liniștească. Vei afla foarte curînd pe unde umblă. Nu mă îndoiesc că în schimbul unei despăgubiri îl vor elibera, indiferent de ceea ce a făcut. Sclavii care valorează ceva, nu sînt ținuți prea mult în închisoare. Vrei să mergem să mîncăm, stăpîne?

Sala hanului n-avea mese decît cel mult pentru zece, doisprezece oameni, dar era rînduită cu pricepere și gust. Din cauză că lumina hanurilor din micile orașe era primitivă, călătorii mîncau devreme. Cei trei farisei bogați al căror cort fusese ridicat în timpul după-amiezii în crîngul de sicomori, erau așezați la o masă din mijlocul sălii. Doi centurioni din garnizoana castrului se așezaseră în apropierea unei ferestre din partea de răsărit și în așteptarea mîncării începuseră să bea vin. Salum, hangiul cărunt și scurt în picioare, îi conduse spre o masă din colțul sălii și se ploconi adînc, după ce Justus îi spuse cine este cu el.

— Este și el creștin? întrebă Marcellus, după ce hangiul se depărtă.

Justus clipi de cîteva ori și se uită la el mirat.

— Da, răspunse el cu glasul stins, ca și cînd ar fi vrut să-i spună să fie cu băgare de seamă, și se uită împrejurul său.

— Mi se pare că n-ai bănuit că eu cunosc cuvîntul acesta, nu-i așa? murmură Marcellus.

Justus nu-i răspunse, ci-și împreună mîinile pe piept și se uită în grădina de afară.

— Cuvîntul acesta l-a aflat Demetrius la Joppa, îi explică Marcellus, și azi dimineață m-a inițiat și pe mine.

— Trebuie să fim circumspecți, îl preveni Justus. Fariseii de obicei au inimă mică și urechi foarte mari.

— Aceasta este un fel de zicătoare? întrebă Marcellus rîzînd.

— Da, răspunse Justus, dar nu una pe care ai putea-o repeta în gura mare, și frînse una dintre pîinile mici așezate pe masă. Apoi adăugă cu glasul ceva mai ridicat: Salum pregătește pîine foarte bună. Ia și dumneata!

— Treci deseori pe aici?

— De un an și jumătate încoace, astăzi am intrat pentru prima dată în hanul acesta, răspunse Justus. Ultima dată cînd am fost aici, sala hanului era plină. Toți ucenicii erau de față, dar mai venise și altă lume, iar în fața intrării erau sute de inși. Salum a dat o cină pentru Iisus. Dar a hrănit și pe cei de afară.

— Pe vremea aceea nu trebuia să vă ascundeți?

— Nu, pe vremea aceea nu era nevoie. Preoții începuseră să uneltească împotriva trecerii de care se bucura Iisus în fața poporului, dar încă nu se dădeau pe față împotriva lui.

— Mi se pare straniu, zise Marcellus, că atîta vreme cît Iisus a fost în viață și reprezenta o amenințare pentru interesele preoților, nimeni nu încerca să păstreze faptele lui în secret. Iar astăzi cînd este plecat și mort, nu poți vorbi despre el decît în șoaptă.

Justus îl privi în luminile ochilor și zîmbi. Păru că vrea să răspundă ceva, dar se opri, căci un slujitor mai în vîrstă apăru cu mîncarea: un pește fript, pe un fund de lemn, o strachină de găluști cu smîntînă, un castron de smochine fierte în zeama lor și un ulcior de vin. Mîncarea era bună, și ei flămînzi.

— În seara aceea, ai fost în apropierea lui Iisus? întrebă Marcellus, după ce gustă bucatele.

— Nu; eu eram așezat lîngă Matei, în partea dinspre ușă.

— Iisus unde era așezat? întrebă Marcellus.

— Pe scaunul pe care ești așezat dumneata.

Marcellus tresări.

— Pe scaunul acesta n-ar trebui să se mai așeze nimeni!

Privirile lui Justus se îmblînziră și văzînd sentimentul de respect al lui Marcellus, îi zîmbi în semn de aprobare.

— Prietene, vorbești cum ar vorbi un creștin, murmură el, apoi după cîteva clipe de tăcere adăugă: ți-a făcut plăcere ceea ce ți-a povestit bătrînul Bartolomeu?

— Ceea ce mi-a spus Bartolomeu, nu era menit să-mi facă plăcere! răspunse el. Trebuie să recunosc că mă simt tulburat. Bartolomeu este un moșneag cumsecade și sînt convins că el crede fiecare cuvînt din ceea ce mi-a spus.

— Bine, dar dumneata nu crezi? stărui Justus.

— Bartolomeu a făcut o declarație care este menită să arunce oarecare lumină asupra acestei întîmplări. Îți aduci aminte că spunea că s-a simțit împăcat și liniștit cînd Iisus a început să vorbească cu furtuna? Probabil în momentul acela s-a liniștit furtuna din sufletele oamenilor.

Iisus s-a adresat spaimei ce pusese stăpînire pe ei și auzind cuvintele lui, oamenii s-au simțit liniștiți.

— Pe dumneata te mulțumește această explicație? întrebă Justus și se uită cu atenție la el.

— Nu mă mulțumește de loc! admise Marcellus. Dar ascultă Justus, nu se poate să ceri lui Iisus ca să liniștească furtuna!

— Și de ce nu? ripostă Justus cu glasul blînd.

— De ce nu! Bine dar nu-ți dai seama că în cazul acesta ar fi trebuit să fie mai mult decît om, ca să facă așa ceva? Nu înțelegi că săvîrșind o astfel de faptă, ar fi devenit un fel de zeu?

— De... și să zicem că a devenit...

— În cazul acesta rămîn foarte multe amănunte care-și așteaptă explicația. Dacă accepți că Iisus este divin, un fel de zeu, crezi că el ar fi admis să fie arestat, și în timpul nopții să fie tîrît de la un pretoriu la altul, să fie bătut și batjocorit? Dacă ar fi fost zeu, ar fi admis să fie osîndit la moarte și pironit pe cruce? Un zeu, ia gîndește-te, care a fost crucificat, iar astăzi este mort și îngropat!

Vreme de cîteva clipe Justus nu zise nimic, ci se uită cu atenție în ochii lui Marcellus. Apoi își plecă trupul spre el, îl apucă de mîneca tunicii și-i spuse ceva la ureche.

— Nu, Justus, așa ceva nu se poate! protestă Marcellus. Eu nu sînt tîmpit! Așa ceva nu cred și nici dumneata nu poți crede!

— Nu înțelegi că eu l-am văzut! repetă Justus, fără să se tulbure.

Marcellus înghiți de cîteva ori în sec și clătină din cap.

— De ce ții să faci astfel de afirmații, de față cu mine? întrebă el răstit. Din întîmplare eu știu că această afirmație este adevărată. Poate vei reuși să-i determini pe alții să te creadă, dar nu pe mine! Ascultă Justus, n-am avut cîtuși de puțin intenția să vorbesc despre această întîmplare dureroasă, dar trebuie să știi că eu l-am văzut murind! Am văzut pe unul dintre legionari înfigîndu-i sulița adînc în inimă! L-am văzut cînd i-au coborît trupul de pe cruce, și era mort; ca orice om care a murit.

— Amănuntul acesta îl știe toată lumea, ripostă Justus cu glasul liniștit. A fost condamnat la moarte și așezat în mormînt. Iar în dimineața zilei a treia a înviat și a fost văzut plimbîndu-se printr-o grădină

— Justus, trebuie să fii nebun! Astfel de lucruri nu se întîmplă niciodată.

— Fii prudent! îl admonestă Justus. Ceea ce vorbim noi acum, nu trebuie să audă nimeni.

Feri strachina din cale și încrucișîndu-și brațele, Marcellus se propti cu coatele pe masă și se uită la el. Mîinile începură să-i tremure.

— Dacă-ți închipui că Iisus este în viață, murmură el, atunci unde poate să fie acum?

Justus clătină din cap, ridică mîinile amîndouă și făcînd un gest de deznădejde, oftă.

— Eu nu știu unde este, răspunse el îngîndurat, dar știu că trăiește. După o clipă de tăcere adăugă. Eu aștept în orice moment să-l văd, continuă el și păru că obrazul i se luminează. De fiecare dată cînd se deschide

o ușă, la fiecare răscruce de drum, la fiecare colț de stradă și pe orice culme de munte ce se arată în calea mea.

— Am băgat de seamă că aștepți mereu să întîlnești pe cineva, zise el. Dacă vei continua să judeci în felul acesta să știi că-ți vei pierde mintea. Nici unul dintre ei nu mai zise nimic. Marcellus întoarse privirea spre ușă. Vrei să spui că nu te-ar mira de loc, dacă Iisus ar apărea acum aici în sala hanului și ar cere lui Salum să-i dea de mîncare?

Buzele lui Justus se înfiorară de un zîmbet ușor, cînd văzu obrazul lui Marcellus ridicat spre el, exact ca obrazul inocent al unui copil care nu este în stare să înțeleagă.

— Nu! răspunse el cu convingere. Nu m-ar mira cîtuși de puțin. Recunosc că prima dată cînd l-am văzut m-am simțit cutremurat de spaimă. Cum spui și dumneata, astfel de lucruri nu se întîmplă niciodată. Par imposibile. Dacă s-ar fi întîmplat să fiu singur, m-aș fi îndoit și eu de capacitatea mea de înțelegere și poate mi-aș fi închipuit că mi-am pierdut mintea.

— Unde s-a întîmplat asta? întrebă Marcellus, pe un ton atît de grav, ca și cînd ar fi așteptat să-i răspundă ceva, ca să poată crede.

— În atelierul lui Beniosif; ne adunasem cîțiva inși; în vreo zece zile după ce Iisus a fost condamnat la moarte. Mîncaserăm ceva la repezeală împreună. Soarele apusese, dar noi nu aprinsesem încă lumina. Toți vorbiserăm destul de mult despre el și unii afirmau că ar fi apărut din nou și că l-ar fi văzut. Mie nu-mi venea să cred, deși n-am zis nimic. Auzisem o mulțime de vești care se contraziceau una pe alta. În dimineața zilei a treia cîteva femei s-au dus să viziteze mormîntul, dar l-au găsit gol; una dintre ele care venise înaintea celorlalte, spunea că l-a văzut pe Iisus plimbîndu-se prin grădină și că ar fi vorbit cu ea.

— Fără îndoială femeia a avut halucinații, declară Marcellus.

— Tot așa mi-am zis și eu la început, admise Justus. Pe urmă a sosit vestea că doi bărbați l-au întîlnit pe drum și l-au poftit să mănînce împreună la un han.

— Au fost oameni de încredere?

— Eu nu i-am cunoscut. Unul dintre ei era Cleopa și văr cu Alfeu. Numele celuilalt nu l-am auzit niciodată.

— Nu cred că o astfel de mărturie ar prețui ceva.

— Gîndul acesta mi-a trecut și mie prin minte, zise Justus. Cîțiva dintre ucenici spuneau că l-au văzut în aceeași noapte apărînd în mijlocul odăii în care erau adunați. Dar ei se simțeau grozav de chinuiți și mi-am zis că probabil aceasta a fost o simplă închipuire mai ales cînd se întîmplă să auzi atîtea întîmplări ciudate...

— Este firesc! încuviință Marcellus. Cînd circulă astfel de povești, halucinațiile încep să apară și ele. În sfîrșit... zi-i înainte! Erați adunați în casa lui Beniosif...

— Ioan tocmai spunea cum arăta și ce i-a spus...

— Vorbești despre tînărul acela visător, pe care l-am văzut și eu?

— Da... despre acela, încuviință Justus, fără să se simtă tulburat de întrebarea lui. După ce a terminat cu ce avea de spus, Toma s-a ridicat în picioare și și-a exprimat părerea, care în realitate era și părerea mea:

« Nu cred nici un cuvînt din tot ce ne-ai spus ! protestă el. Şi nici nu voi crede, pînă în ziua cînd îl voi vedea cu ochii mei şi voi pipăi cu mîinile mele rănile de pe trupul lui ».

— Asta înseamnă că nu i-a lipsit îndrăzneala, declară Marcellus. Ioan s-a simţit jignit de vorbele lui ?

— Eu nu ştiu dacă s-a simţit sau nu, răspunse Justus îngîndurat. Dar n-a avut nici vreme să ne spună că este jignit, Iisus a apărut în faţa ochilor noştri . . . şi se oprise în picioare, alături de Toma.

— Nu se poate . . . Justus !

— Ba da . . . şi pe buzele lui tremura acelaşi zîmbet îndurerat pe care toţi îl cunoşteam atît de bine.

— Arăta ca un spectru ?

— Nu . . . dar părea mai slăbit. Se puteau vedea urmele chinurilor prin care trecuse. Pe frunte i se vedeau urmele prelungi ale rănilor pricinuite de ghimpii cununii de mărăcini. A întins mîinile spre Toma . . .

— V-aţi adunat cu toţii împrejurul lui ? întrebă Marcellus cu greutate, că îşi simţea gîtul uscat.

— Nu . . . Mi se pare că toţi am rămas înmărmuriţi. Cred că n-aş fi fost în stare să mă mişc, chiar dacă aş fi încercat. S-a făcut tăcere adîncă şi Iisus a ridicat palmele mîinilor spre Toma şi a zîmbit. « Pipăie-le ! » a zis el cu glasul blînd. Toma se simţea adînc umilit şi acoperindu-şi faţa cu mîinile a început să plîngă ca un copil.

Sala hanului se golise şi întunericul coborîse. Salum se apropie de ei şi-i întrebă, dacă-i mai poate servi cu ceva. Marcellus tresări speriat de cuvintele lui şi reveni la realitate.

— Am povestit prietenului meu cîte ceva, despre Iisus, declară Justus.

— Da, da, încuviinţă Salum. Într-un rînd, cînd mi-a făcut cinstea să treacă pragul casei mele, a stat pe scaunul acela, pe care eşti aşezat acum dumneata, stăpîne.

— În timpul cinei nu s-a ridicat în picioare, ca să spună ceva ? întrebă Marcellus.

— Ne-a spus o parabolă, răspunse Salum. Cineva dintre cei de faţă l-a întrebat, ce înţelege cînd vorbeşte despre « aproapele meu », cum scrie şi în legea noastră. Iisus a început să spună despre un bărbat care plecase din Ierusalim pînă la Ierihon — drumul acesta este primejdios — şi fiind atacat de beduini, aceştia i-au luat hainele, l-au jefuit şi l-au rănit, lăsîndu-l aproape mort în marginea drumului. Puţin după aceea a apărut un preot, dar a trecut pe lîngă el şi deşi-l văzuse, şi-a continuat drumul. A venit apoi un levit care s-a oprit şi s-a uitat la el, dar şi acesta şi-a văzut de drum. La urmă a apărut un samaritean — despre oamenii aceştia, stăpîne, noi nu prea avem păreri bune — şi după ce a legat rănile omului, l-a urcat pe măgarul său şi l-a dus la un han. « Care dintre aceşti oameni poate fi „de-aproapele", pentru cel care fusese atacat de tîlhari ? » a întrebat Iisus.

— Cred că răspunsul n-a fost greu de dat, zise Marcellus. Dacă aş fi fost şi eu de faţă, i-aş fi pus o altă întrebare. Ştiu că Iisus n-a fost niciodată de acord ca oamenii să se încaiere între ei, indiferent de prici-

nile ce i-ar îndemna să facă așa ceva. Să zicem că samariteanul acesta ar fi sosit în momentul cînd călătorul a fost atacat de beduini; ce ar fi trebuit să facă; să sară în ajutorul lui, sau să aștepte pînă cînd tîlharii îl vor jefui și-și vor vedea de drumul lor?

Salum și Justus se uitară unul la altul, așteptînd fiecare ca celălalt să răspundă.

— Iisus avea obiceiul să vindece rănile, nu să le pricinuiască altora, răspunse Justus cu glasul solemn.

— Crezi că răspunsul acesta, stăpîne, este de ajuns pentru întrebarea pe care ai pus-o?

— Nu, acesta nu este un răspuns. Haide, Justus, să plecăm, deoarece s-a întunecat. Se ridică în picioare, apoi se adresă hangiului: Peștele a fost bine pregătit, Salum. Mîine la amiază ne vei pregăti din nou un pește.

Justus luă felinarul pe care-l adusese Salum și apucă înainte prin curtea îngrijită a hanului, apoi, după ce intră în cort, aprinse felinarul lor, care era mai mare, și-l atîrnară de stîlpul de la mijloc. Marcellus își desfăcu curelele încălțămintei, se descinse și se întinse pe pat, urmărindu-l pe Justus cum își pregătește așternutul.

— Și ce s-a întîmplat, după ce Toma i-a văzut rănile? întrebă Marcellus.

— Beniosif a umplut o strachină de ciorbă și a întins-o lui Iisus, răspunse Justus și se așeză pe marginea patului. Avea o bucățică de pește, un colț de pîine și un fagure de miere. Iisus le-a luat din mîna lui și a început să mănînce.

— Prin urmare nu era numai duh, zise Marcellus.

— Nu știu ce să-ți răspund, declară Justus cu îndoială. A mîncat mîncarea . . . sau în orice caz a gustat-o. Întunericul începuse să se lase repede. Filip le-a spus c-ar fi bine să aprindă un opaiț. Andrei era așezat în apropierea ușii de la odaia de alături, așa c-a ieșit și s-a întors cu un amnar și cu iasca. Bătrînul Beniosif a ieșit în calea lui cu opaițul. Andrei l-a aprins, dar în aceeași clipă au constatat că Iisus nu mai este între ei.

— Dispăruse? întrebă Marcellus și se ridică în picioare.

— Nu știu, răspunse Justus. În odaie se făcuse întuneric greu. Probabil ieșise pe ușă. Dar nimeni n-auzise ușa, nici închizîndu-se, nici deschizîndu-se.

— La sosire intrase pe ușă?

— Nu știu. Eu nu l-am auzit cînd a intrat. Am constatat cu totul pe neașteptate că este în fața mea, oprit în apropierea lui Toma. În clipa cînd flacăra opaițului a început să pîlpîie, am băgat de seamă că nu mai este acolo.

— Ce crezi că s-a putut întîmpla?

— Nu știu! răspunse Justus și clătină din cap.

Urmă o lungă tăcere.

— De atunci l-ai mai văzut? întrebă Marcellus.

Justus dădu din cap.

— L-am mai văzut odată, încuviință Justus, cam la o lună după aceea. Dar în timpul acesta fusese văzut și prin Galileea. În noaptea cînd Iisus a fost judecat s-a întîmplat ceva foarte trist. Cît Iisus a stat

în fața lui Anna, Simon Petru a așteptat în curte, unde legionarii aprinseseră un foc. O slujitoare a întrebat pe Petru: « Ești și tu unul dintre prietenii galileanului acestuia? » Și Petru s-a lepădat de el, răspunzîndu-i: « Nu-l cunosc! »

— Eu mi-am închipuit că Petru este conducătorul ucenicilor lui Iisus, zise Marcellus.

— Tocmai aceasta este partea tristă. De obicei Petru era o fire îndrăzneață și nu se ferea de primejdie. În noaptea aceea însă purtarea lui n-a fost așa cum ar fi trebuit. A urmat convoiul din depărtare, cînd l-au scos pe Iisus și l-au dus la palatul Procuratorului, iar el a așteptat pe cealaltă margine a străzii, cît a durat judecata. Nu știu unde a plecat după ce s-a pronunțat condamnarea și legionarii s-au îndreptat cu el spre Golgota; tot așa nu știu unde și-a petrecut noaptea și ziua următoare. L-am auzit vorbind despre ceea ce s-a întîmplat și se simțea chinuit de remușcări, așa că s-a întors acasă.

— Prin urmare Petru n-a fost de față, cînd ucenicii și-au închipuit că l-au văzut pe Iisus?

— N-a fost . . . dar Iisus le-a spus să i se spună totul și lui Simon Petru.

— Iisus știa că Simon Petru s-a lepădat de el?

— Firește că știa! Tocmai de aceea ținea ca el să fie încredințat că totul este în ordine. Ziua următoare frații Zevedei și Toma au luat hotărîrea să-l însoțească pe bătrînul Bartolomeu pînă acasă. L-au ridicat pe spinarea unui măgăruș și au plecat cu el în Galileea, unde l-au întîlnit pe Petru care se zbuciuma, din pricina părerilor de rău. I-au spus și lui ce s-a întîmplat. A vrut să se întoarcă în cea mai mare grabă la Ierusalim, dar ei l-au sfătuit să mai aștepte, deoarece se răspîndise știrea despre reapariția lui Iisus și preoții iscodeau în toate părțile. Dugheana lui Beniosif era supravegheată. În aceeași noapte au plecat cu toții la pescuit. În zorii zilei, înainte de răsăritul soarelui s-au urcat în barcă și s-au îndreptat spre țărmul din partea de răsărit. Bartolomeu mi-a spus că erau osteniți de lunga veghe din timpul nopții și degerați din pricina cetei, cînd cu totul pe neașteptate au auzit plescăitul puternic al apei, după ce ajunseseră cam la două sute de coți departe de țărm. Simon Petru sărise în apă și începuse să înnoate. În aceeași clipă l-au văzut și pe Iisus stînd în picioare pe țărm și așteptînd. A fost o întîlnire duioasă între ei, căci Simon Petru nu-și mai putea găsi astîmpăr.

— Și ce s-a întîmplat după aceea? întrebă Marcellus nerăbdător. A dispărut din nou ca și rîndul trecut?

— N-a dispărut. Numaidecît. Au pus o oală la foc, pe marginea apei și au fiert pește. A stat cu ei și a vorbit vreme de un ceas, acordînd cea mai mare atenție lui Simon Petru.

— Despre ce au vorbit?

— Despre obligațiile ce le vor avea de aici înainte și despre răspîndirea învățăturilor lui. Le-a făgăduit că va reveni din nou, dar nu le-a spus ziua și ceasul. Vor trebui să aștepte și să privegheze. După ce au mîncat, unul dintre ei a propus să meargă împreună la Capernaum. Ridicaseră barca pe țărm și apropiindu-se de ea au început să se opin-

tească, pentru a-i da drumul în apă. Toți intraseră în apă, afară de Iisus care rămăsese pe țărm. Bartolomeu era în partea dinapoi a bărcii și se străduia să întindă o pînză de catarg. După ce au trecut peste parapetul bărcii, s-au întors în partea unde rămăsese Iisus, dar el nu mai era pe țărm.

— Dar mai tîrziu a apărut din nou?

— Ultima dată cînd a apărut, am fost și eu de față, declară Justus. Asta s-a întîmplat pe vîrful unui munte din Iudeea, la vreo cîteva mile spre miazănoapte de Ierusalim. Nu trebuie să uit să-ți spun, că în vremea aceea ucenicii și prietenii lui Iisus erau de aproape supravegheați. Cînd se întîmpla să ținem cîte o adunare, nu ne puteam întîlni decît tîrziu noaptea și în locuri întunecoase. Cărturarii și fariseii de la Templu aveau la îndemîna lor pe toți legionarii Procuratorului, pentru a supraveghea orice mișcare. Aici în Galileea, Irod Antipa și Legatul Iulian daseră ordine ca să fie condamnați la moarte toți cei pe care-i vor auzi chiar numai că pronunță numele lui Iisus.

— Credeau și ei că Iisus a înviat? întrebă Marcellus.

— Probabil nu credeau. Nu știu ce să zic. Dar fără îndoială își dădeau seama că n-au reușit să-l înlăture. Își închipuiseră că poporul îl va uita foarte curînd și se va întoarce din nou la vechile lui preocupări; dar foarte curînd au băgat de seamă că Iisus pusese temelia unei mișcări care s-a adîncit.

— Nu înțeleg ce vrei să spui. Despre ce fel de mișcare este vorba? întrebă Marcellus.

— În primul rînd veniturile Templului au scăzut în mod simțitor. Sute de oameni care aveau obiceiul să aducă jertfe nici nu mai intrau în sinagogele ale căror preoți îl prigoniseră pe Iisus. Nu au avut loc nici un fel de tulburări și nici autoritățile nu recurseseră încă la violență. Dar în toate tîrgurile din Iudeea, Samaria și Galileea, negustorii care-și închipuiseră că se vor pune bine cu autoritățile, denunțînd pe cei care erau adepții învățăturilor lui Iisus, și-au dat seama că afacerile lor au început să meargă prost. Creștinii se adresau numai celor care făceau parte din mișcarea lor. Se vede limpede că ei sînt în legătură unii cu alții și că se întîlneau în taină. Puțin după aceea s-a dat un edict care oprea toate întrunirile adepților lui Iisus. Astfel am hotărît să nu ne mai întîlnim unul cu altul, pînă cînd timpurile se vor mai liniști.

— Cîți creștini puteau să fie pe vremea aceea în Ierusalim? întrebă Marcellus. Probabil vreo zece-doisprezece.

— Cam vreo cinci sute, care s-au dat pe față. Într-o după amiază, cam la cinci săptămîni după răstignirea lui Iisus, Alfeu a venit la mine acasă și mi-a spus că Simon Petru a convocat o adunare. La o săptămînă după aceea trebuia să ne adunăm pe vîrful unui munte, departe de orice drum, într-un loc unde odinioară ne odihniserăm de multe ori, cînd Iisus se întîmpla să fie împreună cu noi. Știind că este primejdios să fim văzuți împreună în lungul drumurilor, mai mulți, am plecat unul cîte unul. Era o dimineață senină. Cînd am apucat pe poteca ce șerpuia în lungul holdelor, pentru a ajunge la locul de întîlnire, în lumina limpede a dimineții am văzut cîțiva oameni care, apucaseră înaintea mea, dar n-am putut recunoaște pe nici unul dintre ei, afară de Simon Petru care era

foarte înalt. După ce poteca a început să urce costiș, l-am ajuns pe bătrînu! Bartolomeu care se sprijinea în toiag și părea obosit.

— Făcuse drumul pe jos din Capernaum pînă la Ierusalim? întrebă Marcellus mirat.

— Ca să facă drumul acesta, a avut nevoie de o săptămînă, răspunse Justus. Dar părea că pentru el coasta muntelui va fi prea grea de urcat. L-am sfătuit să nu se mai străduiască, deoarece inima lui ar putea să nu reziste, dar n-a vrut să mă asculte. Așa că i-am întins mîna și ne-am continuat urcușul în lungul potecii care la fiecare cotitură devenea tot mai grea. Din cînd în cînd vedeam pe ceilalți care ajunseseră departe înaintea noastră și umblau răzlețiți. Ajunseserăm pînă la jumătatea coastei, cînd Bartolomeu s-a oprit și întinzînd toiagul, l-am auzit că spune: « Ia uită-te colo, în vîrful stîncii! » Am ridicat privirea și l-am văzut că era acolo și ne aștepta. Era îmbrăcat în veșmînt alb și lumina soarelui tremura pe deasupra lui atît de puternic, încît îți lua ochii. Se oprise în vîrful stîncii din culmea muntelui și aștepta.

— Ai rămas înspăimîntat?

— Nu înspăimîntat . . . ci nerăbdător să ajung cît mai repede la vîrf. Bartolomeu a stăruit să-l las singur. Spunea că va încerca să urce coasta fără ajutorul meu, dar el, bietul, era aproape mort de oboseală, așa că nu m-am mișcat de lîngă el. Cînd eram în sfîrșit pe platou și am ajuns într-un crîng, l-am văzut amîndoi pe Iisus cu brațele întinse în semn de binecuvîntare. Ucenicii erau îngenuncheați împrejurul lui. Simon își acoperise obrazul cu palmele mîinilor uriașe și-și plecase fruntea, încît aproape atingea pămîntul. Bătrînul Bartolomeu era atît de sleit de puteri, încît nu putea să mai facă un singur pas. A căzut în genunchi. Tot așa și eu, deși ne găseam la depărtare de cel puțin o sută de pași de ceilalți. Ne-am plecat frunțile în pămînt. Glasul lui Justus păru că se stinge, cutremurat de emoție. Marcellus așteptă în tăcere ca să se reculeagă.

— Puțin după aceea, continuă Justus, au auzit murmure de glasuri și cînd am ridicat privirea, am constatat că Iisus nu mai este între ei. Plecase!

— Cum se poate, Justus? Unde crezi c-a plecat? întrebă Marcellus speriat.

— Nu știu, prietene. Singurul lucru pe care-l știu, este că Iisus e viu și-l aștept mereu, să-l văd apărînd în calea mea. Uneori mi se pare că încep să devin conștient de prezența lui, ca și cînd ar fi în apropierea mea. Justus încercă să zîmbească și ochii îi erau plini de lacrimi. Senzația aceasta te face să fii cinstit și sincer, adăugă el. Nu te simți ispitit să înșeli sau să amăgești pe nimeni, nici să spui minciuni nici să jignești pe cineva cînd presimți că Iisus trebuie să fie în apropierea ta.

— Eu cred că nu m-aș simți de loc la îndemînă, declară Marcellus cînd aș fi mereu conștient că sînt supravegheat de o prezență invizibilă.

— Nu se poate să ai o astfel de senzație, cînd această prezență invizibilă te-ar ajuta să te aperi împotriva ta însuți, Marcellus. Este o mare satisfacție să știi că cineva este mereu în apropierea ta, ca să-ți îndrepte pașii pe drumul cel drept.

Justus se ridică pe neașteptate în picioare și se apropie de intrarea cortului. Printre tulpinile copacilor se vedea legănîndu-se lumina unui felinar.

— Se apropie cineva? întrebă Marcellus și se ridică de pe marginea patului.

— Vine un legionar! îngînă Justus.

— Probabil aduce știri despre Demetrius, zise Marcellus și se apropie și el de intrarea cortului. Un legionar înalt de statură se opri în fața lor.

— Am adus un mesaj, anunță legionarul, de la Legatul Paulus, pentru tribunul Marcellus Lucan Gallio.

— Tribunul! îngînă Justus cu glasul sugrumat de spaimă.

— Legatul m-a însărcinat să vă transmit salutările lui, adăugă legionarul ceremonios, și dorește ca bunul său prieten tribunul Marcellus, să poftească pînă la castru în calitate de invitat al său pentru astă seară. Dacă ești de acord stăpîne, să vii chiar acum, aș putea să-ți luminez drumul.

— Foarte bine! răspunse Marcellus. Voi fi gata de plecare, fără prea multă zăbavă. Așteaptă-mă la poarta hanului.

Legionarul își duse sulița la frunte, în semn de salut, apoi ieși din cort și plecă.

— Pe semne Demetrius este în siguranță! zise Marcellus mulțumit.

— Și eu mi-am trădat poporul! gemu Justus și se așează pe marginea patului. Am dat prietenii mei în mîinile vrăjmașului lor!

— Nu, Justus... nu este ceea ce-ți închipui! zise Marcellus și-i puse o mînă pe umăr. Situația aceasta ar putea să te neliniștească, dar crede-mă eu nu sînt o iscoadă. Mai curînd s-ar putea afirma că eu sînt prietenul tău și al poporului tău. Așteaptă-mă aici, pînă mîine la amiază, cînd mă voi întoarce.

Justus nu-i răspunse nimic, ci rămase cu obrazul în palme, pînă cînd ecoul pașilor lui Marcellus se stinse departe. Petrecu o noapte lungă de veghe, chinuit de păreri de rău și remușcări. Cînd primele scăpări ale zorilor se arătară la marginea cerului, galileanul își adună puținele lucruri pe care le avea, ieși în strada pustie și apucă la drum; trecu pe lîngă castrul vechi și ajunse în piață. Vreme îndelungată rămase așezat pe treptele de marmură ale sinagogii și după ce răsări soarele, se îndreptă spre căsuța unde lăsase pe Iona.

Mama lui Toma era în bucătărie și pregătea prînzul.

— Ai venit devreme, zise ea. Nu mă așteptam să vii atît de devreme. Cred că nu ți s-a întîmplat nimic, adăugă femeia și se uită la el cu atenție.

— Aș vrea să plec la drum, cît se va putea mai repede, răspunse el.

— Dar unde este tînărul roman și caravana cu care ai venit?

— Vor mai zăbovi în oraș, răspunse Justus. Iona va pleca împreună cu mine, ca să ne întoarcem acasă.

CAPITOLUL XVIII

Paulus fusese numit abia de o săptămînă comandant al castrului din Capernaum, dar începuse să-și dea seama că această numire nu-i va face nici o plăcere.

Așteptase mai bine de doisprezece ani ca într-un fel oarecare să poată scăpa din Minoa. Era rușinos să-ți petreci timpul în castrul de acolo și însăși administrația imperiului încerca prin toate mijloacele să-ți dea să înțelegi că în calitate de centurion la garnizoana din Minoa, te găsești într-un fel de exil.

Clădirile castrului erau urîte la vedere și dărăpănate, echipamentul prost, clima insuportabilă. Pămîntul dogorît de soare nu avea un copac, o floare și nici un firicel de iarbă, nici cel puțin buruieni. Atmosfera era permanent încărcată de praful gălbui și coroziv. După ce petreceai cîteva luni de viață la Minoa, ar fi fost imposibil să fii curat, oricît te-ai fi străduit.

Legionarii garnizoanei erau trîndavi, certăreți, murdari și rău năravîți. Din pricină că nu aveau nimic de lucru, afară de rarele și sîngeroasele incursiuni împotriva beduinilor, disciplina nu putea fi respectată cu severitate și ordinele se executau cu indiferență. Distracții nu se găseau de nici un fel și nici posibilitate de a-ți trece timpul cu ceva folositor. Cînd nu puteai să mai suporți plictiseala și lipsa de confort, plecai la Gaza și te îmbătai, de a nu te mai puteai ține pe picioare și în astfel de împrejurări era adevărat noroc, dacă se întîmpla să nu te încaieri cu cineva.

Cît despre cartierele orașului care era cunoscut în toată lumea datorită murdăriei și ticăloșiei, pe străzile de la margine, netrebnici din toate rasele zbierau și se înjurau în toate limbile, iar cei mai tineri erau purtători de boli primejdioase, așa că orice trecător se expunea să fie jefuit la lumina zilei și atacat de acești derbedei. Gaza își avea păcatele ei pe care toată lumea le cunoștea. Dar avea un port cu cheiuri și docuri încăpătoare. Micile corăbii de coastă erau legate la binalele cheiurilor, iar galerele de război ancorau la intrarea portului. Coborai în port și făceai o plimbare pe cheiurile largi, urmărind vasele care plecau și veneau, așa că-ți dădeau senzația că mai păstrezi contactul cu lumea din afară. Uneori comandanții vaselor veneau ca să-și petreacă noaptea în castru; altădată veneau, ca să vadă militarii pe care i-au cunoscut la Roma și întîrziau, pînă cînd vasul lor își lua încărcătura.

Numirea neașteptată a lui Paulus în calitate de Legat al castrului Capernaum fusese primită cu mare bucurie. El nu trecuse niciodată prin părțile acelea, dar auzise vorbindu-se despre farmecul calm al acestui

oraș. Bătrînul Iulian fusese de multe ori pizmuit, pentru slujba de comandant al castrului acesta.

În primul rînd castrul, era la o depărtare de cel mult un ceas de drum, făcut călare de orașul Tiberiada, reședința bătrînului Irod Antipa care era un om de nimic, dar foarte bogat. Paulus știa dinainte că vederea acestei reptile nu-i va face nici o plăcere; de obicei funcționarii provinciali de teapa lui nu-i inspirau decît dispreț, căci îi știa că sînt în stare să-ți lingă tălpile picioarelor și să-și vîndă chiar pe sora lor, pentru un zîmbet ce tremură pe obrazul unui roman; dar în casa lui Irod erau de multe ori primiți și ospătați oameni care deși îl disprețuiau, erau totuși obligați să dea dovadă de respect față de demnitatea lui de Tetrarh al Galileei și Peraeei.

Despre Capernaum toată lumea spunea că este un oraș frumos, împresurat din toată părțile de costișele munților verzi, cu creștele acoperite de zăpadă. În interior era o mare, populația era supusă și ascultătoare. Despre oamenii aceștia se spunea că sînt profund întristați, din pricina crucificării lui Iisus, dar nemulțumirea lor nu degenerase niciodată în violență. Fără îndoială, cu timpul această nemulțumire se va domoli și ea. Procedeul bătrînului Iulian — care avea obiceiul să plătească iscoade, ca să urmărească oamenii liniștiți, pentru a descoperi uneltiri inexistente, afișarea edictelor draconice, biciuirea și închisorile — nu folosiseră la altceva decît să determine pe oamenii aceștia simpli să țină și mai mult unul la altul. Evident, dacă pescarii aceștia încăpățînați îi vor pricinui nemulțumiri, din cauza cultului lor, va fi obligat să-i pedepsească și el, sau se expună unor nemulțumiri cu Irod. Prezența lui acolo implica păstrarea ordinei.

Dar acum după ce se instalase, constatase că liniștea din împrejurimi este mai mult decît ceea ce ar fi îndrăznit să ceară el. Zeii păreau că au poruncit anume ca în timpul nopților să nu se audă nici un zgomot. În primele zile de la sosirea lui, Paulus nu fu în stare să aprecieze această liniște, așa cum ar fi meritat în realitate. Preocuparea de a se instala într-un apartament cu totul nou, și plăcerea pricinuită de aranjarea acestui apartament de către Irod, fură singurele lui gînduri imediate. Se bucura acum de baia luxoasă a apartamentului său și se gîndea cu bunăvoință la bătrînul Iulian care niciodată nu-i fusese de nici un folos.

Castrul fremăta de activitate. Un contingent destul de important din Minoa îl însoțise pe drum. În palatul Procuratorului din Ierusalim se dăduseră obișnuitele festivități din săptămîna Paștilor, deși Paulus părea preocupat și tăcut, deoarece abia aștepta ca totul să se termine și el să se poată întoarce acasă. Garda din Minoa îl însoțise la Capernaum, nu numai pentru a-l apăra împotriva atacurilor în timpul drumului, dar și pentru a atribui o importanță instalării lui în noua slujbă. După ceremonia la care Irod fusese reprezentat de un delegat, urmă un banchet și se serviseră vinuri alese și din belșug. Banchetul fusese destul de zgomotos; cîteva capete sparte, nasuri turtite, iar neînțelegerile mai grave fuseseră limpezite cu pumnalul în mînă. Sala pretoriului se umplu a doua zi de acuzați cu obrajii stîlciți și hainele rupte; se umpluse arestul și se debitaseră cîteva înjurături neobișnuite între legionarii din Capernaum;

apoi mulțumit de felul în care-și făcuse datoria din prima zi de la instalare, se dusese să se culce, umflat în pîntece, de mîncare și băutură bună.

Ziua următoare contingentul din Minoa plecase acasă... afară de Sextus. În ultimul moment, presimțind că se va plictisi stînd singur, poruncise bătrînului Sextus să mai zăbovească împreună cu el, chiar numai pentru un timp cît de scurt. După ce plecară cei din Minoa, asupra castrului se așternu o liniște stranie și neașteptată. În prima seară după ce Sextus plecase la culcare, Paulus se apropiase de fereastră și începuse să urmărească tremurul luminii de lună pe apele lacului. Liniștea era atît de profundă, încît afară de sforăitul greu al lui Sextus, nu se auzea nici un zgomot. Probabil făcuse o greșeală cînd îl reținuse pe Sextus aici la Capernaum. În realitate el nu era omul indicat să-ți țină tovărășie într-o astfel de împrejurare.

Ce ar putea găsi aici, ca să-și treacă vremea mai ușor? Orașul dormea adînc. Familia lui Irod era plecată. Orașul Tiberiada era pustiu. Dacă acesta este felul de viață pe care va fi condamnat să-l ducă în Capernaum, atunci ar fi fost mult mai bine să fi rămas la Minoa.

Zilele treceau încete, una după alta, și el se așeza la lucru pentru un ceas sau două, dar timpul nu se mai termina. Ieșea apoi în fața castrului și se plimba prin curtea spațioasă, se oprea lîngă cadranul solar și citea inscripția laconică de pe soclul de marmură: *Tempus fugit*. Făcea o strîmbătură și se întorcea spre Sextus, ca să-i spună:

— Se vede limpede că bătrînul Virgiliu n-a fost niciodată în Capernaum.

Peste o săptămînă Paulus se simțea atît de neliniștit, încît își zise că va fi obligat să inventeze un pretext oarecare pentru a pleca la Ierusalim, deși ultima dată cînd vizitase orașul nu-i făcuse nici o plăcere. Probabil din pricină că nesuferitul de Quintus, pe care-l trimiseseră de la Roma ca să inspecteze comandamentele garnizoanelor din Palestina, prea încerca să-și dea importanță. Paulus care din fire nu ierta pe nimeni, nu avusese încă niciodată prilej să disprețuiască pe cineva atît de repede și atît de categoric ca pe omul acesta. Quintus era vanitos, închipuit și mîndru ca un păun cu coada smulsă; era și insolent și prost crescut, într-un cuvînt un dobitoc care nu merita să stai cu el de vorbă. Paulus nu-l putea suferi. Dar probabil pînă acum el s-o fi întors la Roma. Fără îndoială tot el purtase vina, că vizita din anul acesta la Ierusalim nu-i făcuse nici o plăcere.

Era tîrziu după-amiaza. Soarele coborîse în asfințit. Paulus și Sextus scuturau vechea ulcică de piele în sala de ședințe a pretoriului și aruncau zarurile pe masa lustruită. Sextus căsca de-i pîrîiau fălcile și se freca la ochi cu pumnii încleștați.

— A sosit vremea de culcare, zise Paulus. Cred c-ar fi bine s-aprindem lumina. Bătu din palme. Un legionar apăru în fața ușii. Paulus îi făcu semn spre opaițele de piatră; legionarul salută și se grăbi să asculte ordinul: Nouă! strigă Legatul și întinse ulcica spre prietenul său care picotea de somn.

În momentul acesta bătrînul Namius intră împreună cu cei trei sclavi. Lui Paulus i se păru că l-a mai văzut pe grecul acesta înalt de statură, dar trebui să vină Sextus și să-i aducă aminte. Demetrius ! Lui îi plăcuse întotdeauna sclavul acesta deși părea că-și dă aere de superioritate. Era o fire mîndră, dar nu se putea să nu-l respecți pentru caracterul lui. În același timp își aduse aminte că în palatul Procuratorului văzuse un edict care făgăduia o recompensă celui care-l va prinde pe sclavul grec al tribunului Marcellus Gallio. Edictul spunea că sclavul acesta a atacat în Atena pe un cetățean roman și se crede că este ascuns undeva în Ierusalim. Prin urmare acum era aici în fața lui. Cineva îl prinsese și-l arestase. Dar imediat după aceea își dădu seama că Demetrius a fost arestat, fiind bănuit de altceva. Se vede c-a rătăcit din loc în loc, că era prost îmbrăcat. Avea și bani. În închisoare se încăierase cu scelerații aceștia de sirieni, din pricină că n-au vrut să-i dea apă. Deocamdată atît. Paulus ar fi dorit să afle ceva în legătură cu Marcellus — despre care se spusese c-a înnebunit sau că este pe cale să înnebunească — și rămase încîntat cînd află că prietenul său se găsește undeva prin apropierea orașului. Dar înainte de a-l elibera pe Demetrius, va trebui să afle ce este cu acuzația ridicată împotriva lui. Dacă era adevărat c-a atacat și lovit un cetățean roman, nu putea să-i dea drumul cu atîta ușurință. Paulus îi pofti pe toți afară din pretoriu, inclusiv pe Sextus căruia invitația aceasta nu-i făcu nici o plăcere, și începu să-l descoasă.

— Ascultă, Demetrius, ce ai de spus în legătură cu acuzația ridicată împotriva ta că ești fugar din pricină c-ai atacat un cetățean roman în orașul Atena? Nu-ți dai seama că această acuzație este foarte gravă?

— Acuzația este întemeiată ! răspunse Demetrius fără să ezite. Am crezut că este necesar să-l pedepsesc pe tribunul Quintus cu toată severitatea.

— Quintus ! exclamă Legatul. Vrei să spui c-ai lovit în Quintus? întrebă el și plecîndu-se peste masă ochii începură să-i strălucească. Spune-mi tot ce s-a întîmplat !

— De, stăpîne . . . Quintus a intrat în hanul Eupolis, ca să predea tribunului un mesaj trimis de Împărat. Cît a așteptat răspunsul s-a purtat extrem de ireverențios față de fiica hangiului. Familia aceasta este foarte respectată în Atena și fata nu era obișnuită să fie tratată de nimeni, ca și cînd ar fi fost o dezmățată. Tatăl ei era de față, dar i-a fost frică să intervină, ca nu cumva să-i bage pe toți la închisoare.

— Prin urmare ai sărit în ajutorul fetei, nu-i așa?

— Da, stăpîne !

— Nu știi c-ai putea fi condamnat la moarte, chiar numai pentru că ai ridicat mîna împotriva unui tribun roman? întrebă Paulus cu severitate, iar cînd văzu pe Demetrius că dă încet și cu părere de rău din cap, încruntătura dispăru de pe obrazul Legatului și-l întrebă pe un ton confidențial: ia spune: Ce ai făcut?

— L-am lovit cu pumnul în obraz, stăpîne, recunoscu Demetrius. Și după ce l-am lovit o dată, mi-am dat seama c-am comis o faptă care poate fi pedepsită cu moartea, prin urmare nu mai puteam să-mi agravez situația dacă . . .

— Vrei să spui că l-ai mai lovit odată, insinuă Paulus şi se uită la el cu interes: El ţi-a răspuns la lovituri?

— Nu, stăpîne! Tribunul nu se aşteptase la prima lovitură şi nu se pregătise nici pentru a doua.

Paulus făcu ochii mari şi se uită la el curios:

— L-ai lovit în obraz?

— De nenumărate ori, stăpîne, răspunse Demetrius.

— L-ai lăsat lungit pe jos?

— Da, stăpîne; apoi l-am apucat de baierele coifului şi l-am pisat cu pumnul, pînă cînd n-a mai putut deschide ochii. Eram din cale afară de furios.

— Da, înţeleg, nici nu se putea să nu fii, declară Paulus şi-şi ridică palmele mîinilor la gură, pentru a-şi stăpîni ceva ca un rîgîit: Ce-ai făcut după aceea?

— Am plecat fără să mai întîrzii, stăpîne. În port era o galeră care trebuia să ridice ancora. Căpitanul era un prieten al meu tribunul Quintus era şi el pe bord şi poate m-ar fi arestat, dar căpitanul m-a ajutat să scap, cu o luntriţă, imediat ce am ajuns în rada portului Gaza. De aici am plecat pe jos spre Ierusalim.

— Căpitanul nu ştia că pentru fapta lui ar putea fi pedepsit? se răsti Paulus. Cum îl cheamă?

— Nu-mi aduc aminte de numele lui, stăpîne, răspunse Demetrius, după cîteva clipe de ezitare.

— Fără îndoială, acum ai spus o minciună, dar cu toate acestea meriţi laudă pentru loialitatea ta, declară Paulus. Prin urmare ai plecat spre Ierusalim. De ce?

— Pentru că stăpînul meu trebuia să sosească şi el foarte curînd în oraşul acesta.

— Ce ai făcut acolo?

Demetrius îi spuse c-a lucrat în atelierul unui ţesător şi Paulus începu să-l asculte din nou cu interes.

— Am aflat că în oraş ar exista un ţesător în casa căruia se întîlnesc adepţii lui Iisus. Cum îl cheamă pe ţesătorul tău?

— Beniosif, stăpîne!

— Tocmai, acesta este! Nu cumva ai fost şi tu printre ei, Demetrius? Te pomeneşti că şi tu faci parte dintre — cum îşi zic unul altuia — creştini?

— Acesta este adevărul, stăpîne, răspunse Demetrius cu îndrăzneală. Nu unul dintre cei mai devotaţi, dar în orice caz, cred şi eu ceea ce cred ei.

— Nu se poate, Demetrius! protestă Legatul. Tu eşti om cu mintea sănătoasă! Doar nu vrei să afirmi că eşti în stare să crezi astfel de prostii — în legătură cu apariţia lui Iisus, cu învierea lui şi cu afirmaţiile c-a fost văzut în mai multe rînduri şi în diverse locuri.

— Ba da stăpîne! răspunse Demetrius. Eu sînt convins că afirmaţiile acestea sînt întemeiate.

— Bine... ascultă-mă! zise Paulus şi se ridică în picioare. În ziua aceea ai fost de faţă şi l-ai văzut murind!

— Da, stăpîne ! Sînt convins c-a înviat !

— L-ai văzut? întrebă Paulus cu glasul tremurînd.

Demetrius clătină din cap și Legatul începu să rîdă.

— Nici n-aș fi bănuit c-ai putea fi omul care să poată crede în astfel de povești, declară el categoric. Oamenii care au murit nu mai învie niciodată. Numai nebunii sînt în stare să-și închipuie așa ceva. Paulus se așează din nou și se propti în spătarul scaunului. Tu însă nu ești prost ! Ce te determină să crezi această poveste?

— Eu am auzit această întîmplare, de la unul care l-a văzut, un bărbat cu mintea sănătoasă, care n-ar fi în stare să mintă pentru nimic în lume. Demetrius se întrerupse, deși se vedea limpede c-ar mai avea ceva de spus.

— Foarte bine; continuă ! îi porunci Legatul.

— Pe mine nu m-a mirat din cale afară ! adăugă Demetrius. N-a existat niciodată un bărbat care s-ar fi putut compara cu el. Sînt convins că ți-ai dat și dumneata seama de faptul acesta stăpîne. Avea ceva ce n-a avut nimeni înainte de el, niciodată. Nu-mi vine să cred, stăpîne, c-ar fi fost un om obișnuit.

— Ce vrei să spui cu vorbele acestea? Nu cumva vrei să afirmi c-a fost mai mult decît un om? Doar nu-ți închipui despre el c-a fost un zeu? Nu se poate ca tu să crezi așa ceva !

— Dimpotrivă, stăpîne ! răspunse Demetrius categoric. Eu cred că a fost și că nu este un zeu !

— Nu vorbi prostii ! N-ai aflat încă știrea că noi sîntem în căutarea celor care fac astfel de afirmații despre galileanul acesta? întrebă Paulus și începu să se plimbe impetuos prin fața mesei. Aș vrea să-ți dau drumul — de dragul stăpînului tău, dar — se opri și-l amenință cu degetul — va trebui să dispari din Galileea și să nu aud c-ai mai vorbit despre Iisus. Și dacă se va întîmpla vreodată să spui cuiva despre Quintus ceea ce mi-ai spus mie acum, să știi că voi da ordin să fii biciuit ! Ai înțeles? Te voi dezbrăca pînă la piele și te voi biciui pe trupul gol.

— Mulțumesc, stăpîne ! răspunse Demetrius recunoscător. Îmi pare foarte rău că l-am lovit.

— În cazul acesta nu-ți meriți liberarea, murmură Paulus. Tocmai de aceea-ți dau drumul, și cînd colo tu îmi spui că-ți pare rău. Afară de asta crezi că omul acela mort, a înviat ! Trebuie să fii nebun ! declară el și bătu din palme. Un gardian apăru în sală: Ia pe grecul acesta și du-l să se culce. Cheamă felcerul, să-i lege rănile. Dă-i mîncare bună și un pat. I se va da drumul din închisoare.

Demetrius făcu o strîmbătură de durere, cînd ridică brațul, ca să-l salute, și dădu să plece.

— Încă ceva ! strigă Paulus, adresîndu-se gardianului. După ce vei termina cu grecul, te vei întoarce aici. Vreau să duci un mesaj la hanul lui Salum. Prin urmare, grăbește-te !

Marcellus rămase mulțumit cînd constată că înaintarea în grad a lui Paulus nu-i schimbase cîtuși de puțin caracterul, așa că reușiră fără greutate să-și refacă prietenia de altădată.

Aşezaseră o masă mai mică în apartamentul luxos al Legatului şi aduseseră o tavă de argint, cu un coşuleţ de turte cu miere, nişte fructe şi un ulcior de vin. Paulus, proaspăt bărbierit pe umeri cu o togă splendidă şi împrejurul frunţii cu o fîşie de mătase care accentua părul lui cărunt şi scurt, arăta foarte distins. Îl primi în pragul intrării şi-l îmbrăţişă cu toată căldura.

— Bine ai venit, Marcellus ! exclamă el. Şi bine ai venit în Galileea ! Deşi dacă ai cutreierat această regiune, probabil cunoşti provincia mult mai bine decît mine.

— Paulus, este o adevărată plăcere, să te pot vedea din nou, răspunse Marcellus. Primeşte urările mele de succes şi mulţumire în noua slujbă pe care o ai ! Ai fost foarte amabil, c-ai trimis după mine !

Paulus îi petrecu un braţ împrejurul mijlocului şi-l conduse pînă la masă, apoi se aşeză şi el pe scaunul din faţa lui.

— Aşează-te pe scaun, zise el şi umplu cupele. Să bem pentru plăcerea acestei revederi. Şi să-mi spui, ce te-a determinat să vii în mica şi liniştita mea Galilee?

Marcellus zîmbi, apoi ridică cupa la înălţimea ochilor şi uitîndu-se la amfitrionul său, înclină din cap.

— Voi avea nevoie de cel puţin o oră, Paulus, ca să-ţi pot spune scopul venirii mele în părţile acestea, declară el şi gustă vinul. Este o poveste lungă — şi puţin cam fantastică. Ca să nu pierd vremea, îţi voi spune că Împăratul a dat ordin să vin în această provincie şi să mă informez mai de aproape despre galileanul pe care noi l-am răstignit pe cruce.

— Cred că pentru tine a fost o întîmplare tragică, zise Paulus, întunecat. Îmi pare şi astăzi rău că în noaptea aceea, la banchetul Procuratorului, te-am pus într-o situaţie atît de penibilă. N-am avut ocazia să te mai văd, că altfel ţi-aş fi cerut iertare. Dacă eşti de părere că nici acum nu este prea tîrziu, îţi voi spune că-mi pare rău de ceea ce s-a întîmplat. Am fost în stare de beţie.

— Toţi am fost în starea aceasta, adăugă Marcellus. Eu nu sînt cîtuşi de puţin supărat din pricina asta.

— Cînd ai părăsit sala de banchet, am constatat că aceasta nu s-a întîmplat din cauză c-ai fost beat. În momentul cînd ai îmbrăcat cămaşa mortului, s-a întîmplat ceva cu tine. Pînă şi eu, care eram beat, am putut face această constatare. Pe toţi zeii ! Mi-am închipuit că în momentul acela am văzut o stafie ! Ridică cupa şi sorbi adînc, apoi încercă să se reculeagă şi se însenină la obraz: Dar de ce să aducem aminte de aceste întîmplări neplăcute? Ai fost bolnav vreme îndelungată. De asta am aflat şi am fost mîhnit. Dar acum te-ai făcut bine. Sînt foarte mulţumit ! Arăţi foarte bine, Marcellus ! Haide, bea prietene. Aproape nici n-ai gustat vinul şi e foarte bun.

— Este vin indigen? întrebă Marcellus şi mai sorbi odată.

Paulus începu să rîdă, apoi făcu o strîmbătură şi-şi îndreptă trupul, uitîndu-se la el cu superioritate.

— Strălucitul meu patron, începu el pe un ton sarcastic, ilustrul meu superior, neostenitul Irod Antipa, Tetrarh al Galileei şi jefuitorul

săracilor, cel care linge tălpile oricărui roman mai de seamă, a avut bunăvoința să-mi trimită acest vin. Dar deși Irod duce o viață ticăloasă, vinul acesta totuși este de viță nobilă. Apoi abandonînd tonul de superioritate sarcastică, Paulus adăugă cu glasul schimbat: pînă acum n-am avut ocazia să beau vin indigen. Bine că mi-am adus aminte. Oamenii din părțile acestea au răspîndit o întîmplare cu Iisus al nostru, despre care spun că la o nuntă a servit un vin foarte rar, pe care l-a obținut recitînd niște descîntece în fața unui vas cu apă. Circulă o mulțime de basme de acestea. Probabil le-ai auzit.

Marcellus dădu din cap, dar fără să-l aprobe.

— Da ! răspunse el cu convingere. Le-am auzit și eu. Sînt întîmplări greu de explicat și greu de înțeles.

— De înțeles ! ripostă Paulus. Cred că n-ai intenția să spui c-ai încercat să le înțelegi ! N-avem și noi la Roma destule legende de felul acestora, dar nu se găsește nici un om cu mintea întreagă pentru a le crede.

— Da, Paulus . . . știu, încuviință Marcellus cu glasul liniștit. Aș prefera să fiu cel din urmă care să creadă, dar . . .

În timpul acestei pauze semnificative, Paulus se ridică în picioare și ca să-și facă de lucru, turnă vin în cupe. Ridică tava pe care erau turtele, dar Marcellus refuză să se servească, așa că se așează din nou pe scaun.

— Sper că nu ai intenția să-mi spui, că aceste povești în legătură cu galileanul ar putea fi crezute? zise el calm.

— Paulus, trebuie să știi că acest Iisus a fost un bărbat neobișnuit.

— Sînt de acord ! Nu s-ar putea afirma despre el c-a fost un bărbat obișnuit ! Avea un curaj fără precedent și un fel de măreție specifică. Dar nu se poate să admiți că omul acesta a putut să preschimbe apa în vin !

— Nu știu ce să zic, Paulus ! răspunse Marcellus cu glasul stins. Am văzut un copil care se născuse infirm; astăzi este tot atît de sprinten și de sănătos ca orice copil.

— De unde știi că s-a născut infirm? întrebă Paulus.

— Tot satul știe. Nu înțeleg ce i-ar fi putut determina să inventeze o astfel de poveste, anume pentru a mi-o istorisi mie. Față de mine s-au purtat bănuitori, chiar de la început. Adevărul este că bunicul băiatului a fost călăuza mea, dar n-a vrut să-mi vorbească despre întîmplarea asta.

— Fii sigur că în cazul acesta s-ar putea găsi o explicație logică a întîmplării, declară Paulus. Oamenii din părțile acestea sînt tot atît de superstițioși, ca și sclavii noștri din Tracia. Mai afirmă că omul acesta a înviat și că a fost văzut !

Marcellus clătină îngîndurat din cap.

— Afirmația aceasta este ridicolă ! protestă Paulus. Ar fi trebuit să se mulțumească cu povești ca cea cu prefacerea apei în vin și cu vindecările bolnavilor, zise Paulus și sorbi cu zgomot din cupă. Apoi se încruntă, văzînd că Marcellus a început să învîrtească între degete piciorul cupei și stă cu privirile rătăcite în gol: Tu știi destul de bine că astăzi galileanul este mort ! declară el nemulțumit. Nimeni nu va putea să te convingă, nici pe tine nici pe mine, c-ar fi înviat ! Apoi ferindu-și toga,

întinse pe masă antebraţul încărcat de muşchi: eu am înfipt suliţa în pieptul lui, uite: atît de adînc!

Marcellus ridică privirea, dădu din cap şi plecă ochii din nou, fără să zică nimic. Paulus se întinse peste masă şi pocni cu pumnul încleştat în tăblie, de se auzi lemnul pîrîind.

— Pe toţi zeii, Marcellus, mă convingi că tu crezi c-a înviat! zbieră el.

Urmă o tăcere grea şi îndelungată. Marcellus tresări şi ridică privirea încet, fără să pară impresionat de reacţia neaşteptată a Legatului.

— Nu ştiu ce să cred, Paulus, răspunse el cu glasul liniştit. Evident, în faţa acestor afirmaţii am simţit şi eu aceeaşi reacţie pe care o simţi tu acum; dar trebuie să ştii, prietene, că în întîmplarea asta se ascunde un mare mister. În cazul cînd tot ce se spune, sînt simple născociri, cei care răspîndesc aceste zvonuri, primejduindu-şi viaţa, ar trebui să fie nebuni; cu toate acestea nu vorbesc cum ar vorbi nebunii. Nu au nimic de cîştigat ci totul de pierdut, cînd afirmă că l-au văzut şi l-au întîlnit.

— Cu asta sînt de acord, declară Paulus mai îmblînzit. Se ştie că fanaticii nu pun nici un preţ pe viaţa lor; dar gîndeşte-te Marcellus — oricît de greu ar fi de înţeles — nu se poate ca un bărbat mort să se ridice din mormînt! Bărbatul care ar fi mai tare decît moartea, ar putea...

— Exact! interveni Marcellus. Ar putea face orice! Ar putea înfrunta orice forţă de pe pămînt! Dacă l-ar interesa, din toată lumea aceasta ar face o împărăţie care să fie numai a lui!

Paulus ridică cupa la gură şi bău lacom, stropind vinul pe masă.

— Afirmaţiile acestea mi se par stranii, murmură el ameţit. Nu ştiu dacă-ţi aduci aminte, dar în timpul cît l-au judecat, a fost vorba şi despre o împărăţie? Pilat l-a întrebat, — deşi cred că întrebarea lui a fost absurdă — dacă este rege. Paulus începu să rîdă. El i-a răspuns că este, şi am constatat că Pilat a rămas şi el mirat de răspunsul lui. Adevărul este că în primul moment toţi au rămas năuciţi, mai mult de îndrăzneala calmă a acestui răspuns. În noaptea banchetului eu am vorbit cu Vinicius şi spunea că galileanul le-a explicat că împărăţia lui nu este din lumea aceasta; dar... asta nu explică nimic. Sau poate eşti de altă părere?

— De... dacă aş face eu această afirmaţie, cu siguranţă n-ar avea nici un fel de importanţă, răspunse Marcellus. Dar cînd un bărbat care şi-a pierdut viaţa şi a fost în stare să se întoarcă — indiferent de locul unde a fost — acesta ar putea să aibă o împărăţie oriunde poftească.

— Vorbeşti fleacuri, Marcellus, zise Paulus în bătaie de joc. Eşti musafirul meu şi sînt obligat să mă port politicos. Dacă acesta este adevărul — ca un bărbat mort... să aibă undeva o împărăţie — unul care a înviat din morţi, bagă de seamă, eu ştiu, că aşa ceva nu se poate întîmpla, dar dacă ar fi să se întîmple — atunci aş prefera ca cel care o are, să fie acest Iisus, decît s-o aibe Quintus sau bătrînul Iulian, sau Pilat —sau chiar năucul de Gaius, guşterul bătrînei Iulia. Apoi începu să rîdă zgomotos de propria sa îndrăzneală. Sau chiar bătrînul Tiberiu! Pe toţi zeii — în ziua cînd nebunul de Tiberiu va muri, fac prinsoare că va rămîne mort şi îngropat! Bine că mi-am adus aminte, să te întreb; ai intenţia să te întorci la Roma şi, să spui zăpăcitului acestuia ceea ce ai

aflat referitor la galileanul nostru? Să ştii că te va crede şi vorbele tale îl vor băga în sperieţi.

Marcellus rîse îngăduitor şi-şi zise că deşi beat, Legatul îi spusese cîteva cuvinte care meritau să fie cîntărite cu toată liniştea.

— Paulus, ideea aceasta nu este rea, declară el. Dacă se va întîmpla să avem un Împărat care va putea să supravieţuiască tuturor celorlalţi, cred că ar fi extraordinar ca lumea să aibă un stăpînitor care să strălucească pentru faptele lui bune şi nu pentru cele rele.

Obrazul Legatului se limpezi, şi Marcellus, presimţind interesul lui, încercă să discute mai pe larg această idee.

— Gîndeşte-te, Paulus, la zvonurile acestea care circulă în legătură cu Iisus. Se spune despre el c-a redat orbilor vederea, dar nu s-a auzit despre el c-ar fi poruncit să fie orbiţi cei cu vedere. Se spune despre el c-a schimbat apa în vin, dar nimeni nu afirmă c-ar fi prefăcut vinul în apă. A făcut pe un copil infirm să umble, dar n-a făcut infirm din unul sănătos.

— Admirabil! încuviinţă Paulus. Împăraţii au distrus şi au jefuit lumea. Ei au orbit oameni care au avut vedere, au făcut infirmi din oameni sănătoşi şi i-au distrus. Apoi făcu o pauză şi murmură mai mult pentru sine: Lumea ar rămîne mirată, dacă ar constata că are un guvern care să se intereseze de orbi, de bolnavi şi de infirmi? Pe toţi zeii! Mi-ar face plăcere să ştiu că toate poveştile acestea despre galileanul nostru sînt întemeiate!

— Vorbeşti serios, Paulus, sau glumeşti? întrebă Marcellus.

— De, vorbesc şi eu tot atît de serios, în măsura în care este serioasă problema de care vorbim; cînd te gîndeşti că tot ce se spune, nu poate să stea în picioare, răspunse şi încruntă din sprîncene. Dar ... ascultă, Marcellus, cu Iisus, nu crezi că mergi prea departe, fără să ţii seama de propriul tău interes?

Marcellus nu-i răspunse altceva, decît îşi ţuguie buzele. Paulus zîmbi, ridică din umeri şi-şi umplu din nou cupa. După atitudinea lui se vedea că ar prefera să renunţe la acest episod al subiectului pe care-l discutau.

— Şi ce se mai spune despre el, în interiorul acestei provincii? întrebă el nepăsător. După cît văd, ai încercat să culegi informaţii.

— S-a mai întîmplat ceva în Canaa cu o fată care a văzut că poate să cînte. Oamenii sînt convinşi că şi această întîmplare i se datoreşte lui Iisus.

— A învăţat-o să cînte?

— Nu. Dar într-o zi fata a constatat că este în stare să cînte. Sînt încredinţaţi că fapta aceasta se datoreşte lui Iisus. Eu am auzit-o, Paulus. După cît sînt eu în stare să-mi dau seama, n-am întîlnit şi n-am auzit încă nimic ce s-ar putea asemăna cu felul ei de a cînta.

— Nu mai spune! Va trebui să-i spun şi Tetrarhului, zise Paulus mirat. Probabil ştii că este datoria mea să-l informez pe acest bătrîn scelerat. Probabil o va invita să cînte la un banchet pe care-l va da.

— Nu, Paulus, te rog, să nu faci aşa ceva! protestă Marcellus. Fata aceasta s-a bucurat de o educaţie aleasă. Dar afară de asta este şi infirmă şi nu părăseşte niciodată satul ei.

— Va să zică i-a dat glasul, dar a lăsat-o infirmă, ei? întrebă Paulus şi începu să rîdă. Cum îţi explici fapta aceasta?

— Eu nu încerc să mi-o explic; n-am făcut altceva decît să te informez. Dar sper cu toată convingerea că nu vei pomeni nimic lui Irod despre fata asta. S-ar simţi grozav de străină în palatul lui, dacă ceea ce am auzit despre bătrînul acesta desfrînat este adevărat.

— Dacă ceea ce ai auzit este revoltător, zise Paulus, atunci fii sigur că este adevărat. Dar dacă tu ţii atît de mult la creştinii aceştia, s-ar putea ca lor să le fie de folos, dacă una dintre fetele lor ar cînta pentru vulpoiul acesta bătrîn.

— Nu! ripostă Marcellus speriat. Ea şi familia ei îmi sînt prieteni. De aceea te rog să n-o umileşti, invitînd-o să-l cunoască pe Irod Antipa şi nici pe altcineva din familia lui.

Paulus admise că sînt toţi o adunătură de sceleraţi, inclusiv ticăloasa de Salomeea care este fiică-sa. Aceasta este o căţea primejdioasă, vinovată de mai multe asasinate şi o desfrînată notorie. Începu să rîdă revoltat, ca apoi să adauge că toate aceste însuşiri le-a obţinut cu mijloace destul de oneste, ţinînd seama de tatăl ei — dacă este tatăl ei adevărat — care nu respectă nici sanhedrinul, şi de mama ei a cărei origine este tot atît de puţin cunoscută ca şi a unei pisici. Începu să rîdă dispreţuitor şi luă o gură de vin, ca să elimine gustul de silă ce i-l lăsaseră cuvintele acestea. Marcellus se întunecă la obraz, dar nu zise nimic. Imediat după aceea simţi că Paulus se uită la el binevoitor, dar în privirile lui tremurau o mulţime de reproşuri.

— Nu ştiu dacă tu, Marcellus, îţi dai seama, că interesul pe care-l dovedeşti astăzi faţă de creştini, într-o bună zi ar putea să-ţi pricinuiască neajunsuri. Îmi dai voie să-ţi vorbesc despre situaţia aceasta, fără să consideri cîtuşi de puţin c-aş avea intenţia să te ofensez?

— Adică de ce să nu-ţi dau voie, Paulus? răspunse Marcellus prevenitor.

— De ce? Pentru că ar putea să ţi se pară impertinenţă. Avem acelaşi rang în armată. Prin urmare n-am nici un drept să-ţi dau sfaturi şi cu atît mai puţin să te previn.

— Să mă previi? întrebă Marcellus şi ridică uşor din sprîncene. Mi se pare că nu sînt în stare să înţeleg ce vrei să spui.

— Dă-mi voie să-ţi explic! Presupun că ştii ce s-a întîmplat de un an încoace aici în Palestina. Vreme de cîteva săptămîni după crucificarea galileanului părea că întîmplarea aceasta este definitiv închisă. Conducătorii acestei mişcări s-au împrăştiat şi majoritatea dintre ei s-au întors în părţile acestea. Oamenii cu trecere din Ierusalim au rămas mulţumiţi. Din cînd în cînd se auzea că Iisus a fost văzut în diverse locuri, după ce a murit, dar nimeni dintre oamenii chibzuiţi n-a luat poveştile acestea în serios. Se aşteptau ca întîmplarea aceasta tragică să fie uitată foarte curînd.

— Ca pe urmă să învie din nou, completă Marcellus, văzînd că Paulus îşi umple din nou cupa.

— Cuvîntul « înviat » nu mi se pare cel mai potrivit. Povestea aceasta n-a murit niciodată. Grupuri de adepţi ţineau întruniri pe ascuns, în

diferite localităţi. Vreme de cîteva luni n-a răsuflat nimic despre aceste întîlniri. Autorităţile n-au dat atenţie zvonurilor, închipuindu-şi că n-au importanţă nici în privinţa temeiniciei şi nici a proporţiilor. Pe urmă într-o bună zi preoţii şi-au dat seama că sinagogile lor nu mai sînt cercetate şi credincioşii nu-şi mai plătesc birurile la Templu. Tot aşa negustorii s-au trezit că afacerile lor merg din ce în ce mai prost. În Ierihon mai bine de jumătate din populaţie nu mai face nici un secret din faptul că s-au asociat cu grupările acestea secrete. În Antiohia creştinii fac propagandă aproape făţişă şi numărul lor creşte în fiecare zi. Tot aşa, mişcarea aceasta nu mai poate rămîne ceva indiferent şi fără nici un scop pentru populaţia săracă şi asuprită, cum s-a crezut la început. Nimeni nu cunoaşte numărul exact al adepţilor existenţi în Ierusalim, dar cei de la conducerea Templului nu-şi mai găsesc locul din cauza revoltei şi a spaimei, aşa că stăruiesc pe lîngă Procurator să ia măsuri drastice. Bătrînul Iulian este hărţuit în fiecare zi de cărturari şi de farisei care i-au dat limpede să înţeleagă că nu-i rămîne altă alegere, decît fie că va acţiona, fie că-şi va da demisia din slujba pe care o are.

— Ce crezi c-ar putea întreprinde împotriva mişcării? întrebă Marcellus.

— De, răspunse Paulus şi făcu un gest cu mîinile, cred că este de la sine înţeles că o astfel de mişcare nu poate fi îngăduită. Unui vizitator care este numai în trecere, prin această regiune, s-ar putea ca această mişcare să i se pară inocentă; dar totuşi pentru oamenii aceia bogaţi şi cu trecere din Ierusalim, ea nu reprezintă altceva decît trădare, instigaţie la revoltă, blasfemie şi o dezintegrare a disciplinei recunoscute. Iulian nu este de acord ca într-o bună zi să se pomenească cu o revoltă care să provoace vărsări de sînge, aşa că o bucată de vreme a luat situaţia mai mult în glumă, dar cei de la conducerea Templului par că şi-au pierdut răbdarea.

— Bine . . . dar eu cred că oamenii aceştia nu pot avea nimic împotriva învăţăturilor lui Iisus, interveni Marcellus. El a propovăduit buna înţelegere, dragostea şi cinstea între oameni. Cei care conduc destinele Palestinei nu sînt de acord ca oamenii să se poarte cuviincios unul faţă de altul?

— Marcellus, ştii foarte bine că nu este vorba despre asta, ripostă Paulus nerăbdător. Creştinii aceştia nu sînt de acord să încheie afaceri conform vechilor obiceiuri, ci încearcă din ce în ce mai mult să se protejeze unul pe altul. De pildă chiar aici în micul oraş Capernaum, dacă n-ai gravată pe uşa intrării imaginea unui peşte, vei face mult mai bine să nu mai deschizi dugheana deloc, ci să te apuci de altceva. Apoi se uită la obrazul prietenului său şi zîmbi: Cred că bănuieşti ce însemnează peştele acesta?

Marcellus dete din cap în semn de încuviinţare.

— Afacerea asta nu este ceva de care am putea face haz! declară Paulus. Şi sînt obligat să te previn cu toată seriozitatea, că din ce vei avea legături mai puţine cu aceşti creştini, va fi cu atît mai bine — şi se opri ca să termine pe un ton aproape imperceptibil — pentru noi toţi!

— Şi pentru mine în special... cred că asta ai intenţia să-mi spui completă Marcellus.

— Vei proceda cum vei crede de cuviinţă, declară Paulus şi făcu un gest: Crede-mă, nu-mi face nici o plăcere să-ţi spun astfel de vorbe. Dar n-aş vrea să aflu că din pricina asta vei avea nemulţumiri. Trebuie să ştii că te vei expune şi primejdiei, fără să-ţi dai seama ce se întîmplă! Cînd va începe represiunea, să ştii că situaţia va deveni gravă. Faptul că eşti tribun roman, nu va putea însemna lucru prea mare — după ce se va declara furtuna. Vom fi obligaţi să pornim războiul împotriva creştinilor şi nu va ţine nimeni socoteală de cine sînt şi ce au făcut! De ce nu pleci de aici, înainte de a fi arestat? Ia-ţi sclavul şi pleacă, pînă mai poţi pleca!

— Pentru a fi sincer, îţi voi spune că nici nu ştiu unde este, zise Marcellus.

— Ei bine... eu ştiu unde este, adăugă Paulus şi începu să zîmbească. Doarme, undeva aici în castru.

— Este deţinut?

— Nu este deţinut... dar adevărul este c-ar trebui să fie. Legatul începu să-i spună rîzînd, ce s-a întîmplat în timpul după-amiezii. Ia să-mi spui, dacă ai avut ocazia să-l vezi pe Quintus, după ce Demetrius l-a învineţit la faţă?

Marcellus care făcuse mare haz de ceea ce-i spusese Paulus despre aventura lui Demetrius, dădu din cap şi-i răspunse:

— L-am văzut imediat după aceea. Dar poţi fi sigur că ceea ce a primit, a fost mai mult decît ar fi fost în stare să ducă.

— Sînt foarte mulţumit c-am putut afla realitatea, deoarece eu n-am nici un respect faţă de acest Quintus, şi ceea ce a păţit nu mă nemulţumeşte cîtuşi de puţin. Demetrius al tău este liber să plece, dar sper că nici nu va întîrzia în această provincie; în orice caz nu în circumscripţia mea legislativă. Dar nici tu, Marcellus! Ia gîndeşte-te la situaţia lui: este urmărit pentru lovirea unui tribun; afară de asta se ştie despre el că este în contact cu ceata creştină din Ierusalim. Poate fi arestat pentru oricare dintre aceste două motive. În acelaşi timp se poate presupune că tu eşti informat despre amîndouă aceste aspecte ale situaţiei. Cu un cuvînt, asta înseamnă că ai ocrotit un criminal şi un creştin; iar rapoarturile tale de prietenie cu unii dintre aceşti creştini nu pot să fie nici ele spre folosul tău. Ce ai de gînd să faci în această privinţă?

— Mi-am zis că voi mai întîrzia cîteva săptămîni aici în Palestina, înainte de a mă întoarce la Roma. Deocamdată nu mi-am făcut nici un plan definitiv, declară Marcellus.

— Eu cred c-ar fi mai bine să-ţi faci anumite planuri! ripostă Paulus cu severitate. Situaţia în care te găseşti, este mult mai riscantă decît ţi-ai putea închipui. Cred că galileenilor acestora nu le va sluji la nimic devotamentul tău faţă de ei. Îţi spun cu toată sinceritatea, toţi sînt expuşi să fie arestaţi şi cît mai curînd. Te sfătuiesc, prin urmare, să-ţi faci cît mai repede bagajul, chiar mîine dimineaţă, şi să traversezi regiunea, pentru a coborî spre Joppa, unde vei lua prima corabie ce se îndreaptă spre Roma.

— Îţi mulţumesc, Paulus pentru sfatul pe care mi-l dai, răspunse Marcellus cu indiferenţă. Aş putea vorbi acum cu Demetrius?

— Faptul că sclavul tău grec este un băiat distins şi că ţi-e prieten, nu poate impieta asupra obiceiurilor instaurate în castru. Te sfătuiesc să aştepţi pînă mîine dimineaţă, pentru a putea vorbi cu el.

— Voi face aşa cum vrei, răspunse Marcellus, fără să se tulbure

Paulus se ridică de la masă, clătinîndu-se pe picioare.

— Să mergem la culcare, zise el ceva mai domolit, şi ne vom întîlni mîine; înainte de răsăritul soarelui, ca să mîncăm împreună. Pe urmă, dacă ţii să pleci numaidecît, eşti liber. Îţi voi da şi o mică escortă, formată din legionari care cunosc drumurile scurtate printre munţi, pentru a te însoţi pînă la Joppa, fără să te expui niciunei primejdii.

— Paulus, eu nu voi pleca la Joppa, declară Marcellus categoric. Nu voi părăsi Palestina pînă în ziua cînd nu voi obţine toate informaţiile referitoare la învierea acestui galilean.

— Şi cum crezi că vei reuşi? întrebă Paulus. Stînd de vorbă cu cîţiva pescari naivi?

— Acesta este un fel de a vorbi, răspunse Marcellus, fără să se considere jignit. Eu însă voi încerca să stau de vorbă cu conducătorii lor.

— Tocmai acum aceştia nu sînt aici, declară Paulus. Majoritatea lor au plecat la Ierusalim.

— În cazul acesta voi pleca şi eu la Ierusalim!

Cîteva clipe Paulus rămase cu dinţii încleştaţi şi se gîndi la ce va putea să-i răspundă. Împrejurul buzelor îi tremură un zîmbet sarcastic.

— Dacă mîine vei pleca la Ierusalim, declară el pe un ton semnificativ, vei putea ajunge tocmai la timp pentru a-i vedea pe toţi la închisoare. Aşa că, de cumva se va întîmpla să nu fii mai prudent decît pari astăzi, vei avea parte de o mulţime de neajunsuri, sfîrşi el şi bătu din palme, ca să vină un legionar: Condu-l pe tribun în camera sa! porunci el. Apoi zîmbi tot atît de vesel ca şi înainte de asta şi-i întinse mîna: Sper că te vei odihni bine. Ne vom vedea mîine dimineaţă.

CAPITOLUL XIX

Ajunseră la Ierusalim fără nici un incident, două ceasuri înainte de apusul soarelui. Garda de la Poarta Damascului nu-l întrebă pe Marcellus, nici cum îl cheamă şi nici ce fel de mărfuri aduc măgăruşii osteniţi din convoi. Se vedea destul de bine că aici în cetate nu este stare de alarmă.

Drumul de la Capernaum îl făcuseră în mare grabă, mai ales ţinînd seama de faptul că-l făcuseră pe jos. Plecaseră în zorii zilei şi nu se opriseră nici cît soarele dogora ca un cuptor şi orice călător prudent se retrăgea la umbră, aşa că reuşiseră să facă drumul acesta în timp de trei zile.

Fiind informaţi de Paulus, care-i prevenise despre apropiata acţiune violentă care va începe împotriva creştinilor, Marcellus se aştepta ca în drum să întîlnească grupuri de legionari insolenţi şi ţărani speriaţi, dar constată că drumul este liniştit şi liber, iar oamenii îşi vedeau de treburile lor mărunte, fără să fie speriaţi. Dacă era adevărat că în curînd se va dezlănţui împotriva lor un atac concentric, planul acesta încă nu fusese dat pe faţă.

Plecarea din Capernaum se desfăşurase fără nici un incident. După ce sosiră în zorii zilei la cortul din curtea hanului văzură că Justus a dispărut. Salum nu ştia ce s-a întîmplat. Cînd se opriră la căsuţa în care stătea mama lui Toma, aceasta nu le putu spune altceva, decît că Justus şi Iona au plecat spre Sepphoris în urmă cu un ceas. În primul moment Marcellus îşi zise că se va lua după ei, pentru a-l linişti pe Justus, dar aducîndu-şi aminte de vorbele lui Paulus că în împrejurările de acum galileenii aceştia vor fi mult mai în siguranţă, dacă nu se va apropia de ei, plecă la drum, deşi se simţea profund nemulţumit; pentru el, pierderea încrederii lui Justus însemna un mare sacrificiu. Se gîndi să se oprească în Canaa şi să-şi ia rămas bun de la Miriam, dar renunţă şi la gîndul acesta.

În prima seară de drum, după ce se opriră în popas la o distanţă de cinci leghe, într-o luncă din partea de miazăzi a oraşului Canaa, Marcellus ceru lui Demetrius să-i povestească tot ce ştie, în legătură cu creştinii din Ierusalim, dar mai ales amănuntele referitoare la învierea lui Iisus. Grecul se dovedi gata să-i spună tot ce ştie în această privinţă. După felul în care vorbea, părea cert că el nu se îndoieşte cîtuşi de puţin de temeinicia ştirilor privitoare la învierea lui Iisus.

— Bine, Demetrius, ştii foarte bine că aşa ceva este imposibil, protestă Marcellus, după ce văzu c-a terminat ce are de spus.

— Da, stăpîne, ştiu ! admise Demetrius.

— Şi cu toate acestea crezi !

— Da, stăpîne !

— Toată istoria asta n-are nici un înțeles ! murmură Marcellus nemulțumit. Cînd admiți că o faptă ca asta este imposibilă și în același timp declari că ești convins de temeinicia ei, înseamnă că aceste afirmații se contrazic una pe alta, prin urmare n-au nici o valoare.

— Te rog să mă ierți, stăpîne, interveni Demetrius; eu nu discut și nici nu întrebuințez argumente. M-ai întrebat și eu ți-am răspuns: atîta tot. Eu nu stăruiesc să crezi cuvintele mele. Și admit că tot ce ți-am spus nu are nici un fel de înțeles.

— Prin urmare toată povestea aceasta este absurdă, conchise Marcellus, apoi lăsînd sclavului său timp de-ajuns ca să-i poată răspunde, adăugă: Tu ce părere ai?

— Nu, stăpîne, povestea aceasta nu este absurdă; ea este adevărată, repetă Demetrius. Așa ceva nu se poate întîmpla, dar cu toate acestea s-a întîmplat.

Dîndu-și seama că o conversație ca aceasta nu poate duce la nici un rezultat, Marcellus îi spuse noapte bună și se prefăcu c-a adormit.

Ziua următoare și în cea de-a treia, continuară să discute împreună această chestiune, dar fără să ajungă la nimic pozitiv.

După moartea sa, Iisus fusese văzut. Astfel de lucruri nu se întîmplă niciodată și nici nu se pot întîmpla. Totuși el a fost văzut. Nu o dată, ci de mai multe ori și nu de către un singur om, ci de mai mulți. Demetrius fu tratat drept nebun, dar el acceptă aceste invective, fără să protesteze și apăru dispus să schimbe subiectul conversației. Marcellus îi mai spuse c-a fost înșelat și luat în bătaie de joc de ceilalți, dar el se mulțumi să dea din cap și să zîmbească. Marcellus părea că și-a pierdut cumpătul. Ar fi vrut să discute acest subiect și Demetrius să-și apere punctul său de vedere, dacă acesta exista în realitate, și cu toată convingerea. Ar fi fost imposibil să stai de vorbă cu un om, căruia dacă-i spuneai că e nebun, dădea liniștit din cap și admitea că așa este.

— Nu mi-aș fi închipuit pentru nimic în lume, Demetrius, ca un bărbat cu mintea sănătoasă, cum ești tu, să devină atît de superstițios, declară Marcellus, străduindu-se ca vorbele lui să pară sarcastice.

— Ca să-ți spun adevărul, stăpîne, răspunse Demetrius, sînt și eu mirat de starea în care mă găsesc.

Își continuară drumul, Marcellus mergînd la o mică distanță, cutremurat de indignare împotriva sclavului său care i se părea mai încăpățînat decît un catîr, apoi cu totul pe neașteptate își dete seama, că în realitate el nu este indignat împotriva lui Demetrius, ci a lui însuși. Se opri în loc și se uită la el, ca din zîmbetul răspîndit pe obrazul lui Demetrius, să constate că acesta a ghicit la ce se gîndește. Își continuă drumul la pas cu el și o vreme nu mai zise nimic.

— Iartă-mă Demetrius, zise el cu părere de rău; mi se pare că am procedat fără nici o considerație față de tine.

Demetrius se uită la el și zîmbi.

— Eu înțeleg destul de bine starea sufletească în care te găsești, stăpîne. Am trecut și eu exact prin aceeași situație, ceas de ceas și zi de zi.

Nu este atît de ușor să primești drept adevăr, o situație care pentru judecata sănătoasă este imposibilă.

— În sfîrșit, hai să renunțăm la judecata sănătoasă pentru a putea primi această întîmplare ca adevărată. Să admitem c-ar putea să existe un bărbat de origine divină care dacă ar vrea, s-ar putea prezenta în fața Împăratului Tiberiu, fără nici o teamă, și i-ar cere să-i cedeze tronul

— El nu va avea nevoie de tronul Împăratului, răspunse Demetrius. În cazul cînd ar fi un astfel de om, ar fi cerut scaunul de Procurator al lui Pilat. El vrea să ajungă la stăpînirea lumii pe altă cale: nu detronînd Împăratul, ci reformînd lumea. Legea lui nu se va întrona începînd de sus, printre cei mari, ci va pleca de jos, de la oamenii umili.

— Vorbă să fie! ripostă Marcellus în bătaie de joc. Oamenii umili! Ce te determină să-ți închipui că aceștia ar fi capabili să formeze un guvern echitabil? Să luăm de pildă pe acești cîțiva pescari fricoși, dar evlavioși: la ce fel de îndrăzneală te-ai putea aștepta din partea unor oameni ca ei? Gîndește-te că chiar în ziua cînd Iisus al lor era amenințat să fie condamnat la moarte, nici unul dintre ei n-a îndrăznit să-i ia apărarea. În afară de doi sau trei dintre ei, toți ceilalți l-au lăsat să plece singur spre locul de osîndă!

— Este adevărat stăpîne! încuviință Demetrius, dar asta s-a întîmplat înainte de a ști că Iisus va fi în stare să se ridice din morți.

— Faptul că Iisus s-a ridicat din morți, nu va contribui cu nimic pentru ca viața lor să pară mai sigură decît înainte de asta.

— Tocmai dimpotrivă, stăpîne. Iisus le-a făgăduit viața de veci, răspunse Demetrius. Le-a spus că el a călcat moartea, nu numai în interesul său propriu, ci pentru toți cei care cred într-însul.

Marcellus se opri în loc și băgîndu-și mîinile în cingătoare, se uită la sclavul său, fără să înțeleagă.

— Vrei să afirmi despre caraghioșii aceștia de pescari c-ar putea să-și închipuie că vor trăi în veci? întrebă el.

— Da, stăpîne, în veci . . . și împreună cu el, răspunse Demetrius cu glasul liniștit.

— Afirmația aceasta este ridicolă! ripostă Marcellus.

— Pare ridicolă, stăpîne, încuviință Demetrius. Dar dacă ei cred sincer în temeinicia ei — fie că ea este adevărată fie că nu, faptul acesta nu va putea schimba cîtuși de puțin atitudinea lor. Cînd un bărbat se consideră mai tare decît moartea, atunci n-are motiv să se mai teamă de nimic.

— În cazul acesta ce-i determină să se mai ascundă? întrebă Marcellus, închipuindu-și că această întrebare este destul de logică.

— Sînt obligați să-și îndeplinească misiunea, stăpîne. Nu se poate să-și pună viața în pericol, fără să se gîndească. Datoria lor este să răspîndească învățăturile lui Iisus cît mai mult. Fiecare dintre ei se așteaptă să fie ucis, mai curînd sau mai tîrziu, dar amănuntul acesta este lipsit de importanță. Viața lor va continua totuși în altă parte.

— Demetrius . . . tu ești în stare să crezi toate prostiile acestea? întrebă Marcellus cu părere de rău.

— Uneori, răspunse Demetrius, cînd sînt împreună cu ei, le cred. Apoi plecă ochii în pămînt și-și continuă drumul, răscolind colbul cu picioarele. Dar nu este tocmai ușor, murmură el mai mult pentru sine.

— Sînt convins că nu poate fi ușor ! încuviință Marcellus.

— Da, stăpîne, dar faptul că o idee pare greu de înțeles, nu înseamnă numaidecît că trebuie s-o respingi. În viață sîntem împresurați din toate părțile de fapte pe care nu le putem înțelege, zise el și întinse brațul spre costișele dealurilor printre care treceau și care erau pline de flori. Nimeni nu ne obligă să înțelegem toate aceste culori și forme pe care le vedem răspîndite în toate părțile, dar nici n-am fi în stare. Rămîne totuși certitudinea că ele sînt reale.

— Problema aceasta este în afara preocupărilor noastre, protestă Marcellus. Mai bine să rămînem la subiectul ce ne interesează, fără să ne abatem. Sînt de acord că viața însăși este un fel de mister. Continuă cu argumentele pe care ai început să mi le prezinți.

— Da, stăpîne, răspunse Demetrius și zîmbi. Prin urmare ucenicii lui Iisus cred cu toată sinceritatea că lumea aceasta va fi eventual condusă în conformitate cu învățăturile lui. Asta înseamnă că va fi întemeiat un guvern universal care să se sprijine pe buna înțelegere dintre oameni. Toți cei care vor crede și vor mărturisi această credință, vor trăi în veci. Nu este ușor să crezi că vei putea trăi în veci; atîta lucru recunosc și eu.

— Și nu este nici tocmai ușor să admiți că lumea ar putea fi condusă după principiul bunei învoiri dintre oameni, adăugă Marcellus.

— Deocamdată, continuă Demetrius, lumea este condusă de împărat, cu ajutorul forței, ceea ce de asemenea nu este ușor. Mii de oameni sînt obligați să-și sacrifice viața pentru a putea susține acest sistem de guvernare. Germanicus conduce o expediție în Aquitania și făgăduiește Legaților săi bogății în prăzi și sclavii pe care-i vor lua, în cazul cînd vor asculta ordinele lui și își vor pune viața în primejdie. Oamenii aceștia își vor încerca norocul. Mulți dintre ei vor muri și nu vor primi nici un fel de răsplată pentru curajul lor. Iisus făgăduiește viață de veci celor care-l vor urma și-l vor asculta pentru a sălășlui buna înțelegere între oameni. Ucenicii săi cred într-însul și . . .

— Și-și încearcă și ei norocul ! îl întrerupse Marcellus.

— Da, stăpîne, dar cred că încercîndu-și norocul, procedeul lor nu este cu nimic mai riscat, decît al legiunilor care urmează pe Germanicus, zise Demetrius. Credința aceasta în Iisus nu este ușoară, dar cu toate acestea, nu înseamnă c-ar fi prostie . . . Te rog să mă ierți că-mi permit această îndrăzneală, de față cu stăpînul meu.

— Continuă, Demetrius ! încuviință Marcellus. Reușești foarte bine în această argumentație, ținînd seama și de materialul de care dispui. Spune-mi, tu crezi că vei putea trăi în veci . . . luînd o formă spectrală?

— Nu ! răspunse Demetrius și clătină din cap. Voi trăi în altă parte. El are o împărăție care nu face parte din lumea aceasta.

— Și crezi cu adevărat că ar putea să existe această împărăție ! exclamă Marcellus și se uită cu atenție la obrazul grav al sclavului său, ca și cînd astăzi l-ar fi văzut pentru prima dată.

— Uneori cred ! răspunse Demetrius.

Vreme de cîteva clipe, nici unul dintre ei nu mai zise nimic. Apoi oprindu-se în loc, grecul se uită la expresia de pe obrazul stăpînului său și zîmbi cu toată încrederea.

— Credința aceasta nu se poate asemăna cu actul de proprietate al unei case în care am putea trăi cu deplin drept de stăpînire. Seamănă mai mult cu o serie de scule cu care un bărbat poate să-și clădească o casă. Sculele acestea valorează exact atît cît ești în stare să faci cu ajutorul lor. Dacă le lași din mînă, nu mai au nici o valoare, pînă în momentul cînd le vei întrebuința din nou.

Aproape asfințise cînd Demetrius ajunse la dugheana lui Beniosif, deoarece pierduseră vreme lungă, făcîndu-și loc pe străzile mărunte și aglomerate care duceau spre hanul unde Marcellus se oprise la sosirea lui în Ierusalim. Echipamentul și mărfurile aduse din Galileea trebuiau descărcate și depozitate, măgărușii predați stăpînului lor, căruia trebuiau să-i și plătească pentru timpul cît îi închiriaseră. Marcellus era nerăbdător să facă o baie și să-și schimbe hainele. După ce termină cu stăpînul său și el însuși încercă să-și dea o înfățișare mai omenească, Demetrius plecă să-l întîlnească pe prietenul său Stephanos.

Drumul pe unde apucase trecea prin fața dughenei lui Beniosif și-și zise că va trebui să intre; era posibil ca prietenul său să nu fi plecat încă. Ușa din față era închisă și zăvorîtă. Trecu în cealaltă parte, la intrarea care da în locuința familiei, bătu la ușă, dar nici aici nu-i răspunse nimeni. Faptul i se păru straniu, deoarece bătrîna Sara nu pleca niciodată de acasă, mai ales în timpul cinei.

Fără să înțeleagă ce s-a întîmplat, Demetrius se îndreptă spre casa dărăpănată în care se adăpostise odinioară împreună cu Stephanos. Dar și aici ușile erau încuiate și toată lumea părea plecată. Ceva mai încolo, în strada aceasta, trăia un tînăr evreu cu numele Ioan Marcu, un om cumsecade, împreună cu mama lui care era văduvă și cu o drăguță și tînără verișoară pe care o chema Roda. Se hotărî să meargă la el și să se informeze, deoarece Marcu și Stephanos erau buni prieteni deși uneori se întrebase, dacă nu cumva Stephanos s-a împrietenit cu el din pricina acestei fete.

Roda tocmai închidea portița de ostreț, căci era gata de plecare și pe braț ducea un coș plin cu alimente. Îl salută mulțumită și Demetrius care constată că este mai drăguță decît i se păruse mai înainte. În timpul cît el lipsise din oraș, Roda părea c-a devenit mai matură.

— Unde sînt ceilalți? întrebă el, după ce-i spuse c-a găsit toate ușile încuiate.

— Va să zică nu știi? întrebă Roda și, dîndu-i coșul, se depărtă de poartă. Acum cinăm cu toții împreună. Va trebui să vii cu mine.

— Cine cinează împreună? se miră Demetrius.

— Creștinii! Simon a început acest obicei de mai multe săptămîni. Au închiriat casa aceea veche, unde Nathan ținea un bazar. În fiecare seară ducem provizii și le împărțim cu ceilalți. Mai bine zis, declară ea și ridică din umeri, unii dintre noi aduc mîncare și o împart cu ceilalți.

— Nu pare să fie tocmai plăcut, declară Demetrius.

— De . . . afacerea asta n-a ieșit așa cum și-a imaginat-o Simon, răspunse Roda și ridică fruntea.

Mergeau repede și Demetrius fu obligat să întindă pasul, pentru a se putea ține de Roda care mergea cu pași mărunți și grăbiți, ca și cînd s-ar fi gîndit nerăbdătoare la ceva. Demetrius își zise că va fi mai bine să nu stăruie cu întrebările privitoare la ceea ce-i spusese.

— Ce face Stephanos? întrebă el și zîmbi cu înțeles.

— Vei avea ocazia să-l vezi imediat, răspunse fata. Așa că nu va mai fi nevoie să-ți spun eu.

— Ascultă Roda, începu Demetrius cu glasul grav, mi se pare că rumeneala asta din obrajii tăi ar vrea să-mi spună că în absența mea aici s-a întîmplat ceva. În cazul cînd este ceea ce-mi închipui eu, atunci sînt foarte mulțumit, în interesul vostru comun.

— Probabil vrei să știi mai multe decît ar trebui, unchiule Demetrius. Nu se poate ca eu și Stephanos să fim prieteni fără să . . .

— Nu-mi vine să cred, o întrerupse Demetrius. Cînd veți face nunta? Crezi că voi mai avea timp, ca să-ți țes o față de masă, pînă atunci?

— Numai pentru una mică, răspunse fata și-i zîmbi.

Îi făgădui că dimineața următoare să înceapă lucrul, dacă Beniosif îi va da un război, apoi se gîndi la întîlnirile acestea de fiecare zi dintre prietenii săi creștini.

— Cîți oameni se întîlnesc acolo în sala aceea? întrebă el.

— Te vei mira văzîndu-i. Uneori sînt cîte trei sute, altădată chiar mai mulți. Foarte mulți dintre ei și-au vîndut avutul de la țară și acum trăiesc aici în oraș; sînt o adevărată colonie. Cel puțin o sută de inși mănîncă în mod permanent la Ecclesia.

— Ecclesia ! se miră Demetrius. Acesta este numele pe care l-ați dat adunării? Este un nume grecesc. Majoritatea dintre cei de acolo sînt evrei, nu-i așa? Cum se face că ați dat acest nume adunării voastre?

— Stephanos, răspunse Roda cu mîndrie, a fost de părere că numele acesta este cel mai indicat pentru o astfel de adunare. Afară de asta aproape o treime dintre creștini sînt greci.

— De, este o plăcere neașteptată să constați că evreii și grecii se pot înțelege unul cu altul, cel puțin în această privință, zise Demetrius. Va să zică aici este vorba despre o singură și fericită familie? adăugă el și păru că se gîndește la ceva.

— Este o familie destul de mare, zise Roda, apoi ca și cînd ar fi vrut să uite acest calificativ, continuă grăbită: Majoritatea lor iau lucrurile în serios, Demetrius. Dar sînt și din cei care tulbură liniștea.

— Se ceartă între ei, nu-i așa? Cred că nu vor putea ajunge prea departe cu această nouă idee, care necesită bună înțelegere.

— Tot așa spune și Stephanos, încuviință Roda. Este și el dezamăgit, și convins că ideea aceasta de a face pe toți creștinii să trăiască într-o singură colonie, ca o familie, este greșită. Ar fi fost mai bine să fi stat la vetrele lor și să-și fi văzut de îndeletnicirile obișnuite.

— Și care este pricina neînțelegerilor? întrebă Demetrius.

— Aceeași veche poveste, oftă Roda. Voi grecii sînteți zgîrciți, bănuitori și foarte susceptibili, în ceea ce privește drepturile ce le aveți. Aceeași atitudine o aveți și în Ecclesia . . .

— Iar voi evreii sînteți lacomi și înșelători, ripostă Demetrius și zîmbi.

— Noi nu sîntem lacomi ! protestă Roda.

— Nici noi grecii nu sîntem zgîrciți ! ripostă Demetrius și începură amîndoi să rîdă.

— Este un spectacol de ți-e mai mare dragul, adăugă Roda. Bietul Simon, el leagă mari nădejdi de această Ecclesia. Aseară mi-a părut atît de rău de el, încît eram gata să plîng. După cină ne-a ținut o cuvîntare foarte serioasă, și cu această ocazie a repetat cuvîntul lui Iisus care cerea oamenilor să se iubească unul pe altul, chiar și pe cei care nu se poartă frumos față de ei: ne-a spus că toți sîntem egali în fața lui Dumnezeu și că toți sîntem fiii lui, indiferent de originea noastră. Dar fie ca mă vei crede, fie că nu, în timpul cît el vorbea, un bătrîn de la țară cu numele Anania, s-a ridicat în picioare și a ieșit din sală.

Demetrius nu găsi ce să-i răspundă. Se simțea nemulțumit de faptul că o idee atît de frumoasă este banalizată de niște oameni nepricepuți și slabi. Roda păru c-a ghicit la ce se gîndește.

— Te rog să nu-ți închipui că oamenii nu ar avea încredere în Simon continuă ea. El se bucură de mare trecere între ceilalți, și toți cred într-însul. Cînd trece pe stradă, oamenii bătrîni care stau la fereastră îl roagă să se oprească și să stea de vorbă cu ei. Stephanos spune că de multe ori scot paturile cu bolnavii pe care-i au în casă, pentru ca atunci cînd trece pe lîngă ei, să întindă mîna și să-i atingă pe frunte. În același timp, Demetrius, nici nu bănuiești cît ține la Stephanos. De multe ori mă gîndesc, că dacă i s-ar întîmpla ceva lui Simon . . . Roda păru că ezită.

— Ar putea să rămînă Stephanos conducător? întrebă Demetrius.

— El este destul de priceput în aceasta ! declară fata. Dar să nu-i pomenești despre ceea ce vorbim noi acum. Pentru el ar însemna o mare nenorocire, dacă lui Simon i se va întîmpla ceva.

Ajunseră în apropierea vechiului bazar. Văzură cîteva femei care intrau cu coșurile pe braț. Cîțiva bărbați se opriseră în fața ușii deschise. Prin apropiere nu se vedea nici un legionar. După toate probabilitățile creștinii puteau veni și pleca, neîmpiedicați de nimeni.

Roda intră în sala mare, pustie și prost luminată, plină de bărbați, femei și copii care se așezaseră la mesele lungi și așteptau să li se dea de mîncare. Stephanos se apropie și zîmbi mulțumit.

— Adelphos Demetrios ! exclamă el și-i întinse amîndouă mîinile. Unde l-ai întîlnit, Roda?

— Te căuta pe tine, răspunse ea cu glasul înduioșat.

— În cazul acesta, haide, căci Simon ar vrea să te vadă. Ai mai slăbit, prietene, după cît văd. Ce ți-au făcut?

Demetrius făcu o strîmbătură de durere cînd Stephanos îl scutură de braț.

— Am avut un mic accident, răspunse el, și nu sînt pe deplin vindecat.

— Cum s-a întîmplat? întrebă Roda. Văd că ai o tăietură destul de adîncă și pe încheietura mîinii.

Demetrius nu mai avu nevoie să răspundă, că Stephanos făcu semn fetei și clătină din cap.

— Mi se pare că din nou te-ai încăierat cu cineva, zise ea, cu glasul în șoaptă. Nu știi că creștinii nu trebuie să se încaiere. Apoi zîmbi și întorcîndu-se spre Stephanos, adăugă: Ei nu se sinchisesc de nimic. Dar Stephanos era prea preocupat de propriile sale gînduri pentru a mai da atenție aluziei ei. Făcu semn lui Demetrius, ca să-l urmeze.

În drumul de întoarcere conversația dintre ei păru silită și intermitentă. Ioan Marcu și maică-sa apucaseră înainte. Cei doi tineri greci înalți îi urmau împreună cu Roda. Fata se simțea mică și umilă între ei și după tăcerea lor înțelese c-ar prefera să poată sta de vorbă între patru ochi. Nu se simțea nemulțumită din pricina asta. Era atît de îndrăgostită de Stephanos, încît orice ar fi făcut el, i se părea bine făcut, deși de astă dată vedea limpede că ar vrea s-o excludă din prietenia lui cu Demetrius.

După ce se opriră în fața porții și-i urară noapte bună, amîndoi se îndreptară repede spre locuința lor, mergînd la început tăcuți și fiecare dintre ei așteptînd să înceapă celălalt. Stephanos încetini pasul.

— Ei, ce zici de asta? întrebă el fără nici un înconjur. Spune-mi părerea ta sinceră.

— De, nu sînt tocmai sigur . . .

— Eu cred că ești. Ai avut ocazia să vezi Ecclesia noastră în plină acțiune, ripostă Stephanos. În cazul cînd nu ești tocmai sigur de impresia pe care ți-a făcut-o, atunci fără îndoială îți închipui că noi am apucat pe un drum greșit.

— Foarte bine, declară Demetrius, rîzînd. Dacă ești convins că aceasta este părerea mea, de ce nu te decizi să-mi spui care este părerea ta? Tu ai avut mai multă posibilitate să-ți formezi o părere în această privință. Pînă acum n-am avut ocazia să văd Ecclesia voastră făcînd altceva, decît mîncînd. La ce altceva mai poate folosi? Mă simt obligat, Stephanos, să-ți spun că dacă mi s-ar fi încredințat sarcina să formez un grup a cărui coerență să fie întemeiată pe nemărginită credință și curaj, eu aș fi dat afară pe cîțiva dintre cei pe care i-am văzut astă seară.

— Iată partea gravă! declară Stephanos. Tocmai aici este toată greșeala. Iisus a poruncit să răspîndim învățăturile lui, indiferent de greutățile, lipsurile și primejdiile la care ne vom expune, dar noi n-am reușit să facem altceva, decît să înființăm o ospătărie gratuită și un loc de trîndăveală pentru toți cei care sînt dispuși să declare: «Cred în învățătura Lui!»

— Fără îndoială, intenția lui Simon a fost bună, zise Demetrius, presimțind că va trebui să spună ceva.

— A fost admirabilă! Dacă toți cei care au vreo legătură cu Ecclesia ar avea îndrăzneala și bunătatea lui Simon, această instituție s-ar putea bucura de mare prestigiu. La început el s-a gîndit să organizeze un grup de oameni care să se dedice în întregime operei de propagare și a crezut că fiind unul în apropierea celuilalt, apropierea aceasta ar putea să le servească de îndemn. Îți aduci aminte ce făceau în dugheana unde stă-

teau ceasuri întregi de vorbă. Simon a vrut să lărgească cercul acesta, să atragă și alți oameni devotați, ale căror idei în duh și faptă să fie drepte.

— Dar grupul prevăzut de el a devenit ceva mai mare decît l-ați imaginat! zise Demetrius.

Stephanos se opri în loc și clătină din cap.

— Ideea aceasta a fost de la început greșită, declară el abătut. Simon a anunțat pe toți, că orice creștin își va putea vinde bunurile ce le are și produsul acesta îl va aduce la conducătorii Ecclesiei, va fi întreținut de aceasta pe toată viața sa.

— Indiferent dacă a avut avere mare sau una cu totul neînsemnată? întrebă Demetrius.

— Tocmai! Dacă aveai o gospodărie la țară sau o vie puteai s-o vinzi, probabil cu mai puțin decît făcea, și banii să-i duci lui Simon. Dacă n-aveai nimic altceva decît pui, o capră și un măgăruș, îi vindeai pe aceștia și aduceai suma pe care ai primit-o. Iar după aceea urma ca toți să trăiască împreună, în dragoste frățească.

Stephanos începu să-i înșire nemulțumit toate consecințele acestei nenoricite experiențe. Zvonul s-a răspîndit repede că orice familie își va putea asigura existența, intrînd în Ecclesia. Simon s-a simțit mulțumit de numărul mare al celor care mărturiseau pe față că sînt creștini. În timpul unei consfătuiri din dugheana lui Beniosif care a ținut aproape toată noaptea, nu mai știa ce să facă de mulțumit, văzînd că împărăția lui a crescut atît de mult.

— În noaptea aceea s-a hotărît ca Simon să rămînă și de aici înainte conducătorul Ecclesiei. Ceilalți ucenici trebuiau să plece, ca să pună bazele unor confrerii asemănătoare la Joppa, Caesarea și Antiohia. Astfel a plecat Ioan, Iacob, Filip, Alfeu, Matei și toți ceilalți, adăugă Stephanos, făcînd un gest în care-i cuprindea pe toți. Simon, după cum bine știi, este din fire impetuos și cînd îi trece prin minte cîte o idee, se ține moț de ea și nu vrea să mai asculte de nimic.

— În felul acesta Ecclesia a crescut mai mult decît ar fi trebuit! declară Demetrius.

— Da, dar numai ca număr. Familii numeroase care nu avuseseră aproape nimic, au venit ca să ducă viață de trîndăvie, să cînte imnuri și să recite rugăciuni, la al căror conținut nici nu se gîndesc, deoarece nu-i interesa altceva decît că aveau mîncare de-ajuns și se puteau veseli.

— Și ceilalți care au avut averi pe care le-au lichidat, cum s-au împăcat cu situația aceasta?

— De, dragul meu, asta este o altă înfățișare a problemei. Aceștia au început să se uite de sus la ceilalți. Cu cît ai contribuit cu o sumă mai mare la susținerea Ecclesiei, începi să crezi că ai cu atît mai multe drepturi să te amesteci în conducerea acestei instituții, răspunse Stephanos și zîmbi abătut. Nu mai departe decît azi dimineață un bătrîn nerușinat care se supărase din pricina vorbelor pe care i le spusese Simon, a dovedit că a înșelat Ecclesia, și în fața dovezilor aduse, a fost cuprins de o furie atît de cumplită, încît a avut un atac. Puțin după aceea a murit! Probabil pe Simon îl vor face răspunzător din pricina asta.

— Începutul nu este de loc încurajator, zise Demetrius.

— Dar nu este numai atît! oftă Stephanos. Mai este şi cina asta de fiecare zi! Numeroşi negustori vin la aceste întruniri şi-şi aduc şi mîncarea cu ei; pentru asta merită toată lauda, deşi scopul lor adevărat este să-şi cîştige un fel de trecere faţă de ceilalţi membri şi să-şi facă printre ei viitori clienţi. Cu un cuvînt Ecclesia începe să devină exagerat de populară.

— Ce-ar fi de făcut? întrebă Demetrius nedumerit.

Stephanos clătină din cap şi-şi domoli mersul.

— Ascultă, Demetrius, înainte ca Ecclesia să înceapă a primi pensionari în sînul ei, comunitatea creştină din Ierusalim reprezenta o forţă. Oamenii continuau să-şi vadă de treburile lor, din care-şi cîştigau existenţa, străduindu-se să se poarte cinstit unii faţă de alţii şi dornici să trăiască în acelaşi spirit cu poruncile lui Iisus. Seara se adunau împreună pentru a se îmbărbăta unul pe altul. Simon le vorbea şi le cerea să facă eforturi şi mai mari. Le repeta cuvintele lui Iisus şi le da puteri noi. În astfel de împrejurări era măreţ. Stephanos, se opri din nou şi se uită abătut la prietenul său. Astă seară l-ai auzit şi tu vorbind şi ai văzut cît se străduieşte să determine oamenii săi să-şi uite micile nemulţumiri să fie iertători unii faţă de alţii şi să trăiască în bună înţelegere unul cu altul. Nu ştiu dacă ai băgat de seamă zîmbetul acela care-i juca pe faţă, cînd a făcut apel la ei, îndemnîndu-i să fie mai generoşi cu darurile pe care le fac Ecclesiei? Ei bine . . . acesta nu este Simon, cel pe care l-am cunoscut noi odinioară, cînd înflăcăra sufletele oamenilor şi-i determina să sacrifice totul pentru cauza Christosului nostru. Ce ruşine! exclamă el şi trecîndu-şi mîinile prin păr, clătină din cap deznădăjduit. Iată pentru ce a suferit Iisus crucificarea, pentru ce a murit şi a înviat!

— Cu Simon ai vorbit despre situaţia asta? întrebă Demetrius după un timp de tăcere.

— De o vreme încoace n-am mai vorbit. Mai acum vreo două săptămîni, cînd neînţelegerile dintre greci şi evrei, ameninţau să devină violente, cîţiva dintre noi l-au întrebat dacă pot să-l ajute cu ceva, aşa că a numit pe şapte dintre noi care să supravegheze dreapta împărţire a hranei şi a îmbrăcăminţii între membri. Dar trebuie să ştii, Demetrius, că pentru mine valoarea lui Iisus în această lume este mult mai presus decît să-mi îngădui să înjosesc cultul meu faţă de el ascultînd ponoasele oamenilor rău năraviţi, care se ceartă între ei, din pricină că veşmîntul pe care l-a primit Ben Issaher este de mai bună calitate decît cel pe care l-a primit Nicholas Thimonides.

Demetrius făcu o strîmbătură de dezgust şi spuse prietenului său c-ar face mai bine dacă s-ar feri de astfel de meschinării.

— Exact aceasta este şi intenţia mea! declară Stephanos. Astă seară am luat hotărîrea ca niciodată de aici înainte să nu mai merg la aceste întruniri ale lor.

— E foarte probabil ca bătrînul Iulian să rezolve el însuşi aceste dificultăţi ale Ecclesiei, declară Demetrius. Ai auzit ceva despre atacul ce se pregăteşte? Stăpînul meu afirmă că foarte curînd Procuratorul va începe persecutarea creştinilor din cetate.

Stephanos începu să rîdă cu amărăciune.

— Dacă Procuratorul va mai întîrzia puțin, Ecclesia se va împrăștia singură, așa că nu va fi obligat să-și mai facă gînduri din pricina ei. Ia spune, acum după ce a vizitat Galileea, ce părere are stăpînul tău romanul, despre Iisus?

— Este profund impresionat, Stephanos. Îi vine greu să creadă că Iisus a înviat, dar îl consideră drept cel mai mare bărbat ce a existat vreodată. Ar vrea să vorbească cu tine. A fost adînc impresionat cînd ți-ai exprimat dorința să vezi cămașa aceea și a constatat c-ai fost atît de emoționat de vederea ei.

— Presupun c-o mai are și acum, murmură Stephanos. Crezi că-mi va da voie s-o mai văd odată, Demetrius? În timpul din urmă s-au petrecut atîtea lucruri care m-au deprimat. Știi că în noaptea aceea cînd am pus mîna pe cămașă, ceva s-a întîmplat cu mine! Nu sînt în stare să-ți explic ce anume, dar . . .

— Vino cu mine la han! zise Demetrius nerăbdător. Cred că este încă treaz și-i va face plăcere să te vadă. Nu strică să stați de vorbă unul cu altul.

— Ești sigur că nu se va supăra, dacă mă voi duce la el? întrebă Stephanos cu sfială.

— Sînt sigur că-i va face plăcere. Va fi folositor pentru amîndoi, să puteți sta de vorbă.

Luînd această hotărîre, Stephanos începu să meargă cu pași întinși alături de Demetrius.

— Ai de gînd să-i pomenești ceva tribunului despre Ecclesia?

— Nici nu mă gîndesc! ripostă Demetrius. Cred că Marcellus este pe cale să devină și el creștin. Este obsedat de întîmplarea lui Iisus și nu mai vorbește despre nimic altceva. În cazul cînd se va decide să devină creștin, să știi că va fi un bun creștin și unul curajos; de asta poți fi sigur.

— Dar nu va fi nevoie să-i vorbim despre incidente care nu i-ar face plăcere. În cazul cînd ar afla că unii dintre adepții acestei credințe nu sînt altceva decît niște trîntori care se ceartă între ei, probabil nu va mai fi dispus să se coboare la nivelul lor și nici să-și facă de lucru cu ei.

— Acestea sînt cuvinte grele, prietene, zise Stephanos.

— Nu mi-a făcut nici o plăcere să le întrebuințez, ripostă Demetrius. Dar pe tribun eu îl cunosc destul de bine. E adevărat că a fost crescut după legi păgîne, dar este totuși foarte prudent în privința tovarășilor săi.

Pe Marcellus îl găsiră singur și citind. Îi primi cu entuziasm și în special îl interesă Stephanos care încercă să se scuze pentru această vizită tîrzie.

— Nimeni n-ar putea să-mi facă mai multă plăcere, venind la mine, Stephanos, răspunse el amabil și-i oferi un scaun. Stai și tu, Demetrius. Cred că pentru voi doi a fost o mare plăcere să vă puteți revedea.

— Călătoria pe care ai făcut-o în Galileea, stăpîne, a fost interesantă? întrebă Stephanos cu sfială.

— Interesantă . . . dar în același timp tulburătoare, răspunse Marcellus. Justus mi-a fost bună călăuză. Am auzit multe întîmplări stranii. Este foarte greu să le crezi . . . și tot atît de greu să nu le crezi. Făcu o pauză,

aşteptînd ca Stephanos să spună ceva, dar el se simţea sfios în faţa acestui orăşean aşa că rămase cu privirea întoarsă în altă parte şi se mulţumi să dea din cap.

— Bătrînul Natanail Bartolomeu mi s-a părut un om foarte simpatic, continuă Marcellus.

— Da, zise Stephanos după o lungă tăcere.

Demetrius începuse să se neliniştească şi-şi zise că va trebui să vină în ajutorul prietenului său.

— Mi se pare că lui Stephanos i-ar face plăcere să mai vadă odată cămaşa, zise el.

— Sînt foarte bucuros!! răspunse Marcellus. Vrei să mergi şi s-o aduci, Demetrius?

Vreme de cîteva minute cît întîrzie în camera de alături, Marcellus şi Stephanos nu schimbară nici o vorbă. Demetrius se întoarse şi aşeză cămaşa păturită pe genunchii prietenului său. Stephanos o netezi uşor cu vîrfurile degetelor şi buzele începură să-i tremure.

— N-ai vrea să te lăsăm singur o vreme? întrebă Marcellus cu glasul blînd. Eu şi Demetrius am putea să ieşim puţin în grădină.

Stephanos păru că nici n-a auzit cuvintele lui. Ridică încet cămaşa şi o strînse la piept cu amîndouă mîinile, apoi se uită la Marcellus şi după aceea la Demetrius, iar în privirile lui părea că străluceşte o lumină nouă.

— Aceasta a fost cămaşa Învăţătorului meu! declară el pe un ton, ca şi cînd s-ar fi pregătit să ţină o cuvîntare. A purtat-o cînd a vindecat pe cei bolnavi şi pe cei mîhniţi. A purtat-o pe vremea cînd a vorbit celor adunaţi împrejurul său, într-un fel cum nici un bărbat nu vorbise înainte de el. A purtat-o şi în ziua cînd a plecat să moară pe cruce — pentru mine — care nu sînt altceva decît un umil ţesător! Stephanos se uită cu îndrăzneală la Marcellus: Şi pentru tine care eşti un tribun bogat. Apoi se întoarse spre Demetrius: Şi pentru tine care eşti sclav!

Marcellus îşi încleştă mîinile pe braţele scaunului şi-şi plecă trupul înainte, apoi se uită mirat la grecul acesta care renunţase la sfiala de pînă acum, pentru a face o mărturisire de credinţă, atît de impresionantă.

— Tu, tribune Marcellus, l-ai ucis pe Stăpînul meu! continuă Stephanos cu îndrăzneală.

— Stephanos, te rog! interveni Demetrius.

Marcellus ridică mîna spre sclavul său, ca să-l liniştească.

— Continuă Stephanos! porunci el.

— A fost o faptă care se poate ierta! adăugă Stephanos, şi se ridică în picioare, căci n-ai ştiut ce faci, şi-ţi pare rău. Iisus a fost ucis de cei de la conducerea Templului şi de Procurator. Dar nici ei n-au ştiut ce fac. Lor însă nu le pare rău şi mîine ar fi în stare să săvîrşească din nou aceeaşi faptă. Făcu un pas spre Marcellus care se ridică în picioare ca şi cînd ar fi aşteptat un ordin: Tu, tribune Marcellus Gallio vei putea să te pocăieşti pentru fapta pe care ai săvîrşit-o! El te-a certat pentru fapta ta! Eu am fost de faţă! L-am auzit spunînd că te iartă! Apropie-te de el, căci este viu! Eu l-am văzut! Demetrius era acum în imediata lui apropiere şi încerca să-l liniştească. Luîndu-i încet cămaşa

din mînă, îl conduse spre scaunul său. Se aşezară toţi trei şi urmă o lungă tăcere.

— Iartă-mă stăpîne ! zise Stephanos cu părere de rău şi-şi duse o mînă la frunte. Mi-am permis să vorbesc mai mult decît ar fi trebuit, tocmai de faţă cu tine.

— Nu trebuie să-ţi faci nici un reproş, Stephanos, răspunse Marcellus cu glasul sugrumat. Cuvintele tale nu m-au jignit.

Urmă o vreme de tăcere lungă şi grea pe care nici unul dintre ei nu păru dispus s-o întrerupă. Stephanos se ridică în picioare.

— S-a făcut tîrziu, zise el. Noi va trebui să plecăm.

Marcellus întinse mîna spre el.

— Sînt mulţumit, Stephanos, c-ai venit la mine, declară el. Vei fi bine venit şi de aici înainte . . . Demetrius, mîine dimineaţă voi avea nevoie de tine, aici la han.

Cutremurat pînă în adîncul fiinţei şi incapabil să-şi explice această situaţie, Marcellus rămase nemişcat vreme de un ceas, uitîndu-se la peretele din faţa lui. Într-un tîrziu se simţi copleşit de osteneală şi întinzîndu-se pe pat adormi. Puţin înainte de revărsatul zorilor fu trezit de glasuri răstite şi de ţipete însoţite de răcnete sălbatice şi de lovituri violente. În hanuri se întîmpla destul de des să fii trezit la orice oră din zi şi din noapte de ţipetele cîte unui sclav care era bătut cu vergi; dar zgomotul de acum părea că vine din curte şi tot hanul se cutremura.

Marcellus îşi trecu picioarele peste marginea patului şi apropiindu-se de fereastră se uită în curte, şi înţelese imediat ce se întîmplă: sosise ziua răzbunării bătrînului Iulian. O duzină de legionari cu echipament de război îi adunase cu brutalitate pe toţi sclavii din casă, într-un colţ al curţii. Fără îndoială alţii pătrunseseră înăuntru, după cei care încă nu se treziseră din somn. De la parter se auzeau ţipete şi răbufneli, uşi care se spărgeau şi lovituri. Puţin după aceea pe scară se auzi lipăit de sandale şi uşa camerei lui Marcellus se deschise larg.

— Tu cine eşti? întrebă un soldat cu glasul brutal.

— Sînt cetăţean roman, răspunse Marcellus calm. Şi cred c-ar fi bine să fii mai cuviincios, cînd intri în camera unui tribun.

— Astăzi nu avem timp să fim cuviincioşi, stăpîne, răspunse legionarul, căci sîntem în căutarea creştinilor.

— Nu mai spune, ripostă Marcellus. Şi Legatul Iulian îşi închipuie că trebuie să vă deranjaţi şi să faceţi aşa o larmă în zori pentru nenorociţii ăştia?

— Legatul n-are obiceiul să spună ce-şi închipuie, răspunse legionarul şi nu e nici obiceiul ca soldaţii să-l întrebe aşa ceva. Eu execut ordinele, stăpîne. Vom aduna pe toţi creştinii din cetate. Dumneata nu eşti creştin şi-mi pare rău că te-am deranjat, sfîrşi el şi ieşi pe coridor.

— Stai ! strigă Marcellus. De unde ştii că eu nu sînt creştin? Nu se poate ca un tribun roman să fie şi el creştin?

Legionarul începu să rîdă, ridică din umeri, îşi feri coiful de pe frunte şi se şterse de sudoare cu mîneca tunicii.

— Eu n-am vreme de glume, stăpîne. Te rog să mă ierți, și salutînd cu sulița apucă pe coridor.

Țipetele de afară începură acum să se liniștească. Evacuarea se terminase. Un grup de sclavi speriați se așeză în apropierea zidului și-și căinau membrele învinețite de lovituri. Ceva mai departe de ei erau cîțiva călători prost îmbrăcați care se adăpostiseră în hanul acesta. Soția în vîrstă a hangiului Levi se oprise în apropierea lor. Era palidă și capul îi tremura de spaimă. Marcellus se întrebă nu cumva tremură mereu în felul acesta, sau tremură numai cînd este speriată.

Un centurion înalt și elegant se opri în fața lor și scoțînd un sul de pergament, îl desfășură în toată lungimea și cu glasul lui sonor începu să citească un edict. Frazele edictului erau pompoase și spuneau că nu se admite ca cei care blasfemează și se numesc creștini să mai țină adunări. De aici înainte nimeni nu va mai avea voie să pomenească, nici în public, nici pe ascuns, numele lui Iisus Galileanul, despre care se știe c-a fost găsit vinovat de trădare, blasfemie și jigniri aduse conducătorilor cetății Ierusalim. Toți vor trebui să considere acest edict drept primul și ultimul avertisment. Nesupunerea va fi pedepsită cu moartea.

După ce înfășură sulul, centurionul dădu un ordin, se îndreptă spre poartă, iar legionarii îl urmară. Peste cîteva clipe un bătrîn slujitor cu părul alb, căruia îi picura sîngele din tîmplă, scurgîndu-i-se pe umărul gol, se lăsă moale și căzu grămadă la picioarele zidului. O sclavă tînără îngenunche lîngă el și începu să bocească. Un grec se aplecă și punînd urechea la pieptul bătrînului, îi ascultă inima, apoi se ridică și clătină din cap. Patru sclavi luară trupul inert și plecară spre chiliile slujitorilor, iar ceilalți îi urmară abătuți. Nevasta hangiului se întoarse și capul i se mișca fără încetare. Făcu semn spre un tîrn căzut pe jos. Un sclav cocoșat se apropie și ridicîndu-l începu să mături lespezile aleii. În afară de el în curte nu mai rămăsese nimeni. Marcellus se întunecă la obraz și se depărtă de fereastră.

— Ce curaj din partea bătrînului Iulian, murmură el în silă. Imperiul roman are toate motivele să se mîndrească de faptele lui!

Se îmbrăcă și coborî în curte. Levi îl întîmpină în fața scării, plecîndu-se și frecîndu-și mîinile. Își spuse că tribunul n-a fost tulburat de zgomot și poate dorește să i se servească masa. Marcellus dădu din cap.

— De aici înainte nu vom mai avea atîtea neajunsuri din pricina acestor creștini, se grăbi Levi să asigure pe clientul său roman, pentru a-i da să înțeleagă că el este de acord cu măsurile luate de Procurator.

— Oamenii aceștia ți-au pricinuit vreun neajuns? întrebă Marcellus cu indiferență.

Levi ridică din umeri, și îi răspunse zîmbind.

— Nu este de ajuns că Procuratorul nu poate să-i sufere? întrebă el cu toată discreția.

— Eu nu asta te-am întrebat, declară Marcellus. Creștinii aceștia care au fost maltratați astăzi în hanul dumitale, ți-au dat vreun motiv ca să te plîngi de ei? Au obiceiul să fure, să mintă și să se încaiere? Se îmbată? Sînt certăreți? Spune-mi ce fel de oameni sînt?

— Ca să vă spun adevărul, stăpîne, declară Levi, eu n-am nici un motiv să mă plîng împotriva lor. Sînt oameni liniştiţi, credincioşi şi cinstiţi. Dar cum spune şi Procuratorul, stăpîne, nu se poate să tolerăm blasfemii.

— Blasfemii? Afirmaţia aceasta este o copilărie! se răsti Marcellus. Ce ştie şi ce-l interesează pe Procurator blasfemiile? Spune Levi, ce blasfemiază oamenii aceştia?

— Nu respectă Templul, stăpîne.

— Cum ar putea respecta Templul, cînd el însuşi nu se respectă pe sine.

Levi ridică din umeri, şi continuă să zîmbească cu sfială.

— Religia poporului nostru, stăpîne, trebuie apărată, murmură el cu glasul onctuos.

Marcellus făcu o strîmbătură şi ieşi în grădina însorită, unde văzu că fata care bocise la capul mortului a început să aştearnă masa pentru el. Era cu ochii roşii de plîns, dar cu toate acestea se mişca sprintenă şi atentă. Nu ridică privirea cînd simţi că Marcellus s-a aşezat pe scaun.

— Moşneagul acela a fost rudă cu dumneata? întrebă el cu blîndeţe.

Fata nu răspunse, dar ochii i se umplură de lacrimile care începură să i se scurgă în lungul obrazului. Apoi plecă, probabil la bucătărie, ca să-i aducă prînzul. Levi se apropie de masă.

— Ce legătură este între fata aceasta şi moşneagul acela care a fost ucis? întrebă Marcellus.

— A fost tatăl ei, răspunse Levi speriat.

— Şi ai fost în stare să-i ceri să se ocupe de serviciu?

Levi îşi repezi umerii, coatele şi palmele în sus, ca un gest de apărare.

— Serviciul face parte dintre obligaţiile ei, stăpîne! Eu nu am nici o vină că tatăl ei a fost ucis.

Marcellus se ridică în picioare şi se uită la el cu dispreţ.

— Şi mai îndrăzneşti să faci paradă de religia poporului dumitale! Cît eşti de ticălos, Levi! zise el şi se apropie de ieşire.

— Vă rog, stăpîne, vă voi servi chiar eu, stărui Levi. Îmi pare rău că v-am jignit cu purtarea mea! şi se îndreptă repede spre bucătărie, tîrşindu-şi papucii. Marcellus se aşeză din nou la masă şi se întrebă dacă nu cumva o va pălmui pe fată din pricină că a dat ocazie acestui incident.

Demetrius se sculase în zorii zilei, pentru a trece pe la Ecclesia înainte de a merge la han, unde trebuia să se ocupe de stăpînul său. Se străduí să se îmbrace, fără a trezi pe prietenul său, despre care ştia că a petrecut o noapte zbuciumată, dar Stephanos se trezi şi se frecă la ochi.

— Voi veni la tine pe înserate, zise Demetrius cu glasul în şoaptă, ca şi cînd prietenul său ar fi tot adormit şi n-ar vrea să-l trezească. Te voi găsi aici?

— Voi fi la Ecclesia, îngînă Stephanos.

— Mi-am închipuit că nu vei mai trece pe acolo.

— Demetrius, nu sînt în stare să-l părăsesc pe bătrînul Simon. Acum, după ce toţi au plecat cu diverse însărcinări, el a rămas singur.

Ieşi din casă în vîrful picioarelor şi se îndreptă spre vechiul bazar unde-şi închipui că va găsi pe Simon şi va putea sta de vorbă cu el. I se părea o purtare aproape lipsită de loialitate faţă de Stephanos, din cauză că nu-i pomenise despre această întîlnire, dar Marcellus stăruise să păstreze cel mai mare secret. Ar fi vrut să se întîlnească cu Simon, şi Demetrius trebuia să pună la cale această întîlnire, dacă va avea posibilitate. Seara trecută nu avusese ocazia să vorbească cu Simon. Probabil în dimineaţa aceasta va putea să-l găsească singur, înainte de a începe roboteala zilei.

Ecclesia începuse să se mişte. Aşternuturile erau adunate şi împăturite. Copii zbîrliţi şi pe jumătate îmbrăcaţi, şi de toate vîrstele, alergau de colo pînă colo, cei mici plîngeau, moşnegii se feriseră din cale şi-şi netezeau bărbile lungi, uitîndu-se împrejurul lor. Femeile alergau la bucătărie şi înapoi, aducînd străchinile la mesele pe care le aşterneau bărbaţii. Demetrius se apropie de grupul cel dintîi pe care-l întîlni în calea lui şi întrebă de Simon. Unul dintre aceştia se uită împrejurul său şi-i făcu semn. Simon se oprise mai la o parte, în apropierea unei ferestre, şi citea un sul vechi de pergament. Pînă şi în această atitudine uriaşul galilean avea o măreţie neobişnuită. Dacă ar fi fost ajutat de oameni curajoşi Simon acesta ar fi putut să joace un rol important, îşi zise Demetrius. Omul acesta dispunea de o imensă vitalitate şi era o personalitate impresionantă pentru rolul de conducător. Nu era deci de mirare că oamenii ţineau ca el să pună mîinile pe bolnavii lor şi cînd trecea îi scoteau în drumul lui.

După ce se apropie, Demetrius aşteptă să fie recunoscut. Simon ridică privirea, dădu din cap şi-i făcu semn.

— Învăţătorule, stăpînul meu — Marcellus Gallio — doreşte să vorbească cu tine, cînd vei fi dispus.

— Cel care a plecat în Galileea, împreună cu Justus? întrebă Simon. În căutarea ţesăturilor de casă, aşa spunea?

— Stăpînul meu a cumpărat o mare cantitate de astfel de ţesături, răspunse Demetrius.

— Şi ce a mai făcut? întrebă Simon cu glasul adînc.

— Se interesează foarte mult de viaţa lui Iisus, învăţătorule!

— Cred că se interesa şi înainte de plecare, murmură Simon, uitîndu-se în ochii lui Demetrius. Acesta a fost principalul său scop pentru a pleca în Galileea.

— Da, învăţătorule, admise Demetrius, acesta a fost principalul său scop pentru care a plecat în Galileea. Problema îl interesează foarte mult . . . dar astăzi are o mulţime de nedumeriri. Este adăpostit în hanul lui Levi. Pot să-i spun că eşti de acord să vorbeşti cu el între patru ochi?

— Voi putea vorbi cu el mîine — în timpul după-amiezii, răspunse Simon. Şi dacă doreşte să fie numai singur cu mine, îi vei spune că ne vom întîlni în partea de miază-noapte a cetăţii, pe cîmpul căpăţînilor, care se numeşte Golgota. Acolo va apuca pe poteca ce şerpuieşte în lungul cîmpului, pînă sus pe coama colinei care se găseşte exact în mijloc.

— Cunosc locul, stăpîne

— În cazul acesta îi vei arăta drumul. Spune-i să vină singur, zise Simon, apoi înfășură sulul și fără să se mai ocupe de Demetrius murmură o rugăciune și se îndreptă spre mesele din mijlocul sălii. Cineva făcu semn celor de la mese și nu se mai auzi nimic, afară de plînsul liniștit al unui copil. Cei care erau așezați pe scaune, se ridicară în picioare. Cu glasul puternic și adînc, Simon începu să citească:

« Poporul care înainta prin întuneric a văzut în fața lui o lumină mare. Asupra celor care sălășluiesc în întuneric, strălucește lumina. Căci între noi s-a născut un copil. Nouă ni s-a dat un fiu și pe umerii acestuia este sprijinită stăpînirea lumii. »

La intrarea sălii se auzi zvon de larmă și toate privirile celor de față se îndreptară speriate spre ușă. Se auziră cîteva comenzi răstite. Oamenii înspăimîntați nu avură nevoie să aștepte prea mult fără să știe ce se întîmplă. Ușile fură date de perete și o centurie de legionari pătrunse înăuntru desfășurîndu-se întocmai ca o vîltoare de ape. Cu lăncile în mînă, ținîndu-le la înălțimea umărului, îi împinseră pe creștinii speriați spre fundul sălii. Unii dintre cei mai în vîrstă căzură în brînci, dar fură ridicați cu violență în picioare și zvîrliți între ceilalți care se îngrămădiseră în lungul peretelui din fund.

Demetrius care rămăsese în apropierea ferestrei, departe de ceilalți, văzu tot ce se întîmplă. Trupa continua să se scurgă în sală. Simon rămase, însă, nemișcat; acum era singur, căci toți ceilalți se îngrămădiseră lîngă peretele de la spatele lui. Centurionul dădu un ordin și legionarii se opriră. Se apropie cu pași întinși de Simon și zîmbi batjocoritor. Erau de aceeași înălțime și amîndoi specimene impunătoare de virilitate.

— Prin urmare tu ești cel căruia i se zice Pescarul? întrebă Centurionul cu insolență.

— Eu sînt, răspunse Simon cu îndrăzneală. De ce ai venit aici, să tulburi o adunare de oameni pașnici! A comis careva dintre noi vreo crimă? Dacă a comis, atunci luați-l și duceți-l, să fie judecat.

— Se va face cum dorești, se răsti centurionul. Dacă vrei să fii judecat pentru blasfemie și trădare, Procuratorul îți va face pe voie... Luați-l de aici!

Simon se întoarse în loc să se uite la oamenii deznădăjduiți.

— Fiți mulțumiți, strigă el, și să nu vă împotriviți! Eu mă voi întoarce din nou între voi!

— Asta nu se va întîmpla! zbieră centurionul.

Ca răspuns la ordinul lui, doi legionari voinici se apropiară și apucîndu-l fiecare de cîte o mînă, îl întoarseră în loc și se îndreptară cu el spre ieșire. Ceilalți legionari amenințau mulțimea oamenilor speriați care nu îndrăzneau să se mai miște. Centurionul porunci să se facă tăcere. Femeile speriate acoperiră cu palmele mîinilor gurile copiilor care țipau. Apoi scoase un sul și citi edictul Procuratorului prin care acesta interzicea de aici înainte orice adunare a celor care blasfemiază și se numesc creștini.

Demetrius începu să-și facă loc încet în lungul peretelui, spre ușa de la intrare și astfel putu auzi cîteva fragmente din edictul citit de centurion. Clădirea trebuia să fie evacuată imediat. Toți cei care vor mai

fi găsiți prin apropierea acestei case vor fi arestați. Numele lui Iisus, cel care a blasfemiat și a fost osîndit pentru trădare, nu va fi îngăduit nimănui să-l pomenească de aici înainte.

— Ieșiți afară ! zbieră centurionul. Plecați la casele voastre ! Și să nu vă mai interesați de pescarul vostru ! Pe acesta nu-l veți mai vedea de aici înainte !

Ajungînd în aproperea ușii, unde înțelese că centurionul a terminat ce avea de spus și că trupele vor ieși din sală, Demetrius se grăbi spre ieșire și ajungînd în stradă trecu de cealaltă parte, o luă la fugă și intră într-o stradă laterală, de aici pe o hudiță strîmtă, coti în strada următoare, își domoli mersul și se îndreptă spre hanul lui Levi. Aici totul părea liniștit. Intră în curte, urcă scara ce ducea spre camera lui Marcellus și-l auzi pe Levi care se uita după el, că-l strigă.

— Stăpînul tău a plecat, zise el.

— Nu știi unde a plecat? întrebă Demetrius neliniștit.

— Cum aș putea să știu așa ceva? răspunse Levi.

Presupunînd că probabil Marcellus i-o fi lăsat în camera lui vreo însemnare, ceru voie să intre. O sclavă greacă făcea ordine. Fata îl recunoscu și zîmbi sfioasă. Spunîndu-i ce caută, începură să caute împreună.

— L-ai văzut în dimineața aceasta pe stăpînul meu? întrebă Demetrius.

Fata clătină din cap.

— Acum cîteva ceasuri am trecut prin mare spaimă, zise ea.

Demetrius stărui să-i spună ce s-a întîmplat și fata începu să-i vorbească despre descinderea ce se desfășurase în zorii zilei. Demetrius se apropie de fereastră și se gîndi vreme îndelungată la impresia ce a făcut-o stăpînului său acest incident. Fără îndoială trebuie să fie revoltat. Probabil va încerca să intervină. Nu era exclus ca el să meargă la bătrînul Iulian și să protesteze împotriva acestor procedee. Cu cît se gîndea mai îndelung la această posibilitate, ideea i se părea tot mai plauzibilă. Intervenția aceasta era destul de primejdioasă, dar Marcellus era o fire violentă și nu-i lipsea curajul. La urma urmei cuvîntul unui tribun are oarecare greutate.

Se întoarse în loc și întîlni privirea fetei îndreptată spre el. Ochii ei păreau prietenoși, dar gravi. O văzu că întoarce capul spre ușă, apoi se apropie de el și-l întreabă cu glasul în șoaptă:

— Faci și tu parte dintre noi?

Demetrius dădu din cap și fata îi zîmbi în semn de aprobare. Imediat după aceea începu din nou să scuture așternutul și să așeze paturile, ca și cînd s-ar fi temut să nu fie prinsă de cineva că-și pierde vremea.

— Astăzi va fi mai bine să nu te arăți pe stradă, zise ea, fără să întoarcă privirea spre el. Cobori la bucătărie, acolo vei fi în mai multă siguranță.

— Îți mulțumesc ! răspunse Demetrius. Ideea aceasta nu e rea. Afară de asta, mi-e și foame, și dădu să iasă din cameră. Cînd trecu pe lîngă ea, fata întinse mîna și-l apucă de braț.

— Stăpînul tău știe că faci parte dintre noi? întrebă ea în șoaptă.

În primul moment nu știu ce ar trebui să-i răspundă, așa că-i zîmbi enigmatic, lăsînd-o să-și închipuie ce va crede de cuviință, și părăsi camera. Bătrînul Levi care era întotdeauna prezent, îl întîmpina în capul scării și zîmbindu-i, îi spuse fără nici o legătură cu ceea ce îl interesa, că astăzi este o dimineață frumoasă.

— Admirabilă, răspunse Demetrius care înțelese imediat că bătrînul este nerăbdător să afle ce s-a mai întîmplat.

— Stăpînul dumitale ți-a lăsat vreo știre? întreabă Levi.

— Mi-a spus să prînzesc și să-l aștept, pînă se va întoarce.

— Foarte bine, încuviință Levi. Du-te la bucătărie și vei fi servit. Apoi făcînd cîțiva pași spre ușă, se opri din nou și spuse: Cred că străzile cetății sînt liniștite.

— Azi dimineață, devreme, cînd am părăsit casa în care am dormit, era liniște, răspunse Demetrius laconic.

După ce mîncă lapte cu pîine și cîteva smochine coapte, Demetrius începu să se plimbe nerăbdător prin bucătărie. Nici unul dintre slujitorii hanului nu părea dispus să stea de vorbă. Fata care-l servise în ajun plîngea. Își zise că va merge pînă la palatul Procuratorului și va aștepta la distanță, căci presimțea că Marcellus trebuie să fie acolo. În altă parte nu putea să fie.

După ce-și termină dejunul pe care i-l servi Levi cu o evidență slugărnicie, Mercellus începu să se simtă neliniștit din pricina lui Demetrius, gîndindu-se că probabil a avut vreo nemulțumire pe drum, altfel ar fi trebuit să sosească de mult.

Nu știa în ce parte locuiește Stephanos, dar fără îndoială că cei din dugheana lui Beniosif îi vor putea spune. Pe urmă se gîndi că și dugheana lui Beniosif va fi fost călcată de legionari. Fără îndoială că ei fuseseră informați că dugheana este locul de întîlnire al ucenicilor lui Iisus, așa că pe toți cei care i-au găsit acolo i-au arestat. Instinctul prudenței părea c-ar vrea să-i spună să se ferească de acest focar al primejdiei. În cazul în care Demetrius a fost arestat, va fi mai bine să aștepte pînă cînd se va restabili ordinea. Pînă atunci va putea afla unde se găsește sclavul său și va încerca să-l scape. Hangiul Levi îl determină să ia o hotărîre. Începuse să se plimbe de colo pînă colo prin curte, cînd bătrînul apăru în cadrul ușii; nu zise nimic, ci se uită la el cu ochii mărunți și lucitori, apoi se întoarse în loc și intră în sala hanului, de unde apăru imediat, aducînd un scaun, ca și cînd ar fi vrut să-i spună că dacă-și cunoaște interesul va fi mai bine ca astăzi să nu se miște din han. Marcellus se întunecă la față și fără să se mai uite la el, se îndreptă spre poartă și ieși în stradă.

Pentru a ajunge la dugheana lui Beniosif trebuia să traverseze o bună distanță prin piața care furnica de lume și de aici să treacă printre căsuțele mărunte ale sărăcimii, care se înghesuiau una în alta, în lungul hudițelor. Văzu un grup de oameni care gesticulau și vorbeau de-a valma. Domoli pasul și auzi că sala de întrunire a creștinilor a fost forțată și evacuată de autorități. Pe conducători i-au băgat la închisoare. Pescarul Simon a fost decapitat.

Marcellus se grăbi din nou la drum. La o mică distanță pe strada unde era dugheana lui Beniosif văzu adunată o mulțime de oameni care se frămîntau și în apropierea lor se oprise un grup de legionari care probabil așteptau ordinele, deoarece stăteau în repaos, proptiți în sulițe. Cineva care se găsea în mijlocul grupului de oameni ținea o cuvîntare înflăcărată. După ce ajunse destul de aproape, recunoscu glasul celui care vorbea.

Era Stephanos. Descoperit și îmbrăcat în levita cafenie pe care o purta în timpul lucrului, se vede că fusese scos din dugheană pentru a fi interogat; lumea încruntată dimprejurul lui părea dispusă să-l asculte în liniște, pentru a-i da ocazia să-și dovedească el însuși vinovăția pentru care va fi osîndit.

Marcellus care era mai înalt decît toți ceilalți spectatori începu să se uite curios la cei care se îngrămădiseră împrejurul lui. Imediat ghici ce fel de oameni sînt. Cei mai mulți dintre ei erau bine îmbrăcați și după înfățișarea prosperă făceau parte din clasa negustorilor și a cămătarilor. Între ei se vedea ici colo și cîte un rabin mai tînăr. Obrajii tuturor erau încruntați, dar păreau că ascultă cu cea mai mare atenție.

Stephanos vorbea fără să ezite. Se oprise curajos în mijlocul cercului de oameni care se închisese împrejurul său și ridicase brațele în sus, ca și cînd ar fi făcut apel la judecata lor calmă, dar nu la mila lor. Nu era sfidător, dar nici speriat. Ceea ce spunea, nu era o cuvîntare menită să trezească emoția oamenilor ignoranți, ci o necruțătoare acuzație împotriva conducătorilor orașului Ierusalim, care — spunea el — n-au fost de acord să schimbe starea nenorocită în care se zbate populația și nici să oprească exploatarea acesteia.

— Voi vă considerați drept poporul ales! continuă el, cu îndrăzneală. Strămoșii voștri au scăpat dintr-o robie, ca să intre în alta și să ducă jugul secole de-a rîndul, așteptîndu-și mereu Mîntuitorul, dar voi niciodată n-ați ascultat cuvîntul marilor voștri învățați, cînd au apărut în fața voastră, ca să vă propovăduiască adevărul. De nenumărate ori din mijlocul poporului vostru s-au ridicat oameni inspirați dar toți aceștia au fost huliți și batjocoriți — nu de poporul împilat și sărăcit — ci de oameni ca voi!

Din mijlocul publicului se ridică un murmur de proteste.

— Pe care dintre profeți, întrebă Stephanos, nu l-au persecutat părinții voștri? De astă dată ați devenit vînzătorii și ucigașii celui mai drept dintre aleșii poporului vostru!

— Asta este blasfemie! protestă cineva dintre ascultători.

— Voi! strigă Stephanos cu glasul tunător și făcu un gest în care cuprinse pe toți cei dimprejurul său, voi care afirmați că ați primit Tablele Legii din mîna îngerilor — spuneți-mi cum ați respectat aceste legi?

Un murmur adînc de proteste se ridică din mijlocul mulțimii, dar nimeni nu se mișcă, pentru a-l ataca. Marcellus se întrebă cît va mai trebui să treacă, pentru ca acești oameni furioși să se repeadă împotriva celui care-i batjocorea în felul acesta.

De la marginea cea mai depărtată a grupului care se frămînta neputincios, cineva ridicase o piatră de caldarîm pe care acum o aruncă asupra

lui. Cel care o aruncase, ţintise bine, deoarece piatra îl lovi pe Stephanos în obraz şi-l făcu să se clatine pe picioare. Cu o mişcare involuntară ridică mîna şi-şi şterse sîngele care apăru numaidecît. A doua piatră aruncată cu furie îl lovi în cotul braţului. Apoi se ridică un chiot şi Marcellus îşi închipui că este un protest împotriva acestei nelegiuiri, dar imediat după aceea îşi dădu seama că glasurile guturale ale oamenilor protestează împotriva cuvintelor pe care le auziseră, nu împotriva violenţei ! Cînd a treia piatră îl lovi în plină faţă, chiotele de aprobare ale spectatorilor se ridicară furtunoase. Alte două pietre aruncate nu-şi atinseră ţinta, deoarece trecură peste capul lui Stephanos şi loviră în mulţimea de dincolo de el. Fariseii şi cărturarii din cealaltă margine începură să se înghesuie unul într-altul şi să se calce în picioare, alergînd să se adăpostească în lungul pereţilor şi pe sub garduri. Stephanos încercă să-şi acopere capul cu braţele şi se dădu înapoi, dar pietrele curgeau acum fără încetare.

Centurionul crezu că e momentul să dea un ordin şi soldaţii se puseră în mişcare, îmbrîncind lumea, fără să ţină seamă de nimic, pentru a-şi face loc şi a se apropia. Marcellus care era în apropierea unui soldat înalt şi voinic, se luă după el şi-l văzu că pocneşte în faţă pe unul dintre rabinii care nu se feri destul de repede din cale, pentru a-i face loc să treacă. Acum legionarii făcuseră roată în mijlocul semicercului spectatorilor şi închiseseră drumul cu suliţele întinse. Pietrele începuseră să cadă mai repede şi Marcellus realiză că incidentul acesta nu poate fi improvizat. Fruntaşii care erau de faţă, nu aruncau cu pietre, dar fără îndoială pregătiseră dinainte această cruzime, căci oamenii care aruncau pietrele erau pricepuţi în această meserie şi nu greşeau ţinta.

Stephanos căzuse de acum în genunchi şi se sprijinea în coate, iar cu o mînă care-i era însîngerată, încerca să-şi acopere capul. Cealaltă îi atîrna fără putere, probabil era ruptă. Mulţimea începuse acum să mugească întocmai ca fiarele. Marcellus tresări, părîndu-i-se c-a mai auzit mugetul acesta şi la spectacolele din *Circus Maximus*. Îşi făcu loc spre legionarul cel înalt, care după ce se uită la el, îl lăsă să treacă.

Mai mulţi tineri din mijlocul mulţimii îşi ziseseră probabil că acesta este momentul cînd vor trebui să intervină şi ei în operaţia de linşare. Centurionul se prefăcu că nu-i vede cînd trecură pe sub şirul de suliţe întinse. Lui Stephanos care acum se întinsese nemişcat, nu-i mai puteau face nici un rău şi cu contribuţia lor puteau cel mult să dovedească celor de faţă că sînt şi ei de acord să-şi asume partea de răspundere în săvîrşirea acestei crime.

Marcellus simţi un junghi în inimă. Nu putea face nimic. Dacă bătrînul Iulian ar fi fost de faţă, poate ar fi protestat, dar pe centurionul acesta ar fi fost zadarnic să-l denunţe. El nu făcea altceva decît să execute ordinele primite de la alţii. Bietul Stephanos era mort, sau îşi pierduse cunoştinţa, dar demnitarii cetăţii continuau să-l sfîşie.

În imediata apropiere a lui Marcellus, de cealaltă parte a cercului spectatorilor, se oprise un tînăr cărturar, în cap cu o tichie cu ciucur, probabil un cercetător al *Talmudului*. Era mic de statură, dar bine legat. Sta cu pumnii încleştaţi şi obrazul îi era contractat de revoltă. Fiecare

piatră ce lovea trupul inert al victimei, era însoțită de o mișcare de aprobare din partea lui. Marcellus se uită cu atenție la fața lui lividă și se miră că un tînăr inteligent este în stare să se bucure de această brutalitate atroce.

Imediat după aceea un bărbat gras și impunător își făcu loc pe sub sulițele legionarilor și scoțîndu-și levita luxoasă, o întinse tînărului. Un altul tot atît de impunător îl urmă și se dezbrăcă, iar după ce-și scoase și el levita, începură amîndoi să se opintească, pentru a smulge o piatră din caldarîm. Marcellus se plecă spre cel care ținea levitele în brațe și-l întrebă cu severitate:

— Ce rău ți-a făcut ție omul acesta?

Omulețul se întoarse și se uită cu semeție în ochii lui Marcellus. Avea un obraz plin de răutate, dar se vedea că nu este prost. Obrazul lui strîmbat de revoltă nu putea fi uitat cu ușurință.

— Omul acesta blasfemiază, zbieră el.

— Ce legătură ar putea să aibă blasfemia cu asasinatul? murmură Marcellus. Mi se pare că ești cărturar și probabil vei putea să-mi explici și mie.

— Dacă vei vrea ca mîine să vii la Bethsamidraș, prietene, răspunse omulețul, mulțumit că poate să-și vînture priceperea, te voi lămuri. Vei întreba de Saul . . . din Tars, adăugă el cu mîndrie. Sînt și eu un cetățean roman, ca și tine, stăpîne.

Pietrele nu mai cădeau acum. Lumea începuse să se liniștească. Tînărul întinse celor doi fruntași levitele și încercă să-și facă loc cu umărul printre oamenii care se răriseră. Legionarii mai țineau și acum sulițele întinse, dar se frămîntau pe loc, ca și cînd ar fi fost nerăbdători să plece. Centurionul sta de vorbă cu un evreu bărbos, îmbrăcat într-o impunătoare levită neagră. Lumea dimprejurul lor se împrăștia grăbită.

Lui Marcellus care sta cu ochii pironiți asupra trupului zdrobit al curajosului grec i se păru că vede o ușoară tresărire. Stephanos începuse să se ridice încet într-un cot. Un fior de gheață tremură pe deasupra mulțimii, cînd îl văzură că s-a ridicat în genunchi. Fața lui plină de sînge se îndreptase în sus și pe buzele zdrobite îi tremura un zîmbet. Apoi pe neașteptate ridică o mînă, ca și cînd ar fi strîns mîna cuiva care a coborît spre el.

— Îl văd! strigă el cu glasul triumfător. Îl văd! Iisuse, stăpînul meu . . . ia-mă la tine! Apoi ochii i se închiseră, capul i se plecă pe piept și Stephanos se prăbuși pe grămada de bolovani.

Spectatorii înspăimîntați se întoarseră imediat în loc și începură să fugă care încotro. Nimeni nu se opri, ca să mai întrebe ceva. Începură să dispară, ca alungați de spaime. Marcellus își simțea inima bătînd în piept și limba îi era uscată. Cu toate acestea i se păru că a fost copleșit de o senzație neobișnuită. Ochii îi erau plini de lacrimi, dar obrazul îi strălucea de lumina unui zîmbet neașteptat.

Se întoarse în loc și se uită în ochii speriați ai legionarului care-i făcuse loc să se apropie de el.

— Asta a fost o întîmplare cu totul neobișnuită, stăpîne! îngînă soldatul.

— Mult mai neobişnuită decît ai putea să-ţi închipui ! exclamă Marcellus.

— Aş fi fost în stare să jur că grecul a murit ! Părea că a văzut pe cineva care coboară, ca să vină în ajutorul lui !

— A şi văzut pe cineva care a venit în ajutorul lui ! strigă Marcellus extaziat.

— Probabil pe galileanul acela care a murit pe cruce ? întrebă legionarul neliniştit.

— Galileanul acela, prietene, n-a murit ! declară Marcellus. Este mai viu decît oricare dintre cei care au fost aici !

Cutremurat pînă în adîncul fiinţei şi cu buzele tremurînde Marcellus plecă împreună cu cei care se împrăştiau. Gîndurile îi alergau vîrtejuri în timpul cît înainta, împins de cei care se îngrămădeau în urma lui. Dar la primul colţ de stradă se opri şi se întoarse înapoi. De Stephanos nu se mai interesa acum nimeni. Legionarii Procuratorului coborau în rînduri de cîte patru, în josul străzii. Nici unul dintre foştii prieteni ai lui Stephanos nu se arătase încă. Era prea devreme, pentru a îndrăzni să se apropie de el.

Se lăsă într-un genunchi, alături de trupul zdrobit şi întinzînd mîna, îi netezi părul însîngerat de pe creştet şi se uită la faţa împietrită a lui Stephanos. Pe buzele lui se mai vedea şi acum zîmbetul de adineaori.

Într-un tîrziu, bătrînul Beniosif ieşi şchiopătînd din dugheana lui. Era cu ochii roşii şi umflaţi de plîns. Se apropie sfios şi se opri la depărtare de cîţiva paşi. Marcellus ridică fruntea şi se uită la el, făcîndu-i un semn. Bătrînul se apropie, palid de spaimă. Plecîndu-se spre trupul mortului, se sprijini cu palmele în genunchi, şi examină obrazul împietrit, apoi se uită întrebător la Marcellus, dar fără să-l recunoască.

— Ce moarte fioroasă, stăpîne ! scînci Beniosif.

— Stephanos nu este mort ! declară Marcellus. A plecat împreună cu Iisus.

— Te rog, stăpîne, nu-ţi bate joc de credinţa noastră ! zise Beniosif. Pentru noi cei care credem în Iisus, ziua aceasta este foarte tristă.

— Adu-ţi aminte că el a făgăduit celor care cred într-însul că nu vor muri niciodată, ci vor trăi în veci.

Beniosif dădu încet din cap şi se uită neîncrezător în ochii lui Marcellus.

— Dar . . . dar tu nu crezi într-însul ! îngînă el

Marcellus se ridică în picioare şi puse mîna pe braţul subţire al bătrînului, apoi îi răspunse.

— S-ar putea, Beniosif, ca Iisus să nu vină niciodată după mine, răspunse el cu glasul liniştit, şi tot aşa s-ar putea să nu vină niciodată după tine . . . dar după Stephanos a venit. Du-te şi adu un bărbat mai tînăr care să mă ajute să-l ridicăm şi să-l ducem în dugheana ta.

Palizi de spaimă, vecinii se adunară împrejurul trupului zdrobit al lui Stephanos pe care-l întinseră pe masa de lucru a lui Beniosif. Toţi plîngeau, Roda era deznădăjduită. Unii dintre cei de faţă se uitau bănuitori la Marcellus, închipuindu-şi despre el c-ar putea să fie o iscoadă, trimisă anume ca să vadă ce vor face. Dar acum nu era momentul să

le explice că și el face parte dintre ei. Puțin după aceea, îl văzu pe Demetrius că s-a oprit în apropierea lui și-i spuse să nu se miște din atelier, ci să încerce să fie oamenilor de folos. Luîndu-l pe bătrînul Beniosif de braț, se duse cu el în colțul cel mai îndepărtat al atelierului.

— Aici eu nu vă mai pot ajuta cu nimic, zise el și puse cîțiva bani de aur în mîna țesătorului, dar aș vrea să te rog ceva. După ce Justus se va întoarce la Ierusalim, spune-i c-am fost de față cînd Stephanos a fost primit în împărăția lui Iisus, și mai spune-i că sînt convins că tot ce mi-a povestit în timpul cît am cutreierat împreună Galileea este adevărul adevărat.

Lui Simon ziua aceasta, cît a stat pe întuneric și fereçat în lanțuri i se păru foarte lungă. La amiază, îi aduseseră un colț de pîine mucegăită și un ulcior cu apă; dar nu se atinsese de nimic, deoarece era prea adînc mîhnit în sufletul lui, pentru a putea mînca.

În primul ceas după arestarea lui, din celulele de alături se auziră glasuri batjocoritoare care întrebau cum îl cheamă, ce crimă a săvîrșit și cînd va trebui să moară. Făceau glume obscene, vorbind de ziua cînd ei vor fi executați și-și băteau joc de el, spunînd că este atît de speriat, încît nici nu îndrăznește să le răspundă. Dar nu le răspunsese nimic și la urmă ceilalți deținuți se săturaseră să-l mai batjocorească.

Lavița de lemn pe care se așezase slujea și de pat. Era mai lată decît o laviță obișnuită, dar nu se putea întinde pe ea și nu putea nici să se proptească cu spatele de perete. Poziția aceasta era obositoare, așa că uneori încerca să-și întindă trupul uriaș, dar fără să reușească. Pereții celulei erau umezi și tot așa și lespezile. Guzganii ieșeau din cotloanele lor și-i ciuguleau sandalele. Cătușele grele îi tăiau mîinile.

Se gîndi c-ar putea suporta mai cu ușurință caznele la care este supus și ar înfrunta moartea cu mai multă îndrăzneală dacă ar ști că lasă în urma sa o organizație de oameni curajoși care să ducă înainte sarcina ce-i fusese încredințată lui. Evident, săvîrșise greșeli și probabil procedase greșit cînd întemeiase Ecclesia. Fără îndoială încă nu sosise timpul pentru întemeierea unei astfel de organizații. Fusese prea grăbit. Ar fi trebuit să lase mișcarea să crească, încet și insesizabil, cum crește aluatul de pîine, așa cum spusese Iisus.

Ce se va alege de aici înainte, se întrebă el, de cauza creștinilor, cînd toți adepții sînt împrăștiați și majoritatea lor erau ascunși? Cine va fi conducătorul lor? Filip? Nu . . . Filip este un tînăr curajos și credincios, dar lui îi lipsește experiența necesară. Conducătorul lor va trebui să fie ager. Ioan? Nu! Iacob? Nici acesta. Amîndoi aveau pregătirea necesară pentru un conducător, dar le lipsea autoritatea. Mai rămînea Ștefan . . . El ar fi fost conducătorul indicat, dar nu aici în Ierusalim. Evreii vor stărui ca cel care-i va conduce, să fie israelit și probabil vor avea dreptate, deoarece tradiția creștină aparține poporului evreu.

Cum de Mîntuitorul a îngăduit să se întîmple o astfel de catastrofă? Sau poate și-a schimbat planul de la început, pentru propagarea învățăturilor lui? Sau și-a pierdut încrederea în conducătorul pe care l-a ales? Simon încercă să-și aducă aminte de ziua cînd Iisus îi spusese: « Simon

eu te voi boteza și-ți voi zice Petru; Petru cel de piatră ! Pe această piatră voi clădi casa mea ! » Simon închise ochii și clătină din cap, gîndindu-se la mulțumirea adîncă ce o simțise în clipa aceea și o compară cu deznădejdea situației în care se găsește acum.

După ce se lăsă noaptea, veni un gardian, în mînă cu o torță fumegîndă și trase zăvoarele fiecărei uși, iar al doilea umplu ulcioarele de apă din celule. Văzînd că n-a mîncat pîinea pe care o adusese la amiază, gardianul nu-i mai dădu hrană, dar nici nu zise nimic. Probabil condamnații la moarte aveau obiceiul să mănînce foarte puțin.

În timpul cît se împărți hrana, se auzi zăngănit de lanțuri și tîrșîit de picioare, dar acum în închisoare era liniște deplină. Simon se simți toropit de somn și rezemîndu-și umerii și ceafa de perete, adormi. Puțin după aceea avu un vis neobișnuit, din pricină că nu părea să fie vis, deși știa că nu poate fi nici realitate. În vis se ridică în picioare și se uită mirat la cătușele care-i scăpaseră de pe mîini și acum erau deschise, pe laviță din fața lui. Ridică un picior și constată că nu mai are lanțuri pe el. Își îndreptă trupul și ascultă. Nu se auzea nimic altceva, decît respirația ritmică a celorlalți deținuți. Pînă acum nu i se întîmplase încă niciodată să aibă un vis atît de limpede și de amănunțit.

Se ridică în picioare și întinse brațele. Apoi făcu cîțiva pași spre ușa celulei, pipăindu-și drumul prin întuneric, în lungul lespezilor. I se păru straniu că nu aude tălpile sandalelor tîrșindu-se pe piatră, cum se întîmpla de obicei. Încolo visul i se părea cît se poate de real. Întinse mîna și o propti în ușa grea și bătută în piroane. Ușa se feri din calea mîinii lui, scîrțîind în țîțîni. Întinse din nou mîna spre ea și ușa se deschise mai larg în fața lui. Mai făcu un pas . . . și încă unul. N-auzise pînă acum niciodată despre un astfel de vis ! Era treaz și-și putea auzi bătăile inimii și zvîcnirea sîngelui în tîmple, dar cu toate acestea știa că el doarme pe lavița din apropierea peretelui.

Se sprijini cu mîna de peretele umed și înaintă cu băgare de seamă, fără să facă zgomot. La capătul coridorului lung, o dîră slabă de lumină își făcea loc printre grinzile groase. Cînd se apropie, poarta se deschise singură, atît de încet și de nesimțit, încît Simon înțelese că nu poate să fie realitate. Trecu pragul porții și începu să umble mai repede. În lumina slabă a zorilor văzu doi paznici care stăteau așezați pe lespezi, cu brațele împreunate împrejurul genunchilor, cu bărbia fixată în piept și adormiți. Nici unul dintre ei nu se mișcă. Își continuă drumul spre porțile grele de la intrare și văzu numaidecît lacătul uriaș cu care erau închise. Se așteptase ca în timpul visului acestea, să fie larg deschise, dar aripile porții nu se mișcaseră. Întinse mîna spre metalul rece și se opinti, dar poarta nu se mișcă.

În aceeași clipă înțelese că visul s-a terminat și că se va trezi în celula lui, cu mîinile ferecate în cătușe. Începuse să simtă răcoarea. Își strînse veșmîntul împrejurul trupului și se miră că mișcările mîinilor lui nu-i sînt împiedicate de nimic. Se uită împrejurul său speriat de tulburarea ce pusese stăpînire pe el. În aceeași clipă ochii i se opriră pe o portiță mai mică, tăiată în poarta cea mare și văzu că aceasta este larg deschisă. Simon trecu și imediat după aceea poarta se închise singură în urma

lui. Ajunsese în stradă. Acum umbla mai zorit. La o răscruce se lovi de un stîlp, ascuns în întuneric. Fără îndoială zguduitura aceasta neașteptată îl va face să se trezească. Se opri în loc și ridicînd fruntea în sus, văzu stelele strălucind pe cer și începu să rîdă de mulțumire. Era treaz! Fusese slobozit din închisoare!

Ce să facă acum? Unde să meargă? Grăbi pasul și se îndreptă spre dugheana lui Beniosif, dar constată că este cufundată în întuneric. Se întoarse în loc și plecă spre Ioan Marcu. O dîră slabă de lumină se vedea la o fereastră a catului de sus. Bătu la poarta de ostrețe. După puțină așteptare, printr-o strungăreață văzu obrazul înspăimîntat al Rodei care o rupse la fugă spre ușa deschisă a casei.

— Este Simon! o auzi el strigînd speriată. Simon s-a întors din morți.

Apoi se apropie din nou de poartă și după ce trase zăvorul, o deschise larg. Ochii îi erau umflați de plîns, dar obrazul îi strălucea de mulțumire. Ridică brațele amîndouă și-l strînse cu putere la piept.

— Simon! exclamă ea plîngînd. Iisus te-a înviat din morți! Ai văzut pe Ștefan? Se întoarce și el?

— Spune, Roda, Ștefan a murit? întrebă Simon abătut. Brațele i se desprinseră de pe trupul lui și căzu grămadă, cutremurată de durere. Simon se aplecă spre ea și o ridică în brațe înduioșat, apoi o duse și o dădu în grija mamei lui Marcu.

— Am auzit că te-au ucis, zise Marcu.

— Nu m-au ucis, răspunse Simon. Dar porțile închisorii s-au deschis în calea mea și am ieșit.

Intrară încet în casă, cu Roda care plîngea deznădăjduită. Odaia era plină de creștini. Ochii lor triști se deschiseră largi și obrazele chinuite li se făcură prelungi, cînd îl văzură, căci își închipuiseră despre el c-a murit. Îi făcură loc să treacă, fără să zică nimic. Simon se opri în mijlocul lor și constatară că a trecut printr-o schimbare neobișnuită, căci din prezența lui simțeau că se desprinde o demnitate și o forță nouă. Ridică încet brațul și oamenii își plecară frunțile.

— Să ne rugăm Domnului! începu Petru cel de piatră.

« Binecuvîntat fie Domnul cel care a dat viață nouă nădejdilor noastre. Copleșiți de durerea acestei zile, să ne bucurăm de încercarea prin care a trecut credința noastră — care este mai prețioasă decît aurul și care ne va face să fim vrednici de mare cinste, cînd Mîntuitorul nostru se va întoarce între noi! »

După ce se plimbase vreme de un ceas prin fața Palatului Procuratorului, Demetrius se simți copleșit de griji și nu fu în stare să mai aștepte. Probabil greșise în momentul cînd își închipuise că Marcellus va veni la Iulian, pentru a interveni în favoarea creștiniior persecutați.

Prin urmare renunță să mai aștepte și se îndreptă grăbit spre dugheana lui Beniosif. Deși era încă destul de departe de destinație, în drumul său întîlni oameni bine îmbrăcați și cu fețele încruntate, care probabil se întorceau acasă de la vreun spectacol ce nu le făcuse plăcere. Cînd văzu razele soarelui frîngîndu-se pe scuturile unui grup de legionari care se

apropia, Demetrius intră într-o străduță și-și continuă drumul făcînd un ocol.

Deși edictul Procuratorului interzicea de aici înainte întrunirile creștinilor, constată că în dugheana lui Beniosif erau adunați cel puțin o duzină de oameni împrejurul unui mort. Demetrius constată mirat că între aceștia este și stăpînul său, ca și cînd ar fi stat de pază. Își făcu loc printre oamenii care stăteau întristați. Roda căzuse în genunchi, în apropierea mortului și plîngea, înecată de suspine. I se părea imposibil ca Ștefan, cu care vorbise abia acum cîteva ceasuri, să fie mortul acesta cu trupul zdrobit.

După ce-și mai veni în fire, Marcellus îl trase la o parte.

— Tu, Demetrius, vei rămîne aici împreună cu ei și le vei da tot ajutorul să-l îngroape, zise el. Prezența mea aici nu poate decît să-i înspăimînte. Ei nu sînt în stare să înțeleagă motivul pentru care mă interesez de ei și sînt bănuitori. Mă voi întoarce la han.

— Ai fost de față cînd s-a întîmplat ticăloșia aceasta, stăpîne? întrebă Demetrius.

— Da, dar s-a întîmplat ceva mai mult, decît ceea ce se poate vedea aici. Îți voi spune mai tîrziu!

După ce așezară pe Ștefan la loc de odihnă, fără ca pe drum să mai fie supărați de cineva — Demetrius se întoarse acasă, împreună cu Ioan Marcu, zicîndu-și că foarte curînd se va putea întoarce la han, unde-l aștepta Marcellus. Dar Maria, mama lui Marcu, și Roda, stăruiră atît de mult să mai întîrzie împreună cu ele, încît nu îndrăzni să le părăsească. După ce terminară cu cina și se făcu noapte, începură să sosească prietenii familiei, la început cîte unul, apoi în grupuri de cîte doi și trei, pînă ce odăile din partea de jos se umplură de oameni. Nici unul dintre ei nu încercă să vorbească celorlalți cu glasul ridicat. Oamenii vorbeau în șoaptă despre o viziune pe care Ștefan o avusese înainte de a muri, dar nimeni nu fusese atît de aproape de el, pentru a putea ști exact ce s-a întîmplat. Demetrius nu acordă deosebită atenție acestui murmur de glasuri. Singură Roda părea curioasă să afle despre ce este vorba.

Apoi, spre marea mirare a celor de față, sosi Simon, care arăta mult mai impunător și mai impresionant. Părea că nu este dispus să vorbească prea mult despre felul în care a scăpat din închisoare, dar făcînd abstracție de emoțiile prin care trecuse, această eliberare îl făcuse să devină cu totul alt om și părea chiar că a devenit mai înalt și mai voinic decît fusese pînă acum, și toți presimțeau într-însul o forță nouă și se sfiau să înceapă vorba cu el sau să-i pună întrebări. Li se păru straniu cînd îl văzură spunînd că de aici înainte vor trebui să-i zică Petru. Demetrius făcu semn lui Ioan Marcu și-l îndemnă să-l poftească pe Simon Petru să se adăpostească în casa lui, deoarece el i-ar ceda bucuros camera lui și se va duce să doarmă la han. După ce se înțeleseră în felul acesta, Demetrius plecă fără ca ceilalți să-l bage de seamă. Era aproape miezul nopții cînd ajunse la han și bătu la ușa lui Marcellus, pe care-l găsi treaz și cu un sul în mînă. Vorbiră în șoaptă, pînă se revărsă de ziuă, fără să țină seamă de raporturile dintre sclav și stăpîn, tot timpul cît discutară evenimentele întîmplate în timpul zilei.

— Sînt și eu creștin! declară Marcellus, după ce-i spuse felul în care a fost linșat Ștefan, iar lui Demetrius i se păru că face această declarație cu mai multă mîndrie, decît atunci cînd spunea « sînt și eu roman! ». I se păru straniu s-audă pe Marcellus Gallio făcînd această mărturisire de credință și atitudine, care era cu totul străină de educația și temperamentul lui.

Imediat după-amiază, Demetrius îl însoți pînă la marginea cîmpului deșert care se numea Golgota. Nici unul dintre ei nu zise nimic și după ce se mai apropiară, simțiră în aer fumul acru al gunoaielor aprinse. În depărtare se vedea o colină acoperită de iarbă verde, întocmai ca o oază în mijlocul deșertului.

— Îți mai aduci aminte de locul acesta, stăpîne? întrebă Demetrius și se opri.

— Foarte tulbure, murmură Marcellus. Sînt convins că singur nu l-aș fi putut găsi. Tu ți-aduci aminte de el, destul de limpede, Demetrius?

— Destul de limpede. În ziua aceea eu am sosit tîrziu. De aici puteam vedea crucile și mulțimea adunată la picioarele lor.

— Eu ce făceam, cînd ai sosit? întrebă Marcellus.

— Jucai zaruri, împreună cu ceilalți ofițeri.

— Pentru cămașă?

— Da stăpîne!

O bucată de vreme nici unul dintre ei nu mai zise nimic.

— Nu l-am văzut decît cînd l-au pironit pe cruce, adăugă Marcellus cu glasul sugrumat. Paulus m-a dat la o parte. M-am simțit foarte mulțumit că nu va trebui să fiu martor la acest spectacol. Am trecut de cealaltă parte a colinei, dar crede-mă, amintirea acestei scene este destul de dureroasă.

— Iată poteca, stăpîne, zise Demetrius. Eu mă voi întoarce la han și te voi aștepta. Sper că nu vei aștepta zadarnic, dar totuși nu-mi vine să cred că Simon Petru va veni la această întîlnire.

— Cred că va veni, declară Marcellus. Astăzi Simon Petru este mai sigur că nu va fi arestat, decît a fost în vremea zilei de ieri. Atît Procuratorul cît și cei de la conducerea Templului încearcă să convingă poporul că nu există nici un motiv moral sau juridic care să justifice credința creștinilor. După ce i-au arestat pe conducătorii lor, cu intenția de a da o pildă tragică celorlalți, astăzi cînd au constatat că victima lor a părăsit zidurile închisorii se simt cu toții năuciți. Nici bătrînul Iulian și nici Irod nu vor încerca să explice poporului această întîmplare. Probabil vor ajunge la concluzia că din ce se va vorbi mai puțin și nu se va mai lua nici o măsură împotriva Marelui Pescar, va fi cu atît mai bine pentru toți cei interesați. Eu cred că Simon Petru va veni la întîlnirea pe care mi-a dat-o, afară de cazul cînd datorită celor întîmplate ieri, a uitat.

Petru nu uitase. Marcellus îl văzu de departe cum se apropie, cu pași largi și fruntea sus, ceea ce dovedea că este cu gîndurile limpezite. Bătrînul acesta are calități de conducător, își zise Marcellus.

Dar cînd Marele Pescar ajunse în apropierea colinei, încetini pasul și rămase cu umerii plecați. Se opri, și cu mîna tremurîndă își șterse fruntea. Marcellus, cînd îl văzu că începe să urce, se apropie ca să-l

întîmpine. Petru întinse mîna sa uriașă spre el, dar nu zise nimic. Se așezară pe iarba din apropierea gropilor adînci în care fuseseră înfipte crucile, și rămaseră vreme îndelungată tăcuți.

Într-un tîrziu Petru păru că se trezește din dureroasa lui meditație și se uită cu ochii tulburi la Marcellus, apoi plecă fruntea în pămînt, ca și cînd i-ar fi rușine de ce-i va spune.

— În ziua aceea, eu n-am fost de față, declară el cu glasul adînc și gutural. În ceasul durerii lui, eu n-am fost lîngă el ! și pieptul i se cutremură de un suspin adînc.

Marcellus nu știa ce să-i răspundă și nici dacă așteaptă să-i spună ceva. Uriașul galilean sta cu palmele ridicate în sus, copleșit de o durere atît de adîncă, încît orice încercare de a-l liniști ar fi reprezentat o necuviință. În aceeași clipă se întoarse spre Marcellus și-l examină cu interes, ca și cînd abia acum l-ar fi văzut pentru prima dată.

— Sclavul tău grec mi-a spus că te interesează povestea lui Iisus, începu el grav. Mi s-a mai spus că în timpul zilei de ieri ai fost foarte amabil și că te-ai ocupat de vrednicul nostru Ștefan. Beniosif este de părere că tu împărtășești credința creștinilor. E adevărat, Marcellus Gallio?

— Sînt convins că Iisus este de origine divină, răspunse Marcellus Cred că este viu și că are o mare putere. Dar mai am multe de învățat despre el.

— Credința ta, fiule, a ajuns chiar acum destul de departe ! zise Petru mulțumit. În calitate de roman felul tău de viață se deosebește foarte mult de felul de viață pe care l-a propovăduit Iisus. Fără îndoială, ai săvîrșit multe fapte rele în viață și va trebui să te pocăiești, pentru ca astfel să cunoști mila lui fără hotar. Dar nu-ți voi putea cere să te pocăiești înainte de a-ți spune faptele rele pe care le-am săvîrșit eu. Orice păcate ai fi săvîrșit, acestea nu pot fi comparate cu lipsa mea de credință, care totuși mi-a fost iertată.

A fost cel mai bun prieten al meu, dar în ziua cînd a avut nevoie de mine, am jurat că nu l-am întîlnit niciodată în drumul meu.

Petru își acoperi ochii cu palmele și plecă fruntea. Rămase vreme îndelungată în această atitudine, apoi ridică fruntea din nou.

— Spune-mi acum, ce știi despre Iisus.

Marcellus nu-i răspunse imediat, dar cînd începu să vorbească, glasul aproape nu i se putea înțelege. Se auzi pe sine spunînd ca și cînd ar fi vorbit cineva cu totul străin de el:

— Cel care l-a răstignit am fost eu !

Soarele coborîse de mult spre asfințit, pînă să termine ce aveau să-și spună unul altuia și să se îndrepte din nou spre cetate. Vreme de două ceasuri Marcellus ascultă povestea din care înainte de asta nu aflase decît fragmente și discontinuități și nu era pregătit pentru a putea prețui adevărurile care se iveau.

Simțeau acum prezența unei stranii legături între ei, dar Petru preocupat de amintirile lui referitoare la Marele său Învățător, îi spuse că acum nu poate să-i mai intereseze altceva decît viitorul. Își făcuse

planuri îndrăznețe despre activitatea ce o va desfășura de aici înainte. Ar fi vrut să plece la Joppa, în Caesareea și probabil la Roma.

— Tu ce vei face, Marcellus? întrebă el provocator.

— Eu mă voi întoarce acasă!

— Ca să faci Împăratului raportul pe care-l așteaptă?

Petru își puse mîna uriașă pe genunchii lui Marcellus și se uită cu atenție în ochii lui.

— Pînă unde vei merge cu mărturisirile referitoare la Iisus? întrebă el.

— Îi voi spune Împăratului că Iisus despre care am crezut că este mort, e și astăzi viu și că se străduiește să întemeieze o împărăție nouă.

— Tînărul meu frate, pentru așa ceva vei avea nevoie de mult curaj. Împăratului nu-i va face plăcere să afle că va fi întemeiată o nouă împărăție. Pentru îndrăzneala ta ar putea să te pedepsească.

— Se va întîmpla ceea ce va trebui să se întîmple! răspunse Marcellus. Dar în orice caz eu îi voi spune adevărul.

— Te va întreba ce dovadă ai că Iisus este viu. În cazul acesta ce-i vei putea răspunde?

— Îi voi spune cum a murit Stephanos, și-i voi vorbi despre viziunea pe care a avut-o. Sînt convins că Ștefan l-a văzut în fața lui pe Iisus.

— Împăratul Tiberiu îți va cere o dovadă mai întemeiată decît aceasta.

Marcellus rămase îngîndurat. Vorbele lui Petru erau justificate; o astfel de afirmație nu va putea avea prea mare valoare în fața unuia care nu este dispus să creadă. Tiberiu va începe să rîdă cînd îl va auzi că face astfel de afirmații, cum ar fi rîs de altfel oricare altul. Senatorul Gallio îi va răspunde: «Ai văzut un om murind, uitîndu-se la Iisus. Dar ce te face să crezi că ceea ce a văzut el a fost Iisus? Aceasta este singura ta dovadă pe care te întemeiezi cînd afirmi că galileanul tău este viu? Spui că el a săvîrșit minuni, dar tu însuți n-ai văzut nici una.

— Haide să plecăm, zise Petru și se ridică în picioare.

Plecară alături, fără să-și mai spună nimic, deoarece fiecare dintre ei era preocupat de propriile sale gînduri. Foarte curînd după aceea ajunseră în mijlocul străzilor pline de oameni. Petru spusese că se va întoarce în casa lui Ioan Marcu. Marcellus trebuia să se întoarcă la han. Trecură prin fața Templului. Soarele dispărea în zare și treptele de marmură care în timpul zilei erau pline de cerșetori acum rămăseseră aproape pustii.

Un biet olog cu picioarele strîmbe și răsucite sta așezat pe treapta cea mai de jos a scării și întinse cățuia spre ei, cerîndu-le pomană cu glasul răgușit. Petru încetini pasul și se opri. Marcellus apucase cîțiva pași înainte, dar se opri și se întoarse înapoi cînd văzu că Petru stă de vorbă cu cerșetorul.

— De cînd ești în starea aceasta, prietene? întrebă Petru.

— Chiar din ziua nașterii, stăpîne! scînci ologul. Fă-ți milă stăpîne și ajută-mă cu ceva!

— Eu nu am bani, răspunse Petru, apoi continuă cu glasul grăbit: dar ceea ce am îți voi da! și întinzînd mîinile pe deasupra ologului speriat, îi porunci: În numele lui Iisus — ridică-te și umblă!

Apucîndu-l de amîndouă brațele, îl ajută să se ridice în picioare și acesta păru că încearcă să-și păstreze echilibrul, scoțînd sunete stinse din gît, ca și cînd ar fi încercat să rîdă și să plîngă în același timp; pipăi drumul cu tălpile sandalelor, făcînd pași mărunți și nesiguri, ca și cînd acum ar fi încercat pentru prima dată să umble, dar de umblat, umbla cu adevărat. Acum începuse să chiuie!

Numaidecît după aceea, împrejurul lui se adunară cîțiva oameni. Vecinii din apropiere, care-l cunoșteau își făcură loc pentru a putea ajunge mai aproape de el și a-i pune întrebări. Petru apucă pe Marcellus de braț și-și continuară drumul mergînd în tăcere. Într-un tîrziu îndrăzni să-l întrebe, cu glasul tremurînd:

— Petru, cum ai reușit să săvîrșești această faptă?

— Cu puterea duhului lui Iisus.

— Bine... dar așa ceva nu se poate! Omul acesta a fost olog din naștere și în toată viața lui n-a făcut un singur pas.

— De aici înainte va putea umbla, zise Petru cu glasul solemn.

— Spune-mi Petru, știai dinainte că ai această putere? îl întrebă Marcellus. Ai mai săvîrșit astfel de fapte?

— Nu fapte ca aceasta, răspunse Petru. Sînt din ce în ce tot mai profund conștient de prezența Lui. Trăiește în mine. Puterea aceasta nu este a mea, Marcellus. Este duhul Lui.

— Probabil el nu va mai apărea niciodată, decît în inima oamenilor, se dumiri Marcellus.

— Da! zise Petru. El va sălășlui în inima oamenilor... și le va da puterea duhului său. Dar asta nu este tot! El va coborî din nou între oameni!

CAPITOLUL XX

Era știut de toată lumea că în timpul nopții Roma este orașul cel mai zgomotos din tot imperiul, dar trebuia să fi petrecut un an de liniște în provinciile de la hotar pentru a-ți putea da seama în întregime de vuietul care te împresoară din toate părțile.

În afară de cele două celebre artere de circulație care treceau prin Forum — *Via Sacra* și *Via Nova* — care erau pavate cu blocuri de marmură adusă din Numidia, toate celelalte străzi erau pavate cu pietre de mărimea prunelor pînă la mărimea unei rodii.

Pentru a evita aglomerația în lungul acestor străzi înguste și cotite, și a celor care se încrucișau cu ele, acum un secol se dăduse o ordonanță care interzicea circulația vehiculelor de transport, de la răsăritul pînă la apusul soarelui, cu excepția cuadrigelor imperiale și a parăzilor oficiale din zilele consacrate festivităților populare și a zeităților.

În timpul zilei străzile din cartierul comercial furnicau de lumea care circula pe jos și printre aceștia treceau cei privilegiați, de-a călare și cei care treceau în lectice, dar după apusul soarelui toate aceste străzi începeau să se cutremure de vuietul roților ferecate și grele care treceau în lungul pavajelor prost făcute și desfundate, provocînd un zgomot asurzitor, petrecut de scîrțîitul strident al osiilor neunse, de pocnetul bicelor și de țipetele celor care încercau să-și facă loc; zgomotul acesta care te scotea din minți, nu înceta decît în zorii zilei următoare. Situația aceasta dura noapte de noapte, cît era anul de lung.

Dar în timpul nopților de vară cu lună plină, cînd începeau lucrările de construcții și toți cei care făceau cărăușie încercau să profite de lumină, vuietul larmei în Roma ajungea la maxim. Mii de oameni care nu puteau să doarmă din pricina căldurii, ieșeau în stradă și cu țipetele și urletele lor, amplificau mugetul asurzitor al circulației. Negustorii de dulciuri și băuturi răcoritoare își deschideau dughenele, pentru a-i putea servi pe acești noctambuli. Vînzătorii ambulanți țipau în gura mare, lăudîndu-și marfa; cîntau din liră și băteau tobele; convoaie de cămile încărcate de mărfuri treceau prin mijlocul mulțimii care vocifera, văzîndu-se călcată în picioare și cu hainele rupte în timpul învălmășelii; care grele cu piatră de construcție treceau împingînd lumea sub streașinile caselor și în hudițele laterale. Toate nopțile din Roma erau insuportabile, dar cînd erau nopți cu lună, acestea deveneau primejdioase și pentru populație.

Cu mult înainte ca galera lor plecată din Ostia să treacă de cotitura fluviului, pentru ca în fața ei să apară întreaga panoramă a orașului, în timpul unei strălucitoare nopți înstelate de iunie, în auzul lui Marcellus

își făcu loc mugetul infernal al orașului, cu o putere cum nu-și aducea aminte să o fi auzit înainte de asta; ar fi fost imposibil să suporți un astfel de zgomot, fără să fii dinainte pregătit, după ce ai petrecut o lună în largul mării liniștite.

Pentru el, zvonul acesta de larmă asurzitoare avea o semnificație cu totul nouă. El simboliza urletul furios al oamenilor care se iau la întrecere pentru a îndeplini totul în felul cel mai vulgar, dar care în schimbul sudorii și al zbuciumului pe care-l pun la contribuție, nu sînt niciodată răsplătiți așa cum se cuvine și, cu toate acestea, nu știu ce va să zică răgazul, n-au nevoie nici de liniște și, probabil că niciodată nu vor avea parte de pace.

Galera acostă ușoară la chei, pentru a fi întîmpinată de un roi de hamali care zbierau cît îi lua gura. Demetrius fu cel dintîi dintre călătorii care coborî pe țărm și se întoarse aproape imediat cu o jumătate duzină de liberți oacheși din Tracia care ridicară numeroasele legături ce le aveau și le așezară într-o cotigă, iar el și stăpînul său luară o carigă de piață cu care să ajungă pînă acasă.

Imediat după aceea fură învăluiți de șuvoiul circulației, așa că nu mai puteau înainta decît la pas. Marcellus care era nerăbdător și plictisit de drum, propuse să-i plătească celui care-i ducea și să-și continue drumul pe jos.

Uitase cu desăvîrșire cît de ticăloasă și de nesuferită este mulțimea care populează străzile. Cînd stă îngrămădită, nu mai are nici un fel de judecată; este incapabilă să-și dea seama că înghesuiala este zadarnică și că dacă fiecare și-ar aștepta rîndul, ar putea trece mult mai ușor și ar putea înainta. Pînă și fiarele codrilor, adunate la vaduri de ape în timp de noapte, sînt mult mai prevăzătoare decît mulțimea anonimă a străzii.

Marcellus își aduse aminte de cuvintele pe care le pronunțase de față cu cinicul Paulus și-i veni să rîdă. Împărăția bunei învoiri între oameni, spusese el, nu va veni de la cei care sînt în fruntea treburilor țării, și nu va fi impusă nici de cei care stau pe tronuri. Ea se va statornici cu ajutorul poporului de jos. Prin urmare, iată poporul despre care a vorbit! Nu-i rămînea altceva de făcut decît să se urce într-o cotigă și să explice acestui popor ce este împărăția bunei învoiri între oameni. Acestora va trebui să le spună să se iubească unii pe alții, să se ajute între ei, să fie înțelegători, pentru a îndeplini astfel legea propovăduită de Christos. Dar va trebui să procedeze cu toată băgarea de seamă, că oamenii aceștia sînt gata în orice moment să ridice o mînă plină de noroiul din șanț și să te improaște; oamenii de jos nu sînt dispuși să lase pe cineva să-i ia în bătaie de joc.

Scena revederii între membrii familiei Gallio, la un ceas după aceea, fu clipa cea mai fericită pe care o cunoscuseră în viață. Acum un an, cînd Marcellus părăsise casa părintească, slăbit, tulburat și cu privirile rătăcite, cei trei membri ai familiei îl jeliseră ca și cînd ar fi murit. E adevărat că de atunci primiseră din cînd în cînd cîte o scrisoare de la el, în care le spunea că se simte bine, dar din aceste scrisori lipseau amănuntele referitoare la felul de viață pe care-l ducea și din conținutul lor nu

transpira decît o vagă dorință de a se întoarce acasă. Printre rînduri se putea citi că starea sufletească era mereu tulbure. Astfel prezența lui li se păruse foarte depărtată nu numai ca distanță, ci chiar ca amintire. Scrisoarea pe care o primiseră de la el acum o lună, spunea la sfîrșit: « Sînt pe urmele unui mister pe care Împăratul m-a însărcinat să-l elucidez. Misterele fac parte din preocupările lui. Dar acesta de acum ar putea să devină cu ușurință ceva mult mai important decît o simplă pierdere de vreme. » Senatorul clătinase din cap și oftase, în timp ce înfășura sulul de pergament pe care-l ținea în mînă.

Dar acum Marcellus se întorsese și, fizicește, arăta tot atît de bine ca și un gladiator, moralicește era refăcut și trepida de energie juvenilă și entuziasm.

În afară de aceasta, ceva din personalitatea lui se schimbase, de asemenea, atribuindu-i o neînțeleasă radiație. În toată înfățișarea lui se vedea o forță nouă, un fel de energie contagioasă care-i înviorase pe toți ai casei. Această forță se ghicea în mișcările mîinilor lui, în glas și în priviri. La început, membrii familiei nu-l întrebară ce poate fi, nici nu-i dădură să înțeleagă c-au constatat la el un fel de schimbare, și nici între ei nu discutară acest amănunt. Dar se vedea limpede că trecuse printr-o prefacere care i-a atribuit un fel de distincție pe care nu erau în stare să și-o explice.

În seara precedentă, senatorul lucrase pînă tîrziu în biblioteca sa. După ce termină de scris și adună obiectele de pe masă, vru să se ridice în picioare, cînd auzi zvonul unor pași care i se părură cunoscuți.

Lăsîndu-l pe Demetrius în stradă, ca să aștepte sosirea bagajelor, Marcellus — pe care paznicii porții îl recunoscuseră și fuseseră încîntați — intră în atriu și ajunse în fața ușii de la biblioteca tatălui său, care era întredeschisă. Intră fără să mai ezite și-l cuprinse în brațe, strîngîndu-l cu putere, așa că bătrînului aproape i se tăie respirația. Deși senatorul era un bărbat înalt, și pentru vîrsta lui foarte viril, vigoarea tribunului aproape îl copleși cu exuberanța ei neobișnuită.

— Fiul meu ! Fiul meu ! îngînă el de cîteva ori la rînd. Te-ai făcut bine ! Ești din nou voinic ! Ești din nou viu ! Lăudați fie zeii !

Marcellus își lipi obrazul de al tatălui său și-l bătu cu palma pe spate.

— Da, tată ! exclamă el. Sînt mai viu decît am fost pînă acum în toată viața mea. Iar tu, constat că întinerești cu fiecare zi ce trece ! Sînt mîndru că sînt fiul tău !

Lucia, care era în camera ei, tresări prin somn, se ridică în capul oaselor, feri păturile de mătase ale patului, ascultă din nou cu gura căscată și inima începu să-i bată mai grăbită.

— Ooo ! Tertia, trezește-te ! Dă-mi repede hainele și leagă-mi sandalele. A sosit Marcellus !

Coborî în fugă pînă în bibliotecă și se repezi în brațele fratelui ei, iar cînd acesta o ridică de subțiori și o sărută, fata începu să strige:

— O, Marcellus ! Te-ai făcut din nou bine !

— Dar tu, draga mea surioară . . . Văd că te-ai făcut foarte frumoasă ! Ai mai crescut, nu-i așa? Cu vîrful degetelor îi netezi părul lucitor și negru apoi adăugă: Părul tău este adorabil !

Senatorul îi cuprinse pe amîndoi în brațe și rămaseră mirați, căci bătrînul n-avea obiceiul să-și manifeste în felul acesta sentimentele.

— Haideți, zise el cu glasul blînd, să mergem la mama voastră!

— E foarte tîrziu! zise Marcellus. Crezi că la această oră o putem trezi?

— Sigur că da! interveni Lucia.

Se luară de braț și ieșiră toți trei. În atriu, copleșit de umbrele nopții se adunase un mic grup de slujitori mai bătrîni, cu părul răscolit și ochii umflați de somn, care se întrebau în ce stare va fi fiul stăpînului și moștenitorul său, pentru că ultima dată cînd fusese acasă li se păruse atît de tulburat sufletește, încît nici nu-i vedea pe cei din apropierea sa.

— Ei... Marcipor! exclamă Marcellus și strînse mîna întinsă spre el. Ce faci Decimus?

Nu se întîmpla prea des ca bătrînul acesta rigid și tăcut să iasă din calmul lui obișnuit, dar acum începuse să zîmbească și întinsese mîna spre tînărul său stăpîn.

— Ce faci Tertia? strigă Marcellus întorcîndu-se spre fata tînără și zveltă care tocmai cobora scările.

Toți se apropiară de el și pe bătrînul Servius îl bătu pe umăr, iar gura lui fără dinți începu să tremure și în lungul obrazului zbîrcit, lacrimile curgeau una după alta.

— Bine ai venit! Bine ai venit, stăpîne. Zeii să te aibă în paza lor! îngînă moșneagul.

— Dar tu, Lentius? strigă Marcellus. Ce fac caii mei?

Și cînd Lentius îi răspunse că Istar a fătat o mînză care tocmai a împlinit trei luni — declarație care-i făcu pe toți să rîdă mulțumiți, ca și cînd ar fi fost o glumă pe socoteala cuiva — Marcellus îi făcu pe toți să rîdă cu hohote, cînd îi porunci: Lentius, să-mi aduci mînza aici! Vreau s-o văd numaidecît!

În atriu se adunaseră acum cel puțin zece dintre slujitorii casei și toți fremătau de mulțumire. Pînă acum nu se semnalase încă niciodată o astfel de lipsă de disciplină în casa lui Gallio. Slujitorii care îmbătrîniseră în serviciu și umblau atenți și pe vîrful picioarelor se pomeniră rîzînd nestăpîniți — chiar aici în atriu — de față cu senatorul care zîmbea și el.

Marcellus îi făcuse să le strălucească ochii, strigîndu-i pe nume pe cei mai mulți dintre ei. Cele două gemene din Macedonia sosiră și ele, ținîndu-se de mînă și îmbrăcate la fel, așa că nici nu le puteai deosebi una de alta. Își aduse aminte că le-a mai văzut o dată, acum doi ani, dar nu-și mai aducea aminte de numele lor. Se întoarse spre ele și cu el odată, privirile tuturor se opriră asupra lor, așa că fetele deveniră timide.

— Voi fetelor, sînteți surori? întrebă el.

Întrebarea aceasta li se păru tuturor plină de haz și atriul se zgudui de rîsul mulțumit al celor prezenți.

— Decimus, porunci senatorul și rîsul se stinse. Peste un ceas ne vei servi o masă! În sala cea mare de banchete! Vei scoate serviciul de aur! Marcipor, dă poruncă să se aprindă toate luminile! În toată vila și în grădină!

Marcellus se repezi la primul etaj; o întîlni pe Cornelia pe coridor, în fața ușii de la camera ei, și o cuprinse în brațe. Nu erau în stare să-și spună nici o vorbă, ci rămaseră îmbrățișați. Cornelia îl mîngîie pe cap cum ar fi mîngîiat un copil și începu să plîngă, în timp ce senatorul se retrase mai la o parte și se uita la ei cu ochii tulburi, mîngîindu-și ciucurul de mătase de la cingătoare.

Presimțind că Marcellus și mama sa, care era o fire emotivă vor avea nevoie de cîteva clipe ca să stea singuri, Lucia întîrziase la picioarele scării, pentru a vorbi cu Decimus despre banchetul ce urma. Toți slujitorii ceilalți plecaseră la treburile lor; pînă și curelele de la sandale li se păreau că pîrîie mulțumite, ca și cînd și-ar fi zis că aceasta este o ocazie unică și că este plăcut să fii în slujba unei astfel de case.

— Să nu pregătiți prea multă mîncare, Decimus. Veți da la masă fructe proaspete, o friptură rece și vin . . . și turte cu nuci, dacă se vor găsi. Dar cald să nu prepari nimic. Senatorul este obosit și toropit de somn, așa că va adormi înainte de a se termina pregătirea unor bucate mai complicate și calde. Vei servi în sala cea mare, așa cum ți-a poruncit și vei scoate tacîmurile de aur. Spune-i lui Rhesus să taie un braț de trandafiri — dar din cei roșii. Cele două gemene îl vor servi pe fratele meu. Și nu . . .

Făcu ochii mari, cînd îl văzu pe Demetrius că intră în atriu, înalt, ars de soare și frumos. Îi făcu lui Decimus semn să plece și ridicînd brațul, îl salută, în semn de bun sosit, iar mîneca largă fugi pînă mai sus de cot, descoperindu-i brațul rotund. Decimus, căruia nu-i scăpa nimic, se întunecă la obraz.

Demetrius se apropie cu pași sprinteni de ea și oprindu-se la o mică distanță, se înclină adînc, apoi își duse vîrful suliței la frunte, pentru obișnuitul salut. Dar Lucia se repezi spre el și-l apucă de amîndouă brațele arse de soare.

— Îți mulțumesc, bunul meu Demetrius, zise ea cu glasul blînd. L-ai adus pe Marcellus acasă, sănătos și voinic. Poate mai voinic decît a fost înainte de asta.

— Nu-i nevoie să-mi mulțumiți pentru asta. Tribunul n-a avut nevoie de nimeni ca să-l aducă acasă. Acum este pe deplin refăcut. Demetrius ridică privirea și se uită la ea cu admirație. Îngăduiți-mi să-i spun surorii tribunului că arată foarte . . . foarte bine!

— Dacă ești de această părere! răspunse Lucia și începu să se joace cu boabele de chihlimbar ale șiragului ce-l purta la gît, ca și cînd ar fi vrut să-l oprească să continue. Ar fi inutil, Demetrius, să te întreb cum te simți. Ai trăit momente emoționante împreună cu tribunul. Ochii ei examinau o rană recentă ce o avea pe partea de sus a brațului. Demetrius plecă ochii și zîmbi. De unde te-ai ales cu tăietura aceasta îngrozitoare? întrebă ea curioasă.

— Am avut o întîlnire cu un sirian, răspunse Demetrius. Ori se știe că oamenii aceștia nu prea sînt amabili.

— Cred că i-ai dat o lecție despre felul în care se poartă grecii, zise Lucia. Ia spune-mi . . . l-ai ucis?

— Un sirian nu poate fi ucis, răspunse Demetrius cu indiferență. Oamenii aceștia mor numai de bătrînețe.

Lucia ridică ușor din umeri, ceea ce însemna că vrea să termine cu glumele, apoi obrazul îi deveni grav.

— Spune-mi, ce s-a întîmplat cu fratele meu? întrebă ea. Pare neobișnuit de bine dispus.

— Dacă-i veți mai lăsa vreme să răsufle, probabil vă va spune el însuși, răspunse Demetrius.

— Pînă și tu pari cu totul altfel. Te-ai schimbat, Demetrius!

— Sper că schimbarea este în bine.

— Ceva vă face pe amîndoi să arătați cu totul altfel, declară Lucia. Ce s-a întîmplat? Probabil lui Marcellus i-au dat o slujbă mai importantă?

Demetrius dădu mulțumit din cap.

— Noua lui însărcinare îl va expune din nou primejdiei? întrebă ea cu glasul speriat.

— Da, sigur că-l va expune! răspunse el cu mîndrie.

— Nu pare să-și facă griji din pricina asta. Nu l-am văzut încă niciodată atît de mulțumit. Chiar din primul moment, toată casa a fost răsturnată cu susul în jos, datorită mulțumirii lui.

— Știu. Am auzit și eu slujitorii, zise Demetrius și zîmbi.

— Sper că incidentul acesta nu-i va determina să se abată de la disciplină. Ei n-au obiceiul să-și permită astfel de libertăți; totuși nu cred că le strică, dacă se bucură puțin de data asta.

— Probabil că nu, încuviință Demetrius. Nu le va strica să fie cel puțin de data asta mai veseli . . .

— Cred că nu mai înțeles, zise Lucia și se uită la el.

— Tot așa cred și eu, răspunse el. Ați uitat că și eu sînt sclav?

— N-am uitat! zise fata și ridică fruntea cu mîndrie. Dar mi se pare că tu ai uitat.

— Nu vreau să fiu impertinent, adăugă Demetrius cu părere de rău. Dar subiectul despre care vorbim acum e foarte grav: disciplină, sclavie, stăpînire, relațiile dintre oameni . . . dar cine are dreptul să spună altora cînd pot să fie mulțumiți!

Lucia încruntă din sprîncene și se uită la el.

— De . . . să sperăm că bunătatea dovedită de fratele meu față de slujitori nu ne va obliga să ne pierdem autoritatea față de ei, ripostă ea îngîndurată.

— Nu-mi vine să cred și nici nu e nevoie! declară Demetrius. El crede într-un fel de autoritate cu totul de altă natură; atît este totul. Probabil aceasta este mult mai folositoare, decît ordinele date cu glas răstit. Este mai plăcută pentru toți și drept rezultat, oamenii te slujesc cu mai multă tragere de inimă.

Marcellus se apropie de capul scării și o strigă.

— Îmi pare rău, Demetrius, că am fost atît de violentă, zise Lucia și dădu să plece. Sîntem atît de bucuroși că v-ați întors acasă!

Se uită în ochii ei și zîmbi, apoi Demetrius ridică sulița la frunte și o salută. Fata își țuguie buzele și făcu un gest:

— De data asta... nu e nevoie să mă saluți.

Marcipor care stătea în alcovul de alături și aștepta ca această conversație să se termine, se apropie imediat ce Lucia urcă scara. Se alătură lui Demetrius și ieșiră împreună în peristilul luminat de lună.

— Vindecarea aceasta a lui... este extraordinară! începu Marcipor. Ce s-a întîmplat cu el?

— Îți voi spune cu toate amănuntele, la prima ocazie ce se va oferi; poate chiar în timpul acestei nopți, dacă va fi posibil. Marcellus este credincios convins. A cutreierat toată Galileea...

— Dar tu? întrebă Marcipor. Tu n-ai fost împreună cu el?

— N-am fost tot timpul. Am petrecut mai multe săptămîni la Ierusalim. Despre ce s-a întîmplat acolo, voi avea multe de povestit, Marcipor... Galileanul trăiește!

— Da... despre asta am auzit și noi.

— Noi? Cine sînt acești «noi»? întrebă Demetrius și apucîndu-l pe Marcipor de braț, îl opri în loc.

— Creștinii din Roma, răspunse Marcipor și zîmbi, văzîndu-l pe prietenul său că se uită la el mirat.

— Prin urmare, la Roma s-a auzit atît de repede?

— De acum cîteva luni... știrea a fost adusă de negustorii din Antiohia.

— Și tu cum de ai aflat?

— Vorbele acestea circulau prin piețele Romei. Decimus, căruia îi place întotdeauna să-și bată joc de greci, a fost încîntat cînd a putut să-mi spună că la Roma au sosit cîțiva negustori superstițioși din Antiohia care afirmă că un teslar evreu ar fi înviat din morți. Aducîndu-mi aminte de vorbele pe care mi le-ai spus despre omul acesta, m-am străduit să aflu ceva mai mult decît mi-a spus Decimus.

— Și te-ai dus la cei din Antiohia, ca să vorbești cu ei?

— M-am dus chiar a doua zi. Vorbeau fără nici o reticență și ceea ce spuneau mi s-a părut convingător. Ei au auzit vestea de la unul Filip, care a fost martor ocular la săvîrșirea mai multor minuni. Încercînd să se convingă asupra adevărului, unul dintre negustorii aceștia a plecat la Ierusalim. Aici a vorbit cu un bărbat în care avea toată încrederea și care i-a spus că l-a văzut pe Iisus, după ce a înviat din morți. Toate acestea — adăugate la ceea ce mi-ai spus tu însuți — m-au determinat să cred.

— Prin urmare, ești și tu creștin! zise Demetrius și ochii îi străluciră. Va trebui să-i spui tribunului. Va fi încîntat de această veste.

Obrazul lui Marcipor deveni grav.

— Deocamdată nu-i voi putea spune, Demetrius. Încă nu mi-am limpezit în minte ce voi face. Decimus a crezut că este datoria lui să-l informeze pe senatorul Gallio despre mișcarea aceasta nouă și i-a descris-o ca o revoluție împotriva autorității recunoscute.

— Senatorul a luat în această privință vreo măsură?

— După cît știu încă n-a luat, dar cred că este firesc ca sentimentele lui față de creștini să nu fie binevoitoare! Mișcarea aceasta el o pune în legătură directă cu accidentul fiului său. Prin urmare, dacă Marcellus

va afla că aici la Roma există o mare grupare creştină, s-ar putea ca să se asocieze şi el la această mişcare. Hotărîrea aceasta a lui ar fi primejdioasă. Creştinii se întîlnesc pe ascuns. Patrulele legionarilor au început să se intereseze de locurile lor de întîlnire. N-ar fi bine să provocăm o ruptură între tată şi fiul său.

— Bine, Marcipor, încuviinţă Demetrius. Nu vom spune tribunului, dar el va afla, de asta poţi să fii sigur. Cît despre ruptura dintre el şi părintele său, cred că aceasta este inevitabilă. Marcellus nu va renunţa la credinţa sa şi nu-mi vine să cred că pe senator am putea să-l convingem despre adevăr. Oamenii în vîrstă n-au obiceiul să-şi schimbe părerile. Dar trebuie să ştii, Marcipor, că această cauză nu poate aştepta pînă în ziua cînd oamenii încăpăţînaţi şi în vîrstă îşi vor schimba convingerile. Întîmplarea aceasta a lui Iisus, este nădejdea noastră că într-o bună zi în lumea aceasta va fi întronată libertatea şi justiţia. Şi dacă, în general, va fi întronată, atunci pregătirea în scopul acesta va trebui să înceapă chiar acum!

— Ai dreptate, răspunse Marcipor. Dar cu toate acestea nu mi-ar face plăcere să constat că Marcellus l-a jignit pe părintele său. Senatorul nu mai are mult de trăit.

— Un caz similar s-a întîmplat şi lui Iisus, continuă Demetrius. Un tînăr care se întrebase: n-ar fi oare datoria lui să adopte pe faţă acest nou fel de a trăi, a venit la Iisus şi i-a spus: «Părintele meu este om în vîrstă şi cu vederi învechite. Noua religie ar fi pentru el de-a dreptul o jignire. Îngăduie-mi să-l îngrop mai întîi pe părintele meu şi după aceea voi veni şi te voi urma.»

— Vorbele acestea ale lui mi se par destul de chibzuite, încuviinţă Marcipor, care avea şaizeci şi şapte de ani.

— Iisus n-a fost de această părere, replică Demetrius.

Sosise demult timpul pentru o schimbare categorică a credinţei şi purtării oamenilor. Credinţa aceasta nouă nu poate să aştepte plecarea oamenilor bătrîni şi cu convingeri învechite. În realitate, oamenii aceştia bătrîni sînt de mult morţi. Prin urmare, vor putea fi îngropaţi de alţii care sînt tot atît de morţi ca şi ei.

— A spus el vorbele acestea? întrebă Marcipor.

— De ... în orice caz a spus ceva asemănător.

— Din partea unui om care a fost o fire atît de blîndă, cuvintele acestea mi se par cam brutale.

Demetrius îşi trecu înduioşat braţul pe sub al bătrînului corintian.

— Marcipor ... să nu facem greşeala de a ne închipui că propovăduirea ideii de pace şi bună înţelegere între oameni, pornită de la Iisus, ar fi o problemă sfioasă şi timidă, care poate aştepta pe fiecare pentru a se decide şi că se fereşte din drum, pentru a se ascunde pînă cînd toate celelalte preocupări vor trece. Oamenii care au aprins această torţă şi o duc înainte, vor avea de înfruntat multe primejdii. Chiar acum ei sînt biciuiţi şi aruncaţi în temniţe. Unii dintre ei au fost ucişi.

— Da, ştiu, murmură Marcipor. Unul dintre negustorii din Antiohia mi-a spus că a văzut pe un tînăr grec bătut cu pietre şi omorît de mulţi-

mea adunată pe străzile Ierusalimului. Numele acestuia era Stephanos. Nu cumva ai auzit despre el?

— Stephanos, răspunse Demetrius abătut, a fost cel mai bun prieten al meu.

Marcellus încă nu-și terminase prînzul, cînd apăru Marcipor, ca să-i spună că senatorul Gallio este în bibliotecă și-l înștiințează că i-ar face plăcere să stea de vorbă cu fiul său, imediat ce va fi dispus.

— Spune părintelui meu că în scurt timp mă voi prezenta la el, răspunse Marcellus.

Ar fi preferat să mai întîrzie cu cîteva zile conversația serioasă dintre el și tatăl său. Pentru senator va fi greu să asculte lunga lui poveste, cu răbdarea și respectul cuvenit. Cîteva clipe se opri în fața ferestrei deschise și-și curăță o portocală, pe care nu avea intenția s-o mănînce, întrebîndu-se care ar putea fi felul cel mai favorabil pentru a-l prezenta pe Iisus Galileanul, deoarece în cazul de față rolul lui va fi nu numai de avocat, ci și de acuzat în cauză.

Marcus Lucan Gallio nu era omul care s-ar fi mulțumit să discute numai superficial această problemă. Faima lui în senat era întemeiată pe abilitățile lui reale de a adînci problemele pe toate fețele și știa dinainte ce concesii ar putea face, pe cine va fi obligat să măgulească și cum trebuie să împace interese contradictorii.

Dacă, de pildă, era ferm convins că în toate timpurile și în toată lumea apa tinde întotdeauna spre terenurile mai joase, ar fi fost zadarnic să te mai străduiești, spunîndu-i că într-o anumită zi, într-o anumită țară, s-a găsit un bărbat care cu un singur gest a determinat cursul unei ape să apuce la deal, în loc să curgă la vale. El nu avea nici răbdare, nici timp de risipit cu povești care erau împotriva legilor naturii. Cît despre « minuni », însuși cuvîntul acesta i se părea o jignire. Pentru nimic în lume n-ar fi fost dispus să asculte astfel de povești și cu atît mai puțin ar fi fost dispus să stea de vorbă cu oameni care cred în temeinicia lor. Datorită faptului că toate religiile sînt întemeiate pe ființe și fapte supranaturale, senatorul nu numai că disprețuia toate religiile, dar pînă și oamenii religioși îi inspirau un fel de silă. Oricine îndrăznea să mărturisească de față cu el asemenea credințe era considerat fie ignorant, fie lipsit de scrupul. Un bărbat cu cît de puțin bun simț, dacă devine exponentul unei religii, trebuie supravegheat, deoarece este limpede că încearcă să profite de cei slabi sufletește care au încredere într-însul, datorită evlaviei lui. Unii oameni — conform părerii lui Gallio — sînt dispuși să creadă că un bărbat evlavios trebuie să fie numaidecît și cinstit, deși realitatea a dovedit că evlavia și integritatea sînt două noțiuni care nu au nici un fel de legătură una cu alta. Este firesc ca bătrînul Servius să invoce mereu zeitățile sale. Putea să-l ierte și pe bătrînul Tiberiu, pentru interesul ce-l dovedea față de orice religie, deoarece bătrînul acesta era scrîntit la cap! Dar astfel de scuze nu le-ai putea acorda unui bărbat sănătos și cult.

Acum un an, cînd sosise acasă, îl tratase pe Marcellus cu toată îngăduința. Trecuse printr-o puternică zguduitură și judecata lui fusese tulburată trecător. Datorită acestei situații, el nici n-ar fi fost în stare să-i

spună tatălui său astfel de absurdități. Dar acum era refăcut, atît fizicește, cît și sufletește. În dimineața acestei zile va fi obligat să-i expună părintelui său o întîmplare neașteptată, despre un bărbat care a vindecat tot felul de boli; un bărbat care, după ce a fost crucificat s-a ridicat din morți și a fost văzut de mai mulți inși. Fără îndoială, vorbele lui îl vor revolta pe senator, care nu va ezita să-i spună scîrbit: « Mai taci, băiete ! Nu-ți dai seama că vorbele acestea nu sînt altceva decît prostii ! »

Prevederile lui Marcellus în privința felului în care părintele său va primi ceea ce-i va spune se dovediră în întregime exacte. Conversația lor fu penibilă pentru amîndoi. Chiar din primul moment, Marcellus simți ostilitatea senatorului. Avusese intenția să înceapă cu judecarea și osîndirea nedreaptă a lui Iisus, în nădejdea că în felul acesta va reuși să cîștige simpatia tatălui său față de galileanul persecutat pe nedrept, dar Gallio îl întrerupse numaidecît.

— Fiule, întîmplarea aceasta am mai auzit-o, prin urmare nu e nevoie să mi-o repeți, ripostă Gallio cu indiferență. Povestește-mi despre drumul pe care l-ai făcut în provincia unde s-a născut omul acesta.

Prin urmare, Marcellus începu să-i vorbească despre drumurile pe care le făcuse împreună cu Justus; despre Iona, al cărui picior infirm fusese îndreptat; despre Miriam căreia i se dăruise harul de a cînta, despre Lidia care a fost vindecată numai datorită faptului că s-a atins de veșmîntul lui Iisus, despre Natanail Bartolomeu și furtuna de pe Marea Galileii, în vreme ce tatăl său se uita la el pe sub sprîncenele încruntate, fără să zică și fără să-l întrebe nimic.

La urmă, cînd ajunse să-i vorbească de învierea lui Iisus, cu glasul tremurînd de emoție îi repetă și tot ce aflase despre aparițiile repetate și în diverse locuri ale Învățătorului, iar în timpul acesta buzele senatorului tresăriră și se strîmbară de silă.

— Tot ceea ce-ți spun eu, tată, pare de necrezut, dar cu toate acestea sînt convins că este numai adevărul adevărat.

Un moment se întrebă dacă poate pomeni tatălui său despre vindecarea ologului de către Petru, minune pe care o văzuse el însuși. Dar aprecie că ar fi mai mult decît ceea ce bătrînul său părinte va fi în stare să suporte. Probabil că i-ar răspunde că s-a autosugestionat, datorită poveștilor auzite de la ceilalți și minunilor pe care afirmau aceștia că le-au văzut. Sau, cel mult, senatorul i-ar fi răspuns, fără să ezite: « Acestea, fiule, sînt minciuni și mie să nu-mi spui că în realitate le-ai văzut tu însuți ! »

— Și pentru a crede așa ceva, declară tatăl său cu dispreț, mărturia unor pescari superstițioși ți-a fost de ajuns !

— Nu mi-a fost ușor să cred, răspunse Marcellus, și nu încerc cîtuși de puțin să te conving și pe tine, despre temeinicia afirmațiilor mele. M-ai întrebat să-ți spun ce am aflat despre Iisus și ți-am spus numai adevărul. Eu cred că galileanul acesta mai este și astăzi viu. Îmi închipui despre el că este o persoană eternă, de origine divină, ale cărei puteri nu le-a avut pînă acum nici un rege și nici un împărat. Mai cred că va veni și vremea cînd el va stăpîni lumea !

Gallio începu să rîdă cu amărăciune.

— Ai intenția să-i spui bătrînului Tiberiu că acest Iisus va stăpîni întreaga lume?

— Cred că nu va fi nevoie ca vorbele acestea să le spun și lui Tiberiu. Îi voi spune că Iisus, cel care a fost condamnat la moarte și pironit pe cruce, este încă în viață și Împăratul va putea să tragă concluzia pe care o va crede de cuviință.

— Poate nu va strica să fii prevăzător în privința vorbelor ce le vei pronunța de față cu acest bătrîn nebun, îl preveni Gallio. Tiberiu este nebun tocmai de ajuns pentru a te crede, și în cazul acesta informațiile pe care i le vei da nu sînt deloc menite să-i facă plăcere. Nu-ți dai seama că ar fi în stare să te pedepsească, pentru că ai îndrăznit să-i înșiri o astfel de poveste?

— Altceva nu-mi poate face, decît cel mult să mă ucidă, răspunse Marcellus cu glasul liniștit.

— Este posibil să nu-ți facă altceva, admise Gallio, dar chiar o pedeapsă atît de ușoară, cum este moartea — pentru un tînăr ambițios cum ești tu — ar putea să prezinte anumite inconveniente.

Marcellus se străduí să zîmbească, auzind gluma sinistră a tatălui său.

— Ca să-ți spun adevărul, tată, mie nu mi-e frică de moarte, deoarece dincolo de moarte mai există și o viață viitoare.

— De, fiule, aceasta este o nădejde străveche, încuviință Gallio și dădu din mînă îngăduitor. Pe pietrele funerare ale mormintelor inscripția aceasta a fost gravată mereu de trei mii de ani încoace. Dar singurul neajuns al acestei speranțe este faptul că pînă acum nimeni n-a reușit să-i dovedească temeinicia. Pînă astăzi, nimeni n-a dat nici un semn de viață de dincolo de moarte. Și nici nu s-a întors nimeni, care să ne spună ce este acolo.

— Iisus s-a întors! declară Marcellus.

Gallio oftă adînc și clătină din cap. După un timp de tăcere apăsătoare, feri scaunul, se ridică în picioare și ocoli biroul uriaș, iar Marcellus se ridică în întîmpinarea lui.

— Fiule, începu el, și-i puse amîndouă mîinile pe umeri, du-te la Împărat și spune-i tot ce ai aflat despre profetul acesta galilean. Repetă-i cuvintele înțelepte ale acestui Iisus. Sînt cuvinte întemeiate și cred că lui Tiberiu îi va face plăcere să le audă, dacă le va asculta. Bătrînul te va crede și cu cît vor fi mai imposibile, lui îi vor face plăcere, exact ca și ție. După părerea mea, cred că atît va fi de ajuns.

— Să nu-i pomenesc nimic despre învierea lui Iisus? întrebă Marcellus cu tot respectul.

— De ce să-i pomenești? ripostă Gallio. Fii prevăzător și gîndește-te la situația în care te găsești. Ai fost amestecat într-o aventură neobișnuită, și fără să ai vreo vină, ești obligat să-l informezi pe Împărat despre ceea ce s-a întîmplat. El este nebun de mai bine de zece ani și întreaga Romă cunoaște adevărul în această privință. S-a împresurat de tot felul de filozofi, de ghicitori și cititori în stele, care sînt toți niște smintiți. Unii dintre ei sînt escroci, alții nebuni de legat. Dacă vei spune și lui Tiberiu ceea ce mi-ai spus mie, nu vei fi altceva decît o nouă maimuță pentru menajeria lui.

Cuvintele părintelui său i se părură destul de grele, dar cu toate acestea, Marcellus se străduí să zîmbească; tatăl său înțelesese că vorbele lui au început să-și facă efectul, așa că adăugă cu glasul rugător:

— Fiule, dacă te vei strădui și tu, să știi că te așteaptă un viitor strălucit; dar asta nu se va întîmpla în cazul cînd vei merge înainte pe drumul pe care ai pornit. Nu știu dacă-ți dai seama ce tragedie te așteaptă, nu numai pe tine, ci și pe noi toți. Pentru mama ta va fi o lovitură înspăimîntătoare, tot așa pentru sora ta și pentru părintele tău, dacă ar afla că prietenii noștri vor spune despre tine că ți-ai pierdut mințile și că ai devenit și tu unul dintre nebunii înțelepți din jurul Împăratului. Și ce va zice Diana? continuă el. Fata aceea adorabilă este îndrăgostită de tine! Nu te interesează dragostea ei?

— Dimpotrivă tată, mă interesează, răspunse Marcellus. Îmi dau seama că va rămîne profund decepționată din pricina mea, dar nu-mi rămîne altă alegere. Am încleștat mîinile pe coarnele acestui plug, pentru a desțeleni pămîntul și nu mă pot opri, fără să trag brazda pînă la capăt.

Gallio făcu un pas înapoi și sprijinindu-se de birou, zîmbi.

— Înainte de a lua hotărîrea să renunți la ea, așteaptă să aveți un prilej să vă revedeți.

— Adevărul este că eu sînt nerăbdător s-o revăd!

— Vei încerca să vorbești cu ea, acolo, înainte de a vorbi cu Tiberiu?

— Da, în cazul cînd va fi posibil!

— Ți-ai făcut pregătirile de plecare?

— Da, tată, de asta s-a îngrijit Demetrius. Vom pleca astă-seară. Pînă la Ostia cu o galeră, iar de acolo la Capri cu *Cleo*.

— Foarte bine, declară Gallio, ceva mai mulțumit, și-l bătu pe Marcellus cu palma pe spate. Vino să ne plimbăm puțin prin grădină. N-ai vizitat pînă acum nici grajdurile!

— Încă un moment, tată, îl opri Marcellus, uitîndu-se grav la el. În această clipă tu te simți mulțumit văzînd că totul a fost pus la cale conform cu dorința ta; eu însumi aș fi foarte mulțumit dacă aș fi liber să urmez sfatul tău.

— Liber? se miră Gallio și se uită în ochii fiului său. Ce vrei să spui?

— Eu voi fi obligat să-l informez pe Împărat despre învierea lui Iisus.

— Ei bine, în cazul cînd ești obligat să-i vorbești despre asta, consimți Gallio în mod brusc, îl vei informa ca despre un zvon care circulă în regiunea rurală. Nu va fi nevoie să-i spui lui Tiberiu că tu crezi ceea ce ai auzit. Dacă îi vei spune că niște pescari afirmă că l-ar fi văzut, asta înseamnă că nu te-ai sustras de la obligația pe care ai avea-o. Tu nu știi nimic de asta. Tu nu l-ai văzut!

— Da, dar am cunoscut un bărbat care l-a văzut! declară Marcellus. Și pe acesta l-am văzut uitîndu-se la el!

— Și pentru tine amănuntul acesta este o dovadă? întrebă Gallio în bătaie de joc, uitîndu-se cu atenție la fiul său.

— În această împrejurare, da! Am văzut un tînăr grec care a murit omorît în bătaie pentru credința lui de creștin. A fost un tînăr curajos, gata să-și sacrifice viața pentru credința lui. Eu l-am cunoscut și am

avut toată încrederea în el. Cînd toată lumea l-a crezut mort, s-a ridicat, a zîmbit, și a strigat:

— Îl văd că se apropie!

Și eu sînt convins că l-a văzut!

— Cuvintele acestea nu ești obligată să i le spui și lui Tiberiu! declară Gallio nemulțumit.

— Da, tată! Dar de vreme ce eu am auzit și am văzut această scenă, ar însemna să fiu un laș, dacă n-aș confirma-o. Deoarece sînt și eu creștin, tată, și mi-ar fi imposibil să procedez altfel!

Gallio nu zise nimic. Cu fruntea plecată la pămînt, se întoarse în loc și ieși din bibliotecă cu pași înceți, fără să se mai uite înapoi.

Chinuit de păreri de rău pentru dezamăgirea pricinuită tatălui său, Marcellus ieși din casă și se îndreptă spre pergola unde era sigur că Lucia îl aștepta. Fata îl văzu venind și se repezi în calea lui. Îl apucă de braț și-l conduse, mulțumită, spre locul lor favorit.

— Ce s-a întîmplat? întrebă ea și-l scutură nerăbdătoare de braț. Ați avut împreună o discuție?

— Mi se pare că l-am jignit cu purtarea mea.

— Sper că n-ai vorbit cu el despre afacerea aceea din Ierusalim, din pricina căreia te-ai îmbolnăvit.

— Nu, draga mea . . . dar i-am vorbit despre omul acela și aș fi mulțumit să-ți pot vorbi și ție.

— Îți mulțumesc, drăguțul meu frate, zise Lucia în bătaie de joc, dar eu nu sînt dispusă să ascult nici o vorbă! Este tocmai timpul să uităm ce s-a întîmplat! Vino încoace, Bambo! . . . Haide, Marcellus, alintă-l puțin. Aproape că nu te mai recunoaște! și se uită la el, apoi adăugă: Nici eu nu te mai recunosc! De aici înainte tu nu vei mai fi niciodată mulțumit? Astă noapte toți ne-am închipuit că ești pe deplin refăcut. Eram atît de mulțumită, încît am stat trează ceasuri întregi și m-am gîndit la tine, fericită. Dar acum constat că ești trist și întunecat.

— Îmi pare rău, surioară, răspunse Marcellus și-i petrecu brațul împrejurul mijlocului. Să mergem și să vedem trandafirii . . . Haide, Bambo!

Bambo se ridică în picioare și acceptă să fie mîngîiat pe creștetul capului.

De săptămîni întregi Împăratul nu se mai simțise bine. Pe la începutul lui aprilie, pentru a dovedi cît este de rezistent, bătrînul plecase să viziteze vila neterminată de la extremitatea din partea de răsărit a esplanadei și fusese surprins de o ploaie torențială, așa că răcise și urmările acestei răceli subminaseră vitalitatea lui nu prea rezistentă.

În alte împrejurări Tiberiu nu s-ar fi expus unei astfel de primejdii, sau chiar dacă s-ar fi expus, s-ar fi băgat în pat și ar fi chemat medicii palatului să-i pună cataplasme și să-l îngrijească cum vor ști mai bine.

De data asta însă Împăratul, care-și închipuia c-a intrat în cea de-a doua tinerețe — sau în orice caz a doua vîrstă a copilăriei — ud pînă la piele, întîrziase împreună cu Diana între pereții umezi ai vilei, ca pe urmă să se întoarcă în palatul său, prefăcîndu-se că ploaia aceasta

i-a făcut plăcere și n-a mai permis nimănui să se apropie de el, deși se vedea limpede că a răcit: strănutase chiar în obrazul căpeteniei sclavilor, tocmai cînd îi spunea că este sănătos.

Personalul palatului era convins că vina acestei nebunii, și a multor altora pe care le făcuse Împăratul, cade în sarcina tinerei fiice a lui Gallus.

Frumoasa Diana devenise acum pentru ei o problemă. În primele săptămîni de la sosirea ei, de anul trecut, toți cei din Capri — cu excepția bătrînei Iulia, care făcea venin din pricina geloziei — se bucuraseră văzînd influența binefăcătoare pe care Diana o avea asupra lui Tiberiu. Slăbiciunea lui pentru Diana făcuse adevărate minuni. Se străduia ca un copil să-i facă plăcere, devenise mai temperat, nu numai la băutură și mîncare, ci și în felul de a vorbi. Rareori se mai întîmpla să-l vezi complet ametit de băutură. Crizele lui de furie deveniseră mai rare și mai puțin violente. Cînd era nemulțumit, mai arunca și acum cu obiectele din apropierea sa după slujitori, dar trecuse vreme îndelungată de cînd nu-l mai auziseră lătrînd și nici nu mai mușcase pe nimeni. În același timp, deși înainte de asta îi umilise de multe ori, din pricină că ieșea din palat și se plimba prin grădină, îmbrăcat ca ultimul dintre vagabonzi, acum stăruia să fie bărbierit aproape în fiecare dimineață.

Toți cei care țineau la Împărat și se întîlneau cu el zilnic, nu puteau decît să se bucure, cu toată sinceritatea, de această schimbare — ori aceștia erau aproape toți cei care locuiau în insula Capri: funcționarii, rapsozii, medicii, dansatorii, grădinarii, vierii, croitorii, cititorii în stele, istoricii, poeții, bucătarii, paznicii, teslarii, pietrarii, sculptorii, preoții și cel puțin trei sute de slujitori, sclavi și liberți. Cu cît Împăratul va trăi vreme mai îndelungată, va fi cu atît mai bine pentru interesele lor proprii; și cu cît se va simți mai mulțumit, cu atît mai ușoară va fi sarcina lor.

Prin urmare, era firesc ca Diana să se bucure de simpatia tuturor. Poeții din anturajul palatului scriau ode în care îi slăveau frumusețea și, cu oarecare discreție, blîndețea și bunătatea, căci în realitate Diana era fire capricioasă și nu se sfia niciodată să-și exprime gîndurile cînd era nemulțumită de ceva.

Dar pe măsură ce timpul trecea, șoaptele deveneau tot mai dese, că Împăratul își epuizează ultima energie ce i-a mai rămas. Se ținea mereu de fustele ei, de la răsăritul soarelui pînă la înserat, indiferent de vreme, alergînd pe cărările parcului sau urcînd treptele vilei celei noi care și astăzi arăta tot cum arătase cu șase luni în urmă, deși cel puțin o sută de meșteri lucrau zilnic la ea, de dimineață pînă seara. În fiecare zi, nimic nu i se mai părea destul de bun și desăvîrșit: mozaicul de pe pereți era stricat și refăcut de nenumărate ori, pereții interiori dărîmați și reclădiți. Într-una din zile moșneagul declarase nemulțumit că nu-i vine să creadă că vila aceasta va mai putea fi terminată, declarație care, deși făcută cu indiferență, risca să devină un fel de profeție justificată.

Vreme îndelungată Diana se bucură de multă simpatie. Deși nimeni nu putea afirma cu certitudine — deoarece ea era mult mai prudentă, decît ar fi crezut cineva dinlăuntrul acestui cuibar de intrigi, de cleve-

tiri şi uneltiri — toată lumea era convinsă că este reţinută aici la Capri împotriva propriei ei voinţe. Convingerea aceasta era confirmată şi de faptul că de fiecare dată, cu ocazia vizitelor ce i le făcea mama sa, la cîteva săptămîni odată, Diana plîngea deznădăjduită cînd se apropia ziua despărţirii şi ea nu se putea reîntoarce la Roma. Fără îndoială, era o favoare să te bucuri de toate atenţiile Împăratului şi de devotamentul acestuia, dar, cu toate acestea, cînd acest devotament devine o preocupare neîntreruptă, începi să te saturi şi simţi nevoia de o schimbare.

Puţin după aceea, o legendă referitoare la Diana începu să prindă viaţă şi să ia proporţii. În timpul unor libaţii, căpetenia sclavilor fiind ameţit, spusese comandantului gărzii că frumoasa fiică a Legatului Gallus este îndrăgostită de fiul senatorului Gallio, dar dragostea aceasta nu are rost de vreme ce tînărul tribun s-a scrîntit la cap şi a fost expediat la hotarele imperiului. Nu trecu prea mult şi această ştire ajunse la cunoştinţa tuturor celor care erau în apropierea palatului.

Dar nimeni nu se interesa atît de mult de planurile Dianei, ca bătrîna Iulia, care reuşise să controleze fiecare scrisoare pe care o trimitea sau pe care o primea tînăra fată. Se mai spunea că Iulia face cópii după toate aceste scrisori, pe care le predă lui Gaius, deoarece de fiecare dată cînd controla corespondenţa Dianei, trimitea şi ea un curier special la Gaius, cu un sul de pergament în care era trecut raportul.

În timpul iernii Gaius nu fusese la Capri, dar fiind informat despre boala Împăratului, venise pe la sfîrşitul lui aprilie, împreună cu o suită, şi întîrziase vreme de o săptămînă, sub pretextul că se interesează de starea lui, dar în realitate se îmbăta în fiecare seară la strălucitoarele banchete organizate de Tiberiu.

La astfel de ocazii, Împăratul, care abia mai putea să-şi ţină capul drept, aţipea şi se trezea — ca să adoarmă din nou — rînjea ca un cap de mort şi iarăşi adormea, tristă caricatură a puterii de *Pontifex maximus*. În dreapta lui, dar fără să-i acorde nici o atenţie, era aşezată bătrîna Iulia, boită şi cu perucă, încărcată de podoabe de aur şi pietre scumpe, dar cu înfăţişare înspăimîntător de cadaverică, şi făcea zîmbre din pricina lui Gaius, care era aşezat lîngă ea.

Nici unul dintre cei cincizeci de sicofanţi care participau la aceste banchete nu îndrăzneau să facă vreun semn sau să zîmbească, văzînd această sinistră pantomimă la care Împăratul stătea pe jumătate adormit, iar Împărăteasa, cu gesturi respingătoare, mîngîia broderiile de aur de pe mîneca tunicii Prinţului, care el rămînea indiferent la aceste alintări ale ei şi se pleca adînc peste masă, pentru a arunca priviri încărcate de dragoste Dianei, ce se afla de cealaltă parte a Împăratului. Se zgîia la ea cu ochii lui de broscoi, deşi fata se uita la el cu aceeaşi indiferenţă ca un trecător oprit să citească epitaful de pe o veche piatră funerară.

În taină, spectacolele acestea făceau plăcere tuturor participanţilor, în afară de Celia, frumoasa soţie cu cap de pasăre a lui Quintus, şi nepoata bătrînului Sejanus, care, de vreme îndelungată, era prietenul şi sfetnicul bătrînului Tiberiu. Celia nu-şi mai găsea locul, din pricina spaimei pe care nu era în stare să şi-o mai ascundă. Ar fi fost gata s-o ucidă pe Diana, dacă ar fi văzut că ea acordă cea mai mică atenţie lui Gaius, dar, în acelaşi

timp, se simţea nemulţumită şi de indiferenţa cu care primea atenţiile Prinţului. La urma urmelor, ce-şi închipuia că este această tînără fiică a lui Gallus, de umblă cu nasul în vînt? Ar fi mai bine să înveţe cum trebuie să se poarte între oameni. Într-o bună zi, moşneagul acesta decrepit, pe care-l duce de nas, cum duci cîinele de lanţ, va muri, şi atunci ce loc va mai avea ea aici la curte?

Celia petrecu o săptămînă zbuciumată. Din ziua cînd Quintus fusese trimis din Roma, într-o misiune importantă pentru interesele imperiului, ea devenise brusc interesantă pentru Prinţ, atenţiile lui le primise cu o graţie desăvîrşită, bucurîndu-se de preferinţa lui stîngace şi inocentă. La început, toţi îşi închipuiseră că această preferinţă se datoreşte intenţiei lui Gaius, de a se pune bine cu bătrînul Sejanus, despre care se ştia că ţine cu mînă fermă baierile pungii imperiale. Dar, pe măsură ce trecea timpul şi vizitele Prinţului la vila ei deveniseră zilnice, atenţiile lui i se urcaseră la cap şi Celia îşi bruscase pe multe dintre prietenele ei. Acestea, prudente, i-au trecut cu vederea astfel de atitudini, dar abia aşteptau momentul cînd vor putea să se răzbune pe ea. Celia îşi închipuise că Prinţul va găsi alte motive pentru a-l ţine pe Quintus departe de Roma, dar acum se răspîndise zvonul că soţul ei se va întoarce acasă. Iar drept culme a decepţiilor, acum Gaius îşi concentra toate atenţiile asupra Dianei!

În ajunul plecării din Capri, Celia pusese la cale o întrevedere intimă între ea şi Prinţul Gaius — deşi la Capri nu putea să se desfăşoare nici un fel de conversaţie între patru pereţi, fără ca pînă în seara aceleiaşi zile să nu ştie toată lumea ce s-a întîmplat — şi, cu ochii plini de lacrimi, îi ceru să-i explice motivul indiferenţei dovedite faţă de ea în timpul din urmă.

— Eu mi-am închipuit că mă iubeşti, scînci ea.

— Cînd ai nasul roşu, cum aş putea să te iubesc, murmură el. Cred că ar fi mult mai bine dacă ai înceta să te mai faci de rîsul lumii.

— Nu s-ar putea ca să-l trimiţi din nou pe Quintus din Roma?

— Pe dobitocul acela care zbiară ca măgarul la iesle? se răsti Gaius. I-am dat o însărcinare diplomatică şi în loc să-şi vadă de treaba lui, este bătut în curtea unui han grecesc, de către un sclav care n-avea nici o armă asupra lui!

— Eu nu cred nimic din vorbele acestea! protestă Celia cu glasul ascuţit. Este o minciună pe care cineva a pus-o în circulaţie, pentru a-l discredita. Eu mi-am închipuit că eşti prieten cu Quintus.

— Cum se poate să-ţi închipui aşa ceva! Quintus n-are nici un prieten, decît oglinda în care se admiră! Dacă ar fi fost prietenul meu, nici nu m-aş fi gîndit să mă apropii de soţia lui!

Celia începu să plîngă cu sughiţuri.

— Ai ţinut la mine, ţipă ea, pînă în momentul cînd ai venit aici şi ai constatat sinuozităţile frivole ale fetei lui Gallus! Dar se vede destul de limpede că ea te disprețuieşte ca o nerușinată ce este!

— Te previn să te fereşti să-i faci vreun rău! scrîşni Gaius, şi o smuci cu violenţă de braţ. Va fi mai bine s-o uiţi pe fata aceasta, chiar

acum, și după ce se va întoarce soțul tău să te mulțumești numai cu el. Apoi începu să rîdă.

— Tu și Quintus vă potriviți foarte bine unul cu altul!

— Nu se poate să mă umilești în felul acesta! țipă ea cutremurată de furie. Cum vei îndrăzni să te mai arăți în fața bătrînului Sejanus, după ce-i voi spune că te-ai purtat față de mine de parcă aș fi fost o desfrînată? și-l măsură trufașă cu privirea. Gaius ridică din umeri.

— Dar tu cum vei îndrăzni să te arăți în fața lui, ca să-i spui astfel de vorbe? rînji el.

După această întrevedere, Celia încercă să se consoleze plecînd să-i facă o vizită Împărătesei, o obligație socială de care-și aduse aminte pe neașteptate și de care majoritatea vizitatorilor, apucați de frigurile plecării, uitaseră să se achite.

Bătrîna Iulia fu foarte amabilă și Celia, care era furioasă și cu ochii umflați de plîns, deveni în mîinile ei o victimă facilă, imediat ce încercă s-o descoasă, spunîndu-i cuvinte de simpatie.

— Bietul Gaius! oftă Iulia. Este atît de impresionabil! Și trăiește atît de singur! În același timp este copleșit de griji! Trebuie să fii îngăduitoare față de el, draga mea. Afară de asta, cred că este și îndrăgostit de fiica lui Gallus. Sînt convinsă că ar fi o căsătorie reușită. Gallus este foarte iubit de armată, atît la Roma cît și în interiorul imperiului. De fapt, Gallus reprezintă însăși armata. Și în cazul cînd fiul meu va urma la tron, va avea nevoie de bunăvoința legiunilor. Afară de asta, după cît ai putut constata, Împăratul ține atît de mult la Diana, încît căsătoria ei cu Gaius va contribui și ea la asigurarea viitorului fiului meu, în vederea succesiunii la domnie.

— Bine, dar Diana nu-l poate suferi! protestă Celia. Toată lumea poate constata fără nici o greutate că ea îl disprețuiește!

— Ei bine, asta se datorește faptului că-și închipuie că este îndrăgostită de fiul lui Gallio, cel care este pe jumătate nebun, ripostă Iulia și zîmbi enigmatic. Dar îi va trece și asta. Poate dacă vrei să te răzbuni și tu pe Diana, atunci te vei strădui să nu dezminți rumoarea că Marcellus este nebun.

Spunîndu-i aceste cuvinte, Împărăteasa o sărută pe obraz și-i făcu semn că poate să plece.

După ce părăsi *Vila Dionysios*, Celia își șterse furioasă obrazul și se îndreptă spre palatul *Jovis* unde invitații așteptau lecticele, pentru a coborî coasta muntelui pînă la barca imperială care acostase la chei. Mai trăgea nădejde că lui Gaius îi va părea rău de lipsa lui de curtoazie și că în drumul de întoarcere îi va acorda, ca și pînă acum, toată atenția.

— Unde este Prințul? întrebă ea, prefăcîndu-se mulțumită, și oprindu-se lîngă verișoara ei, Lavinia Sejanus.

— Nu se întoarce împreună cu noi la Roma! răspunse Lavinia și zîmbi malițioasă. Cred că ar dori să o vadă pe Diana fără să fie și ceilalți vizitatori de față.

— Mare lucru de capul ei! N-are decît! ripostă Celia nemulțumită.

— Nu fi tocmai atît de sigură de această întrevedere, se amestecă Minia, sora Laviniei, care-şi întrerupse o discuţie cu Olivia Varus, din lectica alăturată.

— Marcellus este aşteptat să sosească, adăugă Olivia.

— Nici asta nu-i va face deosebită plăcere, se răsti Celia. Marcellus este nebun! Acesta a fost motivul pentru care a trebuit să părăsească Roma.

— Acestea sînt prostii! ripostă Lavinia. Marcellus a fost trimis de Împăratul Tiberiu pentru anumite cercetări la Atena sau în altă parte; crezi că Împăratul ar fi putut să încredinţeze această misiune unui nebun?

— Şi de ce să nu i-o încredinţeze? chicoti Minia.

— Cine ţi-a spus vorbele acestea, Celia? întrebă Olivia.

— Împărăteasa! răspunse Celia cu importanţă. Nu cred că ceea ce mi-a spus ar putea să fie secret.

— Tot aşa nu cred nici eu, încuviinţă Lavinia. Se poate ca înainte de asta să fi fost . . . dar astăzi nu mai este.

— Ce te interesează pe tine aşa ceva? întrebă Minia melancolică.

— Pentru că . . . eu ţin la Marcellus, răspunse Lavinia, şi tot aşa ţin şi la Diana. Este destul de trist că se colportează astfel de insinuări. Dar afară de asta, eu nu cred c-ar putea fi adevărat.

— Nu crezi ce mi-a spus chiar Împărăteasa? se răsti Celia.

Lavinia ridică din sprîncene, făcu o strîmbătură şi dădu din umeri.

— Mă întreb, ce motive o fi avut, să-ţi spună astfel de vorbe, zise ea.

Trecuse bine de amiază cînd corabia *Cleo* apăru în faţa insulei şi peste un ceas acostă la chei. Ziua fusese senină şi Marcellus nu văzuse încă apele golfului Neapole atît de albastre. Demetrius rămase în port, pentru a supraveghea transportarea bagajelor la *Vila Jovis*.

Marcellus luă o lectică şi porni în susul scării cu treptele de marmură, traversă terasele, apoi alte trepte şi alte terase, admirînd luxul şi risipa de care se împresurase bătrînul Împărat în această insulă. Bătrînul nu avea decît să fie nebun, dar în orice caz era un artist.

După ce ajunseră pe platou, văzu oraşul de basme al lui Tiberiu — dominat de masiva clădire a *Vilei Jovis* — strălucind alb în lumina soarelui de iunie. Bătrînii filozofi cu trupul uscat şi preoţi pîntecoşi se odihneau în umbra foişoarelor, iar în lungul aleelor prunduite ce împresurau boschetele se plimbau alţi oameni în vîrstă, mergînd cu frunţile plecate şi cu mîinile împreunate la spate. Oare toţi sfetnicii Împăratului sînt oameni bătrîni? se întrebă el. Cu siguranţă acesta este adevărul. Lui Marcellus i se păru c-a îmbătrînit şi el, gîndindu-se că va fi obligat să contribuie la sporirea numărului acestor mumii ambulante.

Rămase mirat şi mulţumit cînd constată că i se cer atît de puţine explicaţii referitoare la motivul pentru care a venit. Îşi spuse numele unuia care conducea o patrulă şi fu lăsat să treacă, iar acesta trimise vorbă comandantului Gărzii, care sosi imediat şi-l însoţi în lungul peristilului uriaş, pînă în atriul răcoros şi cu tavanul înalt, unde, puţin după aceea, apăru căpetenia sclavilor şi-l salută cu tot respectul cuvenit.

— Împăratul, care acum se odihnește, îi spuse el, va fi informat despre sosirea tribunului. Pînă atunci, tribunul, dacă-i va face plăcere, este rugat să intre în apartamentul ce i-a fost pregătit.

— Prin urmare, am fost așteptat? întrebă Marcellus.

— Sigur, stăpîne, răspunse Nevius. Maiestatea Sa a fost informată despre sosirea la Roma a tribunului Marcellus.

Apartamentul în care fu introdus era foarte luxos și avea un peristil aparte, care dădea spre grădina plină de flori. O jumătate de duzină de sclavi din Nubia îi pregătiseră baia. Apoi intră un macedonean înalt de statură, cu o carafă de vin și în urma lui, altul care aduse o tavă mare de argint, încărcată cu fructe neobișnuite.

Marcellus ieși în peristil și încruntă din sprîncene îngîndurat. Împăratul îi făcea o primire impunătoare. Rangul pe care-l avea, îi dădea dreptul să fie tratat cu o anumită curtoazie, dar atențiile acestea neobișnuite aveau nevoie de o explicație specială. Era măgulitor să fie primit în felul acesta, dar în același timp se vedea limpede că primirea aceasta urmărește ceva. Demetrius sosise și hamalii aduseseră bagajele. Căpetenia sclavilor apăru din nou, ca să-l anunțe că baia îl așteaptă.

— Și în momentul cînd veți fi dispus, stăpîne, adăugă Nevius, fiica lui Gallus vă va primi în grădina vilei proprii.

Se oferiră ca să-l însoțească, dar după ce află în ce parte se găsește vila, preferă să meargă singur. Vila Dianei! Ce nevoie poate să aibă Diana de o vilă în insula Capri? Nu cumva și-a dorit o vilă aici? Sau poate ideea aceasta aparține bătrînului Tiberiu?

După ce se mai apropie, încetini pasul în mod involuntar și admiră grația și simetria clădirii. Era o clădire mare, dar nu-ți făcea impresia de masivitate. Coloanele dorice ale porticului nu erau greoaie; sculpturile de piatră erau fine și delicate, ca o dantelărie. Părea o uriașă casă de păpuși și-ți sugera ideea că a fost făcută numai din spumă de către un meșter ingenios.

Fu întîmpinat de un paznic, care-l conduse în lungul atriului cu pereții pustii și cu tavanul albastru, pe care erau prinse stele de aur; de aici trecură în peristil, unde găsiră o mulțime de lucrători ocupați cu ornamentarea și cizelarea pereților de marmură; oamenii se uitară la el cu bunăvoință și mirare. Dincolo de peristil se vedea grădina proiectată în terase. Paznicul îi făcu semn spre partea de miazăzi, unde era pergola și se retrase. Marcellus își continuă drumul cu pași întinși și înfiorat de nerăbdare și mulțumire.

Diana se sprijinea de balustrada de marmură și se uita în largul mării. Pe semne îl aștepta, și auzindu-i pașii se întoarse încet pe loc și rămase cu coatele pe marginea balustradei, uitîndu-se la el cu ochii mari și temători. Marcellus înțelese imediat semnificația acestei priviri: se gîndea dacă s-o fi vindecat complet de boala care-l chinuise și dacă în întîlnirea aceasta a lor nu va fi ceva ce să-i înstrăineze unul de altul. Părea puțin speriată și fără să vrea ridică mîna și cu dosul palmei își acoperi gura.

Marcellus nu avu vreme să examineze cu atenție rochia cu care era îmbrăcată, peplumul grațios de mătase albă, tivit cu mătase de culoare

roşie, mînecile largi şi despicate prinse cu copci de aur, cingătoarea lată care-i îmbrăţişa strîns şoldurile, banda de perle roşii dimprejurul frunţii, din care scăpase o şuviţă de păr negru; dar abstracţie făcînd de toate acestea, Diana, prin ea însăşi, era o fată încîntătoare. În absenţa lui, se dezvoltase şi devenise o femeie plină de graţie. Îşi aducea aminte că înainte de a pleca o văzuse adorabilă şi de multe ori, în nopţile lui de veghe, se întrebase dacă nu cumva a ajuns s-o idealizeze, exagerîndu-i calităţile, dar acum putea să-şi dea seama că este mult mai frumoasă decît şi-o închipuise. Obrazul lui strălucea de fericire.

Fata înaintă încet, ca să-i iasă înainte, legănîndu-şi faldurile peplumului în ritmul mersului ei de regină; buzele îi erau întredeschise şi zîmbetul îi devenea tot mai accentuat, pe măsură ce se apropia. Întinse mîinile amîndouă spre el, examinîndu-l mereu, cu aceeaşi atenţie şi speranţă în priviri.

— Diana ! exclamă el. Scumpa mea, Diana ! şi apucînd-o extaziat de mîini îşi adînci privirile în ochii ridicaţi spre el.

— Va să zică e adevărat că te-ai întors la mine, Marcellus? murmură ea.

O strînse la piept şi fata se supuse îmbrăţişării lui, apoi ridică o mînă şi i-o trecu sfioasă peste obraz. Pleoapele i se închiseră încet şi Marcellus o sărută pe ochi. Mîna ei îşi făcu loc împrejurul gîtului lui şi se strînse mai tare alături de el, cînd îi simţi buzele lipite de gură. Respiră repede de cîteva ori, auzindu-i bătăile inimii alături şi rămaseră vreme îndelungată îmbrăţişaţi.

— Eşti încîntătoare ! murmură Marcellus copleşit de iubire.

Diana suspină şi-şi culcă obrazul pe pieptul lui. Începu să tremure şi se desprinse din braţele lui. Depărtîndu-se puţin, ridică privirea şi-l examină cu ochii înceţoşaţi.

— Vino, să ne aşezăm pe o bancă, zise ea cu glasul moale. Avem atîtea de vorbit împreună !

Pînă şi timbrul vocii ei se schimbase. Vocea îi părea mai adîncă şi mai bogată în rezonanţe. Marcellus o urmă pe Diana pînă la banca de marmură de unde aveau o vedere încîntătoare spre mare; după ce se aşezară, Diana se întoarse spre el şi-l examină îngîndurată.

— Ai fost la Împărat? Văzîndu-l că se uită la ea şi clatină distrat din cap — ca şi cînd întrevederea cu Împăratul ar fi fost o problemă de importanţă secundară — adăugă pe un ton ceva mai grav: Aş fi mult mai mulţumită dacă n-ai fi obligat să vorbeşti cu el. Ştii foarte bine cît este de excentric. Curiozitatea lui faţă de vrăjitori şi minuni, faţă de stele şi duhuri, o cunoşti destul de bine. De un timp încoace aceasta a devenit pentru el un fel de obsesie. Sănătatea lui este în declin. Nu doreşte să mai vorbească despre altceva, decît despre probleme din metafizică.

— Nu este deloc de mirare ! răspunse Marcellus şi se întinse după mîna ei.

— Uneori, cît e ziua de lungă şi pînă noaptea tîrziu, continuă ea cu glasul adînc ce făcea ca fiecare cuvînt să pară confidenţial, se frămîntă bietul de el din pricina acestor probleme, iar înţelepţii dimprejurul lui

stau roată și vorbesc ceasuri întregi, și el se străduiește să-i asculte, ca și cînd ar fi obligat.

— Probabil se pregătește pentru iminența morții, insinuă Marcellus.

Pleoapele Dianei tremurară.

— A așteptat cu nerăbdare să te întorci. Își închipuie probabil că tu îi vei spune ceva nou. Bătrînii aceștia, zise ea și făcu un gest de nerăbdare, storc ultima vlagă dintr-însul și-l scot din fire. Abuzează de el fără nici un fel de milă. Cel mai meschin dintre toți este Dodinius, prezicătorul. De fiecare dată cînd răsare luna nouă, taie cîte o oaie și îndeplinește un ritual cabalistic, apoi afirmă c-a avut o revelație. Nu știu cum procedează, dar e cert că abuzează de Împărat.

— Cred că numără escrescențele de pe coarnele mielului și-i examinează intestinele. Dacă un anumit nod al intestinelor este îndreptat spre răsărit, asta indică răspuns afirmativ la întrebarea pe care ai pus-o și te costă cinci sute de sesterți.

— În sfîrșit, îl întrerupse Diana, ca și cînd n-ar fi interesat-o amănuntele, acesta este felul în care procedează ticălosul de Dodinius. Se spune că uneori a făcut preziceri întemeiate. Dacă se întîmplă să se anunțe furtună, el știe întotdeauna, înaintea tuturor.

— Probabil simte schimbarea atmosferică în încheieturile sale îmbătrînite, zise Marcellus.

— Tu ești un sceptic înveterat, Marcellus, răspunse fata și se uită la el dintr-o parte. Nu trebuie să vorbești în batjocură despre oamenii aceștia care se bucură de atîta prestigiu. Cea mai reușită precizare a lui Dodinius a fost în ziua cînd a declarat, a doua zi după moartea lui Aenneus Seneca, că el mai este în viață, deși în ajun se primise raportul că bătrînul filozof a murit. Cum a făcut această precizare, numai zeii ar fi fost în stare să-și spună, dar este adevărat că Seneca a căzut în comă letargică și a doua zi s-a trezit — după cum probabil știi și tu.

— Nu te-ai gîndit că el s-a înțeles dinainte cu Seneca să se prefacă mort? întrebă Marcellus și zîmbi.

— Dragul meu, dacă Aenneus Seneca ar fi vrut să fie de conivență cu cineva, sînt convinsă că nu l-ar fi ales pe prostul de Dodinius, răspunse Diana și încercă să devină serioasă. Acum vreo zece zile afirma c-a avut o revelație, din care deduce că Împăratul nu va muri niciodată. I-a fost foarte greu să-l convingă și pe Împărat despre temeinicia acestei preziceri, fiind o mulțime de dovezi care au calitatea să-l convingă tocmai de contrariul afirmațiilor lui. Totuși, Maiestatea Sa pare extrem de preocupat de acest subiect. Ar prefera să-l creadă pe Dodinius și, în fiecare dimineață, primul lui gînd este să trimită după el, ca să-i mai repete odată revelația pe care a avut-o, iar Dodinius, reptila aceasta nerușinată, îl asigură că în această privință nu poate exista nici o îndoială. Spune drept, nu este rușinos, să vezi că ultimele zile ale Împăratului sînt tulburate în felul acesta, în loc să fie lăsat să moară în liniște?

Marcellus întoarse privirea și dădu din cap cu indiferență.

— Uneori, dragul meu, continuă Diana cu glasul impulsiv și se plecă spre el, mi-e rușine de situația aceasta care mă condamnă să trăiesc aici, împresurată de oamenii aceștia ticăloși, care se îngrașă din înșe-

lăciune şi minciună. Tot ceea ce poţi auzi în această insulă populată cu nebuni, sînt vorbe cărora nici un om cu mintea întreagă nu ar putea să le dea crezare. Şi acum, ca şi cînd bietul Împărat n-ar fi auzit destule prostii cu care i-au împuiat capul, ticălosul de Dodinius încearcă să-l convingă că va trăi în veci.

Marcellus nu zise nimic, ci continuă să se uite îngîndurat spre largul mării. Imediat după aceea reveni la realitate şi, întorcîndu-se spre ea, îi petrecu un braţ împrejurul umerilor.

— Nu ştiu, Marcellus, ce vei avea de spus Împăratului, zise Diana, supunîndu-se îmbrăţişării lui, dar sînt convinsă că ceea ce-i vei spune va fi întemeiat. Poate te va întreba ce crezi despre prostia pe care i-a spus-o Dodinius. Pentru a-i putea răspunde vei avea nevoie de mult tact.

— N-ai vreo sugestie? întrebă Marcellus.

— Cred că tu vei ştii ce trebuie să-i spui. Tiberiu este un moşneag sleit de puteri. În acelaşi timp, nu s-ar putea spune despre el c-ar avea un temperament de erou. Dar a fost o vreme cînd era curajos şi voinic. Probabil, dacă îi vei vorbi despre această epocă, el îşi va aduce aminte. Pe vremea cînd era tînăr şi viguros, nu s-a temut de moarte, deşi avea pentru ce să trăiască, zise Diana şi cu vîrfurile degetelor păru că vrea să-i deseneze ceva pe mîneca tunicii lui Marcellus. De ce trebuie numai-decît ca omul acesta bătrîn şi ostenit să trăiască în veci? Ai crede mai curînd c-ar trebui să se simtă fericit, că poate scăpa de povara vieţii — pentru a-i părăsi pe toţi curtenii aceştia care aleargă după favoruri şi pe profeţii săi năuci — şi a-şi găsi locul de odihnă în uitare.

Marcellus se aplecă spre ea şi o sărută, simţind un fior trecîndu-i în lungul trupului, cînd realiză că ea-i răspunde la sărut.

— Te iubesc, adorata mea! murmură el cu patimă.

— Dacă mă iubeşti, atunci ia-mă de aici, răspunse ea în şoaptă. Du-mă undeva unde nu sînt nebuni, unde nimeni nu vorbeşte despre prostii metafizice, unde pe nimeni nu-l interesează viitorul şi nici trecutul şi nimic altceva, decît ce se întîmplă acum. Vrei, Marcellus? întrebă ea şi se strînse mai aproape de el. Împăratul doreşte ca noi doi să trăim aici. De aceea a clădit această vilă îngrozitoare. Dar eu nu pot să rămîn aici, zise Diana şi glasul începu să-i tremure. Sînt incapabilă să mai stau aici. Altfel voi înnebuni şi eu! Îşi apropie buzele de urechea lui şi-i spuse în şoaptă: Nu s-ar putea să fugim din această insulă? N-am putea închiria o barcă?

— Nu, draga mea, răspunse Marcellus. Te voi lua cu mine, dar nu vom deveni doi fugari. Va trebui să mai aşteptăm şi să nu ne expunem exilului.

— De ce nu? întrebă Diana. Să plecăm undeva . . . departe, foarte departe . . . să avem o căsuţă şi o grădiniţă . . . pe marginea unei ape limpezi, ca să putem trăi în linişte.

— Planul este foarte frumos, draga mea, încuviinţă Marcellus. Dar te-ai plictisi foarte curînd şi te-ai simţi singură şi neliniştită. Afară de asta, eu am de îndeplinit o importantă misiune, pe care n-o voi putea îndeplini în mijlocul unei grădiniţe pline cu flori. Si în plus sîntem obligaţi să ţinem cont şi de familiile noastre.

Simţi trupul Dianei cum se destinde în braţele lui şi înţelese că a început să gîndească altfel.

— Bine, voi avea răbdare, îi făgădui ea, dar să nu mă laşi să te aştept prea mult. Aici nu sînt în siguranţă.

— Nu eşti în siguranţă? se miră Marcellus. Ce te face să te temi?

Înainte de a-i putea răspunde, tresăriră amîndoi şi se depărtară unul de altul, căci auziră lipăit de sandale. Uitîndu-se în partea unde era vila, Marcellus îl văzu pe paznicul care-l îndreptase încoace.

— Tiberiu este prea slăbit şi prea preocupat de alte gînduri, pentru a fi în stare să mă protejeze, declară Diana cu glasul stins. Împărăteasa se va amesteca din ce în ce tot mai mult în viaţa pe care am duce-o noi aici, pe această insulă înspăimîntătoare. Gaius vine adeseori la Capri şi are lungi consfătuiri cu ea.

— Porcul acela a îndrăznit să te plictisească din nou? o întrerupse Marcellus.

— Pînă acum am reuşit să mă feresc să rămîn singură cu el, răspunse Diana. Dar bătrîna Iulia se străduieşte din toate puterile ca . . .

Paznicul se opri la o mică distanţă.

— Ce este, Atreus? întrebă Diana, întorcîndu-se spre el.

— Împăratul este dispus să-l primească pe tribunul Marcellus Gallio, răspunse paznicul respectuos.

— Foarte bine, încuviinţă Marcellus. Voi veni imediat.

Paznicul salută şi se îndepărtă cu paşi rigizi.

— Cînd şi unde ne vom putea întîlni, iubita mea? întrebă Marcellus şi cu părere de rău se ridică în picioare. Poate în timpul mesei?

— Nu cred că va fi posibil. Împăratul va dori ca să fii toată seara la dispoziţia lui. După ce vei fi liber, trimite-mi un mesaj, în apartamentul meu din *Vila Jovis*. În cazul în care nu va fi prea tîrziu, voi coborî în atriu. În caz contrar, ne vom întîlni mîine dimineaţă, aici, în pergolă.

Diana îi întinse mîna şi Marcellus i-o sărută înduioşat.

— Acest Atreus este sclavul tău? întrebă el.

Diana clătină din cap.

— De acasă n-am adus decît două cameriste, răspunse ea. Toţi ceilalţi care mă servesc, fac parte dintre slujitorii palatului *Jovis*. El mă urmează în toate părţile unde mă duc.

— Este un om de încredere? întrebă Marcellus speriat.

Diana ridică din umeri şi zîmbi cu îndoială.

— În cine ai putea avea încredere, cînd te găseşti în cuibarul acesta de uneltiri? Atreus este respectuos şi serviabil. Nu ştiu dacă ar fi în stare să se expună primejdiei din pricina mea. Tot aşa nu ştiu dacă nu s-a dus acum la bătrîna Iulia ca să-i spună că tu m-ai sărutat. Nu sînt sigură de nici una dintre aceste două alternative. Diana se ridică în picioare şi-şi petrecu braţul pe sub al lui: Pleacă, acum, zise ea în şoaptă. Bietul bătrîn te aşteaptă . . . şi el nu prea are multă răbdare. Cînd vei fi liber întoarce-te la mine!

Marcellus o strînse în braţe şi o sărută.

— Nu mă voi gîndi la nimic altceva, decît la tine! murmură el.

Ultima dată cînd Marcellus îl văzuse pe Împărat — dar și atunci de la mare distanță — se întîmplase în urmă cu 11 ani, în prima zi de *Ludi Florales*. Atunci fusese ultima oară cînd publicul avusese ocazia să-l mai vadă în timpul festivităților oficiale.

Își aducea aminte de el ca de un bărbat auster, cu părul cărunt, cu trăsături energice și de statură impunătoare, care nu acorda decît foarte puțină atenție patricienilor îngrămădiți în jurul său, în loja imperială, și cu atît mai puțină spectacolului ce se desfășura în arenă. Expresia de indiferență ce se oglindea pe obrazul lui, nu-l mirase cîtuși de puțin, deoarece toată lumea știa că Tiberiu, căruia niciodată nu-i plăcuseră mulțimile adunate grămadă și extravaganța serbărilor oficiale, a început să devină neobișnuit de morocănos. Bărbații mai în vîrstă, cum era senatorul Gallio, care își mai aduceau aminte de înspăimîntătoarea risipă a lui August, și erau de acord cu economiile realizate de Tiberiu, care adusese o epocă de prosperitate încă necunoscută în Roma, urmăreau melancolia crescîndă a Împăratului cu o simpatie plină de regrete. Tînăra generație, ce nu aprecia virtuțile sănătoase ale Împăratului, dimpotrivă, îl considera un bătrîn zgîrcit, care încerca să tulbure plăcerea altora, și-i dorea moartea cu toată sinceritatea.

În această privință, bătrînul Tiberiu nu le satisfăcuse dorința în întregime, dar în schimb făcu un gest care era destul de aproape de ceea ce ar fi dorit ei: puțin timp după acea festivitate se retrase în reședința sa din insula Capri, unde trăia atît de departe și de străin de treburile statului, încît această recluziune putea fi considerată echivalentă cu o abdicare.

De atunci trecuse vreme îndelungată; Marcellus se opri îmbrăcat în uniformă de gală în mijlocul atriului spațios și întunecat și așteptă să fie introdus în dormitorul imperial. Își închipuise că va vedea un bărbat foarte bătrîn, dar pentru nimic în lume nu s-ar fi așteptat să aibă o întrevedere cu omul acesta care era atît de bătrîn, încît părea că într-însul nu mai pîlpîie decît o slabă scînteie de viață, dar în realitate, imediat ce începu să vorbească, păru că dispune de inepuizabile rezerve fizice și spirituale.

Pe Împărat îl găsi cufundat între perne, micuț la trup și cu trăsăturile tulburi, deoarece soarele coborîse și dormitorul lui era plin de umbre. În patul uriaș părea că n-a mai rămas nimic viu, decît ochii lui cavernoși, care-l întîmpinară pe Marcellus de cum intră pe ușă și-l urmăriră pînă la scaunul uriaș, cu spătarul rigid, pe care se așeză. Capul de pe pernă părea o hîrcă acoperită cu un pergament boțit. Gîtul îi era uscat și galben. Printre firele de păr alb și rărit, care-i acopereau tîmplele, se vedea o arteră umflată care bătea încet, întocmai ca o vîslă în mîna unui barcagiu ostenit, care se străduiește să ajungă la țărm. Mîna uscată care-i indică scaunul, așezat foarte aproape de pat, părea ghiara unei acvile bătrîne.

— Maiestate! murmură Marcellus și se înclină adînc în fața lui.

— Așează-te pe scaun, murmură Tiberiu, nemulțumit. Sperăm c-ai aflat ceva nou despre cămașa aceea vrăjită! respiră șuierător. Ai lipsit de acasă vreme destul de lungă pentru a putea descoperi rîul Styx și

grădinile Edenului evreiesc. Probabil te-ai întors călare pe calul troian, cu Lîna de Aur așternută sub șea!

Bătrînul întoarse capul, pentru a se convinge ce efect a făcut această glumă acidă asupra lui, așa că Marcellus, închipuindu-și că Împăratului i-ar face plăcere să-l vadă că-i apreciază umorul, îndrăzni să zîmbească.

— Cuvintele mele ți se par neserioase? murmură Tiberiu.

— Nu mi se par deloc, dacă Maiestatea Voastră a vorbit serios, răspunse Marcellus grav.

— Tinere, noi sîntem întotdeauna serioși! Apoi proptindu-și cotul ascuțit în așternut, se apropie de marginea patului. Părintele tău mi-a înșirat o lungă poveste despre crucificarea unui galilean nebun, la Ierusalim. Pilat, care mereu are cîte o neînțelegere cu evreii, ți-a dat ordin să-l răstignești pe fanaticul acela și întîmplarea aceasta ți s-a urcat la cap. Bătrînul își umezi buzele uscate. Bine că mi-am adus aminte. Cum stai cu capul?

— Mă simt foarte bine, Maiestate, răspunse Marcellus calm.

— Hîmmm! Afirmația aceasta o fac toți nebunii. Cu cît sînt mai nebuni, ei cu atît mai mult susțin că se simt bine.

Tiberiu rînji într-un fel respingător, ca un dement ce se găsește în fața altui dement. Pe semne acum îți închipui că Împăratul tău nu este în toate mințile!

— Nebunii nu fac glume, Maiestate! ripostă Marcellus.

Tiberiu își țuguie buzele care acum arătau ca gîtul unei pungi strînse în baiere și încruntînd din sprîncene se gîndi la răspunsul acesta liniștitor.

— De unde știi că nebunii nu fac glume? întrebă el. Tu nu i-ai putut vedea pe toți și nici nu s-ar putea spune că unul ar putea să semene cu celălalt. Dar, și păru că s-a înfuriat, ce te determină să risipești timpul Împăratului tău cu astfel de nimicuri? Începe și povestește! Sau mai bine așteaptă puțin. Ni s-a spus că sclavul tău grec l-a atacat cu mîna goală pe fiul lui Tuscus. Este adevărat?

— Da, Maiestate, admise Marcellus, este adevărat! A avut motive temeinice, dar acestea nu sînt de natură să înlăture vina sclavului meu și îmi pare foarte rău de incidentul care s-a întîmplat la Atena.

— Ești un mincinos! murmură Tiberiu. De aici înainte nu vom mai crede nimic din ceea ce ne spui. Dar haide, povestește mai întîi întîmplarea asta!

Ochii maliționi ai bătrînului deveniră mai lucioși în timp ce Marcellus îi povesti extraordinarul episod petrecut în grădina *Casei Eupolis*, iar cînd ajunse la faza cu obrazul zdrobit al lui Quintus de pumnii grecului furios Împăratul se așeză din nou într-un cot și obrazul îi strălucea de mulțumire.

— Mai păstrezi și astăzi pe sclavul acesta? chicoti Tiberiu. Ar fi trebuit să-l condamni la moarte. Cît îmi ceri pe el?

— Aș prefera să nu-l vînd, Maiestate; dar sînt gata să-l pun la dispoziția Maiestății voastre, pentru timpul cît...

— Pentru timpul cît vom mai trăi? completă mișneagul. Cîteva săptămîni, nu-i așa? Sau poate pentru vreme mai îndelungată? Probabil

Împăratul tău nu va muri niciodată! și întinse bărbia spre el, ca să-l provoace. Vorbele acestea ți se par neserioase, nu-i așa?

— Se poate ca un bărbat să trăiască și veșnic! declară Marcellus.

— Acestea sînt mofturi! îngînă Tiberiu. Ce știi tu despre astfel de lucruri?

— Galileanul acela, Maiestate, răspunse Marcellus cu glasul liniștit, va trăi în veci.

— Cel pe care l-ai ucis tu? Va trăi în veci? Cum îți explici această posibilitate?

— Galileanul a înviat, Maiestate!

— Nu vorbi astfel de prostii! Probabil nu l-ai crucificat așa cum ar fi trebuit. Părintele tău mi-a spus că erai beat. Ai stat lîngă el pînă la urmă . . . îți mai aduci aminte ce s-a întîmplat?

Da, Marcellus rămăsese pînă la urmă. Un centurion înfipsese sulița adînc în inima celui de pe cruce, așa, ca să fie sigur de moartea condamnatului. Nimeni nu se putea îndoi că acesta murise. A treia zi după aceea, Iisus a înviat și a fost văzut de mai multe ori la rînd, de către diferite grupuri de oameni.

— Imposibil! țipă Tiberiu. Unde este acum?

Marcellus nu știa unde este, dar știa că acest Iisus este viu; a cinat împreună cu prietenii săi pe țărmul lacului din Galileea; a apărut în casele oamenilor. Tiberiu se propti în amîndouă coatele și se uită la el, iar bărbia începuse să-i tremure în mod convulsiv.

— Pe unde trece, se văd urmele pașilor lui în colbul drumului, conchise Marcellus. Apare pe neașteptate. Vorbește, mănîncă și-și arată rănile care, nu știu din ce motive, nu se vindecă. Cînd intră, nu are nevoie să deschidă ușa. Oamenii au o senzație stranie că cineva a apărut între ei și cînd se uită în jurul lor, dau cu ochii de el.

Tiberiu se întoarse spre ușă și bătu din palmele îmbătrînite și uscate. Căpetenia sclavilor se strecură înăuntru, fără zgomot și imediat, ca și cînd ar fi așteptat chemarea.

— Aprinde lumina . . . prostule! strigă moșneagul cu glasul ascuțit. Apoi se întinse în pat, păru că dîrdîie de frig și-și trase învelitorile peste umeri. Continuă! murmură el. Va să zică nu deschide ușa, ei?

— Doi bărbați înaintau singuri în lungul unui drum, într-o după-amiază destul de tîrziu, vorbind despre el, continuă Marcellus cu glasul domolit. Imediat după aceea și-au dat seama că merge la pas cu ei. L-au poftit să cineze împreună, într-un han, care se află la 12 mile depărtare de Ierusalim.

— Va să zică nu era o stafie! interveni Tiberiu.

— Nu era o stafie. Dar de data aceea n-a mîncat. A frînt pîinea, a murmurat o rugăciune și s-a făcut nevăzut. La cîteva clipe după aceea, a intrat într-o casă din Ierusalim unde și-a găsit prietenii așezați împrejurul mesei și a cinat împreună cu ei.

— Prin urmare se poate arăta în orice parte, ei? întrebă Tiberiu și păru că se gîndește la ceva. Apoi adăugă mai mult pentru sine: poate n-ar apărea dacă ar constata că cei dinăuntru sînt bine păziți. Dar văzînd

că Marcellus nu răspunde nimic la cuvintele lui, moşneagul stărui: Ce zici de asta?

— Cred că paza nu l-ar putea împiedica, îndrăzni Marcellus să-i răspundă. El poate merge unde-i place. El dă vedere orbilor şi surzilor auzul. A vindecat leproşi, paralitici şi demenţi. Eu, Maiestate, n-am crezut niciuna dintre aceste afirmaţii pînă în momentul cînd mi-a fost imposibil să mă mai îndoiesc de temeinicia lor. El poate face orice!

— În cazul acesta, de ce a admis să fie condamnat la moarte? întrebă bătrînul Tiberiu.

— Maiestatea Voastră cunoaşteţi învăţăturile multor religii şi vă veţi aduce aminte că evreii au obiceiul să ofere jertfe de sînge pentru păcatele săvîrşite. Se crede că acest galilean s-a oferit pe sine însuşi pentru ispăşire.

— Ce păcate a săvîrşit el? întrebă Tiberiu.

— Nici unul Maiestate! El a vrut să ispăşească pentru păcatele oamenilor.

— Hîmmm! Aceasta este o idee ingenioasă! exclamă Tiberiu şi ridicînd ochii în tavan, păru că se gîndeşte. Pentru toate păcatele; păcatele tuturor! Şi după ce a făcut această ispăşire, se ridică din morţi şi se plimbă slobod. În sfîrşit... dacă el este în stare să ispăşească păcatele lumii întregi, atunci s-ar putea presupune că el ştie ce fel de păcate sînt şi-i cunoaşte pe cei care le-au săvîrşit. O personalitate cosmică, nu-i aşa? Ştie ce se întîmplă în lume. Pe semne eşti destul de prost, ca să crezi aşa ceva!

— Eu cred, Maiestate, începu Marcellus foarte liniştit, subliniind cu grijă fiecare cuvînt pe care-l pronunţa, că acest Iisus poate face tot ce vrea să facă — oricînd, oriunde şi pentru oricine crede el de cuviinţă.

— Pînă şi pentru Împăratul Romei? întrebă Tiberiu şi după tonul în care-i pusese întrebarea, părea că-i recomandă să fie prudent cu ce va spune.

— S-ar putea presupune, stăpîne, că Iisus ar putea să apară oricînd în faţa Împăratului, dar dacă se va întîmpla să apară, se va apropia de el cu bunătate şi Maiestatea Voastră va simţi o mare mulţumire.

Tiberiu rămase vreme îndelungată fără să zică nimic, gîndindu-se la aceste apariţii şi dispariţii, înainte de a-i cere şi alte informaţii în legătură cu ele.

— Este absurd să crezi că cineva s-ar putea face vizibil sau invizibil, după cum îl trage inima! Ce se întîmpla cu el cînd devenea invizibil? Se destrăma în aer?

— Stelele, stăpîne, nu au nevoie să se destrame în aer, răspunse Marcellus.

— Prin urmare, admiţînd argumentul invocat de tine, am putea presupune că omul acesta se găseşte acum, aici, în cameră, dar noi nu-l putem vedea.

— În orice caz, Maiestatea voastră nu are nici un motiv să se teamă de ceva, declară Marcellus. Pe Iisus nu-l interesează tronul Împăratului.

— De, acesta este un fel de a vorbi, tinere! murmură Tiberiu. Nu-l interesează tronul Împăratului va să zică! Dar ce-şi închipuie individul acesta că este el?

— El își închipuie că este fiul lui Dumnezeu! răspunse Marcellus cu glasul calm și se uită la bătrînul din fața lui.

— Dar tu, ce părere ai? întrebă Tiberiu și se uită drept în ochii lui.

— Eu cred că este de origine divină; că ar putea veni să revendice stăpînirea lumii, pentru a întemeia o împărăție și că împărăția lui nu va avea sfîrșit.

— Ești un tîmpit! Îți închipui că el va fi în stare să dărîme Imperiul Roman? strigă bătrînul.

— În ziua cînd Iisus va ajunge să stăpînească lumea, Maiestate, nu va mai exista Imperiul Roman. Imperiile vor fi fost distruse de mult căci se vor distruge între ele, înainte de sosirea lui. El a profețit această decădere. Cînd lumea aceasta va ajunge să fie cufundată în distrucții, datorită războaielor, sclaviei, urii și trădărilor dintre oameni, el va veni și va întemeia împărăția ce se va sprijini pe pace și bună învoire.

— Vorbele astea sînt prostii! țipă Tiberiu. Lumea nu poate fi condusă pe temeiul bunei învoiri dintre oameni!

— A încercat vreodată cineva, Maiestate? întrebă Marcellus.

— Sigur că n-a încercat! Tu trebuie să fii nebun! Dar tu ești prea tînăr pentru a putea fi atît de nebun! Și Împăratul începu să rîdă în silă. Nu s-a întîmplat niciodată ca cineva să debiteze atîtea prostii în fața noastră. Noi sîntem împresurați de înțelepți care sînt niște bătrîni fără minte și-și pierd vremea, inventînd tot felul de povești stranii. Dar tu i-ai întrecut pe toți. Nu vrem să mai auzim nimic!

— În cazul acesta, Maiestatea voastră îmi dă voie să mă retrag? întrebă Marcellus și voi să se ridice în picioare. Împăratul întinse mîna și-l opri.

— Ai văzut-o pe fiica lui Gallus? întrebă el.

— Da, Maiestate!

— Știi că ea te iubește și te-a așteptat vreme de doi ani, pînă te-ai întors acasă?

— Da, Maiestate!

— A fost profund mîhnită, din cauză că acum un an, cînd ai venit la Roma, ți-a fost rușine să te întîlnești cu ea din pricina bolii de care sufereai. Iar de astă dată te întorci la ea cu capul plin de astfel de năzbîtii! Ia spune, tu care ești atît de entuziasmat de bunătatea și buna învoire între oameni, ce crezi că-și va închipui acum Diana despre tine? Sau poate ai informat-o și pe ea despre smuceala de care suferi?

— N-am vorbit împreună, stăpîne, despre galileanul acesta, răspunse Marcellus mîhnit.

— S-ar putea ca fericirea acestei fete să nu însemne nimic pentru tine, dar pentru noi înseamnă totul. Glasul Împăratului părea aproape înduioșat. Cred că a sosit timpul să te porți față de ea așa cum se cuvine. Prin urmare, te povățuiesc să termini cu prostiile astea!

Marcellus rămase nemișcat și cu privirile tulburi, cînd Împăratul se uita la el curios, dar nu-i răspunse nimic.

— Ai toată libertatea ca să hotărăști. Glasul lui slab deveni iar țipător și tremura de nemulțumire. Sau vei înceta cu poveștile acestea despre Iisus și-ți vei relua locul ce ți se cuvine în calitate de tribun roman și

fiu al unui onorabil și respectat senator — sau vei renunța la fiica lui Gallus. Nu vom consimți ca Diana să se căsătorească cu un nebun. Ce mai ai de spus acum?

— Maiestatea voastră îmi îngăduie să mă mai gîndesc? întrebă Marcellus cu glasul tremurînd.

— Cîtă vreme? întrebă Tiberiu.

— Pînă mîine la amiază.

— Bine, așa să fie! Mîine la amiază. În timpul acesta nu vei avea voie să te întîlnești cu Diana. O femeie îndrăgostită nu are minte! Ai reușit, probabil, să o convingi să se căsătorească cu tine. Asta ar însemna ca mai tîrziu să regrete. Hotărîrea ce o va lua nu va fi la îndemîna fiicei lui Gallus, ci la îndemîna ta, tinere, căci tu vei purta toată răspunderea acestei situații. Acum ajunge! Poți să te retragi!

Năucit de întorsătura aceasta neașteptată a situației și de concedierea aceasta brutală, Marcellus se ridică în picioare și înclinîndu-se, se întoarse spre ușă, dar moșneagul ridică mîna și-l opri din nou.

— Mai zăbovește! Mi-ai vorbit despre toate, dar nu despre cămașă. Povestește-mi și despre asta înainte de a pleca, deoarece s-ar putea ca noi să nu ne mai vedem.

Așezîndu-se din nou pe scaun, Marcellus începu să-i vorbească cu glasul liniștit despre felul în care s-a vindecat datorită acestei cămăși; îi vorbi și despre minunata vindecare a Lidiei, care pusese mîna pe veșmîntul lui Iisus. După ce se convinse c-a reușit să capteze atenția Împăratului, îi vorbi și despre celelalte întîmplări misterioare petrecute în împrejurimile orașului Capernaum, despre bătrînul Natanail Bartolomeu și Tiberiu ascultă cu interesul caracteristic oamenilor bătrîni, cînd aud ceva despre alți bătrîni, atent la toate amănuntele legate de furtuna dezlănțuită pe marea Galileei. La episodul trezirii lui Iisus, cînd furtuna amenința să-i înece, moșneagul se ridică în capul oaselor. Dar cînd auzi că Iisus a trecut prin apa care umpluse corabia și urcîndu-se pe punte, s-a sprijinit cu o mînă de catarg și a început să vorbească valurilor, cum ar fi vorbit cu o vietate speriată...

— Aceasta este minciună! țipă Împăratul și se lăsă din nou între perne; iar cînd văzu că Marcellus a tăcut, se răsti la el: Haide, continuă! Aceasta este o minciună, dar o minciună cu totul nouă. Îți vom face această concesie. Sînt foarte mulți zei care se pricep să răscolească furtunile, dar văd că acesta se pricepe să le domolească... Și pentru că a venit vorba, ia să-mi spui ce s-a ales de cămașa aceea vrăjită?

— O mai am și astăzi, Maiestate!

— O ai aici cu tine? Ne-ar face plăcere s-o vedem și noi.

— Voi trimite s-o aducă, Maiestate.

Căpetenia sclavilor primi ordinul să fie chemat Demetrius. Peste cîteva clipe apăru un tînăr înalt, frumos și grav. Marcellus se simți mîndru de el și în același timp, era puțin speriat, deoarece se vedea limpede că prezența lui îl interesează pe Împărat.

— Acesta este grecul care-i snopește pe tribunii romani cu mîna goală? îngînă Tiberiu. Nu... lasă-l să ne spună el, se adresă Împăratul lui Marcellus, care încercase să răspundă.

— Prefer să mă bat cu armele, Maiestatea Voastră, răspunse Demetrius cu îndrăzneală.

— Și care este arma ta favorită? strigă Tiberiu. Sabia? Pumnalul?

— Adevărul, Maiestate, răspunse Demetrius.

Împăratul încruntă din sprîncene, începu să rîdă și se întoarse spre Marcellus.

— Ia te uită, vlăjganul acesta este tot atît de nebun ca și tine! zise el. Apoi se întoarse spre Demetrius: Ne-am gîndit să te păstrăm aici, în calitate de paznic al nostru personal, dar ... Și începu să chicotească. Ideea nu e rea! Va să zică adevărul, ai? Nimeni altul de pe această insulă nu știe cum să întrebuințeze o astfel de armă. Prin urmare vei rămîne!

Expresia de pe obrazul lui Demetrius nu se schimbă. Tiberiu dădu din cap spre Marcellus, care-i spuse.

— Du-te și adu cămașa galileană!

Demetrius se înclină adînc și plecă.

— Ce crezi, ce fel de minune se va întîmpla cu Împăratul? întrebă Tiberiu pe un ton trufaș.

— Nu știu, Maiestate, răspunse Marcellus grav.

— Probabil ești de părere că va fi mai bine să nu facem această încercare? întrebă Tiberiu pe un ton de totală indiferență, dar imediat după aceea tuși, ca să-și dreagă glasul.

— Nu mi-aș îngădui să o sfătuiesc pe Maiestatea Voastră ce ar trebui să facă, declară Marcellus și se uită la el speriat.

— Dacă ai fi în locul nostru ... începu Tiberiu, dar glasul lui păru că se stinge.

— Aș ezita, răspune Marcellus.

— Ești un prost superstițios! ripostă Împăratul.

Demetrius apăru în cameră cu cămașa cafenie împăturită pe braț. Ochii lui Tiberiu, căzuți în fundul capului, se îndreptară spre ea. Marcellus se ridică în picioare și luînd cămașa din mîna lui Demetrius, o întinse moșneagului.

Împăratul întinse curios mîna după ea, apoi și-o retrase încet și cu sfială, o băgă repede sub învelitoarea de mătase și înghiți de cîteva ori în gol.

— Ia-o de aici! murmură el cu glasul speriat.

CAPITOLUL XXI

Mulți romani de origine nobilă și cu situații importante s-ar fi simțit mulțumiți și mîndri dacă Împăratul i-ar fi poftit să prînzească împreună cu el în apropierea patului său, dar cu toate acestea invitația pe care o primi Diana în dimineața aceea o determină să se simtă abătută.

Numărase fără întrerupere ceasurile ce o mai despărțeau de întîlnirea ce o avea cu Marcellus în dimineața următoare. Era atît de îndrăgostită de el, încît nimic altceva n-o mai interesa. Dar acum această întîlnire fericită trebuia amînată sau probabil va fi obligată să renunțe cu totul la ea, în cazul cînd convorbirea de seara trecută, din dormitorul Împăratului, se terminase prost.

Diana luase în mînă o broderie, amăgindu-se cu gîndul că va lucra, și așteptase pînă după miezul nopții, ascultînd ecourile de pași de pe coridoare, cu speranța că Marcellus îi va trimite vorbă. La urmă, își zise că probabil Marcellus este de părere că acum este prea tîrziu pentru a o deranja. Se zbătuse în așternut toată noaptea și fu foarte mulțumită cînd văzu că se face ziuă; se așeză la fereastră și aștepta nerăbdătoare și extaziată momentul cînd va putea părăsi *Vila Jovis* și să se îndrepte spre pergolă.

În timpul acesta sosi mesajul Împăratului. Încercînd să-și ascundă dezamăgirea în fața slujitorilor, Diana se pregăti să asculte chemarea bătrînului Tiberiu. Cît cameristele o ajutară să se îmbrace în hainele în culori deschise — care contribuiau întotdeauna la înveselirea moșneagului — încercă să-și imagineze ce s-a putut întîmpla în timpul serii. Poate Împăratul hotărîse să-i dea lui Marcellus o însărcinare care ar fi însemnat imobilizarea lui pe această insulă blestemată. Știind că ea este nerăbdătoarea să plece cît mai curînd, nu era exclus ca Marcellus să fi refuzat această însărcinare. Astfel, ea, care trebuia să fie profund obligată Împăratului pentru atențiile ce i le acordase, era acum chemată în fața lui Tiberiu, pentru a interveni între ei. Presimțirea îi spunea că prînzul acesta în apartamentul Împăratului ar putea să se termine într-un fel care nu-i va face plăcere.

Trimisese pe Atreus să-l informeze pe tribun că îi este imposibil să meargă la întîlnire; se examină în oglindă, străduindu-se să zîmbească, și se îndreptă spre dormitorul imperial.

— Sînteți extrem de amabil, Maiestate, că v-ați gîndit la mine! exclamă ea, cînd se opri în fața lui. Sper că nu v-am făcut să așteptați, ca să vă fie prea foame.

— Noi am prînzit de acum un ceas, ripostă Tiberiu îmbufnat şi înghionti cu cotul sub coastă pe căpetenia sclavilor care încerca să-i aşeze pernele. Toarnă suc de portocale într-o cupă pentru fiica lui Gallus . . . şi pleacă ! Plecaţi toţi, să nu vă mai văd în jurul meu !

— Nu te simţi bine, Maiestate? întrebă Diana.

— Nu încerca să faci glume cu noi, fato ! se răsti Împăratul. Termină odată şi pleacă ! se răsti la Nevius ! Închide uşa !

— Crezi c-aş putea face ceva în interesul tău? întrebă Diana după plecarea slujitorilor.

— De . . . vom vedea ! Tocmai de aceea te-am chemat !

— Mă voi strădui din toate puterile, Maiestate. Diana ţinea cupa în amîndouă mîinile, ca să nu se bage de seamă c-a început să tremure, şi se uită la el înspăimîntată.

— Am avut o lungă convorbire cu nebunul acela tînăr şi frumos, începu Tiberiu şi-şi mută trupul uscat spre marginea patului uriaş, uitîndu-se în ochii speriaţi ai Dianei. Spuneai că bătrînul Dodinius este scrîntit. În comparaţie cu Marcellus, bătrînul acesta este o adevărată torţă prin întuneric.

— Îmi pare foarte rău, murmură Diana. Ieri am stat cu el de vorbă vreme de un ceas şi am constatat că vorbeşte destul de chibzuit.

— Asta pentru că n-ai discutat cu el despre singurul subiect care-l preocupă ! Ştii că afirmă cu toată convingerea că Iisus este în viaţă, că este de origine divină . . . şi că vrea să stăpînească întreaga lume?

— O, nu se poate, Maiestate ! îl imploră Diana speriată.

— N-ai decît să-l întrebi ! Dar nici nu va fi nevoie să-l întrebi ! Este de ajuns să pronunţi cuvîntul « Iisus » . . . şi vei vedea ce-ţi va răspunde !

— Cred că este firesc, Maiestate . . . încercă Diana să-l îmbuneze, ca el să-ţi vorbească despre evreul acela mort, de vreme ce acesta a fost motivul pentru care l-ai trimis în Palestina.

— Bietul evreu ! . . . Ei comedie ! ţipă Tiberiu. Dar galileanul acesta a înviat ! A cutreierat regiunea ! A fost văzut umblînd, stînd de vorbă cu oamenii şi mîncînd împreună cu ei ! Afirmă că şi acum se plimbă slobod în toate părţile ! Că este în stare să apară unde vrea şi unde poftеşte !

— Poate nu l-au ucis ! zise Diana.

— Marcellus afirmă că l-au ucis ! se răsti Tiberiu.

— Şi el îşi închipuie c-a înviat din morţi? L-a văzut?

— Nu . . . dar crede zvonurile acestea. Afirmă că acest Iisus este divin şi că va stăpîni lumea fără ajutorul armatei.

Diana clătină din cap, îndurerată.

— Eu mi-am închipuit că el este complet refăcut, declară ea dezamăgită. Dar după aceste afirmaţii îmi dau seama că starea lui este mai gravă decît înainte de asta ! Ce avem de făcut?

— De . . . în cazul cînd aici mai este ceva de făcut, vei fi obligată să faci tu singură. Ne dai voie să-ţi spunem că interesul nostru faţă de acest tînăr nebun se datoreşte numai grijii pe care ţi-o purtăm ţie? L-am adus din castrul Minoa numai de dragul tău. Tot de dragul tău i-am găsit o însărcinare departe de Metropolă, pentru a-i lăsa timpul necesar

să se vindece. Constatăm acum că l-am trimis tocmai acolo unde n-ar fi trebuit, dar este prea tîrziu să mai putem repara această greşeală. Este conştient că are o importantă obligaţie faţă de tine. Afară de asta, te iubeşte. Cred că ai destulă trecere în faţa lui pentru a-l determina să renunţe la galileanul acesta.

Bătrînul făcu o pauză, clătină încet din cap şi adăugă:

— Nu ne vine să credem că vei reuşi să faci ceva, pentru că el este convins de ceea ce spune!

— În cazul acesta de ce să nu-l lăsăm să creadă ce poftește? întrebă Diana. Eu îl iubesc, fără să ţin socoteală de credinţa lui sau de altceva. Nu va încerca să mă supere cu ideile lui nebunești, mai ales dacă îi voi spune că nu mă interesează.

— Da, însă aici este vorba despre ceva mai mult decît atît, fata mea! declară Tiberiu cu glasul sever. Nu se pune problema ca şi cînd Marcellus ar fi cutreierat Palestina şi ar fi aflat această poveste stranie, întîmplător, şi ar fi crezut în temeinicia ei. În cazul acesta ar fi putut să o considere ca pe una dintre minunile pe care le auzi mereu şi nu s-ar mai fi gîndit la ea. Dar, după cît am constatat, el se consideră obligat să facă ceva pentru răspîndirea acestei poveşti. El, care l-a crucificat pe acest Iisus, îşi închipuie că are de plătit o datorie! Această datorie este mult mai mare şi mult mai importantă decît cea pe care o are faţă de tine!

— A spus chiar el vorbele acestea, Maiestate? întrebă Diana, simţindu-se profund jignită.

— Nu... vorbele acestea nu mi le-a spus. Dar, din nenorocire, tînărul tău Marcellus este un bărbat integru şi cu o voinţă tare. Situaţia aceasta îi va pricinui o mulţime de nemulţumiri şi credem că tot aşa ţi le va pricinui şi ţie. El se crede obligat să participe la această mişcare în numele lui Iisus.

— Mişcare! exclamă Diana şi se uită la el mirată.

— Nimic altceva... dar în această mişcare se ascunde sîmburele unei revoluţii. În toate provinciile noastre din Palestina se găsesc mii de oameni care propovăduiesc învăţăturile acestui Iisus, despre care se spune că este Cristos — Unsul Domnului — şi toţi se numesc creştini. Mişcarea aceasta se întinde repede, a ajuns în Macedonia şi a coborît în toată Mesopotamia; progresează încet, dar cîştigă forţă în adîncime.

Diana asculta, uitîndu-se la el cu ochii mari, şi nu-i venea să creadă.

— Vrei să spui că oamenii aceştia vor încerca să răstoarne imperiul? întrebă ea speriată.

— Nu cu forţa. Dacă s-ar găsi cîţiva descreieraţi îndrăzneţi care să se urce într-o cotigă şi să instige populaţiile acelea subjugate, cerîndu-le să pună mîna pe arme şi să se ridice împotriva impilatorilor lor, ei ştiu că încercarea aceasta ar fi zadarnică. Dar în cazul acesta, este vorba despre un om care nu dispune de o armată, şi nici nu are nevoie de ea; n-are planuri politice şi nu doreşte un tron; n-are slujbe de împărţit partizanilor săi; n-a luat parte niciodată la războaie; n-a purtat în viaţa lui o sabie şi nu are nici un merit care să-l recomande pentru a fi conducătorul acestei mişcări, decît... şi glasul lui Tiberiu se stinse în şoapte: decît că dă orbilor vederea şi vindecă infirmii; iar după ce a

fost ucis, din cauză că a tulburat liniștea publică, s-a ridicat din morți, ca să le spună oamenilor: « Urmați-mă pe mine și eu vă voi slobozi pe voi ! ». Prin urmare, de ce să nu-l urmeze, dacă vor crede într-însul?

Moșneagul începu să chicotească îngîndurat.

— Curajul este de mai multe feluri, fata mea, murmură el. Dar cel mai primejdios dintre toate este curajul oamenilor care nu au nimic de pierdut.

— Și crezi că Marcellus face parte dintre creștini? întrebă Diana.

— Sigur că face parte dintre creștini ! Nu încearcă nici cel puțin să tăgăduiască ! A avut îndrăzneala să afirme în fața noastră că imperiul roman este condamnat să piară !

— Ce vorbe înspăimîntătoare ! exclamă Diana îngrozită.

— Da . . . astfel de vorbe, ca să nu zic mai mult, sînt cel puțin primejdioase, murmură Tiberiu. Și dacă este de ajuns de imprudent ca astfel de declarații să le facă de față cu Împăratul său, va fi cu atît mai puțin prudent în declarațiile pe care le va face de față cu altă lume.

— Ar putea fi judecat pentru trădare? întrebă Diana.

— Da . . . dar pe el nu-l interesează așa ceva. Tocmai aici constă marea primejdie pe care o reprezintă această idee nouă a galileanului. Cei care cred și au adoptat această idee sînt ca niște obsedați. Iisus acesta a fost judecat pentru trădare, condamnat și crucificat. Dar s-a ridicat din morți și el va avea grijă de toți cei care și-au pierdut viața pentru că au urmat învățăturile lui. Oamenii aceștia nu se tem de nimic — prin urmare, închipuiește-ți că începe o astfel de mișcare, întemeiată pe această idee — acesteia ar însemna că nu i se va putea împotrivi nimeni !

— Bine, dar ce ar putea Marcellus să cîștige, profețind prăbușirea Imperiului Roman? întrebă Diana mirată. Ideea aceasta mi se pare cu desăvîrșire absurdă.

— Nu cumva îți închipui că Imperiul Roman ar putea să dureze o veșnicie? ripostă Tiberiu.

— N-aș putea afirma că pînă acum mi-am pus această întrebare, admise Diana.

— Așa este . . . poate nu te-ai gîndit, murmură bătrînul distrat. Apoi se întinse în așternut și cîteva clipe rămase cu privirile îndreptate spre tavan. Ar fi interesant, continuă el pentru sine, ar fi interesant, să poți urmări evoluția acestei mișcări. În cazul cînd va continua în același ritm ca și pînă acum, nimic nu o va mai putea opri. Dar nu va mai continua ca pînă acum. După ce va mai trece o vreme, se va domoli imediat ce situația adepților va deveni mai sigură. În momentul acela, crezîndu-se destul de puternici, vor încerca să-și dicteze condițiile, vor începe rivalitățile pentru slujbe și prăzi . . . așa că puterea li se va urca la cap datorită bogățiilor pe care au reușit să le jăcmănească și își vor închipui că sînt și stăpîni pe situație. Cu totul pe neașteptate, Tiberiu începu să chicotească ascuțit: Hi-hi-hi ! Un creștin stăpîn pe situație, călare pe situație, va fi exact ca oricare altul cînd este călare ! Această armată a lui Iisus va trebui să facă drumul pe jos, pentru a putea ajunge destul de departe ca să poată face ceva !

Diana asculta cu milă și spaimă murmurul bătrînului. Un timp vorbise destul de chibzuit, dar acum își pierduse din nou șirul. Știa că fazele acestea de melancolie ale lui sînt urmate imediat de scene de revoltă. Se pregăti să se ridice în picioare, pentru a-l întreba dacă se poate retrage. Moșneagul îi făcu semn să nu se miște.

— Marcellus al tău va avea o nouă întrevedere cu noi, astăzi la amiază, adăugă el liniștit. I-am spus că nu vom admite să te căsătorești cu un bărbat care este amestecat în această primejdioasă mișcare a lui Iisus. Dacă el se va devota în mod definitiv acestei mișcări — fapt de care noi nu ne îndoim cîtuși de puțin — își va pierde prietenii și-și va pierde și viața. Dacă vrea, n-are decît, dar nu vom admite să te tîrască și pe tine împreună cu el. I-am spus că va fi obligat să aleagă între tine și credința lui. L-am informat de asemenea, că dacă nu va renunța la mișcarea aceasta creștină, te vom căsători imediat cu Prințul Gaius.

— O, nu, te rog, Maiestate! îl imploră Diana.

— Recunosc, chicoti moșneagul, că Gaius își are micile lui greșeli, dar va face din tine o prințesă! S-ar putea ca această căsătorie să nu ți se pară ideală, dar credem că te vei simți mai mulțumită în calitate de prințesă, decît de soție a unui nebun îndrăgostit de o fantomă.

— El ce a zis, cînd i-ați spus că mă veți căsători cu Gaius? întrebă ea cu glasul înspăimîntat.

— Ne-a cerut să-i dăm răgaz, pînă astăzi la amiază, ca să se poată gîndi în liniște, răspunse moșneagul, și se ridică într-un cot, pentru a constata efectul pe care-l vor face cuvintele lui. Dar zîmbetul îi dispăru de pe buze cînd văzu durerea zugrăvită pe chipul fetei.

— Va să zică i-a trebuit timp ca să se poată gîndi, repetă ea cu glasul înecat de durere, dacă este în stare să mă abandoneze, pentru a fi dată lui Gaius...

— Da... și părerea noastră este că el te va părăsi, fără să se mai gîndească la iubirea lui pentru tine, fetița mea, de dragul lui Iisus al său! zise Tiberiu și ridică degetul uscat în fața ei. Prin urmare, acum veți înțelege ceea ce am vrut să-ți spunem, cînd ți-am atras atenția că această mișcare creștină nu este un lucru de nimic! Cei care cred în învățăturile galileanului, vor renunța la tot! Pe Marcellus nu-l mai interesează nimic. Nici chiar tu nu-l mai interesezi!

— În cazul acesta, cred că nu va mai fi nevoie să vorbesc cu el, declară Diana deznădăjduită. Întrevederea aceasta n-ar putea aduce mulțumire nici unuia dintre noi.

— Totuși, merită să încerci. Aseară i-am cerut să ne făgăduiască solemn că nu va încerca să vorbească cu tine, înainte de a lua o hotărîre, dar îi vom trimite vorbă că l-am dezlegat de această promisiune. Poate o convorbire cu tine îl va ajuta să se hotărască.

Diana se ridică în picioare și se apropie de ușă.

— Să nu-i pomenești nimic despre intenția mea de a te căsători cu Gaius; nu trebuie să afle că tu deja știi asta.

Se așezară unul lîngă altul, pe banca de marmură a pergolei și stăteau tăcuți, uitîndu-se la marea liniștită, așternută la picioarele lor. Nu

mai aveau decît un singur ceas pînă la amiază şi Marcellus trebuia să plece, deoarece avea o urgentă întîlnire cu un bătrîn şi oamenii vîrstnici — oricare ar fi defectele lor — ţin foarte mult la punctualitate

Părea că fiecare dintre ei spusese tot ce avea de spus. Diana, epuizată de emoţie, îşi proptise fruntea de umărul lui Marcellus. Din cînd în cînd respiraţia i se întretăia de cîte un suspin şi braţul lui Marcellus se strîngea mai puternic în jurul mijlocului ei, ca şi cînd ar fi încercat s-o apere.

Acum trei ceasuri, cînd se întîlniseră aici, Diana îşi închipuise că are toate motivele să creadă că dragostea lor va rezolva fără nici o greutate problema pe care o aveau de rezolvat. Marcellus, cu vorbele lui blînde, dar curajoase, contribuise la emoţia momentului. Acum nimic nu-i mai putea despărţi, absolut nimic ! Diana era într-un fel de extraz Nimic nu-i va mai putea nemulţumi ! Cîtă vreme vor rămîne unul lîngă altul, restul lumii nu-i mai interesa. Imperiul putea să cadă sau să rămînă neschimbat ! Iisus putea săvîrşi fapte bune şi conduce oamenii prin bună învoire, dar chiar dacă nu va reuşi în misiunea lui şi lumea aceasta va continua să sîngereze şi să sufere de foame, cum a sîngerat şi a suferit pînă acum, ei îşi aparţin unul altuia şi nimic nu-i va mai putea despărţi. Ridică obrazul spre el ca s-o sărute. Îi simţi inima bătînd alături de a ei. Erau acum un singur trup şi o singură fiinţă.

— Vino, Diana, zise el cu respiraţia întretăiată, să ne aşezăm pe bancă şi să vorbim despre planurile noastre de viitor.

Se aşezară strîns unul lîngă altul, conştienţi de această apropiere, pînă în momentul cînd Diana se feri puţin şi clătină din cap. Ochii îi erau aprinşi, dar linia buzelor ei părea energică.

— Te rog... Marcellus, începu ea cu glasul tremurînd, vorbeşte-mi ! Va trebui să luăm o hotărîre în privinţa celor pe care le vei spune Împăratului. El ar vrea ca eu să fiu fericită să ştie că te iubesc. N-ar fi mai bine să-l rogi să-ţi dea o însărcinare la Roma?

— Bine, dar adu-ţi aminte că el ar vrea ca tu să trăieşti aici, răspunse Marcellus.

— Poate reuşim să-l convingem să renunţe la gîndul acesta, zise Diana. Vila mea nu este terminată. Bolnav cum este, Tiberiu ştie că nu va fi în stare să mai supravegheze lucrările. Din pricina asta cred că este nemulţumit. Va fi încîntat cînd va constata că nu mai este obligat să se ocupe de construcţii. Să-i spunem c-am vrea să ne întoarcem la Roma, cel puţin pentru un timp, şi să ne căsătorim? S-ar putea să consimtă.

— S-ar putea, încuviinţă Marcellus şi glasul lui păru că vine din mari depărtări. Nu poţi prevedea niciodată ce va zice Împăratul despre lucrurile care i le spui.

— După aceea, continuă Diana cu entuziasmul ei caracteristic, acolo vei putea face tot ce pofteşti, îţi vei relua vechile prietenii şi te vei duce la Palatul tribunilor...

Marcellus încruntă din sprîncene.

— Ei... ce ai împotriva Palatului tribunilor? întrebă Diana. Înainte de asta îţi petreceai acolo o bună parte din vreme, în sala gimnaziului şi la piscine.

Marcellus își propti coatele pe genunchi și se uită îngîndurat la degetele mîinilor împreunate.

— Asta s-a întîmplat pe vremea cînd nu știam cu cîte sacrificii a fost clădit palatul acesta, răspunse el.

— O, dragul meu, dar de ce nu renunți să te mai gîndești la lucruri pe care nu le mai poți îndrepta și pentru care nu ai nici o răspundere? îl imploră Diana. Îți pare rău că blocurile de marmură au fost aduse cu ajutorul sclavilor? Tot ei au adus și marmura pe care stăm acum . . . și marmura întrebuințată la clădirea casei tale părintești! Sîntem de acord că este destul de rău ca unii oameni să se găsească în stare de sclavie, dar ce am putea face noi — care sîntem singuri — pentru a schimba această situație?

Marcellus oftă adînc și clătină din cap. Apoi, cu totul pe neașteptate, se întoarse și se uită la ea, cu obrazul schimbat și cu ochii aprinși.

— Diana, sînt nerăbdător să-ți vorbesc despre un bărbat, un bărbat cu totul neobișnuit . . .

— Dacă este cel la care mă gîndesc eu — răspunse Diana și entuziasmul de pe obraz i se șterse — aș prefera să nu-mi vorbești despre el. Ți-a pricinuit atîtea nenorociri, încît cred c-a sosit timpul să nu te mai gîndești la această întîmplare.

— Bine, se învoi Marcellus, și zîmbetul din priviri i se stinse. Voi face așa cum vrei tu, declară el și nu mai zise nimic.

Diana se apropie repede de el, ca și cînd i-ar fi părut rău.

— N-ar fi trebuit să-ți vorbesc în felul acesta, zise ea în șoaptă. Haide, vorbește-mi despre el!

Marcellus se așteptase la această eventualitate. Își pregătise dinainte tot ce ar fi putut să spună Dianei, în momentul cînd va crede c-a sosit timpul să-i vorbească despre Iisus. Nu va fi tocmai ușor s-o facă să înțeleagă. Toate instinctele ei se vor revolta împotriva afirmațiilor lui. Se va strădui din toate puterile să contrazică dovezile ce le va invoca. Chibzuise cu toată prudența fiecare cuvînt pe care i-l va spune despre Iisus, prezentîndu-l drept Mîntuitorul oamenilor, care a venit în lume ca să-i scape de împilatorii lor. Dar acum, cînd simțea trupul Dianei atît de aproape de al său, renunță să mai folosească frazele pe care și le pregătise și se hotărî să-i povestească cu vorbe mult mai simple. Începu să-i vorbească despre Iona și măgărușul său.

— Eu cred că n-ar fi trebuit să vă purtați în felul acesta față de bietul băiețaș! zise ea, cînd află cu cîtă părere de rău a renunțat Iona la măgărușul său, pentru a-l da lui Toma.

— A fost o încercare grea pentru micul Iona, dar aceasta a făcut din el un bărbat curajos și gata de sacrificiu, admise Marcellus.

— Și ce i-a determinat să dorească tocmai atunci ca Iona să devină curajos și gata de sacrificiu? întrebă Diana care ar fi vrut să-l facă să înțeleagă că dacă este dispusă să asculte povestea galileanului, o face totuși cu anumite rezerve și chiar va renunța și la unele întrebări. Eu sînt de părere, continuă ea cu naivitate, că micul Iona ar fi fost mult mai simpatic în rolul lui de băiețaș.

Admițînd că poate calificativul de « bărbat curajos » n-a fost cel mai indicat, încercă să-i explice atitudinea copiilor față de Iisus, împrejurul căruia se adunau în atelierul lui de teslar, așa cum îi spusese Justus, și cum, în fiecare seară, cînd se întorcea, copiii și cîinii îl însoțeau de la atelierul său pînă în fața casei.

— Îmi pare bine că era însoțit și de cîini, zise Diana. Mi-am închipuit că poate cîinii nu s-ar fi simțit bine în apropierea lui! În aceeași clipă, constată că îndrăzneala ei nu-i face plăcere, deoarece Marcellus tresări ca și cînd l-ar fi pălmuit.

— Bunătatea lui nu era negativă, Diana, căci nu era nici meschin și nici slăbănog. Îmi dai voie să ți-l descriu cum arăta? întrebă Marcellus și se întoarse spre ea.

— Te rog, murmură Diana, preocupată. Apoi ridică mîna îndreptîndu-i cheutorile tunicii, ridică privirea ispititoare și așteptă cu buzele întredeschise. Marcellus înghiți în sec, o mîngîie ușor pe obraz, iar fata oftă și se cuibări din nou la pieptul lui.

Începu să-i vorbească despre Miriam și îi povesti cu amănunte nunta din Canaa și despre surpriza avută în aceeași zi de Miriam, cînd își dădu seama că poate să cînte.

— Înainte de aceea, Miriam nu putuse cînta niciodată?

— Nu, deoarece înainte de aceea nici nu dorise să cînte.

— Și ai vorbit cu ea, ai auzit-o cîntînd? Cred că ție ți-a fost simpatică. Era frumoasă?

— Foarte frumoasă.

— Era evreică?

— Da.

— Unele evreice sînt foarte frumoase, admise Diana. Păcat că a fost infirmă!

— Pe ea n-o supăra infirmitatea de care suferea. Darul pe care-l avea era singurul amănunt ce putea să aibă importanță.

— Iisus de ce n-a vindecat-o de această infirmitate?

— Vorbele tale îmi dau să înțeleg că-ți închipui despre el c-ar fi putut s-o vindece, continuă Marcellus cu mai multă ambiție.

— În orice caz, încercă Diana să protesteze, tu-ți închipui că el ar fi putut, nu-i așa? N-am făcut altceva decît am repetat propriile tale cuvinte.

— Miriam era de părere că putea fi de mai mult folos oamenilor nenorociți din localitatea în care trăia, suferind ea însăși de o infirmitate . . .

— Și era în stare să cînte, deși purta povara acestei infirmități? întrebă Diana. Trebuie să fie o fată superioară.

— N-a fost o fată superioară, ripostă Marcellus. În orice caz, nu înainte de a trece prin această întîmplare neobișnuită.

— Ea l-a iubit pe Iisus?

— Da . . . toată lumea l-a iubit.

— Cred că înțelegi sensul acestei întrebări.

— A, nu în sensul la care te gîndești tu. Ea nu l-a iubit în felul acesta.

Diana își frecă îngîndurată obrazul de mîneca tunicii lui Marcellus.

— Iisus n-a iubit pe nimeni? murmură ea.

— El a iubit pe toată lumea, răspunse Marcellus.

— Probabil şi-a închipuit că este greşit să iubeşti o singură persoană mai presus decît pe celelalte.

— Cred că pentru el ar fi fost greşit să procedeze în felul acesta. Trebuie să ştii, Diana, că el n-a fost un bărbat obişnuit. Avea puteri nebănuite şi presimţea că viaţa lui aparţine tuturor.

— Ce fapte a mai săvîrşit? De astă dată, întrebarea Dianei indica o curiozitate neobişnuită. Mi-ai vorbit despre piciorul micului Iona şi despre vocea lui Miriam . . .

— Va trebui să-ţi povestesc şi întîmplarea cu Lidia.

Dar înainte de a-i vorbi despre vindecarea Lidiei, numai datorită faptului c-a pus mîna pe veşmîntul lui Iisus, Marcellus îşi zise că va fi mai bine să-i pomenească despre fazele propriilor sale constatări, în legătură cu cămaşa galileanului. Diana se indignă cînd auzi ce s-a întîmplat în noaptea aceea tragică în Palatul Procuratorului, unde Paulus stăruise ca Marcellus să îmbrace cămaşa.

— Bietul Iisus suferise destul! protestă ea. Nu aveau dreptul să-şi bată joc de veşmintele lui! Fusese atît de curajos . . . şi nu făcuse nimănui rău!

Îndemnat de simpatia ei înţelegătoare, Marcellus continuă să-i vorbească despre după-amiaza aceea la Atena, cînd, deznădăjduit de starea sa sufletească, luase hotărîrea să se sinucidă.

— Cred, draga mea, că-ţi va veni greu să înţelegi, cum poate ajunge cineva la hotărîrea de a-şi ridica viaţa.

— O, dimpotrivă! răspunse Diana şi clătină din cap. Nu-mi vine greu de loc să înţeleg această situaţie. În anumite împrejurări sînt sigură c-aş putea să iau şi eu o astfel de hotărîre.

— Cînd începi să te gîndeşti la sinucidere . . . înseamnă că te simţi chinuitor de singur, murmură Marcellus.

— Probabil tocmai din pricina asta eu sînt în stare să te înţeleg, zise Diana. Eu ştiu ce înseamnă să nu ai pe nimeni lîngă tine!

Marcellus îi spuse apoi cum a descoperit cămaşa între lucrurile lui Demetrius şi despre efectul ce l-a avut veşmîntul lui Iisus Cristos asupra lui. Diana ridică privirea spre el şi ochii îi erau plini de lacrimi.

— Ar fi zadarnic să încerc să-ţi explic, continuă el. Am luat această cămaşă în mînă şi ea mi-a vindecat rănile pe care le purtam în suflet încă din seara banchetului dat de Procurator.

— Pe semne, uşurarea aceasta se poate atribui faptului că ai ştiut că ea a aparţinut unui bărbat care a fost şi el singur, zise Diana.

— Mi se pare straniu . . . că exact aceasta a fost şi senzaţia mea în momentul cînd am luat cămaşa în mînă. Un fior neobişnuit, o stare binefăcătoare mi-a înfiorat trupul şi mă simţeam cu totul alt om. Tensiunea dureroasă s-a liniştit. Viaţa mi se părea din nou că merită să fie trăită, sfîrşi el şi se uită cu atenţie în ochii ei gravi. Mă crezi?

— Da, dragul meu . . . te cred! Şi cunoscînd starea ta sufletească, datorită aceleiaşi cămăşi, nu mă surprinde deloc! zise Diana, apoi tăcu o clipă, după care adăugă: Spune-mi ce s-a întîmplat cu Lidia?

Povestea lungă a Lidiei fu întreruptă de o mulțime de digresiuni. Diana fu de părere că Lidiei i-a trebuit mult curaj pentru a trece printre oamenii aceia îngrămădiți împrejurul lui Iisus. Cuvintele acestea ale ei l-au făcut pe Marcellus, să-i descrie felul în care se purtau oamenii aceștia, felul în care își părăseau uneltele de plugărit și treburile din casă pentru a-l urma zile de-a rîndul în lungul drumurilor, umblînd pe jos și dormind pe pămîntul gol, osteniți și flămînzi, cu gîndul de a se putea afla în apropierea lui Iisus.

Diana asculta cu cea mai mare atenție, cu ochii strălucitori și buzele întredeschise, povestea galileanului ce se apropia de sfîrșit.

— Și tu crezi cu toată convingerea că el este și acum viu?

Marcellus dădu din cap și imediat după aceea începu să vorbească despre momentele cînd el a fost văzut.

— Și tu crezi cu adevărat că Stefan l-a văzut? întrebă Diana cu glasul plin de mirare.

— Îți vine atît de greu să crezi, draga mea, după tot ce ți-am spus pînă acum?

— Eu aș vrea să cred ceea ce crezi și tu, Marcellus.

Întinse brațele după ea și o sărută.

— Cuvintele acestea, iubita mea, sînt de o extremă importanță pentru mine, acum după ce ți-am spus această întîmplare, zise el înduioșat. Cunoscînd dinainte părerea ce o ai despre lucruri supranaturale, nici n-aș fi crezut să fii atît de înțelegătoare.

— Da, dar aici este vorba de altceva! răspunse Diana și îndreptîndu-și trupul se uită la el. Eu m-am temut că situația ta de acum ar putea să aibă o influență atît asupra vieții tale, cît și asupra vieții mele. Este o întîmplare foarte frumoasă, Marcellus, cu un mister încîntător. Să-l lăsăm în starea în care se găsește. Nu va fi nevoie ca noi să-l înțelegem, nu este așa? Să ne facem un plan de a trăi — unul pentru altul — ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Așteptă vreme îndelungată răspunsul lui. Obrazul i se lungise și privirile îi rătăciseră departe în zare. Cu degetele delicate Diana îl bătu ușurel pe dosul mîinii.

— Draga mea, întîmplarea aceasta a influențat felul meu de viață! declară Marcellus categoric. Nu se poate ca de aici înainte să trăiesc ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic!

— Ce ai de gînd să faci? întrebă Diana cu glasul tremurînd.

— Încă nu știu! răspunse el, mai mult pentru sine. Dar îmi dau seama că am de îndeplinit o misiune. Încă nu mi s-a limpezit în minte... ce va trebui să fac, dar mi-ar fi imposibil să continui să trăiesc și de aici înainte, cum am trăit pînă acum, chiar dacă aș încerca. Mi-ar fi imposibil!

Apoi, cu o gravitate pe care n-o întîlnise încă la el, începu să-i descrie profunda prefacere ce s-a petrecut în sufletul lui datorită evenimentelor prin care trecuse. Acesta nu era un mărunt eveniment care contribuise numai la o efervescență în mica provincie Galileea. Era un eveniment de importanță universală. Vreme de mii de ani oamenii de jos, de pe suprafața întregului pămînt, au trăit fără nădejde, îngenunchiați de griji,

împilați și flămînzi. Pe toți aceștia, conducătorii puternici i-au îngenunchiat și i-au asasinat și jefuit.

— Gîndește-te numai la ceea ce am făcut noi! exclamă el indignat. Imperiul Roman a îngenunchiat jumătate dintre popoarele lumii! Noi am crezut că este foarte frumos să subjugăm popoarele. N-ai decît să te uiți la sculpturile și basoreliefurile care pomenesc despre faptele eroice ale Împăraților, ale prinților, ale patricienilor și prefecților, ale Legaților și tribunilor care au măcelărit mii de oameni, fără să fi avut altă vină decît că n-au fost în stare să se apere nici pe ei și nici țara lor! Ne-am închipuit că faptele acestea reprezintă gloria imperiului, că reprezintă curaj și îndrăzneală! «Lupte și oameni vă cînt!» acesta este versul cu care începe poemul epic al lui Publius Vergilius Nasso. Este impresionant, nu e așa!?!

— Diana, draga mea, continuă el cu glasul grav. La bordul galerei care m-a adus acasă am început să mă gîndesc la splendorile Romei, la monumentele din *Forum*, la palatele de marmură; și mi-am adus aminte că toate aceste splendori impresionante au fost fie furate de la alte popoare care erau mai culte decît noi, fie clădite din sudoarea acestor oameni îngenunchiați și flămînzi! În momentul acela m-am revoltat și împotriva a ceea ce numim noi eroism.

— Bine, Marcellus, tu nu-ți dai seama că ar fi zadarnic să te zbuciumi din pricina asta, de vreme ce situația nu o poți schimba?

Clocotul de revoltă din sufletul lui Marcellus începuse să se domolească, dar adăugă cu sîngeroasă ironie:

— Roma invincibilă! Care trăiește în trîndăvie și desfrînarea pentru care plătesc popoarele din Aquitania, Anglia, Hispania, Gallia, pînă jos în Creta — în sus pînă la Cappadochia, Pontul Euxin și Tracia, unde copii țipă de foame. Da, e cert că bravii noștri romani vor rîde de un Iisus care nu are arme, vor spune despre el că este un slăbănog, deoarece singurul sînge pe care l-a vărsat pînă acum a fost sîngele său propriu. Dar va veni și timpul, draga mea, cînd acest Iisus va fi mai tare decît ei!

— În cazul acesta tu ce vei face? întrebă Diana și oftă obosită.

— Pentru moment nu sînt sigur decît de ceea ce nu voi face, declară Marcellus cu patimă. Nu voi mai intra ca să trîndăvesc în Palatul tribunilor din Roma, prefăcîndu-mă că am uitat că există un bărbat care este în stare să mîntuiască lumea! Cu ticăloșia asta am terminat! Am scăpat de o astfel de rușine care mă întinează!

— Ai intenția să te desparți de toți vechii tăi prieteni și... să te însoțești cu nenorociții aceia de sclavi? întrebă Diana.

— Sclavi nenorociți sîntem noi, draga mea, răspunse Marcellus cu părere de rău. Nenorociții aceia care-l urmează pe divinul galilean sînt în drum spre libertate!

— Vrei să spui că se vor însoți împreună și se vor revolta?

— S-ar putea, Diana, ca ei să poarte lanțuri și de aici înainte pe trupurile lor, dar sufletele lor nu vor mai fi înlănțuite!

— Cred că tu nu ai de gînd să treci în tabăra lor! zise Diana, care devenise palidă.

— Eu am trecut de mult în tabăra lor! murmură Marcellus.

Revoltată, Diana se ridică iute în picioare.

— În cazul acesta, pe mine mă vei scoate din această competiție! țipă ea. Îngropîndu-și fața în palme, fata continuă cu respirația întretăiată: Dacă ții să-ți distrugi viața... să devii un proscris... de care toată lumea să-și bată joc... asta este treaba ta, dar...

Tot atît de repede cum se ridicase în picioare, Diana se lăsă pe bancă și începu să plîngă cu hohote, apoi își petrecu brațele împrejurul gîtului lui Marcellus.

— Marcellus, ceea ce spui tu nu este altceva decît o himeră! gemu ea, înecată de suspine. Încerci să clădești o lume nouă, din oameni și lucruri care nici nu există. Știi foarte bine că ce-ți spun eu este adevărat. Dacă oamenii nu vor mai purta războaie, dacă oamenii vor trăi în felul în care i-a învățat Iisus, dacă oamenii vor fi cinstiți și îngăduitori unul față de altul, abia atunci ar putea răsări o lume nouă! Nimeni nu va mai fi ucis! Copiii vor avea mîncare de-ajuns! Da... dar oamenii nu sînt creați pentru a trăi în felul acesta! S-ar putea să vină și vremea cînd oamenii vor înceta să se mai nedreptățească unii pe alții — cînd buruienile vor fi stîrpite, cînd leii nu vor mai ucide și nu vor mai fi sîngeroși, dar asta nu se va întîmpla cît noi vom fi în viață! De ce să ne zbuciumăm pentru astfel de lucruri? De ce să nu primim viața așa cum se prezintă? De ce să ne sacrificăm viața fără nici un folos? zise Diana și-și lipi obrazul ud de lacrimi de umărul lui Marcellus, nu-ți dai seama că felul tău de a te purta îmi frînge inima? Nu te interesează ce simt eu?

— Draga mea, răspunse Marcellus cu glasul sugrumat, mă interesează atît de mult, încît aș prefera să mor decît să te văd cum te zbuciumi din cauza mea. Eu nu sînt liber să aleg... în ce parte va trebui să apuc. Și nici nu-mi este îngăduit să ezit în fața unei astfel de alegeri.

După această declarație, părea că nu mai au nimic de spus. Se apropia amiaza și Marcellus era obligat să se prezinte în fața Împăratului. Diana își ridică obrazul și se uită la cadranul solar. Ochii îi erau plini de lacrimi. Marcellus își simți sufletul chinuit de milă, cînd se uită la fața ei aprinsă. Diana îi zîmbi îngîndurată.

— Cred că sînt înspăimîntătoare la vedere, oftă ea.

Marcellus o sărută pe ochi.

— Nu-l face să aștepte, murmură ea abătută. Întoarce-te la mine, în timpul după-amiezii, imediat ce vei fi liber, ca să-mi spui cum s-a terminat.

O strînse în brațe și constată că buzele îi tremură cînd se plecă spre ea s-o sărute.

— Fericirea noastră, Marcellus, a fost prea mare, pentru ca să poată dura. Pleacă, dragul meu, nu mai întîrzia. Voi încerca să înțeleg. Știu că situația aceasta a fost și pentru tine tot atît de grea, ca și pentru mine. Te voi iubi întotdeauna. Apoi adăugă în șoaptă: Sper că Iisus al tău va avea grijă de tine și te va păzi.

— Crezi ce ți-am spus despre el? întrebă Marcellus cu blîndețe.

— Da, iubitule... cred tot ce mi-ai spus!

— În cazul acesta sînt convins că el va avea grijă și de tine.

Căpetenia sclavilor îl aștepta în atriu și-l conduse de-a dreptul în apartamentul imperial. Deschizîndu-i ușa, se feri respectuos într-o

parte, iar după ce intră Marcellus, o închise fără zgomot în urma lui.

În timp ce traversa camera, bătrînul Tiberiu, care-l aștepta proptit între perne, se uita la el cu obrazul întunecat. Marcellus se înclină adînc și după aceea rămase în atitudine rigidă, așteptînd ca Împăratul să-i facă semn. Vreme îndelungată Împăratul îi examină trăsăturile obrazului.

— Se vede limpede, începu Împăratul cu glasul liniștit, că te-ai decis pentru Iisus al tău. Am fost convinși că aceasta va fi hotărîrea ta.

Marcellus plecă fruntea, dar nu zise nimic.

Urmă o nouă tăcere care păru plină de amenințări.

— În cazul acesta nu va fi nevoie să-mi spui nimic, murmură Tiberiu. Ești liber să te retragi!

Un moment Marcellus păru că ezită.

— Pleacă! strigă Împăratul. Tu ești un smintit! Glasul slăbit al bătrînului deveni ascuțit: Ești un smintit!

Surprins de revolta inexplicabilă a Împăratului, care părea că nu se mai poate stăpîni, Marcellus se retrase mergînd cu spatele spre ușa care se deschidea.

— Ești un smintit! zbieră Tiberiu din nou. Vei muri pentru nebunia ta! Glasul lui slăbit deveni mai adînc în momentul cînd repetă: Ești un smintit, dar un smintit curajos!

Rămase năucit de violența acestui incident neașteptat și se îndreptă cu pași înceți și nesiguri spre atriu, unde căpetenia sclavilor îl aștepta și, după ce se înclină în fața lui, acesta îi făcu semn spre peristilul uriaș. Marcellus se uită la el mirat.

— Dacă sînteți gata stăpîne, lectica vă așteaptă pentru a vă duce pînă la debarcader. Bagajul pe care l-ați adus a plecat înainte și a fost trecut în barca imperială.

— Nu sînt încă gata de plecare! răspunse Marcellus răstit. Mai am o întîlnire înainte de a pleca!

Căpetenia sclavilor zîmbi cu indiferență și clătină din cap.

— Ordinul Maiestății Sale este să plecați imediat...

— Nu s-ar putea să schimb cîteva cuvinte cu sclavul meu înainte de a pleca? Unde este? întrebă Marcellus.

— Grecul, stăpîne, se găsește deocamdată arestat. A protestat cu atîta violență împotriva celor care au împachetat și expediat bagajele, încît a fost necesar să intervenim.

— S-a încăierat cu cineva?

— Unul dintre sclavii din Nubia, stăpîne, și-a revenit în simțiri numai cu mare greutate. Sclavul acesta grec este violent... extrem de violent! Dar nubienii îl vor învăța cum trebuie să se poarte.

Căpetenia sclavilor se înclină din nou, cu exagerat respect și-i făcu semn spre lectica luxoasă. Patru sclavi oacheși din Tracia se opriseră rigizi în apropierea ei și așteptau să apară călătorul care trebuia să plece. Marcellus păru că ezită. În aceeași clipă un detașament din garda palatului se înșiră ușor la spatele lui.

— Umblați sănătos, stăpîne! zise căpetenia sclavilor. Și vă doresc un drum plăcut!

CAPITOLUL XXII

Pe semne că toți care plecau erau la curent că trebuie să mai sosească cineva, deoarece imediat ce călătorul acesta întîrziat se urcă pe bord, cei înșirați în fața parapetului începură să se înprăștie. Patricienii de pe bord păreau nemulțumiți, deoarece în calitate de senatori, nu erau obișnuiți să aștepte sosirea unui tribun întîrziat.

Eleganta galeră imperială se desprinse încet de chei și călătorii — vreo zece sau chiar mai mulți — se așezară în luxoasele scaune de pe bord, sub un umbrar în culori vesele. Cele două rînduri de vîsle se mișcau domol și cu eleganță, în ritmul cadenței ce se auzea din cală: bang-bang. O pînză purpurie se urcă încet pe catarg, și se cutremură cu violență înainte de a se întinde.

Marcellus își găsi un scaun ceva mai departe de ceilalți călători și se uită melancolic spre cheiurile din Puteoli, care se proiectau de cealaltă parte a golfului. Puțin după aceea, apăru un grup de nubieni înalți, aproape goi, purtînd tăvi de argint în mîinile ridicate deasupra capetelor rase și măslinii. Mîncarea de amiază, oferită de Împărat, fu generoasă, dar lui Marcellus nu-i era foame.

Presupunînd că *Augusta* își va continua drumul cu viteza de acum, ar fi putut ajunge la Roma poimîine, tîrziu, după-amiază. Pentru prima dată în viață Marcellus nu simțea nici o dorință de a se întoarce acasă. Va fi obligat să le dea tot felul de explicații. Tatăl său se va simți jignit, dezamăgit, deznădăjduit, maică-sa va începe să plîngă, Lucia va încerca să-l înțeleagă, dar mai mult din milă față de el. Încercă să-și imagineze conversația pe care o va avea cu Tullus. Relațiile dintre ei erau foarte strînse și întemeiate pe încredere reciprocă. Ce vor avea să-și spună unul altuia, cînd se vor întîlni acum? Tullus îl va întreba, probabil, cu indiferență, ce a făcut în ultimii doi ani. Există oare vreun răspuns pe care i l-ar putea da?

Pe măsură ce se apropia înserarea, hotărîrea lui de a nu se întoarce la Roma începea să se limpezească tot mai mult. Pe la asfințitul soarelui se apropie de puntea comandantului și se informă dacă, înainte de a ajunge la Ostia, *Augusta* se va opri în vreun port intermediar. I se răspunse că galera nu se va opri nici la Ostia.

În timpul serii i se făcu foame. Odată cu înserarea începuse să se simtă o adiere ușoară de vînt și cei de pe covertă coborîră în cabine. Marcellus intră în cabina sa și deschizînd desaga cea mare, scoase cămașa galileană și o împături cît putu de strîns, apoi o bagă în chimirul de piele și-l strînse cu o curea. Chimirul era greu.

În seara plecării din Roma, tatăl său îl trimisese pe Marcipor la galera care aștepta în port cu un dar pe care, fiind preocupat de alte gînduri, Marcellus nu-l deschisese, decît după ce el și Demetrius trecură pe bordul lui *Cleo*. Rămase mirat cînd văzu conținutul. Ca și cînd i-ar fi părut rău de neînțelegerea dintre ei, senatorul îi trimisese o sumă neobișnuit de mare, în piese de aur, în unități mari. Marcellus se simți impresionat de generozitatea părintelui său, dar, în același timp fu întristat deoarece i se părea că senatorul ar vrea să-i spună că de aici înainte este liber să-și urmeze drumul.

Scoțîndu-și toga, Marcellus o băgă în desagă, în locul cămășii, și legă desaga la loc. După ce termină, se întinse pe pat și așteptă să treacă timpul. Gîndurile i se îndreptară spre Diana, pe care acum o pierduse. Din cînd în cînd se uita la clepsidra din apropierea patului. Întorsese cupa cu nisip de patru ori pînă acum. Dacă socoteala lui era exactă, *Augusta* trebuia să ajungă în apropiere de Capua pe la miezul nopții.

Cînd Marcellus se îndreptă spre pupă, încins cu chimirul greu pe sub brîul cu care-și strînsese tunica, pe punte nu era decît un singur marinar care făcea de gardă în partea dinapoi a vasului. Sentinela nu-i dădu prea multă atenție cînd îl văzu că se apropie de parapetul **navei**. Probabil călătorul acesta neliniștit ieșise din cabină pentru a privi stelele. În cazul acesta, o atenție dovedită față de el ar putea să fie recompensată la acostare.

Prin întuneric se văzu clipind o lumină, cam la depărtare de o milă.

— Acesta, stăpîne, este farul din Capua, îi spuse sentinela.

— Da, răspunse Marcellus cu indiferență.

— Nu doriți să vă aduc un scaun, stăpîne?

— Ba da!

Apa nu era tocmai rece. Marcellus își dădu drumul în mare cu picioarele întinse, ca să nu facă zgomot. Trecu vreme îndelungată pînă cînd auzi că sentinela dă alarma, și se simți mulțumit. Pe semne pierduse timp pentru a găsi tribunului un scaun confortabil. Imediat după aceea se auziră și alte glasuri. În cala vasului loviturile comandantului sclavilor de la vîsle încetaseră. *Augusta* nu putea să fie mai departe de două stadii, dar acum nu se mai vedea dintr-însa nimic altceva decît un șir de lumini de la feștilele opaițelor, iar prora se topise în întuneric.

Marcellus începu să înoate în forță, ca să ajungă la Capua. După ce parcurse o bucată de drum, se răsuci pe spate și încercă să distingă silueta vasului. Nu se mai vedea decît felinarul de pe catargul principal. Probabil *Augusta* plecase din nou la drum, fără ca cineva de pe punte să se mai intereseze de el.

Acesta fu cel mai lung exercițiu de înot pe care-l făcuse pînă acum. Hainele îl stînjeneau în mișcări și pachetul cu monedele de aur i se părea greu. Se gîndi că ar fi bine să-și scoată tunica de mătase, dar gîndul de a sosi la Capua îmbrăcat numai în cămașa subțire și în subucula, îl făcu să renunțe. Încercă să-și descheie curelele sandalelor, dar nu reuși. Lumina farului părea c-a devenit mai puternică. Numai de n-ar fi o simplă halucinație, mai ales acum cînd începuse să simtă oboseala.

În cele din urmă apa care se frămînta în valuri adînci deveni mai lină și valurile se prelungiră, lovind încet spre țărm și clipocind în diguri. Se îndreptă ceva mai spre stînga, pentru a se feri de stînca pe care erau ridicate farul și docurile. Lupta din greu împotriva valurilor care se izbăteau sub stîncile țărmului și se repezeau dinspre larg. Începuse să gîfîie și simțea arsuri în gît. Un val îl repezi pînă în apropierea țărmului, iar cînd se retrase, Marcellus simți pămîntul sub picioare. Se propti din toate puterile și reuși să se mențină, pentru a nu fi tîrît din nou spre larg. Obosit peste măsură își continuă drumul pe marginea golfului și se adăposti sub frînghiile pe care erau întinse năvoadele pescarilor. Dinții îi clănțăneau de frig. Se gîndi c-ar trebui să se bucure de reușita evadării acesteia, dar în realitate era complet indiferent față de ce se va întîmpla de acum înainte.

După ce-și stoarse apa din haine, începu să facă mișcări repezi cu brațele, pentru a se încălzi, apoi își continuă drumul pe nisipul în care i se înfundau picioarele, pînă cînd găsi o ridicătură care mai păstra o parte din căldura soarelui, absorbită în timpul zilei. Aici își petrecu restul nopții, dormind intermitent și așteptînd revărsatul zorilor.

Cînd răsări soarele, întinse cămașa galileană pe nisip, ca să se usuce După ce se zvîntă, o îmbrăcă peste tunică și se simți mai înviorat. Imediat după aceea plecă la drum, fără să aibă o țintă anumită, dar mulțumit că mai este încă în viață.

Se opri în fața bordeiului unui pescar, însă acesta și soția lui, amîndoi oameni în vîrstă, se uitară la el bănuitori și-i spuseră că n-au nimic de mîncare. Intră în sat și la un han pentru marinari găsi o bucată de pîine neagră și o strachină de ciorbă. Cîțiva consumatori se îngrămădiră împrejurul lui și-i puseră tot felul de întrebări, la care el nu se grăbi să dea un răspuns satisfăcător. Cînd deschisese chimirul ca să plătească mîncarea, veniră mai aproape și ochii le străluciră de lăcomie văzînd banii pe care-i scoate, dar de vreme ce era mai înalt de statură decît ei și nici nu păru speriat de atitudinea lor, nici unul dintre ei nu îndrăzni să-l oprească.

Trecu prin satul cu case mărunte și murdare și apucă în lungul unui drum prăfuit, ce se îndrepta spre răsărit. Drumul era pustiu, sandalele din picioare începuseră să i se usuce și cum atunci cînd înotase ca să ajungă la țărm își pierduse banda dimprejurul frunții, nimeni n-ar fi putut bănui că este tribun.

Chimirul frumos de piele nu se potrivea cu înfățișarea lui de acum, așa că-l ascunse în sînul tunicii. Se opri în primul sat, la o depărtare de primul de trei mile și pentru cîțiva bani de aramă cumpără o desagă veche din piele de capră, în care deșertă banii, iar după ce plecă din nou la drum aruncă chimirul în fundul unei fîntîni părăsite.

Înainte de a ajunge în satul următor, se opri și-și scoase tunica, o înfășură împrejurul pachetului cu bani și cu zece sesterți își cumpără altă tunică de pînză de la un hangiu în curtea căruia tocmai întinseseră pe o frînghie rufele spălate. Hangiul și soția sa, rămaseră atît de mulțumiți de suma pe care o primiră, încît, după ce Marcellus plecă, pufniră amîndoi în rîs. Tunica de culoare cafenie era veche și purtată, dar în stare bună și curată.

Soarele se ridicase sus pe cer şi el ducea cămaşa galileană împăturită pe braţ. Se opri în cîteva rînduri să se odihnească la umbră, pe marginea rîuleţului ce cobora repede de pe coastele munţilor Apenini, din zare.

Nu-şi făcuse încă nici un plan, dar nu se simţea deprimat şi nici singur. Dimpotrivă, era mulţumit şi împăcat cu sine însuşi.

Regiunea era foarte frumoasă. Copacii erau încărcaţi de frunze şi între crengile lor păsărelele începuseră să-şi clădească cuiburile, iar pe ţărmul rîuleţului cu apa limpede, florile de cîmp străluceau în toată frumuseţea lor fragilă. Marcellus oftă mulţumit şi se miră de uşurinţa cu care i se derulau acum gîndurile, fără să fie preocupat de nici o grijă. Îi venea să rîdă, gîndindu-se la înfăţişarea lui de acum. Îşi trecu mîna peste bărbie şi se întrebă dacă în satul cel mai apropiat va găsi un brici. Dar chiar dacă nu va găsi, faptul acesta nu putea să aibă o mare importanţă. În noaptea aceea dormi din nou în aer liber şi se acoperi cu cămaşa lui Iisus, în loc de învelitoare şi cînd simţi că-l toropeşte somnul, îşi aduse aminte de vorbele pe care Justus i le spusese despre Iisus: « Fiarele pădurii îşi au vizuinile lor, iar păsările cerului îşi au cuiburile lor, numai Iisus n-a avut niciodată un loc unde să-şi odihnească trupul ostenit. » Se înveli mai strîns şi se ghemui sub cămaşă; nu era grea şi-i ţinea o căldură plăcută. Adormi, gîndindu-se la Diana, fără să se simtă abătut. Dimineaţa următoare se trezi odihnit, făcu o baie în apa rîuleţului de munte şi mîncă un pumn de fragi.

Pietrele care indicau distanţa purtau inscripţia că drumul acesta duce în satul Arpino. Marcellus încercă să-şi aducă aminte dacă a auzit vreodată pomenindu-se despre Arpino. Pepeni de Arpino! Auzise ceva despre pepenii aceştia mici şi zemoşi, şi tocmai acum era vremea lor.

Drumul devenise mai larg şi părea mai bine îngrijit. Gardurile erau în bună stare. Pe ambele părţi ale drumului se vedeau vii, cu aracii pe care se căţăraseră vrejurile încărcate de struguri încă verzi. Chiar şi circulaţia părea mai animată. Ajunse în regiunea unde se cultivau pepenii şi culturile se întindeau la mari depărtări. În lungul cîmpului se vedeau bărbaţi şi femei, toţi aplecaţi adunînd pepenii copţi pe care-i încărcau în cotige, pentru a-i transporta.

În apropierea unei porţi deschise, Marcellus se aşeză pe zidul de piatră şi urmări animaţia celor din apropierea lui. Localitatea din vîrful acestei coline părea aşezată pe un platou apărat în partea de răsărit de stîncile care urcau pînă sus, spre culmile munţilor. Satul — sau ceea ce putea vedea dintr-însul — era format din grupuri de case dreptunghiulare şi îngrămădite una lîngă alta. Ceva mai la o parte, pe o înălţime, se vedea acoperişul de olane al unei vile impunătoare şi împresurată de grădini care probabil erau ale proprietarului acestor terenuri.

După ce se odihni puţin, Marcellus se ridică în picioare, cu gîndul să intre în sat. Supraveghetorul, care sta în faţa porţii deschise şi care însemna pe o tăbliţă de gresie cotigele încărcate care ieşeau, văzîndu-l că pleacă, îl strigă să se oprească şi-l întrebă dacă are nevoie de lucru.

— Ce fel de lucru? întrebă Marcellus curios.

Supraveghetorul îi făcu semn cu degetul mare spre plantaţiile cu pepeni.

— Doi sesterți pe zi... așternut și hrană, răspunse el întunecat.

— Bine, dar e aproape de amiază, declară Marcellus. Poate un singur sestert va fi de ajuns. Eu n-am mai lucrat pînă acum la culesul pepenilor.

Supraveghetorul își sprijini tăblița de gresie în șold, scuipă îngîndurat în colbul drumului și se uită la el, neștiind ce să-i răspundă. Marcellus puse mîna pe unul dintre coșurile de nuiele din apropierea porții și vru să plece în partea unde erau lucrătorii.

— Ia stai, străine! strigă supraveghetorul. Știi să citești și să scrii?

Marcellus dădu din cap.

— Dar la socoteli te pricepi?

Da... se pricepe și la socoteli.

— Kaeso are nevoie de un scrib.

— Cine este acest Kaeso? întrebă Marcellus cu indiferență.

Supraveghetorul își îndreptă trupul și se uită la el mirat. Apoi, făcînd un gest în care îmbrățișă toată regiunea, îi spuse că este proprietarul acestor cîmpuri de cultură, care se văd în toate părțile, și-i făcu semn spre acoperișul vilei ce se zărea dintre copacii grădinii.

— Du-te pînă acolo și cere să vorbești cu Kaeso. Spune-i că te-a trimis Ibiscus. Dacă nu te va primi în calitate de scrib, te vei întoarce aici și vei lucra la culesul pepenilor.

— Aș prefera să lucrez împreună cu ceilalți oameni, zise Marcellus.

Supraveghetorul se uită la el și clipi din ochi, dar nu știa cum să-i explice.

— Un scrib este mai bine plătit și i se dă mîncare mai bună, declară el într-un tîrziu și se uită mirat la drumețul din fața lui.

— Așa o fi, încuviință Marcellus cu indiferență, dar prefer să culeg pepeni.

— Bine, străine, pentru tine este tot una dacă cîștigi doi sesterți sau dacă vei cîștiga zece? se răsti supraveghetorul.

— Simbria nu mă interesează prea mult, admise Marcellus. Și nici nu țin să cîștig zece sesterți în loc de doi. Dar aici peisajul este foarte frumos și trebuie să fie plăcut să lucrezi în aer liber, avînd în fața ochilor munții aceștia atît de înalți.

Ibiscus duse o mînă la ochi și privi șirul de munți ce se vedeau dincolo de Arpino, încruntă din sprîncene, ridică din nou fruntea, zîmbi și-și trecu apoi mîna peste bărbie.

— Te pomenești că ești nebun, ce zici? întrebă el grav, iar cînd Marcellus îi răspunse că nu crede așa ceva, supraveghetorul îi porunci să meargă la vilă.

Kaeso era un bărbat pe care-l caracteriza obișnuita insolență specifică oamenilor mici de statură, care sînt bogați și se bucură de o anumită autoritate. Era mic și îndesat la trup. Putea să aibă cincizeci de ani. Obrajii îi erau rași complet și era frumos îmbrăcat, părul îl purta scurt și îngrijit și avea niște dinți foarte regulați și albi, care-ți atrăgeau numaidecît atenția. Avea obiceiul să strige la oameni și, în urma răspunsurilor timide, să-i copleșească de invective.

Marcellus aşteptă cu răbdare în timp ce bărbatul acesta pretenţios se plimbă de colo pînă colo prin atriu, vociferînd împotriva scribilor în general şi a celui care tocmai plecase din serviciul său, în special. Toţi sînt la fel, necinstiţi, trîndavi şi nepricepuţi! Nici unul dintre ei nu merită să facă umbră pămîntului. De fiecare dată cînd trecea prin apropierea lui Marcellus, se oprea şi se uita la el, belicos.

La început, Marcellus îi ascultă erupţiile, fără să se sinchisească, dar văzînd că nu mai termină, nu mai putu răbda să nu zîmbească. Kaeso se opri şi se încruntă la el. Marcellus începu să rîdă înveselit.

— Ce ai găsit de rîs în vorbele mele? zbieră Kaeso, şi-şi repezi bărbia înainte.

— Vorbele acestea mă fac să rîd, răspunse Marcellus. Poate n-aş rîde, dacă mi-ar fi foame şi aş avea numaidecît nevoie de lucru. Presupun că în felul acesta vorbeşti cu toţi cei care vin aici şi nu au posibilitatea să-ţi răspundă.

Kaeso rămase cu gura căscată şi se uită la el, ca şi cînd nu i-ar fi venit să creadă ce a auzit.

— Continuă... nu te opri, adăugă Marcellus şi făcu un gest de indiferenţă. Nu te sinchisi de mine! Sînt dispus să te ascult pînă cînd vei termina. Nu te superi dacă mă voi aşeza pe un scaun? Am umblat pe jos, de la răsăritul soarelui, şi sînt ostenit.

Se aşează pe un scaun elegant şi oftă uşurat. Kaeso se apropie de el şi se propti pe picioare.

— Cine eşti tu, străine? întrebă el.

— De, răspunse Marcellus şi zîmbi, deşi întrebarea pusă în felul acesta nu merită nici un răspuns, îţi voi spune că sînt un drumeţ fără ocupaţie. Omul dumitale, Ibiscus, a stăruit să vin aici şi să mă ofer în calitate de scrib. Dîndu-mi seama că pentru întreprinderea dumitale sezonul acesta este cel mai aglomerat, mi-am zis că nu va strica să-ţi dau o mînă de ajutor, vreme de cîteva zile.

Kaeso îşi trecu degetele scurte şi boante prin părul cărunt şi se aşează pe o bancă din apropiere.

— Dar în loc să mă laşi să-ţi spun motivul pentru care am venit, îi dădeai înainte şi nu mai terminai. Privirile îi fugiră în largul atriului: Dacă-mi dai voie să-ţi spun adevărul, atunci îţi voi spune că poate nu meriţi să locuieşti într-o vilă atît de elegantă. Judecînd după felul în care te porţi cu străinii, pare că nu faci parte din casa aceasta. Într-un mediu atît de desăvîrşit, ar trebui să fii curtenitor şi să trăieşti în bună înţelegere cu toată lumea.

Kaeso rămase năucit de îndrăzneala acestui străin şi ascultă mirat cuvintele lui inadmisibile.

— Astfel de vorbe nu se poate să mi le spui mie! strigă el. Adică cine-ţi închipui că eşti? Vii şi mă jigneşti în propria mea casă — deşi arăţi ca un vagabond... ca un cerşetor!

— Eu nu sînt cerşetor, răspunse Marcellus cu glasul liniştit.

— Ieşi afară! zbieră Kaeso.

Marcellus se ridică, zîmbi, se înclină în faţa amfitrionului, ieşi în peristilul deschis şi coborî treptele de marmură ale scării impunătoare,

urmărit de acesta, care ieşi pînă la porticul vilei. Trecu prin grădină şi se apropie din nou de poarta unde aştepta Ibiscus, presimţind că un sclav înalt din Macedonia s-a luat după el. Supraveghetorul se uită la el curios.

— Kaeso n-a avut nevoie de tine? întrebă el.

Marcellus clătină din cap, puse mîna pe un coş şi intră în cîmpul de pepeni, apoi se opri alături de primul grup de lucrători. Oamenii se uitară la el nemulţumiţi. Un moşneag îşi îndreptă trupul şi făcu o strîmbătură de durere, pipăindu-şi şalele.

Marcellus le spuse că ziua este foarte frumoasă, iar bătrînul îi răspunse că este, mai ales pentru junghiurile din şale.

Ceilalţi lucrători murmurară ceva, iar o fată întunecată la obraz se uită la el şi-i spuse c-ar fi mai bine să lucreze ceva şi pe urmă va putea să le spună cît este ziua de frumoasă. Marcellus îi răspunse că are dreptate, aşa că fata îi zîmbi cu inocenţă, apoi scoţîndu-şi tunica de pe el o împături şi o aşeză pe pămînt, lîngă desaga pe care şi-o scosese de pe umăr şi începu să muncească şi el.

— Nu o lua atît de repede, îl preveni moşneagul că acest Kaeso nu-ţi va plăti nimic mai mult, chiar dacă vei cădea în brînci.

— Iar Ibiscus va începe să zbiere că ne pierdem vremea, adăugă un individ ciolănos care era în cealaltă parte.

— Pepenii aceştia sînt foarte frumoşi! zise Marcellus şi se opri din lucru, ca să-şi şteargă sudoarea de pe frunte. Este o adevărată plăcere să lucrezi aici . . . doar nu este dat tuturor să se bucure de soare, de cerul albastru, de vederea acestor munţi impunători şi dintre cei mai frumoşi . . .

— Ia mai isprăveşte! strigă lucrătorul din nou.

— Isprăveşte şi tu! ţipă fata cea încruntată. Lasă-l să vorbească. Are dreptate: pepenii sînt foarte frumoşi!

Din cine ştie ce pricină, toţi lucrătorii începură să rîdă pe diferite glasuri şi părură c-au devenit mai veseli. Puţin după aceea, îl văzură pe supraveghetor că se desprinde de lîngă poartă şi intră în cîmpul cu pepeni, aşa că oamenii începură să se mişte mai repede. Se opri alături de Marcellus, care ridică o privire întrebătoare spre el. Ibiscus îi făcu semn în partea unde era vila.

— Vrea să vorbească cu tine, zise el nemulţumit.

Marcellus afirmă cu un gest din cap, ridică în braţe coşul cu pepeni, dădu drumul cîtorva în coşul bătrînului, îi dădu şi fetei, care se înseninâ la obraz, iar pepenii de pe fundul coşului îi dădu ţăranului care-l luase în bătaie de joc. Omul încercă să zîmbească uimit.

— Te mai întorci? îl întrebă moşneagul cu glas subţire.

— Cred că mă voi întoarce, stăpîne, răspunse Marcellus. Lucrul este plăcut şi tot aşa tovărăşia.

— Ce-i cu tine, moşule? Ai devenit şi tu stăpîn? întrebă lucrătorul cel tînăr. Ceilalţi începură să rîdă înveseliţi, dar fata nu păru mulţumită de gluma aceasta.

— Ce s-a întîmplat, Metella? întrebă glumeţul.

Fata se întoarse supărată spre el.

— Nu s-ar putea ca un străin să se poarte cuviincios față de noi, fără să fie luat în bătaie de joc? răspunse ea.

Marcellus îi făcu un semn de bun rămas și aceasta se îmbujoră la față. Ochii tuturor îl urmăriră cum se îndepărtează împreună cu Ibiscus care nu scotea nici o vorbă.

— Oamenii aceștia nu sînt plătiți să facă glume și să trîndăvească, murmură într-un tîrziu Ibiscus, întorcîndu-se spre el.

— Ei, în felul acesta culeg mai mulți pepeni, răspunse Marcellus. Oamenii lucrează mai cu tragere de inimă, cînd sînt mulțumiți. Nu ești de aceeași părere?

— Nu știu ce să-ți răspund, zise Ibiscus. Eu n-am văzut încă oameni care să lucreze și să fie mulțumiți. Cred că nu strică să te grăbești, deoarece lui Kaeso nu-i place să aștepte.

— Poate și lui îi place tot atît de mult să aștepte, pe cît îmi place mie să mă grăbesc, răspunse Marcellus nepăsător.

— Nu-l cunoști pe Kaeso, ripostă supraveghetorul și rîse sarcastic. El nu are obiceiul să se poarte frumos față de oameni și nici față de animale.

— Nu mă îndoiesc cîtuși de puțin, declară Marcellus și punîndu-și desaga pe umăr, se opri în mijlocul drumului, se mai uită odată spre zarea munților, apoi apucă în partea unde era vila.

Cînd fu introdus Marcellus îl găsi pe proprietar la masa lui de lucru. Kaeso se prefăcea că este ocupat și nu ridică ochii spre el. După ce așteptă o bucată bună de vreme, fără să i se dea atenție, se apropie de fereastră și se uită în grădină.

— Spuneai că ești scrib? începu Kaeso cu glasul răstit.

— Eu n-am spus așa ceva, răspunse Marcellus și se întoarse încet spre el. Omul dumitale m-a întrebat dacă știu să citesc, să scriu și să fac socoteli. La asta mă pricep și eu, dar nu sînt scrib de meserie.

— Hîmmm! Și cît îmi ceri?

— Vei constata cît merită slujba pe care am să o fac. Eu sînt dispus să primesc cît vei crede că este drept să-mi plătești.

— Celui care a plecat i-am dat zece sesterți și mîncare.

— Aceasta este o simbrie de batjocură, zise Marcellus. Dar dacă nu poți plăti mai mult . . .

— Nu este vorba de cît pot sau cît nu pot! ripostă Kaeso cu mîndrie, ci este vorba cît ești dispus să primești!

— Nu-mi vine să cred că un om mîndru și bogat ar fi în stare să-i ceară unui străin să-și piardă timpul de pomană, slujindu-l pe el. Acum un ceas mi-ai spus că sînt cerșetor, și vorba aceasta mi-ai spus-o pe un ton care-mi dădea să înțeleg că nu ai nici o considerație față de cerșetori. Probabil eu nu te-am înțeles bine și intenția ta a fost cu totul alta.

Kaeso se propti cu coatele în tăblia mesei și ridicînd ochii întîlni privirea indiferentă a lui Marcellus. Părea că se pregătește să-i dea un răspuns violent, dar se răzgîndi imediat și-și schimbă atitudinea.

— Îți voi da douăzeci de sesterți, murmură el, dar trebuie să știi că la mine nu merge să trîndăvești, nici să faci greșeli și nici . . . țipă el cu glasul răstit.

— O clipă, te rog, interveni Marcellus. Dă-mi voie să-ţi spun ceva. Ai prostul obicei să zbieri la oameni. Nu cred că poţi profita cu ceva de pe urma faptului că încerci să terorizezi pe cei care nu-ţi pot răspunde la fel. Acesta este un simplu obicei, dar un obicei prost şi mie nu-mi face nici o plăcere, prin urmare, cînd vei vorbi cu mine, vei fi atît de bun să te laşi de obiceiul acesta al dumitale.

Kaeso îşi trecu dosul mîinii peste bărbie.

— Pînă acum nimeni n-a îndrăznit să vorbească cu mine pe tonul acesta ! zise el domolit. Şi nu ştiu ce mă determină să te suport.

— Sînt gata să-ţi explic, declară Marcellus şi sprijinindu-se cu amîndouă mîinile pe tăblia mesei, se plecă spre el şi zîmbi îngăduitor. Ai adunat o avere mare, dar cu toate acestea nu te simţi mulţumit. Îţi mai lipseşte ceva . . . ceva ce ţi-ar face plăcere, dacă ai avea. Nu eşti sigur ce poate fi anume . . . dar îţi închipui că eu ştiu. Acesta este motivul care te-a determinat să trimiţi după mine, Kaeso, ca să revin.

— Am trimis după tine, pentru că am nevoie de un scrib.

— Ei bine, eu nu sînt scrib, răspunse Marcellus şi se ridică să plece. Afară de asta ai început din nou să ridici glasul. Dacă-mi vei îngădui, prefer să mă întorc în cîmpul cu pepeni, unde am găsit nişte oameni cu care mă înţeleg foarte bine.

— Cu care te înţelegi foarte bine? Lucrătorii aceia care adună pepenii? Toţi sînt nişte trîntori şi nişte tîlhari !

— Nu cred să fie din fire aşa cum spui, declară Marcellus cu convingere. Purtarea lor se datoreşte greutăţilor şi sărăciei în mijlocul căreia trăiesc . . . Ar putea fi oameni străduitori şi foarte cumsecade, exact cum ai putea să fii şi tu un bărbat încîntător, dacă te-ai dezbăra de obiceiul de a teroriza lumea.

— Ascultă tinere, se răsti Kaeso. Nu cumva ai de gînd să mergi la oamenii aceia şi să te apuci să le spui că sînt trataţi neomeneşte?

— Nici nu mă gîndesc, deoarece omul care lucrează din greu în fiecare zi, din zori şi pînă în seară, pentru doi sesterţi, ştie că este prost tratat şi nu are nevoie să-i mai spună altcineva.

— Va să zică au început să se plîngă, nu-i aşa?

— Mie nu mi s-au plîns. În momentul cînd am plecat dintre ei, păreau destul de bine dispuşi.

— Hîmmm ! Dar ce motive aveau să fie atît de bine dispuşi? întrebă Kaeso şi ferind scaunul din cale, se ridică în picioare.

Apropiindu-se de un dulap din colţul camerei, scoase o coală mare de papirus şi un braţ de suluri. Le trînti pe masă şi întinzînd degetul, îi făcu semn spre ele.

— Aşează-te pe scaun ! porunci el. Ia stilul în mînă şi-ţi voi spune ce să răspunzi la aceste scrisori. Sînt comenzi de la negustori şi de la casele mari din Roma — pentru pepeni, struguri şi pere. Mi le vei citi şi-ţi voi spune ce trebuie să le răspunzi. Dar bagă de seamă, eu nu ştiu să citesc, dar ştiu ce spun în scrisorile lor !

Nu era dispus să mai discute cu el, dar în schimb ar fi vrut să vadă ce întorsătură va lua întîlnirea aceasta neobişnuită, aşa că se aşeză la masă şi începu să citească cu glasul ridicat. Kaeso părea mulţumit ca

un copil. Erau comenzi pentru pepeni. Cotige întregi de pepeni. Cotige nenumărate de pepeni din Arpino! Recolta se vindea cu preț mare. Erau și comenzi anticipate pentru a fi livrate în luna august, cînd se culegeau strugurii. Imediat după aceea, Marcellus dădu de o scrisoare în limba elenă și începu s-o citească și pe aceasta.

— Este în greceşte?... Eu nu înțeleg limba aceasta. Ce spune? După ce Marcellus i-o traduse, îl întrebă pe un ton care i se păru respectuos. Scrii și greceşte? Foarte bine! zise el și-și frecă mîinile mulțumit, căci va fi plăcut să afle și alții că el își poate permite să plătească un scrib care este cărturar. După ce termină scrisoarea, declară ca din întîmplare: Îți voi găsi o tunică de o calitate mai bună.

— Mulțumesc, am și eu o tunică de o mai bună calitate, răspunse Marcellus, fără să ridice privirea spre el.

— Nu cumva îți plac florile? întrebă Kaeso, după ce terminară treaba. Iar cînd Marcellus dădu afirmativ din cap, adăugă: Scribul are voie să se plimbe prin grădina vilei și să viziteze grajdurile, dacă îți plac caii.

— Ești foarte amabil, răspunse Marcellus îngîndurat.

Antonia Kaeso era cel puțin cu zece ani mai tînără decît soțul ei. Dacă n-ar fi avut gura și sprîncenele încruntate, ar fi putut trece drept o femeie drăguță, deoarece avea siluetă distinsă și elegantă, obraz cu trăsături fine și glasul plăcut. Marcellus o întîlni printre boschetele de trandafiri, cu un coș pe braț și în mînă cu foarfeca de grădină. Constată numaidecît că această femeie este nefericită.

La salutul lui, Antonia îi răspunse cu indiferență și-l întrebă dacă este noul scrib al soțului ei. Marcellus îi răspunse afirmativ și adăugă că se simte mulțumit de vreme ce a găsit de lucru într-un mediu atît de pitoresc. Femeia se uită la el cu ochii zîmbitori și-l privi dintr-o parte, dar fără ca surîsul acesta să-i lumineze și trăsăturile obrazului.

— Cred că te referi la grădina de flori și la peisajul munților, răspunse femeia.

— Da, sînt foarte frumoase! zise Marcellus și voi să plece, aducîndu-și aminte că permisiunea de a se plimba prin grădină nu includea și dreptul de a conversa cu stăpîna casei, dar enigmatica soție a lui Kaeso încercă să-l rețină.

— Cum te cheamă, scribule? Soțul meu nu mi-a spus.

— Marcellus Gallio.

— Este și un senator cu numele Gallio.

Începuse să taie boboci de trandafir, cu lujere lungi și-i îngrămădea în coș. Marcellus se plecă și încercă să-i aranjaze.

— Asta este adevărat, răspunse el.

— Ești rudă cu el? întrebă femeia și continuă să manevreze foarfeca.

— Poate un scrib umil să fie rudă cu un senator? ripostă el.

— Nu-mi vine să cred, încuviință ea cu indiferență. Dar tu nu ești un scrib umil. Ești patrician, zise ea și-l privi în luminile ochilor. Asta se vede după glas, după trăsăturile obrazului și după comportări. Buza de sus îi tremură și descoperi un șir de dinți frumoși, cînd întinse foarfeca spre el. Uită-te la mîinile dumitale. Acestea nu sînt obișnuite să îndeplinească nici un fel de corvoadă. Nu te speria, adăugă ea și ridică

din umeri, căci eu nu te voi trăda, dar tunica de mătase în care eşti îmbrăcat ar putea totuşi să te trădeze. Nu eşti de părere că este indiscret să umbli îmbrăcat în felul acesta? Te-am văzut cu cealaltă tunică chiar azi dimineaţă, de la fereastra camerei mele. Unde ai găsit-o? întrebă ea, prefăcîndu-se că examinează florile. De ce umbli travestit în felul acesta, Marcellus Gallio? Eşti sigur că nu eşti nici un fel de rudă cu senatorul?

— Este părintele meu.

— Sînt convinsă că spui adevărul, încuviinţă femeia şi întorcînd obrazul spre el, îi zîmbi. Dar de ce-mi spui acest lucru?

— Pentru că constat că-ţi face plăcere să ţi se spună adevărul şi pentru că prefer să ţi-l spun. N-am încercat să-l amăgesc pe soţul tău. Dar adevărul este că el nu m-a întrebat cum mă cheamă.

— Sînt sigură că ţi-ar face plăcere dacă el n-ar afla numele tău adevărat.

— Da, ar fi mai bine ca să nu-l afle!

— Cred că procedezi greşit, zise ea rece, deoarece în felul acesta îl lipseşti pe Appius Kaeso de o mare plăcere. Pentru el ar fi o plăcere nebănuită să ştie că scribul pe care-l are este fiul unui senator.

— Probabil nu-l înţelegi pe Kaeso aşa cum ar trebui, încercă Marcellus s-o îmbuneze.

— Eu nu-l înţeleg pe Kaeso! exclamă ea. Pe toţi zeii, aceasta este singura mea preocupare: să-l înţeleg pe Kaeso!

— Omul acesta are nevoie să fie tratat într-un fel cu totul deosebit, adăugă Marcellus. Kaeso este teribil de mîndru de puterea ce o are asupra acestor oameni din Arpino. Ei îl ascultă, din pricină că se tem de el. Ar avea chiar mai multă putere asupra lor, dacă s-ar strădui ca oamenii aceştia să-l şi iubească, iar numai după aceea să-i asculte poruncile.

— Îţi poţi imagina pe Kaeso făcînd ceva ca oamenii din jurul său să-l poată iubi? întrebă ea maliţioasă.

— Da, eu îmi pot imagina şi această situaţie, adăugă Marcellus liniştit. Dacă am reuşi să-l convingem, schimbarea lui de atitudine ar putea contribui în mare măsură la îmbunătăţirea situaţiei din această regiune. N-ai fi dispusă să-mi dai o mînă de ajutor?

— Acum este prea tîrziu! declară femeia. Kaeso nu va mai putea cîştiga simpatia oamenilor... indiferent de ceea ce ar face în interesul lor. În acelaşi timp, nu trebuie să uiţi că lucrătorii din Arpino sînt oameni răi şi ignoranţi.

— E adevărat că sînt ignoranţi! încuviinţă Marcellus. Şi oamenilor ignoranţi nu se poate să le ceri să fie respectuoşi. Se bîrfesc unul pe altul, deoarece fiecare dintre ei se disprețuieşte pe el însuşi... şi nu e deloc de mirare. Chiar azi dimineaţă m-am gîndit la soarta lor. Oamenilor acestora ar trebui să li se instaleze băi. Ca să se scalde în apa acestui rîuleţ de munte, care este rece ca gheaţa, nu poate fi o plăcere. N-ar fi greu să se construiască o piscină încăpătoare şi în timpul zilei soarele ar încălzi apa. În apropiere este o carieră de piatră, aşa că oamenii ar putea să-şi construiască piscina, între culesul pepenilor şi cel al strugurilor, cînd nu au nimic de lucru. Pentru aceasta nu le lipseşte altceva decît încurajarea!

— Se vede că nu-i cunoşti pe cei din Arpino ! protestă soţia lui Kaeso.

— Dacă sînt mai răi decît oamenii din alte părţi, atunci trebuie să existe un motiv special, zise Marcellus. Mă întreb, ce motiv ar putea să existe?

— Dar de ce te interesezi de astfel de probleme, Marcellus Gallio?

Un băiat drăguţ, de vreo zece ani, se apropie de ei. Nu era nevoie să mai întrebe cine este. Asemănarea dintre el şi mama sa era evidentă.

— Probabil este fiul dumitale? întrebă Marcellus şi zîmbi.

— Da, Antoniu, murmură femeia şi oftă extaziată. Este lumina ochilor mei. Ar dori să se facă sculptor. Tatăl său însă nu este de acord şi nici nu admite să-i aducă un preceptor. Trăieşte singur şi nu se simte deloc mulţumit... Vino încoace, Antoniu, să faci cunoştinţă cu Marcellus Gallio, noul nostru scrib.

— Am aflat că-ţi face plăcere să modelezi, zise Marcellus după ce băiatul salută timid. N-ai vrea să-mi arăţi şi mie la ce lucrezi?

Antoniu făcu o strîmbătură de nemulţumire.

— Te pricepi la aşa ceva? întrebă el cu aceeaşi sinceritate care o caracteriza şi pe mama sa.

— Mă pricep de ajuns ca să-ţi pot da cîteva îndrumări.

Antoniu nu avu răbdare să aştepte pînă a doua zi, aşa că după cină, veni în camera lui Marcellus, ca să-i arate modelul la care lucra — doi gladiatori care se pregătesc de luptă. Aşeză scîndura pe masa lui Marcellus şi făcu un pas înapoi, spunîndu-i că încercarea lui nu este tocmai reuşită.

— Nu este nici rea, Antoniu, îi răspunse Marcellus. Compoziţia este bine realizată. Gladiatorul din partea aceasta mi se pare că înaintează cu prea multă îndrăzneală. Ce nume le-ai dat?

Bănuind că glumeşte, Antoniu începu să rîdă şi-i răspunse că nu le-a dat încă nume.

— Ca să poţi lucra cu tragere de inimă, va trebui să le dai şi o personalitate, zise Marcellus şi se uită la el grav. Să-i consideri drept oameni reali şi să cunoşti toate amănuntele în legătură cu ei. Haide să ne ocupăm mai întîi de unul dintre ei, eşti de acord?

Apropie un scaun şi se aşezară unul lîngă altul în faţa modelului.

— Să zicem că cel din partea aceasta este unul cu numele Cyprius. Legionarii l-au luat din Creta, au dat foc casei lui, i-au luat vitele, pe soţia şi pe fiul său i-au ucis — un băiat cam de vîrsta ta — şi l-au adus la Roma, înlănţuit de butucul din fundul unei galere. A fost un luptător cu sabia, prin urmare l-au lăsat să aleagă, fie că va lupta în arenă, fie că va trage la vîsle, în fundul unei galere. A preferat arena, aşa că acum îşi pune în joc viaţa şi nădăjduieşte că va reuşi să-l ucidă pe adversarul său pe care nu l-a văzut niciodată.

— Mi se pare că ceea ce-mi spui nu este altceva decît o născocire, zise Antoniu nemulţumit.

— Sigur că nu este altceva... dar acesta este felul în care se dau luptele în arenă. Acum să luăm pe celălalt. Acesta este un sclav din Tracia. Îl cheamă Galenzo. A avut o palmă de pămînt, o viişoară, cîteva capre

şi trei copii mici. Cînd au sosit legionarii, soţia lui a încercat să-l ascundă într-o căpiţă de fîn. Dar aceia au omorît-o de faţă cu copiii ei, iar pe Galenzo l-au pus în lanţuri. S-a apărat cu atîta înverşunare, încît legionarii l-au vîndut unui preot care avea nevoie de un gladiator pentru serbările zeiţei Isis. De astă dată, Cyprius şi Galenzo se vor lupta împreună, pentru ca spectatorii să poată face prinsoare pe cel care va cîştiga lupta şi va reuşi să-l ucidă pe celălalt. Tu pentru cine vei face prinsoare, Antoniu? Eu aş pune o sută de sesterţi pe Galenzo. Nu-mi place atitudinea lui Cyprius.

— Eu nu m-am gîndit să fac prinsoare, răspunse Antoniu, fără nici un entuziasm. Apoi se uită la Marcellus şi-l întrebă: Ţie nu-ţi plac luptele, nu-i aşa?

— Nu-mi place felul acesta de lupte.

— Nu te-ai luptat încă niciodată? zise Antoniu sfidător. Poate ţi-ar fi şi frică să lupţi.

— Se poate, admise Marcellus, fără să se tulbure din pricina obrăznicieî băiatului.

— Îmi retrag cuvintele acestea, îngînă Antoniu. Nu cred că ţi-ar fi frică să te lupţi. Fac prinsoare că ştii să lupţi. Ai luptat vreodată?

— Da, dar nu în arenă.

— Ai ucis pe cineva?

Marcellus încercă să evite răspunsul, dar Antoniu îşi dădu seama că întrebarea lui nu poate avea decît un singur fel de răspuns. Ochii începură să-i strălucească, în aşteptarea unei întîmplări emoţionante.

— Adversarul tău a luptat bine?

— Nu este o amintire plăcută, răspunse Marcellus. Urmă apoi un timp de tăcere şi, la urmă, adăugă: Aş fi preferat să-ţi alegi un alt subiect pentru modelul tău. Acesta nu mă interesează din cale afară — şi se uită în ochii băiatului — dar tot aşa nu te interesează nici pe tine. Tu nu eşti o fire căreia să-i placă scenele sîngeroase. Tu nu ţii la astfel de scene şi nu-ţi fac plăcere; dacă ai fi obligat să te baţi cu cineva, ţi s-ar face rău la stomac. Nu-i aşa?

Antoniu dădu încet din cap.

— Cred că nu este numai atît, dar mi-ar fi şi frică să mă bat cu cineva, admise el. Poate acesta este motivul pentru care desenez lupte şi modelez gladiatori. Este un fel de prefăcătorie. Mie-mi lipseşte curajul şi mi-e ruşine să recunosc adevărul, sfîrşi el şi-şi propti bărbia în piept.

— Poate exagerezi, şi realitatea este cu totul alta, încercă Marcellus să-l îmbuneze. Curajul este de mai multe feluri, Antoniu. Tu ai ales felul cel mai preferabil . . . de a spune adevărul. Or, pentru a spune ce mi-ai spus adineauri, îţi trebuie mai mult curaj decît atunci cînd ai dori să-i faci adversarului tău cîteva cucuie în frunte.

Antoniu ridică ochii şi păru că s-a mai luminat la obraz.

— Nu vrei să începem un alt model? îi propuse băiatul.

— Ba da, voi încerca să mă gîndesc la ceva, menit să ne facă plăcere amîndurora. Vino mîine dimineaţă la mine. Şi dacă vei voi să-mi împrumuţi puţin lut, poate voi reuşi să schiţez ceva, şi-ţi voi arăta modelul pe care l-am făcut.

Antoniu începu să rîdă mulţumit. Marcellus făcuse o piscină de formă dreptunghiulară. Din loc în loc, pe parapetul de piatră, erau aşezaţi bărbaţi, femei şi copii care făceau baie. Unul dintre ei era un moşneag uscat, cu o barbă lungă, trecută peste umăr. Un copil în patru labe, era gata să cadă în apă. Mama sa se apropia de el în fugă. Picioarele mari şi vînjoase ale unui înotător se vedeau din apa nemişcată în care sărise cu capul în jos.

— Cred că modelul acesta nu l-ai putut termina numai în dimineaţa aceasta ! zise Antoniu.

— Nu . . . am lucrat la el aproape toată noaptea. După cum vezi, nu este decît schiţat. Vom avea nevoie de mai mulţi oameni care să fie aşezaţi pe marginea piscinei şi de cei care au sărit în apă. Vrei să-l completezi?

— Cred că mi-ar face multă plăcere, răspunse Antoniu.

— Poţi să mai adaugi şi alte amănunte. Să-l transpui pe o scîndură mai mare, ca să-i poţi da amploare, şi vei face un fundal. Îţi aduci aminte de stînca aceea albă din apropierea podului, unde apa începe să bălţească? Ai putea să faci şi stînca, împreună cu podul şi copacii ce se găsesc în apropiere. În cazul acesta, toată lumea îşi va da seama unde este piscina pe care o reprezinţi.

— M-am gîndit şi eu că n-ar strica s-avem o astfel de piscină prin apropiere.

După o săptămînă petrecută în casa lui Kaeso, Marcellus reuşea să-şi termine lucrul de fiecare zi, imediat după-amiază. Antoniu apărea în atriu şi începea să se plimbe nerăbdător prin faţa uşii deschise a bibliotecii. Kaeso constatase apropierea dintre el şi scribul său şi se simţise în parte mulţumit.

— Mi s-a spus că te ocupi şi de fiul meu şi că-l ajuţi să se distreze, se adresă el lui Marcellus. Dacă îţi vine greu, să ştii că nu ai nici o obligaţie de soiul acesta. Ai destul de lucru şi eşti obligat să stai la masă şi să scrii.

Marcellus îi răspunse că-i face plăcere să-şi petreacă timpul împreună cu Antoniu: că băiatul are însuşiri artistice şi că ar trebui încurajat. Kaeso încercă să-şi bată joc de artă, în cazul cînd este considerată drept o profesie din care să trăieşti, şi de aici urmă o întreagă discuţie.

— Nu cred că un bărbat vrednic ar fi în stare să-şi piardă vremea jucîndu-se cu noroiul, zise Kaeso cu dispreţ.

— Cu lutul, îl corectă Marcellus, fără să se supere. Lutul de modelat. Între lutul acesta şi noroi este tot atîta deosebire cîtă ar fi între pepenii de Arpino şi pepenii obişnuiţi. Se întîmplă de multe ori ca un bărbat să dorească să creeze ceva frumos. Antoniu ar putea deveni un sculptor de valoare.

— Sculptor ! ţipă Kaeso. Şi la ce poate folosi un sculptor? Marccellus nu-i răspunse la această întrebare. Se mulţumi să zîmbească şi după ce adună lucrurile de pe masă, împreună sulurile şi le băgă într-un sertar. Zîmbetul acesta trezi curiozitatea lui Kaeso şi cînd îi ceru să

se explice, îi spuse că îndemînarea lui Antoniu se datorește temperamentului său înăscut.

— Tu, Kaeso, ai reușit să-ți creezi o posesiune prosperă. Fiul tău nu cred că va mai avea nevoie să aducă vreo îmbunătățire acestei gospodării. Prin urmare, ar dori să creeze și el ceva . . . Ambiția aceasta a moștenit-o de la tine. Dar constat că ești nemulțumit, din cauză că-și manifestă o dorință care, inițial, a fost a părintelui său.

Kaeso zîmbi mulțumit și așteptă ca Marcellus să continue, așa că-i făcu pe voie. Numeroși sculptori au fost obligați să rabde de foame înainte de a ajunge cunoscuți și a putea cîștiga ceva cu arta lor. Antoniu nu va fi obligat să rabde de foame. Tatăl său este om bogat și se va mîndri cu priceperea fiului său. Numele lui Appius Kaeso este cunoscut în comerț. Probabil tot așa Antoniu Kaeso ar putea să ajungă celebru în domeniul artistic.

— Cred că nu ai intenția ca Antoniu să fie nemulțumit și să ajungă un ratat, cînd ai avea toate motivele să te mîndrești cu el. Acordă-i puțină atenție și vei constata că ai un fiu iubitor și entuziast, îl sfătui Marcellus.

— Băiatul acesta a fost întotdeauna nepăsător și înfumurat ca și mama sa, declară Kaeso, și se uită la el nemulțumit.

— Îngăduie-mi să fiu de altă părere. Antoniu este un tînăr extrem de bun, adăugă Marcellus. Dacă te interesează dragostea lui, nu va fi greu s-o cîștigi. De ce nu vrei să vii cu mine și să vezi ce lucrează?

Murmurînd că pe el nu-l interesează astfel de nimicuri, Kaeso îl însoți totuși pînă în camera lui Antoniu. Se opriră în fața modelului și nu ziseră nimic. Antoniu se aștepta ca să audă cuvintele batjocoritoare ale tatălui său.

Kaeso examină amănuntele scenei și își trecu palma peste bărbie, rîse ușor și clătină din cap. Antoniu, care-l urmărea pe tatăl său cu toată atenția, rămase abătut.

— Este așezată într-un loc care nu corespunde menirii. Primăvara, după topirea zăpezilor, vîltoarea apei coborîte din munte este atît de puternică, încît va săpa temelia zidurilor și le va prăbuși. Va trebui s-o construiești undeva pe un teren mai ridicat, îl sfătui Kaeso.

Imediat după aceea, Marcellus le spuse că are puțină treabă și-i lăsă singuri în cameră. Traversă peristilul, zîmbind mulțumit și coborî în grădină. Antonia îl întrebă ce s-a întîmplat. Se uită la el mirată, cînd îi spuse că soțul și fiul ei discută împreună construirea unei piscine și alegerea locului cel mai potrivit acestui scop.

— Să merg și eu la ei? întrebă ea.

— De data asta va fi mai bine să-i lași singuri, răspunse Marcellus.

Era mijlocul lui iulie. În fiecare zi, după apusul soarelui, Marcellus cobora pînă la holda cea mai apropiată și se așeza în fața porții unde lucrătorii își primeau simbria. La început, cînd treceau pe lîngă el, oamenii se mulțumeau să-i facă semne și să zîmbească. După aceea, unii dintre ei începură să se oprească și să stea de vorbă cu el. Scribul acesta, își ziceau ei, are ceva neobișnuit, dar cu toate acestea se simțeau atrași de el. Presimțeau că străinul acesta îi înțelege și este de partea lor.

— În primul rînd, se răspîndise zvonul că se va construi o piscină pentru folosinţa lor. După ce se va termina recoltarea pepenilor, fiecare dintre ei va putea lucra la construirea acestei piscine, dacă vor fi dispuşi să lucreze pentru interesul comun. Nimeni nu ştia deocamdată cît li se va plăti pentru această muncă, dar erau siguri că nu vor lucra de pomană. Presupuneau că realizarea acestui plan se datorează scribului. Cei mai îndrăzneţi încercară să-l întrebe, dar acestora le răspunse că el nu cunoaşte amănuntele, deoarece ideea a venit de la Kaeso, dar la momentul indicat vor fi informaţi despre intenţiile stăpînului.

Într-o după-amiază, după ce se adunaseră vreo douăzeci de oameni împrejurul lui, Marcellus începu să le vorbească despre un bărbat pe care l-a cunoscut la hotarele imperiului, într-o ţară îndepărtată; omul acesta spunea lucruri foarte interesante celor care aveau de luptat în viaţă cu greutăţi şi cu lipsuri; el era de părere că viaţa unui om nu urmăreşte să aducă bunuri şi că multe nenorociri ar putea fi evitate, dacă oamenii n-ar rîvni la ceea ce nu este al lor. Dacă vrei să fii mulţumit, va trebui ca mai întîi să faci pe alţii să se simtă mulţumiţi. Făcu o pauză şi întîlnind ochii Metellei, rămase încîntat văzînd-o că-l ascultă cu atenţie şi că-l înţelege.

— Şi ce a făcut Iisus acesta, pentru ca ceilalţi oameni să se simtă mulţumiţi? întrebă moşneagul pe care-l cunoscuse în prima zi.

— Ei . . . omul acesta, le explică Marcellus, n-a fost un om obişnuit, deoarece săvîrşise multe vindecări celor suferinzi. Orbilor putea să le dea vederea; era de ajuns ca oamenii să pună mîna pe veşmintele lui pentru a se vindeca. În după-amiaza aceea se făcuse întuneric înainte ca lucrătorii să se întoarcă acasă. Făcîndu-şi reproşuri din cauză că i-a reţinut atît de mult, Marcellus le spuse:

— Dacă vreţi să mai auziţi şi alte întîmplări din viaţa lui Iisus, atunci va fi mai bine ca mîine seară, după ce veţi cina, să ne întîlnim în sat.

Astfel, din ziua aceea, Marcellus mergea în fiecare seară şi se aşeza pe colina acoperită de iarbă, de la poalele muntelui, şi vorbea oamenilor din Arpino despre marile mulţimi de curioşi care-l urmaseră pe Iisus; le povesti în toate amănuntele minunile săvîrşite de el; despre micul Iona şi piciorul său infirm, despre măgăruşul pe care Iona îl dăruise prietenului său. Le vorbi despre glasul lui Miriam şi despre războiul lui Tamar, pe care Iisus îl reparase, iar pe urmă femeia aceea săracă îi ţesuse o cămaşă.

Oamenii ascultau fără să se mişte, aproape fără să respire şi întunericul se închega în jurul lor. Toţi locuitorii din Arpino aşteptau aceste întîlniri de fiecare seară, cu nerăbdare şi a doua zi, în timpul lucrului, discutau între ei faptele pe care le aflaseră. Venea pînă şi Ibiscus, ca să-l asculte. Într-o seară apăru Antonia, ţinîndu-l de mînă pe Antoniu şi se aşeză mai la o parte, ca să asculte povestea cu cele cinci mii de oameni care fuseseră hrăniţi din merindea pe care un băieţaş o adusese cu el într-un coşuleţ. Întîmplarea aceasta li se păru neobişnuită şi unii dintre oameni zîmbiră, iar alţii îşi ştergeau lacrimile. Urmă apoi furtuna aceea pe care Iisus o liniştise, datorită vorbelor sale blînde.

— Am auzit că povesteşti oamenilor întîmplări neobişnuite, zise Kaeso ziua următoare.

— Le-am vorbit despre un mare învăţător şi despre faptele pe care le-a săvîrşit, pentru uşurarea suferinţelor poporului său din Palestina.

— Ce fel de fapte? întrebă Kaeso, iar după ce Marcellus îi vorbi despre cîteva dintre minunile săvîrşite, întrebă: Acest Iisus nu se ocupa decît de oamenii săraci?

— Nici vorbă de aşa ceva! declară Marcellus. El avea prieteni şi printre bogaţi şi era de multe ori poftit în casele lor. Poate te interesează să afli ce s-a întîmplat în casa unui vameş bogat, pe nume Zacchaeus.

— A dăruit săracilor jumătate din averea lui, nu-i aşa? zise Kaeso, după ce Marcellus termină cu povestirea acestei întîmplări. Nu-mi vine să cred că oamenii aceştia i-au fost recunoscători.

— Eu nu ştiu dacă i-au fost sau nu, răspunse Marcellus. Dar cred că singurul mijloc pentru a constata cum reacţionează poporul într-o astfel de împrejurare este să-ţi...

— Să-ţi împarţi averea cu ei, nu-i aşa? murmură Kaeso.

— Cred că n-ar strica să faci o mică încercare, şi aceasta n-ar costa prea mult, zise Marcellus. De pildă, să-i dai ordin lui Ibiscus ca, începînd de astăzi, să plătească oamenilor patru sesterţi pentru ziua de lucru, în loc să le dai doi, pînă la sfîrşitul sezonului pepenilor.

— Ca pe urmă să înceapă să se certe cînd simbria va fi din nou redusă la suma precedentă! protestă Kaeso.

— E foarte probabil că aşa vor proceda. Poate propunerea mea nu merită să fie luată în consideraţie, mai ales dacă ar contribui numai la instigarea lucrătorilor.

— Ibiscus îşi va închipui despre mine c-am înnebunit! zise Kaeso.

— Nu-şi va închipui, dacă vei mări şi simbria lui; Ibiscus este un bărbat vrednic şi credincios. Dar nu este plătit cum ar trebui, în raport cu vrednicia şi credinţa lui.

— Ţi-a spus el vorbele acestea? întrebă Kaeso.

— Nu. Ibiscus nu se gîndeşte să mi se adreseze mie cu aşa ceva.

— El nu mi-a cerut niciodată să-i dau mai mult.

— Asta nu înseamnă cîtuşi de puţin că primeşte atît cît ar merita.

— Poate vrei şi tu o îmbunătăţire, zise Kaeso şi începu să rîdă sarcastic.

— Ibiscus primeşte şase sesterţi pe zi. Dă-i zece şi eu voi fi mulţumit numai cu şaisprezece, în loc de douăzeci, cît mi-ai plătit pînă acum.

— Foarte bine, răspuse Kaeso. Văd că eşti un prost... dar dacă acesta este modul în care vezi tu rezolvarea situaţiei...

— Cu o singură condiţie: ca Ibiscus să nu afle niciodată datorită cărui fapt i-a fost mărită simbria. Lasă-l în convingerea că îmbunătăţirea i-a venit de la tine, şi vei vedea ce se întîmplă.

Kaeso se simţea mîndru de piscina pe care o construise şi spunea că este foarte mulţumit de această idee care i-a trecut prin minte cu totul pe neaşteptate. Oamenii din sat nu puteau înţelege ce s-a întîmplat

cu el, dar își închipuiau că poate trecuse prin aceeași transformare prin care trecuseră și ei înșiși. Kaeso îi mărturisi lui Marcellus că astăzi nu se mai înregistrează atîtea pagube cu pepeni zdrobiți și că lucrătorii îi culeg cu mai multă atenție, datorită celor cîțiva sesterți cu care contribuise la mărirea simbriei lor. Marcellus nu-i spuse că a doua zi dimineață, după ce se hotărîse mărirea simbriei, le-a ținut lucrătorilor o cuvîntare în care le-a spus că drept apreciere a gestului făcut de stăpînul lor, vor trebui să se străduiască să lucreze cu mai mare tragere de inimă și să fie mai credincioși decît au fost înainte față de stăpînul lor.

Strugurii începuseră să se coacă și lui Kaeso îi făcea plăcere să se plimbe printre aracii viei. Din cînd în cînd, lucrătorii cei mai în vîrstă îndrăzneau să întoarcă ochii după el și să zîmbească timid. Într-o după-amiază, coborînd poteca la vale, îi auzi cîntînd. Cînd ajunse în fața porții, cîntecul oamenilor încetă. Îl întrebă pe Ibiscus care este motivul acestei reacții.

— Oamenii își închipuie că nu vă face plăcere să-i auziți cîntînd.

— Spune-le să cînte. Spune-le să cînte! strigă Kaeso nemulțumit. Ce-i determină să-și închipuie că mie nu-mi face plăcere să-i aud cîntînd?

Ibiscus era proaspăt bărbierit și părea foarte mîndru. Ieri soția lui Kaeso fusese la el acasă pentru a-i arăta soției sale un model de scoarță și o întrebase cu ce și-a vopsit lîna șalului pe care-l purtase seara precedentă. Pe înserate, cînd Marcellus declară c-ar vrea să facă o plimbare pînă în vie, Antoniu îl întrebă dacă-l poate însoți și el. După ce ajunseră la poartă, Marcellus luă în mînă două coșuri și pe unul i-l întinse lui Antoniu.

— Vrei să-mi faci o plăcere? întrebă el. Vino cu mine în vie să culegem cîțiva struguri.

— De ce să culegem? întrebă Antoniu. Ce-și vor închipui oamenii despre noi?

— Despre noi nu-și vor închipui nimic rău, răspunse Marcellus, dar își vor închipui despre ei înșiși că sînt oameni vrednici și lucrul pe care-l îndeplinesc îl vor aprecia mai mult decît pînă acum.

Puțin după aceea, ajunseră în apropierea unei femei bătrîne care se opintea din greu să ridice coșul plin de struguri și să-l încarce într-o cotigă. Vizitiul sta proptit de roata cotigei și se uita la ea, cu brațele încrucișate pe piept, fără să se miște.

— Dă-i o mînă de ajutor, Antoniu! zise Marcellus cu glasul liniștit.

Toți cei din apropiere se opriră din lucru, pentru a vedea ce se întîmplă. Elegantul fiu al lui Kaeso, despre care credeau că se uită la oamenii din Arpino ca la noroiul ce-l calcă sub tălpile picioarelor, o ajută pe lucrătoare să-și ridice povara. Cînd Marcellus se îndepărtă împreună cu Antoniu, în urma lor se auzi un murmur de aprobare.

— Îți mulțumesc, Antoniu, zise Marcellus.

— Nu m-am supărat că a trebuit s-o ajut, răspunse acesta și se aprinse la obraz, văzînd zîmbetele de aprobare ale lucrătorilor.

— Această întîmplare ți-a fost și ție de ajutor, răspunse Marcellus.

Pe la jumătatea lui august, cînd comenzile de fructe scăzură, aşa că aproape nu mai era nevoie de prezenţa unui scrib, Marcellus îi spuse lui Kaeso că are intenţia să plece din nou la drum.

— Ce-ai zice să mai zăboveşti ca să-l ajuţi pe Antoniu la modelat? îi propuse Kaeso.

— I-am arătat aproape tot ce ştiu eu însumi, răspunse Marcellus.

— Astea sînt copilării! declară Kaeso. Băiatul poate învăţa de la tine foarte multe lucruri. Afară de asta am constatat că apropierea dintre voi a avut efecte binefăcătoare asupra lui. Antoniu a devenit cu totul altfel decît era înainte. Ai reuşit să faci dintr-însul un om de caracter.

— Asta ţi se datoreşte ţie, Kaeso, răspunse Marcellus amabil. Nu-ţi dai seama că băiatul acesta te admiră şi ascultă cu cea mai mare atenţie tot ce-i spui? Prin urmare, de aici înainte va fi datoria şi plăcerea ta să faci dintr-însul un bărbat demn.

— Vara viitoare te vei mai întoarce la Arpino? întrebă Kaeso pe un ton aproape rugător.

Marcellus îi mulţumi pentru invitaţie şi-i răspunse că deocamdată nu ştie pe unde se va afla vara viitoare. Stînd pe un scaun în faţa mesei, Marcellus încercă să termine corespondenţa pe care o avea de rezolvat şi să facă ordine în sertarele cu pergamente şi papirusuri. Kaeso se uită la el îngîndurat.

— Cînd ai de gînd să pleci? întrebă el.

— Mîine, în zorii zilei. Vreau să ajung la Roma.

Kaeso ieşi împreună cu el în grădină, unde era şi Antonia. De faţă cu ea, îl pofti pe Marcellus să vină şi să mănînce împreună cu familia lui. Antonia se uită la el şi zîmbi, în semn de încuviinţare.

— Ştii că ne părăseşte, adăugă Kaeso. Antoniu unde este? Aş vrea să-i spun şi lui, şi se îndreptă spre casă.

— Nu eşti mulţumit în casa noastră, Marcellus? întrebă Antonia, după cîteva clipe de tăcere. Nu ţi-am împlinit toate dorinţele?

— Ba da, şi tocmai de aceea vreau să plec.

Femeia clătină din cap şi zîmbi îngîndurată.

— Marcellus, îţi mai aduci aminte de întîmplarea pe care o cred cei din Canaa, cînd Iisus a prefăcut apa în vin?

— Cred că ţi-a venit greu să crezi această întîmplare, zise el.

— Nu, murmură femeia. Întîmplarea aceasta nu-mi vine greu să o cred. Ea nu reprezintă un mister cu nimic mai mare decît schimbările pe care prezenţa ta le-a săvîrşit aici, la Arpino.

Pe înserate, conform obiceiului de pînă acum, oamenii se adunară pe vîrful colinei şi aşteptară să sosească Marcellus ca să le spună o întîmplare pe care n-o mai auziseră. Cînd sosi, constată că au venit şi Kaeso, Antonia şi Antoniu. După ce se aşeză pe iarbă, unde oamenii lăsaseră un loc liber anume pentru el, întîrzie un timp înainte de a începe să vorbească.

— Aţi fost cu toţii foarte amabili faţă de mine, şi-mi voi aduce aminte de voi cu drag, oriunde mă voi duce de acum înainte.

Un murmur de părere de rău, întocmai ca un suspin, îi înfioră pe cei de faţă.

— V-am povestit o mulțime de întîmplări din viața omului aceluia din Galileea, care era prietenul celor săraci și nenorociți.

În seara aceasta vă voi spune încă una, poate cea mai stranie dintre toate. Acesta va fi darul meu de despărțire pentru voi.

Fu o poveste tristă, despre un bărbat pe care nimeni nu l-a înțeles și de care, pînă la urmă, chiar și prietenii săi înspăimîntați s-au lepădat; o întîmplare tragică despre o judecată nedreaptă și o condamnare fără nici o vină. Le-o spuse cu glasul atît de impresionant, încît majoritatea ascultătorilor erau cu ochii plini de lacrimi.

— Totuși, întîmplarea aceasta nu are nimic neobișnuit, continuă el cu glasul schimbat, deoarece înțelepții n-au fost înțeleși niciodată, ei au fost persecutați și mulți dintre ei condamnați la moarte, cum s-a întîmplat și cu Iisus. Dar Iisus a înviat din morți! declară Marcellus și se uită împrejurul său.

— Ce? Nu se poate! exclamă un moșneag mic de statură, cu glasul sugrumat de emoție. Ceilalți încercară să-l liniștească și așteptară ca Marcellus să continue.

Se făcuse tăcere adîncă și povestirea aceasta neobișnuită continuă să se deruleze. Iisus este și astăzi viu, în această lume, și va rămîne între oameni pînă cînd buna învoire între neamurile pămîntului și în toate părțile se va putea statornici.

— Nu trebuie să-l jeliți! adăugă Marcellus. El nu are nevoie de mila noastră. Dacă vreți să faceți ceva în interesul lui, ajutați-vă unul pe altul, căci nimeni nu știe ziua și ceasul cînd vi se va arăta.

— Acum unde se găsește? întrebă moșneagul cu glasul subțirel.

— Nimeni nu știe unde este, răspunse Marcellus. Ar putea să apară în orice parte și în orice vreme. Va trebui să ne străduim ca de aici înainte să nu săvîrșim fapte care pe el l-ar putea întrista, dacă s-ar întîmpla să vină pe neașteptate și tocmai atunci cînd noi nici nu ne-am gîndit la el. Vreți să vă amintiți de vorbele acestea?

Se lăsase înserarea și iarba era umedă. Sosise vremea ca oamenii să se întoarcă la casele lor. Marcellus scoase din sînul tunicii un sul de pergament care părea mult întrebuințat, și-l desfășură în lumina tulbure.

— Într-un rînd, de pe vîrful unui munte în jurul căruia s-au adunat mulți galileeni, Iisus le-a vorbit despre ceea ce el numea « viața fericită ». Prietenul meu, Justus, și-a adus aminte de vorbele lui și mi le-a spus și mie, iar eu mi le-am însemnat, așa că vi le voi citi și vouă și după aceea ne vom despărți.

Oamenii își plecară trupurile, ca să poată auzi mai bine; numai Metella rămase nemișcată, cu brațele petrecute împrejurul genunchilor și cu fruntea plecată. Pe deasupra țăranilor se așternu o liniște adîncă în clipa cînd Marcellus începu să citească:

« Fericiți sînt cei săraci cu duhul, căci a acelora este împărăția lui Dumnezeu; fericiți sînt cei mîhniți, căci aceia se vor mîngîia; fericiți sînt cei care flămînzesc și sînt însetați de dreptate, căci aceia se vor sătura; fericiți sînt cei umiliți și asupriți, căci aceia vor moșteni pămîntul; fericiți sînt cei milоși, căci acelora multe li se vor ierta; fericiți sînt cei curați la inimă, căci aceia vor vedea pe Dumnezeu; fericiți sînt iubitorii de

pace, căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema; fericiți veți fi când vă vor prigoni pe voi pentru dreptate și vă vor huli și vă vor spune tot cuvîntul rău împotriva voastră, mărturisind pentru mine. Bucurați-vă și vă veseliți, că multă este răsplata voastră în ceruri. »

Marcellus se trezi înainte de revărsatul zorilor și părăsi vila, fără ca nimeni să știe, în afară de Metella, care apăru dintre tufele din apropierea porții, unde-l așteptase ca să-și ia rămas bun de la el. Fata se pregăti să plece, cînd el o apucă de amîndouă mîinile bătătorite de muncă și-i spuse cu vocea înduioșată:

— Metella văd că ești o prietenă adevărată. Îmi voi aduce aminte de tine mereu.

— Te rog, Marcellus, îngînă fata înecată de suspine, ai grijă să nu ți se întîmple ceva. Apoi, desprinzîndu-și mîinile dintre ale lui, se îndepărtă de el și dispăru în întuneric.

Simți o stranie senzație de mulțumire și ușurare cînd porni pe drumul ce cobora la vale, pe sub coasta muntelui. În zare apăru prima fluturare de lumină care aprinse marginea cerului, dîndu-i o culoare trandafirie. Aseară, după ce se despărțise de familia lui Kaeso, care încercase să-l mai rețină, se dusese la culcare tulburat. Aici, în Arpino se simțise fericit. Presimțea că în satul acesta avusese de îndeplinit o misiune și pentru aceasta a fost trimis. În timpul din urmă ceva îl determinase să înțeleagă că această misiune a fost terminată aici și că va trebui să plece spre Roma. Toată noaptea stăruințele lui Antoniu continuară să-i tremure în auz și se întrebase: « Ce caut eu acum la Roma? »

În dimineața aceasta însă nu mai simțea nici un fel de neliniște. Nu știa ce-l determină să se îndrepte spre Roma, dar era convins că scopul îi va fi relevat înainte de a sosi la destinație.

Nu înțelegea nici astăzi ce l-a determinat ca atunci cînd valurile se închiseseră peste el în golful Capua, să se îndrepte spre Arpino, și nici motivul pentru care, oprindu-se în mijlocul plantațiilor cu pepeni ale lui Kaeso, primise să intre în slujba lui. Îi făcea impresia că o mînă nevăzută i-ar fi călăuzit pașii.

Spre amiază, drumul ce cobora de pe coasta munților, făcu o cotitură și ieșind într-o vale, păru c-a devenit mai larg. Din toate părțile veneau cotige încărcate, ieșind în drumul mare și apucînd înainte, în lungul văii rodnice. Era cald și aerul încărcat de praf. Cei care duceau caravanele de măgăruși țipau și înjurau, cerînd să li se facă loc. La fiecare pas circulația devenea tot mai deasă și oamenii tot mai nerăbdători să ajungă la Roma.

Părea că cetatea imperială și-a întins brațele ca de polip în toate direcțiile, pentru a-și atrage victimele care se simțeau strîmtorate în atmosfera aceasta încălzită și se rușinau de înfățișarea lor rurală, așa că se înjurau pentru a se preface că sînt locuitori ai Romei. Făcîndu-și loc prin această îmbulzeală, Marcellus se întrebă, oare și aici se vor găsi și oameni care să fie dispuși să asculte învățăturile celui din Galileea?

Pe la apusul soarelui ajunse în satul Alatri, unde singurul han era plin de larmă. În curte, oamenii se frămîntau pe loc, întocmai ca un

roi de furnici, iar în han nu era nici atît loc cît să poţi sta în picioare. Îşi făcu loc printre ei şi întrebă pe unul care era în apropiere ce s-a întîmplat. Omul îi răspunse că de la Roma sosise vestea despre moartea Prinţului Gaius.

În momentul acesta, hangiul se urcă pe un scaun şi strigă celor din jurul său că toţi cei care nu doresc să fie serviţi cu ceva sînt rugaţi să părăsească încăperea. Unii dintre cei mai prost îmbrăcaţi ieşiră nemulţumiţi. La o masă din mijlocul sălii erau aşezaţi trei negustori de lînă din Roma, care încercau să-şi spele cu cîteva ulcele de vin praful înghiţit în timpul drumului. În jurul lor se îngrămădiseră oamenii curioşi să afle şi alte amănunte referitoare la această întîmplare tragică. Marcellus se apropie de ei şi se străduí să asculte ce vor spune despre vestea pe care o aflase în curte.

Chiar seara trecută, la un banchet în palatul lui Quintus şi al soţiei sale Celia, nepoata lui Sejanus, se omagia tînărul Caligula, fiul lui Germanicus, care tocmai atunci se întorsese din Gallia. În timpul banchetului, Prinţului Gaius subit i s-a făcut rău şi peste un ceas a murit.

Cei trei negustori de lînă începură să vorbească tot mai slobozi, pe măsură ce goleau ulcelele, ca şi cînd ar fi participat şi ei la acest tragic banchet. Se vedea destul de limpede că sînt la curent cu intrigile curţii, ceea ce este foarte uşor la Roma, dacă încerci să te împrieteneşti cu slujitorii.

Nu încape nici o îndoială, spunea unul dintre negustori, Prinţul a fost otrăvit. Înainte de a merge la banchet, fusese sănătos ca piatra. Otrava fusese fulgerătoare şi fatală. Bănuielile n-au fost încă formulate. Tribunul Tullus care în aceeaşi după-amiază se căsătorise cu fiica senatorului Gallio — sora tribunului Marcellus, care acum cîteva săptămîni a căzut de pe bordul galerei imperiale *Augusta* şi s-a înecat în mare — avusese un schimb de cuvinte violente cu Prinţul, dar amîndoi erau atît de ameţiţi, încît nimeni nu dădu nici o importanţă certei dintre ei.

În timpul banchetului, bătrînul Sejanus fusese aşezat la masă în faţa Prinţului, dar se ştia că el nu-l poate suferi pe Gaius. Toată lumea era de acord că dacă Sejanus ar fi urmărit să-l asasineze pe Prinţ, s-ar fi ferit să facă un astfel de gest în timpul banchetului.

— Cum se poate ca Quintus să locuiască într-un palat şi să dea banchete de felul acestuia? întrebă hangiul care voia să dovedească celor prezenţi că mai mult sau mai puţin cunoaşte şi el ceva din secretele patricienilor. Bătrînul Tuscus, tatăl său, nu este om bogat. Cum de a reuşit Quintus să facă avere? El n-a condus încă nici o expediţie militară!

Cei trei negustori se uitară unul la altul şi ridicară din umeri cu indiferenţă.

— Quintus şi Prinţul au fost prieteni foarte buni, răspunse cel mai gras dintre negustori.

— Vrei să spui că Prinţul şi soţia lui Quintus au fost prieteni foarte buni, interveni cel care avea podoabe de argint pe banda legată împrejurul frunţii, şi începu să rîdă.

— Aha... am înţeles! se dumiri hangiul. Va să zică aşa s-a întîmplat!

— Ia-o domol, deşteptule ! interveni cel mai în vîrstă dintre negustori. Quintus nici n-a fost la banchet, deoarece în ultimul moment a trebuit să plece la Capri.

— Prin urmare, cine a putut să-l otrăvească? stărui hangiul.

— Aceasta este întrebarea care preocupă pe toată lumea, răspunse cel gras şi ridică ulcica goală. Umple-mi ulcica şi nu pune întrebări prea multe. Îşi plimbă ochii pe deasupra oamenilor din jur şi cînd îl văzu pe Marcellus, păru că tresare, apoi adăugă: Mi se pare că toţi am început să vorbim mai mult decît ar trebui, murmură el.

Marcellus plecă după hangiu şi-i ceru să-i pregătească o baie şi să-i dea o cameră în care să-şi petreacă noaptea. Un slujitor îl conduse într-o încăpere mică şi întunecoasă, aşa că începu să se dezbrace. Prin urmare, de aici înainte, Diana nu va mai avea pricină să se teamă de persecuţiile lui Gaius. Datorită gîndului acestuia, respiră mai uşurat. Cine va stăpîni Roma de aici înainte? Probabil Împăratul va numi pe zgîrcitul de Sejanus în calitate de regent.

În orice caz, Gaius a fost otrăvit. Nu este exclus să-l fi otrăvit Celia. Probabil Gaius şi-a bătut joc de ea, căci el nu era predestinat să fie credincios unei femei vreme mai îndelungată. Dar nici Celia n-ar fi îndrăznit să facă un astfel de gest. Era mult mai probabil că Quintus a plecat de acasă anume şi a dat această însărcinare unui slujitor, iar plecarea lui la Capri n-a fost altceva decît un fel de pretext. Pe slujitorul acestuia, Quintus îl va face să dispară fără nici o greutate. Marcellus se întrebă, oare Quintus a avut ocazia să se întîlnească la Capri cu Demetrius? În cazul cînd s-a întîlnit, Demetrius va şti ce trebuie să facă pentru a se păzi.

Lucia . . . s-a căsătorit şi ea. Foarte bine. Ea fusese îndrăgostită de Tullus. Foarte probabil că Lucia i-a spus lui Tullus despre încercările lui Gaius de a-i face curte, pe vremea cînd era abia fetiţă. În cazul cînd i-a spus, şi Tullus a fost destul de beat pentru a comite o faptă îndrăzneaţă, — dar nu se poate — un om ca Tullus nu poate să se îmbete atît de cumplit, încît să poată săvîrşi o astfel de faptă. El ar fi întrebuinţat pumnalul.

Marcellus îşi concentră toate gîndurile asupra Celiei, încercînd să-şi aducă aminte de toate amănuntele ştiute despre ea; neliniştea şi privirile rătăcite ale acestei femei o făceau să pară mult mai în vîrstă decît era în realitate; zîmbetul ei enigmatic părea un surîs de femeie în vîrstă, deşi unduirile trupului ei zvelt dovedeau că este abia o adolescentă. Da . . . era foarte probabil că otrava a fost pusă de Celia ! Era o fire ascunsă şi răzbunătoare, ca şi bunicul ei Sejanus.

În sfîrşit, abstracţie făcînd de cauza care îi pricinuise Prinţului sfîrşitul, această primejdioasă reptilă era acum ucisă. Fapta aceasta mulţumea pe foarte multă lume. Era de crezut că Roma va avea parte de un guvern mai bun. Ar fi fost imposibil ca imperiul să aibă un stăpînitor mai ticălos decît fusese Gaius Drusus Agrippa.

CAPITOLUL XXIII

Cînd curierii trimiși călare la Capri aduseră știrea despre moartea lui Gaius, Împăratul — după cît spunea bătrîna Iulia — se simțea prea rău, pentru a putea primi o știre atît de tragică. Afirmația aceasta, după cum bine știa și Împărăteasa, era neîntemeiată; fiul ei nu-i inspira lui Tiberiu decît o profundă scîrbă, așa că știrea despre moartea lui n-ar fi putut să-i facă nici un rău, doar cel mult să-l mai învioreze cîtva timp.

Dar admițînd că moartea tragică a Prințului Regent reprezenta o calamitate ce nu putea fi adusă la cunoștința Împăratului care era grav bolnav, toată lumea fu de acord că Iulia are dreptul să poruncească celor din anturajul curții să nu pomenească pontifului nimic, deși toți știau că Împărăteasa nu avusese pînă acum obiceiul să dovedească atîta solicitudine față de starea în care se găsește soțul ei.

Față de centurionul ostenit care adusese știrea tragică, Iulia se purtă fără urmă de solicitudine, deoarece îi înmînă imediat o scrisoare și-i porunci să se întoarcă fără întîrziere la Roma. Centurionul nemulțumit că este expediat din insulă, fără să i se acorde un răgaz de cîteva ceasuri pentru odihnă și o cupă cu vin, nu se sfii să arate scrisoarea aceasta vechiului său prieten Nevius, căpetenia sclavilor palatului, care-l însoți pînă la debarcader, împreună cu cei care veniseră cu el. Scrisoarea era adresată lui Caligula *.

— Pentru « Cizmuliță », murmură centurionul cu dispreț.

— Pentru imbecilul acela ! se dumiri căpetenia sclavilor care avusese ocazia să-l cunoască pe fiul lui Germanicus de pe vremea cînd acesta avea zece ani.

Bătrîna Iulia, căreia destinul îi rezervase mereu evenimente neașteptate, era nerăbdătoare să-l vadă pe nepotul ei tocmai în situația aceasta critică. Această nerăbdare nu și-o manifestase în seara zilei din ajun, cînd Quintus apăruse pe neașteptate să-l invite imediat pe tînărul ei nepot la ea.

Iulia începuse să rîdă, aproape mulțumită de vorbele pe care le auzea.

— Este un fel de ghimpe în ochii lui Gaius, ei ? întrebă ea. Eu cred c-ar fi mai bine să-l lăsăm pe Gaius să-și suporte fără ajutorul nostru această nemulțumire, vreme de o lună sau două de aici înainte.

— Prințul și-a închipuit că Maiestatea Voastră va fi nerăbdătoare să-l vadă pe « Cizmuliță » și m-a însărcinat să vă spun că are intenția să-l rețină la Roma, dacă Maiestatea Voastră . . .

— Noi nu mai putem aștepta, adăugă Iulia și începu să rîdă.

*) Caligula — Cizmuliță, în limba latină

Dar astăzi situația se schimbase în întregime. Iulia ținea foarte mult să-l vadă pe tînărul Cizmuliță. Ce noroc pentru el, ca tocmai acum să fie la momentul potrivit!

Suportîndu-și durerea cu curaj, cum se cuvenea să procedeze o patriciană și Împărătească, Iulia număra ceasurile; sta la fereastra din partea de miazănoapte a vilei și aștepta; era gata să-și piardă cumpătul cînd văzu un mare grup de senatori ale căror lectice se îndreptau spre *Vila Jovis* și se uită cu ochii îmbătrîniți la barca neagră — barca ei proprie — cum se leagănă pe apa golfului, în fața debarcaderului din Puteoli.

În momentul cînd sosi tînărul Caligula, nimeni afară de ambițioasa lui bunică nu și-ar fi putut închipui că l-ar preocupa altceva decît cel mult o regență trecătoare, probabil sub conducerea lui Sejanus — exact cum un copil ține capătul frîielor și-și închipuie că el este cel care mînă caii. Probabil nici Iulia însăși nu prevăzuse felul neașteptat în care se vor desfășura evenimentele în continuare.

La vîrsta de șaisprezece ani, Caligula era un tînăr uscat și șubred. Obrazul lui de culoare verde palidă, avea ceva de vulpe și tresărea mereu, făcînd strîmbături caraghioase, iar mîinile neliniștite i se mișcau, fără încetare și se scărpina în toate părțile, exact ca o maimuță. Cu toate acestea nu era prost. În fundul ochilor lui vii și apropiați unul de altul, închipuirea lui inventa neostenită tot felul de apucături, menite să compenseze celelalte infirmități de care suferea.

Datorită infirmităților sale infantile, Germanicus stăruise să păstreze copilul acesta în imediata lui apropiere, chiar atunci cînd se desfășurau bătălii. Ofițerii îl alintaseră și-i făcuseră întotdeauna pe voie, pînă cînd deveni un temperament nerușinat și crud. Farsele lui animalice fuseseră considerate ca pline de haz. Cineva dintre ei îi comandase o pereche de cizmulițe, ca cele ale ofițerilor de stat-major și se spunea că băiatul cel bolnav al lui Germanicus a fost văzut de multe ori trecînd cîte o legiune în revistă și dînd ordine cu glasul pițigăit. Porecla lui fantastică de « Caligula » a rămas nedespărțită de el, așa că nimeni nu-și mai aducea aminte că poartă numele de Gaius, ca și unchiul său. Dar deși cît fusese copil tot ce făcea era privit drept caraghioslîc, la vîrsta de șaisprezece ani nu i se mai putea trece atît de ușor cu vederea cînd sărea în pieptul unui centurion și-l lovea în obraz. Însuși Germanicus începuse să-și dea seama că fiul său a devenit o adevărată pacoste, așa că luase hotărîrea să-i schimbe mediul în care trăia. Prin urmare fu trimis la Roma, la unchiul său Gaius, despre care se credea că va fi în stare să facă ceva în interesul lui. Ce ar fi reușit Prințul să facă din nepotul său, a rămas acum o enigmă pe care nimeni nu mai are posibilitatea s-o dezlege. Se spunea că ofițerii de stat major ai lui Germanicus, aflînd despre moartea lui Gaius, declaraseră că nici n-ar fi putut găsi un moment mai indicat pentru a-l expedia la Roma.

Caligula sosi la Capri, tîrziu în timpul după-amiezii, și bătrîna Iulia îl luă imediat în primire, — după ce-l dăscăli în toate chipurile — și se prezentă cu el la *Vila Jovis*, intrînd în dormitorul plin de umbre al

Împăratului. Împrejurul patului erau îngrămădiți vreo zece senatori care așteptau ca Împăratul să ia cunoștință de prezența lor.

Cînd Tiberiu se trezi din toropeala ce-l cuprinsese, constată că alături de patul său a îngenunchiat un copil care plîngea de da inima din el. Iulia îi explică, cu glasul chinuit de amărăciune că Gaius este mort și că tînărul Caligula este deznădăjduit.

Bătrînul Împărat încercă să-și limpezească gîndurile și întinzînd mîna slăbită îl mîngîie pe tînăr pe creștetul capului.

— Fiul lui Germanicus? îngînă el cu glasul stins.

Caligula dădu din cap și mîngîie mîna moșneagului, fără să se oprească din plîns.

— Nu s-ar ști nimic ce aș putea face în interesul Împăratului? întrebă el cu glasul încercat de suspine.

— Ba da, nepoate, răspunse Tiberiu și glasul lui părea aproape imperceptibil.

— Vrei să-i vorbești despre interesele Imperiului? întrebă Iulia profund emoționată.

Senatorii care auzeau conversația desfășurată între ei, se strînseră mai aproape de pat.

— Da, despre interesele Imperiului, zise Tiberiu făcînd un mare efort.

— Ați auzit? întrebă Iulia cu glasul ascuțit și ridică trufașă fruntea, uitîndu-se la senatorii din apropierea patului. Caligula va deveni Împăratul vostru! Nu-i așa, Maiestate?

— Da! răspunse Tiberiu în șoaptă.

Era noapte, tîrziu. Împăratul trăgea să moară. În cîteva rînduri își ziseră că nu se va mai trezi. De astă dată însă nu mai încăpea îndoială că ceasul era foarte aproape.

Medicii palatului făcuseră toate încercările posibile și acum țineau pe rînd în mînă pulsul moșneagului. Hierofanții care-și pierduseră toată ziua, așteptînd în atriu, fură admiși în camera Împăratului, pentru a îndeplini ritualul obișnuit. Senatorii, care după neașteptatul eveniment întîmplat la apusul soarelui, fuseseră invitați să se retragă, fură admiși din nou să intre, căci acum nu exista nici o primejdie ca bătrînul Împărat să mai poată spune ceva. Se simțeau încă năuciți de lovitura de măciucă ce o primiseră și fiecare dintre ei se întreba cum vor îndrăzni să informeze senatul că fiul zăpăcit al lui Germanicus îl va urma pe Tiberiu la tron. În orice caz, senatul, dacă va avea curajul necesar, ar fi putut să anuleze hotărîrea lui Tiberiu, dar era foarte puțin probabil că *patres conscripti* vor îndrăzni să-l jignească atît pe Germanicus cît și armata. De aici înainte viitorul Împărat, de bine de rău, va fi tînărul Cizmuliță!

Diana Gallus nu-l mai văzuse pe Împărat de două săptămîni, și Bătrîna Iulia ordonă ca fata să nu fie admisă în dormitorul bătrînului Tiberiu. În fiecare dimineață și în fiecare seară, apăruse în fața intrării apartamentului imperial, dar i se răspunsese că Împăratul se simte prea slăbit și prea bolnav pentru a putea primi pe cineva.

Puțin după sosirea lui Demetrius în insula Capri, i se dădu însărcinarea de a fi paznicul Dianei. Amănuntul straniu era faptul că acest ordin fusese dat de însuși Tiberiu, care probabil presimțise că nu va putea să se mai îngrijească de ea multă vreme și-și zisese că îndrăznețul sclav al lui Marcellus va putea s-o apere împotriva oricărei primejdii.

Pe măsură ce Împăratul se simțea tot mai slăbit și influența Iuliei în întreaga insulă creștea, Demetrius începuse să devină tot mai neliniștit, din pricina Dianei, deși se ferise să-i dea de înțeles ce gînduri îl frămîntă pe el. Începu să-și facă planul unei posibilități de evadare, în cazul în care nesiguranța Dianei la Capri va continua să se accentueze.

După plecarea forțată a lui Marcellus din Capri, Diana începu să se simtă neliniștită, speriată și abătută. În insulă nu exista nimeni în, care ar fi putut să aibă încredere. Mai toată ziua și-o petrecea în pergolă citind și lucrînd fără nici o plăcere. Uneori aducea și cîte o cameristă cu care să poată sta de vorbă. Altădată venea singură, urmată de Demetrius, de la mică distanță, ca s-o poată auzi dacă-l va striga. Admirația ei față de sclavul acesta grec fusese întotdeauna adîncă și sinceră. Acum însă începu să se gîndească la el ca la un prieten în care poate să aibă încredere.

Cînd la Capri fu adusă știrea că Marcellus s-a înecat, Demetrius înțelese numaidecît că vestea aceasta nu este întemeiată și explică Dianei motivele încrederii lui. Marcellus n-avea nici un motiv să se sinucidă. El și-a dat seama că are o obligație nouă și foarte serioasă, de la care nu se putea sustrage. Afirmația că Marcellus s-ar fi înecat, cînd *Augusta* se găsea în fața farului din Capua și la cel mult o milă departe de țărm, îl făcu pe Demetrius să rîdă, deoarece era convins că stăpînul său profitase de ocazie pentru a evada. Diana acceptă și ea acest argument, dar Demetrius fu obligat să-i repete vorbele acestea de încurajare, de fiecare dată cînd o vedea chinuită de singurătate.

Pe măsură ce treceau zilele, conversația dintre ei devenea tot mai puțin ceremonioasă. Demetrius se așeza ceva mai la o parte pe treptele pergolei și răspundea la întrebările pe care i le punea Diana, despre felul lor de viață în Atena, despre *Casa Eupolis*, despre Theodosia și despre evadarea lui, după incidentul cu Quintus, pe care Diana îl disprețuia din tot sufletul.

— De ce nu vrei să te întorci la Theodosia, după ce vei fi din nou liber? îl întrebă ea într-o zi. Probabil ea te așteaptă. Ai mai primit vești de la ea?

Da, a primit: îi trimisese o scrisoare și Theodosia îi răspunsese, dar de atunci trecuse multă vreme. Nimeni nu putea ști ce s-a întîmplat de atunci. Dacă ar fi liber, firește — în cazul în care Marcellus n-ar mai avea nevoie de prezența lui — s-ar întoarce la Atena, fără să mai zăbovească.

Cu întrebările nerăbdătoare ale Dianei și cu interminabilele povești despre dugheana lui Beniosif, cu poveștile despre Stephanos, despre consfătuirile misterioase ale galileenilor care vorbeau cu glasul în șoaptă despre teslarul care a înviat, ca să trăiască în veci, după-amiezile treceau foarte repede.

Diana îl asculta cu atenție, stînd plecată asupra broderiei sau împletind medalioanele de dantelă. Demetrius lucra și el, căci adusese din docuri fuioare de cînepă pe care le împărțea în părți egale și din acestea răsucea sfori lungi și subțiri, împletite strîns. Sub dușumele, în partea dinspre margine, își ascunsese o mare rezervă de astfel de fuioare, așa că Diana făcea haz pe socoteala lui, fără să înțeleagă ce urmărește.

— Te porți exact ca o veveriță, Demetrius, zise ea într-una din zile. Ce te determină să ascunzi lucrurile acestea dacă spui că n-au nici o valoare?

Într-una din zile se uită peste umărul lui și văzu că sforile împletite și subțiri sînt răsucite de el împreună cu o bucată de lemn și-l întrebă mirată.

— Constat că ai început să faci o frînghie. La ce-ți poate folosi? și urmărind frînghia pînă la celălalt capăt al pergolei, constată că acolo este așezat un colac destul de mare. Mi se pare că frînghia aceasta este ceva mai mult decît o simplă distracție.

— Frînghia aceasta îmi dă de lucru și timpul trece mai ușor, răspunse Demetrius. Tu ai broderia, eu am frînghia aceasta.

Demetrius, după ce-și îndeplini obligațiile zilnice și o conducea pe Diana în apartamentul ei, unde era în siguranță, seara făcea lungi plimbări nocturne și nu-i mai dădeau nici o atenție. Trecea în lungul aleilor, unde se oprea de vorbă cu cîte un legionar care n-avea pe nimeni prin apropiere, apoi cobora treptele scării lungi, pînă la debarcader, unde sta de vorbă cu barcagii care începuseră și ei să-l cunoască. Uneori pierdea cîte un ceas sau două, ajutîndu-le la reparatul pînzelor sfîșiate, scărmăna capetele de otgoane și astupa găurile de pe fundul bărcilor, cu cîlți și smoală topită. Altădată, cînd stăruia ca Diana să comande mai multă mîncare decît i-ar fi trebuit, cobora la debarcader și ducea oamenilor cîte ceva.

— Mi se pare că ții foarte mult la barcagiii tăi, îi spusese Diana, iar Demetrius îi răspundea că oamenii aceștia n-au ocazia să se bucure de o mîncare mai bună și că lui îi place felul lor de a se purta.

În fiecare seară cînd părăsea docurile, aducea cu el cîte un caier de fuior, cît putea ascunde sub tunică. Pe nimeni nu interesa ce face. Toți îl simpatizau și-i dădeau voie să facă ce poftește. Uneori cînd găsea cîte o luntriță liberă, punea mîna pe vîsle și se plimba vreme de un ceas împrejurul stîncilor care împresurau insula, spunîndu-le că simte nevoie să facă mișcare. Barcagii nepăsători își ziceau că trebuie să fie puțin sărit, dar îl lăsau să facă ce vrea.

În fiecare dimineață o barcă trecea golful și se oprea la Puteoli, unde veneau negustorii de fructe și măcelarii, să aducă proviziile zilnice pe insulă. Într-o seară cînd sosi în docuri, constată că este așteptat cu nerăbdare. În timpul dimineții sosise un mare transport de pepeni din Arpino și unul dintre pepenii aceștia — cui i-ar fi trecut așa ceva prin minte — îi fusese trimis lui în mod special. I-l deteră imediat și oamenii se adunară în jurul lui ca să-l vadă cînd va deschide cutioara de lemn în care era pepenele.

— Cunoşti pe cineva din Arpino? întrebă unul dintre barcagii.

Lui Demetrius nici prin gînd nu i-ar fi putut trece că există cineva în Arpino sau în altă parte care ar putea să-i trimită un pepene. Îl învîrti încet în mînă şi-l examină. Pe o parte a pepenelui se vedea o zgîrietură proaspătă, făcută cu vîrful cuţitului.

— Te pomeneşti că acesta este numele celui care ţi l-a trimis? întrebă un barcagiu şi toţi se îngrămădiră împrejurul lui, pentru a contribui cu puţin miros de usturoi la complicitatea acelui mister.

— Probabil, aici nu este vorba decît de o glumă, murmură un bătrîn barcagiu. Unul dintre barcagii aceia din Umbria a vrut să-şi bată joc de tine, zise el şi se depărtă.

Demetrius începu să rîdă şi declară că nu le va rămîne dator, dar abia era în stare să-şi mai stăpînească emoţia. Pepenele acesta nu reprezenta gluma făcută de un barcagiu. Zgîrietura reprezenta imaginea primitivă şi stîngace a unui peşte! Asta înseamnă că Marcellus este undeva la o grădinărie.

Dimineaţa următoare, cînd se aşezară ca să stea de vorbă în pergolă, Demetrius o întrebă pe Diana dacă a auzit vreodată vorbindu-se despre pepenii de Arpino şi fata îi răspunse că în Roma sînt foarte căutaţi şi se găsesc numai la negustorii mai mari.

— Aseară, cînd a sosit barca cu proviziile, vîslaşii mi-au dat un pepene care fusese special trimis pentru mine, zise el şi ridicîndu-se în picioare, îi întinse pepenele. Diana se uită la el curioasă.

— Foarte ciudat! exclamă fata. Cunoşti pe cineva în satul acela? Ce înseamnă zgîrîietura aceasta? Pare că este un peşte? O fi avînd vreo semnificaţie?

— Cînd creştinii din Iudeea şi Galileea, răspunse Demetrius, aşezîndu-se din nou pe treptele pergolei, voiau să-şi dea de ştire unul altuia, unde se găsesc sau în ce parte au apucat, trăgeau conturul rudimentar al unui peşte în colbul drumului, pe un perete de stîncă sau de la o răscruce, sau pe porţile de la intrare. Cînd se întîmpla ca doi străini să se întîlnească la o masă într-un han, pentru a se recunoaşte dacă sînt creştini, trăgeau cu degetul pe tăblie conturul unui peşte.

— Şi de ce al unui peşte? întrebă Diana.

— Numele grecesc al peştelui * se compune din iniţialele următoarelor cuvinte: Iisus Cristos Fiul lui Dumnezeu Mîntuitorul.

— Foarte interesant, admise Diana. Dar crezi că în Arpino ar putea să existe creştini?

Demetrius se uită în ochii ei şi zîmbi enigmatic.

— În orice caz în Arpino trebuie să fie cel puţin un creştin şi cred că amîndoi ştim cine ar putea fi acesta.

— Marcellus! exclamă Diana, şi i se tăie respiraţia.

În după-amiaza aceasta toată insula era în fierbere, datorită sosirii neaşteptate a lui Caligula. Demetrius îl văzuse din fugă, umblînd cu

*) Ikhthus, în limba elenă.

paşi mărunţi, alături de Împărăteasă şi intrînd în *Vila Jovis*. Peste un ceas toată insula se cutremura de ştirea că tînărul acesta va primi foarte curînd Coroana Imperială. În acelaşi timp se auzi că bătrînul Tiberiu a căzut într-o letargie adîncă, din care probabil nu se va mai trezi niciodată, ca să poată afla ce se întîmplă.

Acum cînd Împăratul aproape nu mai exista şi nepotul Împărătesei era ca şi pe tron, însemna că Iulia îşi putea permite orice ticăloşie sugerată de josnicia caracterului ei. Ar fi fost în stare chiar să silească pe Diana să asculte de stăruinţele nepotului ei, şi să-i acorde toate libertăţile.

Imediat ce se lăsă înserarea, temerile lui Demetrius fură confirmate, că Diana fu invitată la o masă intimă, în vila Iuliei şi de faţă cu strălucitul ei nepot. Deşi bătrînul Tiberiu îşi trăia ultimele clipe, Caligula trebuia să se distreze, fără să mai ţină socoteală de el.

Presimţind că această invitaţie este un fel de ordin, Diana fu obligată să o primească şi astfel Demetrius o însoţi pînă la *Vila Dionysios* şi aşteptă vreme de două ceasuri, plimbîndu-se pe mozaicul peristilului, ca să reapară. Cînd o văzu la lumina lunii, înţelese numaidecît că s-a întîmplat ceva. Îi spuse indignată că în timpul mesei Caligula s-a purtat faţă de ea cu atîta neruşinare, încît însăşi Iulia a fost obligată să-l admonesteze.

— Asta întrece orice măsură! declară Demetrius categoric. Nu se poate să mai întîrziaţi aici în insulă! Voi încerca să te scap, chiar în cursul acestei nopţi.

— Demetrius, va fi imposibil! protestă ea.

— Vom vedea! Cred că ne expunem primejdiei, dar face să încercăm!

Din cîteva cuvinte îi spuse ce va avea de făcut şi o întrebă:

— Crezi că nu-ţi va fi teamă? întrebă el şi-i cercetă obrazul rigid, încercînd s-o privească în luminile ochilor.

— Da! admise fata. Sigur că-mi va fi teamă. Nu înţeleg cum voi putea reuşi! Dar în orice caz voi încerca! Prefer să mă înnec, decît să-l mai văd pe imbecilul acesta vîscos că pune mîinile pe mine.

— În cazul acesta, la un ceas înainte de miezul nopţii, te vei furişa din *Vila Jovis* şi te vei îndrepta singură spre pergolă!

Lăsînd-o pe Diana în faţa uşii apartamentului ei, Demetrius plecă să-şi facă obişnuita plimbare nocturnă, îndreptîndu-se mai întîi spre pergolă, unde scoase colacul de frînghie de sub duşumele. După ce legă un capăt de tulpina unui pin mai tînăr, îi dădu drumul peste marginea prăpastiei de stîncă ce cobora aproape vertical în mare. Cîteva clipe se opri şi se uită la apa ce se vedea departe în adînc şi-şi simţi inima tremurînd de spaimă, gîndindu-se la senzaţia Dianei în momentul cînd va trebui să înfrunte această adîncime. Fără îndoială, va avea nevoie de mult curaj. El însuşi ar fi preferat să n-o fi obligat să facă o astfel de încercare.

De aici se întoarse repede în camera sa, unde scoase desaga în care băgase hainele de care avea nevoie Diana — o tunică grosolană de pietrar, o cămaşă şi o căciulă de lînă împletită, dintre acelea care poartă barcagii, şi sandale grele.

La fiecare pas era oprit de sentinelele curioase, care voiau să se informeze despre evenimentul întîmplat în timpul zilei; dar deşi era foarte grăbit, trebuia să stea cu ei de vorbă, pentru a nu le atrage bănuielile. Cînd ajunse la chei, se urcă în cea mai bună barcă liberă, prinse vîslele în belciuge şi după ce făcu semn barcagiilor, se depărtă încet, sub bătaia luminii de lună. Imediat ce dispăru din vederea oamenilor, începu să vîslească mai puternic. Drumul pînă în partea de răsărit a insulei fu lung şi greu. După ce ieşi în larg, valurile deveniră mai mari şi vîntul îl lovea din toate părţile.

Demetrius îşi simţea inima zvîcnind speriată, nu numai din cauza vîslitului acestuia în timp de noapte, dar şi de teamă că Diana ar putea să fie oprită de cineva în drum. În alte împrejurări ar fi fost aproape imposibil să ajungă pînă la pergolă, atît de tîrziu noaptea, fără să fie oprită. Dar în noaptea aceasta aici la Capri nimic nu putea să fie obişnuit. Împăratul trăgea să moară, aşa că atitudinea nimănui nu putea să mai fie suspectă. Oamenii alergau în toate părţile şi n-aveau vreme să se gîndească la ce fac alţii. Probabil Diana nu va întîmpina nici o greutate, ca să vină la ora hotărîtă; dar chiar dacă ar fi reuşit să vină, mai rămînea totuşi marea primejdie la care se va expune, cît va coborî cu ajutorul frînghiei.

După un drum greu care părea că nu se mai termină, la lumina lunii reuşi să identifice stînca pe marginea căreia se vedeau grinzile pergolei. Apropiindu-se cu luntriţa de picioarele stîncii, ridică fruntea în sus. Luntriţa juca pe valurile frămîntate de flux şi numai cu mare greutate reuşea s-o ţină în loc. Clipele treceau greu şi el cerceta colţul de stîncă, ridicat la cel puţin o sută cincizeci de picioare deasupra apei.

Cu totul pe neaşteptate inima îi zvîcni o dată furioasă. Pe marginea stîncii, la o mică depărtare, se vedea o pată cenuşie, lunecînd în jos. Diana părea foarte mică şi nesigură. Demetrius îşi zise c-ar fi bine să-şi dea drumul mult mai încet, mai ales c-o prevenise chiar de la început. Îşi va juli pielea de pe palme şi nu se va mai putea ţine. Cînd ajunse cam la jumătate distanţă, constată că lunecă repede în jos, apoi coborîrea se domoli din nou, căci probabil îşi înfăşurase frînghia împrejurul picioarelor.

Demetrius rămase înmărmurit, cînd observă că în loc să coboare, Diana începuse acum să urce în susul stîncii. Ridică privirea şi făcu ochii mari. Doi oameni trăgeau frînghia în sus! Demetrius lăsă vîslele din mînă şi făcîndu-şi palmele pîlnie în faţa gurii, strigă:

— Dă-ţi drumul!

Urmă o clipă de chinuitoare aşteptare şi trupul mai urcă puţin în sus pe peretele stîncii.

— Sări, Diana! strigă Demetrius din nou.

Luntrea rămase liberă, fu smulsă de un val şi repezită de-a latul spre stînci. În aceeaşi clipă văzu trupul Dianei cum coboară învîrtindu-se peste cap de cîteva ori, apoi dispăru dus spre larg de valurile care se retrăgeau ca să pornească din nou la asalt. Demetrius se depărtă de stîncă şi începu să cerceteze apa. Îi văzu capul apărînd pe coama unui val. Începuse să înnoate. Demetrius trecu pe lîngă ea şi întinzînd un

braț o cuprinse peste mijloc. Era înspăimîntată și respira intermitent, înecată de suspine. Fata îi trecu brațele împrejurul gîtului și Demetrius o ridică peste parapetul bărcii. Diana căzu grămadă la picioarele lui, udă și sleită de puteri.

Demetrius puse imediat mîna pe vîsle, și ținîndu-se în umbra stîncilor, începu drumul greu împrejurul insulei. Înaintau încet și din cînd în cînd li se părea că luntrea nu s-a mișcat din loc. Nu schimbară nici o vorbă, pînă cînd ajunseră în apele liniștite ale golfului. Ostenit peste măsură, Demetrius îndreptă barca spre gura întunecată a unei peșteri, apoi proptindu-se cu coatele în genunchi și cu obrazul în palme, murmură:

— Ești o fată curajoasă, Diana!

— Nu cred să fiu prea curajoasă, răspunse Diana cu glasul stins. Dar mi-e grozav de frig.

— Ți-am adus haine uscate; le găsești în lada care este în partea dinainte; ridică-i capacul, și-i întinse mîna ca să poată trece peste scîndura pe care era așezat el.

— Hainele acestea sînt menite pentru a mă travesti? întrebă ea peste cîteva clipe.

— Nu pentru a te travesti, ci ca să-ți țină de cald.

— Care este motivul pentru care Atreus și celălalt gardian n-au tras cu arcurile asupra mea? întrebă Diana.

— Pentru că te-ar fi putut lovi, răspunse Demetrius. Atreus primise ordinul să nu te lase să părăsești insula, dar nu să te rănească. Ai știut că ești urmărită de el?

— N-am știut decît în momentul cînd aproape ajunsesem la pergolă. I-am auzit venind pe urma mea și cînd au strigat, am recunoscut glasul lui Atreus. Cînd am simțit că mă ridică în sus cu frînghia, mi s-a părut înspăimîntător, zise Diana și se cutremură de un fior. Mi-a venit foarte greu să dau drumul frînghiei din mîini.

— Îmi închipui c-a fost foarte greu! Te-ai mai încălzit? întrebă Demetrius și întinse mîinile după vîsle. Ai găsit căciula?

— Da, dar este respingătoare! Încotro ne ducem acum?

— Ne vom îndrepta spre țărm și vom vîsli în lungul litoralului, pînă cînd vom ajunge la un lac.

— Dar după aceea ce vom face . . . și unde ne vom duce?

— În timpul zilei vom sta ascunși — noaptea viitoare vom vîsli, ca să putem ajunge cît mai departe — luntrea o vom lăsa probabil, prin apropiere de Formia. Dar să nu-ți faci nici o grijă . . . Acum ai scăpat de infernul acelei insule. Restul nu mai are importanță pentru ceea ce urmărim noi.

Diana rămase vreme îndelungată fără să se miște. Demetrius se opintea din greu la vîsle și luntrea părea că aleargă, mînată de vîntul ce începuse să bată din partea de miazăzi. Din cînd în cînd, cîte un val se lovea de parapet și-i stropea, umplîndu-i de spumă.

— Demetrius! strigă Diana. De la Formia cît mai avem de mers, ca să putem ajunge la Arpino?

— Cincizeci de mile, spre miazănoapte-răsărit, strigă Demetrius.

— Ai fost pe acolo? Se pare că tu cunoști regiunea?

— N-am fost niciodată, dar am aflat precizări de la cei care o cunosc.
— Vom merge la Arpino?
— Vrei să mergem?

Diana nu-i răspunse. Vîntul devenise mai puternic și Demetrius își concentrase toată atenția asupra vîslelor. Un val trecu peste peretele bărcii.

— În apropiere găsești o găleată de piele cu care să scoți apa, strigă Demetrius. Nu ți-e frică?

— Nu . . . acum nu-mi mai este, răspunse fata liniștită.

— Îndreaptă-mă spre șirul de lumini ce se vede în Puteoli.

— În cazul acesta abate-te puțin spre dreapta. Demetrius, îmi face impresia că în timpul acestei nopți sîntem păziți de cineva.

— Da, Diana.

— Crezi că este . . . adevărat?

— Cred!

— Îți închipui că ne va păzi . . . chiar dacă va începe o furtună?

Demetrius se opinti cu toată puterea în vîsle și o bucată de vreme bătu apa fără să zică nimic, iar după ce ieși din leagănul valurilor, îl auzi răspunzîndu-i, ca și cînd și-ar fi scandat cuvintele după ritmul vîslelor care se mai domoliseră.

— S-a întîmplat și altădată, ca el să aibă grijă de prietenii săi . . . pe vreme de furtună!

Caligula era atît de nerăbdător să-și ocupe tronul, încît înmormîntarea Împăratului Tiberiu — la care el nu luase parte, din cauza unei ușoare indispoziții — trecu aproape neobservată, datorită pregătirilor măreție ale Încoronării. Cît despre înmormîntarea unchiului său Gaius, încă nu se întîmplase pînă acum ca un prinț să aibă o înmormîntare atît de simplă și cu cheltuială atît de neînsemnată.

Dacă bătrînul Tiberiu ar fi fost o personalitate mai populară, probabil ar fi impus mai mult respect față de moartea lui, dar în ultimii doisprezece ani se auzise atît de puțin despre el, încît nimeni nu se mai interesa, dacă mai este în viață sau a murit. Pînă și în senat, unde romanii cei elocvenți își însușiseră îndemînarea de a ține discursuri în al căror conținut nu credeau nici ei înșiși, cuvîntările pentru elogiul Împăratului fură de o chinuitoare banalitate.

Nu se ținu seamă nici de intervalul necesar pentru doliul curții, căci toată noaptea lucrătorii fură ocupați cu îndepărtarea cenotafelor și a draperiilor funerare de pe *Via Sacra* și din *Forum*, pe unde Împăratul își făcuse ultimul drum. Pînă și patricienii mai în vîrstă rămaseră consternați de această lipsă de respect, nu pentru că i-ar fi interesat atît de mult Tiberiu, căci în interesul imperiului ar fi fost mult mai bine dacă ar fi murit mai devreme cu cîțiva ani, dar pentru Roma era un semn rău să încoroneze un tînăr care era atît de impudic, încît nu respecta nici cele mai elementare reguli ale buneicuviințe. Pentru Caligula însă respectul față de tradiții avea tot atît de puțină importanță ca și vorbele sfetnicilor săi. Știrile despre vanitatea lui lipsită de cumpăt, despre crizele de furie și totala lipsă de răspundere, se răspîndiseră în Roma cu iuțeala unui incendiu.

Serbările Încoronării durară o săptămînă, şi fuseră organizate cu o extravaganţă şi risipă fără precedent. Sute de mii de oameni primiră de mîncare şi de băut, iar spectacolele circurilor întrecură în brutalitate şi cruzime tot ce Roma îşi putuse imagina pînă în zilele acelea. Cetăţenii respectabili ai oraşului rămaseră indignaţi şi n-aveau curajul să protesteze. Cît despre plebea care profita de această ocazie, puţin o interesa cine plăteşte, atîta vreme cît *panis et circenses* erau la îndemîna ei, prin urmare, Caligula era omul pe care şi-l doriseră. În realitate, Împăratul Cizmuliţă, dădu poporului să înţeleagă că este hrănit şi distrat din generozitatea lui, şi nu se sfia să afirme că sărăcia în care se zbate plebea se datoreşte numai patricienilor.

Bătrînul Sejanus, speriat şi deznădăjduit, se prezentă în faţa senatului şi ceru o acţiune imediată şi energică, dar nu se luă nici o măsură şi în aceeaşi noapte fu asasinat. Bătrîna şi ambiţioasa Iulia, care venise la Roma, cu convingerea că va fi sărbătorită în calitate de Împărătească văduvă, fu escortată fără nici o formalitate pînă la barca imperială şi expediată la Capri.

Orgiile desfăşurate în palat continuau fără întrerupere zi şi noapte. Fusese uitat pînă şi cel mai elementar simţ de decenţă. La banchete veneau sute de oameni, fără să fie poftiţi de cineva. Opere de artă, de valoare nepreţuită, fură răsturnate şi distruse. Convivi zgomotoşi lunecau pe treptele de marmură şi cădeau venind peste cap. Încă nu se văzuseră niciodată atîţia oameni ameţiţi de băutură, ca în timpul acestor banchete.

Cortegii triumfale, organizate în grabă, pentru celebrarea unor evenimente uitate, parcurgeau străzile, fără nici o pregătire prealabilă şi în cuadriga de aur care mergea în fruntea lor era Împăratul cu obrazul cadaveric şi strîmbat de dezmăţ. Împăratul scotea cu mîinile amîndouă sesterţi din sacul pe care-l ţinea în braţe Quintus, favoritul său şi-i arunca în mijlocul plebei care urla împrejurul lor şi se bătea ca fiarele, tăvălindu-se în noroiul străzilor. Quintus era cu obrazul umflat şi zgîriat de palmele cu degetele încărcate de inele ale nepotului ticălos al bătrînei Iulia.

Patricienii nu se mişcau din vilele lor, ci stăteau muţi şi cutremurîndu-se de revoltă neputincioasă. Nu puteau face nimic. Nu protestară nici în momentul cînd Caligula ordonă să fie retezate capetele busturilor din *Forum* care-i reprezentau pe cei mai iluştri bărbaţi ai imperiului, şi instală în toate părţile numai busturile lui, în mijlocul unei impunătoare ceremonii. Nu protestară nici cînd instală o lojă de fildeş aurit în palat, pentru calul său Incitatus, pe care-l ridicase la rangul de consul roman.

Plebea rîdea mulţumită cînd află că Împăratul Cizmuliţă a proclamat pe Incitatus de origine divină; iar cînd află că proclamaţia lui a fost luată în bătaie de joc dădu un edict prin care obliga ca de aici înainte Incitatus să fie adorat în temple. Hierofanţii se simţiră jigniţi de ordinele date de el, aşa că edictul de acum contribui şi el la nemulţumirea lor. Împăratul avea zilnic discuţii sălbatice cu Quintus, întrebat dacă s-a mai descoperit ceva în legătură cu mîndra şi frumoasa fiică a lui Gallus, ca după aceea să-şi piardă din nou cumpătul, cînd i se răspundea că nu s-a descoperit încă nimic.

În fața vilei Legatului Gallus, care lipsea din Roma, fusese postată o sentinelă și orice mișcare a Paulei era supravegheată, dacă s-ar fi putut spune că ea mai este în stare să facă vreo mișcare. Slujitorii vilei erau interogați, amenințați și torturați. La Capri legionarul Atreus și trei barcagii fuseseră condamnați la moarte. Lui Quintus i se atrăsese atenția că dacă înțelege ce înseamnă să fii favoritul Împăratului, ar fi mai bine să termine cît mai repede aceste cercetări care durează prea mult.

Dar nereușita lui Quintus de a descoperi locul unde se ascunde Diana nu putea fi atribuită propriei sale neglijențe. În primul rînd, dacă ar fi putut descoperi ascunzătoarea Dianei, fără îndoială ar fi prins și pe Demetrius. Cu acesta, avea cîteva vechi socoteli de limpezit, și se mira cum de bătrîna Împărătească nu i-a pomenit nimic despre prezența grecului în insulă, în momentul cînd a vizitat-o, în interesul lui Gaius care-i ceruse să-l scape de prezența nepotului ei.

Evident, Diana și Demetrius putuseră să se înece. Barca cu care fugiseră a fost găsită în larg. Marea fusese neliniștită în timpul acelei nopți. În lungul țărmului, de la Formia pînă la Capua, nimeni nu-i văzuseră și nici nu se putuse descoperi vreo urmă a fugarilor.

Împăratul Cizmuliță tuna și fulgera. Diana era singura fată din toată lumea care îndrăznise să-l disprețuiască fățiș. Afară de asta, din cele ce aflase ulterior la felul în care evadase din insula Capri, înțelegea că trebuie să fie o fată curajoasă. Quintus zîmbea nepăsător, dar sprîncenele i se încruntau, ca și cînd ar fi încercat să-l prevină de primejdia care-l așteaptă.

— În primul rînd, Maiestatea Voastră va trebui să-l înlăture pe Demetrius care a ajutat fata să evadeze, și abia după aceea să se gîndească la felul de pedeapsă ce se va da fiicei lui Gallus.

— De ce? întrebă Caligula. Nu cumva este îndrăgostită de sclavul acesta? Mi se pare că spuneai că este îndrăgostită de tribunul care l-a crucificat pe evreul acela și a înnebunit din pricina remușcărilor, închipuindu-și c-a răstignit un zeu!

Ochii lui Quintus se aprinseră cînd constată că Împăratul Cizmuliță își mai aduce aminte de ceea ce-i spusese despre acest Galilean și despre mulțimile de oameni care-l urmau în toate părțile. Caligula fusese beat și-și închipuise că nu dă nici o atenție vorbelor lui. Probabil întîmplarea aceasta îl impresionase și pe el.

— Este adevărat, Maiestate, răspunse Quintus. Acest Demetrius a fost sclavul lui Marcellus, fiul bătrînului Gallio. Și fără îndoială, sclavul a jurat că o va apăra pe Diana.

— Dacă va putea s-o apere!

— În cazul cînd n-o va putea apăra — și Diana va fi prinsă — grecul nu va ezita să-și primejduiască viața, pentru a o răzbuna.

— Ei asta-i! Ce crezi că va putea face? Tu Quintus ești un prost care se teme și de umbra sa! Crezi că sclavul acesta va fi în stare să se prezinte cu forța în fața noastră?

— Maiestate, grecul acesta este un om primejdios, îl preveni Quintus. Într-un rînd nu i-a lipsit îndrăzneala, pentru a ataca un tribun, fără să fie înarmat!

— Și a rămas în viață?

— Trăiește fără să se ascundă. Și a devenit unul dintre membrii gărzii imperiale din *Vila Jovis!*

— Tiberiu știa despre crima pe care a săvîrșit-o sclavul acesta?

— Fără îndoială. În orice caz, Împărăteasa știa... deoarece am informat-o chiar eu.

Quintus începu să se frămînte pe loc, și uitîndu-se la el, Caligula începu să rîdă în hohote. Tribunul zîmbi rușinat și se aprinse la obraz.

— Împăratul Tiberiu, stăpîne, n-a ținut la mine niciodată.

— Probabil bătrînul l-a primit în garda lui pentru a-l recompensa, adăugă Caligula în bătaie de joc. În sfîrșit — iată ocazia ce ți se oferă pentru a scăpa de sălbaticul acesta. Găsește-i ascunzătoarea și termină cu el! sfîrși Caligula și făcu un gest semnificativ.

Quintus făcu o strîmbătură și ridică din umeri.

— Maiestate, nu cred că mi-ar face plăcere să mă bat cu un sclav.

Împăratul Cizmuliță se cutremură de rîs.

— Probabil nu-ți va face plăcere... să te bați, mai ales cu acesta! Apoi cu totul pe neașteptate se întunecă la obraz. Grăbește-te să descoperi unde se ascunde grecul acesta! Dacă ți-e teamă să te întîlnești cu el față în față, cedează-i altuia locul, care va fi mai curajos decît tine. Nu-mi face plăcere să știu despre el că este în libertate. Ia mai spune-mi ceva despre Marcellus acesta... care s-a aruncat în mare. El a devenit adept al evreului acela, nu-i așa? Nu cumva și fiica lui Gallus împărtășește convingerile lui?

Quintus îi răspunse că el nu știe, dar are toate motivele să creadă că sclavul grec este creștin, de vreme ce s-a asociat chiar la Ierusalim cu oameni care au fost adepții lui Iisus.

— Dar cu toate acestea se bate și se încaieră, nu-i așa? întrebă Caligula. După cît am înțeles noi, cultul acesta nebunesc al lui Iisus te oprește să iei parte la încăierări.

— Asta, Maiestate, se poate, admise Quintus. Dar cînd grecul acesta este furios, nu-mi vine să cred c-ar cere permisiunea cuiva, pentru a se încăiera. Este o fiară sălbatică.

Cizmuliță își pipăi încuietorile de la gît ale tunicii.

— Ce zici despre garda palatului nostru, Quintus?

— Pretorienii sînt vigilenți și credincioși Maiestății Voastre.

— Crezi c-ar fi posibil ca un asasin venit din afară să poată pătrunde în dormitorul nostru?

— Venind din afară, ar putea pătrunde, Maiestate. Dar dacă grecul ar lua hotărîrea să-l ucidă pe Împărat, el nu va încerca să pătrundă în palat. Probabil ar sări în cuadriga imperială, cu pumnalul în mînă.

— Ca imediat după aceea să fie rupt în bucăți de mulțimea revoltată, ripostă Caligula și bărbia începu să-i tremure spasmodic.

— Așa este, Maiestate, încuviință Quintus care se simți mulțumit de spaima care îl cuprinsese pe Împărat, dar s-ar putea ca el să fie rupt în bucăți în momentul cînd va fi prea tîrziu pentru a mai folosi Împăratului. În cazul cînd grecul acela a luat hotărîrea să se răzbune, pe el nu-l va interesa că răzbunarea aceasta va trebui s-o plătească cu viața.

Cu mîna tremurîndă Caligula ridică o cupă și Quintus se grăbi să i-o umple.

— De aici înainte va fi nevoie să fiu păzit mai bine, de fiecare dată cînd voi apare în fața poporului. Vei avea grijă ca două rînduri de pretorieni să înainteze la pas cu cuadriga imperială, pe ambele părți. Asta rămîne în seama ta, Quintus.

— Ordinul Maiestății Voastre va fi îndeplinit. Dar dacă-mi veți da voie Maiestate, să vă ofer un sfat, eu cred că primejdia aceasta ar putea să fie înlăturată. Lăsați-o pe fiica lui Gallus — dacă va mai fi în viață — să-și trăiască zilele fără să fie supărată de cineva. Împăratul și așa nu va putea trăi în liniște alături de ea; iar dacă o veți băga în închisoare, ați putea provoca o revoltă a armatei care ține foarte mult la Legatul Gallus.

Cizmuliță sorbi din cupă, sughiță și zîmbi cu dispreț.

— Dacă vom avea nevoie de sfatul tău, Quintus, ți-l vom cere. Cînd ia o hotărîre, Împăratul Romei n-are nevoie să ceară aprobare fiecărui legionar din armata imperială. Apoi glasul îi deveni țipător: Nu ne interesează nici protestele bătrînilor acelora grași care sînt în senat! Poporul este de partea noastră!

Quintus zîmbi umilit, dar nu răspunse nimic.

— Vorbește, prostule! țipă Cizmuliță furios. Am spus că poporul este cu noi! Ce ai de zis, în această privință?

— Este, cîtă vreme au pîine și spectacole de circ gratuite, îndrăzni Quintus să răspundă.

— Îi vom hrăni, atunci cînd vom crede de cuviință, zbieră Cizmuliță cu glasul sugrumat.

Quintus nu zise nimic, dar văzînd c-a golit cupa grea de argint pe care o ținea în mînă, se grăbi să i-o umple din nou.

— Și în ziua cînd vom înceta să-i mai hrănim, ce se va întîmpla? întrebă Cizmuliță cu înțeles. Vor începe dezordinile și vom fi obligați să-i alungăm din nou în cotloanele lor?

— Poporul flămînd, Maiestate, poate deveni întotdeauna primejdios, declară Quintus cu sfială.

— Vor începe să jefuiască? Lasă-i să jefuiască! Negustorii din piețe sînt bogați. De ce să ne facem gînduri din pricina lor. Dar nu vom tolera plebea și nici adunările publice!

— Adunările plebei pot fi risipite cu ușurință, dacă arestezi pe cei care sînt capii mișcării, Maiestate, zise Quintus. Imediat ce capii sînt arestați, nemulțumiții dispar. Dar este mult mai greu să procedezi față de adunările celor care se întîlnesc pe ascuns.

Caligula lăsă cupa din mînă și rămase întunecat.

— Ce fel de oameni sînt cei care îndrăznesc să se întîlnească pe ascuns?

Quintus păru că se gîndește și încruntă din sprîncene, întrebîndu-se ce să-i răspundă.

— N-am îndrăznit să vorbesc pînă acum Maiestății Voastre despre această chestiune, deoarece Împăratul are o mulțime de griji; dar în oraș se crede că se găsesc foarte mulți care au adoptat cultul acestui galilean.

— Uhîm . . . cei care n-au voie să se încaiere. N-au decît să se întîlnească ! Lăsați-i să uneltească ! Ce crezi, cîți ar putea să fie?

— Nu cunoaște nimeni numărul lor, Maiestate. Dar am aflat că gruparea aceasta devine din ce în ce tot mai puternică. S-a dat ordin ca toate casele unde au fost observați oameni care se adună în timpul nopții să fie supravegheate. În cîteva dintre acestea patrulele au intrat și au făcut cercetări, dar nu au găsit nici dezordine, nici arme, și nici cei care vorbeau nu păreau revoltați. De fiecare dată după ce o casă a fost călcată, s-a constatat că în casa aceea nu se mai țin adunări în timpul nopții. Asta înseamnă că probabil acum se întîlnesc în altă parte. Prințul Gaius a început în această privință cercetări de luni de zile, dar n-a reușit să descopere nimic.

— Este o chestiune lipsită de importanță, murmură Caligula toropit de somn. Lăsați-i să-și țină adunările și să vorbească. Dacă le face plăcere să creadă că evreul lor care a murit este de origine divină, dar nu se sinchisește nimenea.

— Creștinii aceștia afirmă că galileanul nu este mort, adăugă Quintus. După cîte spun ei, și după ce a fost crucificat a fost văzut de mai multe ori ! Ei îl consideră drept Împărat al lor !

— Împărat ! exclamă Cizmuliță și păru că se trezește din adîncul toropelii sale. De asta vom avea noi grijă. N-au decît să creadă tot ce vor despre evreul lor, dar nu vom îngădui astfel de prostii . . . Veți aresta pe nebunii aceștia, oriunde îi veți găsi și vom sugruma această mișcare, înainte de a deveni primejdioasă.

— Mișcarea a devenit de mult primejdioasă, Maiestate, declară Quintus. Întreaga Palestină este plină de creștini. Mișcarea lor este destul de puternică pentru a se manifesta pe față chiar în Corint, la Atena și în alte orașe din Grecia.

— Dar autoritățile, ce fac? Dorm? întrebă Caligula.

— Nu, Maiestate ! Capii mișcării au fost arestați și unii dintre ei au fost condamnați la moarte; dar oamenii aceștia sînt fanatici și nu le lipsește curajul. Ei cred că dacă vor muri pentru credința lor, vor trăi în altă viață.

— Acestea sînt prostii ! ripostă Caligula cu dispreț. Nu văd să se găsească mulți care să creadă astfel de vorbe. Iar cei puțini care cred, nu înseamnă nimic și nici nu vor putea face nimic.

Vreme de cîteva minute Quintus tăcu și rămase cu privirea îndreptată în altă parte.

— Corneliu Capito, Maiestate, este foarte neliniștit din pricina lor. El crede că astăzi în Roma trebuie să fie cel puțin patru mii de creștini.

— Și ce măsuri a luat împotriva acestei uneltiri? întrebă Caligula.

Quintus clătină din cap.

— Este o mișcare stranie, Maiestate. Adepții nu au nici un fel de arme, în afară de credința că nu există moarte. Corneliu Capito nu este pregătit pentru a zdrobi o mișcare ai cărei adepți refuză să moară, atunci cînd sînt uciși.

— Quintus, constat că vorbești ca un prost, murmură Caligula. Trimite vorbă bătrînului Capito ca mîine să se prezinte în fața noastră

și să ne facă un raport. Și vei purta de grijă ca sclavul acela grec să fie arestat fără întîrziere. Dacă va fi posibil, îl vei aduce viu în fața mea.

Glasul Împăratului Cizmuliță păru c-a început să se stingă, în momentul cînd adăugă.

— Cheamă căpetenia sclavilor, că vreau să mă culc.

Dacă în timpul drumurilor ce le făcuse prin provinciile de la marginea imperiului s-ar fi găsit cineva să întrebe pe Marcellus Gallio despre Roma, și dacă se poate orienta cu ușurință prin cartierele ei, i-ar fi răspuns că de vreme ce s-a născut în orașul acesta și a trăit toată viața acolo, este convins că-l cunoaște destul de bine.

Acum însă, începuse să-și dea seama că una este să cunoști Roma în calitate de tribun bogat, fiu al unui senator care se bucură de mare prestigiu, și cu totul altceva este s-o cunoști din punctul de vedere al unui călător modest îmbrăcat, adăpostit într-un han al căruțașilor din apropierea pieților de pe malul Tibrului, unde străzile ziua și noaptea sînt pline de larmă și de țipetele oamenilor grosolani care trăiesc de pe o zi pe alta muncind din greu.

Încă nu reușise să-și dea seama ce l-a determinat să se întoarcă la Roma. Era de zece zile în oraș și cutreiera străzile mirat și cutremurat de silă, în mijlocul acestor mulțimi a căror lăcomie și murdărie îl făcea să se revolte și care nu duceau o viață cu nimic mai altfel decît guzganii din cotloanele cheiurilor. Cei din Arpino fuseseră și ei murdari, săraci, zdrențuiți și grosolani, dar primeau cu plăcere orice sfat menit să le îmbunătățească felul de viață. Fără îndoială nici acești dezmoșteniți din suburbiile Romei nu puteau să fie mai răi decît ei.

Marcellus încercă să mediteze asupra acestei probleme.

Probabil degradarea aceasta se datora aglomerării excesive, lipsei de sensibilitate și zgomotului asurzitor care nu se domolea niciodată. Nu se poate să fii cuviincios, dacă nu ești inteligent; nu se poate să fii inteligent, dacă nu știi să te gîndești, și cine ar mai fi fost în stare să se mai gîndească în mijlocul acestei larme nebunești? Mai adaugă mirosul infect al cartierelor acestea supraaglomerate și te vei întreba cine ar putea să mai cunoască noțiunea respectului de sine însuși și al respectului față de alții. El însuși începu să-și dea seama de influența nefastă exercitată asupra lui de această lume. Nu-și mai răsese barba de trei zile. Încerca să-și găsească o scuză. În taverna lui Apuleius confortul era o condiție inexistentă. Aici nimeni nu-și rădea barba, nimeni nu se spăla și pe nimeni nu-l interesa cum arată.

În ziua înmormîntării Împăratului, Marcellus se găsea în mijlocul mulțimii urît mirositoare și care asuda din greu în piața *Forului Iulian*, pentru a fi de față la trecerea cortegiului funerar. Rămase mirat cînd văzu pe tatăl său, cît îmbătrînise în timpul ultimelor săptămîni. Fără îndoială avusese multe griji. Pe fețele tuturor acestor bătrîni respectabili se vedea o expresie de spaimă, și nu era de loc de mirare ținînd seama de marea încercare prin care trecea imperiul. Se simțea îndurerat de atitudinea tatălui său care pînă acum suportase toate loviturile cu demnitate incomparabilă, iar acum se lăsase copleșit de deznădejde. Își simți inima

sîngerînd de durere.

Vreme de două săptămîni continuă să cutreiere străzile, zi de zi, oprindu-se din cînd în cînd ca să asculte ce spun oamenii, sau să întrebe cîte ceva: dar de obicei oamenii își vedeau de drum, cînd încerca să intre cu ei în vorbă. După felul în care vorbea și se purta, își dădeau seama imediat că nu face parte din lumea lor și deveneau bănuitori. În același timp era mereu obsedat de amintirea chipului trist al tatălui său și de felul nesigur în care senatorul se ținea pe picioare.

Într-o seară simțindu-se peste măsură de deprimat, trimise vorbă lui Marcipor, indicîndu-i locul unde se găsește și rugîndu-l să îi dea o întîlnire în locul și la timpul pe care-l va crede el de cuviință, dar îi spusese că ar fi preferabil să nu vină la hanul lui Apuleius. Peste două ceasuri primi răspunsul lui Marcipor care-i spunea ca ziua următoare, să pornească pe *Via Appia* și să meargă înainte, pînă la vechiul cimitir evreiesc. Marcipor îi spunea că în timpul după amiezii îl va aștepta acolo.

Marcellus își aduse aminte unde este locul acesta de întîlnire, de care se legau amintiri stranii. Acum două secole, cînd Antiohus supuse Palestina, viața pentru evreii din această provincie devenise atît de grea, încît mii de oameni emigraseră și astfel Roma fu obligată să adăpostească un număr mult mai mare decît i-ar fi trebuit.

Față de această imigrare în masă fuseseră promulgate legi restrictive care hotărniceau libertățile acestor refugiați. Fuseseră adunați pe o porțiune de teren de dincolo de Tibru. Anumite ocupații le fuseseră oprite. Nu li se acordase nici cetățenia romană și, după ce animozitățile și nemulțumirile împotriva lor deveniră evidente, începură și persecuțiile.

Fiind oameni care păstrau cultul morților, evreii se simțiră profund nedreptățiți cînd administrația romană le acordă un loc de cimitir în partea de miazăzi a Romei, unde pămîntul afînat era așternut în adîncime de cincizeci de picioare de o stîncă masivă de piatră albă, maleabilă. În timpul nopții instigatorii veneau aici și profanau mormintele evreilor.

Datorită muncii neobosite, evreii reușiră să sape un tunel oblic în stîncă. Astfel făcură un coridor subteran în formă de labirint și în pereții acestuia săpară cripte pentru morții lor și ganguri unde se puteau ascunde cei persecutați.

După ce mai trecu o bucată de vreme, persecuțiile acestea încetară. Numeroși evrei bogați care contribuiseră cu sume mari la construirea clădirilor Statului și la ridicarea monumentelor, obținură calitatea de cetățean roman, așa că povara ce apăsa pe umerii conaționalilor mai puțin norocoși decît ei fu ușurată. Cu timpul vechile morminte subterane căzură în uitare. Pe vremea aceea numai puțini oameni se mai interesau de catacombe, afară de cei care se ocupau cu studiul antichității. Marcellus se întrebă cum de Marcipor care era acum om în vîrstă, a ales ca loc de întîlnire tocmai cimitirul acela.

Pînă acolo avea drum lung de făcut.

Sosi ceva mai devreme decît ora hotărîtă, dar Marcipor, sosise înaintea lui și-l aștepta în mijlocul unui crîng de chiparoși, care se întindea de la marginea drumului pe o distanță de un sfert de milă, pînă la intrarea în catacombe. Marcipor se așezase pe pămînt, și cînd îl văzu, se ridică

în picioare și se apropie de el, cu mîinile întinse și cu obrazul tremurînd de emoție. Impresionat de atitudinea bătrînului servitor, Marcellus îi strînse mîinile cu efuziune. Acum nu mai era tribun, căci pentru amîndoi timpul se întorsese înapoi. Băiatul care odinioară venea la Marcipor de fiecare dată cînd se cresta în degete sau i se strica o jucărie, întinse brațele spre omul acesta bătrîn și-l strînse la piept.

— Ne-am închipuit că ești mort, îngînă Marcipor cu glasul sugrumat. Familia te-a jelit. Spune-mi — și se depărtă puțin de el, ca să-l poată examina — ce te-a determinat să-i sperii în felul acesta? Aceasta nu este o purtare pentru un tînăr cu educația ta, fiule . . . Haide, să ne așezăm, căci eu sînt foarte ostenit de drumul pe care l-am făcut.

— Dragul meu Marcipor, am fost silit să procedez în felul acesta pentru că mi-am închipuit că va fi mai puțin dureros pentru familia mea. Dacă au crezut despre mine că sînt mort, ei m-au jelit și și-au adus aminte de mine cu duioșie. Dacă m-aș fi întors acasă, hotărît să urmez un fel de viață cu totul altul decît cel la care s-ar fi așteptat senatorul din partea fiului său, le-aș fi pricinuit o decepție mult mai dureroasă. Așa cum se prezintă lucrurile, ei sînt triști din pricina mea, și mă cred mort, dar nu se simt umiliți, datorită purtării mele față de ei, în această împrejurare.

— Și de ce îmi spui mie vorbele acestea? întrebă Marcipor. Cuvintele tale reprezintă un mare secret a cărui povară o treci pe umerii slăbiți ai unui bătrîn slujitor care trebuie să fie credincios stăpînilor săi în orice împrejurare.

— Marcipor, l-am văzut pe tatăl meu cu ocazia înmormîntării Împăratului. Obrazul lui frumos era răvășit și ochii tulburați de deznădejde. Umbla cu umerii plecați și nu mai avea nimic din mîndria lui de altădată. Am încercat să alung această imagine a tatălui meu, dar ea mă obsedează. Tocmai de aceea te-am chemat aici, să stăm de vorbă. Ce zici, să mă întorc acasă? Crezi c-aș putea contribui cu ceva, ca să-l ajut?

Marcipor plecă ochii în pămînt, și păru că se gîndește la ce să-i răspundă.

— Firește, îmi vei răspunde să renunț la preocuparea mea de acum și să mă întorc în casa părinților mei, pentru a-mi ocupa locul pe care l-am avut înainte de asta. Nu pot să-ți explic felul de obligații ce mă așteaptă, deoarece ție nu ți s-a dat ocazie ca . . .

— Nu . . . fiule! îl întrerupse Marcipor. Nu se poate să renunți la datoria pe care ți-ai asumat-o, chiar dacă ai încerca. Eu nu sînt chiar atît de puțin informat în acest domeniu, cum ai putea să-ți închipui. După ce începi să crezi cu toată convingerea că Iisus este Fiul lui Dumnezeu celui viu, care va întemeia aici pe pămînt o împărăție a dreptății și bunei înțelegeri, cine ar fi în stare să nu accepte această credință? În cazul cînd cineva renunță la ea — pentru diverse motive — înseamnă că el n-a avut-o niciodată!

Marcellus se plecase spre el și-l asculta mirat.

— Marcipor! exclamă el. Tu ești creștin?

— Ultima dată cînd ai fost acasă, Demetrius a fost de părere c-ar trebui să-ți spun despre credința mea și despre faptul că m-am asociat cu ceilalți creștini din Roma . . .

— Ceilalți creștini? repetă Marcellus mirat.

— Da, fiule . . . și toți aceștia se găsesc acum în mare primejdie. Am bănuit că dacă vei afla despre gruparea creștină de aici, din Roma, vei încerca să te apropii de ea. Oamenii aceștia — în majoritate de origine obscură — se adună în taină și în grupuri mici, fără să atragă atenția asupra lor. Un tribun, însă, nu poate proceda în felul acesta. Prin urmare, mi-am zis că va fi mult mai prudent, să nu iei cunoștință de această grupare. Acum cîteva zile noul Împărat a publicat un edict care prevede pedeapsa cu moartea pentru toți cei despre care se va afla că sînt în legătură cu creștinii. Ce se va întîmpla cu mișcarea noastră creștină, aici în Roma, rămîne să vedem de aici înainte. Despre tînărul Caligula se spune că este un om crud și încăpățînat.

— Tînărul Caligula este nebun! zise Marcellus.

— Așa se pare, continuă Marcipor, dar cred că este destul de lucid, pentru a duce pînă la capăt planurile lui de măcel. În momentul cînd am primit scrisoarea pe care mi-ai trimis-o, mi-am dat seama că ar fi inevitabil să nu întîlnești din întîmplare cîțiva creștini și să te asociezi cu ei. Dar va trebui să te gîndești de două ori, înainte de a te expune unei astfel de primejdii. Noi care sîntem oameni lipsiți de importanță, ne putem ascunde. Tu nu vei putea, în orice caz nu vei putea să stai ascuns vreme mai îndelungată. Împăratul va fi foarte mulțumit să poată da celorlalți o pildă, condamnîndu-te pe tine la moarte.

— Cred că n-ai intenția să mă sfătuiești să fug din oraș! exclamă Marcellus.

— Nimeni care te cunoaște atît de bine cum te cunosc eu fiule, nu va putea să-ți dea un astfel de sfat. Dar trebuie să știi că viața ta este prețioasă. Atîta vreme cît această amenințare se menține, nu cred că vei putea face nimic deosebit, în interesul oamenilor înspăimîntați care stau ascunși. Dacă vei părăsi orașul pînă în ziua cînd Împăratul va începe să se gîndească la altă nebunie, vei putea să te întorci și prezența ta va fi oamenilor de folos. Deocamdată nu există nici un motiv care ar merita să-ți primejduiești viața.

Marcellus întinse mîna și o așeză înduioșat pe genunchii bătrînului.

— Marcipor, zise el cu glasul blînd, vorbești cum trebuie să vorbească un slujitor credincios al părintelui meu, care se gîndește la bunăstarea fiului său. Pentru asta îți sînt recunoscător. Dar acesta nu este sfatul pe care un creștin ar putea să-l dea altui creștin. Demetrius, sau poate altcineva, nu ți-a vorbit nimic despre ultimul drum pe care Iisus l-a făcut la Ierusalim, cînd ucenicii săi au încercat să-l determine să nu plece, deoarece știau că pentru el va fi primejdios să-și petreacă Săptămîna Paștilor în cetatea aceea? Îi spuneau că viața lui este neprețuită și nu trebuie să se expună la primejdii, ci să se ferească, în interesul poporului care a primit învățăturile lui și le urmează.

— Ce a răspuns Iisus la insistențele lor? întrebă Marcipor.

— Le-a răspuns că sfatul lor nu este bun; spunea că nimeni nu trebuie să vorbească prietenului său despre primejdiile la care se expune, atunci cînd el încearcă să-și facă datoria; le-a spus că uneori, omul trebuie să-și piardă viața, pentru a și-o putea mîntui, iar cei care se străduie să și-o salveze, fără îndoială și-o vor pierde. În orice caz, Marcipor, intenția ta este bună, dar cu toate astea eu voi rămîne în Roma. Nu-ți dai seama că mișcarea noastră ar putea să dispară, în cazul cînd noi cei care credem într-însa vom încerca să ne ferim de primejdii?

Marcipor dădu încet din cap și cu mare greutate se ridică în picioare.

— În cazul acesta, vino cu mine, zise el. Ne vom duce la ei.

— Unde? întrebă Marcellus.

— În catacombe, răspunse Marcipor și-i făcu semn printre copaci. Aici se întîlnesc vreo treizeci de oameni, pentru a discuta planurile activității noastre.

— Se poate ca în Roma să fie treizeci de creștini! exclamă Marcellus care părea mulțumit de știrea aceasta.

— Fiule în Roma sînt aproape patru mii de creștini, declară Marcipor. Aceștia treizeci sînt conducătorii lor.

Vreme îndelungată Marcellus nu fu în stare să scoată nici o vorbă și se gîndi la importanța acestei informații neașteptate. Într-un tîrziu își regăsi din nou glasul.

— Marcipor, împărăția lui se apropie cu pași mult mai repezi decît mi-aș fi închipuit eu!

— Ai răbdare, fiule, căci mai avem drum lung și foarte greu de făcut! murmură Marcipor și apucă înaintea lui.

Treptele înguste și nesigure ale tunelului erau cufundate în întuneric. După ce ajunseră jos, o feștilă de lumină se văzu pîlpîind la intrarea unui coridor care cotea spre stînga. Marcipor intră pe coridor fără să ezite, ca și cînd ar fi cunoscut drumul. Un bărbat înalt, îmbrăcat în haine de lucrător, se apropie de ei cu un opaiț în mînă și ridicîndu-l deasupra capului, se uită cu atenție la Marcellus.

— Cine este omul acesta, Marcipor? întrebă el.

— Tribunul Marcellus Gallio. Este unul de ai noștri, Laertiu.

— Ce nevoie avem noi aici de un tribun? întrebă Laertiu nemulțumit.

— Marcellus a făcut foarte multe sacrificii, pentru a putea îmbrățișa credința noastră, Laertiu, adăugă Marcipor cu blîndețe. El este informat despre Galilean mai bine decît noi toți, afară de unul singur.

— Așa să fie, se învoi cam fără voie, dacă tu dai chezășie pentru el.

Își continuară drumul în lungul coridorului, mai mult pe pipăite, și Marcellus se mira de lungimea lui. Marcipor domoli pasul și-l luă la braț.

— Laertiu consideră cauza noastră drept o organizație a oamenilor săraci, îi explică el cu bunăvoință. La mulți creștini vei constata astfel de convingeri. Nu se poate să-i condamni, deoarece vreme îndelungată oamenii aceștia au trăit oprimați. Dar ar fi adevărată nenorocire dacă împărăția lui Iisus ar deveni un rai exclusiv al săracilor.

— Probabil ar fi fost mai bine, dacă nu i-ai fi spus cine sînt, zise Marcellus.

— Eu cred că va fi mult mai bine ca aici în Roma creştinii să ştie că un bărbat care dispune de oarecare mijloace le poate fi de mare folos şi că este un vrednic ascultător al învăţămintelor lui Iisus. Prea mult se vorbeşte numai despre virtuţile sărăciei.

Cotiră pe dreapta şi intrară într-un coridor mai îngust decît primul şi foarte lung, pe pereţii căruia se vedeau plăcile de piatră cu numele evreilor demult morţi. O feştilă pîlpîia slab prin întuneric, pentru a descoperi în fundul coridorului o uşă grea de lemn. Din întuneric ieşi o nouă sentinelă care le aţinu calea. Marcipor îi spuse şi acestuia cine este omul care a venit cu el. Sentinela îi făcu un semn cu torţa aprinsă spre grinda pragului de sus pe care se vedea o mică inscripţie.

— Ştii ce este semnul acesta? întrebă el.

— Este simbolul secret al creştinilor, răspunse Marcellus.

— Ţi-a vorbit cineva despre simbolul acesta sau l-ai văzut şi în altă parte?

— L-am văzut în mai multe locuri prin Galileea şi în Ierusalim.

— În cazul acesta dă-mi voie să te întreb, continuă sentinela, de ce şi-au ales ca simbol imaginea unui peşte? Sau poate peştele are o semnificaţie sacră?

Marcellus îi explică respectuos şi sentinela îl ascultă cu atenţie.

— Puteţi intra, zise sentinela şi le făcu loc să treacă.

Era o încăpere mare, de formă pătrată, în care ar fi fost loc pentru mai multi oameni decît cei care se vedeau aici, adunaţi în semicerc, împrejurul unui bărbat de statură impunătoare şi cu barba neagră care le spunea ceva cu glasul adînc şi gutural.

Se apropiară încet, prin lumina tulbure; Marcipor mergea în frunte şi nu se opri decît în momentul cînd glasul grav al celui care vorbea se putu auzi destul de limpede. Marcellus îl recunoscu imediat şi apucă pe Marcipor de mîneca hainei.

— Îl cunoşti? întrebă corinteanul în şoaptă şi zîmbi mulţumit.

— Sigur că da! răspunse Marcellus emoţionat.

Era Marele Pescar.

CAPITOLUL XXIV

Răsărise soarele, şi ziua se anunţa călduroasă. Supraveghetorul oacheş sta sprijinit de stîlpul porţii şi căsca, urmărind lucrătorii ieşiţi în vie — vreo optzeci sau poate mai mulţi — care tăiau ciorchinii aurii cu cea mai mare grijă, deoarece strugurii aceştia erau destinaţi unor negustori bogaţi din Roma.

Departe în josul drumului se vedea un nouraş de praf răscolit de picioarele unui măgăruş cenuşiu şi ostenit, înhămat între hulubele unei cotige cu roţile înalte şi pline de fîn. Un tînăr subţirel mergea în fruntea cotigei şi întindea de căpăstrul măgăruşului care din cînd în cînd se oprea în loc, aşa că tînărul care purta o căciulă de lînă împletită se proptea cu nădejde în picioare şi începea să tragă de el, pentru a-l determina să se mişte, şi din atitudinea lui se vedea limpede că nu-l mai poate stăpîni.

Supraveghetorul Ibiscus se uita la ei şi zîmbea. Pe semne că tînărul habar nu avea cum se îndeamnă la drum un măgăruş, căci altfel ar fi mers alături de el, în mînă cu o tufă de scaiete destul de mare. Ibiscus cunoştea toţi măgăruşii, cotigele şi argaţii de fermă din împrejurimi, care uneori treceau în lungul drumului din Arpino, dar pe aceştia nu-i mai văzuse. Nimeni n-ar fi în stare să ducă la tîrg o încărcătură de fîn, cu o astfel de cotigă şi era convins că tinerelul care întindea de căpăstrul măgăruşului nu poate fi un lucrător agricol. Era îmbrăcat într-o tunică lungă şi grosolană şi purta încălţăminte caracteristică lucrătorilor pietrari care sînt obişnuiţi să-şi apere picioarele împotriva despicăturilor de piatră ce sar de sub daltă. Căciula de lînă împletită şi ţuguiată părea să fie de pescar şi era nepotrivită pentru o astfel de vreme. Ibiscus se întrebă de ce nu şi-o fi scoţînd-o pe căldura aceasta. Exact în faţa porţii măgăruşul se opri din nou şi tînărul începu să întindă atît de furios de cureaua căpăstrului încît aceasta se rupse şi rămase cu un capăt în mînă — fără, să se întoarcă spre Ibiscus care se apropia de el — astfel că măgăruşul, simţindu-se liber, se apropie imediat de marginea drumului şi începu să pască iarba. Tînărul alergă după el şi străduindu-se să ridice căpăstrul care se tîra prin colb. Ridică fruntea şi se uită la supraveghetor, apoi se apropie cu paşi mărunţi de cotigă, ştergîndu-şi mîinile delicate de pieptul tunicii de pietrar.

Ibiscus îşi trecu palma peste bărbie şi începu să-l examineze cu toată atenţia. Obrazul i se lumină numaidecît de un zîmbet, că înţelese cu cine are a face, şi punînd mîna pe cureaua de la căpăstru, o desfăcu de cătărămi.

— Mi-am închipuit că ești un argat, fiica mea, zise el cu blîndețe. Așează-te acolo la umbră și te odihnește, pînă cînd îți voi repara căpăstrul. Ia și cîțiva struguri din coșul acela, ca să te mai răcorești. Pari foarte ostenită.

Fata se uită la el, la început cu indiferență, apoi buzele i se întredeschiseră și zîmbi, într-un fel care-l făcu pe bătrînul supraveghetor să simtă o căldură împrejurul inimii. Ridică mîna și își șterse sudoarea de pe frunte, și scoțîndu-și căciula îi scăpă o cascadă de păr negru lucitor, care-i coborî pînă pe umeri. Ibiscus începu să rîdă cu înțeles, fata rîse și ea, dar cu glasul chinuit, ca și cînd ar fi fost un hohot de suspine.

— Ești foarte amabil, răspunse fata. Voi lua un strugure . . . Mi-e atît de cald . . . și sînt însetată.

Măgărușul lovise cu osia roții zidul de piatră al porții și acum se străduia să se desprindă. Ibiscus trecu în partea din urmă a cotigei, ca să smulgă o mînă de fîn cu care să-l liniștească, pînă va termina cu repararea căpăstrului.

— Te rog, nu lua fîn, țipă fata înspăimîntată . . . Nu se poate să-i dai fîn, că se îmbolnăvește, și se uită la el cu ochii speriați.

Ibiscus întoarse capul spre ea și încruntă din sprîncene.

— Ia să-mi spui și mie, ce ascunzi în cotiga aceasta, zise el și începu să răscolească fînul.

— Te rog ! . . . Este fratele meu ! E bolnav ! Nu-l deranja !

— Ei nu mai spune ! ripostă Ibiscus. L-ai luat în cotigă și l-ai acoperit cu fîn ! Nu-mi vine să cred ! sfîrși el și începu să descarce fînul în mijlocul drumului. Va să zică tu ai fi fratele cel bolnav ! exclamă el cînd dădu cu ochii de Demetrius.

Fata se apropie repede de supraveghetor și-i puse mîna pe braț, în timp cît Demetrius se ridică în picioare și se uită la el încruntat, gata să se repeadă în caz de primejdie.

— Sîntem la mare strîmtoare, zise fata. Am venit aici crezînd că vom da de urma lui Marcellus Gallio care ar fi putut să ne ajute.

— Marcellus a plecat mai acum o săptămînă, răspunse Ibiscus și obrazul păru că i se mai luminează puțin. Sînteți prieteni cu el?

În loc de răspuns, atît Demetrius cît și fata se înclinară.

Ibiscus se uită bănuitor, cînd la unul cînd la altul.

— Tu, prietene, ești sclav, zise el uitîndu-se la urechea lui Demetrius. A-ha; am înțeles ! se dumiri el. Sînteți urmăriți amîndoi ! Ieri au sosit niște legionari din Capri care au cercetat vila stăpînului meu, în căutarea fiicei lui Gallus și a unui sclav grec, despre care bănuiau că sînt în drum spre Roma.

— Ai dreptate, interveni Demetrius. Tînăra fată este fiica Legatului Gallus și logodnica tribunului Marcellus Gallio, stăpînului meu. Pe mine mă cheamă Demetrius ! zise el și Ibiscus tresări.

— Pare că este același nume ! murmură el. Ia spune . . . acum cîteva săptămîni n-ai primit o veste de la Marcellus?

— Ba am primit . . . un mic pepene într-o cutioară.

— Fără nimic scris?

— Cu imaginea unui pește . . . pe coajă.

Demetrius se uită cu atenție în lungul drumului, și înainte și înapoi, și coborî din cotigă. Departe în vie, văzură că se urnește o cotigă încărcată cu coșuri cu struguri și se apropie de intrarea curții.

— Stai aici și ocupă-te de măgărușul acesta, dar ferește-te să ieși în calea argatului care se apropie. Cred că va fi mai bine ca deocamdată să vă opriți aici. Apoi se întoarse spre Diana ca să-i spună: Cred că nu este nici o primejdie să mergi pînă la vilă și să întrebi de Antonia, soția lui Kaeso. Îi vei spune cine ești. Oamenii curții nu trebuie să vă vadă împreună. Toți oamenii din Arpino știu că sînteți urmăriți.

— Probabil le va fi teamă să mă adăpostească.

— De . . . cred că îți vor spune dacă le este teamă sau nu, ripostă Ibiscus. Nu se poate să întîrzii aici . . . asta e sigur!

Macedoneanul cel înalt păzea intrarea vilei se uită la ea încruntat și ochii lui o cercetară repede și bănuitori.

— Și ce treabă ai cu soția lui Kaeso? întrebă el. Poate ar fi mult mai bine să vorbești cu Appius Kaeso, tinere.

— Nu . . . eu vreau să vorbesc cu soția lui, stărui Diana. Nu cerșesc! adăugă ea, ca să-l liniștească.

Macedoneanul plecă fruntea și păru că se gîndește la ceva, apoi zîmbi.

— Vino cu mine, zise el pe un ton de conspirator. O însoți pînă la grădină, unde o văzu pe stăpînă-sa printre flori și făcu semn tînărului să-și continue drumul singur, și el se întoarse la intrare.

Antonia îmbrăcată într-o rochie ușoară tinerească și în cap cu o pălărie mare de culoare roșie, supraveghea o sclavă care, cu un cuțit de altoit în mînă, curăța boschetele de trandafiri. Auzind pași apropiindu-se, întoarse privirea și-l examină pe străinul care se apropia.

— Poți să pleci! porunci ea sclavei și se întoarse spre vizitatorul neașteptat. Pleacă imediat!

— Iartă-mă c-am îndrăznit să te supăr cu prezența mea, începu Diana, și să mă ierți pentru felul în care arăt. Am fost obligată să îmbrac hainele acestea bărbătești.

Antonia își arătă dinții frumoși.

— De . . . probabil ai fost obligată să procedezi în felul acesta, dar în orice caz nu arăți a bărbat.

— M-am străduit din toate puterile să semăn, zise Diana. Ce mă trădează?

— Toată înfățișarea pe care o ai, răspunse Antonia și se îndreptă spre o bancă de pe marginea aleii. Haide, așează-te lîngă mine și spune-mi ce s-a întîmplat. Ești urmărită, nu-i așa?

Diana începu să-i spună pe scurt, dar destul de limpede pentru a fi înțeleasă situația în care se găsește, presimțind că poate avea toată încrederea în femeia aceasta.

— N-aș vrea să te bag în nici o primejdie, adăugă ea, dar dacă aș putea face o baie și m-aș putea odihni o singură noapte . . . mi-aș putea continua drumul. Ochii Dianei erau plini de lacrimi.

— Cred că oricine care îl cunoaște pe Marcellus va fi dispus să-și asume anumite răspunderi, zise Antonia. Vino . . . să intrăm în casă.

O însoți în atriu unde îl întîlniră pe Kaeso care tocmai ieșea din bibliotecă. Se opri și clipi de cîteva ori din ochi, uitîndu-se la ele.

— Appius, începu Antonia, aceasta este fiica Legatului Gallus pe care au căutat-o legionarii zilele trecute . . . Diana, acesta este soțul meu.

— Dacă vreți, voi părăsi casa aceasta imediat, zise Diana cu glasul plîngător.

— Ce ai făcut de te urmăresc, ca să te aresteze? întrebă Kaeso și se uită la ea cu atenție.

— A fugit din insula Capri, din cauză că-i era frică de băiatul acesta care a ajuns Împărat, interveni Antonia. De aceea o urmărește, ca s-o prindă și a trimis în toate părțile legionari ca să o găsească.

— Uhîmm ! murmură Kaeso. Am înțeles ! Ticălosul de Cizmuliță.

— Liniștește-te ! îl preveni Antonia. Doar nu ai de gînd să ne bagi pe toți la închisoare. Ce facem acum . . . cu Diana? Trebuie să știi Appius, că ea este logodnica lui Marcellus !

Kaeso se înseninâ la obraz și-i strînse mîna.

— Vei sta aici, împreună cu noi ! declară el. Legionarii spuneau că sînt în căutarea unui sclav grec care a fugit împreună cu tine.

— Sclavul este în vie, împreună cu Ibiscus, îl lămuri Antonia. Nu va strica să te ocupi și de el, Appius.

— Ce facem cu slujitorii? Ei știu ceva?

— Mai bine să nu păstrăm întîmplarea aceasta în secret, îi propuse Antonia. Le vom spune adevărul. Cînd vor afla că Diana este logodnica lui Marcellus — și că grecul este sclavul ei — nu cred să se găsească cineva în Arpino care să fie în stare . . .

— De asta nu trebuie să fii atît de sigură ! răspunse Kaeso. După cum știi, s-a pus și un preț pe capul lor. Macedoneanul de la poartă cred că ar fi în stare să profite, pentru a-și cîștiga o mie de sesterți. Voi vorbi cu el — și cu toți ceilalți — și le voi spune că dacă voi afla c-au suflat vreo vorbă vor fi biciuiți . . . eventual li s-ar putea întîmpla ceva mult mai grav . . .

— Vei proceda așa cum vei crede că va fi mai bine, dragul meu, răspunse Antonia cu blîndețe. Eu însă sînt de părere că avînd încredere în ei va fi mai bine decît să-i amenințI. Cred că dacă ar fi aici Marcellus ar fi de aceeași părere.

— Marcellus a fost întotdeauna de părere ca oamenilor să li se acorde mai multă încredere decît merită, zise Kaeso. Apoi se întoarse spre Diana și zîmbi: Faci și tu parte din gruparea creștinilor acestora?

— Nu, eu nu fac parte dintre ei. Pentru mine este o învățătură prea grea, pentru a o putea înțelege . . . Cît a stat aici, v-a vorbit mai pe larg despre această credință? întrebă ea, întorcîndu-se spre Antonia.

— A răscolit tot satul cu susul în jos, răspunse Kaeso. Antonia îți va spune ce s-a întîmplat, că a devenit și ea creștină !

— Marcellus s-a purtat foarte frumos, față de noi toți, murmură Antonia. Apoi se uită dintr-o parte la Appius și adăugă: Pînă și față de stăpînul din Arpino !

Tînărul Antoniu era atît de ocupat cu modelatul, încît nu ieși toată ziua din odaia lui și nu știa că în casa lor se adăpostește o fugară. În

aceeași seară, cînd intră în sala de mîncare și trecu pragul, se opri imediat. Întîlnind privirile limpezi ale unei fete adorabile, îmbrăcate într-un peplum de culoare trandafirie care de fapt era al maică-sii.

Antoniu fusese în trei rînduri împreună cu părinții săi la Roma unde avusese ocazia să vadă elegantele fete din familiile patricienilor, în lecticele lor frumos împodobite, și de la distanță în lojile Circului la festivitățile oficiale, dar pînă acum nu i se oferise ocazia să vadă din apropiere o fată din casta socială a Dianei. Se uită la ea atît de mulțumit și atît de mirat, încît Kaeso care întoarse capul spre el începu să rîdă ușor.

— Fiul nostru, Antoniu, îi explică stăpîna casei, înduioșată. Dragul meu, aceasta este Diana, fiica Legatului Gallus.

— Ooo ! exclamă Antoniu cu glasul sugrumat. Legionarii te caută în toate părțile ! Apoi se așează pe scaunul din fața ei și continuă s-o examineze. Cum de ai reușit să ajungi pînă la noi?

— Diana și-a închipuit că aici îl va găsi pe Marcellus, îi explică Antonia.

— Pe Marcellus? întrebă Antoniu mulțumit.

— Este logodnica lui ! declară bătrînul Kaeso, apoi în timpul scurtei pauze ce urmă după cuvintele acestea adăugă: Asta înseamnă că este un tînăr cu noroc.

— Sigur că da ! exclamă Antoniu cu atîta entuziasm, încît cu părinții lui începură să rîdă.

Diana se uită la băiatul care o examina cu înflăcărare dar refuza să zîmbească, deoarece sentimentul lui de admirație i se păru sincer și nu-și putea permite să facă haz pe socoteala acestui adolescent.

— Sînt foarte mulțumită să constat că toți țineți atît de mult la Marcellus, spuse ea cu glasul blînd. Probabil timpul pe care l-a petrecut aici a fost plăcut și pentru el. Tu ești sculptorul, nu-i așa? Maică-ta mi-a vorbit despre tine.

Cînd Antoniu se frămîntă pe scaun și-i răspunse că pînă acum n-a lucrat nimic ce ar merita atenția cuiva, Diana îl întrerupse:

— Poate vei fi de acord să-mi arăți și mie ce ai lucrat. Glasul ei are rezonanțe adînci și neobișnuite pentru o fată, își zise băiatul. Fetele, cînd au să-ți spună cîte ceva, vorbesc cu glasul ascuțit. Felul în care vorbește Diana îți dă iluzia că o cunoști de vreme îndelungată. Dădu din cap cu sfială și zîmbi resemnat, ca și cînd ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că nu trebuie să se aștepte la ceva deosebit.

— Marcellus este cel care l-a învățat tot ce știe astăzi, îi spuse Antonia cu glasul tremurînd de recunoștință, ca și cînd s-ar fi simțit obligată să-i mulțumească și Dianei pentru această favoare.

— El ar fi trebuit să se facă sculptor, în loc să devină ofițer.

— Așa este ! încuviință Antoniu. Lui nu-i plac luptele !

— Dar nu din pricină că el n-ar ști să lupte, se grăbi Diana să-l informeze. La Roma Marcellus este cunoscut ca unul dintre cei mai desăvîrșiți luptători cu gladiul.

— Serios ! se miră Kaeso. Nici nu mi-aș fi închipuit că pe el l-ar putea interesa sporturile primejdioase. N-a vorbit niciodată cu noi despre astfel de lucruri.

— Într-un rînd l-am întrebat dacă a ucis vreodată pe cineva şi întrebarea aceasta l-a determinat să rămînă extrem de abătut, zise Antoniu. Mi-a răspuns că nu doreşte să vorbească despre această chestiune.

În aceeaşi clipă strălucirea de pe obrazul Dianei se şterse şi micul Antoniu îşi dădu seama că a atins un subiect delicat. Se simţi şi mai sfios, cînd auzi întrebarea tatălui său.

— Probabil ştii despre ce este vorba? întrebă Kaeso.

Fără să ridice privirea, Diana oftă.

— Îţi plac caii? întrebă Kaeso, intenţionînd să schimbe subiectul conversaţiei.

— Da! răspunse Diana îngîndurată. Apoi se uită la fiecare dintre ei. Cred că va fi mai bine să nu abandonăm în felul acesta subiectul despre care am vorbit pînă acum. Ar însemna să nu ne purtăm echitabil faţă de Marcellus. Acum doi ani i s-a dat ordin să execute o condamnare la moarte — şi mai tîrziu a constatat că cel pe care îl omorîse n-a fost vinovat de nici o crimă şi că se bucurase de mare stimă în faţa celor care l-au cunoscut.

Din pricina acestei nedreptăţi a rămas profund abătut.

— Este uşor de înţeles! declară Antonia cu simpatie. N-am văzut încă un bărbat care să fie atît de blînd şi de milostiv ca el! Întotdeauna se străduia să facă altora numai bine!

Simţindu-se nerăbdător să alunge tristeţea Dianei, Appius Kaeso începu să vorbească despre simpatia cu care era privit Marcellus de către cei din Arpino. Imediat după aceea observă mulţumit că privirile Dianei s-au limpezit şi că-l ascultă cu toată atenţia, uitîndu-se la el cu ochii umezi, cînd îi pomeni despre bunătatea lui Marcellus şi despre ideea construirii unei piscine, care fusese în întregime a lui.

— Este un tip cu totul neobişnuit, adăugă Kaeso rîzînd. Fără să-ţi dai seama, te determină să faci anumite lucruri la care nici nu te-ai gîndit, ca după aceea să susţină sus şi tare că ideea a pornit de la tine, nu de la el. Evident, procedeul acesta urmărea să te determine să te simţi mulţumit, ca după aceea să doreşti din nou să faci ceva în interesul semenilor tăi, din proprie iniţiativă.

Antoniu rămase mirat de vorbele tatălui său şi cînd întîlni privirile maică-si, îi făcu semn cu ochiul, dar ea îl preveni să nu-l contrazică.

— În orice caz Marcellus a fost o fire neobişnuită, continuă Kaeso. Se vedea fără nici o greutate că în viaţa lui s-a bucurat de toate avantajele şi c-a trăit bine, dar cu toate acestea ieşea în holda de pepeni şi lucra alături de ceilalţi, ca şi cînd ar fi fost de o seamă cu ei. Din pricina asta oamenii ţineau foarte mult la el. În fiecare seară se adunau împrejurul lui, aşezîndu-se pe iarba verde, şi-l ascultau povestind întîmplări din viaţa bărbatului aceluia pe care l-a chemat Iisus — undeva în ţara evreilor — care a săvîrşit tot felul de minuni. Dar cred că despre asta ţi-a vorbit şi ţie!

— Da, mi-a vorbit, admise Diana.

— Oamenii l-au condamnat la moarte, adăugă Antonia.

— Dar Marcellus afirmă c-a înviat din morţi, deşi eu sînt convins că aici trebuie să fie o greşeală, declară Kaeso.

Antoniu care nu lua parte la această conversație și părea că n-aude nimic din ceea ce spun, sta nemișcat și cu ochii rătăciți, așa că atrase atenția maică-si. Kaeso și Diana, în mod instinctiv se întoarseră și se uitară la el.

— La ce te gîndești, băiete? întrebă Kaeso pe un ton de glumă, ca și cînd s-ar fi străduit anume ca întrebarea lui să nu pară severă.

Prefăcîndu-se că nu a auzit întrebarea tatălui său, Antoniu se întoarse și se uită la Diana.

— Știi cine l-a crucificat pe galileanul acela? întrebă el grav.

— Da! admise Diana.

— Îl cunosc și eu?

Diana dădu din cap și Antoniu lovi cu pumnul în tăblia mesei.

— În cazul acesta totul se limpezește de la sine! declară el cu convingere. Marcellus l-a ucis pe omul acesta care și-a petrecut viața făcînd numai bine semenilor săi — și consideră că singura posibilitate de a ispăși această faptă este să-și petreacă și el viața în același fel, adăugă Antoniu cu glasul tremurînd de emoție. Nu se poate stăpîni; el presimte că în felul acesta va putea să primească iertarea lui Iisus!

Appius și Antonia se uitară la fiul lor cu interes, dar nu îndrăzniră să scoată nici o vorbă.

— Da, Antoniu, dar nu este totul, declară Diana. Marcellus este convins că bărbatul acesta este în lume și că va rămîne în veci; crede că de aici înainte se va întemeia o nouă împărăție, condusă după principiul bunei învoiri dintre oameni; nu vor mai fi războaie, nici încăierări, nici jafuri . . .

— Diana, gîndul acesta mi se pare nobil, interveni Kaeso. Cine nu dorește pacea și liniștea? Cine ar putea să nu fie mulțumit cînd va vedea că țara este condusă de oameni cinstiți și buni? Dorința aceasta nu este nouă. Dar adevărul este că orice stăpînire va veni, va fi mai bună decît cea pe care o avem acum. Ar fi absurd să nu crezi în această posibilitate și Marcellus, care este un tînăr atît de inteligent, ar trebui să știe atîta lucru. El își sacrifică viața de dragul unei himere!

— S-ar putea să nu fie himeră! protestă Antoniu. Dacă se va întîmpla ca de aici înainte să putem trăi într-o lume mai bună, aceasta va trebui să înceapă undeva . . . și cîndva, nu-i așa? Lumea aceasta a început, probabil, chiar acum. Ce părere ai Diana?

— Eu nu știu ce să-ți răspund, Antoniu, zise Diana și își acoperi ochii cu palmele. Singurul lucru pe care-l știu, este c-aș fi fost în stare să sacrific orice, ca să nu se întîmple ceea ce s-a întîmplat.

După ce trecură trei săptămîni fără să intervină nimic deosebit, Diana. se întrebă dacă nu cumva ar fi momentul pentru a se întoarce la Roma . . . Probabil tînărul Împărat a uitat de nemulțumirile lui și a încercat să o mai caute. Kaeso însă nu era atît de optimist.

— Cizmuliță a fost pînă acum prea ocupat, declară el. Din cauza funeraliilor lui Tiberiu și a festivităților propriei sale Încoronări, care au ținut zi după zi, așa că nu s-a putut gîndi la altceva. De uitat însă nu te-a uitat. Prin urmare, eu sînt de părere să nu te grăbești cu plecarea.

Antonia își petrecu un braț împrejurul umerilor Dianei.

— Toți v-ați purtat foarte frumos față de mine, dar cred că mama este neliniștită din pricina mea. Este sigur că spionii Împăratului s-au dus mai întîi la ea și i-au cerut informații despre mine. Dar ea nu știe altceva, decît că am fugit din insula Capri cu o barcă. Nu pot nici să-i scriu, de teamă că pretorienii vor da de urma mea, aici la Arpino.

Uneori, seara, Demetrius care lucra în vie și sta în casa lui Ibiscus, venea să se intereseze de Diana. Ea îl sfătuia să aibă răbdare, dar știa că și el este neliniștit și că așteaptă nerăbdător să-l vadă pe Marcellus.

Într-o seară, în timpul cinei, Kaeso păru atît de preocupat încît Diana presimți că trebuie să se fi întîmplat ceva. După ce intrară din nou în atriu, constată că Ibiscus o așteaptă ca să-i dea un mesaj scris în grecește. Mesajul fusese trimis în mare grabă. Demetrius plecase la Roma, în căutarea stăpînului său.

« — Prezența mea aici nu poate decît să agraveze primejdia ce te amenință. Kaeso este de acord cu felul meu de a proceda. Este un bărbat generos. Primește sfatul lui. Să nu încerci să dai de știre mamei tale. Dacă-mi va fi posibil, voi încerca s-o informez ».

Ibiscus se oprise pe scara peristilului deschis, așa că Diana se apropie de el. Îl întrebă dacă Demetrius a plecat pe jos, sau a luat cotiga și măgărușul cu care sosiseră la Arpino.

— Grecul a luat unul dintre gonacii cei buni ce-i avem în grajd, și a îmbrăcat hainele stăpînului, răspunse Ibiscus.

Se întoarse între ceilalți membri ai familiei și-i găsiră așezați împrejurul havuzului, vorbind cu glasuri domolite despre ceea ce ar trebui să facă acum cu Diana.

— Te-ai purtat foarte frumos față de Demetrius, se adresă ea lui Kaeso. Sper că știți cît de mult apreciez ce ați făcut pentru el, pentru mine și pentru Marcellus.

Kaeso făcu o mișcare nepăsătoare cu mîna, dar privirile lui păreau tulburi.

— Aici, grecul nu se simțea în siguranță, răspunse el. Adevărul este că astăzi nimeni nu se mai poate simți în siguranță. În timpul acestei după-amiezi s-au întors doi cărăuși de-ai noștri pe care i-am trimis la Roma. În oraș au început tulburările. Plebea derbedeilor amețiți de băutură a început să devasteze și să atace cetățenii onorabili pe stradă. Împăratul afirmă că tulburările acestea sînt conduse de creștini, așa că a ordonat să fie arestați creștinii și să fie biciuiți.

Diana deveni palidă de spaimă.

— Ce o fi făcînd Marcellus, zise ea. Sînt convinsă că el nu va încerca să se ferească de primejdii.

— Oamenii mei mi-au spus că autoritățile îl caută pe Demetrius cu mult mai multă înfrigurare ca pînă acum, adăugă Kaeso. Și tot așa te caută și pe tine, Diana. Se pare că Demetrius este urmărit pentru o acuzație mai veche, din cauza atacării unui tribun. Au dat ordine să fie prins viu sau mort. Împăratul afirmă că te caută pentru a te feri de orice primejdii. S-a răspîndit zvonul că grecul te-ar fi răpit și Caligula vrea să te găsească, pentru a te salva din mîinile lui.

— Bietul Demetrius ! exclamă Diana. Cum va putea scăpa, dacă este urmărit de atîția inși?

— De . . . el știe că viața lui nu mai valorează nimic, dacă-l vor prinde, declară Kaeso abătut. Poți fi sigură că cei care vor face această încercare vor plăti scump răspalata pe care ar dori s-o cîștige.

— A plecat înarmat? întrebă Diana.

— N-are altceva decît un pumnal.

— Appius a postat paznici pe toate culmile de unde se vede drumul ce intră și iese din Arpino, interveni Antonia. Imediat ce vor constata că se apropie legionari, au poruncă să se întoarcă la curte și să dea de știre.

— Rîndul trecut cînd au fost aici, au cercetat toată vila, din tavan pînă în temelii, dar nici nu s-au gîndit să întrebe lucrătorii, dacă au văzut ceva, declară Kaeso. Le-a fost imposibil să-și închipuie că fiica Legatului Gallus ar putea să lucreze într-o vie, alături de locuitorii din Arpino.

— În cazul acesta via ar fi locul cel mai indicat pentru mine, ca să mă ascund ! exclamă Diana.

Antonia și Appius se uitară unul la altul.

— Appius n-a îndrăznit să-ți facă această propunere, zise Antonia.

— Cred că mi-ar face plăcere să lucrez la vie, zise Diana.

— În cazul acesta te vei pregăti să pleci mîine dimineață, răspunse Kaeso mulțumit. Antonia îți va găsi o ținută de lucru. Aș prefera să se găsească o altă posibilitate de a te ascunde, Diana, dar nu există nici una și aici în vilă n-ar fi de loc prudent să mai întîrzii. Nu este exclus că dacă te-ar găsi, să fii tratată cu toată considerația, dar să nu uiți că ești urmărită de Împărat și ceea ce face Caligula nu poate să fie faptă bună.

Pe la ora două după miezul nopții, bătrînul Lentiu care dormea ca un buștean se trezi pe neașteptate și se ridică în coate ca să poată asculta ce s-a întîmplat. Bambo care dormea întotdeauna în apropierea lui, asculta și el și începuse să mîrîie.

De afară se auzeau pași stinși de sandale și răbufneli de copite. Cineva aducea un cal, ținîndu-l de căpăstru. Lentiu desprinse felinarul din cui și deschise ușa. Bambo se strecură pe lîngă el și ieșind afară începu să latre furios, dar imediat după aceea păru că s-a domolit și că se gudură. Bătrînul grăjdar se luă după el și ridică felinarul deasupra capului.

— Sssît . . . taci Bambo ! se auzi glasul stins al cuiva din întuneric. Liniștește-l Lentiu, căci altfel va scula toată casa cu lătratul lui.

— Demetrius ! exclamă bătrînul, uitîndu-se la obrazul lui palid.

— Ia calul și freacă-l cu un șomoiog de paie, Lentiu, că a făcut drum lung. Dar să nu-l adăpi, că este prea încălzit de alergătură, zise Demetrius și ridicînd mîinile îl smuci de urechi.

— Bagă-l în grajd, răspunse Lentiu, apoi intrară împreună. Ai fost urmărit de cineva, zise el cu glasul stins, după ce închise ușa. Ia uită-te ! Calul a fost rănit, că este plin de sînge pe spate și pe piciorul dinainte, în partea dreaptă . . .

— Acesta este sîngele meu, răspunse Demetrius, dezvelindu-și umărul. Am fost urmărit pe o distanță de cinci leghe de trei pretorieni călare care m-au întîlnit pe *Via Appia*. Am reușit să trec pe lîngă ei și să-i las

în urmă. Dar unul m-a ajuns și m-a lovit cu lancea, cînd l-am trîntit din șa. Adu-mi puțină apă Lentiu și o bucată de pînză cu care să-mi leg rana.

Bătrînul sclav examină rana adîncă și șuieră printre dinți.

— Ești rănit grav, murmură el. Ai pierdut o mulțime de sînge. Tunica ți-e udă de sîngele care ți s-a scurs pînă pe sandale. Va fi mai bine să te întinzi puțin.

— Da, răspunse Demetrius cu glasul slăbit. Se întinse pe așternut, iar Lentiu se apropie de el cu o găleată de apă și cu un burete. Bambo se gudura curios, apoi se întoarse în loc și începu să lingă sîngele de pe piciorul dinainte al calului. Ascultă, Lentiu — tribunul Marcellus a mai fost pe acasă în timpul din urmă?

Lentiu își îndreptă trupul și se uită la el mirat.

— Tribunul? Tu n-ai auzit? El a murit acum trei luni, poate chiar mai mult. S-a înecat în mare . . . bietul stăpîn!

— Lentiu, știu c-ai ținut la tînărul stăpîn și tot așa și el la tine. Îți voi încredința acum un secret. Dar să nu pomenești nimănui despre ceea ce-ți voi spune! M-ai înțeles? Tribunul trăiește și se găsește aici în Roma!

— Nu se poate! exclamă bătrînul. Dar de ce nu vine acasă?

— Va veni — într-o bună zi! Ascultă Lentiu . . . n-ai putea să-l trezești pe bătrînul Marcipor, fără să te simtă ceilalți din casă?

— Ar fi mult mai ușor să-l trezesc pe Decimus. El doarme la parter . . .

— De Decimus nu am nevoie. Ferește-te din cale — mă voi duce singur după el. Demetrius se străduí să se ridice, dar nu reuși. Sînt mai slăbit decît mi-am închipuit, gemu el. Încearcă să-l trezești pe Marcipor. Aruncă ceva în camera lui și cînd se va apropia de fereastră spune-i că ai nevoie de el. Dar să nu-i pomenești de numele meu. Spune-i s-aducă și cîteva fîșii de pînză. Rana văd că sîngerează mereu. Dă calului o găleată de apă. Dă-te la o parte Bambo!

Puțin după aceea Marcipor apăru gîfîind din greu și urmat de Lentiu.

— Ești rănit grav, fiule! murmură el. Va trebui să trimitem după medicul casei.

— Nu, Marcipor! protestă Demetrius. Prefer să-mi încerc norocul cu această lovitură de lance, decît să-mi pun capul în primejdie. Și tu Lentiu, dacă ai loc liber în grajd, așează calul acesta și dă-i o țesală și un așternut de paie. Ia și cîinele de aici, că de mine se va ocupa Marcipor.

Lentiu ieși cu părere de rău, ducînd calul de căpăstru și urmat de Bambo. Marcipor trase zăvorul ușii și îngenunche lîngă Demetrius, apoi începu să-i lege rana.

— Te găsești în mare primejdie! zise bătrînul cu glasul tremurat.

— Deocamdată nu este nici o primejdie! Spune, Marcipor, ce știri ai mai aflat? L-ai văzut pe Marcellus?

— Este în catacombe.

— Asta este o ascunzătoare sinistră.

— Nu este atît de rea pe cît crezi. Creștinii s-au adunat acolo și au strîns provizii care le vor ajunge luni de zile. Sînt mai mult de o sută

de persoane în subterane, cei care au fost identificați și sînt urmăriți de pretorieni.

— Vor fi prinși ca niște cîrtițe în vizuină, după ce patrulele vor afla unde se ascund.

— Nu cred să fie atît de ușor, răspunse Marcipor. În ascunzătoarea aceasta străveche sînt coridoare subterane care merg pînă la depărtare de cîteva leghe. Cred că legionarii nu vor fi dispuși să coboare în întunericul acestor coridoare, mergînd cîte unul. Ei știu despre cei care au intrat în aceste catacombe ca să-i prindă pe evreii persecutați, că niciodată nu au mai nimerit drumul, ca să poată ieși din nou la lumină . . . Cum te simți Demetrius? Nu te-am legat prea strîns?

Nu primi nici un răspuns. Marcipor își lipi urechea de pieptul lui Demetrius, ascultă, îl scutură ușor, îl strigă înspăimîntat, îl stropi cu apă rece pe față, dar Demetrius nu se mai mișcă. O clipă rămase deznădăjduit, neștiind ce să facă, apoi ieși și se îndreptă spre casă, întrebîndu-se pe cine ar putea să cheme în ajutor. Cînd trecu într-un suflet prin atriu, văzu pe bătrînul Gallio coborînd treptele spre bibliotecă; senatorul era îmbrăcat numai în halatul său de noapte.

— Ce s-a întîmplat, Marcipor? întrebă el.

— A sosit Demetrius, stăpîne . . . este grav rănit . . . trage să moară . . . în grajdul lui Lentiu.

— Ai trimis după un medic? întrebă Gallio și apucă grăbit înaintea lui.

— Nu, stăpîne . . . mi-a spus să n-aduc medic. El este fugar.

— Spune unui sclav să încalece și să plece imediat după bătrînul Sarpedon. Ia pe cineva care să te ajute să-l aduceți în casă. Nu trebuie să moară în grajd, cum ar muri un cîine.

Lentiu ridicase felinarul deasupra capului, ca să-i lumineze drumul spre grajd.

— Demetrius ! strigă senatorul. Demetrius !

Pleoapele ochilor căzuți în adîncul capului se deschiseră încet și Demetrius respiră cu greutate, oftînd îndurerat.

— Poruncă, stăpîne . . ., murmură el stins și buzele i se mișcară rigide.

— Fiți cu băgare de seamă ! porunci senatorul celor care se îngrămădiseră în fața ușii și se uitau la el speriați. Ridicați-l încet și duceți-l în casă. Îl veți duce, Marcipor, în camera lui Marcellus. Dezbrăcați-l de hainele acestea pline de praf și însîngerate și înfășurați-l în pături călduroase.

Se simți o frămîntare neașteptată între sclavi, cînd aflară că unul mai tînăr a încălecat și pleacă în galop ca să-l aducă pe Sarpedon. Vreo șase rîndași și grădinari ridicară salteaua de paie și plecară cu ea încet spre casă.

— Ar fi trebuit, Marcipor, să mă chemi numaidecît, îi spuse Gallio cu glasul sever, cît făcură drumul pînă la vilă. Credeam că între voi mă bucur de altfel de reputație și nu vă veți închipui despre mine că voi rămîne indiferent cînd unul dintre slujitorii mei credincioși este pe moarte.

— N-a fost ușor să iau o hotărîre, îngînă Marcipor. Demetrius a fost urmărit și n-ar fi venit aici dacă n-ar fi trebuit să se intereseze de stăpînul său.

— Te referi la mine? întrebă Gallio și se opri în loc.

— Nu, stăpîne, mă refer la tribunul Marcellus.

— Cum se poate . . . el n-a aflat încă?

— El crede că Marcellus mai trăiește, răspunse Marcipor cu glasul stins și știe că este aici în Roma.

Trecură pe lîngă grupul de sclavi îngrămădiți în curte și începură să urce scările peristilului.

— I-ai spus adevărul? întrebă Gallio abătut.

— Adevărul este cel pe care-l știe și el, admise Marcipor, și întinse brațul ca să-l sprijine pe Gallio al cărui obraz începu să tremure de spaimă.

— De ce nu mi-ați spus și mie? întrebă el chinuit.

— Stăpîne, Marcellus este creștin, ori oamenii aceștia sînt supravegheați de aproape. Nu voia să vină acasă și astfel să-și pună în primejdie familia.

— Spune-mi, unde este acum? întrebă Gallio urcînd scara, și genunchii îi tremurau ca ai unui moșneag slăbit înainte de vreme.

— În catacombe, stăpîne, răspunse Marcipor, în șoaptă.

— Cum se poate ! Fiul meu în subteranele acelea, împreună cu tîlharii și criminalii urmăriți de autorități?

— Acolo nu sînt nici tîlhari, nici criminali, stăpîne, ci numai oameni pașnici, și cumsecade, care s-au ascuns ca să scape de cruzimea unui imbecil sîngeros, care-și zice Împărat !

— Liniștește-te Marcipor, porunci Gallio, cînd trecură prin fața ușii de la camera Luciei care se întorsese pentru cîteva zile acasă, deoarece soțul ei Tullus fusese însărcinat cu o misiune specială. Cum am putea să-i trimitem vorbă lui Marcellus?

— Ar fi primejdios, stăpîne, dacă Marcellus ar fi urmărit pînă aici.

— Nu te mai gîndi la asta ! Trimite după el !

Sclavii așezaseră pe Demetrius în pat și acum începuseră să iasă din cameră.

— Să nu suflați nici o vorbă despre ceea ce s-a întîmplat le porunci Marcipor și închise ușa pe urma lor, tocmai în momentul cînd apăru și Tertia care se uită la el înspăimîntată.

— Ce s-a întîmplat, Marcipor? întrebă ea privind prin ușa întredeschisă se repezi în cameră și îngenunchie în fața patului ! O, ce ți-au făcut ticăloșii aceia, Demetrius ! gemu ea înecată de suspine și trupul i se cutremură de plîns.

Marcipor îi puse mîna pe umăr.

— Vino, zise el cu glasul blînd. Va trebui să ne dai o mînă de ajutor. Du-te și găsește-mi cîteva învelitori și să le încălzești înainte de a le aduce.

După ce fata părăsi camera, Marcipor, se străduí să scoată tunica de pe Demetrius, apoi se întoarse spre senator.

— Nu se poate să trimit pe cineva, stăpîne, după Marcellus; va trebui să merg eu, deoarece altul nu poate intra în catacombe, zise el.

— Şi cum se face că tu poţi să intri? întrebă Gallio cu glasul sever. Sper că tu nu faci parte dintre ei?

Marcipor dădu din cap şi începu să desfacă nojiţele sandalelor lui Demetrius.

— În cazul acesta dă ordin să fie înşeuaţi doi cai şi pleacă imediat! porunci, Gallio. Fă-mi loc . . . îi voi scoate eu sandalele, zise el şi ridicîndu-şi mînecile halatului începu să deslege cu iuţeală curelele scorojite ale sandalelor lui Demetrius.

Puţin după aceea apăru Tertia, cu învelitorile, şi în urma ei intră Lucia, în mînă cu o cupă de vin fiert. Gallio luă o lingură şi turnă cîteva picături printre buzele întredeschise ale rănitului. Demetrius le înghiţi, dar cînd senatorul îl ridică pe pernă şi-i puse cupa la gură, nu mai făcu nici o mişcare. Tertia începu din nou să plîngă. Lucia o înghionti uşor şi-i făcu semn spre uşă. După ce rămaseră singuri, Gallio se întoarse spre ea.

— Fratele tău este în viaţă! zise el.

Lucia făcu ochii mari şi se uită la el, îşi ridică amîndouă mîinile la obraz, deschise gura, dar nu putu articula nici un cuvînt. Întinse mîna şi-l apucă pe tatăl ei de braţ.

— Marcipor a plecat după el, continuă Gallio şi se căznea să picure vinul fierbinte din lingură, printre buzele întredeschise ale lui Demetrius. Sper că va sosi acasă tocmai la timp.

— Marcellus este în viaţă! murmură Lucia neîncrezătoare. Unde este?

Gallio se încruntă la obraz.

— În catacombe! răspunse el.

— O, nu se poate, tată! exclamă Lucia. Nu trebuie să stea acolo! Oamenii aceia vor fi ucişi pînă la urmă! Tată, gemu ea îndurerată, aceasta este însărcinarea pe care a primit-o Tullus! I s-a dat ordin să evacueze catacombele!

Gallio îşi duse mîna la frunte, ca şi cînd ar fi încercat să se ferească de lovitura aceasta dureroasă. Tertia deschise uşa, ca să intre Sarpedon, care se apropie de pat, fără să zică nimic, şi deschise pleoapele lui Demetrius. Apoi îşi apăsă palma pe carotida rănitului, clătină din cap şi-i pipăi inima.

— Aduce-ţi apă caldă; va trebui să-i facem comprese fierbinţi, porunci el. S-ar putea să nu ne folosească la nimic, dar trebuie să încercăm.

Nu fu nevoie de nici o explicaţie, pentru a justifica prezenţa Dianei printre culegătorii de struguri. Toţi cei din Arpino erau la curent cu ceea ce i se întîmplase şi de trei săptămîni încoace nu mai vorbiseră despre altceva decît despre ea. Cei din vilă nu încercaseră să păstreze prezenţa ei în secret; la rîndul lor ţăranii din sat se simţeau încîntaţi că li se acordă această încredere şi-şi ziceau că şi ei sînt obligaţi s-o apere.

Kaeso se simţea mîndru de ei. Nu era lucru de nimic ca cei din Arpino să desconsidere premiul oferit pentru orice informaţie menită să ducă la descoperirea Dianei. Oamenii însă aveau cîteva motive temeinice, care justificau credinţa lor.

În primul rînd, recompensa făgăduită de Împărat era ceva îndoielnic, chiar atunci cînd ar fi cîștigat-o cu cinste. Cînd s-a mai întîmplat ca funcționarii imperiului să se țină de vorbă? Oamenii aceștia erau convinși că **pe cît** vei avea mai puțin de lucru cu funcționarii imperiului, vei putea trăi cu atît mai liniștit. Toți erau înșelători și vicleni, începînd de la Împărat în jos, pe scara funcționarilor mai de seamă, pînă la bețivul acela care odată pe an vine din Alatri ca să adune birurile. Cei din Arpino nu aveau nici o încredere în guvernul imperiului și erau convinși că este format din nebuni și din netrebnici. Chiar dacă s-ar fi găsit un ticălos care s-o trădeze pe logodnica lui Marcellus, putea fi dinainte sigur că cel care va încasa răsplata făgăduită va fi altcineva, dar nu el. Aceasta fu părerea celor mai tineri care într-o seară se adunaseră în bătătura satului și discutaseră între ei, ce s-ar putea face cu o mie de sesterți, făgăduiți ca răsplată. Dar părerea Antoniei era că cei din Arpino au un motiv mult mai temeinic să păstreze secretul. Oamenii aceia își aduceau aminte cu plăcere de tînărul Marcellus pentru multele îmbunătățiri ce i le datorau. Chiar acum oamenii începuseră să vorbească despre el, ca despre un erou legendar. Nu cunoscuseră încă pe nimeni care s-ar fi putut asemăna cu el. Cei din Arpino fiind susceptibili față de superstiții, toți credeau că se găsește sub protecția zeului său galilean, care deși propovăduia pacea și buna învoire între oameni, se știa despre el că pătrunde în casele oamenilor, fără să bată la ușă; nimănui nu i-ar fi făcut plăcere ca pe o noapte întunecoasă să se pomenească că-l trezește din somn, ca să-l întrebe cum a fost vîndută lui Caligula mireasa lui Marcellus.

În zorii zilei cînd Diana trebuia să-și înceapă lucrul în vie, Ibiscus opri cîțiva bărbați mai bătrîni și femei, ca să le spună că va sosi și ea la lucru și care este motivul că este obligată să lucreze împreună cu ei. Oamenii aceștia trebuiau să dea de știre tuturor că față de fiica Legatului Gallus vor trebui să se poarte exact cum se poartă de obicei unul față cu altul. Nu trebuie să-i faci nici un fel de concesii, nici să-i pună întrebări și nici să se uite la ea; tot așa nu trebuie nici s-o ferească de muncă. Dacă se va întîmpla ca să intre legionari în vie, vor trebui să-și continue lucrul și să nu se îngrămădească în apropierea Dianei, pentru că în cazul acesta ar atrage atenția asupra ei.

Cînd apăru Metella, Ibiscus o opri la poartă și-i spuse că va trebui să aștepte, pînă cînd va sosi și Diana. De aici o va conduce în partea cea mai depărtată a viei și-i va arăta ce trebuie să facă.

— În realitate nu este obligată să lucreze, o preveni Ibiscus, dar va trebui să știe cum să lucreze, în cazul cînd ar veni cineva să vadă cine este în vie . . .

— Nu înțeleg ce te-a determinat să mă alegi tocmai pe mine în scopul acesta, protestă Metella. Nu cumva voi fi obligată să-i car și coșul, ca să nu-și murdărească mîinile delicate și albe?

— Ea nu-ți va pricinui nici o bătaie de cap, răspunse Ibiscus. Eu mi-am închipuit că-ți va face plăcere dacă vei avea posibilitatea să cunoști o fată din casta ei socială. Am constatat că Marcellus ți-a fost simpatic.

— S-o cunosc, zici? răspunse Metella și făcu o strîmbătură. Aș vrea s-o văd și eu ce plăcere va fi pentru ea cînd va cunoaște o fată de seama mea!

— Nu fii atît de înțepată, zise Ibiscus. Iat-o că vine. Veți pleca împreună. Să nu te sfiești deloc. Vei vorbi cu ea, ca și cînd ai vorbi cu oricare altă lucrătoare, pe care o cunoști de mult.

— Cu una cum aș fi eu de pildă? întrebă fata cu amărăciune.

— Am sosit, Ibiscus, zise Diana. Te rog să-mi spui în ce parte va trebui să apuc.

— Metella te va însoți și-ți va spune, răspunse Ibiscus și-i făcu semn spre fata din apropiere care se uita la ei încruntată. Fata se aplecă și-i întinse un coș, apoi plecară împreună și văzu pe Diana că se străduiește să țină pasul cu ea.

— Sper, Metella, că nu-ți voi pricinui prea multă bătaie de cap. Probabil dacă-mi vei arăta ce trebuie să fac...

— Nu va fi nevoie să-ți arate nimeni, răspunse Metella nepăsătoare, uitîndu-se drept înainte, cînd trecură printre două rînduri de lucrători care se uitară la ele curioși. Va fi de-ajuns să te prefaci că lucrezi.

— O... eu aș vrea să lucrez cu adevărat, protestă Diana cu glasul scăzut care contribuia ca tot ce spune să pară secret.

— Lucrînd, îți vei strica mîinile, zise Metalla într-un tîrziu, pe un ton de nemulțumire.

— Ei, haide, Metella, încercă Diana s-o îmbuneze. Dacă vei încerca să-mi dai să înțeleg că între noi este oarecare deosebire, mă voi strădui să nu-ți mai spun nimic.

Obrazul Metellei se lumină de un zîmbet fugar, dar imediat după aceea privirea i se întunecă din nou și cele două femei își continuară drumul.

— Tu ai luat dinainte hotărîrea ca eu să nu-ți fiu simpatică, dar cred că nu e bine, zise Diana. Nu trebuie să uiți că una față de alta va trebui să ne purtăm cum se poartă fetele între ele.

— Dar noi nu sîntem numai două fete, protestă Metella. Tu ești cineva, și eu sînt nimeni.

— În parte, vorbele acestea sînt întemeiate, încuviință Diana. Eu sînt cineva și tot așa mi-am închipuit că și tu ești, cineva. În orice caz nu arăți ca și cînd ai fi nimeni și trebuie să fii convinsă de acest lucru.

Metella se uită repede la ea cu coada ochiului, ridică din umeri și zîmbi.

— Vorbele acestea mi se par pline de haz, răspunse ea cu glasul sfios.

— Mie nu mi se par deloc c-ar putea fi de haz, adăugă Diana sfioasă. Mă simt înspăimîntată și aș vrea să mă întorc la mama.

Metella încetini pasul și se uită la ea cu un fel de simpatie.

— În vie nu te vor căuta, zise ea. Dar s-ar putea să te găsească în vilă, dacă vor sosi în timpul nopții.

— La asta m-am gîndit și eu, dar n-am unde dormi în altă parte.

— Așa este! încuviință Metella cu glasul stins. Apoi lăsă coșul din mînă și-i dădu o pereche de foarfeci scurte și grele. Tot ce ai de făcut este să tai ciorchinii foarte aproape de vrej și să fii cu băgare de seamă să nu strivești boabele.

O bucată de vreme lucrară alături, fără să mai zică nimic. Într-un tîrziu Diana se întoarse spre ea şi o întrebă:

— Spune, Metella, în casa ta nu se găseşte o odaie liberă?

— Îmi pare foarte rău, răspunse Metella, dar casa noastră este foarte mică, şi nu are mai mult de două odăi. Una este pentru părintele meu şi pentru mama. Cred că nu ai de gînd să-ţi împarţi aşternutul cu mine?

— De ce nu? întrebă Diana. Vrei să mă primeşti?

— Aş fi foarte mulţumită, răspunse cu vioiciune Metella.

— Fireşte, îţi voi plăti pentru această bunăvoinţă.

— Te rog, răspunse Metella, nu încerca să-mi tulburi această plăcere.

Diana întinse mîna şi i-o puse pe umăr, apoi se uită în ochii ei.

— Mi-ai spus adineaori că tu eşti nimeni. Nu ţi-e ruşine de vorbele acestea?

Metella rîse sfioasă şi ridicînd mîna arsă de soare, îşi şterse ochii.

— Diana, zise ea cu glasul în şoaptă, tu eşti o fată neobişnuită.

Marcipor călărea repede, pentru că motivul pentru care plecase era extrem de urgent. Noaptea era rece şi caii odihniţi, mai ales calul de călărie al senatorului. Marcipor care nu mai încălecase de ani întregi, îşi zise că poate ar fi fost mai bine să fi luat calul lui Marcellus, căci pe acesta l-ar fi putut stăpîni mai cu uşurinţă.

Trecu fluviul peste impunătorul pod de piatră clădit de Iuliu, pentru uşurarea circulaţiei pe *Via Appia*, apoi coti spre stînga şi apucă în lungul unei poteci care se îndrepta spre miazăzi. Îşi zise că ar fi prea riscant să se apropie de catacombe, întrebuinţînd intrarea obişnuită. Dacă intrarea din crîngul de chiparoşi ar fi supravegheată chiar din depărtare, ar fi imposibil ca cineva care soseşte cu doi cai să nu fie oprit.

Cînd era singur, nu întrebuinţa niciodată intrarea secretă, şi nu era sigur nici c-o va putea descoperi ea fiind foarte bine ascunsă în fundul unei cariere de piatră de mult părăsită. Totuşi spera că va recunoaşte cariera, imediat ce va ajunge în apropiere, deoarece era în vecinătatea unei gherete de pe marginea potecii. După ce ajunse, legă caii şi începu să coboare în adîncul carierei, pipăindu-şi drumul în lungul peretelui de stîncă slab luminat de lună. Ajunse la o şuviţă subţire de apă despre care-şi aducea aminte c-a mai trecut-o. Dincolo de apă era o despicătură în stîncă. Îşi făcu loc prin această despicătură îngustă şi înaintă cu băgare de seamă, pînă cînd fu oprit de glasul răstit al unui paznic. Marcipor îşi spuse numele şi paznicul — pe care-l recunoscu — îi porunci să se apropie. Bătrînul slujitor se supuse.

— Am venit să-l iau pe Marcellus Gallio, zise el. Sclavul său, care face parte dintre noi, este pe moarte. Pentru un bărbat bătrîn ca mine, Trasus, drumul pe care l-am făcut pînă aici a fost foarte greu. Vrei să te duci să-l găseşti pe Marcellus şi să-i repeţi vorbele pe care ţi le-am spus?

— Dacă vei sta de pază în locul meu, voi putea pleca.

I se păru că aşteaptă de vreme îndelungată în mijlocul întunericului, fără să audă alt zgomot împrejurul său, decît bătăile propriei sale inimi. Încearcă să audă tîrşitul pricinuit de tălpile sandalelor pe aşternutul de stîncă. Într-un tîrziu văzu departe în fundul gangului care cobora

în jos o pîlpîire slabă de lumină. După ce se mai apropiară, văzu că Trasus este urmat de doi bărbați. Primul era Marcellus... al doilea Marele Pescar!

Schimbară cîteva cuvinte în șoaptă, și fără să piardă vremea, se înțeleseră ca Marcellus și Petru să plece, iar el își va petrece noaptea în catacombe.

— Ai spus tatălui meu că eu sînt aici? întrebă Marcellus.

— Da, dar a fost atît de mulțumit, cînd a aflat că ești în viață, încît nu s-a mai supărat, aflînd că te-ai însoțit cu creștinii. Fii sigur că el nu te va trăda. Plecați acum, deoarece Demetrius nu mai are prea mult de trăit.

Lentiu intră în grajd, ducînd de căpestre caii asudați de lungul drumului. Lucia care aștepta în porticul vilei, coborî treptele într-un suflet și se repezi în brațele fratelui ei, plîngînd și încleștîndu-și mîinile, tremurînde pe brațele lui.

— Demetrius mai trăiește? întrebă Marcellus grăbit.

— Mai respiră încă, răspunse ea, dar Sarpedon ne-a spus că se stinge repede, așa că nu poate să reziste mai mult de un ceas...

Marcellus se întoarse în loc și făcu semn celui care venise cu el.

— Lucia, acesta este Simon Petru. A venit acum de curînd din Galileea. Pe Demetrius îl cunoaște și el.

Străinul de statură uriașă și cu barbă se înclină în fața ei.

— Sînt sluga ta, soră! murmură străinul cu glasul adînc.

— Bine ai venit, zise Lucia și se uită la el cu ochii plini de lacrimi. Veniți cu mine... să nu mai pierdem timpul!

Gallio, obosit și îmbătrînit înainte de vreme, îi aștepta în capul scării și-și îmbrățișă fiul, fără să zică nimic. Cornelia profund impresionată de cele întîmplate, căzu la pieptul lui Marcellus, plîngînd și murmurînd cuvinte de alintare. Petru se oprise pe scară și senatorul se întoarse spre el întrebător. Lucia îl prezentă:

— Un prieten de-al lui Marcellus. Cum ai spus că te cheamă?

— Petru, răspunse străinul.

Senatorul se înclină cu indiferență, ca și cînd ar fi vrut să dea străinului să înțeleagă că în această casă nu se găsește loc pentru oameni cu înfățișarea lui. Dar Petru care-și pierduse răbdarea, se apropie de senatorul Gallio și-i spuse pe tonul caracteristic celor care sînt obișnuiți să poruncească altora.

— Condu-mă la Demetrius! zise el.

Auzindu-i glasul, Cornelia se desprinse din brațele lui Marcellus și se uită mirată la străinul acesta care venise la ei. Gallio ridică privirea și păru c-a devenit mai mic, alături de statura neobișnuită a omului acestuia, și fără să zică nimic, apucă înainte spre camera în care era Demetrius. Îl urmară toți, și se înșirară împrejurul patului, iar Marcellus îi puse mîna pe frunte. La un semn al lui Gallio, care părea impresionat de prezența musafirului său misterios, Sarpedon se ridică de pe scaunul din apropierea patului și le făcu loc. Cu o liniște care-i făcu pe toți să

se uite la el mirați, Petru apucă mîinile fără putere ale lui Demetrius în palmele lui uriașe și i le scutură.

— Demetrius! strigă el cu glasul sonor, ca și cînd ar fi strigat după cineva care a ajuns foarte departe; Demetrius nu-i răspunse, dar pleoapele ochilor părură că-i tremură ușor. Petru îl strigă din nou, de astă dată cu glasul atît de puternic, încît ar fi putut să-l audă cineva chiar de pe cealaltă parte a drumului. Demetrius! Întoarce-te!

Cei dimprejurul patului nu îndrăzneau nici să mai respire. Stăteau ca împietriți. Apoi cu totul pe neașteptate Petru își îndreptă trupul și întorcîndu-se spre ei, ridică brațele, și cu palmele întinse ale mîinilor, le făcu semn să iasă din cameră.

— Plecați! porunci el. Lăsați-ne singuri!

Se supuseră fără să zică nimic și ieșiră pe coridor; Marcellus mai întîrzie o clipă, ca să întrebe dacă va trebui să iasă și el. Petru dădu din cap și în momentul cînd Marcellus închise ușa camerei începu să-și scoată levita. Ceilalți se opriră grămadă în fața scării unde așteptară cîteva minute în tăcere, în nădejde că vor auzi din nou strigătul uriașului galilean care pusese stăpînire pe casa lor. Marcellus se așteptase să-i audă protestînd, dar nici unul dintre ei nu zise nimic. Împrejurul lor era tăcere adîncă și din camera în care zăcea Demetrius, nu se auzea nici un zgomot.

Puțin după aceea senatorul începu să coboare treptele scării, încet și cu băgare de seamă, umblînd cu pașii temători ai unui om îmbătrînit. Sarpedon îl urmă nemulțumit și se așeză pe o bancă. Cornelia îl luă pe Marcellus de braț și intrară în apartamentul ei, urmată de Lucia. Pe coridor nu mai rămăsese decît Tertia, care se apropie în vîrful picioarelor, de ușa camerei în care era Demetrius. Se chirci în apropiere și ascultă, dar nu auzea nimic, decît propriile ei suspine.

La jumătate de ceas după aceea, Marcellus ieși din apartamentul maică-si și, apropiindu-se de Tertia, o întrebă ceva în șoaptă. Fata clătină îndurerată din cap. Coborî în bibliotecă și-l găsi pe părintele său așezat în fața mesei, așteptînd. Senatorul îi făcu semn spre un scaun. Imediat după aceea își drese glasul și zîmbi sarcastic.

— Nu cumva prietenul tău, uriașul acesta cu înfățișare de vagabond, își închipuie că va putea săvîrși o minune?

— Petru dispune de puteri neobișnuite, răspunse Marcellus, presimțind că de astă dată se găsește în stare de inferioritate în fața tatălui său.

— Felul lui de a proceda mi se pare cu totul neobișnuit! Vrea să se ocupe el însuși de rănit, îl dă pe medic la o parte și pe noi ne scoate din cameră. Îți închipui că va întrebuința un procedeu supranatural, pe cînd noi stăm aici și așteptăm?

— Nu m-aș mira cîtuși de puțin, răspunse Marcellus. Sînt de acord că Petru nu este din fire politicos, dar este cu desăvîrșire cinstit și sincer. Probabil va fi mai bine să nu ne facem o părere definitivă despre el, înainte de a vedea ce se întîmplă.

— Nu se poate întîmpla nimic altceva, decît că Demetrius va muri, declară Gallio. De murit ar fi murit în orice caz, și aș fi protestat impo-

triva prostiilor străinului acesta, dacă aș fi fost convins că Demetrius se va putea vindeca, procedînc la luarea măsurilor indicate într-o astfel de împrejurare. Cîtă vreme va trebui să mai așteptăm ca evreul acesta să-și termine descîntecele . . . sau ceea ce face acolo în cameră?

— Eu nu știu, tată, admise Marcellus. Apoi, după o lungă tăcere îl întrebă și el: Ai aflat ceva, despre împrejurările în care a fost rănit Demetrius?

Gallio clătină din cap.

— Probabil ai aflat și tu că Demetrius a ajutat-o pe Diana să evadeze din insula Capri? Se mai spune că este urmărit de autorități, pentru că la Atena ar fi atacat și bătut un tribun roman.

Marcellus sări în picioare și se plecă spre tatăl său.

— Va să zică a evadat! N-am auzit nimic pînă acum! Unde este?

— Se pare că nimeni nu știe unde se ascunde. Acasă nu este. Împăratul pretinde că se interesează de siguranța ei și a trimis în toate părțile patrule ca s-o caute.

— Dar de ce se interesează tocmai el de locul unde se găsește? întrebă Marcellus indignat; apoi văzînd că senatorul nu-i răspunde, adăugă. Probabil Demetrius știe unde este Diana și din pricina ei s-a expus acestei primejdii.

Gallio făcu un gest de deznădejde.

— Fiule, dacă Demetrius știe unde este, secretul acesta îl va duce cu el în mormînt.

Cu sufletul chinuit de spaimă și disperare, Marcellus urcă scara, ca să se întoarcă în apartamentul mamei sale pe care o găsi adormită. Lucia se cuibărise pe o canapea. Se așeză lîngă ea și o luă de mînă. Lumina tulbure a zorilor începuse să-și facă loc pe sub draperiile ferestrelor.

— Străinul acela este tot cu Demetrius? întrebă ea.

Marcellus clătină abătut din cap, se apropie de ușă și după ce o deschise, se uită în lungul coridorului. Tertia nu mai era acolo unde o lăsase. Închise ușa și se așeză din nou pe canapea, alături de soră-sa.

Tertia tresări, cînd auzi că se deschide ușa. Obrazul bărbos al galileanului apăru și acesta privi afară.

— Du-te încet . . . să nu faci zgomot, și prepară-i o ciorbă fierbinte, zise Petru cu glasul în șoaptă.

— Prin urmare, va trăi? întrebă Tertia emoționată.

Petru nu-i răspunse, ci închise ușor ușa. Înțelegînd că nu e încă momentul să ducă vestea celorlalți, Tertia apucă spre scara de serviciu. Cînd se întoarse, bătu cu latul palmei în tăblia ușii, iar Petru i-o deschise exact atît cît fu nevoie, ca să se poată strecura înăuntru. Demetrius arăta foarte palid și sta sprijinit între perne, dar părea că nu-și dă seama ce s-a întîmplat cu el. Se uită la ea cu ochii stinși.

— Să nu vorbești cu el, îi spuse Petru cu blîndețe. A venit de foarte departe și este încă speriat, apoi întinse mîna după levită și se îmbrăcă. Îi vei da să bea din ciorba aceasta, atît cît va dori să primească. Rămîi lîngă el. Să nu-l chemi pe stăpînul casei, decît atunci cînd îți va spune

el. Să nu dai voie nimănui să intre, pînă cînd nu va mai prinde putere. Acum eu voi pleca.

— Cum se poate să pleci, fără să vorbeşti cu nici unul dintre membrii familiei? protestă Tertia. Fără îndoială vor dori să-ţi mulţumească pentru ceea ce ai făcut.

— Nu sînt în stare să răspund la întrebările pe care mi le vor pune, răspunse Petru cu glasul stins, şi Tertia îşi dădu seama că uriaşul este ostenit peste măsură. Nu vreau nici să vorbesc. Mă simt părăsit de puteri.

În pragul uşii se opri şi se mai uită odată la Demetrius.

— Curaj! zise el cu glasul aproape stins, dar poruncitor. Adu-ţi aminte de făgăduiala pe care am făcut-o în numele tău . . . pe care va trebui s-o respecţi! Va trebui să te întorci între oamenii din ţara ta . . . ca să mărturiseşti pentru Cristosul nostru care te-a salvat!

Fruntea palidă a lui Demetrius se încruntă uşor.

După ce uşa se închise, Tertia umplu lingura şi i-o ridică la gură. Primi ciorba şi o înghiţi în linişte, apoi se uită la Tertia ca şi cînd ar fi încercat să-şi aducă aminte cine este. Îi mai dădu cîteva linguri şi zîmbi uitîndu-se în ochii lui înceţoşaţi.

— Ai reuşit să mă recunoşti? întrebă ea în şoaptă.

— Tertia, începu el cu glasul slăbit, apoi adăugă: Cheamă-l pe Marcellus.

Puse vasul cu ciorbă pe masă şi plecă în căutarea tribunului. Toţi ceilalţi se îngrămădiră împrejurul ei, punîndu-i întrebări stăruitoare, dar ea le răspunse că singur Marcellus poate intra la el. Marcellus sosi repede şi imediat ce intră în cameră, îl luă pe Demetrius de mînă.

— Petru te-a adus înapoi! exclamă el cu glasul sfios.

Demetrius îşi umezi buzele.

— Am făcut drum foarte lung! murmură el.

— Îţi mai aduci aminte de ceva?

— Foarte neclar.

— Ai văzut pe cineva?

— N-am văzut nimic limpede . . . dar am auzit multe glasuri.

— Ai dorit şi tu să te întorci?

Demetrius oftă şi clătină din cap.

— Unde este Petru? întrebă Marcellus.

— A plecat! răspunse Demetrius.

Din răspunsurile acestea laconice Tertia înţelese, c-ar vrea să vorbească între patru ochi cu Marcellus, aşa că ieşi din cameră cu paşi uşori. Obrazul lui Demetrius se lumină în mod vizibil.

— Diana este la Arpino — în vila lui Kaeso — se găseşte în siguranţă, dar va fi mai bine să mergi la ea. Împăratul ar vrea s-o prindă. Este în mare primejdie de a fi descoperită.

— Te simţi destul de bine, Demetrius, întrebă Marcellus neliniştit, ca eu să pot pleca imediat?

— Da, stăpîne. Va trebui să plec şi eu. Petru a făcut o făgăduială. Sînt obligat să mă întorc în Grecia.

— Pentru împărăția care va să vină! declară Marcellus respectuos. Ți s-a încredințat o mare răspundere... care va fi plină de primejdii. Îți voi pregăti imediat certificatul de *manu mitere*.

— Îmi va pare rău să te părăsesc, stăpîne, oftă Demetrius.

— Îmi pare rău și mie, răspunse Marcellus. Dar dacă ai fost salvat în schimbul unei făgăduieli, pe aceasta va trebui cu orice preț s-o îndeplinești.

Tertia întredeschise ușa și se uită sfioasă înăuntru, ca să-i dea de știre c-au vorbit de ajuns. Marcellus îi făcu semn să intre. Fata puse mîna pe vasul în care era ciorba și se apropie de pat. Demetrius se întinse lacom după ea.

— Faci foarte bine, încuviință Marcellus. Asta înseamnă că puterile îți revin repede.

Presimțind că ceilalți membri ai familiei vor fi nerăbdători să afle ce s-a întîmplat, se îndreptă spre apartamentul mamei sale, unde-i găsi pe toți împreună. Le spuse imediat că Demetrius se simte bine și că a început să mănînce.

— Imposibil! exclamă Gallio și se îndreptă spre ușă.

Marcellus îi tăie drumul.

— Mai zăbovește, tată, îl sfătui el. Încă nu se simte în putere, și ca să vorbească, trebuie să facă un mare efort.

— Bine, dar vreau să vorbesc cu galileanul acela! protestă Gallio. Ceea ce s-a întîmplat acum în casa aceasta nu este un lucru lipsit de însemnătate. Demetrius trăgea să moară! Tot așa spunea și Sarpedon.

— Petru a plecat. Tertia mi-a spus că era foarte ostenit și n-a dorit să vorbească cu nimeni.

— În ce fel crezi c-a putut să săvîrșească această faptă? întrebă Cornelia.

— El este creștin! răspunse Marcellus. Unii dintre oamenii aceștia care au trăit în apropierea lui Iisus, au fost hărăziți cu puteri neobișnuite. Trebuie să știi, mamă, că pentru mine însănătoșirea lui Demetrius nu reprezintă o surpriză. Este și el creștin. Mi-a spus că Petru i-a dat o însărcinare, pe care va trebui s-o îndeplinească. Va fi obligat să se întoarcă în Grecia, ca să propovăduiască în mijlocul poporului său.

— Ce să propovăduiască? întrebă Lucia curioasă.

— Cuvîntul adevărului, în vederea întemeierii unei noi împărății care va schimba înfățișarea lumii, răspunse Marcellus.

— Nu crezi că se expune primejdiei... dacă va începe să vorbească despre o nouă împărăție? întrebă ea.

— Fără îndoială se va expune, încuviință Marcellus. Dar pe Demetrius nu-l va opri gîndul acesta.

— Probabil va fi mulțumit că se poate întoarce în Grecia, zise Lucia. Mi se pare mi-ai spus că el s-a îndrăgostit de o fată din Atena? Cum o chema... Theodosia?

Senatorul le spuse că va coborî în bibliotecă, pentru micul dejun, și-l pofti și pe Marcellus să vină cu el.

Cornelia spuse că ea se duce să se culce din nou.

Lucia se întoarse în apartamentul ei, dar peste cîteva minute bătu la ușa lui Demetrius. Tertia îi deschise ușa și părăsi camera.

— Sîntem atît de mulțumiți că te simți din nou bine, începu Lucia. Marcellus ne-a spus că te vei întoarce în Grecia, și-i puse inelul în palmă: L-am păstrat pentru tine. Acum va trebui să-l primești înapoi.

Demetrius se uită la inel și-l luă, păstrîndu-l la el. Lucia îl privi și zîmbi cu sfială.

— Pe acesta îl vei dărui Theodosiei, zise ea.

Demetrius zîmbi, dar se reculese imediat.

— Probabil ea își va da seama că este un inel care reprezintă un legămînt, răspunse el. Cred că n-ar fi nici frumos din partea mea, să-i cer să împărtășească primejdiile prin care voi trece eu.

Sarpedon intră în cameră și se opri la picioarele patului, fără să zică nimic, și se uită mirat la pacientul său. Se vedea limpede că și Demetrius a rămas mirat de prezența lui.

— Este medicul casei, îi spuse Lucia. Îți aduci aminte că în timpul nopții a mai fost odată aici?

— Nu, eu nu îmi aduc aminte, răspunse Demetrius.

— Ce a făcut ... uriașul acela din Galileea? întrebă Sarpedon și trecu de cealaltă parte a patului.

— S-a rugat, răspunse Demetrius.

— Cărui zeu s-au adresat rugăciunile lui? întrebă Sarpedon.

— Nu există decît unul singur! răspunse Demetrius.

— Un zeu al evreilor?

— Nu ... acesta nu este un zeu al evreilor. El este Dumnezeu, Tatăl Atot-țiitorul tuturor oamenilor, din toate părțile pămîntului. Toți se pot închina lui, în numele lui Iisus care a venit în lume ca să întemeieze o împărăție a dreptății și a bunei învoiri dintre oameni.

— Aaa ... asta este erezia aceea creștină! exclamă Sarpedon. Prietenul tău din Palestina știe că ar putea să fie arestat din cauza că se preface că vindecă bolile oamenilor cu ajutorul acestor mijloace?

— Se preface! exclamă Lucia. Cred că n-a fost prefăcătorie cînd l-a vindecat pe Demetrius!

— Va trebui reclamat autorităților! declară Sarpedon și se apropie cu pași rigizi de ieșire.

— Eu mi-am închipuit că un medic trebuie să se bucure întotdeauna cînd unul dintre bolnavii săi a reușit să se vindece, indiferent de felul în care s-a vindecat! ripostă Lucia.

Sarpedon nu-i răspunse, ci închise ușa pe urma sa, apoi coborî scara și intră în bibliotecă unde senatorul și Marcellus se așezaseră la masă, și, renunțînd la obișnuita sa suavitate, începu să protesteze.

— Ei, haide, Sarpedon, ia loc, răspunse senatorul cu amabilitate, și să prînzești împreună cu noi. Înțeleg motivul nemulțumirii tale. Dar aceasta de acum a fost o întîmplare neobișnuită. Ai făcut tot ce ți-a stat în putere. Fără îndoială trebuie să fii mulțumit că grecul s-a făcut bine, deși tratamentul a fost — hai să zicem — neobișnuit.

Sarpedon refuză fructele oferite de Decimus și rămase în picioare, cutremurîndu-se de nemulțumire.

— Cred că n-ar fi deloc plăcut, răspunse el cu glasul rece, dacă s-ar afla că senatorul a chemat în casa sa pe unul dintre creștinii aceia care uneltesc, pentru a îngriji de un bolnav care a fost adăpostit de el.

Marcellus sări în picioare și se apropie de Sarpedon.

— Ai uitat de jurămîntul lui Hippocrat ! țipă el. Mi-am închipuit că singurul amănunt ce te-ar putea interesa, în calitate de medic, este însănătoșirea bolnavilor ! Profesia aceasta a ajuns atît de degradată încît din răutate și pizmă nu poate să mai suporte un bolnav care s-a vindecat cu altceva, decît cu medicamentele fără efect pe care le întrebuințați voi?

Sarpedon se retrase spre ușă.

— Tribune Marcellus, vei avea ocazia să regreți vorbele pe care le-ai pronunțat acum ! țipă el și ieși din cameră.

Vreme de cîteva clipe după ce se așezară din nou pe scaune nici senatorul și nici Marcellus nu scoaseră nici o vorbă.

— Eu credeam că vom reuși să-l îmbunăm, zise Gallio. L-ai jignit în mîndria lui. Ar putea să ne pricinuiască o mulțime de neajunsuri. Dacă ne va denunța că-l adăpostim pe Demetrius . . .

— Este adevărat . . . va trebui să-l ducem de aici pe Demetrius !

— Crezi că este destul de refăcut . . . pentru a putea pleca astăzi?

— Va trebui să fie ! Eu voi pleca la Arpino și mă va însoți și el.

— Acestea sînt copilării, răspunse senatorul. Astăzi nu este în stare să încalece ! Îl vom trimite cu o cuadrigă pînă la Pescara. Nu-mi vine să cred că se vor gîndi să-l caute într-un port de pe Adriatica, zise Gallio și ridicîndu-se în picioare, începu să se plimbe prin cameră. Voi pleca și eu cu el, adăugă Gallio. Prezența mea în cuadrigă va contribui să nu fie cercetat de aproape. Afară de asta aș putea să-i fiu și eu de folos. În cazul cînd nu vom găsi un vas gata de plecare, voi închiria unul care să-l ducă pînă la Brindisi. Acolo îi va fi mult mai ușor să găsească o corabie care va pleca spre Corint.

— Este o faptă extrem de generoasă din partea ta, declară Marcellus. Dacă toți oamenii și-ar trata sclavii în felul acesta . . .

— Ai dreptate, răspunse senatorul și încercă să zîmbească. Eu n-am obiceiul să scot propria mea cuadrigă și să-mi duc sclavii cînd aceștia pleacă din serviciul meu. Dar cu Demetrius este altceva. Și-a recîștigat viața, datorită unei făgăduieli făcute de galileanul tău, și aceasta trebuie respectată. Altfel n-ar mai avea dreptul să trăiască.

— Cred că tu ai deveni un bun creștin, declară Marcellus, dar în aceeași clipă își dădu seama, după încruntătura tatălui său, că vorbele pe care le-a pronunțat nu sînt la locul lor.

— Oamenii cinstiți fiule, și-au ținut întotdeauna cuvîntul, cu mult înainte de propovăduirea credinței creștine . . . Haide, să ne pregătim de plecare. Ziua este favorabilă și cei din Roma nu se vor gîndi ca astăzi să urmărească un fugar. Locuitorii și autoritățile nu se interesează de altceva decît de « *Ludi Romani* ». Spune-i lui Lentiu să scoată cuadriga !

CAPITOLUL XXV

Făcînd un ocol prin cartierele mărginașe ale cetății și ferindu-se de arterele de circulație mai aglomerate, pînă cînd ajunseră la o depărtare de douăsprezece leghe spre răsărit, cuadriga senatorului, urmată de la o mică distanță de rîndașii care o însoțeau, reuși să iasă din oraș, fără să fie oprită de cineva. Din cînd în cînd, la răscrucea drumurilor, trebuiau să se oprească, pentru a lăsa să treacă cotigele încărcate cu produse rurale, care se îndreptau spre Roma, dar nimeni nu-i întreba încotro merg.

Convingerea senatorului că vor putea face drumul acesta fără nici o piedică se dovedi întemeiată. Dacă cineva avea motive să dispară din Roma, fără să atragă atenția asupra sa, aceasta era ziua cea mai indicată. « *Ludi Romani* » — cea mai veche și mai populară dintre toate festivitățile populare — trebuiau să înceapă peste trei zile. În așteptarea acestor festivități anuale, închinate lui Jupiter, tot orașul era în fierbere.

Populația începuse să iasă pe străzi și în toate părțile treceau cortegii de rapsozi și saltimbanci a căror menire era să înveselească lumea. Locuitorii își împodobiseră casele cu drapele și frunze de laur. Curioșii începură să sosească din depărtate regiuni ale metropolei. Zgomotul și aglomerația creștea cu fiecare ceas. Toate drumurile ce duceau la Roma erau pline de curioși, de oameni care se întorceau acasă, de muzicanți, vrăjitori, dansatori, acrobați, scamatori, de pungași și de menajeriile ursarilor și ale celor cu maimuțe.

Toți fuseseră cuprinși de o veselie contagioasă. Oamenii lăsaseră lucrul și disciplina fusese abandonată. Se dusese vestea că anul acesta « *Ludi Romani* » vor fi de o veselie fără precedent. Noul Împărat nu era zgîrcit. Morocănosul Tiberiu, căruia festivitățile nu-i făceau plăcere, era mort și îngropat. Sejanus, bătrînul acela care învîrtea fiecare sestert de șapte ori în palmă, înainte de a-l cheltui, fusese asasinat, ca și Gaius, așa că au scăpat de ei. Anul acesta « *Ludi Romani* » meritau să fie văzute. Împăratul Cizmuliță va purta de grijă ca poporul să se distreze. Pînă și creștinii vor putea răsufla tihniți vreme de zece zile, că nimeni nu se va mai ocupa de ei, deoarece în timpul serbărilor reprezentanții autorităților vor fi amețiți de băutură și-i vor uita.

La răscrucea din Avezzano cuadriga senatorului se opri la umbră și Marcellus descălecă, deoarece aici trebuiau să se despartă, și el să apuce spre Arpino. Își luară rămas bun și Demetrius, care se simțea destul de slăbit, păru emoționat de această despărțire. Marcellus însă se străduia din toate puterile să-și stăpînească tremurul glasului.

— Drum bun, Demetrius! zise el. Şi-ţi urez să reuşeşti în toate lucrările tale! Probabil va trece vreme înainte de a ne mai întîlni.

— Probabil nu va trece atît de mult, răspunse Demetrius şi se strădui să zîmbească.

— De... fie că va trece mult, fie că va trece puţin, de întîlnit tot ne vom întîlni, dragul meu prieten! Cred că de asta eşti convins, nu-i aşa?

— Pe de-a-ntregul convins!

După ce încălecă din nou pe Istar, plecă în galop şi cînd coti spre miazăzi, în drumul spre Arpino, întoarse capul şi le făcu semn. Aici drumul era mai larg şi se putea înainta cu uşurinţă. După ce drumul începu să urce, Istar domoli goana şi Marcellus o lăsă să alerge în trap uşor.

Acum, cînd ştia că Demetrius nu este ameninţat de nici o primejdie, se simţea mai uşurat. Plecase să se întîlnească cu Diana, aşa că ce se va întîmpla de aici înainte, nu-l mai interesa.

În Alatri se opri la un han şi îi puse iepei o traistă de ovăz, iar cît poposi un slujitor o ţesălă şi o adăpă. Cînd ieşi din nou în cîmp, Marcellus o duse de căpăstru o bucată de drum, apoi încălecă din nou şi plecă în goană. În lumina soarelui, după-amiezii, piscurile Apeninilor luceau sub gluga lor de zăpadă.

Se întunecase bine cînd ajunse la Arpino, unde paznicul de la intrarea vilei îl recunoscu imediat.

— Să nu trezeşti pe nimeni, îi porunci el. Voi băga iapa în grajd şi-mi voi găsi undeva un colţişor, ca să pot dormi.

N-avu încredere nici în grăjdarii lui Kaeso, aşa că îi aduse el însuşi găleata de apă şi-i pregăti aşternutul de paie, vorbind tot timpul cu ea, cum ar fi vorbit cu un prieten, aşa că slujitorii începuseră să zîmbească. După ce află că odaia lui este liberă, se duse la culcare, simţindu-se epuizat de evenimentele din ultimele douăzeci şi patru de ceasuri.

Appius Kaeso realiză şi el că ideea de a o face pe Diana să lucreze în vii este o măsură inutilă, deoarece în zilele care preced şi cît vor dura festivităţile, Împăratul nu va avea timp ca să se mai gîndească la nimic altceva.

Noaptea trecută o aduseseră înapoi la vilă şi aceasta fiind prima dimineaţă cînd Diana se simţea mai în siguranţă, Antonia stăruise să doarmă pînă cînd se va simţi odihnită.

Puţin după revărsatul zorilor Kaeso se duse la grajduri şi astfel află despre sosirea lui Marcellus, aşa că intră în camera lui şi-l găsi treaz. Cei doi au vorbit împreună vreme de jumătate de ceas, despre tot ce s-a întîmplat din ziua despărţirii lor. Marcellus constată că prietenul său Kaeso a pierdut mult din impetuozitatea lui, dar cu toate astea îl puteai recunoaşte după felul în care se grăbea să-ţi dea un sfat.

— De ce nu te căsătoreşti cu Diana? întrebă Kaeso. De vreme ce toată lumea te crede mort, Împăratul îşi închipuie că are dreptul să se intereseze de bunăstarea ei. După ce va deveni soţia ta, Cizmuliţă nu va putea invoca nici un pretext pentru a justifica interesul său faţă de ea.

Aşezat pe marginea patului, numai pe jumătate îmbrăcat, Marcellus se gîndi vreme atît de îndelungată, încît Kaeso se crezu îndreptăţit să-l întrebe:

— Cred că voi vă iubiţi, nu-i aşa?

— Da, Kaeso, dar nenorocirea este, răspunse el abătut, că Diana nu pare hotărît să se căsătorească cu mine.

— Nu pare hotărîtă? ripostă Kaeso mirat. Sigur că este hotărîtă, mai încape vorbă! Altfel ce motive ar avea să afirme că este logodită cu tine?

— A spus ea vorbele acestea? întrebă Marcellus şi se ridică în picioare.

— Sigur că le-a spus! Nu-i adevărat?!?

— Ultima dată cînd am văzut-o, Kaeso, mi-a răspuns că o căsătorie între noi ar fi greşită, de vreme ce eu sînt creştin.

— Acestea sînt mofturi. Diana este tot atît de convinsă creştină, ca şi tine! În cazul cînd a fi creştin, înseamnă să te porţi cu dragoste şi prietenie faţă de cei care sînt mai prejos decît tine atunci din punct de vedere creştinesc Diana ar merita o răsplată. Ar fi trebuit s-o vezi lucrînd! Vreme de o săptămînă şi mai bine cît a lucrat în vie, a stat într-o odăiţă, împreună cu Metella, cu care s-a împrietenit foarte mult; cît despre Metella, cred că fata aceasta a devenit cu totul altfel decît era înainte. Nici nu o mai recunoşti!

— Sînt foarte mulţumit! declară Marcellus. Îmi pare bine că Diana a făcut această experienţă. În aceeaşi clipă privirile ochilor i se tulburară. Dar cu toate acestea este o mare deosebire între dorinţa Dianei de a mărturisi credinţa creştină şi datoria pe care o am eu de a mă asocia cu o grupare a celor pe care guvernul imperiului îi consideră proscrişi . . . şi de a-mi petrece tot timpul între oameni a căror viaţă se găseşte în continuă primejdie. Acesta este punctul de vedere cu care Diana nu este de acord.

— De . . . eu cred că din pricina asta nu s-ar putea s-o condamni! spuse cu voce tare Kaeso.

— Cred că tot aşa, nici pe mine nu mă poate condamna nimeni, adăugă Marcellus. Eu nu sînt liber ca să-mi pot alege drumul.

Se întîlniră în atriul vilei. Antonia care începuse să-i spună ceva, se opri în mijlocul frazei şi plecă repede, invocînd un pretext oarecare. Diana cobora încet printre treptele scării de marmură. Se ridică în picioare şi trecu în lungul atriului, ca s-o întîmpine. În primul moment cînd îl văzu, fata păru că ezită, apoi un zîmbet de extaz îi lumină obrazul şi se repezi în braţele lui.

— Iubita mea! murmură Marcellus, strîngînd-o la piept. Rămaseră vreme îndelungată îmbrăţişaţi. Diana îi oferise buzele şi acum plîngea liniştită la pieptul lui.

— Ai venit după mine, îngînă ea în şoaptă.

— Aş vrea să te ştiu lîngă mine, pentru toată viaţa, iubita mea!

Diana înclină încet din cap, fără să deschidă ochii.

— A fost dinainte hotărît să se întîmple în felul acesta, zise ea.

— Diana ! exclamă el şi-şi lipi obrazul de al ei. Vorbeşti serios? Vrei să devii a mea pentru totdeauna? Indiferent de ceea ce se va întîmpla?

Ridică amîndouă braţele şi i le petrecu împrejurul gîtului, apoi ridică obrazul spre el.

— Chiar astăzi? întrebă Marcellus emoţionat.

Se retrase puţin ca să se uite la el mirată şi cu ochii plini de lacrimi. Apoi se desprinse din îmbrăţişarea lui şi-l apucă de mînă.

— Şi de ce nu? murmură ea fericită. Haide ! Să le spunem şi lor ! zise ea cu glasul înduioşat. S-au purtat atît de frumos, Marcellus. Sînt sigură că le va face plăcere !

Antonia era în grădină, împreună cu Appius. Obrazele lor străluceau de mulţumire, cînd se apropiară în lungul aleii, ţinîndu-se de mînă. Antonia sărută pe Marcellus într-un fel care păru ceva mai mult decît o simplă formalitate, iar Diana îl sărută pe Kaeso care rămase încîntat. Apoi Diana se apropie fericită de Antonia pe care o îmbrăţişă.

— Appius, zise Diana, în calitate de proprietar funciar ai dreptul să ne căsătoreşti, nu-i aşa?

— Este exact ceea ce voi face ! răspunse Kaeso cu mîndrie şi se bătu cu pumnul în piept.

— Chiar astăzi? întrebă Marcellus.

— Sigur că da !, răspunse Kaeso.

— Haideţi să ne aşezăm pe bancă, propuse Antonia, şi să vorbim despre felul în care vom proceda. Vom face o nuntă discretă pe care o vom sărbători în atriu — numai cu membrii familiei — dar Antoniu unde este?

— Încă nu s-a trezit, răspunse Marcellus. Am întrebat şi eu de el.

— Sau dacă vreţi îi vom pofti pe toţi. Locuitorii din Arpino vă iubesc pe amîndoi. Cred c-ar fi admirabil dacă . . .

— Să facem nunta în aer liber ! stărui Diana.

— Acolo unde Marcellus avea obiceiul să le vorbească în fiecare seară, propuse Appiu.

— Pe la asfinţitul soarelui, adăugă Antonia.

— În cazul în care hotărîrea voastră este definitivă, voi trimite vorbă lui Ibiscus ca oamenii să fie liberi pentru ziua de astăzi. În felul acesta vor avea ocazia să se spele şi să se îmbrace mai cu îngrijire, zise Appius.

— Este un gest frumos, încuviinţă Marcellus.

— Iată-l şi pe leneşul de Antoniu ! exclamă maică-sa înduioşată.

Antoniu se apropia cu fruntea plecată, probabil gîndindu-se la ceva. Cînd ridică privirea şi-i văzu, se apropie de ei în fugă. Marcellus îl cuprinse în braţe.

— De ce n-ai trimis pe cineva după mine? întrebă el. Spune Marcellus, cît timp vei putea sta la noi?

— Îi vom reţine, dragul meu, cît mai mult, răspunse maică-sa. Astă seară Diana şi Marcellus se vor căsători.

Mirat de ştirea aceasta neaşteptată, Antoniu întinse mîna spre Marcellus, apoi se întoarse spre Diana, dar nu prea ştia cum ar trebui s-o felicite.

— Mireasa trebuie sărutată ! îi spuse tatăl său.

Antoniu se simți sfios, dar Diana se apropie de el și-l sărută cu toată candoarea.

Spunîndu-le că va fi obligat să trimită un slujitor în vie, Kaeso se îndreptă spre poartă. Antonia declară că dacă astă seară vor vrea să se ospăteze, ea va trebui să înceapă imediat pregătirile necesare. Antoniu se gîndi că probabil va găsi să facă și el ceva, și-și aduse aminte c-ar trebui să prînzească. Marcellus și Diana se așezară împreună pe bancă, mînă în mînă.

— Acum spune-mi, cum a reușit Demetrius să te găsească? întrebă Diana.

Reîntîlnirea aceasta a fost lungă și emoționantă, așa că fata își simți ochii plini de lacrimi. Bietul Demetrius, care era atît de curajos și de credincios față de stăpînii săi! Și ce vindecare misterioasă! Probabil va fi mulțumit că este liber și se poate întoarce în țara lui! Se va întîlni cu Theodosia!

— Nu va putea să-i ofere ceva deosebit, zise Marcellus. Viața unui creștin nu valorează prea mult. Afară de asta, Demetrius nu este omul care să se ferească de primejdii. Dar cu toate acestea Theodosia nu-l va iubi cu nimic mai puțin decît înainte. Dacă se va întoarce la ea, fata aceasta îl va primi și la bine și la rău.

— Cred că vorbele acestea le-ai spus în parte și pentru mine, murmură Diana. Bine, Marcellus, eu sînt dispusă să te primesc și în felul acesta.

O strînse aproape de el și o sărută.

— Kaeso este de părere, declară Marcellus, după o lungă tăcere, și eu sînt de acord cu el, că astăzi nu este nici un pericol să te iau cu mine și să te duc la mama ta. Împotriva ta nu există nici o acuzare. De asemenea, nici Caligula nu va mai pretinde că te caută, pentru a te feri de primejdiile la care ești expusă, de vreme ce ești căsătorită cu mine.

— Bine, dar care este situația ta, dragul meu? întrebă Diana speriată. Cînd te vei întoarce acasă, după ce toată lumea a fost convinsă că ai murit înecat, apariția ta neașteptată va da mult de vorbit. Crezi că Împăratul n-ar putea să afle că tu ești creștin?

— Este foarte probabil că va afla . . . dar va trebui să ne asumăm riscul. Caligula este un nebun. Și s-ar putea să-i treacă ceva cu totul neașteptat prin minte, așa că va uita de creștini. Faptul că tatăl meu este senator îl va determina pe netrebnicul acesta să se gîndească bine ce face înainte de a ordona arestarea mea. În orice caz, nu se poate ca tu să stai ascunsă la infinit. Prin urmare va fi mai bine să plecăm . . . și vom vedea ce se va întîmpla de aici înainte.

— Cînd vom pleca?

— Nu vom putea pleca în mod neașteptat din casa familiei Kaeso, căci asta ar însemna să-i jignim. Să mai zăbovim pînă poimîine. Festivitățile pentru « *Ludi Romani* » vor începe exact în ziua aceea, așa că vom putea ajunge la Roma fără să ne împiedice nimeni.

— Dar putem ajunge, și să ne ferim de patrule?

— Da, draga mea. În cazul cînd ne-am travesti și am fi arestați pe drum, ne-am găsi într-o situație dramatică.

Diana se cuibări la pieptul lui.

— Dacă tu ești cu mine, nu mă mai tem de nimic, murmură ea.

Toată după-amiaza locuitorii din Arpino greblară iarba din bătătura satului. Ibiscus supraveghe construirea unui chioșc pe care fetele îl împodobiră cu frunze de ferigă și cu flori. Bucătarii vilei alergau în toate părțile și scoteau din cuptoare turtele dospite cu miere și fripturile. Aerul era saturat de mirosul mirodeniilor și al fripturilor de miel și de rațe pe care le trăseseră în frigări. Chelarul vilei își zise că probabil Kaeso a înnebunit, cînd văzu ce fel de vin se va servi celor din Arpino.

Zvonul de glasuri din bătătura satului păru că se mai domolește, cînd cortegiul nupțial apăru în poarta vilei. Apoi începură uralele și aclamațiile. Pentru Diana ! Pentru Marcellus ! Și în același timp și pentru familia lui Appius Kaeso !

Se opriră unul lîngă altul, în chioșcul improvizat de lucrători și după ce se făcu liniște, Kaeso care părea mai demn decît niciodată, le împreună mîinile și le ceru să declare că doresc să devină soț și soție. Apoi cu glasul solemn le spuse că unirea lor a fost celebrată în conformitate cu prevederile legii matrimoniale.

Tinerii căsătoriți se întoarseră spre oamenii din Arpino. Urările reîncepură. Familia Kaeso îi felicitară și-i îmbrățișară cu dragoste. În primul moment lucrătorii nu știură cum ar trebui să procedeze. Un moșneag cu capul tremurînd, se apropie de ei și le strînse mîinile. Veni și Ibiscus, mîndru cum se cuvenea să fie un supraveghetor, urmat de soția sa, care se înfășurase într-un șal mai frumos decît al celorlalte femei. Imediat după aceea se apropiară și alte femei, urmate de soții lor, care își făcură loc printre ceilalți. Pe cei mai mulți dintre ei Marcellus îi cunoștea după nume. Diana o îmbrățișă pe Metella care începuse să plîngă. De Marcellus vru să scape cu o simplă înclinare respectuoasă, dar el o cuprinse în brațe și o sărută, fapt care fu cel mai de seamă incident în timpul acestei nunți. Oamenii începură s-o laude pe Metella care de rușine nu știa unde să se ascundă și în ce parte să se mai uite. Imediat după aceea Appius Kaeso făcu semn lui Ibiscus c-ar vrea să spună cîteva cuvinte. Ibiscus scoase un chiot uriaș și numaidecît se făcu liniște. Apoi le dădu de știre că stăpînul ar vrea să le vorbească și acestora îi pofti pe toți la ospăț. Sclavii începură să apară din curtea vilei, aducînd tăvile grele cu bucatele.

— Ei, ce ziceți . . . ne întoarcem la vilă? întrebă Kaeso.

— Te rog, stărui Diana, va fi mai bine să rămînem aici și să cinăm împreună cu oamenii.

— Ești o fată fără pereche, murmură Marcellus.

— Bine, dar avem și înghețată ! protestă Kaeso.

Diana își petrecu înduioșat brațul pe sub al lui Appius.

— Înghețata poate să mai aștepte, murmură ea.

Kaeso plecă fruntea și zîmbi, apoi se uită în ochii ei și dădu din cap, în semn de încuviințare.

— Nu vreți să vă uitați la Antoniu? întrebă stăpîna casei și începu să rîdă mulțumită.

Tînărul Antoniu, încins cu un șorț se postase în fața unei mese și tăia friptură de miel pentru nuntașii din Arpino.

Sarpedon se ținu de vorbă.

Jignit în demnitatea lui de profesionist și fiind convins că nu va avea nimic de pierdut, dacă va denunța familia Gallio, luă hotărîrea să ducă pînă la capăt amenințarea adresată tribunului Marcellus.

Dar dorința de a se răzbuna împotriva familiei Gallio, a cărei bunăvoință îi fusese trecută ca moștenire de la părintele său, avusese și alte motive. Dacă incidentul acesta nenorocit s-ar fi întîmplat acum cîteva săptămîni, probabil Sarpedon ar fi trecut cu vederea jignirea ce i se adusese dar acum multe se schimbaseră. Azi nu mai avea nici un motiv să aștepte favoarea patricienilor conservatori. Adevărul era că în timpul domniei acestei dinastii era mult mai bine să rupi orice legături cu oamenii aceștia, pentru a nu te duce la fund odată cu ei. Tînărul Caligula n-avea nici un fel de simpatie față de oamenii politici mai în vîrstă, care erau partizani ai economiilor și care dezaprobau risipa făcută de el în visteria imperiului. Toată lumea spunea că Împăratul Cizmuliță va încerca să îngenuncheze opoziția lor, la prima ocazie ce se va oferi.

Sarpedon îl cunoștea pe Quintus, deși nu-l mai văzuse din ziua ascensiunii lui neașteptate între curtenii lui Caligula. Din fericire pentru el însuși, venerabilul Tuscus murise primăvara trecută și Sarpedon care-l îngrijise în timpul bolii de care suferise bătrînul poet și bărbat de Stat nu mai avusese ocazia să vadă pe nimeni dintre membrii familiei lui. Nu știa nici dacă familia acestuia va continua să-l păstreze în calitate de medic al casei, după moartea bătrînului. Fără îndoială nu putea decît să-i folosească, dacă îi va dovedi lui Quintus de partea cui este el, în lupta încinsă între Împăratul Cizmuliță și membrii senatului.

Oricît ar fi fost de revoltat și de nerăbdător, Sarpedon totuși nu îndrăzni să dea buzna peste augusta persoană a lui Quintus, mai ales cu intenția de a trăda familia Gallio. În conformitate cu obiceiul curții, ceru o audiență și așteptă nerăbdător vreme de trei zile pentru a fi admis în fața înaltului și puternicului Quintus. Dar în timpul acestei așteptări avu ocazia să-și completeze amănuntele răzbunării sale, deoarece sclavul său aflase de la Decimus că senatorul și Marcellus au plecat cu grecul într-o direcție necunoscută.

După ce-și făcu drum printre cei care se îmbulzeau în fața palatului, Sarpedon, asudat și ostenit, fu lăsat să aștepte în atriul de marmură împodobit cu aur și fildeș, între ceilalți potentați sosiți din provincie pentru a cere favoruri. Deși era încă devreme, majoritatea demnitarilor arătau amețiți de băutură; unii dintre ei făceau strîmbături caraghioase, iar alții se plecau peste balustrada scărilor și începeau să vomite.

Într-un tîrziu Sarpedon fu introdus în camera lui Quintus care luase hotărîrea să termine repede cu el, dar asta înainte de a-i spune că îi aduce știre despre sclavul Demetrius care era în slujba familiei Gallio. Cînd îi spuse vorbele acestea, Quintus tresări și începu să-l asculte cu atenție. La vila senatorului fusese adus un evreu creștin care recitase descîntece pentru vindecarea grecului care fusese ușor rănit. Tribunul Marcellus nu numai că nu era mort, dar el îl adusese pe vrăjitorul acesta în casa senatorului, ori din vorbele și toată atitudinea lui se poate vedea limpede că el este în legătură strînsă cu revoluționarii creștini. Senatorul și

Marcellus au scos din casă în taină pe acest sclav grec și au plecat cu el probabil pentru a-l ascunde undeva, ceea ce dovedește că uneltesc împreună.

Quintus îl ascultă cu interes, dar cu toate acestea Sarpedon se pomeni copleșit de invective și de reproșuri, din pricină că i-a trebuit atîta vreme, pentru a se decide să-i denunțe!

— Ascultă Sarpedon, zbieră Quintus la el, toată viața n-ai fost altceva decît un zevzec. Dacă s-ar fi întîmplat să nu fii fiul tatălui tău, care a fost un medic înțelept, nimeni nu te-ar chema nici pentru ca să dai o curățenie unui cîine, cînd era bolnav de pîntecariță!

Văzînd ce părere are favoritul Împăratului despre el, Sarpedon se ridică de pe scaun și se înclină, apoi se retrase de-a-ndăratele spre ușă și ieși în atriul care duhnea, din pricina aerului stătut.

În vremea de astăzi nimeni nu știa cum ar trebui să se poarte, pentru ca să cîștige încrederea lui Caligula. Un fapt însă era mai presus de îndoială: imperiul era în declin, dar înainte de prăbușirea Împăratului Cizmuliță, el va avea grijă ca pe toți cei care mai credeau în simțul omeniei să-i îngenuncheze și să-i umilească.

Quintus nu îl informă imediat pe Împăratul Cizmuliță despre ceea ce aflase de la Sarpedon, zicîndu-și că va fi mai bine ca în primul rînd să pună mîna pe prada sa proprie. Dacă Marcellus este în viață, el știe unde se găsește Diana.

Fu trimis un număr redus de pretorieni din garda palatului pentru a supraveghea vila senatorului Gallio și a face raport despre orice mișcare se va constata. Ziua următoare primi știrea că senatorul s-a întors singur din drumul pe care-l făcuse. Dar în palatul imperial era atîta învălmășeală, încît Quintus, își zise că va fi preferabil să mai aștepte, înainte de a da o lovitură decisivă. Favoriții curții sosiseră în număr mare, încît nu te puteai ocupa de nimic altceva decît de cererile lor. Acuzația împotriva senatorului mai putea întîrzia, dar cu toate acestea ordonă gărzii să continue supravegherea vilei. Dacă se va arăta tribunul Marcellus, îl vor aresta imediat.

Îi veni să rîdă, gîndindu-se la Tullus care va avea oarecare bătaie de cap în această împrejurare; dar pe Quintus îl interesa prea puțin ce va face Tullus, deoarece nici el nici Marcellus nu puteau să-i fie de vreun folos. El fusese cel care sugerase Împăratului ideea de a-l însărcina pe Tullus să curețe catacombele. Ce va zice oare, cînd se va pomeni în față cu prietenul său din copilărie, astăzi cumnatul lui, și care va trebui să-l aresteze!

În orice caz, treaba asta îl privește!

Tîrziu, în noaptea a treia de « *Ludi Romani* », Quintus primi știrea că Diana s-a întors acasă, însoțită de Marcellus.

Împăratul Cizmuliță băuse toată ziua, așa că acum începuse să zbiere și să-i pălmuiască slujitorii însărcinați să-l ducă la culcare. De obicei, după cîte o beție atît de crîncenă, Împăratul se lăsa foarte liniștit în grija slujitorilor care, după ce-l dezbrăcau și-l întindeau în pat, nu aveau nevoie să se mai ocupe de el. De astă dată însă zgomotul infernal al străzilor și urletele dezmățului din palat erau atît de asurzitoare încît

Cizmuliță nu putea închide ochii și se zvîrcolea în așternut, chinuit de dureri atroce de cap.

Pînă și Quintus își primi partea lui de invective și înjurături. Împăratul îl făcu răspunzător pentru urletele celor care treceau în cortegii pe stradă și pentru condițiile respingătoare în care se aflau sălile de festivități ale palatului. Afară de asta, spunea Împăratul, felul în care s-au desfășurat astăzi festivitățile din *Forum Iulian* a fost o adevărată rușine.

— Ia spune, Quintus, cine poartă vina? Pînă acum nu s-a întîmplat încă să se audă citindu-se o odă atît de banală și atît de lungă dedicată lui Jupiter și nici nu s-au mai auzit coruri care să cînte atît de prost!

— Aveți dreptate, Maiestate, dar sîntem obligați să respectăm vechiul ritual, răspunse Quintus cu glasul mieros.

Imediat după aceea îi păru rău c-a încercat să se dezvinovățească. Acum nu era momentul să-i răspundă lui Cizmuliță cu « aveți dreptate . . . dar », indiferent de temeinicia răspunsului pe care i l-ar fi dat, Maiestatea Sa se înfurie și începu să zbiere, că împrejurul său are o adunătură de tîmpiți! Prin urmare, este tocmai timpul să încredințeze demnitățile curții unor oameni care-i vor asculta poruncile. Quintus cu tot ce a făcut pînă acum, s-a dovedit un demnitar incapabil.

Astfel Quintus își zise că acesta este momentul cel mai indicat pentru a recîștiga favoarea Împăratului, așa că pofti pe toți ceilalți să iasă din dormitor.

— Fiica lui Gallus, a fost găsită, îl anunță el.

— Ei, comedie! exclamă Cizmuliță. Va să zică la urmă tîrîtoarele tale totuși au reușit să-i descopere ascunzătoarea. Unde este acum această fermecătoare sirenă de gheață?

— Este în casa ei părintească. A sosit acum un ceas, Maiestate.

— A adus-o grecul tău favorit?

— Nu, Maiestate . . . grecul a fost ascuns de senatorul Gallio. Diana a fost adusă acasă de tribunul Marcellus, despre care se spunea că s-a înecat.

— Ooo, va să zică a apărut și el? Adoratorul! Și ce a făcut pînă acum, din ziua cînd a dispărut și s-a crezut despre el că s-a înecat în mare?

— A stat ascuns. Se spune despre el că este creștin, Maiestate!

— Ce face! zbieră Cizmuliță. Creștin! Cum se poate ca un tribun să se însoțească cu astfel de netrebnici? Nu cumva prostul acesta își închipuie c-ar putea să se pună în fruntea unei revoluții? Dă ordin să fie arestat pentru trădare! Să-l aduci în fața mea! Chiar acum!

— Este foarte tîrziu, Maiestate, și mîine veți avea mult de lucru.

— Sînt mort de oboseală, Quintus, din pricina acestor festivități plictisitoare. Ce chinuri ne mai impune Jupiter pentru ziua de mîine?

— Maiestatea Voastră va trebui să participe la jocurile sportive ce se vor desfășura înainte de amiază. Va urma apoi recepția gărzii pretorienilor în senat și după aceea banchetul dat în cinstea lor și a soțiilor lor.

— Fără îndoială cu discursuri! gemu Cizmuliță.

— Aceasta este tradiția, Maiestate. După banchet va urma o procesiune la templul lui Jupiter, unde senatorii vă vor prezenta omagiile lor.

— Nici o plăcere, va să zică! Nu te-ai gîndit, Quintus că banchetul acesta în onoarea caraghioşilor de pretorieni ar putea fi înveselit cu ceva, pentru a mai îmblînzi banalitatea discursurilor?

— La masă Maiestatea Voastră va avea parte de o plăcută vecinătate... Am poftit pe fiica lui Irod Antipa, Tetrarhul Galileei şi al Perrei.

— Pe dezmăţata aceea... de Salomeea! ţipă Cizmuliţă. Sînt sătul de ea pînă peste cap.

— Mi-am închipuit că Maiestatea Voastră aţi constatat că este o fată atrăgătoare şi spirituală, răspunse Quintus şi zîmbi cu înţeles. Am văzut că se străduieşte în toate chipurile să facă plăcere Maiestăţii Voastre.

Cizmuliţă făcu o strîmbătură, apoi cu totul pe neaşteptate, obrazul i se lumină.

— Poftеşte pe fiica lui Gallus. O vei aşeza în dreapta mea, iar pe Salomeea în stînga. Vom cere Salomeei să exceleze din nou cu anecdotele ei, zise Împăratul şi începu să rîdă, ducîndu-şi mîinile la frunte.

— Legatul Gallus nu va considera acest procedeu, drept o gravă jignire, adresată fiicei sale? întrebă Quintus speriat.

— În felul acesta îi vom da şi ei o lecţie, murmură Cizmuliţă, pentru că îşi risipeşte fermecătoarele surîsuri de dragul unui tribun care uneltеşte să înfiinţeze un alt guvern pentru imperiul nostru. Trimite imediat după el şi să fie reţinut în închisoarea palatului!

Quintus încercă să facă un gest de protest.

— Va fi arestat firеşte, în conformitate cu dispoziţiunile privitoare la tribuni, se grăbi Cizmuliţă să adauge. Îi veţi acorda toate înlesnirile prevăzute. În acelaşi timp vei pofti pe Diana la acest banchet. Te vei duce mîine dimineaţă, tu însuţi, şi o vei pofti. Dacă va ezita să vină, îi vei spune că Împăratul ar putea să procedeze mult mai îngăduitor faţă de prietenul ei creştin, în cazul cînd va onora banchetul cu prezenţa ei.

— Eu am crezut că Maiestatea Voastră ţine la Diana şi doreşte să-i cîştige favoarea! Prin urmare ar fi imposibil ca ameninţînd-o să puteţi reuşi în scopul pe care-l urmăriţi! Eu sînt de părere că dacă i-aţi acorda mai multă atenţie, ar fi mai uşor ca ea să-l uite pe tribunul Marcellus.

— Dimpotrivă! zbieră Cizmuliţă. Fata aceasta care umblă cu nasul în vînt nu are nevoie de adulaţii, ci de cîteva lovituri de bice. Cît despre adoratul ei, adăugă Împăratul, şi se uită enigmatic la Quintus, cu el avem alte planuri.

— Stăpîne, să nu uitaţi că el este fiul senatorului Gallio! protestă Quintus.

— Cu atît mai rău pentru el! ripostă Cizmuliţă. Cu această ocazie, vom da şi bătrînului o lecţie... astfel că senatul va putea să-şi dea seama de realitate!

Quintus plecă el însuşi însoţit de un detaşament de pretorieni călare, îmbrăcaţi în uniforme strălucitoare pentru a înmîna Dianei invitaţia la banchetul Împăratului. Fu anunţată în apartamentul ei. Coborî imediat în atriu. Era palidă şi cu ochii umflaţi de plîns, dar atitudinea ei părea

foarte mîndră. Paula care se simțea năucită și înspăimîntată, veni împreună cu ea.

Quintus se înclină cu tot respectul în fața lor și întinse Dianei impozantul sul de pergament; dar văzînd că Diana nu poate desprinde destul de repede numeroasele peceți cu care era închis și presimțind că ar putea economisi un timp prețios, deoarece înainte de amiază avea o mulțime de obligații, Quintus le spuse ce conține documentul. Diana tresări speriată.

— N-ai vrea s-o informezi pe Maiestatea Sa, începu Paula, încercînd să-și stăpînească tremurul glasului, că fiica Legatului Gallus este prea adînc întristată, pentru a putea fi o plăcută tovărășie la banchetul imperial?

— Invitația Împăratului — începu Quintus și se înclină rigid în fața ei — nu este adresată soției Legatului Gallus, ci fiicei sale. De vreme ce este aici de față, va răspunde singură ce hotărăște.

— Mama a spus adevărul, declară Diana, cu glasul stins. Te rog spune Împăratului să mă ierte. Eu sînt bolnavă.

— Probabil va fi nevoie să-ți spun că tribunul Marcellus, care acum se găsește în închisoarea palatului, va fi judecat mîine pentru trădare. S-ar putea ca atitudinea Împăratului să fie mai binevoitoare, în cazul cînd fiica Legatului Gallus va fi dispusă să onoreze banchetul cu grațioasa ei prezență.

— Bine, răspunse Diana, cu glasul abia perceptibil. Voi veni.

— Dacă soțul meu ar fi acasă, adăugă Paula, renunțînd la orice prudență, cred c-ar fi vărsare de sînge înainte de a ne impune această crudă umilință.

— Ești surescitată, declară Quintas. Îngăduie-mi să-ți spun că nu-ți poate folosi la nimic, făcînd astfel de declarații. Eu n-o voi informa pe Maiestatea Sa, dar totuși te sfătuiesc să fii mai prudentă.

Apoi înclinîndu-se adînc, se întoarse în loc și ieși în peristil, urmat de suită.

Marcellus rămase mirat de felul în care fu tratat atît de pretorienii care-l arestaseră cît și de slujbașii închisorii palatului. Probabil purtarea lor se datora calității sale de tribun. Fiind trezit din somn în toiul nopții, în vila lui Gallus, coborîse în atriu unde era așteptat de un centurion care adusese douăzeci de pretorieni.

Dîndu-și seama c-ar fi zadarnic să se împotrivească unor oameni care veniseră în număr mare, le ceru voie să se întoarcă în apartamentul său, pentru a-și lua lucrurile de care va avea nevoie, și cererea îi fu aprobată cu toată curtoazia. Despărțirea fu dureroasă. Diana se încleștă cu amîndouă mîinile de el și începu să plîngă cu disperare.

— Fii curajoasă, draga mea, o imploră el. Probabil arestarea aceasta a fost ordonată numai cu intenția de a mă umili. S-ar putea ca Împăratul să-mi facă reproșuri severe, ca după aceea să mă pună în libertate . . . după ce mă va preveni ce mi se poate întîmpla de aici înainte. Să nu ne pierdem nădejdea.

Apoi se desprinse din brațele ei și îl urmă pe centurion. Militarii îi oferiră un cal și-l împresurară din toate părțile; nimeni dintre cei care circulau pe străzi, cu ocazia acestor festivități, n-ar fi putut să bănuiască despre el că este arestat.

După ce ajunseră la palat, fu condus în închisoare. Închisoarea era subterană, dar celula pe care i-o rezervară, era luminată și ventilată, iar mobila, părea destul de bună. Centurionul îi spuse că este liber să-și anunțe pe prietenii săi unde se găsește acum; mesajele trimise de el vor fi expediate imediat și va putea primi orice vizitator.

Marcellus se așeză numaidecît la masă și făcu o scrisoare:

« Marcipor: Sînt în închisoarea palatului, arestat pentru învinuirea de trădare. Informează-i pe membrii familiei. Vei putea să mă vizitezi în închisoare, dar cred că va fi mai bine ca senatorul să nu fie expus unei astfel de umilințe. Sînt bine tratat. Cînd vei veni, să-mi aduci cămașa — Marcellus. »

Puțin după revărsatul zorilor Marcipor sosi. Părea grav și ostenit, ca orice om în vîrstă. Sentinelele se retraseră imediat ce-l introduseră în celulă, dîndu-le astfel să înțeleagă că nu vor asculta ce-și vorbesc. Mîinile reci ca gheața ale lui Marcipor începuseră să tremure. Privirile ochilor îi erau tulburate.

— Fiule, aș prefera să mor, decît să te văd umilit în felul acesta, datorită persecuțiilor, zise bătrînul Marcipor cu glasul tremurînd.

— Marcipor — s-a întîmplat uneori ca oamenii să fie obligați să-și sacrifice viața în interesul unei cauze mari. Mă simt profund întristat, dar nu din pricina mea, ci a celor care mă iubesc.

— Îngăduie-mi să trimit vorbă lui Petru, îl rugă Marcipor. El dispune de puteri extraordinare, și ar putea să te scoată din această închisoare.

Marcellus clătină din cap.

— Nu, Marcipor. Viața lui Petru are prea mare valoare, pentru a ne putea permite s-o expunem primejdiei.

— Dar Cristos! El n-ar putea veni în ajutorul tău . . . și al lui Petru? întrebă moșneagul cu ochii plini de lacrimi.

— Nu trebuie să ispitim bunătatea lui Cristos, Marcipor.

— Ți-am adus cămașa, stăpîne, zise Marcipor și desfăcîndu-și tunica, scoase veșmîntul fără cusături.

Marcellus întinse amîndouă mîinile.

— Nu te întrista Marcipor, zise el cu glasul blînd și puse mîna pe umărul șubred al moșneagului. Să vii mîine din nou, căci s-ar putea să-ți dau vești mai bune decît cele de acum.

În timpul banchetului, stînd așezată la masa înaltă, alături de Împărat, care era beat, Diana se simți profund îndurerată de tragica mirare ce o vedea oglindindu-se în privirile senatorului Gallio. Venise singur la acest banchet, pentru că fusese obligat să vină. Îl așezară la o masă mai depărtată, dar atît el cît și Diana se vedeau unul pe altul și se putea constata cu ușurință că el era convins despre ea că l-a părăsit pe fiul său în momentul acestei îngrozitoare primejdii. Diana ar fi vrut să se repeadă

la el și să-i explice motivul pentru care a venit la acest banchet, dar îi era imposibil. Situația, chiar în felul în care se prezenta acum, era destul de delicată.

Caligula se ocupa mai mult de Salomeea. Încercase s-o convingă, dar fără să reușească, să repete cîteva dintre anecdotele ei, dar presimțind că Împăratul ar vrea s-o întrebuințeze drept unealtă pentru scopurile lui nemărturisite, încercase să pară cît mai demnă. Cizmuliță care n-o văzuse încă niciodată în această atitudine, nu știa cum ar trebui să procedeze față de ea. Planul pe care și-l făcuse pentru a se distra în timpul acestui banchet, nu mai corespundea realității. În dreapta sa cu Diana, care sta indiferentă și demnă, și cu Salomeea pe stînga, dar fără s-o poată determina să colaboreze cu el pentru umilirea Dianei. Împăratul care sosise într-o înaintată stare de ebrietate, își zise că va trebui să recurgă la altă stratagemă.

Se întoarse spre Salomeea, și-i spuse pe un ton, anume pentru a putea fi auzit și de Diana.

— L-am arestat pe unul dintre creștinii aceia care urmăresc să răstoarne guvernul Imperiului. Cazul acesta prezintă un interes special, fiind vorba despre un tribun. Ce zici, dulce Salomeea, ți-ar face plăcere să vezi un tribun creștin retrăgîndu-și vorbele și renegîndu-și credința, în prezența gărzii pretorienilor și a senatului?

Salomeea întoarse capul spre umăr și-i zîmbi enigmatică.

— Cred că situația aceasta va fi riscantă, afară de cazul cînd Împăratul are intenția să meargă pînă la capăt. Creștinii aceștia, Maiestate, nu-și reneagă niciodată credința. Într-un rînd tatăl meu a încercat să-l determine pe un creștin, în pretoriu, să-și renege credința, dar în loc să și-o renege, a ținut o cuvîntare care a contribuit la compromiterea reputației întregii noastre familii și mai ales a reputației mele ! Dacă ai fi auzit vorbele pe care le-a spus despre mine, ai fi rămas îngrozit ! Purtarea lui a fost de neîngăduit ! Așa că am fost obligați să-l pedepsim.

Ochii răi și șașii ai lui Caligula scăpărară.

— L-ați biciuit? întrebă el . . . convins că Diana a auzit întrebarea.

— I-am tăiat capul ! răspunse Salomeea.

— Va să zică l-ai pedepsit, zise Caligula. Dar ce faceți cu cei care spun vorbe neîntemeiate pe socoteala voastră, chiar acolo în Galileea? întrebă el, înghiontind-o cu cotul și începu să rîdă. Imediat după aceea se întoarse spre Diana, pentru a vedea ce impresie a făcut asupra ei această conversație și constată că este palidă ca o moartă.

Quintus care-și asumase rolul de pretor, anunță că va vorbi cu Cornelius Capito, care ținu cel mai execrabil discurs dintre toate cele de pe acum, deoarece în mod inexorabil trebuia să-l elogieze pe Caligula, ori bătrînul Capito era un bărbat corect. Urmă un cor care cîntă o odă. Un Prinț egiptean ținu o cuvîntare și în timpul acesta Caligula era gata s-adoarmă. Făcu semn lui Quintus, iar acesta spuse ceva unui ajutor al său.

— Acum vom avea ocazia, se adresă Cizmuliță Salomeei, să ne convingem pînă unde merge devotamentul unui tribun creștin față de credința sa. Am trimis după el să-l aducă.

— Nu uita ce ți-am spus, Maiestate. Oamenii aceștia nu se tem de nimic.

— Vrei să faci prinsoare?

— Pe orice vei vrea, Maiestate, răspunse ea indiferentă.

Caligula își desprinse brățara de smaralde și o puse pe masă.

Salomeea scoase un medalion pe care-l avea prins pe lanțul de aur dimprejurul gîtului și-l deschise.

— Hîmm! murmură Caligula. Ce ai acolo... o șuviță de păr, ei?

— O șuviță de păr din capul singurului om cinstit pe care l-am văzut în toată viața mea, răspunse Salomeea. A fost și cel mai curajos dintre toți.

Caligula se ridică în picioare cu greutate și toată adunarea aceasta de demnitari ai imperiului se ridică și se înclină în fața lui. Le făcu semn cu mîna să se așeze din nou. Se simte impresionat de multiplele lor dovezi de fidelitate față de tron, zise el. Se pare că atît garda pretorienilor cît și senatul apreciază valoarea credinței unanime față de Împărat și față de Imperiu. Cei de față îl ovaționară, dar manifestația aceasta păru timidă.

În timpul din urmă, a ajuns la cunoștința Împăratului că o grupare secretă, formată din creștini, a început să uneltească, și să vorbească despre un Împărat, — un demagog evreu cu numele Iisus — care a fost condamnat pentru trădare și tulburarea liniștii publice, la Ierusalim, unde a și fost crucificat. Ucenicii săi — un grup de pescari ignoranți și superstițioși — au răspîndit știrea că Învățătorul lor a înviat și va întemeia o nouă Împărăție.

— Nebunia aceasta! Nici n-ar merita să vorbim despre ea, adăugă Caligula, dacă s-ar limita numai la oameni naivi și la fanatici care-și închipuie că ar avea ceva de cîștigat dintr-o schimbare de domnie. Dar de astă dată am aflat că este creștin și un tribun al nostru, Marcellus Gallio!

Privirile invitaților se întoarseră încet spre senatorul Gallio. Dar el nici nu clipi; sta cenușiu la față și se uita la Caligula; gura îi era încleștată și ochii îi scăpărau.

— Nu ne vine să credem, continuă Cizmuliță, că raportul ce ni s-a făcut, ar putea să fie întemeiat. Tribunul Marcellus Gallio, în conformitate cu legea, are dreptul să se prezinte în fața voastră și să se apere!

Diana se simți mîndră de soțul ei; enorm de mîndră, cînd îl văzu că intră cu fruntea sus, înconjurat din trei părți de gardienii palatului care pătrunseră în sală și se apropiară de masa înaltă la care era așezat Împăratul. Pretorienii erau toți impunători și cu înfățișare atletică, între douăzeci și treizeci de ani, cu maxilare puternice, lați în umeri și cu obrazele arse de soare; totuși — își zise Diana — Marcellus este cel mai impunător dintre ei; și dacă Iisus, al cărui eroism l-a inspirat atît de puternic pe adoratul ei soț, ar fi avut cîndva nevoie de unul care să lupte pentru el, nu putea să aleagă un bărbat mai desăvîrșit decît pe Marcellus al ei!

Îi fusese atît de frică și se temuse atît de mult că el nu va înțelege motivul prezenței ei în această sală, alături de netrebnicul acesta beat, cu obrazul de cocă și cu ochii mici și cruzi. Dar nu — Marcellus înțe-

lesese. Ochii li se întîlniră și în ochii lui se aprinse un zîmbet de adorație. Buzele lui făcură o mișcare, ca și cînd i-ar fi trimis un sărut.

Marcellus făcu un pas și se opri în fața Împăratului. Toată lumea se uita încremenită și fără să facă nici o mișcare. Tăcerea din sală părea chinuitoare. În fața palatului începuse să se adune procesiunea celor care trebuiau să însoțească membrii corpurilor legiuitoare la *Templul lui Jupiter*. Alămurile cîntau și mulțimea adunată în lungul străzilor laterale începuse să chiuie și să aclame, dar în sala aceasta în care se ținea banchetul nu se auzea nimic.

— Tribune Marcellus Gallio, începu Caligula, încercînd să pară demn, ești acuzat că te-ai asociat cu acei revoluționari care se numesc creștini. Se spune că acești urzitori ai revoluției — în mare parte sclavi și tîlhari — au proclamat întemeierea Împărăției lui Iisus, evreul acela din Palestina care a fost condamnat și executat pentru trădare, blasfemie și tulburarea ordinii publice. Ce ai de răspuns?

Diana încercă să descifreze trăsăturile obrazul nepăsător al soțului ei, dar nu putu descoperi nici o urmă de spaimă. Judecînd după atitudinea lui de acum, părea că s-a prezentat la Împărat pentru a i se conferi o distincție! Cît era de elegant în uniforma lui de tribun! Ce putea să fie veșmîntul acela de culoare cafenie pe care-l ținea păturit în brațe? Diana simți că ceva îi taie respirația, cînd înțelese că este cămașa galileanului! O lacrimă fierbinte îi fugi în lungul obrazului. O... Cristoase... îndură-te! Marcellus a adus cu el cămașa Ta! Coboară mila Ta spre Marcellus care Te adoră atît de mult! A renunțat la atîtea mulțumiri, de dragul învățăturii Tale! Acum este în fața judecății și încearcă într-un fel tot atît de cumplit, ceea ce a greșit față de Tine! Rogu-Te, Cristoase, ajută lui Marcellus al meu!

— Este adevărat, Maiestatea Voastră, răspunse Marcellus cu glasul sonor care putea fi auzit pînă în fundul sălii, că eu sînt creștin, dar nu sînt trădător! Nu am uneltit împotriva guvernului Imperiului roman. Acest Iisus pe care eu l-am crucificat, este un rege adevărat, dar împărăția lui nu face parte din lumea aceasta. El nu are nevoie de un tron pămîntesc. Împărăția lui urmărește să se întemeieze în sufletul și în inimile oamenilor care încearcă să trăiască în pace, cu dreptate și bună învoire între semenii lor.

— Spui că tu l-ai crucificat pe acest evreu? întrebă Caligula. În cazul acesta, ce te determină să-ți primejduiești viața, în calitate de reprezentant al lui?

— Asta este o problemă de echitate, Maiestatea Voastră. Iisus n-a săvîrșit nici o crimă. Procuratorul care l-a judecat a stăruit pe lîngă acuzatorii lui să-și retragă plîngerile și Iisus să fie eliberat! Omul acesta nu făcuse altceva, decît cutreiera regiunile rurale și îndemna oamenii să fie buni unii față de alții, să fie cinstiți și iubitori de adevăr, milosi și îngăduitori. A vindecat pe cei bolnavi, a dat vedere celor orbi, iar pe cei triști i-a îmbărbătat.

Oamenii aceștia l-au urmat — cu miile — din loc în loc și zi de zi, ascultînd cuvintele lui și străduindu-se să ajungă cît mai aproape de el, pentru a-și găsi mîngîierea în durerile lor. Au ocolit sinagogele ale căror

rabini nu se interesau de ei, decît pentru banii și animalele de jertfă pe care le aduceau; n-au vîndut și n-au mai cumpărat decît de la cei care vindeau și cumpărau cu dreaptă măsură.

Aici Marcellus se opri.

— Continuă! porunci Împăratul. Ești un bun apărător al cauzei tale! și zîmbi disprețuitor. Aproape m-ai convins și pe mine ca să devin adept al acestei învățături!

— Maiestate, continuă Marcellus cu glasul cutremurat de păreri de rău, eu am primit ordinul pentru ducerea la sfîrșit a execuției prin crucificare a lui Iisus Cristos! Sentința s-a pronunțat într-o limbă pe care eu n-o cunoșteam pe vremea aceea; și n-am fost în stare să-mi dau seama de grozăvia crimei pe care am săvîrșit-o, decît în momentul cînd nimic nu mai putea fi îndreptat.

— Crimă? Ce fel de crimă? întrebă Caligula în bătaie de joc. Nu cumva pentru tine era o crimă să te supui ordinelor primite de la conducătorii Imperiului?

— Imperiul, Maiestate, este format din oameni slabi care pot săvîrși greșeli. Aceasta de acum, este cea mai mare greșeală ce s-a săvîrșit vreodată de către conducătorii unui imperiu!

— Așa! Va să zică conducătorii Imperiului săvîrșesc greșeli! rînji Caligula. Probabil vei fi destul de îndrăzneț ca să afirmi că și Împăratul ar putea săvîrși greșeli!

— Maiestate, eu sînt cel care stă în fața judecății, nu Împăratul, răspunse Marcellus și se înclină.

Caligula păru că nu s-a așteptat la răspunsul acesta și se aprinse la obraz ca o flacără. Din partea unde era Salomeea se auzi un chicotit gutural care-l făcu să devină și mai întărîtat.

— Ce este veșmîntul acela de culoare cafenie pe care-l ții pe braț? întrebă el și întinse arătătorul.

— Este cămașa Lui, Maiestate, răspunse Marcellus și o desfăcu, ca să o poată vedea. Cu aceasta a fost îmbrăcat, în ziua cînd a fost condamnat și se îndrepta spre crucificare!

— Și ai avut nerușinarea s-o iei cu tine și s-o aduci aici în pretoriu, ei? Predă-o comandantului gărzii!

Marcellus se supuse. Centurionul întinse fără voie mîna după ea, dar cînd s-o primească, veșmîntul îi scăpă din mînă. Centurionul își ridică fruntea cu mîndrie, semn ca Marcellus să o ridice, dar el nu se mișcă.

— Dă centurionului cămașa! porunci Caligula.

Marcellus se plecă și ridicînd-o o oferi centurionului, care se feri la o parte și făcu semn pretorianului de lîngă el s-o primească. Soldatul întinse mîna și cînd o luă, o scăpă și el pe mozaicul sălii. Cei din sala banchetului păreau că nu mai îndrăznesc nici să mai respire.

— Adu-o încoace! strigă Caligula cu trufie, și întinse mîna cu degetele rășchirate spre el.

Marcellus se plecă din nou și după ce o ridică se apropie de el. În momentul acesta Salomeea ridică privirea pe neașteptate și întîlnind ochii Împăratului, se încruntă ca să-l prevină să n-o primească.

— Dă-o fiicei Legatului Gallus, porunci Caligula. O va păstra ca amintire de la tine.

Marcellus se ridică pe vîrful picioarelor și o dărui Dianei care se întinse peste masă, ca s-o primească. Se uitară îndelung unul la altul și-și zîmbiră ca și cînd ar fi fost numai ei singuri în sală. Marcellus se întoarse din nou alături de comandantul gărzii și privirile tuturor erau acum îndreptate spre Diana care strîngea cămașa la piept și părea extaziată.

Împăratul Cizmuliță nu era om care să se lase impresionat cu ușurință, dar își dădu seama că situația aceasta începe să ia o întorsătură primejdioasă.

Se așteptase la un fel de dramă cu care să impresioneze pe senatori. Bătrînii aceștia trebuiau să se împace cu gîndul că Împăratul le cere credință și supunere necondiționată, indiferent dacă este vorba despre un plebeu de pe stradă sau despre un membru din casta patricienilor. Obrazul începuse acum să-i tresară furios. Se întoarse și se uită la Marcellus.

— Se pare că atribui o mare însemnătate acestui veșmînt!

— Da, Maiestate, răspunse Marcellus cu glasul liniștit!

— Vei fi oare destul de prost, pentru a-ți putea închipui că este vrăjit?

— În cămașa aceasta rezidă o forță neobișnuită, Maiestate, pentru toți cei care cred c-a fost purtată de Iisus, Fiul lui Dumnezeu!

În largul sălii se simți un fel de freamăt; ca o respirație intermitentă și grăbită a celor care staseră pînă acum înmărmuriți sunete guturale și nearticulate ale celor care ar vrea să spună ceva; țăcănitul metalic al săbiilor care se loveau de armele vecinilor, cînd asistenții se întorceau să se uite la cei din apropierea lor.

— Aceasta este blasfemie! țipă Caligula. Cum ai îndrăznit să stai aici în fața noastră, într-o zi ca aceasta, cînd se desfășoară serbările în cinstea Marelui Jupiter și să afirmi cu toată liniștea că evreul tău crucificat este de origine divină?

— Vorbele mele nu reprezintă lipsă de respect față de Jupiter, Maiestate. Numeroase generații ale neamului nostru și-au recitat rugăciunile în templul lui Jupiter, dar Împăratul meu nu l-a pizmuit din pricina cinstei ce i s-a făcut. El este binevoitor față de noi toți oamenii care încearcă să se adăpostească sub aripa ocrotitoare a cuiva. Iisus n-a venit în lume pentru a spulbera nădejdile oamenilor, ci pentru a-i face pe toți iubitorii de adevăr și milă să asculte învățătura sa și să-l urmeze.

Diana era mîndră, atît de mîndră de Marcellus! În realitate cel care se găsea în fața judecății nu era Marcellus! Toți cei care erau în această uriașă sală de judecată, afară de Marcellus, se găseau aici pentru a fi judecați! Caligula tuna și fulgera, dar acuzația lui nu se întemeia pe nimic. Ce Împărat demn ar fi fost Marcellus! își zise ea. Era gata să se ridice în picioare și să strige: «Senatori! Proclamați-l pe Marcellus Împărat. El se va strădui să facă Imperiul nostru din nou mare și puternic!»

Ecoul alămurilor din piață păru că începe să crească în intensitate. Strigătele mulțimii deveniseră ascuțite și nerăbdătoare. Sosise timpul ca procesiunea să pornească la drum.

— Tribune, Marcellus Gallio, începu Caligula cu glasul sever, nu este intenția noastră să te condamnăm la moarte, de față cu părintele tău care este bărbat în vîrstă și de față cu acești onorabili bărbați ce se găsesc alături de el și slujesc interesele imperiului în senat. Prin urmare gîndește-te bine, înainte de a răspunde la ultima întrebare ce ți-o voi pune. Vrei să renegi și să renunți pentru totdeauna la greșita alegere pe care ai făcut-o, asociindu-te cu acest evreu din Galileea care spune despre el însuși că este rege?

În sală se făcuse din nou tăcere adîncă.

Salomeea zîmbi disprețuitoare, și întinzîndu-se după brățara de smaralde a Împăratului și-o puse pe mînă.

— Maiestate, răspunse Marcellus, dacă Imperiul dorește ca între oameni să domnească pace, dreptate și bună învoire, Regele meu va fi de partea Imperiului și a Împăratului. Dar dacă Imperiul și Împăratul au de gînd să continue îngenuncherea și măcelărirea oamenilor, ceea ce a pricinuit atîta jale și groază în toată lumea — și glasul îi deveni mai puternic — dacă toată omenirea nu va putea să aștepte de la Imperiu altceva decît lanțurile sclaviei și foamea, Regele meu își va continua drumul, pentru stîrpirea acestor rele! Asta nu se va întîmpla mîine! Maiestatea Voastră nu va avea norocul să vadă întemeierea Împărăției Lui, dar aceasta va veni!

— Acesta este ultimul tău cuvînt? întrebă Caligula.

— Da, Maiestate! răspunse Marcellus.

Caligula își îndreptă trupul.

— Tribune Marcellus Gallio, începu el, porunca noastră este să fii dus imediat în cîmpul de exerciții al arcașilor palatului și să fii executat pentru înaltă trădare!

Dar în timp cît Împăratul pronunța aceste cuvinte sala se înfioră de senzația unei întorsături neașteptate.

Diana se ridicase de la masa Împăratului și acum cobora mîndră treptele estradei, ca să-și ia locul alături de Marcellus care-i petrecu brațul împrejurul mijlocului.

— Nu, draga mea, să nu faci gestul acesta! o imploră el, ca și cînd n-ar fi fost nimeni în apropiere. Ascultă vorbele mele, iubito! Nu trebuie să faci gestul acesta! Sînt gata să mor, dar nu văd nici un motiv ca tu să-ți pierzi viața! Să ne luăm rămas bun unul de la altul, și după aceea mă vei părăsi!

Diana se uită în ochii lui și zîmbi, apoi se întoarse spre Împărat. Cînd începu să vorbească, glasul ei păru neobișnuit de adînc pentru o fată de vîrsta ei, dar destul de limpede pentru a fi auzit de toți martorii muți ai acestei drame.

— Maiestate, sînt și eu creștină! declară ea cu glasul liniștit! Marcellus este soțul meu. Pot să-l însoțesc?

Se auzi un murmur surd de proteste care fremăta în largul sălii. Caligula începu să-și frămînte mîinile care-i tremurau și clătină din cap.

— Fiica lui Gallus este curajoasă, răspunse el cu superioritate. Dar ea nu este acuzată de nimic. În același timp noi nici nu dorim s-o pedepsim.

Îți iubești soțul . . . dar iubirea aceasta nu-i va mai putea folosi, după ce va muri.

— Îi va folosi, Maiestate, dacă voi pleca împreună cu el, stărui Diana, deoarece în felul acesta nu ne vom mai despărți niciodată. Vom fi întotdeauna împreună . . . într-o împărăție unde stăpînește dragostea și buna înțelegere.

— Într-o împărăție, ei? zbieră Caligula și începu să rîdă sinistru. Va să zică și tu crezi în prostia aceasta cu împărăția! În sfîrșit — și făcu un gest nepăsător cu mîna, ar fi mai bine să te dai la o parte. Tu n-ai fost judecată și nu s-a ridicat nici o acuzație împotriva ta.

— Dacă Maiestatea Voastră este de acord, vă voi da eu dovada că sînt vinovată, răspunse Diana, așa că voi putea fi și eu condamnată. Nu doresc să mai trăiesc între hotarele unui Imperiu care se îndreaptă vertiginos spre prăbușire, lăsîndu-se condus de un om pe care nu-l interesează bunăstarea supușilor lui!

Cei din sală tresăriră, iar Caligula rămase cu gura căscată.

— Cred că vorbesc în numele tuturor celor care se găsesc în această sală, continuă Diana categorică. Bărbații aceștia înțelepți știu cu toții că Imperiul se îndreaptă spre pieire . . . dar cunosc și pricina pentru care se apropie sfîrșitul. Cît mă privește și pe mine, eu am un alt rege — și doresc să plec împreună cu soțul meu în Împărăția Lui.

Obrazul lui Cizmuliță se făcu livid.

— Pe toți zeii . . . vei pleca împreună cu el! zbieră Împăratul. Plecați . . . plecați amîndoi . . . în împărăția voastră!

Făcu semn comandantului pretorienilor.

Acesta pronunță un ordin.

Apoi se auzi glas de goarnă.

Tobele răpăiră prelung.

Soldații voinici se rînduiră de plecare.

Ordinul fusese dat.

Marcellus și Diana, ținîndu-se de mînă, își luară locul în careul pretorienilor care înaintau încet spre ieșirea impunătoare a palatului.

Bătrînul Gallio își făcu loc printre cei care se îmbulzeau să iasă, dar mîinile prietenilor lui se întinseră după el și-l opriră.

Procesiunea pretorienilor cu cei doi condamnați dispăru sub bolta de marmură a palatului. Cei din sală tresăriră, auzind glasul bezmetic al lui Cizmuliță care era beat.

Printre hohotele rîsului său isteric se auzeau cuvintele batjocoritoare ale lui Cizmuliță.

— Au plecat spre o împărăție mai bună! Ha-ha-ha! Se duc împreună să-l întîlnească pe noul lor Împărat!

Dar nimeni, afară de Cizmuliță, nu fu dispus să rîdă. Pe chipurile celor din sală nu tremura nici un zîmbet. Toți rămaseră tăcuți și întunecați. Cînd văzu că nimeni nu împărtășește veselia lui, Cizmuliță se ridică în picioare și se apropie împleticindu-se de treptele estradei, unde Quintus îl apucă de braț.

Muzicile intonau imnul lui Jupiter.

Marcellus și Diana mergeau la pas cu escorta, ținîndu-se de mînă. Amîndoi erau palizi, dar zîmbeau. Cu pași repezi, procesiunea înaintă de-a lungul coridorului, iar de aici coborî treptele de marmură și ieși în piața din fața palatului.

Mulțimea adunată, neștiind ce s-a întîmplat, dar închipuindu-și că acesta este primul grup al patricienilor care se îndrepta spre *Templul lui Jupiter*, îi primi cu aclamații.

Bătrînul Marcipor apăru în fața grupului de curioși și pe obrazul lui slăbit lacrimile fugeau una după alta.

Marcellus îi spuse Dianei ceva, în șoaptă. Ea zîmbi.

Făcîndu-și loc printre scuturile a doi pretorieni, Diana așeză cămașa în brațele bătrînului sclav care se întinsese s-o primească.

— Dă-i-o Marelui Pescar !

Reproducerile de pe coperţile volumelor I şi II:
Iisus cu coroana de spini de Dirk (Thierry) Bouts (1415—1475)
şi
Coborîrea de pe cruce de Rogiervan der Weiden (1400—1450)

Redactori: **MIRCEA M. S. VALETUDO**
LENA RUSU
Tehnoredactor: **M. C. ION**
Tiparul executat la *I. P.* „*ARTA GRAFICĂ*"
Bucureşti- 1991

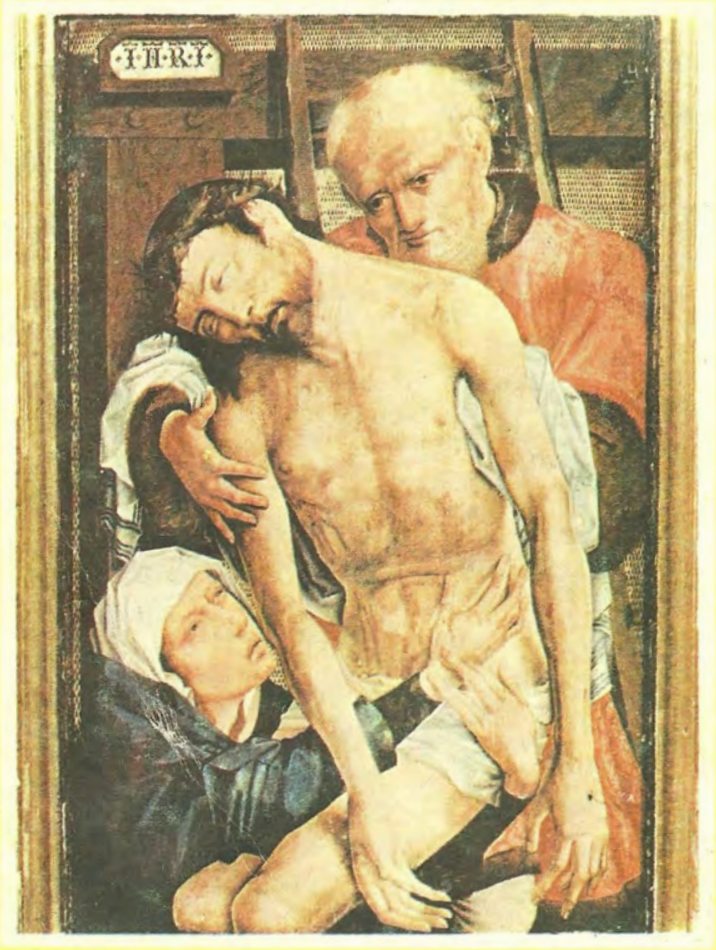

ISBN 973–9005–004

Prețul vol. I și II, Lei 210